శ్రీ వేదవ్యాస ప్రణీత

స్కాంద పురాణాంతర్గత

శ్రీ కాశీఖండమ్

ఉత్తరార్ధమ్

26521

శ్రీ వేదవ్యాస ప్రణీత

స్కాంద పురాణాంతర్గత

RGCSLIB
26521

శ్రీ కాశీఖండమ్

ఉత్తరార్థః

Central Sanskrit University
26521
CENTRAL LIBRARY
Rajiv Gandhi Campus

★ ప్రకాశకులు ★

రేకా అంబయ్యా శ్రేష్ఠి

సిద్ధిపేట

ముద్రణ : క్రోధన చైత్రము
ఏప్రిల్ 1985
ప్రతులు : 1000.

వెల రూ॥ 20/-

ముద్రణ :

నూతన్ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్,
మలక్ పేట్, హైదరాబాదు-500 036.
ఫోన్ : 43108.

శ్రీ కాశీఖండే ఉత్తరార్థే విషయానుక్రమణికా

అధ్యాయము	విషయము	పేజీ
౫౧.	వరుణాదిత్య, వృద్ధాదిత్య, కేశవాదిత్య, విమలాదిత్య, గంగాదిత్య యమాదిత్యానాం మాహాత్మ్యవర్ణనమ్	౧
౫౨.	మందారాద్బ్రహ్మణః కాశ్యాం గమనం దశాశ్వమేధ మాహాత్మ్యం చ...	౧౨
౫౩.	శంకుకర్ణ ప్రభృతి గణానాం కాశ్యాం ప్రేషణం కాశీమహిమాచ...	౨౧
౫౪.	కపర్దీశ్వర లింగమాహాత్మ్యం పైశాచాఖ్యానంచ ...	౩౩
౫౫.	ఆనంద కానన మహిమా పింగలాది గణకృతం లింగారాధనంచ...	౪౦
౫౬.	కాశ్యాం ప్రేషితస్య గణేశస్య నక్షత్ర పాఠక రూపేణ మాయా ప్రపంచనం...	౪౬
౫౭.	మందరాదాగతేన శివేనకృతా గజాననస్తుతిః ఢుంఢినామ నిర్వచనం ఢుండ్యాదివినాయకానాం మాహాత్మ్యంచ...	౫౩
౫౮.	మందరాత్సకాశాద్విష్ణోఃకాశ్యామాగమనం దివోదాస నిర్వృతిశ్చ...	౬౫
౫౯.	పంచానాం నదీనాం ప్రాదుర్భావః పంచనద తీర్థ మాహాత్మ్యంచ...	౭౫
౬౦.	బిందుమాధవావిర్భావ స్తత్ప్రసంగేనాగ్ని బిందో స్తపస్యాది వర్ణనమ్.	౯౯
౬౧.	అగ్నిబిందుం ప్రతి విష్ణునా కథితం, పాదోదకాదివైష్ణవ తీర్థ మాహాత్మ్యమ్, కేశవాది చతుర్వింశతి మూర్తి లక్షణానిచ...	౧౧౨
౬౨.	వృషభధ్వజస్య కాశ్యాం, మహోత్సవ పూర్వకం, ప్రవేశః,...	౧౩౪
౬౩.	జ్యేష్ఠేశజైగీషవ్యాదికథాప్రస్తావః...	౧౪౫
౬౪.	సమవేతాన్, బ్రాహ్మణాన్, ప్రతి,శివేన,కథితం,కాశీరహస్యమ్...	౧౫౩
౬౫.	పరాశరేశ్వరాదిలింగానాం, కందుకేశ్వరాది లింగానాంచ, మాహాత్మ్యం...	౧౬౪

అధ్యాయము	విషయము	పేజీ నెం.
౧౬.	శైలేశ్వరాది లింగనిర్ణయః...	౧౭౧
౧౭.	రత్నేశ మహిమ వర్ణనమ్, తదుత్పత్తి కథనంచ...	౧౮౫
౧౮.	గజాసుర వధాఖ్యాన, కథన, పూర్వక, కృత్తివాసేశ్వరోత్పత్తి, కథనమ్ ...	౨౦౪
౧౯.	భిన్నస్థానస్థితా, నామష్టషష్ట్యాయతనా, నాం కాశ్యాం, సమాగమః.	౨౧౨
౨౦.	నవకోటి చండీనాం, వేతాలాది పరివార, సహితానాం, కాశీరక్షణార్థం, స్థానేస్థానే ప్రతిష్ఠాపనమ్...	౨౨౮
౨౧.	దేవ్యా, దుర్గేతి, నామప్రాప్తి కారణ, కథన ప్రసంగేన, దుర్గాసుర, పరాక్రమ వర్ణనమ్...	౨౩౬
౨౨.	శక్తినామ కథన పూర్వకం, దుర్గా విజయవర్ణనం, తత్కవచ, కథనంచ ..	౨౪౨
౨౩.	ఓంకారేశ్వర, మాహాత్మ్య, వర్ణనమ్, తదాది, చతుర్దశ, లింగ, గణ, నంచ...	౨౫౮
౨౪.	పునః సవిస్తరమోంకారేశ్వర, మాహాత్మ్య వర్ణనమ్...	౨౭౪
౨౫.	త్రిలోచనేశ్వరావిర్భావ కథనమ్...	౨౮౫
౨౬.	పారవతేతి హాసకథన పూర్వకం త్రిలోచన ప్రభావవర్ణనమ్...	౨౯౨
౨౭.	కేదారేశ్వర మాహాత్మ్యకథనమ్...	౩౦౨
౨౮.	ధర్మేశ్వర మాహాత్మ్యవర్ణనమ్ ...	౩౧౪
౨౯.	పునర్ధర్మేశ్వర మహిమకథనమ్...	౩౧౯
౩౦.	ధర్మేశాఖ్యాన ప్రసంగేన విశ్వభుజాశా వినాయకదైవతం మనోరథ తృతీయా వ్రతమ్...	౩౨౯
౩౧.	దుర్గమాఖ్యాన సహితం ధర్మేశాఖ్యానమ్...	౩౩౨
౩౨.	వీరేశ్వర ప్రాదుర్భావ ప్రసంగేన మిత్రజిత్పరాక్రమ వర్ణనం పుత్రప్రాప్తి కరాభీష్ట తృతీయావ్రత కథనంచ...	౩౪౪
౩౩.	అభీష్ట తృతీయా వ్రతవిధి ర్వీరేశ్వరాఽవిర్భావశ్చ...	౩౫౬
౩౪.	వీరేశ్వర ప్రసంగేన ఆదికేశవ ప్రభృతి భగీరథ తీర్థ పర్యంత తీర్థకథనమ్...	౩౬౮

అధ్యాయము	విషయము	పేజీ నెం.
౮౫.	దుర్వాససో వరప్రాప్తి పూర్వికా కామేశ్వరోత్పత్తిః...	౩౭౮
౮౬.	విశ్వకర్మేశ్వరోత్పత్తి కథనమ్...	౩౮౫
౮౭.	దక్షేశ్వరోత్పత్తి కథన ప్రసంగేన దక్షయజ్ఞకథనమ్...	౩౯౬
౮౮.	దక్షయజ్ఞే సతీదేహ విసర్జన కథనమ్...	౪౦౮
౮౯.	దక్షయజ్ఞధ్వంసో దక్షేశ్వరోత్పత్తిశ్చ....	౪౧౭
౯౦.	పార్వతీశ్వరోత్పత్తి స్తన్మాహాత్మ్య వర్ణనం చ...	౪౩౦
౯౧.	గంగేశోత్పత్తి కథనం తన్మాహాత్మ్యం చ....	౪౩౨
౯౨.	నర్మదేశ్వర ప్రాదుర్భావ స్తన్మాహాత్మ్యం చ...	౪౩౩
౯౩.	శతీశ్వరోత్పత్తి స్తన్మాహాత్మ్యం చ...	౪౩౬
౯౪.	అమృతేశ కరుణేశ జ్యోతి రూపేశ్వరాణాం ప్రాదుర్భావః...	౪౪౦
౯౫.	వ్యాసభుజ స్తంభనకథనమ్...	౪౪౫
౯౬.	వ్యాస శాప విమోచనం కృత్యాదీనాం స్వరూపకథనమ్, వ్యాసనిష్కాసనం చ...	౪౫౨
౯౭.	క్షేత్రస్థానాం సర్వేషాం తీర్థానాం కథనమ్...	౪౭౧
౯౮.	ముక్తిమంటపే విశ్వేశ్వర సమాగమోత్సవః...	౪౯౭
౯౯.	విశ్వేశ్వర లింగమహిమా...	౫౦౬
౧౦౦.	ఆఖ్యానానుక్రమణికా పంచతీర్థాది యాత్రాకథనమ్ తత్క్రమ కథనం ఫలశ్రుతిశ్చ...	౫౧౩

విషయానుక్రమణికా సమాప్తా ।

శ్రీ కాశీఖండ ముద్రణ భాగస్వాములు

రూ. 1000/- కొమురవెల్లి రాజేశంగారి జోగయ్యగారు,
సిద్ధిపేట

శ్రీరస్తు

శ్రీగణేశాయనమః

శ్రీ గంగా విశ్వేశ్వరేభ్యో నమః

అథ శ్రీకాశీఖండ ఉత్తరార్థ ప్రారంభః

అగస్తిరువాచ :

పార్వతీ హృదయానంద సర్వజ్ఞాంగ భవప్రభో
కించిత్పృష్టుమనాస్త్వామిం స్తద్భవాన్ వక్తు మర్హతి. ౧

దక్షప్రజాపతేః పుత్రీ కశ్యపస్య పరిగ్రహః
గరుత్మతః ప్రసూః సాధ్వీ కుతో దాస్య మవాప సా. ౨

స్కంద ఉవాచ:

హాంజికాత్వం యథా ప్రాప్తా వినతా సా తపస్వినీ
తదప్య హం సమాఖ్యామి నిశామయ మహామతే. ౩

కద్రూరజీజనత్పుత్రాన్ శతం కశ్యపతః పురా
ఉలూకమరుణం తార్క్ష్యమసూత వినతా త్రయం. ౪

కౌశికో రాజ్యమాప్యాపి శ్రేష్ఠత్వాత్పక్షిణాంమునే
నిర్గుణత్వాచ్చ తైః సర్వైః స రాజ్యాదవరోపితః. ౫

క్రూరాక్షో యం దివాంధో యం సదావక్రనఖస్త్వసౌ
అతీవో ద్వేగ జనకం సర్వేషామస్యభాషణమ్. ౬

ఇత్థం తస్య గుణ గ్రామాన్వికథ్య బహుశః ఖగాః
నాద్యాపి వృణ్వతే రాజ్యే కమపి స్వైరచారిణః ౭

కాశికేథ తథావృత్తే పుత్రవీక్షణ లాలసా
అండం ప్రస్ఫోటయామాస మధ్యమం వినతా తదా. ౮

పూర్ణే వర్షసహస్రే తు ప్రస్ఫోట్యం ఘటసంభవ
తదభేది తయాత్సుక్యాదండ మష్టమకేశతే.
తావత్సర్వాణి గాత్రాణి తస్యాతిమహసః శిశోః
ఊర్ధ్వోరుపరి సిద్ధాని తదండాంతర్నివాసినః.
అండాన్నిర్గతమాత్రేణ క్రోధారుణ ముఖశ్రియా
అర్ధనిష్పన్న దేహేన శిశునాశాపితా ప్రసూః.
జనయిత్రిత్వయా దృష్ట్వా కాద్రవేయాః స్వలీలయా
ఖేలంతో మాతురుత్సంగే యదండం వ్యాధి తద్ద్విధా.
తదనిష్పన్న సర్వాంగః శపామిత్వాం విహంగమే
తేషామే వైధి దాసీత్వం సపత్న్యంగభువామిహ.
వేపమానాథ తచ్ఛాపాదిదం ప్రోవాచ పక్షిణీ
అనూరో బ్రూహి మే శాపావసానం మా తురంగజ.
అనూరు రువాచ :
అండం తృతీయం మాభింధి హ్యనిష్పన్నం మమే వహి
అస్మిన్నండే భవిష్యోయః స తే దాస్యం హరిష్యతి.
ఇత్యుక్త్వా సో రుణోగచ్ఛదుడ్డీయానందకాననం
యత్ర విశ్వేశ్వరో దద్యాదపి పంగోః శుభాం గతిమ్.
ఏతత్తే పృచ్ఛతః ఖ్యాతం వినతాదాస్య కారణం
మునే ప్రసంగతో వచ్మి అరుణాదిత్య సంభవమ్.
అనూరుత్వా దనూరుర్వ్యరుణః క్రోధారుణో యతః
వారాణస్యాం తపస్తప్త్వా తేనారాధి దివాకరః.
సోపి ప్రసన్నో దత్వాథ వరాన్ తస్మా అనూరవే
ఆదిత్య స్తస్యనామ్నా భూదరుణాదిత్య ఇత్యపి.

అర్క ఉవాచ :

తిష్ఠానూరో మమ రథే సదైవ వినతాత్మజ
జగతాంచ హితార్థాయ ధ్వాంతం విధ్వంసయన్పరః. ౨౦

అత్ర త్వత్థాపితాం మూర్తిం యే భజిష్యంతి మానవాః
వారాణస్యాం మహాదేవో త్తరే తేషాం కుతోభయం. ౨౧

యేర్చయిష్యంతి సతత మరుణాదిత్య సంజ్ఞకం
మామత్ర తేషాం నోదుఃఖం నదారిద్ర్యం నపాతకమ్. ౨౨

వ్యాధిభిర్నాభిభూయంతే నోపసర్గైశ్చ కైశ్చన
శోకాగ్నినా న దహ్యంతే హ్యరుణాదిత్యసేవనాత్. ౨౩

అథ స్యందనమారోప్య నీతవానరుణం రవిః
అద్యాపి స రథే సారే ప్రాతరేవ సముద్యతి. ౨౪

యః కుర్యాత్ప్రాతరుత్థాయ నమస్కారం దినేదినే
అరుణాయ ససూర్యాయ తస్యదుఃఖభయం కుతః ౨౫

అరుణాదిత్యమాహాత్మ్యం యః శ్రోష్యతి నరోత్తమః
న తస్య దుష్కృతం కించిత్ భవిష్యతి కదాచన. ౨౬

స్కంద ఉవాచ :

వృద్ధాదిత్యస్య మాహాత్మ్యం శృణు తే కథయామ్యహం
యస్య శ్రవణమాత్రేణ నరోనో దుష్కృతం భజేత్. ౨౭

పురాత్ర వృద్ధహారీతో వారాణస్యాం మహాతపాః
మహాతపః సమృద్ధ్యర్థం సమారాధితవాన్ రవిమ్. ౨౮

మూర్తిం సంస్థాప్య శుభదాం భాస్వతః శుభలక్షణాం
దక్షిణేన విశాలాక్ష్యా దృఢభక్తి సమన్వితః. ౨౯

తుష్టస్తస్మై వరం ప్రాదాద్బ్రధ్నో వృద్ధ తపస్వినే
అలం విలంబ్య యాచస్వ కస్తే దేయో వరో మయా. 30

సోథప్రసన్నాద్ద్యుమణేరవృణీత వరం మునిః
యది ప్రసన్నో భగవాన్ యువత్వం దేహిమే పునః. ౩౧

తపఃకరణ సామర్థ్యం స్థవిరస్యన మే యతః
పునస్తారుణ్యమాప్తోహం చరిష్యామ్యుత్తమం తపః. ౩౨

తపఏవ పరోధర్మస్తపఏవ పరం వసు
తపఏవ పరఃకామో నిర్వాణం తపఏవ హి. ౩౩

ఋతేన తపసః క్వాపి లభ్యా ఐశ్వర్యసంపదః
పదం ధ్రువాదిభిః ప్రాపి కేవలం తపసో బలాత్. ౩౪

తతస్తపశ్చరిష్యామి లోకద్వయమహత్త్వదం
ప్రాప్య త్వద్వరదానేన యౌవనం సర్వసంమతమ్. ౩౫

ధిక్ జరాం ప్రాణినామత్ర యయా సర్వో విరజ్యతి
జరాతురేంద్రియగ్రామే స్త్రీయోపి నయతః స్వసాత్. ౩౬

వరం మరణమేవాస్తు మా జరాస్త్వతిశోచ్యకృత్
క్షణం దుఃఖంచ మరణం జరాదుఃఖం క్షణే క్షణే. ౩౭

కాంక్షంతి దీర్ఘతపసే చిరమాయుర్జితేంద్రియాః
ధనం దానాయ పుత్రాయ కలత్రం ముక్తయే ధియమ్. ౩౮

వృద్ధస్య వార్ధకం బ్రధ్నస్తత్క్షణాదపహృత్యవై
దదౌచ చారుతాహేతుం తారుణ్యం పుణ్యసాధనమ్. ౩౯

ఏవం స వృద్ధహారీతో వారాణస్యాం మహామునిః
సంప్రాప్య యౌవనం బ్రధ్నాత్తప ఉగ్రం చచారహ. ౪౦

వృద్ధేనారాధితోయస్మాద్ధారీతేన తపస్వినా
ఆదిత్యో వార్ధకహరో వృద్ధాదిత్యస్తతస్స్మృతః. ౪౧

వృద్ధాదిత్యం సమారాధ్య వారాణస్యాం ఘటోద్భవ
జరాదుర్గతిరోగఘ్నం బహవః సిద్ధిమాగతాః. ౪౨

వృద్ధాదిత్యం నమస్కృత్య వారాణస్యాం రవౌ నరః
భేదభీప్సితాం సిద్ధిం న క్వ చిద్దుర్గతిం లభేత్. ౪౩

స్కంద ఉవాచ:

అతః పరం శృణు మునే కేశవాదిత్యముత్తమం
యథాతు కేశవం ప్రాప్య సవితా జ్ఞానమాప్తవాన్. ౪౪

వ్యోమ్ని సంచరమాణేన సప్తాశ్వేనాది కేశవః
ఏకదాదర్శి భావేన పూజయన్ లింగమైశ్వరం. ౪౫

కౌతుకాదివ ఉత్తీర్య హరేరవిరుపావిశత్
నిఃశబ్దో నిశ్చలః స్వస్థో మహాశ్చర్య సమన్వితః. ౪౬

ప్రతీక్షమాణోవసరం కించిత్ప్రష్టుమనా హరిం
హరిం విసర్జితార్చం చ ప్రణనామ కృతాంజలిః. ౪౭

స్వాగతంతే హరిః ప్రాహబహుమాన పురః సరం
స్వాభ్యాశ ఆసయామాస భాస్వంతం నతకంధరమ్. ౪౮

అథావసరమాలోక్య లోకచక్షురధోక్షజం
నత్వా విజ్ఞాపయామా సకృతానుజ్ఞోఽసురారిణా ౪౯

రవి రువాచ:

అంతరాత్మాసి జగతాం విశ్వంభర జగత్పతే
కవాపి పూజ్యః కోప్యస్తి జగత్పూజ్యోత్రమాధవ ౫౦

త్వత్తశ్చావిర్భవేదేతత్త్వయి సర్వం ప్రలీయతే
త్వమేవ పాతా సర్వస్య జగతో జగతాంనిధే. ౫౧

తత్రాశ్చర్యం సమాలోక్య ప్రాప్తోస్మ్యత్ర తవాంతికం
యమిదం పూజ్యతే నాథ భవతా భవతాపహృత్. ౫౨

ఇతి శ్రుత్వా హృషీకేశః సహస్రాంశోరుదీరితం
కచైచ్ఛస్త్రాశంస సప్తాశ్వం వారయన్ కరసంజ్ఞయా. ౫౩

శ్రీవిష్ణు రువాచ :

దేవదేవో మహాదేవో నీలకంఠ ఉమాపతిః
ఏక ఏవహి పూజ్యోఽత్ర సర్వకారణ కారణమ్

అత్ర త్రిలోచనాదన్యం సమర్చయతి యోఽల్పధీః
సలోచనోఽపి విజ్ఞేయో లోచనాభ్యాం వివర్జితః

ఏకో మృత్యుంజయః పూజ్యో జన్మ మృత్యు జరాహరః
మృత్యుంజయం కిలాభ్యర్చ్య శ్వేతో మృత్యుంజయో భవత్

కాలకాలం సమారాధ్య భృంగీకాలం జిగాయవై
శైలాది మపితత్యాజ మృత్యుం మృత్యుం జయార్చకమ్.

విజిగ్యే త్రిపురం యస్తు హేలయైకేషు మోక్షణాత్
తం సమభ్యర్చ్య భూతేశం కో న పూజ్య తమో భవేత్.

త్రిజగజ్జయినో హేతో స్త్ర్యక్షస్యారాధనం పరం
కో నారాధయతి బ్రధ్న సారస్య స్మర విద్విషః.

యస్యాక్షి పక్ష్మసంకోచా జ్జగత్సంకోచమేత్యదః
వికస్వరం వికాసాచ్చ కస్య పూజ్య తమో న సః.

శంభోర్లింగం సమభ్యర్చ్య పురుషార్థ చతుష్టయం
ప్రాప్నోత్యత్ర పుమాన్ సద్యో నాత్ర కార్యా విచారణా.

సమర్చ్య శాంభవం లింగమపి జన్మ శతార్జితం
పాప పుంజం జహాత్యేవ పుమానత్ర క్షణా ద్ధ్రువమ్

కింకిం నసంభవేదత్ర శివలింగసమర్చనాత్
పుత్రాః కలత్ర క్షేత్రాణి స్వర్గో మోక్షోఽప్య సంశయమ్.

త్రైలోక్యైశ్వర్య సంపత్తిర్మయా ప్రాప్తాసహస్రగో
శివలింగార్చనా దేకాత్సత్యం సత్యం పునః పునః.

అయమేవ పరో యోగ స్త్విదమేవ పరం తపః
ఇదమేవ పరం జ్ఞానం స్థాణులింగం యదర్చ్యతే. ౬౫

యైర్లింగం సకృదప్యత్ర పూజితం పార్వతీ పతేః
కుతో దుఃఖభయం తేషాం సంసారే దుఃఖభాజనే. ౬౬

సర్వం పరిత్యజ య్యరవే యో లింగం శరణం గతః
న తం పాపాని బాధంతే మహాంత్యపి దివాకర. ౬౭

లింగార్చనే భవేద్బుద్ధి స్తేషామేవాత్ర భాస్కర
యేషాం పునర్భవచ్ఛేదం చికీర్షతి మహేశ్వరః. ౬౮

న లింగారాధనాత్పుణ్యం త్రిషులోకేషు చా పరం
సర్వతీర్థాభిషేకః స్యాల్లింగస్నానాంబు సేవనాత్. ౬౯

తస్మాల్లింగం త్వమప్యర్క సమర్చయ మహేశితుః
సంప్రాప్తుం పరమాం లక్ష్మీం మహాతేజో విజృంభణీమ్. ౭౦

ఇతి శ్రుత్వా హరేర్వాక్యం తదారభ్య సహస్రగుః
విధాయ స్ఫాటికం లింగం మునేద్యాపి సమర్చయేత్. ౭౧

గురుత్వేన తదాకల్ప్య వివస్వానాది కేశవం
తత్రో పతిష్ఠతేద్యాపి ఉత్తరేణాది కేశవాత్. ౭౨

అతః సకేశవాదిత్యః కాశ్యాం భక్త తమోనుదః
సమర్చితః సదా దేయాన్మనసో వాంఛితం ఫలమ్. ౭౩

కేశవాదిత్యమారాధ్య వారాణస్యాం నరోత్తమః
పరమం జ్ఞానమాప్నోతి యేన నిర్వాణ భాగ్భవేత్. ౭౪

తత్ర పాదోదకే తీర్థే కృతసర్వోదక క్రియః
విలోక్య కేశవాదిత్యం ముచ్యతే జన్మపాతకైః. ౭౫

అగస్తే రథసప్తమ్యాం రవివారో యదాప్యతే
తదా పాదోదకే తీర్థే ఆదికేశవ సన్నిధౌ.

స్నాత్వోషసి నరో మానీ కేశవాదిత్య పూజనాత్
సప్తజన్మార్జితా త్పాపాత్ ముక్తోభవతి తత్క్షణాత్.

యద్యజ్జన్మ కృతం పాపం మయా సప్త సు జన్మసు
తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీహంతు సప్తమీ.

ఏతజ్జన్మకృతం పాపం యచ్చ జన్మాంతరార్జితం
మనోవాక్కాయజం యచ్చజ్ఞాతా జ్ఞాతేచ యే పునః.

ఇతి సప్తవిధం పాపం స్నానాన్మే సప్తసప్తికే
సప్తవ్యాధి సమాయుక్తం హరమా కరిసప్తమి.

ఏతన్మంత్ర త్రయం జప్త్వా స్నాత్వా పాదోదకే నరః
కేశవాదిత్యమాలోక్య క్షణాన్నిష్కలుషో భవేత్.

కేశవాదిత్యమాహాత్మ్యం శృణ్వా శ్రద్ధా సమన్వితః
నరో న లిప్యతే పాపైః శివభక్తించ విందతి.

స్కందఉవాచ :—

అతః పరం శృణు మునే విమలాదిత్యముత్తమం
హరి కేశవనే రమ్యే వారాణస్యాం వ్యవస్థితమ్.

ఉచ్చదేశే భవత్పూర్వం విమలోనామ బాహుజః
స ప్రాక్తనాత్కర్మ యోగాద్విమలే పథ్యపి స్థితః.

కుష్ఠరోగమవాప్యైచై ఏ త్యక్త్వా ద్దారార్థ గృహం వసు
వారాణసీం సమాసాద్య బ్రధ్నమారాధయత్సుధీః.

కరవీరైర్జపాభిశ్చ గంధకైః కింశుకైః శుభైః
రక్తోత్పలై రశోకైశ్చస సమానర్చ భాస్కరమ్.

విచిత్ర రచనైర్మాల్యైః పాటలా చంపకోద్భవైః
౭౬ కుంకుమాగురు కర్పూర మిశ్రితైః శోణచందనైః ౮౭

దేవమోహన ధూపైశ్చ బహ్వామోదతతాంబరైః
౭౭ కర్పూరవర్తిదీపైశ్చ నైవేద్యైర్ఘృతపాయసైః. ౮౮

అర్ఘ్యదానైశ్చ విధివత్తోస్రైః స్తోత్రజపైరపి
౭౮ ఏవం సమారాధయత స్తస్యార్కోఽవరదో భవత్. ౮౯

ఉవాచ చ వరంబ్రూహి విమలామల చేష్టిత
౭౯ కుష్ఠశ్చతే ప్రయాత్వేష ప్రార్థయాన్యం వరం పునః. ౯౦

ఆకర్ణ్య విమలశ్చేత్థమాలాపం రశ్మిమాలినః
౮౦ ప్రణతో దండవద్భూమౌ సం ప్రహృష్టతనూరుహః. ౯౧

శనైర్విజ్ఞాపయాం చక్రే ఏకచక్రరథం రవిం
౮౧ జగచ్చక్షురమేయాత్మ న్మహాధ్వాంత విధూనన. ౯౨

యది ప్రసన్నో భగవన్ యది దేయో వరో మమ
౮౨ తదా త్వద్భక్తి నిష్ఠా యే కుష్ఠం మాస్తు త దన్వయే. ౯౩

అన్యేపి రోగా మాసంతు మాస్తు తేషాం దరిద్రతా
మాస్తు కశ్చన సంతాప స్త్వద్భక్తానాం సహస్రగో. ౯౪

౮౩ శ్రీసూర్య ఉవాచ :—

తథాస్త్వితి మహాప్రాజ్ఞ శృణ్వాన్యం వరముత్తమం
౮౪ త్వయేయం పూజితా మూర్తి రేవం కాశ్యాం మహామతే. ౯౫

అస్యాః సాన్నిధ్యమత్రాహం న త్యక్ష్యామి కదాచన
ప్రథితా తవ నామ్నాచ ప్రతిమైషా భవిష్యతి. ౯౬

విమలాదిత్య ఇత్యాఖ్యా భక్తానాం వరదా సదా
౮౫ సర్వవ్యాధి నిహంత్రీచ సర్వపాప క్షయంకరీ. ౯౭

ఇతి దత్వా వరాన్సూర్య స్తత్రైవాంతరధీయత
విమలో నిర్మలతనుః సోపి స్వభవనం యయౌ.

ఇత్థం స విమలాదిత్యో వారాణస్యాం శుభప్రదః
తస్య దర్శనమాత్రేణ కుష్ఠరోగః ప్రణశ్యతి.
యశ్చైతాం విమలాదిత్యకథాం వై శృణుయాన్నరః
ప్రాప్నోతి నిర్మలాం శుద్ధిం త్యజ్యతేచ మనోమలైః

స్కంద ఉవాచ:-

గంగాదిత్యోస్తి తత్రాన్యో విశ్వేశాద్దక్షిణేనవై
తస్య దర్శనమాత్రేణ నరః శుద్ధి మియాదిహ.
యదా గంగా సమాయాతా భగీరథపురస్కృతా
తదా గంగాం పరిష్టోతుం రవిస్తత్రైవ సంస్థితః.
అద్యాప్యహర్నిశం గంగాం సంముఖీ కృత్య భాస్కరః
పరిష్టౌతి ప్రసన్నాత్మా గంగాభక్త వరప్రదః.
గంగాదిత్యం సమారాధ్య వారాణస్యాం నరోత్తమః
న జాతు దుర్గతిం క్వాపి లభతే న చ రోగభాక్.

స్కంద ఉవాచ:-

అన్యచ్ఛృణు మహాభాగ యమాదిత్యస్య సంభవం
యచ్ఛ్రుత్వాపి నరో జాతు యమలోకం న పశ్యతి.
యమేశాత్పశ్చిమేభాగే వీరేశాత్పూర్వతోమునే
యమాదిత్యం నరోదృష్ట్వా యమలోకం న పశ్యతి.
యమతీర్థే నరః స్నాత్వాభూతాయాం భౌమవాసరే
యమేశ్వరం విలోక్యాశు సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే.

యమతీర్థే యమః పూర్వం తప్త్వా సువిమలం తపః
యమేశం చ యమాదిత్యం ప్రత్యష్ఠాద్భక్తసిద్ధిదమ్. ౮

యమేన స్థాపితో యస్మాదాదిత్య స్తత్ర కుంభజ
అతః సహి యమాదిత్యో యామీం హరతి యాతనామ్. ౯

యమేశంచయ మాదిత్యం యమేన స్థాపితం నమన్
యమతీర్థే కృతస్నానో యమలోకం న పశ్యతి ౧౦

యమతీర్థే చతుర్దశ్యాం భరణ్యాం భౌమవాసరే
తర్పణం పిండదానంచ కృత్వా పిత్ర్నృణీభవేత్ ౧౧

అభిలష్యంతి సతతం పితరో నరకౌకసః
భౌమే భరణ్యాం భూతాయాం యది యోగో యముత్తమః ౧౨

కాశ్యాం కశ్చిద్యమేతీర్థే కృత్వాస్నానం మహామతిః
అపియస్తర్పణం కుర్యాత్సతిలంనో విముక్తయే. ౧౩

కింగయాగమనైః పుంసాంకిం శ్రాద్ధైర్భూరి దక్షిణైః
యదికాశ్యాం యమేతీర్థే యోగేస్మిన్ శ్రాద్ధమాప్యతే. ౧౪

శ్రాద్ధం కృత్వాయమేతీర్థే పూజయిత్వాయమేశ్వరం
యమాదిత్యం నమస్కృత్య పితౄణామనృణో భవేత్. ౧౫

స్కంద ఉవాచ:

ఇతితే ద్వాదశాదిత్యాః కథితాః పాపనాశనాః
యత్సంభవం సమాకర్ణ్య నరో న నిరయీభవేత్ ౧౬

అన్యేపి సంతి ఘటజ రవిభక్తైరనేకశః
కాశ్యాం సంస్థాపితాః సూర్యా గుహ్యా కోర్కాదయః కిల. ౧౭

శ్రుత్వాధ్యాయానిమాన్ పుణ్యాన్ ద్వాదశాదిత్యసూచకాన్
శ్రావయిత్వాపినో మర్త్యో దుర్గతిం యాతి కుత్రచిత్. ౧౮

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే అరుణ వృద్ధ కేశవ విమల గంగా
యమాదిత్యవర్ణనం నామైక పంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

ద్విపంచాశత్తమోధ్యాయః

స్కంద ఉవాచ :

గభస్తిమాలిని గతే కాశీం త్రైలోక్య మోహినీం
పునశ్చింతామవాపోచ్చై ర్మందరస్థో ముని హరః.

నాద్యాప్యాయాంతి యోగిన్యో నాద్యాప్యాయాతి తిగ్మగుః
ప్రవృత్తిరపి మే కాశ్యాశ్చిత్ర మత్యంతదుర్లభా.

కిమత్ర చిత్రం యత్కాశీ మదీయ మపి మానసం
నిశ్చలం చంచలయతి గణనా కేతరే సురే.

అథాతీవ మహాంకామం త్రి జగజ్జిత్వరం దృశా
అహో కాశ్యభిలాషోత్ర మామేవ దునుయాత్తరామ్.

కాశీప్రవృత్తిమన్వేష్టుం కంవా ప్రహిణు యామితః
జ్ఞాతుం క ఏవ నిపుణోయతః స చతురాననః.

ఇత్యాహూయ విధాతారం బహుమానపురః సరం
తత్రోపవేశ్య శ్రీకంఠః ప్రోవాచ చతురాననమ్.

యోగిన్యః ప్రేషితాః పూర్వం ప్రేషితోథ సహస్రగుః
నాద్యాపి తే నివర్తంతే కాశ్యాః కలశసంభవ.

సా సముత్సుకయేత్కాశీ లోకేశ మమ మానసం
ప్రాకృతస్య జనస్యేవ చంచలాక్షీవ కాచన.

మందరేత్ర రతిర్మే న భృశం సుందర కందరే
అనచ్ఛ తుచ్ఛపానీయే నక్ర స్యేవాల్ప పల్వలే.

నాబాధిష్ట తథా మాంస తాపో హాలాహలోద్భవః
కాశీ విరహజన్మాత్ర, యథా మామతిబాధతే.

గంగాశీతరశ్మిః శిరస్థోపి వర్షన్ పీయూషశీకరైః
కాశీ విశ్లేషజం తాపం నాహో గమయితుం ప్రభుః. ౧౧

విధే విధేహి మే కార్యమార్యధుర్య మహామతే
యాహి కాశీ మితస్తూర్ణం యతస్వచ మమేహితే. ౧౨

బ్రహ్మం స్త్వమేవ తద్వేత్సి కాశీత్యజనకారణం
మందోపి న త్యజేత్కాశీం కిము యోవేత్తి కించన. ౧౩

అద్యైవ కిం న గచ్ఛేయం కాశీం బ్రహ్మన్ స్వమాయయా
దివోదాసం స్వధర్మస్థం నతూల్లంఘితు ముత్సహే. ౧౪

విధే సర్వవిధేయాని త్వమేవ విదధాసియత్
ఇతి చేతిచవక్తవ్యం త్వయ్యపార్థమతో ఖిలమ్. ౧౫

అరిష్టం గచ్ఛపంథాస్తే శుభోదర్కో భవత్వలం
ఆదాయాజ్ఞాం విధిర్మూర్ధ్నా యయా వారాణసీం ముదా. ౧౬

పితహం సరథస్తూర్ణం ప్రాప్య వారాణసీం పురీం
కృతకృత్య మివాత్మాన మమన్యత తదాత్మభూః ౧౭

హంసయానఫలం మేద్య జాతం కాశీ సమాగమే
కాశీప్రాప్తౌ యతః ప్రోక్తా అంతరాయాః పదే పదే. ౧౮

దృశిధాతుర భూదద్యమద్ధృశౌ ప్రాప్య సాన్వయః
స్పష్టం దృష్టిపథం ప్రాప్తా యదేషాఽనంద వాటికా. ౧౯

స్వయం సించతి యామద్భిః స్వాభిః స్వర్గతరంగిణీ
యత్రానంద మయా వృక్షా యత్రానంద మయా జనాః. ౨౦

నిర్విశంతి సదా కాశ్యాం ఫలాన్యానంద వంత్యపి
సదైవానందభూః కాశీ సదైవానందదః శివః. ౨౧

ఆనందరూపా జాయంతే తేనకాశ్యాం హి జంతవః
చరణౌచరితుం విత్తస్తావేవ కృతినా మిహ. ౨౨

చరణౌ విచరేతాంయౌ విశ్వభర్తృపురీ భువి
తావేవ శ్రవణౌ శ్రోతుం సంవిదాతే బహు శ్రుతౌ.

ఇహ శ్రుతి మతాంపుంసాం యాభ్యాం కాశీశ్రుతాస కృత్
తదేవ మనుతే సర్వం మనస్త్విహ మనస్వినామ్.

యేనాను మన్యతేచైషా కాశీ సర్వ ప్రమాణభూః
బుద్ధిర్బుధ్యతి సా సర్వమిహ బుద్ధిమతాం సతాం
యయైతద్ధూర్జటేర్ధామ ధ్రువం స్వవిషయీ కృతమ్.

వరంతృణాని ధాన్యాని తాని వాత్యాహతాన్యపి
కాశ్యాం యాన్యాపతంతీహ న జనాః కాశ్య దర్శనాః

అద్యమే సఫలంచాయుః పరార్ధ ద్వయ సంమితం
యస్మిన్ సతి మయాప్రాపి దుష్ప్రాపా కాశికాపురీ.

అహోమేధర్మ సంపత్తిరహోమే భాగ్య గౌరవం
యద ద్రాక్షిష మద్యాహం కాశీం సుచిర చింతితామ్.

అద్యమే స్వతపో వృక్షో మనోరథ ఫలైరలం
శివభక్త్యంబుసా సిక్తః ఫలితోతి బృహత్తరైః.

మయా వృథాయి బహుధా సృష్టిః సృష్టిం వితన్వతా
పరమన్యాదృశీ కాశీ స్వయం విశ్వేశ నిర్మితిః.

ఇతి హృష్టమనా వేధా దృష్ట్వా వారాణసీం పురీం
వృద్ధ బ్రాహ్మణ రూపేణ రాజానంచ దదర్శహ.

జలార్ద్రాక్షత పాణిశ్చ స్వస్త్యుక్త్వా పృథివీ భుజే
కృత ప్రణామో రాజ్ఞాథ భేజేతద్దత్త మాసనమ్.

కృతమానో నృపతినాసోభ్యుత్థానాసనాదిభిః
విప్రో వ్యజిజ్ఞపద్భూపం పృష్ట్వా గమన కారణమ్,

బ్రాహ్మణ ఉవాచ :—

భూపాల బహుకాలీనో స్మ్యహమత్ర చిరంతనః
త్వం తు మాం నైవ జానాసి జానే త్వాం హి రిపుంజయమ్. ౩౪

పరః శతా మయాదృష్టా రాజానో భూరిదక్షిణాః
విజితానేక సంగ్రామా యాయజూకా జితేంద్రియాః. ౩౫

వినిష్కృతారిషడ్వర్గాః సుశీలాః సత్త్వ శాలినః
శ్రుతస్య పారదృశ్వానో రాజనీతి విచక్షణాః. ౩౬

దయాదాక్షిణ్య నిపుణాః సత్యవ్రత పరాయణాః
క్షమయా క్షమయాతుల్యా గాంభీర్య జితసాగరాః. ౩౭

జితరోషరయాః శూరాః సౌమ్య సౌందర్య భూమయః
ఇత్యాదిగుణసంపన్నాః సుసంచిత యశోధనాః. ౩౮

పరం ద్విత్రాః పవిత్రాయే రాజన్తే తవ సద్గుణాః
తేష్వేషు రాజసు మమ ప్రాయశో న దృశంగతాః. ౩౯

ప్రజా నిజకుటుంబ స్త్వం త్వంతుభూదేవ దైవతం
మహాతపఃసహాయ స్త్వంయథానాన్యేతథానృపాః. ౪౦

ధన్యో మాన్యోఽసిచ సతాం పూజనీయోఽసి సద్గుణైః
దేవా అపి దివోదాసత్వత్తోఽస్సాన్నవిమార్గగాః. ౪౧

కిం నః స్తుత్యాతవ నృపద్విజానామస్పృహావతాం
కింకుర్మ స్త్వద్గుణ గ్రామాః స్తావకాన్నః ప్రకుర్వతే. ౪౨

గోష్ఠీ తిష్ఠత్వియం తావత్ప్రస్తుతం స్తౌమి సాంప్రతం
యష్టుకామో స్మ్యహంరాజంస్త్వాం సహాయమతో వృణే. ౪౩

త్వయా రాజన్వతీచైషావనిః సర్వార్థి భాజనం
అహం చాస్తిధనో రాజన్నాఢ్యోఽపాత్త మహాధనః. ౪౪

ఇయంచ రాజధానీ తే కర్మభూమావనుత్తమా
యస్యాం కృతానాం కార్యాణాం సంవర్తేపి న సంక్షయః.

సంచితం యద్ధనం పుంభిర్న్యాయ సన్మార్గగామిభిః
తత్కాశ్యాం వినియుజ్యేత క్లేశాయేతరథా భవేత్.

మహిమానం పరం కాశ్యాః కోపి వేద న భూపతే
ఋతే త్రినయనాచ్ఛంభోః సర్వజ్ఞాన ప్రదాయినః.

మన్యే ధన్యతరోసి త్వం బహుజన్మ శతార్జితైః
సుకృతైః పాసి యత్కాశీం విశ్వభర్తుః పరాంతనుమ్.

కాశీ త్రిజగతీసారస్త్రివేదీసార ఏవవై
త్రివర్గోత్తరసారశ్చ నిర్ణీతేతి మహర్షిభిః.

విశ్వేశానుగ్రహేణైవ త్వయైషా పాల్యతే పురీ
ఏకస్యాప్యవనాత్కాశ్యాం త్రైలోక్యమవితం భవేత్.

అన్యచ్చతే హితం వచ్మి యదితే రోచతేఽనఘ
ప్రీణనీయః సదైవైకో విశ్వేశః సర్వకర్మభిః.

అన్యదేవధియా రాజన్విశ్వేశం పశ్యమా క్వచిత్
బ్రహ్మవిష్ణ్వింద్ర చంద్రార్కాః క్రీడేయంతస్య ధూర్జటేః.

విప్రైరుదర్క మిచ్ఛద్భిః శిక్షణీయా యతో నృపాః
అతస్తవ హితం ఖ్యాతం కింవా మే చింతయానయా.

ఇతి జోషం స్థితం విప్రం ప్రత్యువాచ నృపోత్తమః
సర్వం మయా హృది ధృతం యత్త్వయోక్తం ద్విజోత్తమ.

రాజో వాచ :—

అహం యియక్షమాణస్య తవ సాహాయ్య కర్మణి
దాసోస్మి యజ్ఞసంభారాన్నయ మే కోశతోఽఖిలాన్

యదస్తి మేఖలం తత్ర సప్తాంగేపి భవాన్ ప్రభుః
భుజస్వైక మనా బ్రహ్మన్ సిద్ధం మన్యస్వ వాంఛితమ్. ౪౬

రాజ్యం కరోమి యద్బ్రహ్మన్ స్వార్థం తన్న మనాగపి
పుత్రైః కలత్రైర్దేహేన పరోపకృతయే యతే. ౪౭

రాజ్ఞాం క్రతుక్రియాభ్యోపి తీర్థేభ్యోపి సమంతతః
ప్రజాపాలనమేవైకో ధర్మః ప్రోక్తో మనీషిభిః. ౪౮

ప్రజా సంతాపజో వహ్నిర్వజ్రాగ్నేరపి దారుణః
స్వాత్రాన్ దహతి వజ్రాగ్నిః పూర్వోరాజ్యం కులం తనుమ్. ౪౯

యదావభృథసిస్నాసుర్భవేయం ద్విజసత్తమ
సదా విప్రపదాంభోభిరభిషేకం కరోమ్యహమ్. ౫౦

హవనం బ్రాహ్మణముఖే యత్కరోమి ద్విజోత్తమ
మన్యే క్రతు క్రియాభ్యోపి తద్విశిష్టం మహామతే. ౫౧

అఖిలాషేషు సర్వేషు జాగర్త్యేకో హృదీహ మే
అద్యాపి మార్గణః కోపి ద్రష్టవ్యః స్వతనోరపి. ౫౨

అహో అహోభిర్బహుభిః ఫలితో మే మనోరథః
యత్త్వం మేద్య గృహే ప్రాప్తః కించిత్ప్రార్థయితుం ద్విజ. ౫౩

ఏకాగ్రమానసో విప్ర యజ్ఞాన్విపులదక్షిణాన్
బహూన్యజ కృతం విద్ధి సాహాయ్యం సర్వవస్తుషు. ౫౪

ఇతి రాజ్ఞో మహాబుద్ధేర్ధర్మశీలస్య భాషితం
శ్రుత్వా తుష్టమనాః స్రష్టా క్రతు సంభారమాహరత్. ౫౫

సాహాయ్యం ప్రాప్య రాజర్షేర్దివోదాసస్య పద్మభూః
ఇయాజ దశభిః కాశ్యామశ్వమేధైర్మహామఖైః. ౫౬

అద్యాపి హోమ ధూమౌఘైర్యద్వ్యాప్తం గగనాంతరం
తదా ప్రభృతి న వ్యోమ నీలిమానం జహాత్యదః. ౫౭

తీర్థం దశాశ్వ మేధాఖ్యం ప్రథితం జగతీతలే
తదాప్రభృతితత్రాసీ ద్వారాణస్యాం శుభప్రదమ్.

పురా రుద్ర సరో నామ త త్తీర్థం కలశోద్భవ
దశాశ్వ మేధికం పశ్చాజ్జాతం విధి పరిగ్రహాత్.

స్వర్ధున్యథ తతః ప్రాప్తా భగీరథసమాగమాత్
అతీవ పుణ్యవజ్జాత మత స్త త్తీర్థ ముత్తమమ్.

విధిర్దశాశ్వమేధేశం లింగం సంస్థాప్య తత్రవై
స్థితవాన్నగతోద్యాపి క్వాపికాశీం విహాయ తు.

రాజ్ఞో ధర్మరతే స్తస్యఛిద్రం నావాప కించన
అతఃపురారేః పురతోవ్రజిత్వాకింవదే ద్విధిః.

క్షేత్ర ప్రభావం విజ్ఞాయ ధ్యాయన్విశ్వేశ్వరం శివం
బ్రహ్మేశ్వరం చ సంస్థాప్య విధి స్తత్రైవ సంస్థితః.

పరాతనురియం కాశీ విశ్వేశస్యేతి నిశ్చితం
అస్యాః సంసేవనాచ్ఛంభుర్న కుప్యతి పురో మయి.

కః ప్రాప్య కాశీం దుర్మేధాః పున స్త్యక్తు మిహేహ తే
అనేకజన్మ జనితకర్మ నిర్మూలన క్షమామ్

విశ్వ సంతాప సంహర్తుః స్థానే విశ్వపతే స్తనుః
సంతాప్యతే తరాం కాశ్యా విశ్లేష జమహాగ్నినా.

ప్రాప్య కాశీం త్యజేద్యస్తు సమస్తాఘౌఘ నాశినీం
నృపశుః స పరిజ్ఞేయో మహాసౌఖ్యపరాఙ్ముఖః.

నిర్వాణలక్ష్మీంయః కాంక్షే త్త్యక్త్వా సంసారదుర్గతిం
తేన కాశీ న సంత్యాజ్యా యద్వావిశ్వేశాదనుగ్రహాత్.

యః కాశీం సంపరిత్యజ్య గచ్ఛేదన్యత్ర దుర్మతిః
తస్యహ స్త తలాద్గచ్ఛేచ్చతుర్వర్గ ఫలోదయః.

నిబర్హణీ మఘౌఘస్య సుపుణ్య పరిబృంహిణీం
కః ప్రాప్య కాశీం దుర్మేధా స్త్యజేన్మోక్షసుఖప్రదామ్. ౭౦

సత్యలోకే క్వ తత్సౌఖ్యం క్వ సౌఖ్యం వైష్ణవే పదే
యత్సౌఖ్యం లభ్యతే కాశ్యాం నిమేషార్థ నిషేవణాత్. ౭౧

వారాణసీ గుణగణాన్నిర్ణియ ద్రుహిణ స్త్వితి
వ్యావృత్య మందరగిరిం న పునః ప్రత్యగాన్మునే. ౭౨

స్కంద ఉవాచ :

మిత్రా వరుణయోః పుత్రమహిమానం బ్రవీమి తే
కాశ్యాం దశాశ్వమేధస్య సర్వతీర్థశిరోమణేః. ౭౩

దశాశ్వమేధికం ప్రాప్య సర్వతీర్థో త్తమో త్తమం
యత్కించిత్క్రియతే కర్మ తదక్షయమిహేరితమ్. ౭౪

స్నానం దానం జపో హోమః స్వాధ్యాయో దేవతార్చనం
సంధ్యోపాస్తి స్తర్పణంచ శ్రాద్ధం పితృ సమర్చనమ్. ౭౫

దశాశ్వమేధికే తీర్థే సకృత్స్నాత్వా నరో త్తమః
దృష్ట్వా దశాశ్వమేధేశం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే. ౭౬

జ్యేష్ఠే మాసి సితేపక్షే ప్రాప్య ప్రతిపదం తిథిం
దశాశ్వమేధికే స్నాత్వా ముచ్యతే జన్మ పాతకైః. ౭౭

జ్యేష్ఠే శుక్ల ద్వితీయాయాం స్నాత్వా రుద్ర సరోవరే
జన్మద్వయ కృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి. ౭౮

ఏవం సర్వాసు తిథిషు క్రమస్నాయీ నరోత్తమః
ఆశుక్ల పక్ష దశమి ప్రతి జన్మాఘ ముత్సృజేత్. ౭౯

తిథిం దశహరాం ప్రాప్య దశ జన్మాఘ హారిణీం
దశాశ్వమేధికే స్నాతో యామీం పశ్యేన్న యాతనామ్. ౮౦

లింగం దశాశ్వమేధేశం దృష్ట్వా దశ హరా తిథౌ
దశ జన్మార్జితైః పాపై స్త్యజ్యతే నాత్ర సంశయః. ౯౧

స్నాతో దశ హరాయాం యః పూజయేల్లింగముత్తమం
భక్త్యా దశాశ్వమేధేశం న తం గర్భ దశాస్పృశేత్. ౯౨

జ్యేష్ఠే మాసి సితేపక్షే పక్షం రుద్రసరే నరః
కుర్వాన్నైవ వార్షికీం యాత్రాం నవిఘ్నైరభి భూయతే. ౯౩

దశాశ్వమేధావభృథై ర్యత్ఫలం సమ్యగాప్యతే
దశాశ్వమేధే తన్స్నానం స్నాత్వా దశ హరా తిథౌ. ౯౪

స్వర్ధున్యాః పశ్చిమే తీరే నత్వా దశ హరేశ్వరం
న దుర్దశామవాప్నోతి పుమాన్ పుణ్యతమః క్వచిత్. ౯౫

యత్కాశ్యాం దక్షిణ ద్వారమంతర్గేహస్య కీర్త్యతే
తత్ర బ్రహ్మేశ్వరం దృష్ట్వా బ్రహ్మలోకే మహీయతే. ౯౬

ఇతి బ్రాహ్మణవేషేణ వారాణస్యాం మహాధియా
ద్రుహిణేన స్థితం తావద్యావద్విశ్వేశ్వరాగమః, ౯౭

దివోదాసోపి రాజేంద్రో వృద్ధ బ్రాహ్మణ రూపిణే
బ్రహ్మణే కృతయజ్ఞాయ బ్రహ్మశాలాము కల్పయత్. ౯౮

బ్రహ్మేశ్వర సమీపేతు బ్రహ్మశాలా మనోహరా
బ్రహ్మతత్రావసద్వ్యోమ బ్రహ్మఘోషైర్నినాదయన్ ౯౯

ఇతి తే కథితో బ్రహ్మన్మహిమాతి మహత్తరః
దశాశ్వమేధతీర్థస్య సర్వాఘౌఘ వినాశనః. ౧౦౦

శ్రుత్వాధ్యాయమిమం పుణ్యం శ్రావయిత్వా తథైవచ
బ్రహ్మలోకమవాప్నోతి శ్రద్ధయా మానవోత్తమః. ౧౦౧

ఇతి శ్రీస్కాంద పురాణే కాశీఖండే దశాశ్వమేధవర్ణనం
నామ ద్విపంచాశత్తమోఽధ్యాయః. ౫౨

అగస్తి రువాచ:

అపూర్వేయం కథాఖ్యాతా బ్రహ్మణో బ్రహ్మవిత్తమ
కిం చకార పునః శంభుస్తత్ర బ్రహ్మణ్యపి స్థితే. ౧

స్కంద ఉవాచ:

శృణ్వగస్త్య మహాభాగ కాశ్యాం బ్రహ్మణ్యపి స్థితే
గిరిశశ్చింతయామాస భృశముద్విగ్న మానసః. ౨

పురీ సా యాదృశీ కాశీ వశీకరణ భూమికా
నతాదృశీ దృశాహాసీ త్క్వచిన్మే ప్రాయశో ధ్రువమ్. 3

యో యో యాతి పురీం తాం తు స స తత్రైవ తిష్ఠతి
అభూవన్నను యోగిన్యోఽయోగిన్యః కాశీసంగతాః ౪

అకించిత్కరతాం ప్రాప్తః ససహస్ర కరోప్యరం
విధిర్విధాన దక్షోపినమెసస విధోఽభవత్. ౫

చింతయన్నితి దేవేశో గణానాహూయ భూరిశః
ప్రేషయామాస భో యాత క్షిప్రం వారాణసీం పురీమ్. ౬

కిం కుర్వంతి తు యోగిన్యః కిం కరోతి స భానుమాన్
గత్వా విత్త త్వరాయుక్తా విధిశ్చ విదధాతి కిమ్. ౭

నామగ్రాహం తతోఽప్రైషీద్బహుమాన పురఃసరం
శంకు కర్ణ మహాకాల ఘంటాకర్ణ మహోదర. ౮

సోమనందిన్నందిషేణ కాలపింగల కుక్కుట
కుండోదర మయూరాక్ష బాణ గోకర్ణ తారక. ౯

తిలపర్ణ స్థూలకర్ణ ద్రుమిచండ ప్రభామయ
సుకేశవిందతే ఛాగ కపర్దీ పింగలాక్షక. ౧౦

యత్రదండప్రణామేన అప్యేకేన శివాగ్రతః
౧౧ తుచ్ఛమైంద్ర పదం ప్రాహు స్తాం కాశీంకో విముంచతి ౨౨

యత్రైక ద్విజమాత్రంతు భోజయిత్వా యథేచ్ఛయా
౧౨ వాజపేయాధికం పుణ్యంతాం కాశీం కో విముంచతి ౨౩

ఏకాం గాం యత్ర దత్వావై విధివద్బ్రాహ్మణాయవై
లభేదయుత గోపుణ్యం కస్తాం కాశీం త్యజేత్సుధీః ౨౪

౧౩ ఏకం లింగం ప్రతిష్ఠాప్య యత్ర సంస్థాపితం భవేత్
అపిత్రైలోక్యమఖిలంతాం కాశీం కః సముజ్ఝతి ౨౫

౧౪ పరినిశ్చిత్యతావిత్థం లింగే సంస్థాప్యపుణ్యదే
తత్రైవ సంస్థితిం ప్రాప్తౌ కాశీంనాద్యాపి ముంచతః ౨౬

౧౫ శంకుకర్ణేశ్వరం లింగం శంకుకర్ణ గణార్చితం
దృష్ట్వా న జాయతే జంతుర్జాతు మాతుర్మహోదరే ౨౭

౧౬ విశ్వేశాద్వాయుదిగ్భాగే శంకుకర్ణేశ్వరం నరః
సంపూజ్య నవిశేదత్ర ఘోరే సంసార సాగరే ౨౮

౧౭ మహాకాలేశ్వరం లింగం మహా కాల గణార్చితం
అర్చయిత్వా చనత్వా చస్తుత్వా కాల భయం కుతః ౨౯

౧౮ స్కంద ఉవాచ:

శంకుకర్ణే మహాకాలే చిరంతనవిలంబితే
౧౯ జ్ఞాత్వా సర్వజ్ఞనాథో థప్రాహైషీదపరౌగణౌ. ౩౦

ఘంటాకర్ణత్వమాగచ్ఛ మహోదర మహామతే,
౨౦ కాశీయాతం యువాంతూర్ణం జ్ఞాతుంతత్రత్య చేష్టితమ్. ౩౧

ఇతిగస్తే గణౌతౌతు గత్వా కాశీం మహాపురీం
౨౧ వ్యావృత్యాద్యాపినో యాతౌ క్వాపితత్రైవ సంస్థితౌ, ౩౨

ఘంటాకర్ణేశ్వరం లింగం ఘంటాకర్ణ గణోత్తమః,
కాశ్యాం సంస్థాప్య విధివత్స్వయంతత్రైవ నిర్వృతః.

కుండం తత్రైవ సంస్థాప్య లింగ స్నపనకర్మణే,
నాద్యాపి సంత్యజేత్కాశీం ధ్యాయల్లింగం తథైవహి.

మహోదరోపి తత్ప్రాచ్యాం శివధ్యాన పరాయణః,
మహోదరేశ్వరం లింగం ధ్యాయేదద్యాపి కుంభజ.

మహోదరేశ్వరం దృష్ట్వా వారాణస్యాం ద్విజోత్తమ,
కదాచిదపి వై మాతుః ప్రవిశేన్నోదరీం దరీమ్.

ఘంటా కర్ణహ్రదే స్నాత్వా దృష్ట్వావ్యాసేశ్వరం విభుం
యత్ర కుత్ర విపన్నోపి వారాణస్యాం మృతోభవేత్.

ఘంటాకర్ణే మహాతీర్థే శ్రాద్ధం కృత్వా విధానతః,
అపిదుర్గతి మాపన్నా నుద్ధరేత్సప్త పూర్వజాన్.

నిమజ్జ్యాద్యాపి తత్కుండే క్షణం యోవహితో భవేత్,
విశ్వేశ్వర మహాపూజా ఘంటారావాన్ శృణోతిసః.

వదంతి పితరః కాశ్యాం ఘంటాకర్ణేఽమలేజలే,
దాతా తిలోదకస్యాపి వంశేనః కోపిజాయతే.

యద్వంశ్యామునయః కాశ్యాం ఘంటాకర్ణే మహాహ్రదే,
కృతోదక క్రియాః ప్రాప్తాః పరాంసిద్ధిం ఘటోద్భవ.

స్కంద ఉవాచ :—

ఘంటాకర్ణే గణేయాతే ప్రయాతేచ మహోదరే,
విసిస్మాయస్మరద్వేష్టా మౌలిమాందోలయన్ముహుః.

ఉవాచచ మనస్యేవ హరః స్మిత్వా పునః పునః
మహామోహఘన విధ్వాసి కాశిత్వాంపర్య వైమ్యహమ్.

త్రిపంచాశత్తమోధ్యాయః

పురావిదః ప్రశంసంతి త్వాం మహా మోహ హారిణీం
కాశీంత్వితినజానంతి మహా మోహాన భూరియమ్ ౪౪

ప్రేషయిష్యామ్యహం సర్వాన్ భవతీ మోహ యిష్యతి.
ఇతి సమ్య గ్విజానామి కాశీత్వాం మోహనౌషధిమ్ ౪౫

తథాపి ప్రేష యిష్యా మియావాన్మేస్తి పరిచ్ఛదః
నోద్యమాద్విరమంతీహ జ్ఞానినః సాధ్యకర్మణి ౪౬

నోద్యమాద్విరతిః కార్యా క్వాపికార్యే విచక్షణైః
ప్రతికూలోపి ఖిద్యేత విధిస్తత్సతతోద్యమాత్ ౪౭

శీతోష్ణ భానూ స్వర్భానుగ్రస్తావపినభోంగణే
గతిం నత్యజతోద్యాపి ప్రక్రాంత వ్యక్రృతోద్యమౌ ౪౮

ఏకత్ర హంతికార్యాణి ప్రాతికూల్యాద్విధిర్ధ్రువః
ఏకత్ర కరణీయాని నేత్సంత్యత్ర భృశోద్యమాత్. ౪౯

౩౯ దైవంపూర్వకృతం కర్మ కథ్యతే నేతరత్పునః
తన్నిరాకరణే యత్నః స్వయంకార్యో విపశ్చితా ౫౦

భాజనోపస్థితం దైవాదోభజ్యం నాస్యం స్వయం విశేత్
హస్తవక్త్రోద్య మాత్తచ్చ ప్రవిశేదాదరీందరీమ్ ౫౧

౪౦ ఇత్యుద్యమం సమర్థ్యేశోనిశ్చి తం దైవ జిత్వరం
పునశ్చ ప్రేషయాం చక్రే గణాన్పంచ మహారయాన్ ౫౨

౪౧ సోమనందీనందిషేణః కాలపింగల కుక్కుటాః
తేద్యాపి న నివర్తంతేకాశ్యాం జీవామృతాయథా ౫౩

తేపిస్వనామ్నా లింగాని శంభు సంతుష్టి కామ్యయా
౪౨ ప్రతిష్ఠాప్య స్థితాః కాశ్యాం విశ్వ నిర్వాణ జన్మని ౫౪

సోమనందీశ్వరం దృష్ట్వా లింగం నందవనే పరం
౪౩ సోమలోకే పరానందం ప్రాప్నుయాద్భక్తిమాన్నరః ౫౫

తదుత్తరే విలోక్యాథ నందిషేణేశ్వరం నరః
ఆనందసేనాం సంప్రాప్య జయేన్మృత్యుమపి క్షణాత్

కాలేశ్వరం మహాలింగం గంగాయాః పశ్చిమోత్తరే
ప్రణమ్య కాలపాశేన నోబధ్యేత కదాచన
పింగలేశ్వర మభ్యర్చ్య కాలేశాత్కించి దుత్తరే
లభతే పింగల జ్ఞానం యేన తన్మయతాం వ్రజేత్
కుక్కుటేశ్వర లింగస్యయేత్ర భ ం వితన్వతే
కుక్కుటాండాకృతే స్తస్య న తే గర్భమవాప్నుయుః

స్కంద ఉవాచ

సోమనంది ప్రభృతిషు మునేపంచగణేష్వపి
ఆనందకాననం ప్రాప్య స్థితేషు స్థాణురబ్రవీత్.

కార్యమస్మాకమే వైతద్యది సమ్యగ్విమృశ్యతే
ఆనేనోపాధినాప్యేతే తత్ర తిష్ఠంతు మామకాః

ప్రమథేషు ప్రవిష్టేషు మాయావీర్యమహాత్స్వపి
అహమేవ ప్రవిష్టోస్మి వారాణస్యాం న సంశయః
క్రమేణ ప్రేషయిష్యామి యోస్తిమే స్వపరిచ్ఛదః
తత్రసర్వేషు యాతేషు తతో యాస్యామ్యహం పునః

సంప్రధార్యేతి హృదయేదేవదేవేన శూలినా
ప్రైషిష్ట ప్రమథానాం తు తతో గణ చతుష్టయమ్.
కుండోదరో మయూరాఖ్యో బాణో గోకర్ణ ఏవచ
మాయా బలం సమాశ్రిత్య కాశీం ప్రవివిశుర్గణాః

తోఽపాయ శతం తైస్తు దివోదాసస్య సంభ్రమే
ద్రైశోపి సమర్థోఽ న తదా తత్రైవ సంస్థితమ్. ౬౬

పరాధ శతేష్వీశః కేన తుష్యతి కర్మణా
ప్రార్థయేతి తే చక్రుర్లింగారాధన ముత్తమమ్. ౬౭

స్మిన్ శాంభవే లింగే విధినాత్ర సమర్చితే
మేత్యపిష్టోపరాధానాం శతం మోక్షం చ యచ్ఛతి ౬౮

తుష్యతి తథా శంభుర్యజ్ఞ దాన తపో వ్రతైః
థాతుష్యేత్సకృల్లింగే విధినాభ్యర్చితే సతి. ౬౯

ంగార్చన విధానజ్ఞో లింగార్చన రతః సదా
పిష్టవేవ స విజ్ఞేయః సాక్షాద్యత్నోపి మానవః ౭౦

ోశత ప్రదానేన న స్వర్ణ శతదానతః
త్ఫలం లభ్యతే పుంభిర్యత్సకృల్లింగపూజనాత్ ౭౧

శ్వమేధాదిభిర్యాగైర్న తత్ఫలమవాప్యతే
త్ఫలం లభ్యతే మర్త్యైర్నిత్యం లింగ ప్రపూజనాత్, ౭౨

్నపయిత్వా విధానేన యో లింగస్నపనోదకం
త్రిః పిబేత్త్రివిధం పాపం తస్యేహాశు ప్రణశ్యతి ౭౩

ంగస్నపనవార్భిర్యః కుర్యాత్ మూర్ధ్న్యభిషేచనం
ంగాస్నాన ఫలం తస్య జాయతేత్ర విపాప్మనః ౭౪

ింగం సమర్చితం దృష్ట్వా యః కుర్యాత్ప్రణతిం సకృత్
ందేహో జాయతే తస్య పునర్దేహ నిబంధనే. ౭౫

ింగం యః స్థాపయేద్భక్త్యా సప్త జన్మ కృతాదఘాత్
ుచ్యతే నాత్ర సందేహో విశుద్ధః స్వర్గభాగ్భవేత్ ౭౬

విచార్యేతిగణైః కాశ్యాం స్వామి ద్రోహోపశాంతయే
ప్రతిష్ఠితాని లింగాని మహాపాతకభింద్యపి.

కుండోదరేశ్వరం లింగం దృష్ట్వా లోలార్క సన్నిధౌ
సర్వపాప వినిర్ముక్తః శివలోకే మహీయతే.

కుండోదరేశ్వరాల్లింగాత్ప్రతీచ్యామపిరోధసి
మయూరేశ్వరమభ్యర్చ్య నగర్భం ప్రతిపద్యతే.

మయూరేశ ప్రతీచ్యాంచ లింగం బాణేశ్వరం మహత్
తస్యదర్శనమాత్రేణ సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే.

గోకర్ణేశం మహాలింగ మంతర్గేహస్యపశ్చిమే
ద్వారేశ్వసమచ్యైవై కాశ్యాం నవిఘ్నైరభిభూయతే.

గోకర్ణేశ్వర భక్తస్య పంచత్వ సమయే సతి
జ్ఞానభ్రంశో న జాయేత క్వచిదప్యంత మృచ్ఛతః.

స్కంద ఉవాచ :

చిరయత్సుగణేష్వేషు చతుష్వపి గణేశ్వరః
మహిమానం మహత్త్వంతు తత్కాశ్యాః పర్యవర్ణయత్.

వైష్ణవ్యా మాయయా విశ్వం భ్రామ్యేతాత్ర యయాఖిలం
ధువం మూర్తిమతీసైషా కాశీ విశ్వైక మోహినీ.

అపాస్య సోదరాన్ దారాన్ పుత్రం క్షేత్రం గృహంవసు
అప్యంగీకృత్యనిధనం సర్వే కాశీముపాసతే.

మరణాదపి నో కాశ్యాం భయం యత్ర మనాగపి
గణాస్తత్రతు తిష్ఠంతః కుతో మత్తోపి బిభ్యతి.

రణం మంగలం యత్ర విభూతిర్యత్ర భూషణం
పీనం యత్ర కౌశేయం కాశీ కుత్రోపమీయతే. ౭౭

ర్వాణ రమణీ యత్ర రంకం వాఽరంక మేవవా
ష్మాణం వాశ్వపాకం వావృణీతే ప్రాంత్య భూషణమ్. ౭౮

తానాం యత్రజంతూనాం నిర్వాణపద మృచ్ఛతాం
ట్యం శేనా పి న సమా అపిశక్రాదయః సురాః. ౭౯

త్ర కాశ్యాం మృతోజంతుః బ్రహ్మనారాయణాదిభిః
బద్ధమూర్ధాంజలిభిర్నమస్యేతాతియత్నతః. ౮౦

త్ర కాశ్యాం శవత్వేపి జంతునా శుచితాం వ్రజేత్
స్తత్కర్ణ సంస్పర్శంకరో మ్యహామపి స్వయమ్. ౮౧

స్తు కాశీతి కాశీతి ద్విస్త్రిర్జపతి పుణ్యవాన్
సర్వ పవిత్రేభ్యః స పవిత్ర తరో మహాన్. ౮౨

న కాశీ హృది ధ్యాతా యేన కాశీహ సేవితా
నాహం హృది సంధ్యాతస్తేనాహం సేవితః సదా. ౮౩

శీంయః సేవతే జంతుర్నిర్వికల్పేన చేతసా
హంహృదయే నిత్యం ధారయామి ప్రయత్నతః. ౮౪

యం వస్తుమశక్తోపి వాసయేత్తీర్థవాసినం
స్యైకమపి మూల్యేన సవస్తుః ఫలభాగ్ధ్రువమ్. ౮౫

శ్యాం వసంతియే ధీరా ఆపంచత్వవినిశ్చయాః
నముక్తాస్తుతేజ్ఞేయా వంద్యాః పూజ్యాస్త ఏవహ. ౮౬

ం విమృశ్యబహుశః స్థాణుర్వారాణసీ గుణాన్.
శాననార్యా సమాపచ్ఛాయ ప్రాహిణోత్పీఠి పూర్వకమ్ ౮౭

తారక త్వం సమాగచ్ఛ గచ్ఛాఖతి స్వచ్ఛమానస
దివోదాసో వృషావాసోయామధీష్టే వరాం పురీమ్.

తిల పర్ణ స్థూలకర్ణ ద్రుమిచండ ప్రభామయ
సుకేశవిందతేఛాగ కపర్దిన్పింగలాక్షక.

వీరభద్ర కిరాతాఖ్య చతుర్ముఖ నికుంభక
పంచాక్షభార భూతాఖ్యత్య్రక్ష క్షేమ కలాంగలిన్.

విరాధసుముఖాషాఢేయాంతు సర్వేపృథక్ పృథక్
ఏతేగణా మహాభాగాః స్వామిభక్తా దృఢవ్రతాః.

కృత్వామాయాం బహువిధాం బహురూపా విచక్షణాః
అనిమేషేక్షణా స్తస్థుః క్షోణీశచ్ఛిద్ర కాంక్షిణః.

అపరిజ్ఞాత తచ్ఛిద్రా విద్రావితయ శోధనాః
ఆః కిమేత దహోజాతం నినిందుః స్వమితీహతే.

గణా ఊచుః :

ధిగస్మాన్ స్వామినా నిత్యం కృతసంభావనాన్మహుః
మనుష్యమాత్రమప్యత్ర యైరేకంన వశీకృతమ్.

బహుమానేన దానేన సౌహార్దేన మహీయసా
కృత ప్రసాదాం స్త్ర్యక్షేణధిజ్న స్తత్కార్య వంచకాన్.

కా గతిర్నోభవిత్రీహ స్వామి కృత్య ప్రమాదినాం
అంధం తమో మహదేలోకే ధ్రువంవాసో భవిష్యతి.

అకృతస్వామికార్యాణా మహో జీవిత ధారిణాం
అక్షతేంద్రియవృత్తీనాం దుర్గతిశ్చ పదేపదే.

లబ్ధసంభావనానాం చ న్యక్కృత స్వామి కర్మణాం
భృత్యానాం భూరభాజ్యాంచ భంగురాః స్యుర్మనోరథాః. ౮
అనిష్పాదిత కార్యార్థాయే ముఖం ప్రేక్షయం త్యహో
అపత్రపాః పురోభర్తుస్తైర్భూర్భారవతీ త్వియం. ౯
నాద్రీణాంన సముద్రాణాం నద్రుమాణాం మహీయసాం
భూతధాత్ర్యాస్తథాభారో యథాస్వామిద్రుహాం మహాన్ ౧౦
అహో పౌరాణికీ గాథాస్మృతాస్మాభిరనిందితా
తదర్థమవలంబ్యేహ స్థాస్యామః కృతనిశ్చయాః. ౧౧
అనాకలితపుణ్యానాం పరిక్షీణ ధనాయుషాం
సర్వోపాయవిహీనానాం గతిర్వారాణసీ పురీ. ౧౨
అపుణ్యభారఖిన్నానాం పశ్చాత్తాపముపేయుషాం
విష్వగూర్ధ్వ గతీనాంచ గతిర్వారాణసీ పురీ. ౧౩
స్వామిద్రుహః కృతఘ్నాశ్చయేచ విస్రంభఘాతకాః
తేషాంక్వాపిగతిర్నాస్తి ముక్త్వావారాణసీం పురీమ్. ౧౪
ఇత్థం నిశ్చిత్య గాథార్థం ప్రమథా అవతస్థిరే
అవిజ్ఞాత స్వరూపాశ్చ దివోదాసేన భూభుజా. ౧౫
న బుబోధ స భూపాలో నితరాం బుద్ధిమానపి
విబుధాన్వివిధాకారైః స్థితాన్స్వ ప్రభావతః. ౧౬
చిత్రం నచిత్రగుప్తోపి వేత్తి వారణసీ స్థితాన్
జంతూన్ కాగణనాన్యేషాంమర్త్య లోకనివాసినామ్. ౧౭
అవిచ్ఛిన్న ప్రభావాణా మపరిచ్ఛిన్న తేజసాం
కృతలింగ ప్రతిష్ఠానాం నాంతం ప్రాప్నోతి ధర్మరాట్. ౧౮

ఇతి తే ప్రమథాః సర్వే ఘటోద్భవ మహామునే
కృతలింగార్చనాః కాశీంనాద్యాప్యుజ్ఝంతి శర్మదామ్.
తారకేశం మహాలింగం తారకాఖ్యోగణోత్తమః
తారకజ్ఞానదంపుంసాంమునేఽద్యాపి సమర్చయేత్.
తారకేశ్వర లింగస్య కృత్వా భక్తిం సునిశ్చలాం
సుఖేన తారక జ్ఞానం లభ్యతేతైర్నరోత్తమైః.
తిలపర్ణేశ్వరం లింగం తిలపర్ణ ప్రతిష్ఠితం,
తిలప్రమాణమప్యత్ర దృష్ట్వాపాపంన సంభవేత్.
స్థూలకర్ణేశ్వరం లింగం పరిపూజ్య నరోత్తమః,
న దుర్గతి మవాప్నోతి పుణ్యమాప్నోతిచోత్తమమ్.
ద్రుమిచండేశ్వరం లింగం తథాలింగం ప్రభామయం
ఆరాధ్య తత్ప్రతీచ్యాం చ న పాపై రభిభూయతే.
ప్రభామయేశ్వరం లింగం దృష్ట్వాన్యత్రాపి సంస్థితః
ప్రభామయేన యానేన శివలోకే వ్రజేత్సుధీః.
సుకేశేశ్వర మభ్యర్చ్య హరికేశవ నేనరః
షాట్ కౌశికమయం దేహంధారయేన్న పునః పునః.
విందతీశం నరోభ్యర్చ్య భీమచండీ సమీపతః
త్యక్త్వా ప్రచండమప్యేనో మోక్షం విందతి శాశ్వతమ్.
ఛాగలేశం మహాలింగం పితృీశ్వర సమీపగం
విలోక్య పశువత్కోఽపి నపాపం ప్రాకృతం స్పృశేత్.

ఇతి శ్రీ స్కందపురాణే కాశీఖండే వారాణసీవర్ణన గణప్రేషణం నామత్రిపంచాశత్తమోఽధ్యాయః. ॥53॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

కుంభ సంభవ వక్ష్యామి శృణోత్వవహితో భవాన్।
కపర్దీశస్య లింగస్య మహామాహాత్మ్యము త్తమమ్॥ ౧

కపర్దీ నామ గణపః శంభోరత్యంత వల్లభః ।
ప్రీత్యా దు త్తరేభాగే లింగం సంస్థాప్య శాంభవమ్ ॥ ౨

కుండం చఖాన తస్యాగ్రే విమలోదకసంజ్ఞకం ।
యస్యతోయస్య సంస్పర్శాద్విమలోజాయతే నరః ॥ ౩

ఇతిహాసం ప్రవక్ష్యామి తత్రతేత్రాయుగే పురా ।
యథావృత్తం కుంభయోనే శ్రవణాత్పాతకాపహమ్ ॥ ౪

ఏకః పాశుపతశ్రేష్ఠో వాల్మీకి రితిసంజ్ఞితః ।
తపశ్చచార సమునిః కపర్దీ శంసమర్చయన్ ॥ ౫

ఏకదాసహి హేమంతే మార్గే మాసి తపోధనః ।
స్నాత్వా తత్ర మహాతీర్థే మధ్యాహ్నే విమలోదకే ॥ ౬

చకార భస్మనా స్నాన మాపాద తలమ స్తకం।
లింగస్య దక్షిణే భాగే కృతమాధ్యాహ్నిక క్రియః ॥ ౭

న్యస్తమ స్తక పాంసుశ్చ సంధ్యా మాధ్యాత్మికీం స్మరన్ ।
జపన్ పంచాక్షరీం విద్యాం ధ్యాయన్ దేవం కపర్దినమ్ ॥ ౮

కృత్వా సంహార మార్గేణ స్వప్రమాణం ప్రదక్షిణం ।
హుండుం కృత్యహుడుం కృత్యహుడుం కృత్య త్రిరుచ్చకైః ॥ ౯

ప్రణవం పురతః కృత్వా షడ్జాది స్వరభేదతః ।
గీతం విధాయసానందం సనృత్యం హ స్త కాన్వితమ్॥ ౧౦

అంగహారై ర్మనోహారి చారీమండల సంయుతం ।
క్షణం తతఃసర స్తీరే ఉపవిష్టో మహాతపాః ॥ ౧౧

అద్రాక్షీ ద్విక్షసంఘోర మతీవ వికృతాకృతిం ।
శుష్క శంఖ కపోలాస్యం నిమగ్నా పింగలోచనమ్ ౧౨

రుక్షస్ఫుటిత కేశాగ్రం మహాలంబ శిరోధరం ।
అతీవ చిపిటఘ్రాణం శుష్కోష్ఠమతి దంతురమ్ ౧౩

మహావికాల హాలించ పౌర్ధ్వీ భూత శిరోరుహం ।
ప్రలంబ కర్ణపాలీకం పింగలశ్మశ్రు భీషణమ్ ॥ ౧౪

ప్రలంబితల లజ్జిహ్వా మత్యుత్కట కృకాటికం ।
స్థూలాస్థిజత్రు సంస్థానం దీర్ఘస్కంధ ద్వయోత్కటమ్ ౧౫

నిమగ్న కక్షకుహరం శుష్కహ్రస్వ భుజ ద్వయం ।
విరలాంగులి హస్తాగ్రం నతపీన నఖావలిమ్ ౧౬

విశుష్కపాం సులోత్క్రోడం పృష్ఠలగ్నోదర త్వచం ।
కటీతటేన వికటం నిర్మాంసత్రిక బంధనమ్ ౧౭

ప్రలంబస్ఫిగ్యుగయుతం శుష్కముష్కాల్ప మేహనం ।
దీర్ఘ నిర్మాం సలోరూకం స్థూలజాన్వస్థి పంజరమ్ ౧౮

అస్థిచర్మావశేషంచ శిరాజాలిత విగ్రహం ।
శిరాలం దీర్ఘ జంఘంచ స్థూలగుల్ఫాస్థి భీషణమ్ ౧౯

అతివిస్తృత పాదంచ దీర్ఘవక్ర కృశాంగులిం ।
అస్థి చర్మావశేషేణ శిరాతాడిత విగ్రహమ్ ౨౦

వికటం భీషణాకారం క్షుత్క్షామ మతిలోమశం ।
దావదగ్ధ ద్రుమాకార మతి చంచల లోచనమ్ ౨౧

మూర్తం భయానకమివ సర్వప్రాణి భయ ప్రదం ।
హృదయా కంపనం దృష్ట్వాతం ప్రేతం వృద్ధ తాపసః ।
అతిదీనాననం కస్త్వమితి ధైర్యేణ పృష్టవాన్ ౨౨

కుతస్త్వ మిహ సంప్రాప్తః కస్మాత్తేగతిరీదృశీ।
౧౨ అనుక్రోశధియారక్షః పృచ్ఛామివద నిర్ణయమ్ ౨౩

అస్మాకం తాపసానాంచ న భయంత్వద్విధాన్మనాక్ ।
౧౩ శివనామ సహస్రాణాం విభూతి కృత వర్మణామ్ ౨౪

తాపసోదీరిత మితిత ద్రక్షః ప్రీతి పూర్వకం।
౧౪ నిశమ్యప్రాంజలిః ప్రాహతం కృపాలుం తపోధనమ్ ౨౫

రాక్షస ఉవాచ॥

౧౫ అనుక్రోశోస్తి యదితే భగవంస్తాపసోత్తమ।
స్వవృత్తాంతం తదావచ్మిశృణుష్వావహితః క్షణమ్ ౨౬

౧౬ ప్రతిష్ఠానాభిధానోస్తి దేశో గోదావరీతటే।
తీర్థప్రతిగ్రహ రుచి స్తత్రాసం బ్రాహ్మణస్త్వహమ్ ౨౭

౧౭ తేన కర్మ విపాకేనప్రాప్తోస్మి గతిమీదృశీం।
మరుస్థలె మహాఘోరే తరుతోయ వివర్జితే ౨౮

౧౮ గతోబహుతరః కాల స్తత్రమేవసతోమునే।
క్షుధితస్య తృషార్తస్య శీతతాప సహస్యచ ॥ ౨౯

౧౯ వర్షత్యపి మహామేఘే ధారాసారైర్దివా నిశం,
ప్రావృట్ కాలేఽనిలేవాతి కించిత్ప్రావరణం నమే ౩౦

౨౦ పర్వణ్యదత్తదానాయే కృతతీర్థ ప్రతిగ్రహాః।
తఇమాంయోని మృచ్ఛంతి మహాదుఃఖ నిబంధనీమ్ ౩౧

౨౧ గతే బహు తిథే కాలే మరుభూమౌ మునే మయా।
దృష్టో బ్రాహ్మణ దాయాద ఏకదాకశ్చి దాగతః ౩౨

సూర్యోదయ మనుప్రాప్య సంధ్యా విధి వివర్జితః।
౨౨ కృత్వామూత్ర పురీషేతు శౌచాచమన వర్జితః ॥ ౩౩

ముక్త కచ్ఛ మశౌచంచ సంధ్యా కర్మ వివర్జితం ।
తందృష్ట్వాతచ్ఛరీరేహం సంక్రాంతో భోగలిప్సయా ॥ ౩౪

సద్విజో మందభాగ్యాన్మే కేనచిద్వణిజా సహ ।
అర్థలోభేన సంప్రాప్తః పురీంపుణ్యామిమాం మునే ॥ ౩౫

అంతఃపురి ప్రవిష్టో భూత్సద్విజో మునిసత్తమ ।
తచ్ఛరీరాద్బహిర్భూత స్త్వహంపాపైః సమం క్షణాత్ ॥ ౩౬

ప్రవేశో నాస్తిచాస్మాకం ప్రేతానాం తపసాంనిధే ।
మహతాం పాతకానాంచ వారాణస్యాం శివాజ్ఞయా ॥ ౩౭

అద్యాపి తాని పాపాని తద్బహిర్నిర్గ మేచ్ఛయా ।
బహిరేవ హితిష్ఠంతి సీమ్ని ప్రమథ సాధ్వసాత్ ॥ ౩౮

అద్యశ్వోవా పరశ్వోవాస బహిర్ని ర్గమిష్యతి ।
ఇత్యాశయా స్థితాః స్మోవై యావదద్య తపోధన ॥ ౩౯

నాద్యాపిసబహిర్గచ్ఛేన్నా ద్యాప్యాశా ప్రయాతినః ।
ఇత్యాస్మహే నిరాధారా ఆశాపాశ నియంత్రితాః ॥ ౪౦

చిత్ర మద్యతనం వచ్మితపస్వింస్త న్నిశామయ ।
అతీవ భావి కల్యాణ మితిమన్యేధునైవహి ॥ ౪౧

ఆప్రయాగం ప్రతిదినం ప్రయామః క్షుధితావయం ।
ఆహారకామ్యయా క్వాపిపరంనో కించిదాప్నుమః ॥ ౪౨

సంతి సర్వత్ర ఫలినఃపాదపాః ప్రతి కాననం ।
జలాశయాశ్చ స్వచ్ఛాపాః సంతిభూమ్యాం పదే పదే ౪౩

అన్నాన్యపిచ భక్ష్యాణి సర్వేషాం సులభాన్యహో ।
పానాన్యపి విచిత్రాణి సంతిభూయాంసి సర్వతః ॥ ౪౪

పరంనోదృగ్గతాన్యేవ దూరే దూరే వ్రజంత్యహో ।
దైవాదద్యైక మాయాతం దృష్ట్వాకార్పటికంమునే ॥ ౪౫

తస్యాంతిక మహంప్రాప్తః క్షుధయా పరిపీడితః ।
౩౪ ప్రసహ్యభక్షయామ్యేన మితిమత్వాత్వరాన్వితః ॥ ౪౬

యావత్తంతు జిఘృక్షామి తావత్తద్వదనాంబుజాత్ ।
౩౫ శివనామ పవిత్రావాఙ్నిరగాద్విఘ్న హారిణీ ॥ ౪౭

శివనామ స్మరణతో మదీయ మపిపాతకం ।
౩౬ మందీభూతంత తస్తేనప్రవేశం లబ్ధవానహమ్ ॥ ౪౮

సీమస్థేః ప్రమథైర్నా హంసద్యోదృగ్గోచరీకృతః ।
౩౭ శివనామ శ్రుతౌ యేషాంతాన్నపశ్యేద్యమోపియత్ ॥ ౪౯

అంతర్గేహస్య సీమానం ప్రాప్తస్తేనసహాధునా ।
౩౮ సతుకార్పటికోమధ్యం ప్రతిష్ఠోహ మిహ స్థితః ॥ ౫౦

ఆత్మానం బహుమన్యేహంత్వాం విలోక్యాధునామునే ।
౩౯ మాముద్ధర కృపాలోత్వంయోనే రస్మాత్సుదారుణాత్ ॥ ౫౧

ఇతి ప్రేత వచః శ్రుత్వాస కృపాలుస్తపోధనః ।
౪౦ మనసా చింతయామాస ధిఙ్నిజార్థో ద్యమాన్నరాన్ ॥ ౫౨

స్వోదరం భరయః సర్వేపశుపక్షి మృగాదయః ।
౪౧ సఏవధన్యః సంసారేయః పరార్థోద్యతః సదా ॥ ౫౩

తపసాద్య నిజేనాహం ప్రేతమేత మథాతురం ।
౪౨ మామేవ శరణం ప్రాప్త ముద్ధరిష్యామ్య సంశయమ్ ॥ ౫౪

విమృశ్యేతి సవై చిత్తే పిశాచంప్రాహ సత్తమః ।
౪౩ విమలోదే సరస్యస్మిన్ స్నాహి రేపాప నుత్తయే ॥ ౫౫

పిశాచతే పిశాచత్వం తీర్థస్యాస్య ప్రభావతః ।
౪౪ కపర్దీ శేక్షణాదద్య క్షణాత్క్షీణం వినంక్ష్యతి ॥ ౫౬

శ్రుత్వేతి సమునే ర్వాక్యం ప్రేతః ప్రాహప్రణమ్యతం ।
౪౫ ప్రీతాత్మా ప్రీతమనసం ప్రబద్ధకర సంపుటః ॥ ౫౭

పానీయం పాతుమపినో లభేయం మునిసత్తమ ।
స్నానస్య కాకథానాథ రక్షేయుర్జల దేవతాః ॥ ౫౮

పానస్యాప్యత్రకా వార్తా జలస్పర్శో పిదుర్లభః ।
ఇతి ప్రేతోక్త మాకర్ణ్య సభృశం ప్రీతిమానభూత్ ॥ ౫౯

ఉవాచ చతపస్వీతం జగదుద్ధరణ క్షమః ।
గృహాణేమాం విభూతింత్వం లలాట ఫలకేకురు ॥ ౬౦

అస్మాద్విభూతి మాహాత్మ్యాత్ప్రేతకోపిన కుత్రచిత్ ।
బాధాం కరోతికస్యాపి మహాపాతకినోప్యహో ॥ ౬౧

ఫాలం విభూతి ధవలం విలోక్య యమ కింకరాః ।
పాపినోపి పలాయంతే భీతాః పాశుపతాస్త్రతః ॥ ౬౨

అస్థి ధ్వజాంకితం దృష్ట్వా యథాపాంథా జలాశయం ।
దూరయంతి తథాభస్మ ఫాలాంకం యమకింకరాః ॥ ౬౩

కృతభూతి తనుత్రాణం శివమంత్రై ర్నరోత్తమం ।
నోప సర్పంతి నియత మపి హింస్రాః సమంతతః ॥ ౬౪

భక్త్యా భిక్షత్రియో భస్మ శివమంత్ర పవిత్రితం ।
ఫాలేవక్షసి దోర్మూలే నతంహింసంతి హింసకాః ॥ ౬౫

సర్వేభ్యో దుష్టసత్వేభ్యో యతోరక్షే దహర్నిశం ।
రక్షత్యేషాతతః ప్రోక్తావిభూతిర్భూతి కృద్యతః ॥ ౬౬

భాసనాద్భర్త్సనాద్భస్మపాంసుః పాం సుత్వాదాయతః ।
పాపానాం క్షారణాత్క్షారో బుధై రేవం నిరుచ్యతే ॥ ౬౭

గృహీత్వా ధారమధ్యాత్స భస్మ ప్రేతకరేఽర్పయత్ ।
సోప్యాదరాత్సమాదాయ ఫాలదేశే న్యవేశయత్ ॥ ౬౮

విభూతి ధారిణం వీక్ష్య పిశాచం జలదేవతాః ।
జలావ గాహనపరం వారయాంచక్రిరే న తమ్ ॥ ౬౯

స్నాత్వాపీత్వాపనిర్గచ్ఛేద్యావత్త స్మాజ్జలాశయాత్ ।
౫౮ తావత్త్పైశాచ్య మగమ ద్దివ్యదేహ మవాపచ ॥ ౩౦

దివ్యమాలాంబరధరో దివ్య గంధాను లేపనః ।
౫౯ దివ్యయానం సమారుహ్య వర్త్మ ప్రాప్తోథ పావనమ్ ॥ ౩౧

గచ్ఛతాతేన గగనేస తపస్వీ నమస్కృతః ।
౬౦ ప్రోచ్చైః ప్రోవాచ భగవన్ మోచితోస్మి త్వయానఘ ॥ ౩౨

తస్మా త్కదర్య యోనిత్వాదతీవ పరినిందితాత్ ।
౬౧ అస్యతీర్థస్య మాహాత్మ్యా ద్దివ్యందేహ మవాప్తవాన్ ॥ ౩౩

పిశాచ మోచనం తీర్థమద్యారభ్య సమాఖ్యయా ।
౬౨ అన్యే షామపి పైశాచ్యమిదం స్నానాద్ధరిష్యతి ॥ ౩౪

అస్మిం స్తీర్థే మహాపుణ్యే యేస్నాస్యంతీహ మానవాః ।
౬౩ పిండాంశ్చ నిర్వపిష్యంతి సంధ్యా దర్పణ పూర్వకమ్ ॥ ౩౫

దైవాత్త్పైశాచ్య మాపన్నా స్తేషాం పితృపితా మహాః ।
౬౪ తేపి పైశాచ్యముత్సృజ్యయాస్యంతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౩౬

అద్య శుక్ల చతుర్దశ్యాం మార్గేమాసి తపోనిధే ।
౬౫ అత్రస్నానాదికం కార్యం పైశాచ్య పరిమోచనం ॥ ౩౭

ఇమాం సాంవత్సరీంయాత్రాంయే కరిష్యంతి మానవాః ।
౬౬ తీర్థ ప్రతిగ్రహా త్పాపా న్నిఃసరిష్యంతితే నరాః ॥ ౩౮

పిశాచమోచనే స్నాత్వాకపర్దీశం సమర్చ్యచ ।
౬౭ కృత్వాతత్రాఽన్నదానంచ నరోఽన్యత్రాఽపి నిర్భయాః ॥ ౩౯

మార్గశుక్లచతుర్దశ్యాం కపర్దీ శ్వర సన్నిధౌ ।
౬౮ స్నాత్వా న్యత్రాపి మరణాన్న పైశాచ్య మవాప్నుయుః ॥ ౪౦

ఇత్యుక్త్వా దివ్య పురుషో భూయో భూయోనమస్యతం ।
౬౯ తపోధనం మహాభాగో దివ్యాంగతి మవాప్తవాన్ ॥ ౪౧

తపోధనోపి తద్దృష్ట్వా మహాశ్చర్యం ఘటోద్భవ ।
కపర్దీశ్వర మారాధ్య కాలాన్నిర్వాణ మాప్తవాన్ ॥ ౮౨

పిశాచమోచనం తీర్థం తదారభ్య మహామునే ।
వారాణస్యాం పరాంఖ్యాతి మగమ త్సర్వ పాపహృత్ ॥ ౮౩

పైశాచమోచనేతీర్థే సంభోజ్య శివయోగినం ।
కోటిభోజ్య ఫలం సమ్య గేకైక పరిసంఖ్యయా ॥ ౮౪

శ్రుత్వాధ్యాయ మిమంపుణ్యం నరోనియతమానసః ।
భూతైః ప్రేతైః పిశాచైశ్చకదాచి న్నాభి భూయతే ౮౫

బాలగ్రహాభి భూతానాం కళ్యాణ శాంతికారకం ।
పఠనీయం ప్రయత్నేన మహాఖ్యాన మిదంపరమ్ ॥ ౮౬

ఇదమాఖ్యాన మాకర్ణ్యగచ్ఛన్ దేశాంతరం నరః ।
చోర వ్యాఘ్రి పిశాచాద్యైర్నాభి భూయేత కుత్రచిత్ ॥ ౮౭

ఇతి శ్రీ స్కంద పురాణే కాశీఖండే పిశాచమోచన మహిమ కథనం
నామ చతుష్పంచా శత్తమోఽధ్యాయః ॥౫౪॥ *

స్కంద ఉవాచ ॥
అన్యేపియే గణాస్తత్రకాశ్యాం లింగాని చక్రిరే ।
తాంశ్చతే కథయిష్యామి కుంభయోనే నిశామయ ॥ ౧

గణేన పింగలాఖ్యేన పింగలాఖ్యేశ సంజ్ఞితం ।
లింగం ప్రతిష్ఠితం శంభోః కపర్దీశా దుదగ్దిశి ॥ ౨

తస్య దర్శనమాత్రేణ పాపానాం జాయతే క్షయః ।
వీరభద్రో మహా ప్రీతో దేవ దేవస్య శూలినః ॥ ౩

వీరభద్రేశ్వరం లింగం ధ్యాయేదద్యాపి నిశ్చలః ।
తస్యదర్శనమాత్రేణ వీరసిద్ధిః ప్రజాయతే ॥ ౪

అవిముక్తేశ్వరాత్పశ్చాద్వీరభద్రేశ్వరం నరః ।
సమర్చ్య న రణే భంగం కదాచిదపి చాప్నుయాత్ ॥ ౫

వీరభద్రః స్వయంసాక్షాద్వీరమూర్తిధరోమునే ।
సంహరేద్విఘ్నసంఘాత మవిముక్త నివాసినామ్ ౬

భద్రయా భద్రకాల్యాచ భార్యయా శుభయా యుతం ।
వీరభద్రం నరోఽభ్యర్చ్య కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ ౭

కిరాతేన కిరాతేశం లింగం కాశ్యాం ప్రతిష్ఠితం ।
కేదారాద్దక్షిణేభాగే భక్తానా మభయప్రదమ్ ॥ ౮

చతుర్ముఖోగణః శ్రీమాన్ వృద్ధకాలేశ సన్నిధౌ ।
చతుర్ముఖేశ్వరం లింగం ధ్యాయేదద్యాపి నిశ్చలః ॥ ౯

భక్తాశ్చతుర్ముఖేశస్య చతురాననవద్దివి ।
పూజ్యంతే సురసంఘాతైః సర్వభోగ సమన్వితాః ॥ ౧౦

నికుంభేశ్వర మాలోక్య నికుంభ గణపూజితం ।
పూజయిత్వా వ్రజేన్ గ్రామం కార్యసిద్ధి మవాప్నుయాత్ ।
కుబేరే సమీపేతు శివలోకే మహీయతే ॥ ౧౧

పంచాక్షేశం మహాలింగం మహాదేవస్య దక్షిణే ।
సమభ్యర్చ్య నరః కాశ్యాం జాతిస్మృతి మవాప్నుయాత్ ॥ ౧౨

భారభూతేశ్వరం లింగం భారభూతగణార్చితం ।
అంతర్గృహోత్తర ద్వారి ధ్యాత్వా శివపురేవసేత్ ॥ ౧౩

భారభూతేశ్వరం లింగం యైః కాశ్యాం నవిలోకితం ।
భారభూతాః పృథివ్యాస్తేఽవకేశిన ఇవద్రుమాః ॥ ౧౪

గణే నత్యృక్షసంజ్ఞేన లింగంత్యృక్షేశ్వరం పరం ।
త్రిలోచన పురోభాగే శీల్యే తాద్యాపి కుంభజ ॥ ౧౫

తస్యలింగస్య యేభక్తా స్తేతు దేహావసానతః ।
త్యృక్షాఏవ ప్రజాయంతే నాత్రకార్యా విచారణా ॥ ౧౬

క్షేమకోనామగణపః కాశ్యాం మూర్తిధరః స్వయం ।
విశ్వేశ్వరం సర్వగతం ధ్యాయే దద్యాపి నిశ్చలః ॥ ౧౭

క్షేమకం పూజయేద్యస్తు వారాణస్యాం మహాగణం ।
విఘ్నా స్తస్య ప్రలీయంతే క్షేమం స్యాచ్చ పదేపదే ॥ ౧౮

దేశాంతరంగతో యస్తు తస్యాగమన కామ్యయా ।
క్షేమకః పూజనీయోత్ర క్షేమేణాశు స ఆవ్రజేత్ ॥ ౧౯

లాంగలీశ్వర మాలోక్య లింగం లాంగలినార్చితం ।
విశ్వేశాదుత్తరేభాగే న నరోరోగభాగ్భవేత్ ॥ ౨౦

లాంగలీశం సకృత్పూజ్య పంచలాంగలదానజం ।
ఫలం ప్రాప్నోత్యవికలం సర్వ సంపత్కరంపరమ్ ॥ ౨౧

విరాధేశ్వరమారాధ్య విరాధ గణపూజితం ।
సర్వాపరాధయుక్తోఽపి నాపరాధ్యతి కుత్రచిత్ ॥ ౨౨

దినేదినేఽపరాధోయః క్రియతే కాశివాసిభిః ।
సయాతి సంక్షయం క్షిప్రం విరాధేశ సమర్చనాత్ ॥ ౨౩

నైరృతే దండపాణేస్తు విరాధేశం ప్రయత్నతః ।
నత్వా సర్వాపరాధేభ్యో ముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ౨౪

సుముఖేశం మహాలింగం సుముఖాఖ్యగణార్చితం ।
పశ్చిమాభిముఖం లింగం దృష్ట్వాపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౫

స్నాత్వా పిలిపిలాతీర్థే సుముఖేశం విలోక్యచ ।
సదైవ సుముఖం పశ్యే ద్ధర్మరాజం నదుర్ముఖమ్ ॥ ౨౬

ఆషాఢినార్చితం లింగ మాషాఢీశ్వర సంజ్ఞికం ।
దృష్ట్వాషాఢ్యాం నరోభక్త్యా సర్వైఃపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౭

ఉదీచ్యాం భారభూతేశా దాషాఢీశం సమర్చయన్ ।
ఆషాఢ్యాం పంచదశ్యాం వైనపాపైః పరితప్యతే ॥ ౨౮

శుచిశుక్ల చతుర్దశ్యాం పంచదశ్యా మథాపివా ।
కృత్వా సాంవత్సరీంయాత్రా మనేనా జాయతేనరః॥ ౨౯

స్కంద ఉవాచ॥

మునే! గణేషు చైతేషు వారాణస్యాం స్థితేష్వితి ।
స్వనామ్నా స్థాప్యలింగాని విశ్వేశ పరితుష్టయే ॥ ౩౦

విశ్వేశ శ్చింతయాంచక్రేపునః కాశీ ప్రవృత్తయే ।
కంవా హితం ప్రహిత్యాద్య నివృన్తిం పరమాం భజే ॥ ౩౧

యోగిన్య స్తిగ్మగుర్వేధాః శంకు కర్ణ ముఖా గణాః ।
వ్యావృత్త్య నాగతాః కాశ్యాః సింధుగా ఇవసింధవః ॥ ౩౨

ధ్రువం కాశ్యాం ప్రవిష్టాయే తేప్రవిష్టా మమోదరే ।
తేషాం వినిర్గమోనా స్తి దీప్తేగ్నౌ హవిషామివ॥ ౩౩

యే షాంహి సంస్థితిః కాశ్యాం లింగార్చన రతాత్మనాం ।
తఏవ మమలింగాని జంగమాని నసంశయః ॥ ౩౪

స్థావరా జంగమాః కాశ్యా మచేతన సచేతనాః ।
సర్వేమమైవ లింగాని తేభ్యోద్రుహ్యంతి దుర్ధియః ॥ ౩౫

వాచి వారాణసీ యేషాం శ్రుతౌ వైశ్వేశ్వరీ కథా ।
తఏవ కాశీలింగాని వరాణ్యర్చ్యాన్యహం యథా ॥ ౩౬

వారాణసీతి కాశీతి రుద్రావాస ఇతిస్ఫుటం ।
ముఖాద్వినిరతంయేషాం తేషాం నప్రభ వేద్యమః ॥ ౩౭

ఆనంద కాననం ప్రాప్య యే నిరానందభూమికాం ।
అన్యాం హృదాపివాంఛంతి నిరానందాః సదాత్ర తే ॥ ౩౮

అద్యైవ వాస్తుమరణం బహుకాలాంతరేపివా ।
కలికాలభియా పుంసాం కాశీత్యాజ్యా న కర్హిచిత్ ॥ ౩౯

అవశ్యం భావినోభావా భవిష్యంతి పదేపదే ।
సలక్ష్మీనిలయాం కాశీం తే త్యజంతి కుతోధియః ॥ ౪౦

వరం విఘ్నసహస్రాణి సోఢవ్యాని పదేపదే ।
కాశ్యాం నాన్యత్ర నిర్విఘ్నం వాంఛే దారిద్ర్యమపి క్వచిత్॥ ౪౧

కియన్నిమేష సంభోగ్యాః సంతిలక్ష్మ్యః పదేపదే ।
పరం నిరంతర సుఖాఽముత్రాప్యత్రాపి కాశికా ॥ ౪౨

విశ్వనాథోహ్యహం నాథః కాశికా ముక్తికాశికా ।
సుధాతరంగాస్వర్గంగా త్ర య్యేషాకిన్న యచ్ఛతి॥ ౪౩

పంచక్రోశ్యా పరిమితా తనురేషా పురీమమ ।
అవిచ్ఛిన్న ప్రమాణర్ధిర్భుక్తి నిర్వాణ కారణమ్॥ ౪౪

సంసార భారఖిన్నానాం యాతాయాత కృతాంసదా ।
ఏకైవ మేపురీకాశీ ధ్రువం విశ్రామ భూమికా॥ ౪౫

మండపః కల్పవల్లీనాం మనోరథ ఫలైరలం ।
ఫలితః కాశికాఖ్యోయం సంసారాధ్వజుషాం సదా॥ ౪౬

చక్రవర్తే రియం ఛత్రం విచిత్రం సర్వతాపహృత్ ।
కాశీనిర్వాణరాజస్య మమకూలోచ్ఛదండవత్॥ ౪౭

నిర్వాణ లక్ష్మీం యే పుణ్యాః పరివాంఛంతి లీలయా ।
నిరంతరసుఖప్రాప్త్యై కాశీత్యాజ్యా న తైర్నృభిః॥ ౪౮

మహానందవనేయేవై నిరంతర వనౌకసః ।
మోక్ష లక్ష్మీ ఫలాన్యత్ర సుస్వాదూని లభంతితే॥ ౪౯

నిర్మమంచాపి నిర్మోహం యా మామపి విమోహయేత్ ।
౩౮ కైర్నసంస్మరణీయాసా కాశీ విశ్వవిమోహినీ ॥ ౫౦

నామాపి మధురం యస్యాః పరానంద ప్రకాశకం ।
౩౯ కాశ్యాః కాశీతి కాశీతి సా కైః పుణ్యైర్నజప్యతే ॥ ౫౧

కాశీనామ సుధాపానం యే కుర్వంతి నిరంతరం ।
౪౦ తేషాం వర్త్మభవత్యేవ సుధామవసుధామయమ్ ॥ ౫౨

మమతా రహితస్యాపి మమ సర్వాత్మనో ధ్రువం ।
౪౧ తఏవమామకాలోకే యేకాశీ నామ జాపకాః ॥ ౫౩

రహస్యమితి విజ్ఞాయ వారాణస్యా గణేశ్వరైః ।
౪౨ సబ్రహ్మ యోగినీ బ్రధ్నైః స్థితం తత్రైవనాన్యథా ॥ ౫౪

అన్యథా తాశ్చయోగిన్యః సరవిః సపితా మహః ।
౪౩ తేగణామాం పరిత్యజ్య కథంతిష్ఠేయు రన్యతః ॥ ౫౫

అతీవ భద్రం సంజాతం కాశ్యాం తిష్ఠత్సు తేషుహి ।
౪౪ ఏకోపిభేదే ప్రభవే దాళిజ్యే రాజ్యాంతరం వినా ॥ ౫౬

లబ్ధప్రవేశా స్తావంత స్తే సర్వే మత్స్వరూపిణః ।
౪౫ యతిష్యంతి యతోవశ్యం మదాగమనహేతవే ॥ ౫౭

అన్యానపిప్రేషయామి మత్పార్శ్వ పరివర్తినః ।
౪౬ యేతే తత్ర స్థితాః శ్రేష్ఠా అపిగంతా స్మ్యహంతతః ॥ ౫౮

విచార్యేతి మహాదేవః సమాహూయ గజాననం ।
౪౭ ప్రాహిణోత్కథయిత్వేతి గచ్ఛకాశీమితః సుత ॥ ౫౯

తత్ర స్థితోపి సంసిద్ధ్యై యతస్వసహితో గణైః ।
౪౮ నిర్విఘ్నం కురుచాస్మాకం నృపే విఘ్నం సమాచర ॥ ౬౦

ఆధాయశాసనం మూర్ధ్నిన్గణాధీశోథ ధూర్జటేః ।
౪౯ ప్రతస్థే త్వరితః కాశీం స్థితిజ్ఞః స్థితి హేతవే॥ ౬౧

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే కాశీవర్ణన
గణేశ ప్రేషణం నామ పంచ పంచాశత్తమోధ్యాయః ॥ ౫౫

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

అథేశాజ్ఞాం సమాదాయ గజవక్త్రః ప్రతస్థివాన్ ।
శంభోః కాశ్యాగమోపాయం చింతయం స్మందరాద్రితః ॥ ౧

ప్రాప్య వారాణసీం తూర్ణమాఖుస్యందనగోవిభుః ।
వాడవీం మూర్తిమాలంబ్య ప్రావిశచ్ఛకునైః స్తుతః ॥ ౨

నక్షత్ర పాఠకోభూత్వా వృద్ధప్రత్యవరో ధగః ।
చచారమధ్యే నగరం పౌరాణాం ప్రీతిమావహన్ ॥ ౩

స్వయమేవ నిశాభాగే స్వప్నం సందర్శయన్నృణాం ।
ప్రాతస్తేషాం గృహాన్ గత్వా తేషాం వక్తి బలాబలమ్ ॥ ౪

భవద్భిరద్యరాత్రౌ యద్దృష్టం స్వప్నవిచేష్టితం ।
భవత్కౌతూహ లోత్పత్త్యై తదేవ కథయామ్యహమ్ ॥ ౫

స్వపతా భవతా రాత్రౌ తుర్యేయామే మహాహ్రదః ।
అదర్శితత్రచ భవాన్ మజ్జన్మజ్జం స్తటం గతః ॥ ౬

తదంబుపిచ్ఛిలేపంకే మగ్నోన్మగ్నోసి భూరిశః ।
దుఃస్వప్నస్యాస్యచ మహాన్విపాకోతి భయప్రదః ॥ ౭

కాషాయవసనో ముండః పైత్రిక్యహో భవతాపియః ।
పరితాపం మహానేష జనయిష్యతి దారుణమ్ ॥ ౮

రాత్రౌ సూర్యగ్రహో దృష్టో మహానిష్టకరో ధ్రువం ।
ఐంద్రం ధనుర్ధ్వజయంరాత్రౌ యదలోకిన తచ్ఛుభమ్ ॥ ౯

ప్రతీచ్యాం రవిరాగత్య ప్రోద్యంతంవ్యోమ్ని శీతగుం ।
పాతయామాస భూపృష్ఠే తద్రాజ్య భయసూచకమ్ ॥ ౧౦

యుగపత్కేతు యుగలం యుధ్యమానం పరస్పరం ।
యదదర్శినతద్భద్రిం రాష్ట్రభంగాయ కేవలమ్ ॥ ౧౧

విశీర్యత్కేశదశనం నీయమానంచ దక్షిణే ।
ఆత్మానం యత్సమద్రాక్షీః కుటుంబస్యాపిభీషణమ్ ॥ ౧౨

ప్రాసాద ధ్వజభంగో య స్త్వయైక్షత నిశాక్షయే ।
రాజ్యక్షయకరం విద్ధి మహోత్పాతాయ నిశ్చితమ్ ॥ ౧౩

నగరీప్లావితాస్స్వప్నే తరంగైః క్షీర నీరధేః ।
పశ్యైస్త్రిచతురైః శంకే మహాశంకాం పురౌకసామ్ ॥ ౧౪

స్వప్నే వానరయానేన యత్త్వ మూఢోసి దక్షిణాం ।
అత స్తద్వంచనోపాయః పురత్యాగో మహామతే ॥ ౧౫

రుదతీయాత్వయా దృష్టా మహిలైకా నిశాత్యయే ।
ముక్తకేశీ వివసనా సా నారీశ్రీ రివోద్గతా ॥ ౧౬

దేవాలయస్య కలశోయత్త్వయా వీక్షితః పతన్ ।
దినైః కతిపయైరేవ రాజ్యభంగో భవిష్యతి ॥ ౧౭

పురీ పరివృతాస్స్వప్నే మృగయూథైః సమంతతః ।
రోరూయమాణై రత్యర్థమాసేనై వోద్వసీ భవేత్ ॥ ౧౮

ఆతాయి యూకగృధ్రాద్వైః పురీముపరిచారిభిః ।
సూచ్యతేత్యాహితం కించిద్ధ్రువ మత్ర నివాసినామ్ ॥ ౧౯

స్వప్నోత్పాతానితి బహూన్ శంసన్ శంసన్నిత స్తతః ।
బహూనుచ్చాటయాంచక్రే సవిఘ్నైశః పురౌకసః ॥ ౨౦

కేషాంచిత్పురతోఽవాదీద్గ్రహచారం ప్రదర్శయన్ ।
ఏకరాశిస్థితాః సౌరి సిత భౌమా న శోభనాః ॥ ౨౧

సోయం ధూమగ్రహో వ్యోమ్ని భిత్త్వా సప్తర్షి మండలం ।
ప్రయాతః పశ్చిమామాశాం సనాశాయ విశాంపతేః ॥ ౨౨

అతిచారగతోమందః పునర్వక్రాధ్వ సంస్థితః ।
పాపగ్రహ సమాయుక్తో నయుక్తోయ మిహేష్యతే ॥ ౨౩

వ్యతీతే వాసరేద్యోయం భూకంపః సమపద్యత ।
కంపంజనయతేఽతీవ హృదోమేపి పురౌకసః ॥ ౨౪

ఉదీచ్యాం దక్షిణాశాయాం యే యముల్కా ప్రధావితా ।
విలీనా చ వియత్యేవ స నిర్ఘాతం న సా శుభా ॥ ౨౫

ఉన్మూలితో మహామూలో మహానిలరయేణయః ।
చత్వరే చైత్యవృక్షోయం మహోత్పాతం ప్రశంసతి ॥ ౨౬

సూర్యోదయమనుప్రాప్య ప్రాచ్యాం శుష్కతరూపరి ।
కరటో రారటీత్యేష కటూత్కట భయప్రదః ॥ ౨౭

మధ్యే విపణి యత్తూర్ణం కౌచిచ్చారణ్య చారిణౌ ।
మృగౌ మృగయతాం యాతౌ పౌరాణాం పురతోఽహతౌ ॥ ౨౮

రసాలశాల ముకులం వీక్ష్యతే యచ్ఛరద్యదః ।
మహాకాలభయం మన్యేప్యకాలేపి పురౌకసామ్ ॥ ౨౯

సాహసం జనయిత్వేతి కేచిదుచ్చాటితాః పురః ।
తేన విఘ్నకృతా పౌరాః కపటద్విజ రూపిణా ॥ ౩౦

అథ మధ్యేవరోధంస ప్రవిశ్య నిజమాయయా ।
దృష్ట్వార చేవకథయం స్త్రీణాం విస్రంభ భూరభూత్ ॥ ౩౦

తవ పుత్రశతం జజ్ఞే సప్తోనం శుభలక్షణే ।
తేష్వేకస్తురగారూఢో బాహ్యాల్యాం పతితో మృతః ॥ ౩౨

అంతర్వత్నీత్వియం కన్యాం జనయిష్యతి శోభనామ్ ।
ఏషాహి దుర్భగా పూర్వం సాంప్రతం సుభగాఽభవత్ ॥ ౩౩

అసౌహి రాజ్ఞోరాజ్ఞీ నామత్యంత మిహవల్లభా ।
ముక్తాలంకృతి రేతస్యై రాజ్ఞాదత్తా నిజోరసః ॥ ౩౪

పంచసప్త దినాన్యేవ జాతానీతీహ తర్క్యతే ।
౨౩ అస్యైర్‌రాజ్ఞా ప్రసాదేన గ్రామౌ దాతుముదీరితౌ ౩౫

ఇతిదృష్టార్థకథనై రాజ్ఞీమాన్యోఽభవద్ద్విజః ।
౨౪ వర్ణయంతి చ తారాజ్ఞః పరోక్షేఽపి గుణాన్ బహూన్॥ ౩౬

అహోయాదృగసౌ విప్రః సర్వశాస్త్రార్థ విచక్షణః ।
౨౫ సుశీలశ్చ సురూపశ్చ సత్యవాఙ్మిత భాషణః ॥ ౩౭

అలోలుప ఉదారశ్చ సదాచారో జితేంద్రియః ।
౨౬ అపిస్వల్పేన సంతుష్టః ప్రతిగ్రహ పరాఙ్ముఖః ॥ ౩౮

జితక్రోధః ప్రసన్నాస్య స్త్వనసూయురవంచకః ।
౨౭ కృతజ్ఞః ప్రీతిసుముఖః పరివాద పరాఙ్ముఖః ॥ ౩౯

పుణ్యోపదేష్టా పుణ్యాత్మా సర్వవ్రతపరాయణః ।
౨౮ శుచిః శుచిచరిత్రశ్చ శ్రుతి స్మృతి విశారదః ॥ ౪౦

ధీరః పుణ్యేతిహాసజ్ఞః సర్వదృక్‌సర్వ సమ్మతః ।
౨౯ కలాకలాప కుశలో జ్యోతిశ్శాస్త్ర విదుత్తమః ॥ ౪౧

క్షమీ కులీనోఽకృపణో భోక్తా నిర్మలమానసః ।
౩౦ ఇత్యాది గుణసంపన్నః కోఽపి క్వాపి న దృగ్గతః ॥ ౪౨

ఇత్థంతాస్తద్గుణగ్రామం వర్ణయంత్యః పదే పదే ।
౩౧ కాలం వినోదయంతిస్మ అంతఃపురచరాః స్త్రియః ॥ ౪౩

ఏకదావసరంప్రాప్య దివోదాసస్య భూభుజః ।
౩౨ రాజ్ఞీ లీలావతీ నామ రాజ్ఞేతం విన్యవేదయత్ ॥ ౪౪

రాజన్ వృద్ధోగుణైర్వృద్ధో బ్రాహ్మణః సువిచక్షణః ।
౩౩ ఏకోఽస్తి సత్యుద్రష్టవ్యో మూర్తో బ్రహ్మనిధిః పరః ॥ ౪౫

రాజ్ఞీ రాజ్ఞా కృతానుజ్ఞా సఖీంప్రేష్య విచక్షణాం ।
౩౪ అనినాయచ తం విప్రం బ్రాహ్మంతేజ ఇవాంగవత్ ॥ ౪౬

రాజాపి దూరా దాయాంతం తంవిలోక్య మహీసురం ।
యత్రాకృతిర్ఘృణా స్తత్రి జహర్షేతి వదన్హృది ॥ ౪౭

పద్యైర్ద్విత్రై ర్నృపతినా కృతాభ్యుత్థానసత్కృతిః ।
చతుర్నిగమజాభిస్స తమాశీర్భి రనందయత్॥ ౪౮

కృతప్రణామో ధాజ్ఞా ససాదరం దత్తమాసనం ।
భేజేథ కుశలం పృష్టః స రాజ్ఞా తేన భూపతిః ॥ ౪౯

పరస్పరం కుశలినౌ కుశలౌచ కథాగమే ।
ప్రశ్నోత్తరాభ్యాం సంతుష్టౌ ద్విజవర్య క్షమాభృతౌ ॥ ౫౦

కథావసానే రాజ్ఞాథ గేహం విససృజే ద్విజః ।
లబ్ధమానమహాపూజః స్వమాశ్రమ మావిశత్ ॥ ౫౧

గతేఽథ స్వాశ్రమం విప్రే దివోదాసో నరేశ్వరః ।
లీలావత్యాః పురోవిప్రం వర్ణయామాస భూరిశః॥ ౫౨

మహాదేవి మహాప్రాజ్ఞే లీలావతి గుణప్రియే ।
యథాశంసి తథావిప్ర స్తతోపి గుణవత్తరః ॥ ౫౩

అతీతం వేత్తి సకలం వర్తమాన మవైతిచ ।
ప్రష్టవ్యః ప్రాతరాహూయ భవిష్యం కించి దేషవై ॥ ౫౪

మహావిభవ సంభారై ర్మహాభోగై రనేకథా ।
వ్యుష్టాయాం సనృపో రాత్ర్యాం ప్రాతరాహూతవాన్ ద్విజమ్॥ ౫౫

సత్కృత్య తం ద్విజం భక్త్యా దుకూలాది ప్రదానతః ।
ఏకాంతే తం ద్విజం రాజా పప్రచ్ఛ నిజహృత్స్థితమ్॥ ౫౬

॥రాజోవాచ॥

ద్విజవర్యో భవానేకః ప్రతిభాతీతి నిశ్చితం ।
యథాతత్త్వవతీ తేధీఃన తథాన్యస్య మేమతిః ॥ ౫౭

దృష్ట్వాత్వాంతు మహాప్రాజ్ఞం శాంతం తపోనిధిం।
౪౭ కించిత్ప్రష్టుమనా విప్ర తదాఖ్యాహి యథార్థవత్ ॥ ౫౮

Central Sanskrit University 26521 CENTRAL LIBRARY Rajiv Gandhi Campus

శాసితేయం మయాపృథ్వీ సతథాన్యైస్తు పార్థివైః।
౪౮ యావద్భూతి మయాభుక్తా దివ్యాభోగా అనేకధా ॥ ౫౯

నిజారసేభ్యోఽప్యధికం రాత్రిందివ మతంద్రితం।
౪౯ వినిర్జిత్య హఠాద్దుష్టాన్ ప్రజేయం పరిపాలితా ॥ ౬౦

ద్విజపాదార్చనా త్కించిత్సుకృతంవేద్మి నాపరం।
౫౦ అనేనాపరికథ్యేన కథితేనేహ కింమమ ॥ ౬౧

నిర్విస్మమివ మేచేతః సాంప్రతం సర్వకర్మసు।
౫౧ విచార్యార్య శుభోదర్కమత ఆఖ్యాహి సత్తమ ౬౨

॥ద్విజ ఉవాచ॥

౫౨

అపిస్వల్పతరం కృత్యం యద్భవేద్భూభుజా మిహ।
ఏకాంతే తత్తుపృష్టేన వక్తవ్యం సుధియాసదా ౬౩

౫౩

అమాత్యే నాప్యపృష్టేన నవక్తవ్యం నృపాగ్రతః।
మహాపమానభీతేన స్తోకమప్యత్ర కించన ౬౪

౫౪

పృష్టశ్చేత్కథయామీహ మాత్రత కురు సంశయం।
తత్కృతే తవ గంతావై మనోనిర్వేద కారణమ్ ౬౫

౫౫

శృణు రాజన్ మహాబుద్ధే నాయథార్థంబ్రవీ మ్యహం।
విక్రాంతో స్యతిశూరోసి భాగ్యవానసి సర్వదా ౬౬

౫౬

పుణ్యేనయశసాబుద్ధ్యా సంపన్నో స్తి భవాన్యథా।
మన్యే తథామరావత్యాం త్రిదశేశోపి నైవహి ౬౭

సుధియాత్వాం గురుంమన్యే ప్రసాదేన సుధాకరం।
౫౭ తేజసాస్తి భవానర్కః ప్రతాపే నాశుశుక్షణిః ౬౮

ప్రభంజనో బలేనాసి శ్రీదోసి శ్రీసమర్పణైః ।
శాసనేన భవాన్రుద్రో నిర్పృతి స్త్వం రణాంగణే ౧౯

దుష్టపాశయితాపాశీ యమో నియమనే సతాం ।
ఇందనా త్త్వం మహేంద్రోసి క్షమయా త్వమసి క్షమా ౨౦

మర్యాదయా భవానబ్ధి ర్మహత్త్వే హిమవానసి ।
భార్గవో రాజనీత్యాసి రాజ్యేన మనునా సమః ౨౧

సంతాపహర్తాంబుదవ త్పవిత్రో గాంగనామవత్ ।
సర్వేషామేవ జంతూనాం కాశీ వసుగతిప్రదః ౨౨

రుద్రః సంహారరూపేణ పాలనేన చతుర్భుజః
విధివ త్త్వంవిధాతాసి భారతీ తేముఖాంబుజే ౨౩

త్వత్పాణిపద్మే కమలా త్వత్తోన్యోస్తి హలాహలః ।
అమృతం తవవాగేవ త్వద్భుజా వశ్వినీసుతౌ ౨౪

తత్కింయ త్త్వయి భూజానౌ సర్వదేవమయోహ్యసి ।
తస్మా త్తవశుభోదర్కో మయాజ్ఞాతోస్తి తత్త్వతః ౨౫

ఆరభ్యాద్యదినాద్భూప బ్రాహ్మణోఒష్టాదశేహని ।
ఉదీచ్యః కశ్చిదాగత్య ధ్రువం త్వాము పదేక్ష్యతి ॥ ౨౬

తస్యవాక్యంత్వయారాజన్ కర్తవ్య మవిచారితం ।
తత స్తేహృత్స్థితం సర్వం సేత్స్యత్యేవ మహీపతే ॥ ౨౭

ఇత్యుక్త్వాపృచ్ఛ్య రాజానం లబ్ధానుజ్ఞోద్విజోత్తమః ।
వివేశ స్వాశ్రమంతుష్టో నృపోప్యాశ్చర్యవా నభూత్ ॥ ౨౮

ఇత్థం విఘ్నజితాసర్వా పురీ స్వాత్మ వశీకృతా ।
సపౌరా సావరోధాచ సనృపా నిజమాయయా ॥ ౨౯

కృతకృత్య మివాత్మానం తతో మత్వా సవిఘ్నజిత్ ।
విధాయ బహుధాత్మానం కాశ్యాంస్థితి మవాపచ ॥ ౩౦

యదాసనదివోదాసః ప్రాగాసీత్స్కంథ సంభవ ।
తదాతనంనిజం స్థాన మలంచకేశ్రి గణాధిపః॥ ౫౧

దివోదాసేనరపతౌ విష్ణునోచ్చాటి తేసతి ।
పునర్నవీకృతాయాం చ నగర్యాం విశ్వకర్మణా ॥ ౫౨

స్వయమాగత్య దేవేన మందరాత్సుందరాం పురీం ।
వారాణసీం ప్రథమత స్తుష్టువే గణనాయకమ్॥ ౫౩

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

కథంస్తుతో భగవతా దేవదేవేన విఘ్నజిత్ ।
కథంచబహుధాత్మానం సచకార వినాయకః ॥ ౫౪

కేనకేనసవై నామ్నా కాశీపుర్యాం వ్యవస్థితః ।
ఇతిసర్వం సమాసేన కథయస్వ షడానన ॥ ౫౫

ఇత్యుదీరితమాకర్ణ్య కుంభయోనేః షడాననః
యథావత్కథయామాస గణరాజకథాం శుభామ్ ॥ ౫౬

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే గణేశమాయాప్రపంచో నామ ।
షట్ పంచాశత్తమోధ్యాయః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

విశ్వేశో విశ్వయాసార్థం మయాచ మునిసత్తమ ।
మహాశాఖ విశాఖాభ్యాం నందిభృంగి పురోగమః ॥ ౧

నైగమేయేన సహితో రుద్రైః సర్వతస్సంవృతః ।
దేవర్షిభిః సమాయుక్తః సనకాద్యైరభిష్టుతః ॥ ౨

సమస్తాయతనాధీశై ర్దిక్పాలై రభినందితః ।
శీర్షైర్దర్మిత తీర్థైశ్చ గంధర్వైర్గీతమంగలః ॥ ౩

కృతపూజోప్సరోభిశ్చ నృత్యహస్తకపల్లవైః ।
వియత్యనాహ తైర్వాద్యైః సమంతా దనుమోదితః ౪

ఋషీణాం బ్రహ్మనిర్ఘోషైర్బధిరీకృతదిఙ్ముఖః ।
కృతస్తుతిశ్చారణౌఘై ర్విమానైరభితోవృతః ॥ ౫

త్రివిష్టపపధూముష్టి భ్రష్టైర్లాజై రితస్తతః ।
అభివృష్టోమహాదేవః సంప్రహృష్టతనూరుహః ॥ ౬

దత్తమాల్యోపహారశ్చ బహువిద్యాధరీగణైః ।
యక్షగుహ్యకసిద్ధైశ్చ ఖేచరైరభినందితః ॥ ౭

కృతప్రవేశశకునో మృగైః శకునిభిః పురః ।
కిన్నరీభిః ప్రహృష్టాస్యైః కిన్నరైరుపవర్ణితః ॥ ౮

విష్ణునాచమహాలక్ష్మ్యా బ్రహ్మణా విశ్వకర్మణా ।
నందినాథగణేశేన హ్యావిష్కృతమహోత్సవః ॥ ౯

నాగాంగనాభిః పరితఃకృతనీరాజనావిధిః ।
ప్రవివేశ మహాదేవః పురీం వారాణసీంశుభామ్ ॥ ౧౦

పశ్యతాం సర్వదేవానా మవరుహ్యావృషేంద్రితః ।
పరిష్వజ్యగణాధీశం ప్రోవాచ వృషభధ్వజః ॥ ౧౧

యదహంప్రాప్త వానస్మి పురీం వారాణసీం శుభాం ।
మయాప్యతీవ దుష్ప్రాప్యాం స ప్రసాదోస్యవై శిశోః ॥ ౧౨

యద్దుష్ప్రసాధ్యం హి పితురపి త్రిజగతీతలే ।
తత్సూనునాసుసాధ్యం స్యాదత్రదృష్టాంతతా మయి ॥ ౧౩

అనేన గజవక్త్రేణ స్వబుద్ధి విభవైరిహ ।
కాశీప్రాప్తిర్యథామే స్యాత్తథాకించి దనుష్ఠితమ్ ॥ ౧౪

పుత్రవానహమే వాస్మియచ్చమే చిరచింతితం ।
స్వపౌరుషేణ కృతవా నభిలాషం కరస్థితం ॥ ౧౫

ఇత్యుక్త్వా త్రిపురీహర్తా పురుహూతాదిభిఃస్తుతః ।
పరితుష్టావ సంహృష్టః స్పష్టగీర్భిర్గజాననమ్ ॥ ౧౬

॥శ్రీ కంఠ ఉవాచ॥

జయ విఘ్నకృతామాద్య భక్తనిర్విఘ్నకారక ।
అవిఘ్నవిఘ్నశమన మహావిఘ్నైకవిఘ్నకృత్ ॥ ౧౭

జయ సర్వగణాధీశ జయసర్వగణాగ్రణీః ।
గణప్రణత పాదాబ్జ! గణనాతీత సద్గుణ ॥ ౧౮

జయ సర్వగ సర్వేశ సర్వబుద్ధ్యేక శేవధే ।
సర్వమాయా ప్రపంచజ్ఞ సర్వకర్మాగ్రిపూజిత ॥ ౧౯

సర్వమంగలమాంగల్య జయత్వం సర్వమంగల ।
అమంగలోపశమన మహామంగలహేతుక ॥ ౨౦

జయ సృష్టికృతాంవంద్య జయ స్థితికృతానత ।
జయ సంహృతికృత్స్తుత్య! జయ సత్కర్మ సిద్ధిద ॥ ౨౧

సిద్ధవంద్య పదాంభోజ జయ సిద్ధివినాయక ।
సర్వసిద్ధ్యేక నిలయ మహాసిద్ధ్యృద్ధి సూచక ॥ ౨౨

అశేషగుణ నిర్మాణ గుణాతీత గుణాగ్రణీః ।
పరిపూర్ణ చరిత్రార్థ జయ త్వం గుణవర్జిత ॥ ౨౩

జయ సర్వబలాధీశ బలారాతి బలప్రద ।
బలాకోజ్జ్వలదంతాగ్ర బాలాబాల పరాక్రమ ॥ ౨౪

అనంతమహిమాధార ధరాధర విదారణ ।
దంతాగ్రప్రోత దిఙ్నాగ జయ నాగవిభూషణ ॥ ౨౫

యేత్వాంనమంతి కరుణామయదివ్యమూర్తే
సర్వేనసా మపిభువోభువిముక్తిభాజః ।
తేషాంసదైవ హరసీహ మహోపసర్గాన్
స్వర్గాపవర్గ మపిసంప్రదదాసి తేభ్యః ॥ ౨౬

యేవిఘ్న రాజభవతాకరుణా కటాక్షైః
సంప్రేక్షితాః క్షితితలే క్షణమాత్రమత్ర ।
తేషాంక్షయంతి సకలాన్యపి కిల్బిషాణి
లక్ష్మీః కటాక్షయతి తాన్పురుషోత్తమాన్హి ॥ ౨౭

యేత్వాంస్తువంతి నతవిఘ్న విఘాతదక్ష
దాక్షాయణీ హృదయపంకజతిగ్మరశ్మే ।
శ్లాఘ్యంత ఏవ త ఇహ ప్రథితా న చిత్రం
చిత్రం తదత్రగణ పాయద హోత ఏవ ॥ ౨౮

యేశీలయంతి సతతంభవతోంఘ్రి యుగ్మం
తేపుత్రపౌత్రధన ధాన్యసమృద్ధి భాజః ।
సంశీలితాంఘ్రి కమలా బహుభృత్యవర్గై
ర్భూపాలభోగ్యకమలాంవిమలాం భజంతే ॥ ౨౯

త్వంకారణం పరమకారణ కారణానాం
వేద్యోసి వేద విదుషాం సతతంత్వమేకః ।
త్వంమార్గణీయ మసి కించనమూలవాచాం
వాచా మగోచరచరా చరదివ్యమూర్తే ॥ ౩౦

వేదావిదంతి నయథార్థతయా భవంతం
బ్రహ్మాదయోపి న చరాచరసూత్రధార ।
త్వంహంసి పాసి విదధాసి సమస్తమేకః
కస్తేస్తుతి వ్యతికరో హన్మిమనసాప్యగమ్య ॥

త్వద్దుష్టదృష్టివిశిఖై ర్నిహతా న్నిహ్మ
దైత్యాన్పు రాంధక జలంధరముఖ్యకాంశ్చ ।
కస్యాస్తి శక్తిరిహ యస్త్వదృతేపి తుచ్ఛం
వాంఛేద్విధాతుమిహ సిద్ధిద కార్యజాతమ్ ॥ ౩౧

అన్వేషణేఢుంఢిరయం ప్రథితోస్తిధాతుః సర్వార్థఢుంఢితయాతవఢుంఢినామ ।
కాశీప్రవేశమపికోలభతేత్ర దేహీ తోషం వినా తవ వినాయకఢుంఢిరాజ ॥ ౩౨

ఢుంఢే ప్రణమ్య పురత స్తవపాదపద్మం యోమాంనమస్యతి పుమానిహకాశివాసీ।
తత్కర్ణమూలమధిగమ్య పురాదిశామి తత్కించిదత్రనపునర్భవతా స్తియేన ॥ ౩౪

స్నాత్వానరః ప్రథమతో మణికర్ణికాయా
ముదూలితాంఘ్రి యుగలస్తు సచైల మాశు ।
దివ్యర్షిమానవపితౄనపి తర్పయిత్వా
జ్ఞానోదతీర్థ మభిఃభ్య భజేత్తతస్త్వామ్॥ ౩౫

సామోదమోదక భరైర్వరధూపదీపై
ర్మాల్యైః సుగంధ బహులై రనులేపనైశ్చ ।
సంప్రీణ్య కాశినగరీఫలదానదక్షం
ప్రోక్త్వాథమాంక ఇహసిధ్యతి నైవఢుంఢే॥ ౩౬

తీర్థాంతరాణిచతతః క్రమవర్జితోపి
సంసాధయన్నిహ భవత్కరుణాకటాక్షైః ।
దూరీకృతస్వహితఘాత్యుప సర్గవర్గో
ఢుంఢేలభేదవికలం ఫలమత్ర కాశ్యామ్ ॥ ౩౭

యః ప్రత్యహంనమతి ఢుంఢివినాయకం త్వాం
కాశ్యాంప్రగే ప్రతిహతాఖిలవిఘ్న సంఘః ।
నోతస్యజాతు జగతీతలవర్తి వస్తు
దుష్ప్రాపమత్రచ పరత్రచ కించనాపి॥ ౩౮

యోనామతేజపతి ఢుంఢివినాయకస్య
తంవైజపంత్యనుదినం హృదిసిద్ధయోష్టౌ ।
భోగాన్విభుజ్య వివిధాన్విబుధోపభోగ్యా
న్నిర్వాణయా కమలయాప్రియుతేసందాంతే ॥ ౩౯

దూరేస్థితోప్యహరహ స్తవ పాదపీఠం యః సంస్మరేత్సకలసిద్ధిదఢుండిరాజ।
కాశీస్థితేరవికలంసఫలం లభేతనైవాన్యథానవితథామమవాక్కదాచిత్ ॥ ౪౦

జానేవిఘ్నాన సంఖ్యాతాన్వినిహంతుమనేకధా ।
క్షేత్రస్యాస్య మహాభాగ నానారూపైరిహస్థితః ॥ ౪౧

యానియానిచ రూపాణి యత్రయత్రచ తేఽనఘ।
తానితత్ర ప్రవక్ష్యామి శృణ్వం త్వేతేదివౌకసః ॥ ౪౨

ప్రథమం ఢుండి రాజోసి మమదక్షిణతో మనాక్ ।
ఆఢుంధ్య సర్వభక్తేభ్యః సర్వార్థాన్ సంప్రయచ్ఛసి ॥ ౪౩

అంగారవాసర వతీమిహ యైశ్చతుర్థీం
సంప్రాప్యమోదకభరైః పరిమోదవద్భిః ।
పూజావ్యధాయి వివిధా తవ గంధమాల్యైః
స్తాన్నత్రపుత్ర విదధామి గణాన్ గణేశ ॥ ౪౪

యేత్వామిహ ప్రతిచతుర్థి సమర్చయంతి
ఢుంఢే విగాఢమతయః కృతినస్తఏవ ।
సర్వాపదాం శిరసి వామపదం నిధాయ
సమ్యగ్గజానన గజాననతాం లభంతే ॥ ౪౫

మాఘశుక్ల చతుర్థ్యాంతు నక్తవ్రత పరాయణాః ।
యేత్వాం ఢుంఢేరర్చ యిష్యంతి తేఽర్చ్యాః స్యురసురద్విషామ్ ౪౬

విధాయవార్షికీం యాత్రాం చతుర్థీం ప్రాప్య తాపసీం ।
శుక్లాం శుక్ల తిలైర్బద్ధ్వా ప్రాశ్నీయాల్లడ్డుకాన్ వ్రతీ ౪౭

కార్యాయాత్రా ప్రయత్నేన క్షేత్రసిద్ధి మభీప్సుభిః ।
తస్యాం చతుర్థ్యాంత్వత్ప్రీత్యై ఢుంఢే సర్వోపసర్గహృత్ ॥ ౪౮

తాంయాత్రాంనాత్ర యః కుర్యాన్నైవేద్యం తిలలడ్డుకైః
ఉపసర్గసహస్రైస్తు సహంతవ్యో మమాజ్ఞయా ౪౯

హోమం తిలాజ్యద్రవ్యేణ యః కరిష్యతి భక్తితః ।
తస్యాంచతుర్థ్యాం మంత్రజ్ఞస్తస్యమంత్రః ప్రసేత్స్యతి ॥ ౫౦

వైదికోఽవైదికోవాపి యో మంత్రస్తేగజానన ।
జప్తస్స్వత్సన్నిధౌ ఢుంఢే సిద్ధిందాస్యతివాంఛితామ్ ౫౧

॥ఈశ్వర ఉవాచ॥

ఇమాంస్తుతిం మమకృతిం యః పఠిష్యతి సన్మతిః।
నజాతు తంతు విఘ్నౌఘాః పీడయిష్యంతి నిశ్చితమ్॥ ౩౨

ఢౌంఢీంస్తుతిమిమాం పుణ్యాం యః పఠేద్ధుంఢిసన్నిధౌ।
సాన్నిధ్యం తస్యసతతం భజేయుః సర్వసిద్ధయః ౩౩

ఇమాంస్తుతింనరో జప్త్వాపరం నియతమానసః।
మానసైరపిపాపైస్తైర్నాభిభూయేత కర్హిచిత్ ౩౪

పుత్రాన్ కలత్రం క్షేత్రాణి వరాశ్వాన్వర మందిరం।
ప్రాప్నుయాచ్చ ధనంధాన్యం ఢుంఢిస్తోత్రంజపన్నరః ౩౫

సర్వసంపత్కరం నామ స్తోత్రమేతన్మ యేరితం।
ప్రజప్తవ్యం ప్రయత్నేన ముక్తికామేన సర్వదా ౩౬

జప్త్వాస్తోత్రమిదం పుణ్య క్వాపికార్యే గమిష్యతః।
పుంసః పురః సమేష్యంతి నియతం సర్వసిద్ధయః॥ ౩౭

అన్యచ్చకథయామ్యత్ర శృణ్వం త్వేతేదివౌకసః।
ఢుంఢినాక్షేత్రరక్షార్థం యత్రయత్రస్థితిః కృతా॥ ౩౮

కాశ్యాం గంగాసిసంభేదేనాముతోర్క వినాయకః।
దృష్టోర్కవాసరే పుంభిః సర్వతాపప్రశాంతయే॥ ౩౯

దుర్గోనామగణాధ్యక్షః సర్వదుర్గతినాశనః।
క్షేత్రస్యదక్షిణే భాగే పూజనీయః ప్రయత్నతః॥ ౪౦

భీమచండసమీపేతు భీమచండవినాయకః।
క్షేత్రనైరృత దేశస్థో దృష్టోహంతి మహాభయమ్॥ ౪౧

క్షేత్రస్యపశ్చిమేభాగే స దేహలివినాయకః।
సర్వా న్నివారయేద్విఘ్నాన్ భక్తానాం నాత్రసంశయః॥ ౪౨

క్షేత్రవాయవ్యదిగ్భాగే ఉద్దండాఖ్యో గజాననః ।
ఉద్దండానపి విఘ్నౌఘాన్ భక్తానాం దండయేత్సదా ॥ ౬౩

కాశ్యాఃసదోత్తరాశాయాం పాశపాణిర్వినాయకః ।
వినాయకాన్ పాశయంతి భక్త్యా కాశీనివాసినామ్ ॥ ౬౪

గంగావరణయోః సంగే రవయ్యః ఖర్వవినాయకః ।
అఖర్వానపి విఘ్నౌఘాన్ భక్తానాం ఖర్వయేత్సతామ్ ॥ ౬౫

ప్రాచ్యాంతుక్షేత్రరక్షార్థం సిద్ధః సిద్ధివినాయకః ।
పశ్చిమేయమతీర్థస్య సాధకః క్షిప్రసిద్ధిదః ॥ ౬౬

బాహ్యావరణగా శ్చైతే కాశ్యామష్టౌవినాయకాః ।
ఉచ్చాటయంత్యభక్తాంశ్చ భక్తానాం సర్వసిద్ధిదాః ॥ ౬౭

ద్వితీయావరణేచైవ యే రక్షంతి వినాయకాః ।
అవిముక్తమిదం క్షేత్రం తానహం కథయామ్యతః ॥ ౬౮

స్వర్ధున్యాః పశ్చిమేకూలే ఉత్తరేర్కవినాయకాత్ ।
లంబోదరోగణాధ్యక్షః క్షాలయేద్విఘ్నకర్దమమ్ ॥ ౬౯

తత్పశ్చిమేకూటదంత ఉదగ్దుర్గ వినాయకాత్ ।
దుర్గోపసర్గ సంహర్తా రక్షేత్క్షేత్రమిదంసదా ॥ ౭౦

భీమచండగణాధ్యక్షాత్కించిదీశానదిగ్గతః ।
క్షేత్రరక్షోగణాధ్యక్షః పూజ్యః శాలకటంకటః ॥ ౭౧

ప్రాచ్యాం దేహలివిఘ్నేశాత్కూశ్మాండాఖ్యోవినాయకః ।
పూజనీయః సదాభక్తైర్మహోత్పాతప్రశాంతయే ॥ ౭౨

ఉద్దండాఖ్యాద్గణపతే రాశుశుక్షణి దిక్ స్థితః ।
మహాప్రసిద్ధః సపూజ్యో భక్తైర్ముండ వినాయకః ॥ ౭౩

పాతాలేతస్యదేహో స్తి ముండకాఖ్యాం వ్యవస్థితం।
అతఃసంగీయతే కాశ్యాం దేవో ముండవినాయకః॥ ౨౪

పాశపాణే ర్గణేశానా ద్దక్షిణే వికటద్విజం।
పూజయిత్వా గణపతిం గాణపత్యపదం లభేత్॥ ౨౫

ఖర్వాఖ్యాన్నైరృతే భాగే రాజపుత్రో వినాయకః।
భ్రష్టరాజ్యంచ రాజానం రాజానం కురుతేఽర్చితః॥ ౨౬

గంగాయాః పశ్చిమే కూలే ప్రణవాఖ్యోగణాధిపః।
అవాచ్యాం రాజపుత్రాచ్చ ప్రణతః ప్రణయే ద్దివమ్॥ ౨౭

ద్వితీయావరణే కాశ్యా మష్టావేతే వినాయకాః।
ఉత్సాదయేయు ర్విఘ్నౌఘాన్ కాశీస్థితినివాసినామ్॥ ౨౮

క్షేత్రే తృతీయావరణే క్షేత్రరక్షాకృతఃసదా।
యే విఘ్నరాజాః సంతీహ తేవక్తవ్యా మయాధునా॥ ౨౯

ఉదగ్వహాయాః స్వర్ధున్యా రమ్యే రోధసి విఘ్నరాట్।
లంబోదరా దుదీచ్యాం తు వక్రతుండోఽఘసంఘహృత్॥ ౩౦

కూటదంతా ద్గణపతే రుదీచ్యా మేకదంతకః।
సదోపసర్గసంసర్గా త్పాయా దానందకాననమ్॥ ౩౧

కాశీభయహరో నిత్య మైశ్యాం శాలకటంకటాత్।
త్రిముఖోనామవిఘ్నేశః కపిసింహద్విపాననః॥ ౩౨

కూష్మాండాత్పూర్వదిగ్భాగే పంచాస్యోనామ విఘ్నరాట్।
పంచాస్యస్యందనవరః పాతి వారాణసీం పురీమ్॥ ౩౩

హేరంబాఖ్యః సదాగ్నేయ్యాం పూజ్యో ముండవినాయకాత్।
అంబావ త్పూరయే త్కామాన్ సర్వేషాం కాశివాసినామ్॥ ౩౪

అవాచ్యా మర్చయే ద్ధీమాన్ సిద్ధ్యై వికటదంతతః।
విఘ్నరాజం గణపతిం సర్వవిఘ్న వినాశనమ్॥ ౩౫

వినాయకా ద్రాజపుత్రా త్రికంబ్రదక్షోదిశి స్థితః ।
వరదాఖ్యో గణాధ్యక్షః పూజ్యో భక్తనరప్రదః ॥ ౭౬

యామ్యాం ప్రణవవిఘ్నేశా ద్గణేశో మోదకప్రియః ।
పూజ్యః పిశంగిలాతీర్థే దేవనద్యాస్తటే శుభే ॥ ౭౭

చతుర్థావరణే కాశ్యాం భక్తవిఘ్నవినాశకాః ।
ద్రష్టవ్యా హృష్టచేతోభిః సృష్టమష్టౌ వినాయకాః ౭౮

వక్రతుండా దుదగ్దిక్స్థః స్వఃసింధోరోధసి స్థితః ।
వినాయకోఽస్త్యభయదః సర్వేషాం భయనాశనః ॥ ౭౯

కౌబేర్యా మేకదశనా త్సింహతుండో వినాయకః ।
ఉపసర్గగజాన్ హంతి వారాణసీనివాసినామ్ ॥ ౮౦

కూణితాక్షో గణాధ్యక్ష స్త్రితుండా దీశదిక్స్థితః ।
మహాశ్మశానం సతతం పాయాద్దుష్ట కుదృష్టితః ॥ ౮౧

ప్రాచ్యాం పంచాస్యతః పాయా త్పురీం క్షిప్రప్రసాదనః ।
క్షిప్రప్రసాదనార్చాతః క్షిప్రం సిధ్యంతి సిద్ధయః ॥ ౮౨

హేరంబా ద్వహ్నిదిగ్భాగే చింతామణివినాయకః ।
భక్తచింతామణిః సాక్షా చ్చింతితార్థసమర్పకః ॥ ౮౩

విఘ్నరాజా దవాచ్యాం తు దంతహస్తో గణేశ్వరః ।
లిఖేద్విఘ్నసహస్రాణి నృణాం వారాణసీ ద్రుహామ్ ॥ ౮౪

వరదా ద్యాతుధాన్యాం చ యాతుధానగణావృతః ।
దేవః పిచిండిలోనామ పురీం రక్షే దహర్నిశమ్ ॥ ౮౫

దృష్టః పిలిపిలాతీర్థే దక్షిణే మోదకప్రియాత్ ।
ఉద్దండముండో హేరంబో భక్తేభ్యః కిం నయచ్ఛతి ॥ ౮౬

పాశివారే పంచమే కాశ్యాం ద్వ్యచతుష్కవినాయకాః ।
కుర్వంతి రక్షాం క్షేత్రస్య యేతా న్నత్ర బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౮౭

తీరే స్వర్గతరంగిణ్యా ఉత్తరే చాభయప్రదాత్ ।
స్థూలదంతో గణేశానః స్థూలాంశసిద్ధీ ర్దిశే త్సతామ్ ॥ ౯౮

సింహతుండా దుదగ్భాగే కలిప్రియవినాయకః ।
కలహం కారయే న్నిత్య మన్యోన్యం తైర్థికద్రుహామ్ ॥ ౯౯

కూణితాక్ష స్తథైశాన్యాం చతుర్దంతో వినాయకః ।
తస్య దర్శనమాత్రేణ విఘ్నసంఘః క్షయేత్స్వయమ్ ॥ ౧౦౦

క్షిప్రప్రసాదనా దైంద్ర్యాం ద్వితుండో గణనాయకః ।
అగ్రతః పృష్ఠతశ్చాపి బిభర్తి సదృశీం శ్రియమ్ ॥ ౧

తస్యసందర్శనా త్పుంసాం భవేచ్ఛ్రీః సర్వతోముఖీ ।
జ్యేష్ఠోనామ గణాధ్యక్షో జ్యేష్ఠో మే పుత్రసంపది ॥ ౨

జ్యేష్ఠశుక్ల చతుర్దశ్యాం సంపూజ్యో జ్యేష్ఠతాప్తయే ।
స్థితో వహ్నిదిశోభాగే చింతామణి వినాయకాత్ ॥ ౩

దంతహస్తా ద్యమాశాయాం పూజ్యో గజవినాయకః ।
తస్య సంపూజనా ద్భక్త్యా గజాంతా శ్రీ రవాప్యతే ॥ ౪

పిచిండిలాద్గణపతే ర్యామ్యాం కాలవినాయకః ।
భయం న కాలకలితం తస్య సంసేవనా న్నృణామ్ ॥ ౫

ఉద్దండముండా ద్గణపా త్కినాశదిశి సంస్థితం ।
నాగేశం గణపం దృష్ట్వా నాగలోకే మహీయతే ॥ ౬

అథ షష్ఠావరణగాః ప్రోచ్యంతే విఘ్ననాయకాః ।
తేషాం నామశ్రవాదేవ పుంసాం సిద్ధిః ప్రజాయతే ॥ ౭

మణికర్ణో గణపతిః ప్రాచ్యాం విఘ్నవిఘాతకృత్ ।
ఆశావినాయకో వహ్న్యాం భక్తాశాం పురయన్ స్థితః ॥ ౮

యామ్యాం సృష్టిగణేశశ్చ సృష్టిసంహారసూచకః ।
నైరృత్యాం యక్షవిఘ్నేశః సర్వవిఘ్నహరః పరః ॥ ౯

ప్రతీచ్యాం గజకర్ణశ్చ సర్వేషాం క్షేమకారకః ।
చిత్రఘంటో గణపతి ర్వాయవ్యాం పాలయేత్పురీమ్ ॥ ౧౧౦

స్థూలజంఘ ఉదీచ్యాంచ శమయేచ్ఛ్రమినా మఘం ।
విశ్యా మైశీం పురీం పాయా త్సమంగలవినాయకః ॥ ౧౧

యమతీర్థా దుదీచ్యాంచ పూజ్యో మిత్రవినాయకః ।
స ప్తమావరణే యేచ తాంశ్చ వక్ష్యే వినాయకాన్ ॥ ౧౨

మోదాద్యాః పంచవిఘ్నేశాః షష్ఠో జ్ఞానవినాయకః ।
స ప్తమో ద్వారవిఘ్నేశో మహాద్వారపురశ్చరః ॥ ౧౩

అష్టమః సర్వకష్టౌఘా నవిముక్తవినాయకః ।
అవిముక్తే మమక్షేత్రే హరేత్ప్రణతచేతసామ్ ॥ ౧౪

షట్ పంచాశద్గజముఖా నేతాన్యః సంస్మరిష్యతి ।
దూరదేశాంతరస్థోపి సమ్మృతో జ్ఞానమాప్నుయాత్ ॥ ౧౫

ఢుంఢిస్తుతిం మహాపుణ్యాం షట్పంచాశ ద్గజాననాం ।
యఃపఠిష్యతి పుణ్యాత్మా తస్యసిద్ధిః పదేపదే ॥ ౧౬

ఇమే గణేశ్వరాఃసర్వే స్మర్తవ్యా యత్రకుత్రచిత్ ।
మహావిపత్సముద్రాంతః పతంతం పాంతి మానవమ్ ॥ ౧౭

ఇతిస్తుతిం మహాపుణ్యాం శ్రుత్వా చైతాన్వినాయకాన్ ।
జాతు విఘ్నైర్న బాధ్యేత పాపేభ్యోపి ప్రహీయతే ॥ ౧౮

ఇత్యుక్త్వా దేవదేవోపి మహోత్సవిత మానసః ।
కృతాభిషేకో బ్రహ్మాద్యై స్తేభ్యో దత్వాభివాంఛితమ్ ॥ ౧౯

సంప్రసాద్య యథాయోగం సర్వా నుచితచంచరః ।
అవిశద్రాజసదనం విశ్వకర్మవినిర్మితమ్ ॥ ౧౨౦

॥ స్కంధ ఉవాచ ॥

ఏవంస్తుతో భగవతా దేవదేవేన విఘ్నజిత్ ।
ఇత్థంచ బహుధాత్మానం సచకార వినాయకః ॥ ౨౧

ఏతాని తస్య నామాని ఢుంఢిరాజస్య కుంభజ ।
జపిత్వా యాని మనుజో లప్స్యతే నిజవాంఛితమ్ ॥ ౨౨

అన్యేపి తత్రవై భేదా స్తస్య ఢుంఢే ర్గణేశితుః ।
భక్తైః సమర్చితా భక్త్యా హ్యసంఖ్యాతాః సహస్రశః ॥ ౨౩

భగీరథగణాధ్యక్షో హరిశ్చంద్ర వినాయకః ।
కపర్దాఖ్యో గణపతి స్తథా బిందువినాయక ః ॥ ౨౪

ఇత్యాద్యా స్తత్ర విఘ్నేశాః ప్రతిభక్తప్రతిష్ఠితాః ।
తేషా మప్యర్చనాత్పుంసాం జాయంతే సర్వసంపదః ॥ ౨౫

శ్రుత్వాధ్యాయ మిమా పుణ్యం నరః శ్రద్ధాసమన్వితః ।
సర్వవిఘ్నా న్సముత్సృజ్య లభతే వాంఛితం పదమ్ ॥ ౧౨౬

ఇతి శ్రీ స్కందపురాణే కాశీఖండే ఢుంఢివినాయక ప్రాదుర్భావోనామ
సప్తపంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥ ౩౭

★ ● ★

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

కిం చకార హరః స్కంద మందరాద్రిగతస్తదా ।
విలంబ మాలంబయతి తస్మిన్నపి గజాననే ॥ ౧

॥స్కంద ఉవాచ॥

శృణ్వగస్త్య కథాం పుణ్యాం కథ్యమానాం మయాఽధునా ।
వారాణస్యేకవిషయా మశేషాఘౌఘనాశినీమ్ ॥ ౨

కరీంద్రవదనే తత్ర క్షేత్రవర్యేఽవిముక్తకే ।
విలంబభాజి త్ర్యక్షేణ ప్రైక్షి క్షిప్ర మధోక్షజః ॥ ౩

ప్రోక్తోఽథ బహుశశ్చేతి బహుమానపురఃసరం ।
తథా త్వమపి మాకార్షీ ర్యథాప్రాక్ప్రస్థితైః కృతమ్ ॥ ౪

॥శ్రీ విష్ణురువాచ ॥

ఉద్యమః ప్రాణిభిః కార్యో యథాబుద్ధి బలాబలం ।
పరం ఫలంతి కర్మాణి త్వదధీనాని శంకర ॥ ౫

అచేతనాని కర్మాణి స్వతంత్రాః ప్రాణినోపి న ।
త్వంచ తత్కర్మణాం సాక్షీ త్వంచ ప్రాణిప్రవర్తకః ॥ ౬

కింతు త్వత్పాదభక్తానాం తాదృశీ జాయతే మతిః ।
యయా త్వమేవ కథయేః సాధ్వసేన త్వనుష్ఠితం ॥ ౭

యత్కించిదిహవై కర్మ స్తోకంవాఽస్తోక మేవవా ।
తత్సిద్ధ్యత్యేవ గిరిశ త్వత్పాదస్మృత్యనుష్ఠితం ॥ ౮

సుసిద్ధమపి వైకార్యం సుబుద్ధ్యాపి స్వనుష్ఠితం ।
అత్వత్పద స్మృతికృతం వినశ్యత్యేవ తత్క్షణాత్ ॥ ౯

శంభునా ప్రేషితేనాద్య సూద్యమః క్రియతే మయా ।
త్వద్భక్తిసంపత్తిమతాం సంపన్నప్రాయ ఏవనః ॥ ౧౦

అతీవ యదసాధ్యః స్యా త్స్వబుద్ధిబలపౌరుషైః ।
తత్కార్యంహి సుసిద్ధంస్యా త్త్వదనుధ్యానతః శివ ॥ ౧౧

యాంతి ప్రదక్షిణీకృత్య యే భవంతి భవంవిభో ।
భవంతి తేషాం కార్యాణి పురోభూతాని తేభయాత్ ॥ ౧౨

జాతంవిద్ధి మహాదేవ కార్యమేత త్సునిశ్చితం ।
కాశీప్రావేశిక శ్చింత్యః శుభలగ్నోదయః పరం ॥ ౧౩

అథవా కాశిసంప్రాప్తౌ నచింత్యంహి శుభాశుభం ।
తద్దైవహి శుభః కాలో యద్దైవాప్యేత కాశికా ॥ ౧౪

శంఖం ప్రదక్షిణీకృత్య ప్రణమ్యచ పునఃపునః ।
ప్రతస్థేఽథ సలక్ష్మీకో మందరాద్గరుడధ్వజః ॥ ౧౫

దృష్ట్వో రతిథితాం నీత్వా విష్ణుర్వారాణసీం తతః ।
పుండరీకాక్ష ఇత్యాభ్యాం సఫలీకృతవాన్ ముదా ॥ ౧౬

గంగావరణయో ర్విష్ణుః సంభేదే స్వచ్ఛమానసః ।
ప్రక్షాల్య పాణిచరణం సచైలః స్నాతవానథ ॥ ౧౭

౬ తదాప్రభృతి తత్తీర్థం పాదోదక మితీరితం ।
పాదౌ యదాదౌ శుభదౌ క్షాలితౌ పీతవాససా ॥ ౧౮

౭ త్రత్ర పాదోదకేతీర్థే యే స్నాస్యంతీహ మానవాః ।
తేషాం వినశ్యతి క్షిప్రం పాపం సప్తభవార్జితమ్ ॥ ౧౯

౮ త్రత్ర శ్రాద్ధం నరః కృత్వా దత్వా చైవ తిలోదకం ।
సప్తసప్తతథా సప్త స్వవంశ్యాం స్తారయిష్యతి ॥ ౨౦

గయాయాం యాదృశీ తృప్తి ర్లభ్యతే ప్రపితామహైః ।
౯ తీర్థే పాదోదకే కాశ్యాం తాదృశీ లభ్యతే ధ్రువమ్ ॥ ౨౧

కృతపాదోదకస్నానం పీతపాదోదకోదకం ।
౧౦ దత్తపాదోదపానీయం నరం ననిరయః స్పృశేత్ ॥ ౨౨

విష్ణుపాదోదకే తీర్థే ప్రాశ్య పాదోదకం సకృత్ ।
౧౧ జాతు చిజ్జననీ స్తన్యం నపిబేదితి నిశ్చితమ్ ॥ ౨౩

సచక్ర సాలగ్రామస్య శంఖేన స్నాపితస్యచ ।
౧౨ అద్భిః పాదోదకస్యాంబు పిబన్నమృతతాం వ్రజేత్ ॥ ౨౪

విష్ణుపాదోదకే తీర్థే విష్ణుపాదోదకం పిబేత్ ।
౧౩ యది తత్సుధయా కింను బహుకాలీనయా తయా ॥ ౨౫

కాశ్యాం పాదోదకే తీర్థే యైః కృతా నోదకక్రియాః ।
౧౪ జన్మైవ విఫలం తేషాం జలబుద్బుదసన్నిభయాం ॥ ౨౬

కృతనిత్యక్రియో విష్ణుః సలక్ష్మీకః సకాశ్యపిః ।
ఉపసంహృత్య తాం మూర్తిం త్రైలోక్యవ్యాపినీం తథా ॥ ౨౭

విధాయ దార్షదీం మూర్తిం స్వహస్తేనాదికేశవః ।
స్వయం సంపూజయామాస సర్వసిద్ధిసమృద్ధిదాం ॥ ౨౮

ఆదికేశవనామ్నీం తాం శ్రీమూర్తిం పారమేశ్వరీం ।
సంపూజ్య మర్త్యో వైకుంఠం మన్యతే స్వగృహాంగణం ॥ ౨౯

శ్వేతద్వీపఇతిఖ్యాతం తత్థ్సానం కాశిసీమని ।
శ్వేతద్వీపే వసంత్యేవ నరాస్తన్మూర్తిసేవకాః ॥ ౩౦

క్షీరాబ్ధిసంజ్ఞం తత్రాన్యత్తీర్థం కేశవతోఽగ్రతః ।
కృతోదకక్రియ స్తత్ర వసే త్క్షీరాబ్ధిరోధసి ॥ ౩౧

తత్రశ్రాద్ధం నరః కృత్వా గాం దత్వాచ పయస్వినీం ।
యథోక్తసర్వాభరణాం క్షీరోదే వా నయేత్పితౄన్ ॥ ౩౨

ఏకోత్తరశతం వంశ్యా న్నయే త్పాయసకర్దమం ।
క్షీరోదరోధఃపుణ్యాత్మా భక్త్యా తత్రైకధేనుదః ॥ ౩౩

బహ్వీశ్చ నైచికీ ర్దత్వా శ్రద్ధయాఽత్ర సదక్షిణాః ।
శయ్యోత్తరాంశ్చ ప్రత్యేకం పితౄం స్తత్ర సువాసయేత్ ॥ ౩౪

క్షీరోదాద్దక్షిణే తత్ర శంఖతీర్థ మనుత్తమం ।
తత్రాపి సంతర్ప్య పితౄన్ విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ౩౫

తద్యామ్యాం చక్రతీర్థం పితౄణామపి దుర్లభం ।
తత్రాపి విహితశ్రాద్ధో ముచ్యతే పైతృకాదృణాత్ ॥ ౩౬

తత్సన్నిధౌ గదాతీర్థం విష్వగాధినిబర్హణం ।
తారణంచ పితౄణాంవై కారణం చైనసాంక్షయే ॥ ౩౭

పద్మతీర్థం తదగ్రేతు తత్రస్నాత్వా నరోత్తమః ।
పితౄన్సంతర్ప్య విధినా పద్మయా నైవహీయతే ॥ ౩౮

తత్రైవచ మహాలక్ష్మ్యాః స్తీర్థం త్రైలోక్యవిశ్రుతం ।
స్వయం యత్రమహాలక్ష్మీః స్నాతా త్రైలోక్యహర్షదా ॥ ౩౯

తత్ర తీర్థకృతస్నాతో దత్వా రత్నాని కాంచనం ।
పట్టాంబరాణి విప్రేభ్యో నలక్ష్మ్యా పరిహీయతే ॥ ౪౦

యత్రయత్రహి జాయేత తత్రతత్ర సమృద్ధిమాన్ ।
పితరోపిహి సస్త్రీకా స్తస్యస్యు స్తీర్థగౌరవాత్ ॥ ౪౧

తత్రాస్తి హి మహాలక్ష్మ్యా మూర్తి స్త్రైలోక్యవందితా ।
తాం ప్రణమ్య నరో భక్త్యా నరోగీ జాయతే క్వచిత్ ॥ ౪౨

నభస్య బహులాష్టమ్యాం కృత్వా జాగరణం నిశి ।
సమర్చన్ చ మహాలక్ష్మీం ప్రీతి ప్రీతఫలం లభేత్ ॥ ౪౩

తార్క్ష్యతీర్థంహి తత్రాస్తి తార్క్ష్య కేశవసన్నిధౌ ।
తత్ర స్నాత్వా నరో భక్త్యా సంసారాహిం నపశ్యతి ॥ ౪౪

తదగ్రే నారదం తీర్థం మహాపాతకనాశనం ।
బ్రహ్మవిద్యోపదేశంచ ప్రాప్తవా న్యత్ర నారదః ॥ ౪౫

తత్రస్నాతో నరఃసమ్యక్ బ్రహ్మవిద్యా మవాప్నుయాత్ ।
కేశవా త్తేన తత్రోక్తః కాశ్యాం నారదకేశవః ॥ ౪౬

అర్చయిత్వా నరో భక్త్యా దేవం నారదకేశవం ।
జనన్యా జఠరంపీఠ మధ్యాస్తే నకదాచన ॥ ౪౭

ప్రహ్లాదతీర్థం తస్యాగ్రే యత్ర ప్రహ్లాదకేశవః ।
తత్రశ్రాద్ధాదికం కృత్వా విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ౪౮

అంబరీషమహాతీర్థ మఘఘ్నం తస్య సన్నిధౌ ।
తత్రౌదకీం క్రియాం కుర్వ న్నిష్కాలుష్యం లభేన్నరః ॥ ౪౯

ఆదిత్యకేశవఃపూజ్య ఆదికేశవపూర్వతః ।
తస్య సందర్శనాదేవ ముచ్యతే చోచ్చపాతకైః ॥ ౫౦

దత్తాత్రేయేశ్వరం తీర్థం తత్రైవాదిగదాధర ః ।
పితౄన్సంతర్ప్య తత్రైవ జ్ఞానయోగ మవాప్నుయాత్ ॥ ౫౧

భృగుకేశవపూర్వేణ తీర్థంవై భార్గవం పరం ।
తత్ర స్నాతో నరః ప్రాజ్ఞో భవేద్భార్గవ వత్సుధీ ః ౫౨

తత్ర వామనతీర్థంచ ప్రాచ్యాం వామనకేశవాత్ ।
పూజయిత్వాచ తంవిష్ణుం వసేద్వామన సన్నిధౌ ॥ ౫౩

నరనారాయణం తీర్థం నరనారాయణాత్పరః ।
తత్రతీర్థేకృతస్నానో నరో నారాయణోభవేత్ ॥ ౫౪

యజ్ఞవారాహతీర్థంచ తదగ్రే పాపనాశనం ।
ప్రతిమజ్జనత స్తత్ర రాజసూయక్రతోః ఫలం ॥ ౫౫

విదారనారసింహాఖ్యం తత్రతీర్థం సునిర్మలం ।
స్నాతో విదారయేత్తత్ర పాపం జన్మశతార్జితం ॥ ౫౬

గోపిగోవిందతీర్థంచ గోపిగోవిందపూర్వత ః ।
స్నాత్వా తత్ర సమభ్యర్చ్య విష్ణుం విష్ణుప్రియో భవేత్ ॥ ౫౭

తీర్థం లక్ష్మీనృసింహాఖ్యం గోపిగోవిందదక్షిణే ।
నలక్ష్మ్యా త్యజ్యతే క్వాపి తత్తీర్థపరిమజ్జనాత్ ॥ ౫౮

తదగ్రే శేషతీర్థంచ శేషమాధవసన్నిధౌ ।
తర్పితానాం పితౄణాంచ యత్ర తృప్తిర్నశిష్యతే ॥ ౫౯

శంఖమాధవతీర్థంచ తదవాచ్యాం సునిర్మలం ।
కృతోదకో నర స్తత్ర భవేత్పాపోపి నిర్మల ః ॥ ౬౦

తదగ్రేచ హయగ్రీవం తీర్థంపరమపావనం ।
తత్రస్నాత్వా హయగ్రీవం కేశవంపరిపూజ్యచ ॥ ౬౧

పిండంచ తత్ర నిర్వాప్య హయగ్రీవస్య సన్నిధౌ ।
హాయగ్రీవీం శ్రియంప్రాప్య సముచ్యేత స పూర్వజ ః ॥ ౬౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ప్రసంగతో మయైతాని తీర్థాని కథితాని తే ।
భూమౌ తిలాంతరాయాం య త్తత్ర తీర్థా న్యనేకశః ॥ ౬౩

ఉద్దిష్టానాంతు తీర్థానా మేతేషాం కలశోద్భవ ।
నామమాత్రమపి శ్రుత్వా నిష్పాపో జాయతే నరః ॥ ౬౪

ఇదానీం ప్రస్తుతం విప్ర శృణు వక్ష్యామి తేఽగ్రతః ।
వైకుంఠనాథో యచ్చక్రే శంకచక్రగదాధరః ॥ ౬౫

తస్యాం మూర్తౌ సమావేశ్య క్రైశవ్యా మథ కేశవః ।
శంభోఃకార్యే కృతమనా అంశాంశాంశేన నిర్గతః ॥ ౬౬

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

అంశాంశాంశేన నిశ్చక్రే కుతో భో చక్రపాణినా ।
క్వనిర్గతంచ హరిణా ప్రాప్యకాశీం షడానన ॥ ౬౭

॥స్కంద ఉవాచ॥

సామస్త్యేనయదర్థః ననిర్గతం విష్ణునా మునే ।
బ్రువే తత్కారణ మితి క్షణమాత్రం నిశామయ ॥ ౬౮

సంప్రాప్య పుణ్యసంభారైః ప్రాజ్ఞో వారాణసీం పురీం ।
నత్యజే త్సర్వభావేన మహాలాభై రపీరితః ॥ ౬౯

అతః ప్రతికృతిః స్వీయా తత్ర కాశ్యాం మురారిణా ।
ప్రతిత స్థే కలశజ స్తోకాంశేనచ నిర్గతం ॥ ౭౦

కించి త్కాశ్యా ఉదీచ్యాంచ గత్వా దేవేన చక్రిణా ।
స్వస్థిత్యై కల్పితం స్థానం ధర్మక్షేత్ర మితీరితం ॥ ౭౧

తతస్తు సౌగతం రూపం శిశ్రాయ శ్రీపతిః స్వయం ।
అతీవ సుందరతరం త్రైలోక్యస్యాపిమోహనం ॥ ౭౨

శ్రీపర్ణ్యాజికా జాతా నితరాం సుభగాకృతిః ।
యా మాలోక్య జగత్సర్వం చిత్రన్యస్త మివాస్థితం ॥

విశ్వయోనిం జగద్ధాత్రీం న్యస్తహస్తాగ్రపుస్తకాం ।
గరుత్మా నపి తచ్ఛిష్యో జాతో లోకోత్తరాకృతిః ॥

అత్యద్భుతమహాప్రాజ్ఞో నిస్స్పృహః సర్వవస్తుషు ।
గురుశుశ్రూషణపరో న్యస్తహస్తాగ్రపుస్తకః ॥

ఆపృచ్ఛ త్పరమం ధర్మం సంసారవినిమోచకం ।
ఆచార్యవర్యం సౌమ్యాస్యం ప్రసన్నాత్మాన ముత్తమమ్ ॥

ధర్మార్థశాస్త్రకుశలం జ్ఞానవిజ్ఞాన శాలినం ।
సుస్వరం సుపదవ్యక్తి సుస్నిగ్ధమృదుభాషిణమ్ ॥

స్తంభనోచ్చాటనాకృష్టి వశీకర్మాదికోవిదం ।
వ్యాఖ్యాన సమయాకృష్ట పక్షిరోమాంచకారిణమ్ ॥

పీతతద్గీతపీయూష మృగపూగై రుపాసితం ।
మహామోద భరాక్రాంత వాతచాంచల్యహారిణమ్ ॥

వృక్షైరపి పతత్పుష్ప చ్ఛలైః కృతసమర్చనం ।
తతః ప్రోవాచ పుణ్యాత్మా పుణ్యకీర్తిస్ససౌగతః ॥

శిష్యం వినయకీర్తింతం మహావినయభూషణమ్ ॥

॥పుణ్యకీర్తి రువాచ॥

త్వయావినయకీర్తే యో ధర్మః పృష్టః సనాతనః ।
వక్ష్యామ్యహమశేషేణ శృణుష్వ త్వం మహామతే ॥

అనాదిసిద్ధః సంసారః కర్తృకర్మ వివర్జితః ।
స్వయంప్రాదుర్భవే దేష స్వయమేవ విలీయతే ॥

బ్రహ్మాది స్తంభపర్యంతం యావద్దేహనిబంధనం ।
ఆత్మైవైకేశ్వర స్తత్ర నద్వితీయ స్తదీశితా ॥

యద్బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాద్యా స్తథాఖ్యా దేహినా మిమాః ।
ఆఖ్యా యథాస్మదాదీనాం పుణ్యకీర్త్యాది రుచ్యతే ॥ ౮౫

దేహో యథాస్మదాదీనాం స్వకాలేన విలీయతే ।
బ్రహ్మాదిమశకాంతానాం స్వకాలాల్లీయతే తథా ॥ ౮౬

విచార్యమాణే దేహేస్మి న్నకించి దధికం క్వచిత్ ।
ఆహారో మైథునం నిద్రా భయం సర్వత్ర యత్సమమ్ ॥ ౮౭

నిజాహారపరీమాణం ప్రాప్య సర్వోపి దేహభృత్ ।
సదృశీమేవ సంతృప్తిం ప్రాప్నుయా న్నాధికేతరామ్ ॥ ౮౮

యథా వితృషితాః స్యామ పీత్వాపేయం ముదా వయం ।
తృషి స్తాస్తు తథాన్యేపి నవిశేషోఽల్పకోధికః ॥ ౮౯

సంతు నార్యః సహస్రాణి రూపలావణ్యభూమయః ।
పరం నిధువనే కాలే ద్వ్యైకై వే హోపయుజ్యతే ॥ ౯౦

అశ్వాః పరఃశతాః సంతు సంత్వనేకే ప్యనేకపాః ।
అధిరోహే తథాప్యేకో నద్వితీయ స్తథాత్మనః ॥ ౯౧

పర్యంకశాయినాం స్వాపే సుఖం యదుపపద్యతే ।
తదేవ సౌఖ్యం నిద్రాయా మిహ భూశాయినా మపి ॥ ౯౨

యథైవ మరణాద్భీతి రస్మదాది వపుష్మతాం।
బ్రహ్మాదికీటకాంతానాం తథా మరణతో భయమ్ ॥ ౯౩

సర్వే తనుభృతస్తుల్యా యదిబుద్ధ్యా విచార్యతే ।
ఇదం నిశ్చిత్య కేనాపి నోహింస్యః కోపి కుత్రచిత్ ॥ ౯౪

ధర్మో జీవదయా తుల్యో నక్వాపి జగతీతలే ।
తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన కార్యా జీవదయా నృభిః ॥ ౯౫

ఏకస్మిన్ రక్షితే జీవే త్రైలోక్యం రక్షితం భవేత్ ।
ఘాతితే ఘాతితం తద్వ త్తస్మా ద్రక్షే న్నఘాతయేత్ ॥ ౯౬

అహింసా పరమో ధర్మ ఇహోక్తః పూర్వసూరిభిః ।
తస్మాన్న హింసా కర్తవ్యా నరై ర్నరకభీరుభిః ॥

న హింసా సదృశం పాపం త్రైలోక్యే సచరాచరే ।
హింసకో నరకం గచ్ఛే త్స్వర్గం గచ్ఛే దహింసకః ॥

సంతి దానాన్యనేకాని కింతై స్తుచ్ఛఫలప్రదైః ।
అభీతిదానసదృశం పర మేక మపీహన ॥

ఇహ చత్వారి దానాని ప్రోక్తాని పరమర్షిభిః ।
విచార్య నానాశాస్త్రాణి శర్మణేఽత్ర పరత్రచ ॥

భీతేభ్య శ్చాభయం దేయం వ్యాధితేభ్య స్తథౌషధం ।
దేయా విద్యార్థినాంవిద్యా దేయ మన్నం క్షుధాతురే ॥

అవిచింత్య ప్రభావంహి మణిమంత్రౌషధీబలం ।
తదభ్యస్యం ప్రయత్నేన నానార్థోపార్జనాయ వై ॥

అర్థానుపార్జ్య బహుశో ద్వాదశాయతనాని వై ।
పరితః పరిపూజ్యాని కిమన్యైరిహ పూజితైః ॥

పంచకర్మేంద్రియాణ్యేవ పంచబుద్ధీంద్రియాణిచ ।
మనోబుద్ధి రిహప్రోక్తం ద్వాదశాయతనం శుభమ్ ॥

ఇహైవ స్వర్గనరకౌ ప్రాణినాం నాన్యతః క్వచిత్ ।
సుఖం స్వర్గః సమాఖ్యాతో దుఃఖం నరక ఏవహి ॥

సుఖేషు భుజ్యమానేషు యత్స్యా ద్దేహవిసర్జనం ।
అయమేవ పరో మోక్షో నమోక్షోఽన్యః క్వచిత్పునః ॥

వాసనాసహితక్లేశ సముచ్ఛేదే సతి ధ్రువం ।
విజ్ఞానో పరమోమోక్షో విజ్ఞేయ స్తత్త్వచింతకైః ॥

ప్రామాణికీ శ్రుతిరియం ప్రోచ్యతే వేదవాదిభిః ।
నహింస్యా త్సర్వభూతాని నాన్యాహింసా ప్రవర్తికా ॥

అగ్నిషోమీయ మితియా ధార్మికా సా సతామిహ ।
న సా ప్రమాణం జ్ఞాతృణాం పశ్వాలంభన కారికా ॥ ౯

వృక్షాంశ్ఛిత్వా పశూన్ హత్వా కృత్వా రుధిరకర్దమం ।
దగ్ధ్వా వహ్నౌ తిలాజ్యాది చిత్రం స్వర్గోఽభిలష్యతే ॥ ౧౦

ఇత్యేవం ధర్మజిజ్ఞాసాం పుణ్యకీర్తౌ ప్రకుర్వతి ।
పారంపర్యేణ తచ్ఛ్రుత్వా పౌరా యాత్రాం ప్రచక్రిరే ॥ ౧౧

పరివ్రాజికయాప్యేవం సమాకృష్టాః పురాంగనాః ।
తయాపి జ్ఞానకౌముద్యా సర్వవిద్యావిదగ్ధయా ॥ ౧౨

తత స్తాసాంపురస్తా త్సా బౌద్ధధర్మా నవీవదత్ ।
దృష్టార్థప్రత్యయకరాన్ దేహసౌఖ్యైకసాధనాన్ ॥ ౧౩

॥విజ్ఞానకౌముద్యువాచ॥

ఆనందః బ్రహ్మణోరూపం శ్రుత్యైవం యన్నిగద్యతే ।
తత్తథై వేహ మంతవ్యం మిథ్యా నానాత్వకల్పనా ॥ ౧౪

యావత్స్వస్థమిదంవర్ష్మ యావన్నేంద్రియవిక్లబః ।
యావ జ్జరాచ దూరే స్తి తావత్సౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ ॥ ౧౫

అస్వాస్థ్యేంద్రియవైకల్యే వార్ధకేతు కుతఃసుఖం ।
శరీరమపి దాతవ్య మర్థిభ్యోఽతః సుఖేప్సుభిః ౧౬

యాచమానమనోవృత్తిప్రీణనే యస్య నోజనిః ।
తేన భూర్భారవ త్యేషా సముద్రాగద్రుమైర్నహి ॥ ౧౭

సత్వరోగత్వరో దేహః సంచయాః సపరిక్షయాః ।
ఇతివిజ్ఞాయ విజ్ఞాతా దేహసౌఖ్యం ప్రసాధయేత్ ॥ ౧౮

శ్వవాయస కృమీణాంచ ప్రాంతే భోజ్యమిదం వపుః ।
భస్మాంతం తచ్ఛరీరంచ వేదేసత్యం ప్రపద్యతే ॥ ౧౯

ముధా జాతివికల్పోఽయం లోకేషు పరికల్ప్యతే ।
మానుష్యే సతి సామాన్యే కోఽధమః కోథ చోత్తమః ॥

బ్రహ్మాదిసృష్టి రేషేతి ప్రోచ్యతే వృద్ధపూరుషైః ।
తస్యాసన్ప్రిష్టః సుతౌ దక్షమరీచీ చేతివిశ్రుతౌ ॥

మారీచినా కశ్యపేన దక్షకన్యాః సులోచనాః ।
ధర్మేణ కిలమార్గేణ పరిణీతా స్త్రయోదశ ॥

అపీదానీంతనైర్మర్త్యై రల్పబుద్ధిపరాక్రమైః ।
అయంగమ్య స్త్వగమ్యోఽయం విచారః క్రియతే ముధా ॥

ముఖబాహూరుపజ్జాతం చాతుర్వర్ణ్య మిహోదితం ।
కల్పనేయంకృతాపూర్వై ర్నఘటేత విచారతః ॥

ఏకస్యాంచ తనౌజాతా ఏకస్మా ద్యదివా క్వచిత్ ।
చత్వార స్తనయా స్తత్కిం భిన్నవర్ణత్వ మాప్నుయుః ॥

వర్ణావర్ణవివేకోఽయం తస్మాన్నప్రతిభాసతే ।
అతో భేదోసమంతవ్యో మానుష్యే కేనచి త్క్వచిత్ ॥

విజ్ఞానకౌముదీవాణీ మిత్యాకర్ణ్య పురాంగనాః ।
భర్తృశుశ్రూషణవతీం విజహు ర్మతి ముత్తమామ్ ॥

అభ్యస్యాకర్షణీం విద్యాం వశీకృతిమతీమపి ।
పురుషాః సఫలీచక్రుః పరదారేషు మోహితాః

అంతఃపురచరా నార్యః స్తథా రాజకుమారకాః ।
పౌరాః పురాంగనాశ్చాపి సర్వే తాభ్యాం విమోహితాః

వంధ్యానాంచాపి వంధ్యాత్వం సాపరివ్రాజికాహరత్ ।
తైస్తైశ్చ కార్మణోపాయై రసౌభాగ్యవతీః స్త్రియః ॥

సౌభాగ్య భాగ్యసంపన్నా వ్యధాద్విజ్ఞానకౌముదీ ।
కస్యైచి దంజనందత్తం కస్యైచి త్తిలకౌషధమ్ ॥

వశీకరణమంత్రైశ్చ తథా బహవో్యపదీక్షితాః ।
మంత్రాన్ జపేయుఃకాశ్చిచ్చ యంత్రాణ్యన్యా లిఖంతిచ ॥ ౩౨

కాశ్చిజ్జుహ్వతికుండాగ్నౌ నానాద్రవ్యాణి నిశ్చలాః ।

ఏవం సర్వేషు పౌరేష్షు నిజధర్మేషు సర్వథా ।
పరాఙ్ముఖేషు జాతేషు ప్రోల్లలాస వృషేతరః ॥ ౩౩

సిద్ధయః కృష్టపద్యాద్యా నష్టా ఏనః ప్రవేశనాత్ ।
ఆసీత్కుంఠితసామర్థ్యో నృపోపి సమనాఙ్మనాక్ ॥ ౩౪

దూరస్థితోపి విఘ్నేశో నృపం నిర్విణ్ణమానసం ।
చకార రాజ్యకరణే ఢుంఢిరాజో రిపుంజయమ్ ॥ ౩౫

అజీగణ ద్దివోదాసో ప్య ష్టాదశదినావధిం ।
కదాగంతా సవై విప్రో యోమాం సముపదేక్ష్యతి ॥ ౩౬

ఇత్థ మష్టాదశేప్రాప్తే దివసే దివసేశ్వరే ।
ప్రాప్తే మధ్యంనభోభాగం ద్వారం ప్రాప్తో ద్విజోత్తమః ॥ ౩౭

సఏవ పుణ్యకీర్త్యాఖ్యో ధర్మక్షేత్రా దధోక్షజః ।
ద్విజవేషం సమాలంబ్య సమాయాతో నృపాంతికమ్ ॥ ౩౮

ద్విత్రైః పవిత్రైర్బహుధా జయజీవేతివాదిభిః ।
సమేతః సఖిభిర్విప్రైర్మూర్తిమా నివ పావకః ॥ ౩౯

విలోక్య తం సమాయాంతం దూరా దుత్కంఠితో నృపః ।
మేనేభవే ద్గురురయం యుక్తో మదుపదేశనే ॥ ౪౦

అభిగమ్యచ తం రాజా ప్రణమ్యచ పునఃపునః ।
గృహీతస్వస్తివచనో నినాయాంతఃపురం ద్విజమ్ ॥ ౪౧

మధుపర్కేణ విధినా తంసంపూజ్య జనాధిపః ।
వ్యపేతాధ్వశ్రమం స్వస్థం ప్రోల్లసన్ముఖపంకజమ్ ॥ ౪౨

నివేద్య ఖాద్యవస్తూని కృతకృత్య క్రియావిధిం ।
పరితృప్తం సుఖాసీనం ప్రపచ్ఛ బ్రాహ్మణం నృపః ॥

॥రాజోవాచ॥

ఖిన్నోస్మి విప్రవర్యాహం రాజ్యభారం సముద్వహన్ ।
ఖేదో నాస్త్యేవ హి పరం వైరాగ్య మివజాయతే ॥

కింకరోమి క్వగచ్ఛామి కథంమే నిర్వృతిర్భవేత్ ।
పశ్యద్వయ్యేవ యాతేతి మమ చింతయతో ద్విజ ॥

అసీమసుఖసంతానం భుక్తం రాజ్యం మయాద్విజ ।
పరిక్షీణవిపక్షంచ త్యక్త్వైశ్వర్య మివస్ఫుటమ్ ॥

స్వసామర్థ్యా దహంజాతః పర్జన్యాగ్న్యనిలాత్మకః ।
ప్రజాశ్చ పాలితాఃసమ్యక్ పుత్రాఇవ నిజౌరసాః ॥

తర్పితాశ్చాపిభూదేవా వసుభిశ్చ దినేదినే ।
ఏకమేవాపరాద్ధంచ మయారాజ్యంప్రశాసతా ॥

దేవాస్తృణీకృతాఃసర్వే స్వతపోబలదర్పతః ।
తచ్చప్రజోపకారార్థం నస్వార్థంభవతా శపే ॥

అధునా గురురేధిత్వం మమభాగ్యోదయాగతః ।
రాజ్యంతు ప్రకరోమ్యేవం న్యక్కృతాంతకసాధ్వసం ॥

అకాలకాలకలనం మమరాజ్యేన కుత్రచిత్ ।
జరావ్యాధిదరిద్రేభ్యో మమరాజ్యేపి నోభయమ్ ॥

కోపి ధర్మేతరాం వృత్తిం నశ్రయేన్మయి శాసతి ।
ధర్మోదయా జనాఃసర్వే సర్వేసంతి సుఖోదయాః

సద్విద్యావ్యసనాః సర్వే సర్వేసన్మార్గచంచరాః ।
అథ వా యదికల్పాంతం తిష్ఠే దాయుస్తతోపికిమ్ ॥

సర్వే భోగ్యాస్తథాభాంతి యథాచర్వితచర్వణం।
కింపిష్టపేషణేనాత్ర రాజ్యేన ద్విజపుంగవ॥ ౧౭౪

కిమప్యుపదిశ ప్రాజ్ఞ గర్భవాసోపశాంతయే।
అథవా త్వాంప్రసన్నస్య మమకిం చింతనైరిమైః॥ ౧౭౫

యదేవ కథయస్యద్య తత్కరిష్యా మ్యసంశయం।
త్వద్విలోకనమాత్రేణ సర్వఏవ మనోరథాః ౧౭౬

అన్యేషామపి జాయంతే జాతప్రియా మమైవతు।
జానే దేవవిరోధేన కే కేన ప్రలయంగతాః॥ ౧౭౭

అవంతోపి ప్రజాఃస్వీయా నిజధర్మమనువ్రజాః।
పురా తే త్రిపురాః శూరాః శివభక్తిపరాఅపి॥ ౧౭౮

ధరామయం రథంకృత్వా ధనుఃకృత్వా హిమాచలం।
వేదాంశ్చ వాజినఃకృత్వా గుణంకృత్వాచ వాసుకిమ్॥ ౧౭౯

విరించిం సారథింకృత్వా కృత్వావిష్ణుంచ పత్త్రిణం।
రథచక్రే పుష్పవంతౌ ప్రతోదం ప్రణవాత్మకమ్॥ ౧౮౦

తారాగ్రహమయాన్ కీలాన్ వరూథం గగనాత్మకం।
ధ్వజదండం సుమేరుంచ ప్రాంశుకల్పతరుం ధ్వజమ్॥ ౧౮౧

యోక్త్రాణి చక్షుఃశ్రవస శ్ఛందాంస్యంగాని రక్షకాన్।
భల్లం కాలాగ్నిరుద్రాఖ్యం పుంఖీకృత్య ప్రభంజనమ్॥ ౧౮౨

హరేణైకేషు పాతేన లీలయా భస్మసాత్కృతాః।
బలి ర్యజ్ఞకృతాంశ్రేష్ఠః కృత్వా కపటఖర్వతామ్॥ ౧౮౩

పాతాలంగమితః పూర్వం హరిణావిక్రమై స్త్రిభిః।
వృత్తవానపి వై వృత్రః సుత్రామ్ణా వినిషూదితః॥ ౧౮౪

దధీచిరపివిప్రేంద్రో దేవై రస్థికృతేహతః।

పూర్వవైరమనుస్మృత్య జయార్థం యుధ్యతో హరేః ।
కుశస్త్రైర్విజితశ్చాజౌ తేనైవచ దధీచినా ॥

శివభక్తస్య బాణస్య దోఃసహస్రం పురాహరిః ।
చిచ్ఛేద సంఖ్యే కింతే నా పరాద్ధం సాధువర్తినా ॥

తస్మాద్విరోధో భద్రాయ నభవే ద్దైవతైఃసహ ।
దేవేభ్యో మద్భయం నాస్తి సత్పథీనస్య వైమనాక్ ॥

యజ్ఞైర్దేవత్వమాపన్నా గీర్వాణా వాసవాదాయః ।
యజ్ఞైర్దానై స్తపోభిశ్చ తేభ్యోప్యాధిక్య మస్తిమే ॥

అస్తు న్యూనత్వ మాధిక్యం కిమనే నాధునా మమ ।
ఇంద్రియో పరమఃప్రాప్తః సుఖద స్తవదర్శనాత్ ॥

ఇదానీం దిశ మేతాత కర్మనిర్మూలనక్షమం ।
ఉపాయం త్వముపాయజ్ఞ యేన నిర్వృతి మాప్నుయామ్ ॥

॥స్కందఉవాచ॥

గణేశావేశవశతో రాజ్ఞేతి యదుదీరితం ।
తదాకర్ణ్య హృషీకేశః ప్రాహ బ్రాహ్మణవేషభృత్ ॥

॥శ్రీవిష్ణురువాచ॥

సాధుసాధు మహాప్రాజ్ఞ, నృపచూడామణేఽనఘ ।
మయా యదుపదేష్టవ్యం తత్త్వయైవ నిరూపితమ్ ॥

త్వమాదావేవని ర్వృత్తః పరంమే మానదోహ్యసి ।
క్షాలితేంద్రియపంకశ్చ సుతపఃస్వచ్ఛవారిభిః ॥

యదుక్తం భవతా భూప తత్సర్వం తథ్యమేవహి ।
తవశక్తించ జానామి విరక్తించ మహామతే ॥

సభవత్సదృశో రాజా భువిభూతో భవిష్యతి।
రాజ్యంభోక్తుం త్వయాజ్ఞాయి యుక్తంయత్తు ముముక్షసి॥ ౭౫

విరోధేపి హి దేవానాం త్వయా నాపకృతం క్వచిత్।
ధర్మేతరప్రవేశశ్చ తవరాష్ట్రేపి నోభవత్॥ ౭౬

ప్రవర్తితాభి ర్భవతా ప్రజాభి ర్యదనుష్ఠితం।
ధర్మేధర్మం స్వధర్మజ్ఞ తేనతృప్తా దివౌకసః॥ ౭౭

ఏకఏవహి తేదోషో హృదిమే ప్రతిభాసతే।
కాశ్యావిశ్వేశ్వరో దూరం యత్కృతో భవతా కిల॥ ౭౮

మహాంత మపరాధంతే జానే భూజానిసత్తమ।
తవైత్వాపశాంత్యైచ వచ్మ్యుపాయం మహత్తరమ్॥ ౭౯

సంఖ్యాస్తి యావతీదేహే దేహినో రోమసంభవాః।
తావంతోప్యపరాధావై యాంతి లింగప్రతిష్ఠయా॥ ౧౮౦

ఏకం ప్రతిష్ఠితంయేన లింగ మతేశభక్తితః।
తేనాత్మనా సమం విశ్వం జగదేతత్ప్రతిష్ఠితం॥ ౮౦

రత్నాకరే రత్నసంఖ్యా సంఖ్యావిద్భి రపీష్యతే।
లింగప్రతిష్ఠా పుణ్యస్య నతుసంఖ్యేతి లిఖ్యతే॥ ౮౨

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కురు లింగప్రతిష్ఠితిం।
తయా లింగప్రతిష్ఠిత్యా కృతకృత్యో భవిష్యసి॥ ౮౩

ఇత్యుక్త్వాబ్రాహ్మణో దధ్యౌ క్షణంనిశ్చలమానసః
ఉవాచచ పరిహృష్టాస్యో రాజానం పాణినా స్పృశన్॥ ౮౪

॥శ్రీవిష్ణు రువాచ॥

అన్యచ్చ కించిత్పశ్యామి భూపాల జ్ఞానచక్షుషా।
శృణుష్వావహితో భూత్వా తదపి పార్థివసత్తమ॥ ౮౫

ధన్యోసి కృతకృత్యోసి మాన్యోసి మహతామపి ।
జప్యంచ తవనామేహ ప్రార్థితః శుభఫలేప్సునా ॥

దివోదాస త్వదభ్యాసా దపిధన్యతరా వయం ।
తేపి ధన్యతరా మర్త్యే యే త్వదాఖ్యాంప్రచక్షతే ॥

స్మాయంస్మాయం జగౌ విప్రో మౌలి మాందోలయ న్ముహుః ।
హృద్యేవ బహుశోహృష్టః సంప్రహృష్టతనూరుహః ॥

అహో భాగ్యోదయ శ్చాస్య అహో నైర్మల్యమస్యవై ।
య దేన మనిశం ధ్యాయే ద్ధ్యేయో విశ్వేశ్వరోఽఖిలైః ॥

అహో ఉదర్క ఏతస్య నక్రైశ్చి త్ప్రతీపద్యతే ।
అస్మాకమపి యద్దూర మదపీయ స్తదస్యయత్ ॥

హృద్యాలోచ్యేతి విప్రోథ వర్ణయిత్వా క్షితీశ్వరం ।
ఆవిశ్చకార తత్సర్వం యత్సమాధా వలోకయత్ ॥

॥బ్రాహ్మణ ఉవాచ॥

రాజం స్తవాద్యఫలితో మనోరథమహాద్రుమః ।
అనేనైవ శరీరేణ త్వం గంతాసి పరంపదమ్ ॥

యథా విశ్వేశ్వరోనిత్యం త్వామేవ హృది శీలయేత్ ।
తథాస్మ దాదీ నపిన ద్విజాం స్త్వత్పాదలోచనాన్ ॥

కృతలింగప్రతిష్ఠంత్వా సప్తమే హ్యద్య వాసరాత్ ।
దివ్యం విమానమాగత్య నేతుమేష్యతి శాంభవం ॥

రాజం స్త్వం వేత్సి కస్యాయం విపాకః సుకృతస్య తే ।
వారాణస్యాః పురః సమ్యక్ సేవనా దిత్యవై మ్యహమ్ ॥

ఏకమప్యత్ర యఃపాయా ద్వారాణస్యాం స్థితంజనం ।
తస్యాప్యేవం విపాకోస్తి దేహాంతే రాజసత్తమ ॥

ఇతి శ్రుత్వా సరాజర్షి ర్దివోదాసః ప్రతాపవాన్ ।
బ్రాహ్మణాయ సశిష్యాయ ప్రాదాత్ప్రీతో భివాంఛితమ్ ॥ ౯౭

అథ సంప్రీణితం విప్రం ప్రణమ్యచ ముహుర్ముహుః ।
ప్రోవాచ రాజా సంహృష్ట స్తారితోస్మి భవార్ణవాత్ ॥ ౯౮

బ్రాహ్మణోపి ప్రహృష్టాత్మా పరిపూర్ణమనోరథః ।
సమాపృచ్ఛ్య మహీనాథం స్వేష్టందేశం జగామహ ॥ ౯౯

విలోక్య కాశీంపరితో మాయాద్విజవపు ర్హరిః ।
భూయోభూయో విచార్యాపి కిమత్రాతీవ పావనమ్ ॥ ౧౦౦

స్థానం యచ్చాహ మధ్యాస్య నిజభక్తా నశేషతః ।
నేష్యామి పరమం ధామ విశ్వేశానుగ్రహాత్పరాత్ ॥ ౧

సంప్రధార్యేతి భగవాన్ దృష్ట్వా పాంచనదం హ్రదం ।
తత్రకృత్వా విధిస్నానం తతస్తత్రైవ సంస్థితః ॥ ౨

ప్రతీక్షమాణో లక్ష్మీశో మంక్షు త్ర్యక్ష సమాగమం ।
తార్క్ష్యం ప్రస్థాపయాంచక్రే రాజవృత్తాంతవేదినమ్ ॥ ౩

దివోదాసోపి రాజేంద్రో విప్రేంద్రం పరివర్ణయన్ ।
ఆహూయ ప్రకృతీః సర్వాః సామాత్యాన్ మండలేశ్వరాన్ ॥ ౪

అధ్యక్షానపి సర్వాంశ్చ కోశాశ్వేభాదిదేశితాన్ ।
పుత్రాన్ పంచశతం ప్రాగ్ర్యం సుతంచ సమరంజయమ్ ॥ ౫

పురోహితం ప్రతీహార మృత్విజో గణకాన్ ద్విజాన్ ।
సామంతాన్ రాజపుత్రాంశ్చ సూపకారాం శ్చికిత్సకాన్ ॥ ౬

వైదేశికానపి బహూ న్నానాకార్యసమాగతాన్ ।
సాంతఃపురాంచ మహిషీం వృద్ధగోపాలబాలకాన్ ॥ ౭

సర్వాన్ ప్రోవాచ హృష్టాత్మా ప్రబద్ధకరసంపుటః ।
యథా సబ్రాహ్మణః ప్రాహ దినసప్తావధిస్థితిమ్ ॥ ౮

ఆశ్చర్యం తేషుశృణ్వత్సు విషణ్ణవదనేషుచ ।
స్వయం రాజగృహం నీత్వా కుమారం సమరంజయమ్ ॥

అభిషిచ్య మహాబుద్ధిః పౌరాన్ జానపదానపి ।
ప్రసాదీకృత్య పుణ్యాత్మా పునఃకాశీ మగాన్నృపః ॥

ఆగత్య కాశీం మేధావీ సభూపాలో రిపుంజయః ।
ప్రాసాదం కారయామాస స్వర్ధున్యాః పశ్చిమేతటే ॥

రిపూన్ పరిమథ్య సమరే యావతీ శ్రీరుపార్జితా ।
తావత్యా సహభూపాలః శివాలయ మచీక్లపత్ ॥

భూపాలలక్ష్మీరఖిలా యత్రతత్ర వినియోజితా ।
భూపాలశ్రీ రితిఖ్యాతా తతఃసా భూ రభూచ్ఛుభా ॥

దివోదాసేశ్వరం లింగం ప్రతిష్ఠాప్య రిపుంజయః ।
కృతకృత్య మివాత్మాన మమన్యత నరేశ్వరః ॥

అథైకస్మిన్ దినే రాజా తల్లింగం విధిపూర్వకం ।
సమభ్యర్చ్య నమస్కృత్య యావత్తుష్టావ తుష్టిదం ॥

తావన్నభోంగణా దాశు దివ్యంయాన మవాతరత్ ।
పార్షదైః పరితఃకీర్ణం శూలఖట్వాంగపాణిభిః ॥

అత్యాదిత్యాగ్ని తేజోభి ర్జ్వలనేత్రైః కపర్దిభిః ।
శుద్ధస్ఫటికసంకాశై రంగై ర్దీప్తనభోంగణైః ॥

విభూషాహి ఫణారత్న జ్యోతిఃపూజితవిగ్రహైః ।
నిత్యప్రకాశసంత్రస్త తమఃశ్రిత శిరోధరైః ॥

చామరవ్యగ్రహస్తాగ్ర రుద్రకన్యాశతావృతం ।
అథ పారిషదై రాజా దివ్యస్రగనులేపనైః ॥

దివ్యై ర్దుకూలనేపథ్యై రలంచక్రే ముదాన్వితైః ।
త్రినేత్రీకృతసద్భాలం శ్యామీకృతశిరోధరమ్ ॥

ంగారీకృతసర్వాంగం కపర్దీకృతమౌలిజం ।
తుర్భుజీకృతతనుం భూషణీకృతపన్నగమ్ ॥ ౨౧

ద్రార్ధీకృతమూర్ధానం నిన్యుస్తం పార్షదా దివం ।
దాప్రభృతి తత్తీర్థం భూపాలశ్రీ రితిశ్రుతం ॥ ౨౨

త్ర శ్రాద్ధాదికం కృత్వా దానం దత్వా స్వశక్తితః ॥ ౨౩

వోదాసేశ్వరం దృష్ట్వా సమభ్యర్చ్య చ భక్తితః
జ్ఞశ్చాభ్యాయికాం శ్రుత్వా నసరోగర్భ మావిశేత్ ॥ ౨౪

ఖ్యాన మేతన్నృపతే ర్దివోదాసస్య పావనం ।
విత్వా పాఠయిత్వాపి నరఃపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౫

వోదాసశుభాఖ్యానం శ్రుత్వా యః సమకంవిశేత్ ।
జాతు జాయతేతస్య భయం వైరికృతం క్వచిత్ ॥ ౨౬

వోదాసకథా పుణ్యా మహోత్పాతనికృంతనీ ।
నీయా ప్రయత్నేన సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ ౨౭

వృష్టిర్జాయతే తత్ర నాకాలమరణా ద్భయం ।
వోదాసీ కథా యత్ర సర్వపాతక నాశినీ ॥ ౨౮

ఖ్యానస్య పఠనాద్విష్ణో రివమనోరథాః ।
పూర్ణతాం గమిష్యంతి శంభో శ్చింతితకారిణః ॥ ౨౯

తి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే దివోదాస నిర్వాణప్రాప్తి ర్నామాష్ట
పంచాశత్తమోఽధ్యాయః ॥౫౮॥

అగస్త్య ఉవాచ ॥

స్కజ్ఞ హృదయానంద గౌరీచుంబితమూర్ధజ ।
రకాంతక షడ్వక్త్ర తారిణే భద్రకారిణే ॥ ౧

సర్వజ్ఞానవిధే తుభ్యం నమః సర్వజ్ఞసూనవే ।
సర్వథా జితమారాయ కుమారాయ మహాత్మనే ॥

కామారి మర్ధనారీశం వీక్ష్య కామకృతం కిల ।
యో జిగాయ కుమారోపి మారం తస్మై నమోస్తు తే ॥

యదుక్తం భవతా స్కంద మాయాద్విజవపు ర్హరిః ।
కాశ్యాం పంచనదం తీర్థ మధ్యాసాతీవ పావనమ్ ॥

భూర్భువఃస్వఃప్రదేశేషు కాశీ పరమపావనం ।
తత్రాపి హరిణాజ్ఞాయి తీర్థం పంచనదమ్ ॥

కుతః పంచనదం నామ తస్య తీర్థస్య షణ్ముఖ ।
కుతశ్చ సర్వతీర్థేభ్య స్తదాసీత్పావనం పరమ్ ॥

కథంచ భగవాన్విష్ణు రంతరాత్మా జగత్పతిః ।
సర్వేషాం జగతాంపాతా కర్తా హర్తాచ లీలయా ॥

అరూపో రూపమాపన్న అవ్యక్తో వ్యక్తతాంగతః ।
నిరాకారోపి సాకారో నిష్ప్రపంచః ప్రపంచభాక్ ॥

అజన్మా నేకజన్మాచ త్వనామా స్ఫుటనామభృత్ ।
నిరాలంబో ఽఖిలాలంబో నిర్గుణోపి గుణాస్పదమ్ ॥

అహృషీకో హృషీకేశో హ్యనంఘ్రిరపి సర్వగః ।
ఉపసంహృత్య రూపంస్వం సర్వవ్యాపీ జనార్దనః ॥

స్థితః సర్వాత్మభావేన తీర్థే పంచనదే పరే ।
ఏతదాఖ్యాహి షడ్వక్త్ర పంచవక్త్రా ద్యథాశ్రుతమ్ ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

కథయామి కథామేతాం నమస్కృత్య మహేశ్వరం ।
సర్వాఘౌఘప్రశమనీం సర్వశ్రేయోవిధాయినీమ్ ॥

ుథా పంచనదం తీర్థం కాశ్యాం ప్రథితిమాగతం ।
ున్నామగ్రహణాదేవ పాపం యాతి సహస్రథా ॥ ౧౩

పయాగోపిచ తీర్థేశో యత్ర సాక్షాత్స్వయంస్థితః ।
ాపినాం పాపసంఘాతం ప్రసహ్యా నిజతేజసా ॥ ౧౪

ారంతి సర్వతీర్థాని ప్రయోగస్య బలేనహి ।
ాని సర్వాణి తీర్థాని మాఘే మకరగే రవౌ ॥ ౧౫

పత్యబ్దం నిర్మలాని స్యు స్తీర్థరాజసమాగమాత్ ।
పయాగశ్చాపి తీర్థేంద్రః సర్వతీర్థార్పితం మలమ్ ॥ ౧౬

ుహోఘినాం మహౌఘంచ హరేత్పాంచనదాద్బలాత్ ।

పం సంచయతి పాపౌఘ మావర్షం తీర్థనాయకః ।
మేకమజ్జనా దూర్జే త్యజే త్పంచనదే ధ్రువమ్ ॥ ౧౭

ంథా పంచనదోత్పత్తి స్తథాచ కథయామ్యహం ।
ాామయ మహాభాగ మిత్రావరుణనందన ॥ ౧౮

రా వేదశిరానామ మని రాసీన్మహాతపాః ।
ృగువంశసముత్పన్నో మూర్తో వేదఇవాపరః ॥ ౧౯

పస్యత స్తస్యమునేః పురో దృగ్గోచరంగతా ।
చిరప్సరసాం శ్రేష్ఠా రూపలావణ్యశాలినీ ॥ ౨౦

స్యా దర్శనమాత్రేణ పరిక్షుబ్ధం మునేర్మనః ।
స్కంద సమునిస్తూర్ణం సాథభీతా వరాప్సరా ॥ ౨౧

ారాదేవ నమస్కృత్య తమృషిం సాభ్యభాషత ।
ీవ వేపమానాంగీ శుచి స్తచ్ఛాపభీతితః ॥ ౨౨

పరాధ్నో మ్యహంకించి న్మహోగ్రతపసాం నిధే ।
ంతవ్యం మే క్షమాధార క్షమారూపా స్తపస్వినః ॥ ౨౩

మునీనాం మానసం ప్రాయో యత్పద్మాదపి తన్మృదు ।
స్త్రియః కఠోరహృదయాః స్వరూపేణైవ సత్తమ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యాః శుచే రప్సరసో మునిః ।
వివేకసేతునా స్తంభీ న్మహారోషనదీ రయమ్ ॥

ఉవాచచ ప్రసన్నాత్మా శుచే శుచిరసి ధ్రువం ।
నమేఽల్పోపిహి దోషోఽత్ర నతే దోషోస్తి సుందరి ॥

వహ్నిస్వరూపా లలనా నవనీతసమః పుమాన్ ।
అనభిజ్ఞా వదంతీతి విచారా న్మహదంతరమ్ ॥

స్నిహ్యే ద్దుద్ధృతసారోపి వహ్నేః సంస్పర్శమాప్యవై ।
చిత్రం స్త్రీశ్రీభ్యా సమాదానా త్పుమాన్ స్నిహ్యతి దూరతః ॥

అతః శుచే నభేతవ్యం త్వయా శుచిమనోగతే ।
అతర్కితోపస్థితయా త్వయాచ స్ఖలితం మయా ॥

స్ఖలనాన్న తథాహాని రకామా త్తపసోమునేః ।
యథా క్షణాంధీకరణా ద్ధానిః కోపరయా దరేః ॥

కోపా త్తపః క్షయంయాతి సంచితం య త్సుకృచ్ఛ్రతః ।
యథాభ్రపటలం ప్రాప్య ప్రకాశః పుష్పవంతయోః ॥

అనర్థకారిణః క్రోధా త్కార్యార్థానాం పరిజృంభణం ।
క్వవా ఖలజనోత్సేధా త్సాధూనాం పరివర్ధనమ్ ॥

అమర్షేకర్షతి మనో మనోభూసంభవః కుతః ।
విధుంతుదే తుదత్యుచ్చై ర్విధుంకుతాస్తి కౌముదీ ॥

జ్వలతో రోషదావాగ్నేః క్వవా శాంతితరోః స్థితిః ।
దృష్టా కేనాపి కింక్వాపి సింహోత్కలభసుస్థతా ॥

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన ప్రతీపః ప్రతిఘాతుకః ।
చతుర్వర్గస్య దేహస్య పరిహేయో విపశ్చితా ॥

ఇదానీం పుత్రిణి కల్యాణి క ర్తవ్యం య త్త్వయాశుచే ।
అమోఘబీజాహి వయం తద్బీజ మురరీకురు ॥ ౩౬

ఏతస్మిన్ రక్షితే వీర్యే పరిస్కన్నే త్వదీక్షణాత్ ।
త్వయా తవ భవితేత్రికం కన్యారత్నం మహాశుచి ॥ ౩౭

ఇత్యుక్తా తేన మునినా పునర్జాతేవ సాప్సరా ।
మహాప్రసాదఇత్యుక్త్వా మునేఃశు క్ర మజీగిలత్ ॥ ౩౮

అథకాలేన దివ్యస్త్రీ కన్యారత్న మజీజనత్ ।
అతీవ నయనానంది నిధానం రూపసంపదామ్ ॥ ౩౯

తస్యేవ వేదశిరస ఆశ్రిమే తాం విధాయ సా ।
పుచి రప్సరసాంశ్రేష్ఠా జగామచ యథేప్సితమ్ ॥ ౪౦

తాంచ వేదశిరాః కన్యాం స్నేహేన సమవర్ధయత్ ।
క్షీరేణ స్వాశ్రిమస్థాయా హరిణ్యా హరిణేక్షణామ్ ॥ ౪౧

ముని ర్నామ దదౌ తస్యై ధూతపాపేతి చార్థవత్ ।
యన్నామోచ్చారణేనాపి కంపతే పాతకావలీ ॥ ౪౨

సర్వలక్షణశోభాఢ్యాం సర్వావయవసుందరీం ।
ముని స్తస్యా జనోత్సంగా త్క్షణమాత్ర మపి క్వచిత్ ॥ ౪౩

దినేదినే వర్ధమానాం తాం పశ్యన్ ముముదే భృశం ।
క్షీరనీరధివ ద్రిమ్యాం నిశి చాంద్రిమసీం కలామ్ ॥ ౪౪

అథాష్టవార్షికీంద్రుష్ట్వా తాంకన్యాం సమునీశ్వరః
కస్మైదేయేతి సంచిన్త్య తామేవ సమపృచ్ఛత ॥ ౪౫

॥వేదశిరాఉవాచ॥

అయిపుత్రి మహాభాగేధూత పాపే శుభేక్షణే ।
కస్మైదద్యాం వరాయ త్వాం త్వమేవాఖ్యాహి తంవరమ్ ॥ ౪౬

అతిస్నేహార్ద్రచిత్తస్య జనేతు శ్చేతిభాషితం ।
నిశమ్య ధూతపాపా సా ప్రోవాచ వినతాననా ॥

॥ధూతపాపోవాచ॥

జనేత ర్యద్యహం దేయా సుందరాయ వరాయ తే ।
తదా తస్మై ప్రయచ్ఛ త్వం యమహం కథయామి తే ॥

తుభ్యంచ రోచతే తాత శృణో త్వవహితో భవాన్ ।
సర్వేభ్యోతి పవిత్రోయో యఃసర్వేషాం నమస్కృతః ॥

సర్వే యమభిలష్యంతి యస్మాత్సర్వసుఖోదయః ।
కదాచిద్యో ననశ్యేత యఃసదైవానువర్తతే ॥

ఇహాముత్రాపి యోరక్షే న్మహాపదుదయా ద్ధ్రువం ।
సర్వే మనోరథా యస్మా త్పరిపూర్ణా భవంతిహి ॥

దినేదినేచ సౌభాగ్యం వర్ధతే యస్య సన్నిధౌ ।
నైరంతర్యేణ యత్సేవాం కుర్వతో నభయం క్వచిత్ ॥

యన్నామగ్రహణాదేవ కేపి బాధాం నకుర్వతే ।
యదాధారేణ తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ ॥

ఏవమాద్యా గుణాయస్య వరస్య వరచేష్టితం ।
తస్మై ప్రయచ్ఛ మాం తాత మమ తేపీహాశర్మణే ॥

ఏతచ్ఛ్రుత్వా పితా తస్యా భృశంముద మవాపహ ।
ధన్యోస్మి ధన్యా మేపూర్వే యేషా మేషా సుతాన్వయే ॥

ధ్రువాహి ధూతపాపాసౌ యస్యా ఈదృగ్విధామతిః ।
ఈదృగ్విధై ర్గుణగణై ర్గరిష్ఠా కోత్ర వై భవేత్ ॥

అథవా సకథం లభ్యో వినాపుణ్యభరోదయం ।
ఇతిక్షణం సమాధాయ మనః సమునిపుంగవః ॥

జ్ఞానేన తం సమాలోచ్య వర మీదృగ్గుణోదయం ।
ధన్యాం కన్యాం బభాషేథ శృణు వత్సే శుభైషిణి ॥ ౫౮

॥పితోవాచ॥

వరస్య యేత్వయా ప్రోక్తా గుణాఏతే విచక్షణే ।
ఏషాం గుణానా మాధారో వరోస్తీతి వినిశ్చితమ్ ॥ ౫౯

పరం ససుఖలభ్యోన నితరాం సుభగాకృతిః ।
తపఃపణేన స క్రయ్యః సుతీర్థవిపణౌ క్వచిత్ ॥ ౬౦

నార్థభారైః ససులభో నకౌలీన్యేన కన్యకే ।
నవేదశాస్త్రాభ్యసనై ర్నచైశ్వర్యబలేన వై ॥ ౬౧

న సౌందర్యేణ వపుషా నబుద్ధ్యా నపరాక్రమైః ।
ఏకయెవ మనఃశుద్ధ్యా కరణానాం జయేనచ ॥ ౬౨

మహాతపఃసహాయేన దమదాన దయాయుజా ।
లభ్యతేస మహాప్రాజ్ఞో నాన్యథా సదృశః పతిః ॥ ౬౩

ఇతిశ్రుత్వాథ సా కన్యా పితరం ప్రణిపత్యచ ।
అనుజ్ఞాం ప్రార్థయామాస తపసే కృతనిశ్చయా ॥ ౬౪

॥స్కందఉవాచ॥

కృతానుజ్ఞా జనేత్రా సా క్షేత్రే పరమపావనే ।
తప స్తతాప పరమం యదసాధ్యం తపస్విభిః ॥ ౬౫

క్వసా బాలాతిమృద్వంగీ క్వచ తత్తాదృశం తపః ।
కఠోరవర్ష్మ సంసాధ్య మహో సచ్చేతసో ధృతిః ॥ ౬౬

ధారాసారాసు వర్షాసు మహావాతవతీష్వలం ।
శిలాసు సావకాశాసు సాబహ్వీ రనయన్నిశాః ॥ ౬౭

శ్రుత్వా గర్జరవం ఘోరం దృష్ట్వా విద్యుచ్చమత్కృతీః ।
ఆసారసీకరైః క్లిన్నా నచకంపే మనాక్చ సా ॥

తడిత్స్ఫురంతీ త్వసకృ త్తస్మిన్సాసు తపోవనే ।
యాతాయాతం కరోతీవ ద్రష్టుం తత్తపసః స్థితిమ్ ॥

తపర్తురేవ సాఽక్షచ్చ కుమారీ కైతవాత్కిల ।
పంచాగ్నీన్ పరిధాయాత్ర తపస్యతి తపోవనే ॥

జలాభిలాషిణీ బాలా న మనాగపి సాపిబత్ ।
కుశాగ్రతోయ పృషతం పంచాగ్ని పరితాపితా ॥

రోమాంచ కంచుకవతీ వేపమానతనుచ్ఛదా ।
పర్యక్షిప త్క్షపాః క్షామా తపసా హైమనీశ్చసా ॥

నిశీథినీషు శిశిరే శ్రయంతీ సారసం రసం ।
మేనే సా సారసైః కేయ ముద్యతాద్యేతి పద్మినీ ॥

మనస్వినామపి మనో రాగతాం సృజతే మధౌ ।
తదోష్ఠపల్లవాద్రాగో జగ్రహే మాకందపల్లవైః ॥

వసంతే నివసంతీ సా వనే బాలా చలంమనః ।
చక్రే తపస్యపి శ్రుత్వా కోకిలా కాకలీరవమ్ ॥

బంధుజీవేఽధరరుచిం కలహంసే కలాగతీః ।
నిక్షేపమివ సాక్షిప్త్వా శరద్యాశీ త్తపోరతా ॥

ఆపాస్తభోగసంపర్కా భోగినాం వృతిమాశ్రితా ।
క్షుదుద్భేదనిరోధాయ ధూతపాపా తపస్వినీ ॥

శాణేన మణిపల్లీధా కృశా ప్యాయాదనర్ఘతాం ।
తథాపి తపసా క్షామా దిదీపే తత్తనుస్తరామ్ ॥

నిరీక్ష్య తాం తపస్యంతీం విధిః సంబుద్ధమానసాం ।
ఉపేత్యోవాచ సుప్రజ్ఞే ప్రసన్నోఽస్మి వరంవృణు ॥

చతుర్వక్త్రి మాలోక్య హంసయానోపరిస్థితం ।
ప్రణమ్య ప్రాంజలిః ప్రీతా ప్రోవాచాథ ప్రజాపతిమ్ ॥ ౮౦

॥ధూతపాపోవాచ ॥

తామహ వరో మహ్యం యది దేయో వరప్రద ।
ర్వేభ్యః పావనేభ్యోపి కురు మామతిపావనీమ్ ॥ ౮౧

పష్టా తదిష్టమాకర్ణ్య నితరాం తుష్టమానసః ।
పత్యువాచాథ తాం బాలాం విమలాం విమలైషిణీమ్ । ౮౨

॥బ్రహ్మోవాచ॥

ాతపాపే పవిత్రాణి యాని సంత్యత్ర సర్వతః ।
భ్యః పవిత్ర మతులం త్వమేధి వరతో మమ ॥ ౮౩

్రసః కోట్యోఽర్ధకోటీచ సంతి తీర్థాని కన్యకే ।
వి భువ్యంతరిక్షేచ పావనా న్యుత్తరోత్తరమ్ ॥ ౮౪

ని సర్వాణి తీర్థాని త్వత్తనౌ ప్రతిలోమవై ।
సంతు మమ వాక్యేన భవ సర్వాతిపావనీ ॥ ౮౫

త్యుక్త్వాంతర్దధే వేధాః సాపి నిర్ధూతకల్మషా ।
ాతపాపోటజం ప్రాప్తా థో వేదశిరసః పితుః ॥ ౮౬

దాచిత్తాం సమాలోక్య ఖేలంతీ ముటజాజిరే ।
ర్మ స్తత్తపసాకృష్టః ప్రార్థయామాస కన్యకామ్ ॥ ౮౭

॥ధర్మ ఉవాచ॥

ృథుశ్రోణి విశాలాక్షి క్షామోదరి శుభాననే ।
ీతః స్వరూపసంపత్త్యా త్వయాహం దేహిమే రహః ॥ ౮౮

నితరాం బాధతే కామ స్త్వత్కృతే మాం సులోచనే ।
అజ్ఞాతనామ్నా సా తేన ప్రార్థి తేత్యసకృద్గ్రిహః ॥

ఉవాచచ సా పితా దాతా తం ప్రార్థయ సుదుర్మతే ।
పితృప్రదేయా యత్కన్యా శ్రుతిరేషా సనాతనీ ॥

నిశమ్యేతివచో ధర్మో భావినోర్థస్యగౌరవాత్ ।
పునర్నిర్బంధయాంచక్రే ఉపధృతిర్ధృతిశాలినీమ్ ॥

॥ధర్మ ఉవాచ॥

నప్రార్థయేహం సుభగే పితరం తవసుందరి ।
గాంధర్వేణ వివాహేన కురు మే త్వం సమీహితమ్ ॥

ఇతి నిర్బంధవద్వాక్యం సా నిశమ్య కుమారికా ।
పితుః కన్యాఫలం దిత్సుః పునరాహేతి తంద్విజమ్ ॥

అరే జడమతే మా త్వం పునర్వ్యాహ్రీతి యాహ్యతః ।
ఇత్యుక్తోపి కుమార్యా స నాతిష్ఠ న్మదనాతురః ॥

తతః శశాప తం బాలా ప్రబలా తపసోబలాత్ ।
జడోసి నితరాం యస్మా జ్జలాధారో నదో భవ ॥

ఇతిశప్త స్తయా సోథ తాం శశాప క్రుధాన్వితః ।
కఠోరహృదయే త్వంతు శిలాభవ సుదుర్మతేః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఇత్యన్యోన్యస్య శాపేన మునే ధర్మో నదోఽభవత్ ।
అవిముక్తే మహాక్షేత్రే ఖ్యాతో ధర్మనదో మహాన్ ॥

సాప్యాహ పితరం త్రస్తా స్వశిలా త్వస్య కారణం ।
ధ్యానేన ధర్మం విజ్ఞాయ మునిః కన్యా మథాబ్రవీత్ ।

ాభ్రైః పుత్రి కరిష్యామి తవసర్వం శుభోదయం ।
చ్చాపో నాన్యథా భూయా చ్చంద్రకాంతశిలా భవ ॥ ౯౯

ంద్రోదయ మనుప్రాప్య ద్రవీభూతతను స్తతః ।
నీభవ సుతే సాధ్వి ధూతపాపేతి విశ్రుతా ॥ ౧౦౦

చ ధర్మనదః కన్యే తవభర్తా సుశోభనః ।
ర్గుణైః పరిపూర్ణాంగో యేగుణాః ప్రార్థితా స్త్వయా ॥ ౧

ాన్యచ్చ శృణు సద్బుద్ధే మమాపి తపసోబలాత్ ।
్వైరూప్యం భవతోర్వావి ప్రాకృతంచ ద్రవంచ వై ॥ ౨

త్యాశ్వాస్య పితా కన్యాం ధూతపాపాం పరంతప ।
ంద్రకాంతశిలాభూతా మనుజగ్రాహబుద్ధిమాన్ ॥ ౩

దారభ్య మునే కాశ్యాం ఖ్యాతో ధర్మనదో ప్రహవః ।
ర్మో ద్రవస్వరూపేణ మహాపాతకనాశనః ॥ ౪

ంసీచ ధూతపాపాసా సర్వతీర్థమయీ శుభా ।
ారే న్మహౌఘ సంఘాతాన్ కూలజానివ పాదపాన్ ॥ ౫

్రతధర్మనదే తీర్థే ధూతపాపా సమన్వితే ।
దా న స్వర్ధునీ తత్ర తదా బ్రధ్న స్తపోవ్యధాత్ ॥ ౬

భ స్తిమాలీ భగవాన్ గభ స్తీశ్వరసన్నిధౌ ।
ంయ న్మంగలాం గౌరీం తపఉగ్రం చచారహ॥ ౭

మ్నా మయూఖాదిత్యస్య తీర్థే తత్ర తపస్యతః ।
రణేభ్యః ప్రవవృతే మహాస్వేదో తిఖేదతః ॥ ౮

రణేభ్యః ప్రవృత్తాయా మహాస్వేదస్య సంతతిః ।
తః సా కిరణానామ జాతా పుణ్యా తరంగిణీ ॥ ౯

ాహా పాపాంధతమసం కిరణాఖ్యా తరంగిణీ ।
్వంసయే త్స్నానమాత్రేణ మిలితా ధూతపాపయా ॥ ౧౧౦

అదౌ ధర్మనదః పుణ్యో మిశ్రితో ధూత పాపయా।
యయా ధూతాని పాపాని సర్వతీర్థీకృతాత్మనా॥

తతోపి మిలితాగత్య కిరణా రవిణైధితా।
యన్నామస్మరణాదేవ మహామోహాంధతాం వ్రజేత్॥

కిరణాధూతపాపేచ తస్మిన్ ధర్మనదే శుభే।
స్రవంత్యౌ పాపసంహత్త్యై వారాణస్యాం శుభద్రవే॥

తతో భాగీరథీ ప్రాప్తా తేన దైలీపినా సహ।
భాగీరథీ సమాయాతా యమునాచ సరస్వతీ॥

కిరణా ధూతపాపాచ పుణ్యతోయా సరస్వతీ।
గంగాచ యమునా చైవ పంచనద్యోఽత్ర కీర్తితాః॥

అతః పంచనదంనామ తీర్థం త్రైలోక్యవిశ్రుతం।
తత్రాప్లుతో నగృహ్ణీయా ద్దేహం నాపాంచభౌతికం॥

అస్మిన్ పంచనదీనాం చ సంభేదేఘౌఘభేదిని।
స్నానమాత్రా త్ప్రయాత్యేవ భిత్త్వా బ్రహ్మాండమండపమ్॥

తీర్థాని సంతి భూయాంసి కాశ్యామత్ర పదేపదే।
నపంచనదతీర్థస్య కోట్యంశేన సమాన్యపి॥

ప్రయాగే మాఘమాసేతు సమ్యక్స్నాతస్య యత్ఫలం।
తత్ఫలం స్యాద్దినై కేన కాశ్యాం పంచనదే ధ్రువమ్।

స్నాత్వా పంచనదే తీర్థే కృత్వాచ పితృతర్పణం।
బిందుమాధవ మభ్యర్చ్య నభూయో జన్మభాగ్భవేత్॥

యావత్సంఖ్యా స్తిలాదత్తాః పితృభ్యో జలతర్పణే।
పుణ్యే పంచనదేతీర్థే తృప్తిఃస్యా త్తావదాబ్దికీ॥

శ్రద్ధయా యైఃకృతం శ్రాద్ధం తీర్థే పంచనదే శుభే।
తేషాం పితామహా ముక్తా నానాయోనిగతాఅపి॥

యమలోకే పితృగణై ర్గాథేయం పరిగీయతే ।
మహిమానం పాంచనదం దృష్ట్వా శ్రాద్ధవిధానతః ॥ ౨౭

అస్మాకమపి వంశ్యోత్ర కశ్చిచ్ఛ్రాద్ధం కరిష్యతి ।
కాశ్యాం పంచనదం ప్రాప్య యేన ముచ్యామహే వయమ్ ॥ ౨౪

ఇయంగాథా ప్రతిదినం శ్రాద్ధదేవస్య సన్నిధౌ ।
పితృభిః పరిగీయేత కాశ్యాం పంచనదం ప్రతి ॥ ౨౫

తత్ర పంచనదే తీర్థే యత్కించి ద్దీయతే వసు ।
కల్పక్షయేపి నభవే త్తస్యపుణ్యస్య సంక్షయః ॥ ౨౬

వంధ్యాపి వర్షపర్యతం స్నాత్వా పంచనదే హ్రదే ।
సమర్చ్య మంగలాం గౌరీం పుత్రం జనయతి ధ్రువమ్ ॥ ౨౭

జలైః పాంచనదైః పుణ్యై ర్వాససా పరిశోధితైః ।
మహాఫలమవాప్నోతి స్నపయి త్వేష్టదేవతామ్ ౨౮

పంచామృతానాం కలశై రష్టోత్తరశతోన్మితైః ॥ ౨౯

పంచకూర్చేన పీతేన యాత్రశుద్ధిరుదాహృతా ।
సాశుద్ధిశ్రద్ధయా ప్రాశ్య బిందుం పాంచనదాంభసః ॥ ౧౩౦

సవే దవభృథస్నానా ద్రాజసూయాశ్వమేధయోః ।
మత్ఫలం తచ్ఛతగుణం స్నానా త్పాంచనదాంభసా ॥ ౩౧

రాజసూయాశ్వమేధౌచ భవేతాం స్వర్గసాధనం ।
బ్రహ్మ ఘటికాద్వంద్వం ముక్త్యై పాంచనదాప్లుతిః ॥ ౩౨

స్వర్గరాజ్యాభిషేకోపి స తథా సమ్మతః సతాం ।
అభిషేకః పాంచనదో యథానల్పసుఖప్రదః ॥ ౩౩

పరం వారాణసీం ప్రాప్య భృత్యైః పంచనదోక్షితాం ।
రాన్యత్ర సేవకీభూత భూపకోటిర్నరేశ్వరః । ౩౪

యైర్న పంచనదే స్నాతం కార్తికే పాపహారిణి ।
తేఽద్యాపి గర్భే తిష్ఠంతి పునస్తే గర్భవాసినః ॥

కృతే ధర్మనదంనామ త్రేతాయాం ధూతపాపకం ।
ద్వాపరే బిందుతీర్థంచ కలౌ పంచనదం స్మృతమ్ ॥

శతసమాస్తపస్తప్త్వా కృతే యత్ప్రాప్యతే ఫలం ।
తత్కార్తికే పంచనదే సకృత్స్నానేన లభ్యతే ॥

ఇష్టాపూర్తేషు ధర్మేషు యావజ్జన్మకృతేషు యత్ ।
అన్యత్ర స్యాత్ఫలం తత్స్యాదూర్జే ధర్మనదాప్లవాత్ ॥

నధూతపాపసదృశం తీర్థం క్వాపి మహీతలే ।
యదేకస్నానతో నశ్యేదఘం జన్మత్రయార్జితమ్ ॥

బిందుతీర్థే నరో దత్వా కాంచనం కృష్ణలోన్మితం ।
నదరిద్రో భవేత్క్వాపి నస్వర్ణేన వియుజ్యతే ॥

గోభూతిల హిరణ్యాశ్వ వాసోన్న స్రగ్విభూషణం ।
యత్కించిద్బిందుతీర్థేత్ర దత్వా క్షయ మవాప్నుయాత్ ॥

ఏకామప్యాహుతిం దత్వా సమిద్ధేగ్నౌ విధానతః ।
పుణ్యేధర్మనదే తీర్థే కోటిహోమఫలం లభేత్ ॥

న పంచనదతీర్థస్య మహిమాన మనంతకం ।
కోపి వర్ణయితుం శక్యశ్చతుర్వర్గ శుభౌకసః ॥

పవిత్రాఖ్యాన మిదం పుణ్యం శ్రావయిత్వాపి భక్తితః ।
సర్వపాపవిశుద్ధాత్మా విష్ణులోకే మహీయతే ॥

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే పంచనదావిర్భావోనామ
ఏకోనషష్టితమోఽధ్యాయః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఉక్తా పంచనదోత్పత్తి ర్మితావరుణ నందన ।
ఇదానీం కథయిష్యామి మాధవావిష్కృతిం పరామ్ ॥ ౧

యాం శ్రుత్వా శ్రద్ధయా ధీమాన్ పాపేభ్యో ముచ్యతే క్షణాత్ ।
నచశ్రియా వియుజ్యేత సంయుజ్యేత వృషేణచ ॥ ౨

ఆగత్య మందరాదద్రే రుపేంద్ర శ్చంద్రశేఖరం ।
అపృచ్ఛ్య తార్క్ష్యరథగః క్షణా ద్వారాణసీం పురీమ్ ॥ ౩

దివోదాసం మహీపాలం సముచ్చాట్య స్వమాయయా ।
స్థిత్వా పాదోదకే తీర్థే కేశవాఖ్యస్వరూపత ః ౪

మహిమానం పరం కాశ్యాం విచార్య సువిచార్యచ ।
దృష్ట్వా పంచనదం తీర్థం పరాం ముద మవాపహ ॥ ౫

ఉవాచచ ప్రసన్నాత్మా పుండరీక విలోచనః ।
అగణ్యాఅపి వైకుంఠ గుణా విగణితా మయా ॥ ౬

క్వక్షీరనీరధా సంతి తావంతో నిర్మలా గుణాః ।
యావంతో విజయంత్యత్ర కాశ్యాం పంచనదే హ్రదే ॥ ౭

శ్వేతద్వీపేపి సామగ్రీ క్వగుణానాం గరీయసీ ।
ఈదృశీ యాదృశీ కాశ్యాం ధూతపాపేస్తి పావనీ ॥ ౮

ముదే కౌమోదకీస్పర్శ స్తథా న మమ జాయతే ।
ధూతపాపాంబుసంపర్కో యథా భవతి సర్వథా ॥ ౯

నక్షీరనీరధిజయా సుఖం మే శ్లిష్టగాత్రయా ।
తథా భవే ద్యథాత్ర స్యా త్స్పృష్టయా ధూతపాపయా ॥ ౧౦

ఇత్థం పంచన దే తీర్థే క్షీరనీరధిజాధవః ।
సంప్రేష్య తార్క్ష్యం త్వశ్రీశాగేరి వృత్తాంతం వినివేదితుం ॥ ౧౧

ఆనంద కాననభవం దివోదాసక్షమాపతేః ।
సంవర్ణయన్ గుణగ్రామం పుణ్యం పాంచనదోద్భవమ్ ॥

సుఖోపవిష్టః సంహృష్టః సుదృష్టి ర్విష్టరశ్రవాః ।
దృష్టవాం స్తపసాజుష్ట మపుష్టాంగం తపోధనమ్ ॥

సబుుషి స్తం సమభ్యేత్య పుండరీకాక్ష మచ్యుతం ।
ఉపోపవిష్టకమలం వనమాలావిరాజితమ్ ॥

శంఖపద్మగదాచక్ర చంచత్కరచతుష్టయం ।
కౌస్తుభోద్భాసితోరస్కం పీతకౌశేయవాససమ్ ॥

సునీలేందీవర రుచిం సుస్నిగ్ధమధురాకృతిం ।
నాభీహ్రదలసత్పద్మం సుపాటలరదచ్ఛదం ॥

దాడిమీబీజదశనం కిరీటద్యోతితాంబరం ।
దేవేంద్రవందితపదం సనకాదిపరిష్టుతమ్ ॥

దివ్యర్షిభిర్నారదాద్యైః పరిగీతమహోదయం ।
ప్రహ్లాదాద్యై ర్భాగవతైః పరినందితమానసమ్ ॥

ధృతశార్ఙ్గధనుర్దండి దండితాఖిలదానవం ।
మధుకైటభహంతారం కంసవిధ్వంససూచకమ్ ॥

కైవల్యం యత్పరం బ్రహ్మ నిరాకారమగోచరం ।
తం పుంమూర్త్యా పరిణతం భక్తానాం భక్తిహేతుతః ॥

వేదావిదు ర్యదాకారం నైవోపనిషదోదితం ।
బ్రహ్మాద్యా నచ గీర్వాణా శ్చక్షే నేత్రాతిథిం సతం ॥

ప్రణనామ మహాయుక్తః క్షితివిన్యస్తమస్తకః ।
సబుుషి స్తంహృషీకేశ మగ్నిబిందుర్మహాతపాః ॥

తుష్టావ పరయా భక్త్యా మౌళిబద్ధకరాంజలిః ।
అధ్యాస్తవి స్తీర్ణశిలం బలిధ్వంసిన మచ్యుతమ్ ॥

తత్ర పంచనదాభ్యాసే మార్కండేయాదిసేవితే।
గోవింద మగ్నిబిందుః సన్తుతవాం స్తుష్టమానసః॥ ౨౪

॥అగ్నిబిందు రువాచ॥

ఓం నమః పుండరీకాక్ష బాహ్యాంతః శౌచదాయినే।
సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్॥ ౨౫

నమామి తే పదద్వంద్వం సర్వద్వంద్వనివారకం।
నిర్ద్వంద్వయా ధియా విష్ణో జిష్ణ్వాది సురవందిత॥ ౨౬

యం స్తోతుం నాధిగచ్ఛంతి వాచో వాచస్పతేరపి।
తమీష్టే కఇహ స్తోతుం భక్తి రత్ర బలీయసీ॥ ౨౭

అపియో భగవానీశో మనఃప్రాపా మగోచరః।
స మాదృశై రల్పధీభిః కథం స్తుత్యో వచఃపరః॥ ౨౮

యం వాచో నవిశంతీశం మనతీహ మనోనయం।
మనోగిరా మతీతం తం క స్తోతుం శక్తిమాన్ భవేత్॥ ౨౯

యస్య నిఃశ్వసితం వేదాః సషడంగా పదక్రమాః।
తస్య దేవస్య మహిమా మహాన్ కై రవగమ్యతే॥ ౩౦

అతంద్రిత మనోబుద్ధీంద్రియా యం సనకాదయః।
ధ్యాయంతోపి హృదాకాశే నవిందంతి యథార్థతః॥ ౩౧

నారదాద్యై ర్మునివరై రాబాల్యబ్రహ్మచారిభిః।
గీయమానచరితోఽపి నసమ్య గ్యోధిగమ్యతే॥ ౩౨

తం సూక్ష్మరూప మజ మవ్యయ మేకమాద్యం
బ్రహ్మాద్యగోచర మజేయ మనంతశక్తిం।
నిత్యంనిరామయ మమూర్త మచింత్యమూర్తిం
కస్త్వాం చరాచరచరాచరభిన్న వేత్తి॥ ౩౩

ఏకైకమేవ తవనామ హరే న్మురారే
జన్మార్జితాఘ మఘినాంచ మహాపదాఢ్యం ।
దద్యా త్ఫలంచ మహిత౩ మహతో మఖస్య
జప్తం ముకుంద మధుసూదన మాధవేతి ॥

నారాయణేతి నరకార్ణవ తారణేతి
దామోదరేతి మధుహేతి చతుర్భుజేతి ।
విశ్వంభరేతి విరజేతి జనార్దనేతి
క్వాస్తీహ జన్మ జపతాం క్వకృతాంతభీతిః ॥

యేత్వాం త్రివిక్రమ పదా హృది శీలయంతి
కాదంబినీ రుచిరరోచిష మంబుజాక్షం ।
సౌదామనీ విలసితాంశుక వీతమూర్తే
తేపి స్పృశంతి తవకాంతి మచింత్యరూపామ్ ॥

శ్రీవత్సలాంఛన హరే చ్యుతకైటభారే
గోవింద తార్క్ష్య రథ కేశవ చక్రపాణే ।
లక్ష్మీపతే దనుజసూదన శార్ఙ్గపాణే
త్వద్భక్తిభాజి నభయం క్వచి దస్తి పుంసి ॥

యైరర్చితోసి భగవం స్తులసీప్రసూనై
ర్దూరీకృతైణ మద సౌరభదివ్యగంధైః ।
తానర్చయంతి దివి దేవగణాః సమస్తా
మందారదామభి రలం విమలస్వభావాన్ ॥

యద్వాచినామ తవకామద మబ్జనేత్ర
యచ్ఛ్రోత్రయో స్తవ కథా మధురాక్షరాణి ।
యచ్చిత్తభిత్తిలిఖితం భవతో స్తి రూపం
నీరూపభూప పదవీ నహితై ర్దురాపా ॥

యేత్వాం భజంతి సతతం భువి శేషశాయిం
స్తాం చ్ఛ్రీపతే పితృపతీంద్ర కుబేరముఖ్యాః ।
వృందారకా దివి సదైవ సభాజయంతి
స్వర్గాపవర్గ సుఖసంతతి దానదక్ష ॥

యేత్వాం స్తువంతి సతతం దివి తాన్ స్తువంతి
సిద్ధాప్సరోమరగణా లసదబ్జపాణే।
విశ్రాణయత్యఖిలసిద్ధిద కో వినా త్వాం
నిర్వాణచారుకమలాం కమలాయతాక్ష॥ ౪౧

త్వంహంసి పాసి సృజసి క్షణతః స్వలీలా
లీలావపుర్ధర విరించినతాంఘ్రియుగ్మ।
విశ్వం త్వమేవ పరవిశ్వపతి స్త్వమేవ
విశ్వస్య బీజమసి తత్ప్రణతోస్మి నిత్యం॥ ౪౨

స్తోతా త్వమేవ దనుజేంద్రరిపో స్తుతి స్త్వం
స్తుత్య స్త్వమేవ సకలం హి భవా నిహైకః।
త్వత్తో నకించిదపి భిన్న మవైమి విష్ణో
తృష్ణాం సదా కృణుహి మే భవజాంభవారే॥ ౪౩

ఇతిస్తుత్వా హృషీకేశ మగ్నిబిందు ర్మహాతపాః।
తస్థౌ తూష్ణీం తతో విష్ణు రువాచ వరదో మునిమ్॥ ౪౪

॥శ్రీ విష్ణు రువాచ॥

అగ్నిబిందో మహాప్రాజ్ఞ మహతాం తపసాంనిధే।
వరం వరయ సుప్రీత స్తవాదేయం నకించన। ౪౫

అగ్నిబిందు రువాచ॥

యది ప్రీతోసి భగవన్ వైకుంఠేశ జగత్పతే।
కమలాకాంత తద్దేహి యదిహ ప్రార్థయా మ్యహం॥ ౪౬

కృతానుజ్ఞోథ హరిణా భ్రూభంగేన సతాపసః।
కృతప్రణామో హృష్టాత్మా వరయామాస కేశవమ్॥ ౪౭

భగవన్ సర్వగోపీహ తిష్ఠ పంచనదే హ్రదే ।
హితాయ సర్వజంతూనాం ముముక్షూణాం విశేషతః ॥

లక్ష్మీశేన వరో మహ్య మేష దేయోఽవిచారతః ।
నాన్యం వరం సమీహేహం భక్తించ త్వత్పదాంబుజే ॥

ఇతి శ్రుత్వా వరం తస్యాగ్నిబిందో ర్మధుసూదనః ।
ప్రీతః పరోపకారార్థం తథేత్యా హాబ్ధిజాపతిః ॥

॥శ్రీ విష్ణురువాచ॥

అగ్నిబిందో మునిశ్రేష్ఠ స్థాస్యామ్యహ మిహ ధ్రువం ।
కాశీ భక్తిమతాం పుంసాం ముక్తిమార్గం సమాదిశన్ ॥

మునే పునః ప్రసన్నోస్మి వరం బ్రూహి దదామితే ।
అతీవ మమ భక్తోసి భక్తిస్తే స్తు దృఢా మయి ॥

ఆదావేవహి తిష్ఠాసు రహమత్ర తపోనిధే ।
తత స్త్వయా సమభ్యర్థి స్థాస్యామ్యత్ర సదైవహి ॥

ప్రాప్య కాశీం సుదుర్మేధాః క స్త్యజే ద్జ్ఞానవా న్యది ।
అనర్ఘం ప్రాప్య మాణిక్యం హిత్వా కాచం కఈహతే ॥

అల్పీయసా శ్రమేణేహ వపుషో వ్యయమాత్రతః ।
అవశ్యం గత్వరస్యాశు యథాముక్తి స్తథా క్వహి ॥

వినిమయ్య జగాజీర్ణం దేహం పార్థివ మత్ర వై ।
ప్రాజ్ఞాః కిము నగృహ్ణీయు రమృతం నైర్జరం వపుః ॥

న తపోభి ర్నవాదానై ర్నయజ్ఞై ర్బహుదక్షిణైః ।
అన్యత్ర లభ్యతే మోక్షో యథాకాశ్యాం తనువ్యయాత్ ॥

అపియోగంహి యుంజానా యోగినో యతమానసాః ।
నైతేన జన్మనా ముక్తాః కాశ్యాం ముక్తా వపు ర్వ్యయాత్ ॥

ఇదమేవ మహాదాన మిదమేవ మహత్తపః ।
ఇదమేవ వ్రతం శ్రేష్ఠం యత్కాశ్యాం మ్రియతే తనుః ॥ ౭౯

సఏవ విద్వాన్ జగతి సఏవ విజితేంద్రియః ।
సఏవ పుణ్యవాన్ ధన్యో లబ్ధ్వా కాశీం నయస్త్యజేత్ ॥ ౮౦

తావ త్థాస్యామ్యహం చాత్ర యావత్కాశీ మునేత్విహ ।
ప్రలయేపి ననాశోస్యాః శివశూలాగ్రసుస్థితేః ॥ ౮౧

ఇత్యాకర్ణ్య గిరం విష్ణో రగ్ని బిందు ర్మహామునిః ।
ప్రహృష్ట రోమా ప్రోవాచ పునరన్యం వరం వృణే ॥ ౮౨

మాపతే మమనామ్నాత్ర తీర్థే పంచనదే శుభే ।
అభక్తేభ్యోపి భక్తేభ్యః స్థితో ముక్తిం సదా దిశ ॥ ౮౩

యేత్ర పంచనదే స్నాత్వా గత్వా దేశాంతరేష్వపి ।
నరాః పంచత్వమాపన్నా ముక్తిం తేభ్యోపి వై దిశ ॥ ౮౪

యేతు పంచనదే స్నాత్వా త్వాం భజిష్యంతి మానవాః ।
చలాచలాపి ద్వ్యైరూపా మా త్యాక్షీ చ్ఛ్రీశ్చ తాన్నరాన్ ॥ ౮౫

॥ శ్రీవిష్ణు రువాచ ॥

ఏవ మస్త్వగ్నిబిందోత్ర భవతా యద్వృతం మునే ।
త్వన్నామ్నాఽర్ధే నమే నామ మయాసహ భవిష్యతి ॥ ౮౬

బిందుమాధవ ఇత్యాఖ్యా మమ త్రైలోక్యవిశ్రుతా ।
కాశ్యాం భవిష్యతి మునే మహాపాపౌఘఘాతినీ ॥ ౮౭

యే మామత్ర నరాః పుణ్యాః పుణ్యే పంచనదే హ్రదే ।
సదా సపర్యయిష్యంతి తేషాం సంసారభీః కుతః ॥ ౮౮

వసుస్వరూపిణీ లక్ష్మీ ర్లక్ష్మీ ర్నిర్వాణసంజ్ఞితా ।
తత్పార్శ్వగా సదా యేషాం హృది పంచనదే హ్యహమ్ ॥ ౮౯

యైర్న పంచనదం ప్రాప్య వసుభిః ప్రీణితా ద్విజాః ।
అశు లభ్యవిపత్తీనాం తేషాం తద్వసు రోదితి ॥

తఏవ ధన్యా లోకేస్మిన్ కృతకృత్యా స్తఏవహి ।
ప్రాప్య యైర్మమ సాన్నిధ్యం వసవో మమసాత్కృతాః ॥

బిందుతీర్థ మిదంనామ తవనామ్నా భవిష్యతి ।
అగ్నిబిందో మునిశ్రేష్ఠ సర్వపాతకనాశనమ్ ॥

కార్తికే బిందుతీర్థే యో బ్రహ్మచర్యపరాయణః ।
స్నాస్యత్యనుదితే భానౌ భానుజా త్తస్యభీః కుతః ॥

అపిపాపసహస్రాణి కృత్వా మోహేన మానవః ।
ఊర్జే దర్మనదే స్నాతో నిష్పాపో జాయతే క్షణాత్ ॥

యావ త్స్వస్థోస్తి దేహోఽయం యావన్నేంద్రియవిక్లబః ।
తావద్వ్రతాని కుర్వీత యతో దేహఫలం వ్రతమ్ ॥

ఏకభక్తేన సక్తేన తథై వాయాచితేనచ ।
ఉపవాసేన దేహోఽయం సంశోధ్యశ్శుచిభోజనమ్ ॥

కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణాదీని కర్తవ్యాని ప్రయత్నతః ।
అశుచిః శుచితా మేతి కాయో యద్వ్రతధారణాత్ ॥

వ్రతైః సంశోధితే దేహే ధర్మో వసతి నిశ్చలః ।
అర్థ కామౌ సనిర్వాణౌ తత్ర యత్ర వృషస్థితిః ॥

తస్మాద్వ్రతాని సతతం చరితవ్యాని మానవైః ।
ధర్మసాన్నిధ్య కర్తౄణి చతుర్వర్గ ఫలేప్సుభిః ॥

సదా కర్తుం నశక్నోతి వ్రతాని యది మానవః ।
చాతుర్మాస్య మనుప్రాప్య తదా కుర్యాత్ప్రయత్నతః ॥

భూశయ్యా బ్రహ్మచర్యంచ కించి ద్భక్ష్యనిషేధనం ।
ఏకభుక్తాది నియమో నిత్యదానం స్వశక్తితః ॥

పురాణ శ్రవణం చైవ తదర్థాచరణం పునః ।
అఖండ దీపోద్బోధశ్చ మహాపూ జేష్టదైవతే ॥ ౮౨

ప్రభూతాంకుర బీజాఢ్యే దేశే చాపి గతాగతం ।
యత్నేన వర్జయే ద్ధీమాన్ మహాధర్మ వివృద్ధయే ॥ ౮౩

అసంభాష్యా న సంభాష్యా శ్చాతుర్మాస్య వ్రతస్థితైః ।
మౌనం చాపి సదా కార్యం తథ్యం వక్తవ్య మేవ వా ॥ ౮౪

నిష్పావాంశ్చ మసూరాంశ్చ కోద్రవా న్వర్జయే ద్వ్రతీ ।
సదా శుచిభి రాస్థేయం స్ప్రష్టవ్యో నావ్రతీ జనః ॥ ౮౫

దంతకేశాంబరాదీని నిత్యం శోధ్యాని యత్నతః ।
అనిష్టచింతా నోకార్యా వ్రతినా హృద్యపి క్వచిత్ ॥ ౮౬

ద్వాదశ స్వపి మాసేషు వ్రతినో యత్ఫలం భవేత్ ।
చాతుర్మాస్య వ్రతభృతాం తత్ఫలం స్యాదఖండితమ్ ॥ ౮౭

చతుర్ష్వపిచ మాసేషు నసామర్థ్యం వ్రతేయది ।
తదోర్జే వ్రతినా భావ్య మప్యబ్దఫల మిచ్ఛతా ॥ ౮౮

అవ్రతః కార్తికో యేషాం గతో మూఢధియా మిహ ।
తేషాం పుణ్యస్య లేశోపి నభవే త్సూకరాత్మనామ్ ॥ ౮౯

కృచ్ఛ్రంవా చాతికృచ్ఛ్రంవా ప్రాజాపత్య మథాపివా ।
సంప్రాప్తే కార్తికే మాసి కుర్యా చ్ఛక్త్యా తిపుణ్యవాన్ ॥ ౯౧

ఏకాంతరం వ్రతం కుర్యా త్త్రిరాత్రవ్రత మేవవా ।
పంచరాత్రం సప్తరాత్రం సంప్రాప్తే కార్తికే వ్రతీ ॥ ౯౧

పక్షవ్రతం వా కుర్వీత మాసోపోషణ మేవవా ।
నోర్జో వంధ్యో విధాతవ్యో వ్రతినా కేనచి త్క్వచిత్ ॥ ౯౨

శాకాహారం పయోహారం ఫలాహార మథాపివా ।
చరే ద్యవాన్నాహారంవా సంప్రాప్తే కార్తికే వ్రతీ ॥ ౯౩

నిత్యం నైమిత్తికం స్నానం కుర్యాదూర్జే వ్రతీ నరః ।
బ్రహ్మచర్యం చరే దూర్జే మహావ్రత ఫలార్థవాన్ ॥

బాహులం బ్రహ్మచర్యేణ యః క్షిపే చ్ఛుచిమానసః ।
సమస్తం హాయనం తేన బ్రహ్మచర్యం కృతంభవేత్ ॥

యస్తు కార్తికికం మాస ముపవాసైః సమాపయేత్ ।
అప్యబ్దమపి తేనేహ భవే త్సమ్య గుపోషితమ్ ॥

శాకాహార పయోహారై రూర్జో యై రతివాహితః ।
అఖండితా శరత్తేన తదాహారేణ యాపితా ॥

పత్రభోజీ భవే దూర్జే కాంస్యం త్యాజ్యం ప్రయత్నతః ।
యో వ్రతీ కాంస్యభోజీ స్యా న్నతద్వ్రత ఫలం లభేత్ ॥

కాంస్యస్య నియమే దద్యా త్కాంస్యం సర్పిఃప్రపూరితం ।
ఊర్జే భక్షయేత్క్షౌద్ర మతిక్షుద్రగతిప్రదం ॥

మధుత్యాగే ఘృతం దద్యా త్పాయసంచ సశర్కరం ।
అభ్యంగేఽ భ్యవహారేచ తైల మూర్జే వివర్జయేత్ ॥

భూయా త్సనారకీ దేహీ తత్రాభ్యంగా ద్యతోనఘ ।
తైలత్యాగే తిలాన్ దద్యా ద్ద్రోణమాత్రాన్ సకాంచనాన్ ॥

కార్తికే మత్స్యభోజీ యః సతైమీం యోని మృచ్ఛతి ।
బాహులే మాంసభోజీ యః సకృమిః పూయశోణితే ॥

మాంసాశినోపి యేభూపా స్త్యజేయు స్తేపి కార్తికే ।
మత్స్యమాంసాని సంత్యజ్య కార్తికే వ్రతతత్పరః ॥

మత్స్యమాంసాదనా ద్దోషా ద్బహి ర్భవతి నిశ్చితం ।

నియమే మత్స్యమాంసానాం దద్యాత్కార్తికికే వ్రతీ ।
కూశ్మాండాని సమాషాణి దశ స్వర్ణయుతా న్యపి ॥

కార్తికే మౌనభోజీ యః సోఽశ్నాత్యమృత మేవహి।
ఘంటాం సతిలాం మౌనీ సహిరణ్యాం ప్రదాపయేత్॥ ౫

కార్తికే లవణం త్యక్తం యేన వ్రతభృతా సతా।
త్యక్తాః సర్వేరసా స్తేన తత్త్యాగీ గాం ప్రదాపయేత్॥ ౬

భూశయ్యాం కార్తికే కుర్వ న్నశుభం సంస్పృశే ద్వ్రతీ।
పర్యంకం భూశయో దద్యా త్సతూలం సోపధానకం॥ ౭

దీపం యః కార్తికే దద్యా దఖండం ఘృతవర్తికం।
మోహాంధతమసం ప్రాప్య సన గచ్ఛతి దుర్గతిం॥ ౮

యః కుర్యా త్కార్తికే మాసే రజన్యాం దీపకౌముదీం।
తామిస్రం చాంధతామిస్రం నస పశ్యే త్కదాచన॥ ౯

పాపాంధకార సంక్రుద్ధః కార్తికే దీపదానతః।
క్రోధాంధకారిత ముఖం భాస్కరిం సన వీక్షతే॥ ౧౦౦

ఉద్యోతమయం పశ్యే త్త్రైలోక్యం సచరాచరం।
ప్రబోధయే స్మమాగ్రే యో దీపం సోజ్జ్వలవర్తికమ్॥ ౧౦౧

పంచామృతానాం కలశై రూర్జే మాం స్నాపయే న్నరః।
క్షీరాబ్ధి తట మాసాద్య వసే త్కల్పం సపుణ్యవాన్॥ ౧౦౨

ప్రతిక్షపం కార్తికకే కుర్వన్ జ్యోత్స్నాం ప్రదీపజాం।
మమాగ్రే భక్తిసంయుక్తో గర్భధ్వాంతం నసంవిశేత్॥ ౧౦౩

ఆజ్యవర్తిక మూర్జే యో దీపం మేగే ప్రబోధయేత్।
బుద్ధి భ్రంశం నచాప్నోతి మహామృత్యుభయే సతి॥ ౧౦౪

కార్తికే మాసి మే యాత్రా యైఃకృతా భక్తితత్పరైః।
బిందుతీర్థే కృతస్నానై స్తేషాం ముక్తి ర్నదూరతః॥ ౧౦౫

వ్రతినః కార్తికే మాసి స్నాతస్య విధివన్మమ।
దామోదర గృహాణార్ఘ్యం దనుజేంద్రనిషూదన॥ ౧౦౬

స్నానే నైమిత్తికే కృష్ణ కార్తికే పాపశోషణే ।
గృహాణత్వర్ఘ్యం మయాదత్తం రాధయా సహితో భవాన్ ॥

ఇమౌ మంత్రౌ సముచ్చార్య యోర్ఘ్యం మహ్యం ప్రయచ్ఛతి ।
సువర్ణరత్న పుష్పాంబు యుజా శంఖేన పుణ్యవాన్ ॥

సువర్ణపూర్ణ పృథివీ సంకల్పోదకపూర్వకం ।
తేన దత్తా భవే త్సమ్య క్సుపాత్రాయ సుపర్వణి ॥

ఏకాదశీం సమాసాద్య ప్రబోధికరణీం మమ ।
బిందుతీర్థ కృతస్నానో రాత్రౌ జాగరణాన్వితః ॥

దీపాన్ ప్రబోధ్య బహుశో సమలంకృత్య శక్తితః ।
తౌర్యత్రిక వినోదేన పురాణశ్రవణాదిభిః ॥

మహామహోత్సవం కృత్వా యావ త్పూర్ణా తిథి ర్భవేత్ ॥
తత్రాన్నదానం బహుశః కృత్వా మత్ప్రీణయే నరః ॥

మహాపాతక యుక్తోపి నవిశే త్ప్రమదోదరం ।
బింగుమాధవ నామానం యో మా మత్ర సమర్చయేత్ ॥

బిందుతీర్థ కృతస్నానో నిర్వాణం సహి విందతి ।
ఆదిమాధవ నామాహం పూజ్యః సత్యయుగే మునే ॥

అనంతమాధవో జ్ఞేయ స్త్రేతాయాం సర్వసిద్ధిదః ।
శ్రీదమాధవ సంజ్ఞోహం ద్వాపరే పరమార్థకృత్ ॥

కలౌ కలిమలధ్వంసీ జ్ఞేయోహం బిందుమాధవః ।
కలౌ కల్మషసంపన్నా నమాం విందంతి మానవాః ॥

మమైవ మాయయా మూఢా భేదవాద పరాయణాః ।
మమభక్తిం ప్రకుర్వాణా యేవిశ్వేశం ద్విషంతివై ॥

విద్విషో మమ తేజ్ఞేయాః పిశాచ పదగామినః ।
పైశాచీం యోని మాయాంతి కాలభైరవశాసనాత్ ॥

త్రింశ ద్వర్ష సహస్రాణి ఉషిత్వా దుఃఖసాగరే।
విశ్వేశానుగ్రహా దేవ తతో మోక్ష మవాప్నుయుః॥ ౨౯

తస్మా ద్ద్వేషో నకర్తవ్యో విశ్వేశే పరమాత్మని।
విశ్వేశద్వేషిణాం పుంసాం ప్రాయశ్చిత్తం యతోనహి॥ ౧౩౦

మనసాపి హివిశ్వేశం విద్విషంతీ హ యేఽధమాః।
అధ్యాసతేఽంధతామిస్రం మృతా స్తేఽన్య త్రేసంతతమ్॥ ౩౧

శివనిందాపరా యేచ యే పాశుపతనిందకాః।
విద్విషో మమ తే జ్ఞేయాః పతంతో నరకే శుచౌ॥ ౩౨

అష్టావింశతి కోటిషు నరకేషు క్రమేణహి।
కల్పం కల్పం వసేయు స్తే యే విశ్వేశ్వరనిందకాః॥ ౩౩

విశ్వేశానుగ్రహం ప్రాప్య మునేహ మపి ముక్తిదః।
తద్భక్తై స్తద్విశేషేణ సేవ్యో విశ్వేశ్వరోఽనిశమ్॥ ౩౪

ఇయం వారాణసీ జ్ఞేయా మునే పాశుపతస్థలీ।
తస్మా త్పశుపతిః సేవ్యః కాశ్యాం నిఃశ్రేయసార్థిభిః॥ ౩౫

యత్ర పంచనదే తీర్థే స్నాతి విశ్వేశ్వరః స్వయం।
ఊర్జే సదైవ సగణః సస్కందః సపరిచ్ఛదః॥ ౩౬

బ్రహ్మ సవేదః సమఖో బ్రహ్మణ్యాద్యాశ్చ మాతరః।
సప్తాబ్ధయః ససరితః స్నాంత్యూర్జే ధూతపాపకే॥ ౩౭

సచేతనాహి యావంత స్త్రైలోక్యే దేహధారిణః।
తావంతః స్నాతుమాయాంతి కార్తికే ధూతపాపకే॥ ౩౮

యైర్న పంచనదే స్నాతం ప్రాప్య కార్తికకం శుభం।
జల బుద్బుదవ త్తేషాం వృథాజన్మ శరీరిణామ్॥ ౩౯

ఆనందకాననం పుణ్యం పుణ్యం పాంచనదం తతః।
తతోపి మమ సాన్నిధ్య మగ్నిబిందో మహామునే॥ ౧౪౦

అనేనైవానుమానేన విద్ధి పంచనదస్య వై ।
మహిమానం మహాప్రాజ్ఞ సర్వతీర్థోత్తమోత్తమమ్ ॥

శ్రుత్వాపి యం మహాప్రాజ్ఞో మహాపాపైః ప్రముచ్యతే ।
విష్ణో ర్ముఖా దితిశ్రుత్వా సోగ్నిబిందు ర్మహామునిః ॥

పునః ప్రణమ్య పప్రచ్ఛ బిందుమాధవ మచ్యుతమ్ ॥

॥ అగ్నిబిందు రువాచ ॥

భగవన్ శ్రోతుమిచ్ఛామి బిందుమాధవ తద్వద ।
కతిధా తవ రూపాణి కాశ్యాం సంతి జనార్దన ॥

భవిష్యా ణ్యపి కాసీహ తాని మే కథయా చ్యుత ।
యాని సంపూజ్య తే భక్తాః ప్రాప్స్యంతి కృతకృత్యతామ్ ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే బిందుమాధవావిర్భావో నామ
ఏకోనషష్టితమోఽధ్యాయః ॥

అగస్త్య ఉవాచ ॥

షడాస్య మాధవాఖ్యానం శ్రుతం మే పాపనాశనం ।
మహిమాపి శ్రుతః శ్రేయాన్ సమ్య క్పంచనదస్య వై ॥

య దగ్నిబిందునా పృచ్ఛి మాధవో దైత్యసూదనః ।
తస్యోత్తరం సమాఖ్యాహి యథా ఖ్యాతం మధుద్విషా ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

శృణ్వగస్త్య మహర్షే త్వం కథ్యమానం మయాధునా ।
మాధవేన యథాచష్ట మునయే చాగ్నిబిందవే ॥

॥ బిందుమాధవ ఉవాచ ॥

ఆదౌ పాదోదకే తీర్థే విద్ధి మా మాదికేశవం।
అగ్నిబిందో మహాప్రాజ్ఞ భక్తానాం ముక్తిదాయకమ్॥ ౪

అవిముక్తేఽ మృతే క్షేత్రే యేఽర్చయం త్యాదికేశవం।
తేఽమృతత్వం భజంత్యేవ సర్వదుఃఖ వివర్జితాః॥ ౫

సంగమేశం మహాలింగం ప్రతిష్ఠాప్యా దికేశవః।
దర్శనా దఘహం నౄణాం భుక్తిం ముక్తిం దిశేత్సదా॥ ౬

యామ్యాం పాదోదకా చ్ఛ్వేత ద్వీపతీర్థం మహత్తరం।
తత్రాహం జ్ఞానదో నౄణాం జ్ఞానకేశవ సంజ్ఞకః॥ ౭

శ్వేతద్వీపే నరః స్నాత్వా జ్ఞానకేశవ సన్నిధౌ।
నజ్ఞానా ద్భ్రశ్యతే క్వాపి జ్ఞానకేశవ పూజనాత్॥ ౮

తార్క్ష్య కేశవ నామాహం తార్క్ష్య తీర్థే నరోత్తమైః।
పూజనీయః సదాభక్త్యా తార్క్ష్యవత్తే ప్రియో మమ॥ ౯

తత్రైవ నారదే తీర్థే స్మ్యహం నారదకేశవః
బ్రహ్మవిద్యోపదేష్టాచ తత్తీర్థాప్లుత వర్ష్మణామ్॥ ౧౦

ప్రహ్లాదతీర్థం తత్రైవ నామ్నా ప్రహ్లాదకేశవః।
భక్తైః సమర్చనీయోహం మహాభక్తి సమృద్ధయే॥ ౧౧

తీర్థేంబరీషే తత్రాహం నామ్నా వాదిత్యకేశవః।
పాతక ధ్వాంత నిచయం ధ్వంసయామి క్షణాదపి॥ ౧౨

దత్తాత్రేయేశ్వరా ద్యామ్యా మహమాది గదాధరః।
హరామి తత్ర భక్తానాం సంసార గద సంచయమ్॥ ౧౩

తత్రైవ భార్గవే తీర్థే భృగుకేశవ నామతః।
కాశీనివాసినః పుంసో బిభర్మిచ మనోరథైః॥ ౧౪

వామనాఖ్యే మహాతీర్థే మనః ప్రార్థితదే శుభే ।
పూజ్యోఽహం శుభ మిచ్ఛద్భి ర్నామ్నా వామనకేశవః ॥

నరనారాయణే తీర్థే నరనారాయణాత్మకం ।
భక్తైః సమర్చ్య మాం స్యుర్వై నరనారాయణాత్మకాః ॥

తీర్థే యజ్ఞవరాహాఖ్యే యజ్ఞవారాహ సంజ్ఞకః ।
నరైః సమర్చనీయోఽహం సర్వయజ్ఞ ఫలేప్సుభిః ॥

విదార నరసింహోఽహం కాశీవిఘ్నవిదారణః ।
తన్నామ్ని తీర్థే సంసేవ్యః స్తీర్థో పద్రవ శాంతయే ॥

గోపీగోవిందతీర్థే తు గోపీగోవింద సంజ్ఞకం ।
సమర్చ్య మాం నరో భక్త్యా మమమాయాం నసంస్పృశేత్ ॥

మునే లక్ష్మీనృసింహోఽస్మి తీర్థే తన్నామ్ని పావనే ।
దిశామి భక్తియుక్తేభ్యః సదానైః శ్రేయసీం శ్రియమ్ ॥

శేషమాధవ నామాహం శేషతీర్థే ఘహారిణి ।
విశ్రాణయా మ్యశేషాంశ్చ విశేషాన్ భక్తచింతితాన్ ॥

శంఖమాధవ తీర్థేచ స్నాత్వా మాం శంఖమాధవం ।
శంఖోదకేన సంస్నాప్య భవే చ్ఛంఖనిధేః పతిః ॥

హయగ్రీవే మహాతీర్థే మాం హయగ్రీవ కేశవం ।
ప్రణమ్య ప్రాప్నుయా న్నూనం తద్విష్ణోః పరమం పదమ్ ॥

భీష్మకేశవనామాహం వృద్ధకాలేశ పశ్చిమే ।
ఉపసర్గాన్ హరే భీష్మాన్ సేవితో భక్తియుక్తితః ॥

నిర్వాణకేశవ శ్చాహం భక్త నిర్వాణ సూచకః ।
లోలార్కా దుత్తరేభాగే లోలత్వం చేతసో హరే ॥

వంద్యా త్రైలోక సుందర్యా యామ్యాం యోమాం సమర్చయేత్ ।
కాశ్యాం ఖ్యాతం త్రిభువన కేశవం నస గర్భభాక్ ॥

జ్ఞానవాప్యాః పురోభాగే విద్ధిమాం జ్ఞానమాధవం ।
తత్ర మాం భక్తితోఽభ్యర్చ్య జ్ఞానం ప్రాప్నోతి శాశ్వతం ॥ ౨౭

శ్వేతమాధవ సంజ్ఞోఽహం విశాలాక్ష్యాః సమీపతః ।
శ్వేతద్వీపే స్వకం రూపం కుర్యాం భక్త్యా సమర్చితః ॥ ౨౮

ఉదగ్దశాశ్వ మేధాన్మాం ప్రయాగాఖ్యం చ మాధవం ।
ప్రయాగతీర్థే సుస్నాతో దృష్ట్వా పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౨౯

ప్రయాగగమనే పుంసాం యత్ఫలం తపసి శ్రుతం ।
తత్ఫలం స్యాద్దశగుణ మత్ర స్నాత్వా మమాగ్రతః ॥ ౩౦

గంగాయమునయోః సంగే యత్పుణ్యం స్నానకారిణాం ।
కాశ్యాం మత్సన్నిధా వత్ర తత్పుణ్యం స్యాద్దశాధికం ॥ ౩౧

దానాని రాహుగ్రస్తే ర్కే దదతాం యత్ఫలం భవేత్ ।
కురుక్షేత్రే హి తత్కాశ్యా మత్రైవ స్యాద్దశాధికం ॥ ౩౨

గంగోత్తరవహా యత్ర యమునా పూర్వవాహినీ ।
తత్సంభేదం నరః ప్రాప్య ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యయా ॥ ౩౩

వపనం తత్ర కర్తవ్యం పిండదానంచ భావతః ।
దేయాని తత్ర దానాని మహాఫల మభీప్సునా ॥ ౩౪

గుణాః ప్రజాపతి క్షేత్రే యే సర్వే సముదీరితాః ।
అవిముక్తే మహాక్షేత్రేఽసంఖ్యాతా శ్చభవంతి హి ॥ ౩౫

ప్రయాగేశం మహాలింగం తత్ర తిష్ఠతి కామదం ।
తత్సాన్నిధ్యా చ్చ తత్తీర్థం కామదం పరికీర్తితమ్ ॥ ౩౬

కాశ్యాం మాఘః ప్రయాగే యై ర్నస్నాతో మకరార్కగః ।
అరుణోదయ మాసాద్య తేషాం నిఃశ్రేయసం కుతః ॥ ౩౭

కాశ్యద్భవే ప్రయాగే యే తపసి స్నాంతి సంయతాః ।
దశాశ్వమేధ జనితం ఫలం తేషాం భవే ద్ధ్రువమ్ ॥ ౩౮

ప్రయాగమాధవం భక్త్యా ప్రయాగేశం చ కామదం ।
ప్రయాగే తపసి స్నాత్వా యేర్చయంత్యన్వహం సదా ॥

ధనధాన్యసుతర్ద్ధీస్త్రీ లబ్ధ్వా భోగాన్మనోరమాన్ ।
భుక్త్వేహ పరమానందం పరంమోక్ష మవాప్నుయుః ॥

మాఘే సర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగ మధియాంతి హి ।
ప్రాచ్యుదీచీ ప్రతీచీతో దక్షిణాధ స్తథోర్ధ్వతః ॥

కాశీస్థితాని తీర్థాని మునే యాంతి న కుత్రచిత్ ।
యది యాంతి తదాయాంతి తీర్థత్రయ మనుత్తమమ్ ॥

ఆయాంత్యూర్జే పంచనదే ప్రాతః ప్రాత ర్మమాంతికం ।
మహాఘౌఘ ప్రశమనే మహాశ్రేయో విధాయిని ॥

ప్రాప్య మాఘ మఘారించ ప్రయాగేశ సమీపతః ।
ప్రాతః ప్రయాగే సంస్నాంతి సర్వతీర్థాని మా మను ॥

సమాసాద్య చ మధ్యాహ్న మభియాంతిచ నిత్యశః ।
సంస్నాతుం సర్వతీర్థాని ముక్తిదాం మణికర్ణికామ్ ॥

కాశ్యాం రహస్యం పరమ మేతత్తే కథితం మునే ।
యథా తీర్థత్రయీ శ్రేష్ఠా స్వస్వకాలే విశేషతః ॥

అన్య ద్రహస్యం వక్ష్యామి నవాచ్యం యత్ర కుత్రచిత్ ।
అభక్తేషు సదా గోప్యం నగోప్యం భక్తిమజ్జనే ॥

కాశ్యాం సర్వాణి తీర్థాని ఏకైకా దుత్తరోత్తరం ।
మహైనాంసి ప్రహంత్యేవ ప్రసహ్య నిజతేజసా ॥

ఏతదేవ రహస్యంతే వారాణస్యా ఉదీర్యతే ।
ఉత్క్షిప్యైకాంగులిం తథ్యం శ్రేష్ఠైకా మణికర్ణికా ॥

గర్జంతి సర్వతీర్థాని స్వస్వధిష్ణ్య గతాన్యహో ।
కేవలం బలమాసాద్య సుమహన్ మాణికర్ణికమ్ ॥

పాపాని పాపినాం హత్వా వహంత్యపి బహూన్యపి ।
కాశీతీర్థాని మధ్యాహ్నే ప్రాయశ్చిత్త చికీర్షయా ॥ ౩౧

పర్వ స్వపర్వ స్వపి వా నిత్యం నియమవ త్యహో ।
నిర్మలాని భవంత్యేవ విగాహ్య మణికర్ణికామ్ ॥ ౩౨

విశ్వేశో విశ్వయా సార్ధం సటోపమణికర్ణికం ।
మధ్యందినం సమాసాద్య సంస్నాతి ప్రతివాసరమ్ ॥ ౩౩

వైకుంఠా దప్యహం నిత్యం మధ్యాహ్నే మణికర్ణికాం ।
విగాహే పద్మయా సార్ధం ముదా పరమయా మునే ॥ ౩౪

సకృ న్మమనామాఖ్యాం గృణతాం నిర్హ్వా రన్య దఘాన్యహం ।
హరినామ సమాపన్న స్తద్బలా న్మణికర్ణికాత్ ॥ ౩౫

సత్యలోకా త్ప్రతిదినం హంసయానః పితామహః ।
మాధ్యాహ్నిక విధానాయ సమాయా న్మణికర్ణికామ్ ॥ ౩౬

ఇంద్రాద్యా లోకపాలాశ్చ మరీచాద్యా మహర్షయః ।
మాధ్యాహ్నికీం క్రియాం కర్తుం సమీయు ర్మణికర్ణికామ్ ॥ ౩౭

శేష వాసుకి ముఖ్యాశ్చ నాగా నైనై నాగలోకతః ।
సమాయాంతీహ మధ్యాహ్నే సంస్నాతుం మణికర్ణికామ్ ॥ ౩౮

చరాచరేషు సర్వేషు యావంత శ్చ సచేతనాః ।
తావంతః స్నాంతి మధ్యాహ్నే మణికర్ణీజలే మలే ॥ ౩౯

కే మాణికర్ణికేయానాం గుణానాం సుగరీ యసాం ।
శక్తా వర్ణయితుం విప్రాః సంఖ్యేయానాం మదాదిభిః ॥ ౪౦

తీర్థా న్యుగ్రా ణ్యరణ్యేషు తైః స్తపాంసి తపోధనైః ।
యై రియంహి సమాసాది ముక్తిభూ ర్మణికర్ణికా ॥ ౪౧

విశ్రాణిత మహాదానా స్తఏవ నరపుంగవాః ।
చరమే వయసి ప్రాప్తా యై రేషా మణికర్ణికా ॥ ౪౨

చీర్ణ సర్వవ్రతా స్తైతం యథోక్త విధినా ధ్రువం ।
యైః స్వతల్పీకృతా మాణికర్ణికేయా స్థలీ మృదుః ॥

తఏవ ధన్యా మర్త్యేస్మిన్ సర్వక్రతుషు దీక్షితాః ।
త్యక్త్వా పుణ్యార్జితాం లక్ష్మీ మైక్షి యై ర్మణికర్ణికా ॥

కృతా నానావిధా ధర్మా ఇష్టాపూర్తాస్తు తైర్నృభిః ।
వార్ధకం సమనుప్రాప్య ప్రాపి యై ర్మణికర్ణికా ॥

రత్నాని సదుకూలాని కాంచనం గజవాజినః ।
దేయాః ప్రాజ్ఞేన యత్నేన సదోపమణికర్ణికమ్ ॥

పుణ్యేనోపార్జితం ద్రవ్య మత్యల్పమపి యైర్నరైః ।
దత్తం తదక్షయం నిత్యం మునేధి మణికర్ణికమ్ ॥

కుర్యా ద్యథోక్త మప్యేకం ప్రాణాయామం నరోత్తమః ।
యస్తేన విహితో నూనం షడంగో యోగ ఉత్తమః ॥

జప్త్వైకామపి గాయత్రీం సంప్రాప్య మణికర్ణికాం ।
లభే దయుతగాయత్రీ జపనస్య ఫలం స్ఫుటమ్ ॥

ఏకా మప్యాహుతిం ప్రాజ్ఞో దత్వో పమణికర్ణికం ।
యావ జ్జీవాగ్నిహోత్రస్య లభే దవికలం ఫలమ్ ॥

ఇతి శ్రుత్వా హరేర్వాక్య మగ్నిబిందు ర్మహాతపాః ।
ప్రణిపత్య మహాభక్త్యా పునః పప్రచ్ఛ మాధవమ్ ॥

॥ అగ్నిబిందు రువాచ ॥

విష్ణో కియత్పరీమాణా పుణ్యైషా మణికర్ణికా ।
బ్రూహి మే పుండరీకాక్ష న త్వత్త స్తత్వవిత్పరః ॥

॥ శ్రీవిష్ణు రువాచ ॥

ఆగంగా కేశవాదాచ హరిశ్చంద్రస్య మండపాత్ ।
ఆమధ్యా ద్దేవసరితః స్వర్ద్వారాన్ మణికర్ణికా ॥

స్థూల మేత త్పరీమాణం సూక్ష్మంచ ప్రవదామి తే ।
హరిశ్చంద్రస్య తీర్థాగ్రే హరిశ్చంద్ర వినాయకః ॥ ౨౪

సీమావినాయక శ్చాత్ర మణికర్ణీ హ్రదో త్తరే ।
సీమావినాయకం భక్త్యా పూజయిత్వా నరో త్తమః ॥ ౨౫

మోదకైః సోపచారైశ్చ ప్రాప్నుయా న్మణికర్ణికాం ।
హరిశ్చంద్రే మహాతీర్థే తర్పయేయుః పితామహాన్ ॥ ౨౬

శతం సమాః సుతృప్తాఃస్యుః ప్రయచ్ఛంతి చవాంఛితం ।
హరిశ్చంద్రే మహాతీర్థే స్నాత్వా శ్రద్ధాన్వితో నరః ॥ ౨౭

హరిశ్చంద్రేశ్వరం నత్వా నసత్యా త్పరిహీయతే ।
తతః పర్వతతీర్థంచ పర్వతేశ్వర సంనిధౌ ॥ ౨౮

అధిష్ఠానం మహామేరో ర్మహాపాతక నాశనం ।
తత్ర స్నాత్వా ర్చయి త్వేశం కించి ద్దత్వా స్వశక్తితః ॥ ౨౯

అథ్యాస్య మేరుశిఖరం దివ్యాన్ భోగాన్ స మశ్నుతే ।
కంబలాశ్వతరం తీర్థం పర్వతేశ్వర దక్షిణే ॥ ౩౦

కంబలాశ్వతరేశంచ తత్తీర్థా త్పశ్చిమే శుభం ।
తస్మింస్తీర్థే కృతస్నాన స్తల్లింగం యః సమర్చయేత్ ॥ ౩౧

అపి తస్య కులేజాతా గీతజ్ఞాఃస్యుః శ్రియాన్వితాః ।
చక్రపుష్కరిణీ తత్ర యోనిచక్ర నివారిణీ ॥ ౩౨

సంసారచక్రే గహనే యత్రస్నాతో విశేన్న సః ।
చక్రపుష్కరిణీతీర్థం మమాధిష్ఠాన ముత్తమమ్ ॥ ౩౩

సమాః పరార్ధసంఖ్యాతా స్తత్రతప్తం మహాతపః ।
తత్ర ప్రత్యక్షతాం యాతో మమ విశ్వేశ్వరః పరః ॥ ౩౪

తత్రలబ్ధం మయైశ్వర్య మవినాశి మహత్తరం ।
చక్రపుష్కరిణీ చైవ ఖ్యాతా భూ న్మణికర్ణికా ॥ ౩౫

ద్రవరూపం పరిత్యజ్య లలనారూపధారిణీ ।
ప్రత్యక్షరూపిణీ తత్ర మయైక్షి మణికర్ణికా ॥

తస్యా రూపం ప్రవక్ష్యామి భక్తానాం శుభదం పరం ।
యద్రూపధ్యానతః పుంభి రాషణ్మాసం త్రిసంధ్యతః ॥

ప్రత్యక్షరూపిణీ దేవీ దృశ్యతే మణికర్ణికా ।
చతుర్భుజా విశాలాక్షీ స్ఫురద్భాలవిలోచనా ॥

పశ్చిమాభిముఖీ నిత్యం ప్రబద్ధ కరసంపుటా ।
ఇందీవరవతీం మాలాం దధతీ దక్షిణే కరే ॥

వరోద్యతే కరే సవ్యే మాతులుంగఫలం శుభం ।
కుమారీ రూపిణీ నిత్యం నిత్యం ద్వాదశవార్షికీ ॥

శుద్ధస్ఫటికకాంతిశ్చ సునీల స్నిగ్ధమూర్ధజా ।
జిత ప్రవాల మాణిక్య రమణీయ రదచ్ఛదా ॥

ప్రత్యగ్రకేతకీపుష్ప లసద్ధమ్మిల్ల మస్తకా ।
సర్వాంగ ముక్తాభరణా చంద్రకాంత్యంశుకావృతా ॥

పుండరీకమయీం మాలాం స్ఫాటికాం బిభ్రతీ హృది ।
ధ్యాతవ్యా నేన రూపేణ ముముక్షుభి రహర్నిశమ్ ॥

నిర్వాణలక్ష్మీ భవనం శ్రీమతీ మణికర్ణికా ।

మంత్రం తస్యాశ్చ వక్ష్యామి భక్తకల్పద్రుమాభిధం ।
యస్యావర్తనతః సిద్ధ్యే దపి సిద్ధ్యష్టకం నృణామ్ ॥

వాగ్భవ మాయాలక్ష్మీ మదన ప్రణవా న్వదే త్పూర్వం ।
ఖాంత్యం బిందూపేతం మణిపద మథ కర్ణికే సహృత్ ప్రణవ పుటః ॥

మంత్రః సురద్రుమసమః సమస్త సుఖసంతతి ప్రదో జప్యః ।
తిథిభిః పరిమితవర్ణః పరమపదం దిశతి నిశితధియామ్ ॥

తారస్తార తృతీయో బిన్ద్వంతో మణిపదం తతః కర్ణికే ।
ప్రణవాత్మ పదంకె నమఇతి మనుసంఖ్య వర్ణమనుః ॥ ౯౭
హోమో దశాంశకః కార్యః శ్రద్ధాఽద్ధాదరై ర్నృభిః ॥ ౯౮
పఽష్పైత్రైః పుండరీకైర్గవ్యేన హవిషా స్ఫుటైః ।
సశర్కరేణ మేధావీ సహాదేర్షిణ సదాశుచిః ॥ ౯౯
త్రిఽక్ష మంత్రజప్యేన మృతో దేశాంతరేష్వపి ।
అవశ్యం ముక్తి మాప్నోతి మంత్రస్యాస్య ప్రభావతః ॥ ౧౦౦
సౌవర్ణీ ప్రతిమా కార్యా నవరత్న సమన్వితా ।
పూర్వోక్త రూపసంపన్నా సంపూజ్యా సా ప్రయత్నతః ॥ ౧
సంపూజ్యా వా సదా గేహే నరై ర్మోక్షైక కాంక్షిభిః ।
మణికర్ణ్యా మథాక్షేప్యా సమభ్యర్చ్య ప్రయత్నతః ॥ ౨
సంసారభీరుభిః శ్రద్ధా బద్ధాదరై రిహ ।
ఉపాయః సమనుష్ఠేయో హ్యపి దూరనివాసిభిః ॥ ౩
మణికర్ణ్యాం కృతస్నానో మణికర్ణీశ వీక్షణాత్ ।
జననీజఠరావాసే వసతిం నలభేన్నరః ॥ ౪
మణికర్ణీశ్వరం లింగం పురా సంస్థాపితం మయా ।
ప్రాగ్ద్వారేం గ్రంతగృర్నేహస్యాత్ర సమర్చ్యో మోక్షకాంక్షిభిః ॥ ౫
తతః పాశుపతం తీర్థ మవాచ్యాం మణికర్ణితః ।
కృతోదకక్రియ స్తత్ర పశ్యే త్పశుపతీశ్వరమ్ ॥ ౬
యత్ర పాశుపతో యోగ ఉపదిష్టః పినాకినా ।
మమాపి విధిముఖ్యానాం సురాణాం పశుపాశహృత్ ॥ ౭
అతః పశుపతి ర్యత్ర లింగరూపధరః స్వయం ।
పశుపాశ విమోక్షాయ నిత్యం కాశ్యాం ప్రకాశతే ॥ ౮

తత్ర చైత్రచతుర్దశ్యాం శుక్లాయాం శుచిమానసైః ।
కార్యా యాత్రా ప్రయత్నేన రాత్రౌ జాగరణం తథా ॥

పూజయిత్వా పశుపతి ముపోషణ పరాయణాః ।
పశుపాశై ర్నిబధ్యంతే దర్శే విహితపారణాః

రుద్రావాస స్తత స్తీర్థం తీర్థా త్పాశుపతా త్పరః ।
తత్ర స్నాత్వా నరై రర్చ్యో రుద్రావాసేశ్వరో హరః ॥

మణికర్ణీశ్వరా ద్యామ్యాం రుద్రావాసేశ్వరం నరః ।
సమారాధ్య వసేల్లోకే రుద్రావాసే నసంశయః ॥

విశ్వతీర్థం తతో యామ్యాం విశ్వై స్తీర్థై రధిష్ఠితం ।

తత్రస్నాత్వా నరో భక్త్యా విశ్వనాథం విలోకయేత్ ।
విశ్వాం గౌరీంచ తదను పూజయిత్వాతిభక్తితః ।

విశ్వస్య పూజ్యో భవతి తతో విశ్వమయో భవేత్ ॥
ముక్తితీర్థంచ తదను తత్రాపి కృతమజ్జనః ।

మోక్షేశ్వరం తతోభ్యర్చ్య మోక్ష మాప్నో త్యసంశయం ॥

అవిముక్తేశ్వరా త్పశ్చాత్ మోక్షేశం వీక్ష్య మానవః ।
నపున ర్మానవే లోకే యాతాయాతం కరోత్యహో ॥

అవిముక్తేశ్వరం తీర్థం ముక్తితీర్థా న్మనాక్పరే ।
తత్రాప్లుత్యావిముక్తేశ మర్చయిత్వా విముచ్యతే ॥

తత్పరే తారకం తీర్థం యత్ర విశ్వేశ్వరః స్వయం ।
ఆచష్టే తారకం బ్రహ్మ మృతకర్ణేఽ మృతాత్మకమ్ ॥

సుస్నాత స్తారకే తీర్థే తారకేశ్వరదర్శనాత్ ।
సంసారసాగరం తీర్త్వా తారయే త్స్వపితౄనపి ॥

తత్రాభ్యాసే స్కందతీర్థం తత్రాప్లుత్య నరోత్తమః ।
దృష్ట్వా షడాననం చైవ జహ్యా త్షాట్కౌశికీం తనుమ్ ॥

తారకేశ్వర పూర్వేణ దృష్ట్వా దేవం షడాననం।
వసేత్తాడాననే లోకే కౌమారం వపు రుద్వహన్॥ ౨౧

ఢుంఢి గణపతిం స్తుత్వా నవిఘ్నై రభిభూయతె॥ ౨౨
భవానీతీర్థ మతులం ఢుంఢితీర్థస్య దక్షిణే।

తత్రస్నాత్వా విధానేన భవానీం పరిపూజ్యచ॥ ౨౩
దుకూలై రత్ననేపథ్యై ర్నైవేద్యై ర్బహువిస్తరైః।

పుష్పై ర్ధూపైః ప్రదీపైశ్చ భవానీశౌ ప్రపూజ్యచ॥ ౨౪

సమస్త మర్చితం తేన త్రైలోక్యం సచరాచరం।
భవానీశంకరౌ కాశ్యా మర్చితౌ శ్రద్ధయాతు యైః॥ ౨౫

చైత్రాష్టమ్యాం మహాయాత్రాం భవాన్యాః కారయేత్సుధీః।
అష్టాధికాః ప్రకర్తవ్యాః శతకృత్వః ప్రదక్షిణాః ౨౬

ప్రదక్షిణీ కృతా తేన సప్తద్వీపవతీ మహీ।
సశైలా ససముద్రాచ సాశ్రమా చ సకాననా॥ ౨౭

అష్టౌ ప్రదక్షిణా దేయాః ప్రత్యహం తుష్టితత్పరైః।
నమనీయౌ ప్రయత్నేన భవానీశంకరౌ సదా॥ ౨౮

భక్తానాం కామదా నిత్యం భవానీ వాసస్రప్రదా।
అతో భవానీ సంపూజ్యా కాశ్యాం తీర్థనివాసిభిః॥ ౨౯

యోగక్షేమం సదా కుర్యా ద్భవానీ కాశివాసినాం।
తస్మా ద్భవానీ సంసేవ్యా సతతం కాశివాసిభిః॥ ౧౩౦

భిక్షణీయా సదా భిక్షా భిక్షుణా మోక్షకాంక్షిణా।
యతో భిక్షాప్రదా కాశ్యాం విశ్వేశస్యకుటుంబినీ॥ ౩౧

గృహమేధ్యత్ర విశ్వేశో భవానీ తత్కుటుంబినీ।
సర్వేభ్యః కాశిసంస్థేభ్యో మోక్షభిక్షాం ప్రయచ్ఛతి॥ ౩౨

దుష్స్వప్నమపి యత్కించి త్కాశీక్షేత్ర నివాసినాం।
తత్సుస్వప్నం కరోత్యేవ భవానీ పూజితా నృభిః॥

కుర్యా జ్జాగరణం రాత్రౌ మహాష్టమ్యాం వ్రతీ నరః।
ప్రాత ర్భవానీ మభ్యర్చ్య ప్రాప్నుయా ద్వాంఛితం ఫలమ్॥

శుక్రేశా త్పశ్చిమాశాయాం భవానీం యోఽభివీక్షతే।
సర్వే మనోరథా స్తస్య సిద్ధ్యంతీహ నసంశయః॥

కాశ్యాం సదైవ వస్తవ్యం స్నాతవ్యో త్తరవాహినీ।
భవానీశంకరౌ సేవ్యౌ ప్రాప్తవ్యే భుక్తిముక్తికే॥

మాత ర్భవాని తవ పాదరజో భవాని
మాతర్భవాని తవ దాసతరో భవాని।
మాత ర్భవాని నభవాని యథా భవేస్మిం
స్త్వద్భాగ్భవా న్యనుదినం నపునర్భవాని॥

తిష్ఠతా గచ్ఛతా వాపి స్వపతా జాగ్రతాపి వా।
అయం మంత్రః సదాజప్యః సుఖాప్త్యై కాశివాసినా॥

ఈశానతీర్థం తత్రైవ భవానీ తీర్థసన్నిధౌ।
తత్ర స్నాతో య ఈశాన మర్చయే న్నస జన్మభాక్॥

జ్ఞానతీర్థంచ తత్రైవ జ్ఞానదం సర్వదా నృణాం।
కృతాభిషేక స్తత్తీర్థే దృష్ట్వా జ్ఞానేశ్వరం శివమ్॥

జ్ఞానవాపీ సమీపస్థో జ్ఞానేశో యైః సమర్చితః।
జ్ఞానభ్రంశో నతేషాం స్యా దపిపంచత్వ మృచ్ఛతామ్॥

శైలాదితీర్థం తత్రైవ పరమర్ధి ప్రకాశకం।
తత్ర శ్రాద్ధాదికం కృత్వా దత్వా దానం స్వశక్తితః॥

శైలాదీశ్వర మాలోక్య జ్ఞానవాప్యా ఉదగ్దిశి।
లభే ద్గణత్వపదవీం నాత్ర కార్యా విచారణా॥

నందితీర్థా దవాచ్యాంతు విష్ణుతీర్థం పరం మమ।
తత్రపిండా న్వినిర్వాప్య పితౄణా మనృణో భవేత్॥ ౪౪

విష్ణుతీర్థే కృతస్నానో యో మాం విష్ణుం విలోకయేత్।
విశ్వేశా ద్దక్షిణే పార్శ్వే విష్ణులోకం సగచ్ఛతి॥ ౪౫

యః ప్రత్యేకాదశీం ప్రాప్య శయనీం బోధినీం తథా।
కుర్యా జ్జాగరణం రాత్రౌ మమ మూర్తి సమీపతః॥ ౪౬

ప్రాతః సమర్చ్య మాం భక్త్యా భోజయిత్వా ద్విజానపి।
దత్వా గాః కాంచనం భూమిం నభూయో భూమిభా గ్భవేత్॥ ౪౭

కృత్వా తత్ర ప్రతోత్సర్గం విత్త శాఠ్య వివర్జితః।
సమ్య గ్వ్రితఫలం ధీమాన్ ప్రాప్నో త్యేవ మమాజ్ఞయా॥ ౪౮

మమ తీర్థా దవాచ్యాంతు తీర్థం పైతామహం శుభం।
తత్ర శ్రాద్ధవిధానేన తర్పయిత్వా పితామహాన్॥ ౪౯

పితా మహేశ్వరం లింగం బ్రహ్మనాళోపరిస్థితం।
పూజయిత్వా నరో భక్త్యా బ్రహ్మలోక మవాప్నుయాత్॥ ౫౦

బ్రహ్మస్రోతః సమీపేతు కృతం కర్మ శుభాశుభం।
పరా మక్షయతా మేతి శుభ మేవ తత శ్చరేత్॥ ౫౧

అత్యల్పమపి యత్కర్మ కృతమత్ర శుభాశుభం।
ప్రలయేపి నతస్యాస్తి ప్రలయో మునిసత్తమ॥ ౫౨

నాభితీర్థమిదం ప్రోక్తం నాభిభూతం యతః క్షితేః।
అపిబ్రహ్మాండగోలస్య నాభి రేషా శుభోదయా॥ ౫౩

సా మణికర్ణికేయా యం నాభి ర్గాంభీర్య భూమికా।
బ్రహ్మాండగోలకం సర్వం యస్యామేతి లయోదయమ్॥ ౫౪

బ్రహ్మనాలం పరం తీర్థం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతం।
తత్సంగమే నరః స్నాత్వా కోటిజన్మమలం హరేత్॥ ౫౫

బ్రహ్మనాళే పతే ద్వేషా ఽపి కీసక మాత్రకం ।
బ్రహ్మాండ మండపాంత స్తే నవిశంతి కదాచన ॥

తతో భాగీరథీతీర్థం బ్రహ్మనాలా చ్చదక్షిణే ।
తత్ర స్నాత్వా నరః సమ్య జ్ముచ్యతే బ్రహ్మహత్యయా ॥

భాగీరథీశ్వరం లింగం స్వర్గద్వారస్య సన్నిధౌ ।
దర్శనా ద్బ్రహ్మహత్యాయాః పుర శ్చరణ ముచ్యతే ॥

అశుభాం గతిమాపన్నా యస్య పూర్వే పితామహాః ।
తేన భాగీరథీ తీర్థే తర్పణీయాః ప్రయత్నతః ॥

తత్ర భాగీరథే తీర్థే శ్రాద్ధం కృత్వా విధానతః ।
బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వాతు బ్రహ్మలోకే నయే త్పితౄన్ ॥

తద్దక్షిణే మహాతీర్థం ఖురక త్తరి సంజ్ఞితం ।
గోలోకా దాగతాభిశ్చ గోభి ర్యత్ఖురకోటిభిః ॥

స్థపుటీకృత భూభాగం తత స్తత్ఖురక త్తరి ।
తస్మిం తీర్థే కృతస్నానః కృతపిండోదకక్రియః ॥

ఖురక ర్తరీశం లింగం దృష్ట్వా గోలోక మాప్నుయాత్ ।
గోధనై ర్నహి ముచ్యేత తల్లింగస్య సమర్చనాత్ ॥

దక్షిణే ఖురక ర్తర్యా మార్కండం తీర్థముత్తమం ।
కృతశ్రాద్ధవిధానశ్చ తస్మిం స్తీర్థే ఘహారిణి ॥

మార్కండేయేశ్వరం లింగం దృష్ట్వాయు ర్దీర్ఘ మాప్నుయాత్ ।
బ్రహ్మతేజోభివృద్ధించ కీర్తించ పరమాం భువి ॥

వసిష్ఠతీర్థం పరమం మహాపాతకనాశనం ।
తర్పయిత్వా పితౄం స్తత్ర వసిష్ఠేశం విలోక్యచ ॥

నరో నలిప్యతే పాపై ర్జన్మత్రయ సమార్జితైః ।
వసిష్ఠలోకే వసతి బ్రహ్మతేజఃసమన్వితః ॥

తత్ర శ్రీవారుంధతీ తీర్థం స్త్రీణాం సౌభాగ్యవర్ధనం।
పతివ్రతాభి స్తత్తీర్థం గాహనీయం విశేషతః॥ ౭౮

పౌంశ్చల్యజనితో దోష స్తత్తీర్థ పరిమజ్జనాత్।
క్షణాద్వినాశ మాగచ్ఛే దరుంధత్యాః ప్రభావతః॥ ౭౯

మార్కండేయేశ్వరా త్ప్రాచ్యాం వసిష్ఠేశ్వర పూజనాత్।
నిష్పాపో జాయతే మర్త్యో మహత్పుణ్య మవాప్నుయాత్॥ ౮౦

మూర్తీ వసిష్ఠారుంధత్యో స్తత్ర పూజ్యే ప్రయత్నతః।
నస్త్రీవైధవ్య మాప్నోతి నపుమాం స్త్రీవియోగితామ్॥ ౮౧

వసిష్ఠతీర్థతో యామ్యాం నర్మదాతీర్థ ముత్తమం।
విధాయ శ్రాద్ధం మేధావీ నర్మదేశం విలోక్యచ॥ ౮౨

తత్ర దత్వా మహాదానం పద్మయా నవిముచ్యతే।
తత త్రిసంధ్యం వై తీర్థం త్రిసంధ్యేశ్వరపూర్వతః॥ ౮౩

తత్ర తీర్థే నరః స్నాత్వా కృత్వా సంధ్యాం విధానతః।
సంధ్యాకాల విలోపోత్థ పాతకై ర్నాభిభూయతే॥ ౮౪

త్రిసంధ్యేశ్వర మాలోక్య కృతసంధ్య స్త్రికాలతః।
త్రివేదావర్తజం పుణ్యం ప్రాప్నుయా చ్ఛ్రద్ధయా ద్విజః॥ ౮౫

తతోఽసుయోగినీ తీర్థం నర స్తత్రకృతాప్లవః।
దృష్ట్వాతు యోగినీ పీఠం యోగ సిద్ధి మవాప్నుయాత్॥ ౮౬

అగస్తితీర్థం తత్రాస్తి మహాఘౌఘ విఘాతకృత్।
తత్ర స్నాత్వా ప్రయత్నేన దృష్ట్వా గస్తీశ్వరం విభుమ్॥ ౮౭

అగస్తికుండే చ తతః సంతర్ప్యచ పితామహాన్।
అగస్తినా సమేతాంచ లోపాముద్రాం ప్రణమ్యచ॥ ౮౮

సర్వపాపవినిర్ముక్తః సర్వక్లేశ వివర్జితః।
గచ్ఛే త్స్వపూర్వజైః సార్థం శివలోకం నరోత్తమః॥ ౮౯

దక్షిణేఽగస్త్యతీర్థాచ్చ తీర్థ మస్త్యతిపావనం ।
గంగాకేశవసంజ్ఞంచ సర్వపాతకనాశనమ్ ॥

తత్ర మే శుభదాం మూర్తిం మునే తత్తీర్థ సంజ్ఞికాం ।
సంపూజ్య శ్రద్ధయా ధీమాన్ మమ లోకే మహీయతే ॥

తత్ర పిండా న్వినిర్వాప్య దత్వా దానం స్వశక్తితః ।
శతసాంవత్సరీం తృప్తిం పితౄణాం స సమర్పయేత్ ॥

మణికర్ణీపరీమాణ మేతత్తే కీర్తితం మహత్ ।
సీమావినాయకా ద్యామ్యాం సర్వవిఘ్న విఘాతనాత్ ॥

వైరోచనేశ్వరా త్ప్రాచ్యా మహం వైకుంఠమాధవః ।
తత్ర మాం భక్తితోభ్యర్చ్య వైకుంఠార్చా మవాప్నుయాత్ ॥

వీరమాధవ సంజ్ఞోహం వీరేశాత్పశ్చిమే మునే ।
తత్ర వ్రతీ సమభ్యర్చ్య న యామీం యాతనాం లభేత్ ॥

కాలమాధవ నామాహం కాలభైరవ సన్నిధౌ ।
కలిః కాలో నకలయే న్మద్భక్త మితినిశ్చితమ్ ॥

మార్గశీర్షస్య శుక్లాయా మేకాదశ్యా ముపోషితః ।
తత్రజాగరణం కృత్వా యమం నాలోకయే త్క్వచిత్ ॥

నిర్వాణ నరసింహోహం పులస్తీశ్వర దక్షిణే ।
భక్తో నిర్వాణ మాప్నోతి తన్మూర్తి సమనాదపి ॥

మహాబల నృసింహోహ మోంకారా త్పూర్వతో మునే ।
దూతా న్మహాబలా న్యామ్యాన్న పశ్యేత్తు తదర్చకః ॥

ప్రచండ నరసింహోహం చండభైరవ పూర్వతః ।
ప్రచండ మప్యఘం కృత్వా నిష్పాప స్స్యా త్తదర్చనాత్ ॥

అహం గిరినృసింహోస్మి తద్దేహలి వినాయకాత్ ।
ప్రాచ్యాం ప్రబలపాపౌఘ గజానాం ప్రవిదారణః ॥

మహాభయహర శ్చాహం నరసింహో మహామునే ।
పితా మహేశ్వరా త్పశ్చా ద్భక్తసాధ్వస సాధ్వసః ॥ ౯౨

అత్యుగ్రోనకసి హోహం కలశేశ్వర పశ్చిమే ।
అత్యుగ్రమపి పాపౌఘం హరామి శ్రద్ధయార్చితః ॥ ౯౩

జ్వాలామాలీ నృసింహోఽహం జ్వాలాముఖ్యాః సమీపతః ।
సంజ్వాలయామి పాపౌఘ తృణాని పరిపూజితః ॥ ౯౪

కోలాహల నృసింహోస్మి దైత్యదానవ మర్దనః ।
మమ నామసముచ్చారా దఘకోలాహలో యతః ॥ ౯౫

కంకాలభైరవో యత్ర కాశీరక్షణదక్షధీః ।
తత్ర మాం భక్తితోభ్యర్చ్య నోపసర్గై ర్నిరుధ్యతే ॥ ౯౬

విటంక నరసింహోస్మి నీలకంఠేశ్వరా దను ।
తత్ర మాం శ్రద్ధయా పూజ్య నరో భవతి నిర్భయః ॥ ౯౭

అనంతవామన శ్చాహ మనంతేశ్వర సన్నిధౌ ।
అనంతాన్యపి భక్తస్య కలుషాణి హరేఽర్చితః ॥ ౯౮

దధివామన సంజ్ఞోహం భక్తానాం దధిభక్తదః ।
యన్నామస్మరణా దేవ నదరిద్రో నరో భవేత్ ॥ ౯౯

త్రివిక్రమోస్మ్యహం కాశ్యా ముదీచ్యాం చ త్రిలోచనాత్ ।
దదామి పూజితో లక్ష్మీం హరామి వృజినాన్యపి ॥ ౨౦౦

బలివామన నామాహం బలినా పరిపూజితః ।
బలిభద్రేశ్వరా త్ప్రాచ్యాం భక్తానాం బలవర్ధనః ॥ ౧

దక్షిణే భవతీర్థాచ్చ తామ్రద్వీపా దిహాగతః ।
నామ్నా తామ్రవరాహోస్మి భక్తానాం చింతితార్థదః ॥ ౨

మునే ధరణివారాహః ప్రయాగేశ్వర సన్నిధౌ ।
స్నాత్వా వారాహతీర్థేత్ర దృష్ట్వా మాం కిటిరూపిణమ్ ॥ ౩

సంపూజ్య బహుభావేన నవిశే ద్యోనిసంకటం ।
తత్రాల్పమపి దత్వాన్నం ధరాదాన ఫలం లభేత్ ॥

మహాకలుష గంభీర సాగరే నిపతన్ జనః ।
మమ భక్త్యుడుపం ప్రాప్య ప్రలయేపి నమజ్జతి ॥

అహం కోకావరాహోఽస్మి కిటీశ్వర సమీపతః ।
తత్ర మాం పూజయ న్మర్త్యో లభతే చింతితం ఫలమ్ ॥

నారాయణాః శతం పంచ శతంచ జలశాయినః ।
త్రింశ త్కమఠరూపాణి మత్స్యరూపాణి వింశతిః ॥

గోపాలాశ్చ శతం సాష్టం బుద్ధాః సంతి సహస్రశః ।
త్రింశ త్పరశురామాశ్చ రామా ఏకోత్తరం శతమ్ ॥

విష్ణురూపోఽస్మ్యహం చైకో ముక్తిమండప మధ్యతః ।
మునే కృతప్రసాదేన విశ్వేశేన శ్రితః స్వయమ్ ॥

నారాయణ స్వరూపేణ గణా శ్చక్రగదోద్యతాః ।
కుర్వంతి రక్షాం క్షేత్రస్య పరితో నియుతాని షట్ ॥

సోఽగ్నిబిందు రితిశ్రుత్వా సంప్రహృష్ట తనూరుహః ।
పునః పప్రచ్ఛ మేధావీ మూర్తిభేదా న్యధప్రభో ॥

హితాయ నిజభక్తానాం మమ సందేహశాంతయే ।
కతి తేమూర్తయో నంత కథం జ్ఞేయా స్తథా వద ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్యాగ్నిబిందో స్తపసాం నిధేః ।
ఉవాచ భగవా న్విష్ణు ర్మూర్తిభేదా ననుక్రమాత్ ॥

యాన్ శ్రుత్వాపి హి నో మర్త్యో యమగోచరతాం వ్రజేత్ ।
కేశవాదీం శ్చతుర్వింశ ద్భేదా నాహ ప్రజాపతిః ॥

॥శ్రీవిష్ణు రువాచ॥

అగ్నిబిందో మహాప్రాజ్ఞ శృణు తే కథయామ్యహం ।
అద్య దక్షిణహస్తాచ్చ విద్ధి సృష్టిక్రమా న్మనే ॥ ౧౫

శంఖచక్ర గదాపద్మై ర్మూర్తిం జానీహి కైశవీం ।
పూజితాయా నృణాం కుర్యా చ్చింతితార్థ మసంశయమ్ ॥ ౧౬

మధుహా పరిచేతవ్యః శంఖపద్మగదారిభిః ।
వైరిణో నాశ మాయంతి తన్మూర్తి పరిసేవనాత్ ॥ ౧౭

సంకర్షణః సమర్చ్యేత్రి శంఖాబ్జారి గదాయుధః ।
తన్మూర్తి పూజనా జ్జాతు జంతు ర్నస్యా త్పునర్భవీ ॥ ౧౮

శంఖకౌమోదకీచక్ర పద్మై ర్దామోదరోర్చ్యతే ।
దదాతి విత్తం పుత్రాంశ్చ గోధనం ధాన్యమేవహి ॥ ౧౯

వామనః శంఖచక్రాబ్జ గదాభి రుపలక్షితః ।
లక్ష్మీవంతం జనం కుర్యా ద్గృహేపి పరిధారితః ॥ ౨౦

పాంచజన్యం గదాం పద్మం చిత్రమూర్తి సుదర్శనం ।
ప్రద్యుమ్నః పూజ్యతే మర్త్యై ర్బహుద్యుమ్నం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౨౧

ఊర్ధ్వ వామకరా త్సృష్ట్యా విష్ణ్వాద్యం షట్క ముచ్యతే ।
యస్య స్మరణమాత్రేణ విలీయంతే ఘ రాశయః ॥ ౨౨

శంఖారిభ్యాం గదాబ్జాభ్యాం పూజ్యో విష్ణుః శ్రియే నరైః ।
శంఖపద్మ గదాచక్రై ర్మాధవః పరమర్ధిదః ॥ ౨౩

ధ్యేయోఽనిరుద్ధః సంసిద్ధ్యై శంఖాబ్జారి గదోద్యతః ।
శంఖేన గదయా చక్రాంబుజాభ్యాం పురుషోత్తమః ॥ ౨౪

అధోక్షజో జనిహరః శంఖార్యబ్జగదో మునే ।
శంఖకౌమోదకీపద్మ చక్రై ర్ధ్యేయో జనార్దనః ॥ ౨౫

అథో వామకరాత్ సృష్ట్యా, షడ్గోవిందాది మూర్తయః ।
శంఖంచక్రం గదా పద్మం, గోవిందో బిభృయాత్సదా ॥

శంఖపద్మ గదాచక్రైః రరోచ్చైః లక్ష్మ్యై త్రివిక్రమః ।
శంఖాబ్జచక్రం బిభ్రాణో గదావాన్ శ్రీధరః శ్రియే ॥

హృషీకేశశ్చ శంఖేన గదాచక్రాంబుజై ర్మతః ।
నృసింహః శంఖచక్రాభ్యాం పద్మేన గదయో హ్యతే ॥

అచ్యుతః శంఖభృ న్నిత్యం గదాపద్మ రథాంగవాన్ ।
దక్షిణాధఃకరా దూహ్యా వాసుదేవాదయ శ్చ షట్ ॥

వాసుదేవ శ్చ శంఖారి గదాజలజభృ త్సదా ।
శంఖాంబుజగదాచక్రీ ధ్యేయో నారాయణో నృభిః ॥

శంఖీపద్మీ పద్మనాభో జ్ఞేయశ్చక్రీ గదీ మునే ।
ఉపేంద్రః శంఖవా న్నిత్యం గదారిః కమలాయుధః ॥

హరి ర్హరేదఘం శంఖీ చక్రీ పద్మీ గదీ నృణాం ।
శంఖేన గదయా పద్మచక్రాభ్యాం కృష్ణ ఉచ్యతే॥

ఏతే భేదా మయాఖ్యాతాః స్వమూర్తీనాం మహామునే ।
యా న్విజ్ఞాయ ధ్రువం మర్త్యో భుక్తిం ముక్తించ విందతి ॥

ఏవం పదతి గోవిందే మున యే చాగ్నిబిందవే ।
పక్షీంద్రః పక్షవిక్షిప్త విపక్షోఽక్షిపథం గతః ॥

ప్రాహచ ప్రణిపత్యాశు త్ర్యక్షస్యాగమనం ముదా ।
సంభ్రమేణ హృషీకేశః క్వేశ ఇత్యవద త్తతః ॥

॥ గరుడ ఉవాచ ॥

ప్రత్యక్షః క్రియతా మేష మహావృషభకేతనః ।
యస్య ధ్వజస్య రత్నార్చిః పూరయే ద్రోదసీ మిమామ్ ॥

శ్రీకలోచన నిర్మాణ సఫలీకరణ క్షమం ।
కోటిమార్తండ విద్యోత ప్రద్యోతిత దిగాననమ్ ॥ ౩౭

నిరీక్ష్య పుండరీకాక్ష స్త్ర్యక్షస్య వృషభధ్వజం ।
విమానినాం విమానౌఘైః పరీత గగనాంగణమ్ ॥ ౩౮

మహావాద్య నినాదౌఘైః ప్రతిస్వానిత కందరం ।
విద్యాధరీ పరిక్షిప్త పుష్పాంజలి సుగంధితమ్ ॥ ౩౯

ప్రణమ్య దూరాదపిచ సంప్రహృష్ట తనూరుహః ।
అభ్యుత్థాతుం మనశ్చక్రే శంఖచక్ర గదాధరః ॥ ౪౦

అగ్నిబిందు మథప్రాహ ముక్తిద స్తు ముదాంనిధిః ।
ఇదం సుదర్శనం చక్రం స్పృశా సవ్యేన పాణినా ॥ ౪౧

అగ్నిబిందు రితిప్రోక్తః స్పృశే త్యావ త్సుదర్శనం ।
తావ త్సుదర్శనో జాతః పరమానుగ్రహా ద్ధరేః ॥ ౪౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

జ్యోతీరూపోథ సముని కౌస్తుభే జ్యోతిషాం తనౌ ।
ఏకీభూతః కలశజ బిందుమాధవ సేవనాత్ ॥ ౪౩

బిందుమాధవ పాదాబ్జ భ్రమరీకృత మానసాః ।
అగ్నిబిందూపమాం యాంతి కలశోద్భవ నిశ్చితమ్ ॥ ౪౪

కాశ్యాం సదైవ వస్తవ్యం ద్రష్టవ్యో బిందుమాధవః ।
శ్రోతవ్యమిద మాఖ్యానం జేతవ్యా జగతాం గతిః ॥ ౪౫

పుణ్యా పంచనదోత్పత్తిః పుణ్యా మాధవ సంకథా ।
పుణ్యో వారాణసీ వాసః సంభవే త్పుణ్యజన్మనామ్ ॥ ౪౬

అగ్నిబిందోః స్తుతిం యోత్ర మాధవాగ్రే పఠిష్యతి ।
సమృద్ధ సర్వకామః స మోక్షలక్ష్మీపతి ర్భవేత్ ॥ ౪౭

శ్రాద్ధకాలే సదాజప్య మిద మాఖ్యాన ముత్తమం ।
ద్విజానాం భుంజమానానాం పురస్తా త్పరితృప్తయే ॥

జప్తవ్య మిద మాఖ్యానం పర్వకాలే విశేషతః ।
పుణ్యే పంచనదాభ్యాశే పుణ్యలక్ష్మి వివృద్ధయే ॥

పఠితవ్యః ప్రయత్నేన బిందుమాధవ సంభవః ।
శ్రోతవ్యః పరయా భక్త్యా భుక్తిముక్తి సమృద్ధయే ॥

సంప్రాప్తే వాసరే విష్ణో ర్రాత్రౌ జాగరణాన్వితః ।
శ్రుత్వాఖ్యాన మిదం పుణ్యం వైకుంఠే వసతిం లభేత్ ॥

ఇతి శ్రీస్కంద పురాణే కాశీఖండే బిందుమాధవావిర్భావో మాధవాగ్ని
బిందుసంవాదో వైష్ణవతీర్థమాహాత్మ్యంచ నామైకషష్టితమోధ్యాయః ॥

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

శ్రుత్వా స్కంద నతృప్తోస్మి తవ వక్త్రేరితాం కథాం ।
అత్యాశ్చర్యకరం ప్రోక్త మాఖ్యానం బైందవమాధవమ్ ॥

ఇదానీం శ్రోతు మిచ్ఛామి దేవదేవ సమాగమం ।
తార్‌క్ష్యా త్త్ర్యక్షః సమాకర్ణ్య దివోదాసస్య చేష్టితమ్ ॥

విష్ణుమాయా ప్రపంచంచ కిమాహ గరుడధ్వజం ।
కేకేచ శంభునా సార్ధం సమీయు ర్మందరా ద్గిరేః ॥

బ్రహ్మణేశః కథం దృష్ట స్త్రపా కులిత చక్షుషా ।
కిమాహ దేవో బ్రహ్మాణం కిముక్తం భాస్వతాపిచ ॥

యోగినీభిః కిమాఖ్యాయి గణా హిరిడాః కిమబ్రువన్ ।
ఏత దాఖ్యాహి మే స్కంద మహత్కౌతూహలం మయి ॥

ఇమం ప్రశ్నం నిశమ్యేశి ర్మునేః కలశజన్మనః ।
ప్రత్యువాచ నమస్కృత్య శివౌ ప్రణతసిద్ధిదౌ ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

మునే శృణు కథామేతాం సర్వపాతకనాశినీం ।
అశేష విఘ్నశమనీం మహాశ్రేయోభి వర్ధినీమ్ ॥ ౭

అథ దేవోఽసురరిపుః శ్రుత్వా శంభుసమాగమం ।
ద్విజరాజాయ సముదా సమదా త్పారితోషికమ్ ॥ ౮

ఆయాంతం శంసతే శంభో రుపవారాణసి ప్రియం ।
బ్రహ్మాణ మగ్రగతః కృత్వా తత శ్చాభ్యుద్యయౌ హరిః ॥ ౯

వివస్వతా సమేతశ్చ తైర్గణైః పరితో వృతః ।
యోగిభి రనుద్యాతో గణేశ ముపసంస్థితః ॥ ౧౦

అథ నేత్రాతిథీకృత్య దేవదేవం వృషధ్వజం ।
మంక్షు తార్క్ష్య దవారుహ్య ప్రణనామ శ్రియఃపతిః ॥ ౧౧

పితామహోపి స్థవిరో భృశం నమ్రశిరోధరః ।
ప్రణతేన మృడేనైవ ప్రణమ న్వినివారితః ॥ ౧౨

స్వ స్త్యభ్యుదిత పాణిశ్చ రుద్రసూక్తై రమంత్రయత్ ।
అక్షతాన్యథ సార్ద్రాణి దర్శయన్ సఫలాన్యజః ॥ ౧౩

మౌలిం పాదాబ్జయోః కృత్వా గణేశః సత్వరో నతః ।
మూర్ధ్న్యుపాజిఘ్రియాంచక్రే హరో హర్షా ద్గజాననమ్ ॥ ౧౪

అభ్యుపావేశయ చ్చాపి పరిష్వజ్య నిజాననే ।
సోమనంది ప్రభృతయః ప్రణేము ర్దండవద్గణాః ॥ ౧౫

యోగిన్యోపి ప్రణమ్యేశం చక్రు ర్మంగలగాయనం ।
తరణిః ప్రణనామాథ ప్రమథాధిపతిం హరమ్ ॥ ౧౬

ఖండేందుశేఖర శ్చాథ ఉపసింహాసనం హరిం ।
సముపావేశయ ద్వామ పార్శ్వే మాన పురః సరమ్ ॥ ౧౭

బ్రహ్మాణం దక్షిణే భాగే పరివిశ్రాణితాసనం ।
దృష్ట్వా సంభావితాః సర్వే శర్వేణ ప్రణతా గణాః ॥

మౌలి చాలనమాత్రేణ యోగిన్యోపి ప్రసాదితాః ।
సంతోషితో రవిశ్చాపి విశేతి కరసంజ్ఞయా ॥

అథ శంభుం శతధృతిః సుబద్ధకర సంపుటః ।
పరివిజ్ఞాపయాంచక్రే ప్రసన్న వదనాంబుజమ్ ॥

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

భగవన్ దేవదేవేశ క్షంతవ్యం గిరిజాపతే ।
వారాణసీం సమాసాద్య యదహం నాగతః పునః ॥

ప్రసంగతోపి కః కాశీం ప్రాప్య చంద్రవిభూషణ ।
కించి ద్విధాతుం శక్తోపి త్యజేత్తస్వవిరతాం దధత్ ॥

స్వరూపతో బ్రాహ్మణత్వా దపాకర్తుం నశక్యతే ।
అథ శక్తో ప్యపాకర్తుం కః పుణ్యే సంచికీర్షతి ॥

విభోరపి సమాజ్ఞేయం ధర్మ వర్త్మానుసారిణి ।
నకించి దపక ర్తవ్యం జానతా కేనచి త్క్వచిత్ ॥

కస్తాదృశి మహీజానౌ పుణ్యవ ర్త్మ న్యతంద్రితే ।
కాశీపాలే దివోదాసే మనాగపి విరుద్ధధీః ॥

నిశమ్యేతివచ స్తుష్టః శ్రీకంఠో తివిశుద్ధధీః ।
హసన్ ప్రోవాచ ధాతారం బ్రహ్మన్ సర్వ మవై మ్యహమ్ ॥

॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥

ఆదౌ తావ దదోషంహి బ్రహ్మ త్వం బ్రాహ్మణస్య తే ।
వాజిమేధాధ్వరాణాంచ తతోపి దశకం కృతమ్ ॥

తతోపి విహితం బ్రహ్మ న్నృవతా పరమం హితం ।
అపరాధ సహస్రాణి యల్లింగం స్థాపితం మమ ॥ ౨౮

యేనైకమపి మే లింగం స్థాపితం యత్ర కుత్రచిత్ ।
తస్యాపరాధలేశోపి నాస్తి సర్వాపరాధినః ॥ ౨౯

అపరాధ సహస్రేపి బ్రాహ్మణం యోపరాధ్నుయాత్ ।
దినైః కతిపయై రైవ తస్యైశ్వర్యం వినశ్యతి ॥ ౩౦

ఇతి బ్రువతి దేవేశే ప్యంత రుచ్ఛ్వసితం గణైః ।
సమాతృభిః సమంతాచ్చ విలోక్యాస్యం పరస్పరమ్ ॥ ౩౧

అర్కో ప్యవసరం జ్ఞాత్వా నత్వా శంభుం వ్యజిజ్ఞపత్ ।
ప్రసన్నాస్య ముమాకాంతం దృష్ట్వా దృష్టచరాచరః ॥ ౩౨

॥ అర్క ఉవాచ ॥

నాథ కాశీమితో గత్వా యథాశక్తి కృతోపథః ।
ఆకించి త్కరతాం ప్రాప్తః సహస్ర కర వానపి ॥ ౩౩

స్వధర్మపాలకే తస్మిన్ దివోదాసే ధరాపతౌ ।
నిశ్చితాగమనం జ్ఞాత్వా దేవస్యాహ మిహస్థితః ॥ ౩౪

ప్రతీక్షమాణో దేవేశ త్వదాగమన ముత్తమం ।
విభజ్య బహుధాత్మానం త్వదారాధన తత్పరః ॥ ౩౫

మనోరథద్రుమ శ్చాద్య ఫలితః శ్రీమదీక్షణాత్ ।
కించిద్భక్తి లవాంభోభిః సిక్తో ధ్యానేన పుష్పితః ॥ ౩౬

ఇత్యుదీరిత మాకర్ణ్య రవే ర్వై రవిలోచనః ।
ప్రోవాచ దేవదేవేశో నాపరాధ్యసి భాస్కర ॥ ౩౭

మమైవ కార్యం విహితం త్వం యదత్ర వ్యవస్థితః
స్యాత్ సుర ప్రవేశోన తస్మిన్ రాజని శాసతి ॥ ౩౮

ఇతిసూరం సమాశ్వాస్య దేవదేవః కృపానిధిః ।
గణా నాశ్వాసయామాస వ్రీడానమ్రశిరోధరాన్ ॥

యోగిన్యోపి సుదృష్ట్వాథ శంభున సంప్రసాదితాః ।
త్రపాభర సమాక్రాంత కంధరా ఇవ సంగతాః ॥

తతో వ్యాపారయాంచక్రే త్ర్యక్షో నేత్రాణి చక్రిణి ।
హరిర్నకించి దప్యూచే సర్వజ్ఞాగ్రే మహామనాః ॥

ఈశః శ్రుతవృత్తాంత స్తార్క్ష్యా ద్గణప శార్ఙ్గిణోః ।
మనసైవ ప్రసన్నోభూ న్నకించి త్ప్రత్యభాషత ॥

ఏతస్మిన్నంతరే ప్రాప్తా గోలోకా త్పంచధేనవః ।
సునందా సుమనాశ్చాపి సుశీలా సురభి స్తథా ॥

పంచమీ కపిలా చాపి సర్వాఘౌఘ విఘట్టినీ ।
వాత్సల్య దృష్ట్యా భర్గస్య తాసా మూధాంసి సుస్రువుః ॥

వవర్షుః పయసాం పూరై స్తదూధాంసి పయోధరాః ।
ధారాసారై రవిచ్ఛిన్నై స్తావ ద్యావ ద్ధ్రదోఽభవత్ ॥

పయఃపయోధి రివ సద్వితీయః ప్రైక్షి పార్షదైః ।
దేవేశ సమధిష్ఠానా త్తత్తీర్థ మభవ త్వరమ్ ॥

కపిలా హ్రద ఇత్యాఖ్యాం చక్రే తస్య మహేశ్వరః ।
తతో దేవాజ్ఞయా సర్వే స్నాతా స్తత్ర దివౌకసః ॥

ఆవిరాసు స్తత స్తీర్థా దథ దివ్యపితామహాః ।
తాన్ దృష్ట్వాతే సురాః సర్వే తర్పయాంచక్రిరే ముదా ॥

అగ్ని ష్వాత్తా బర్హిషద ఆజ్యపాః సోమపా స్తథా ।
ఇత్యాద్యా దివ్యపితర స్తృప్తాః శంభుం వ్యజిజ్ఞపన్ ॥

దేవదేవ జగన్నాథ భక్తానా మభయప్రద ।
అస్మిం స్తీర్థే త్వదభ్యాశా జ్ఞాతా న తృప్తి రక్షయా ॥

తస్మా చ్ఛంభో వరం దేహి ప్రసన్నే నాంతరాత్మనా।
ఇతి గివ్యపిత్రూణాం స శ్రుత్వా వాక్యం వృషధ్వజః॥ ౩౧

శృణ్వతాం సర్వదేవానా మిదం వచన మబ్రవీత్।
శర్వ సర్వపిత్రూణాంవై పరతృప్తికరం పరం॥ ౩౨

॥ శ్రీదేవదేవ ఉవాచ ॥

శృణు విష్ణో మహాబాహో శృణు త్వంచ పితామహ।
ఏతస్మిన్ కాపిలే తీర్థే కాపిలేయ పయోభృతే॥ ౩౩

యే పిండాన్ని ర్వపిష్యంతి శ్రద్ధయా శ్రాద్ధదానతః।
తేషాం పిత్రూణాం సంతృప్తి ర్భవిష్యతి మమాజ్ఞయా॥ ౩౪

అన్యం విశేషం వక్ష్యామి మహాతృప్తికరం పరం।
కుహూ సోమ సమాయోగే దత్తం శ్రాద్ధ మిహాక్షయం॥ ౩౫

సంవర్తకాలే సంప్రాప్తే జలరాశి ర్జలాన్యపి।
క్షీయంతే నక్షయత్యత్ర శ్రాద్ధం సోమకుహూకృతమ్॥ ౩౬

అమా సోమ సమాయోగే శ్రాద్ధం యద్యత్ర లభ్యతే।
తీర్థే కాపిఃధారేస్మిన్ గయయా పుష్కరేణ కిమ్॥ ౩౭

గదాధర భవాన్యత్రి త్వంచ పితామహ।
వృషధ్వజోస్మ్యహం యత్రఫల్గు స్తత్రి నసంశయః॥ ౩౮

దివ్యంతరిక్ష భౌమాని యాని తీర్థాని సర్వతః।
తాన్యత్ర నివసిష్యంతి దర్శే సోమ దినాన్వితే॥ ౩౯

కురుక్షేత్రే నైమిషేచ గంగాసాగర సంగమే।
గ్రహణే శ్రాద్ధతో యత్స్యా త్తత్తీర్థే వార్షభధ్వజే॥ ౪౦

అస్య తీర్థస్య నామాని యాని దివ్యపితామహాః।
తాన్యహం కథయిష్యామి భవతాం తృప్తిదా న్యలమ్॥ ౪౧

మధుస్రవేతి ప్రథమ మేషా పుష్కరిణీ స్మృతా ।
కృతకృత్యా తతో జ్ఞేయా తతోఽసౌ క్షీరనీరధిః ॥

వృషభధ్వజ తీర్థంచ తీర్థం పైతామహం తతః ।
తతో గదాధరాఖ్యంచ పితృతీర్థం తతః పరమ్ ॥

తతః కాపిలధారంవై సుధాఖని రియంపునః ।
తతః శివగయాఖ్యంచ జ్ఞేయం తీర్థం మిదం శుభమ్ ॥

ఏతాని దశనామాని తీర్థేస్యాఽస్యపితామహాః ।
భవతాం తృప్తికారీణి వినాపి శ్రాద్ధతర్పణైః ॥

సూర్యేందు సంగమే యత్ర పిత్ర్యాణాం తృప్తికాముకాః ।
బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యంతి తేషాం శ్రాద్ధ మనంతకమ్ ॥

శ్రాద్ధే పిత్ర్యాణాం సంతృప్త్యై దాస్యంతి కపిలాం శుభాం ।
యత్ర తేషాం పితృగణో వసే త్క్షీరోద రోధసి ॥

వృషోత్సర్గః కృతోయై స్తుతీర్థే స్మి న్వార్షభధ్వజే ।
అశ్వమేధ పురోడాశైః పితర స్తేన తర్పితాః ॥

గయాతోఽష్టగుణం పుణ్య మస్మిం స్తీర్థే పితామహాః ।
అమాయాం సోమయుక్తాయాం శ్రాద్ధైః కాపిలధారికే ॥

యేషాం గర్భేఽభవ త్స్రావో యేఽదంత జననామృతాః ।
తేషాం తృప్తి ర్భవే న్స్నానం తీర్థే కాపిలధారికే ॥

అదత్త మౌంజీదానా యే యే చాదార పరిగ్రహాః ।
తేభ్యో నిర్వాపితం పిండ మిహ హ్యక్షయతాం వ్రజేత్ ॥

అగ్నిదాహమృతా యే వై నాగ్నిదాహశ్చ యేషువై ।
తేసర్వే తృప్తి మాయాంతి తీర్థే కాపిలధారికే ॥

ఔర్ధ్వదైహిక హీనా యే షోడశశ్రాద్ధ వర్జితాః ।
తే తృప్తి మధిగచ్ఛంతి ఘృతకుల్యాం నివాపతః ॥

అపుత్రాశ్చ మృతాయే వై యేషాం నాస్త్యుదకప్రదః ।
తేపి తృప్తిం పరాం యాంతి మధుస్రవసి తర్పితాః ॥ ౨౪

అపమృత్యు మృతా యేవై చోరవిద్యు జ్జలాదిభిః ।
తేషా మిహ కృతం శ్రాద్ధం పాయతే సుగతిప్రదమ్ ॥ ౨౫

ఆత్మఘాతేన నిధనం యేషా మిహవికర్మణాం ।
తేపి తృప్తిం లభంతేత్ర పిండైఃశివగయాకృతైః ॥ ౨౬

పితృగోత్రే మృతాయే వై మాతృ పక్షేచ యేమృతాః ।
తేషా మత్ర కృతః పిండో భవేదక్షయ తృప్తిదః ౨౭

పత్నీవర్గే మృతాయేవై మిత్ర వర్గేచ యే మృతాః ।
తేసర్వే తృప్తి మాయాంతి తర్పితా వార్ష భధ్వజే ॥ ౨౮

బ్రహ్మక్షత్ర విశాం వంశే శూద్రవం శేంఽత్యజేషుచ ।
యేషాంనా మ గృహీత్వా త్ర దీయతే తేసముద్ధృతాః ॥ ౨౯

తిర్యగ్యోనిమృతా యేవై యేపిశాచత్వ మాగతాః ।
తేప్యూర్ధ్వ గతి మాయాం తి తృప్తాః కాపిల ధారికే ॥ ౩౦

యేతు మానుష లోకేస్మిన్ పితరో మర్త్య యోనయః ।
తేదివ్య యోనయః స్యుర్వై మధు స్రవసితర్పితాః ॥ ౩౧

యేదివ్యలోకే పితరః పుణ్యైర్దేవత్వ మాగతాః ।
జ్యేష్ఠేశ్వరం సమాలోక్య న భూయో జాయతే భువి ॥ ౩౨

తేబ్రహ్మ లోకేగచ్ఛంతి తృప్తాస్తీర్థే వృషధ్వజే ॥ ౩౩

కృతే క్షీరమయం తీర్థే త్రేతాయాం మధుసత్స్రవః ।
ద్వాపరేసర్పి షాపూర్ణం కలౌజలమయం భవేత్ ॥ ౩౩

సీమా బహిర్గ తమపి జ్ఞేయం తీర్థ మిదం శుభం ।
మద్యే వారాణసి శ్రేష్ఠం మమ సాన్నిధ్యతో నరైః ॥ ౩౪

కాశీస్థిత్రె ర్యతోదర్శి ధ్వజోమే వృషలాంఛనః ।
వృషధ్వజేన నామ్నాతః స్థాస్యామ్యత్ర పితామహాః ॥

పితామహేన సహితో గదాధర సమన్వితః ।
రవిణా పార్షదై ఃసార్ధం తుష్టయే వః పితామహాః ॥

ఇతి యావ ద్వరం దత్తే పితృభ్యో వృషభధ్వజః ।
తా వన్నందీ సమాగత్య ప్రణమ్యేశం వ్యజిజ్ఞపత్ ॥

॥ నందికేశ్వర ఉవాచ ॥

విహితః స్యందనః సజ్జ స్తతోస్తు విజయోదయః ।
అష్టౌ కంఠీరవా యత్ర యతో జ్ఞా మష్టకంబుభమ్ ॥

యతేంద్రిభాః పరిఖాం త్యష్టౌ యత్రాష్టౌ జవినో హయాః ।
మనః సంయమనం యత్ర కశాపాణి వ్యవస్థితమ్ ॥

గంగాయమునయో రీషే చక్రే పవనదేవతా ।
సాయంప్రాత ర్మయే చక్రే ఛత్రం ద్యౌ ర్మండలం శుచి ॥

తారావలీమయాః కీలా అహేయా ఉపనాయకాః ।
శ్రుతయో మార్గదర్శిన్యః స్మృతయో రథగుప్తయః ॥

దక్షిణా ధూ ర్ధృథా యత్ర మఖా యత్రాభిరక్షకాః ।
ఆసనః ప్రణవోయత్ర గాయత్రీ పాదపీఠభూః ॥

సాంగా వ్యాహృతయో యత్ర శుభాః సోపానవీధికాః ।
సూర్యా చంద్రమసౌ యత్ర సతతం ద్వారరక్షకౌ ॥

అగ్ని ర్మకరతుండశ్చ రథభూః కౌముదీ మయీ ।
ధ్వజదండో మహామేరుః పతాకా హస్కర్ప్రభా ॥

స్వయం వా దేవతా యత్ర చంచ చ్చామరధారిణీ ।

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

కృత నీరాజనవిధి రష్టభి ర్దేవమాతృభిః ।
పినాకపాణి రుత్తస్థౌ దత్తహస్తోఽథ శార్ఙ్గిణా ॥ ౯౬

నినాదో దివ్యవాద్యానాం రోదసీ పర్యపూరయత్ ।
గీత మంగల గీర్భిశ్చ చారణై రనువర్ధితః ॥ ౯౭

తేన దివ్య నినాదేన బధిరీకృత దిఙ్ముఖాః ।
ఆహూతా ఇవ ఆజగ్ముర్విశ్వేభ్యో భువన వాసినః ॥ ౯౮

దేవాః కోట్య స్త్రయ స్త్రింశ ద్గణాః కోట్యాయుత ద్వయం ।
నవకోట్యస్తు చాముండా భైరవ్యః కోటిసంమితాః ॥ ౯౯

షడాననాః కుమారాశ్చ మయూర వరవాహనాః ।
మమానుగాః సమాయాతాః కోటయోష్టౌ మహాబలాః । ౧౦౦

ఆయయుః కోటయః సప్త స్ఫుర త్పరశు పాణయః ।
విచండిలా మహావేగా విఘ్న విఘ్నా గజాననాః ॥ ౧

షడశీతి సహస్రాణి మునయో బ్రహ్మవాదినః ।
తావంతోపి సమాజగ్ము స్తత్రాన్యే గృహమేధినః ॥ ౨

నాగానాం కోటయ స్తిస్రః పాతాల తలవాసినాం ।
దానవానాంచ దైత్యానాం ద్వే ద్వే కోటీ శివాత్మనామ్ ॥ ౩

గంధర్వా నియుతా న్యష్టౌ కోట్యర్ధం యక్షరక్షసాం ।
విద్యాధరాణా మయుతం నియుతద్వయ సంయుతమ్ ॥ ౪

తథా షష్టిసహస్రాణి దివ్యా శ్చాప్సరసః శుభాః ।
గోమాతరోఽష్టౌ లక్షాణి సుపర్ణా న్యయుతాని షట్ ॥ ౫

సాగరాః సప్త సంప్రాప్తా నానా రత్నోపద ప్రదాః ।
సరితాంచ సహస్రాణి త్రీణి పంచాయుతాని చ ॥ ౬

గిరయో உష్టౌ సహస్రాణి వనస్పతి శతత్రయం ।
ఆజగ్ము ర్దిగ్గజా అష్టౌ యత్ర దేవః పినాకధృక్ ॥

ఏతైః సమేతః సంతుష్టః పరిషుత ఇత స్తతః ।
శ్రీకంఠో రథమారుహ్య కాశీం ప్రావిశ దుత్తమాం ॥

సగిరీంద్రసుత స్త్ర్యక్షో ముదాం ధామ ముదాం ఖనిః ।
కాశీం ప్రైక్షిష్ట సంహృష్ట స్త్రివిష్టప సముత్కటామ్ ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ప్రత్యాఖ్యాన మిదంపుణ్యం కోటి జన్మాఘ నాశనం ।
పఠిత్వా పాఠయిత్వా చ శివ సాయుజ్య మాప్నుయాత్ ॥

శ్రాద్ధకాలే విశేషేణ పఠనీయం ప్రయత్నతః ।
అక్షయం తద్భవే చ్ఛ్రాద్ధం పితృతుష్టి కరం పరమ్ ॥

వృషభధ్వజ మాహాత్మ్యం పఠిత్వా శివసన్నిధౌ ।
ప్రత్యహం వర్షమాత్రం తు హ్యపుత్రః పుత్రవాన్ భవేత్ ॥

విశ్వేశితుః సంప్రవేశో యః కాశ్యాం సముదాహృతః ।
పరమానంద కందస్య బీజ మేత త్సునిశ్చితమ్ ॥

పఠిత్వై తన్మదాఖ్యానం ప్రవిశే ద్యో నవం గృహం ।
స సర్వసౌఖ్య నిలయో భవే దేవ నసంశయః ॥

త్రైలోక్యానంద జనక మేత దాఖ్యానముత్తమం ।
అస్య శ్రవణమాత్రేణ విశ్వేశః సంప్రసీదతి ॥

అలభ్యలాభో దేవస్య జాతో౽త్ర హి యతః పరః ।
తతః కాశీప్రవేశాఖ్యం జప్య మాఖ్యాన ముత్తమమ్ ॥

ఇతి శ్రీ స్కంద పురాణే కాశీఖండే వృషభధ్వజ ప్రాదుర్భావో నామద్విషష్టితమో உధ్యాయః

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

దృష్ట్వా కాశీం దృగానందాం తారకారే పురారిణా ।
కిమకారి సమాచక్ష్వ ప్రాప్తాం బహు మనోరథైః ॥ ౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

పతివ్రతాపతే ఽగస్త్య శృణు వక్ష్యా మ్యశేషతః ।
మృగాంక లక్ష్మణోత్కంఠం కాశీ నేత్రాతిథీ కృతా ॥ ౨

అథ సర్వజ్ఞనాథేన భక్తవత్సల చేతసా ।
జైగీషవ్యో మునిశ్రేష్ఠో గుహాంతస్థో నిరీక్షితః ॥ ౩

యమనేహ సమారభ్య మందరాద్రిం వినిర్యయౌ ।
అద్రీంద్రసుతయా సార్థం రుద్రే ణోక్షేంద్ర గామినా ॥ ౪

తం వాసరం పురస్కృత్య జగ్రాహ నియమం దృఢమ్ ।
జైగీషవ్యో మహామేధాః కుంభయోనే మహాకృతీ ॥ ౫

విషమేక్షణ పాదాబ్జం సమీక్షిష్యే యదా పునః ।
తదాంబు విప్రుష మపి భక్షయిష్యామి చేత్యహో ॥ ౬

కుత శ్చిద్ధారణా యోగా దథ వా శంభ్వనుగ్రహాత్ ।
అనశ్న న్నపిబ న్యోగీ జైగీషవ్యః స్థితో మునే ॥ ౭

తం శంభు రేవ జానాతి నాన్యో జానాతి కశ్చన ।
అత ఏవ తతః ప్రాప్తః ప్రథమం ప్రమథాధిపః ॥ ౮

జ్యేష్ఠ శుక్ల చతుర్దశ్యాం సోమవారానురాధయోః ।
తత్పర్వణి మహాయాత్రా కర్తవ్యా తత్ర మానవైః ॥ ౯

జ్యేష్ఠస్థానం తతః కాశ్యాం తదాభూదపి పుణ్యదం ।
తత్ర లింగం సమభవ త్స్వయం జ్యేష్ఠేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౧౦

తల్లింగ దర్శనా ద్ధ్వంసాం పాపం జన్మ శతార్జితం ।
తమోర్కోదయ మాప్యేవ తత్క్షణా దేవ నశ్యతి॥ ౧౧

అవిరాసీ త్స్వయం తత్ర జ్యేష్ఠేశ్వర సమీపతః ।
సర్వసిద్ధిప్రదా గౌరీ జ్యేష్ఠా శ్రేష్ఠా సమంతతః ॥

జ్యేష్ఠే మాసి సితాష్టమ్యాం తత్ర కార్యో మహోత్సవః ।
రాత్రౌ జాగరణం కార్యం సర్వసంప త్సమృద్ధయే ॥

జ్యేష్ఠాం గౌరీం నమస్కృత్య జ్యేష్ఠవాపీ పరిప్లుతా ।
సౌభాగ్య భాజనం భూయా ద్యోషా సౌభాగ్య భాగపి ॥

నివాసం కృతవాన్ శంభు స్తస్మిన్ స్థానే యతః స్వయం ।
నివాసేశ ఇతిఖ్యాతం లింగం తత్ర పరం తతః ॥

నివాసేశ్వర లింగస్య సేవనా త్సర్వసంపదః ।
నివసంతి గృహే నిత్యం నిత్యం ప్రతిపదం పునః ॥

కృత్వా శ్రాద్ధం విధానేన జ్యేష్ఠస్థానే వరోత్తమః ।
జ్యేష్ఠాం తృప్తిం దదాత్యేవ పితృభ్యో మధు సర్పిషా ॥

జ్యేష్ఠతీర్థే నరః కాశ్యాం దత్వా దానాని శక్తితః ।
జ్యేష్ఠాన్ స్వర్గా నవాప్నోతి నరో మోక్షంచ గచ్ఛతి ॥

జ్యేష్ఠేశ్వరో ర్చ్యః ప్రథమః కాశ్యాం శ్రేయోర్థిభి ర్నరైః ।
జ్యేష్ఠా గౌరీ తతోభ్యర్చ్యా సర్వజ్యేష్ఠ మభీప్సుభిః ॥

అథ నందిన మాహూయ ధూర్జటిః సకృపానిధిః ।
శృణ్వతాం సర్వదేవానా మిదం వచన మబ్రవీత్ ॥

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

శైలాదే ప్రవిశాశు త్వం గుహా స్త్వత్ర మనోహరా ।
తదంతరేస్తి మే భక్తో జైగీషవ్య స్తపోధనః ॥

మహా సంయమ వా న్నందిం స్త్వగస్థిస్నాయు శేషితః ।
తమిహానయ మద్భక్తం సుద్దర్శన దృఢవ్రతం ॥

యదా ప్రభృ త్యగాం కాశ్యా మందరం సర్వసుందరం ।
మహా నియమవా నేష తదార భ్యోజ్ఝితాశనః ॥ ౨౪

గృహాణ లీలాకమల మిదం పీయూష పోషణం ।
అనేన తస్యగాత్రాణి స్పృశ సద్యః సుబృంహిణా ॥ ౨౫

తతో నందీ సమాదాయ తల్లీలా కమలం విభోః ।
ప్రణమ్య దేవదేవేశ మావిశ ద్గహ్వరాం గుహాం ॥ ౨౬

నందీ దృష్ట్వాథ తం తత్ర ధారణా దృఢమానసం ।
తపోగ్ని పరిశుష్కాంగం కమలేన సమస్పృశత్ ॥ ౨౭

తపాంతే దృష్టిసంయోగా చ్ఛాలూర ఇవ కోటరే ।
ఉల్లలాస సయోగీంద్రః స్పర్శ మాత్రా త్తదబ్జజాత్ ॥ ౨౮

అథ నందీ సమాదాయ సత్వరం మునిపుంగవం ।
దేవదేవస్య పాదాగ్రే నమస్కృత్య న్యపాతయత్ ॥ ౨౯

జైగీషవ్యోథ సంభ్రాంతః పురతో వీక్ష్య శంకరం ।
వామాంగ సన్నివిష్టాద్రి తనయం ప్రణనామ హ ॥ ౩౦

ప్రణమ్య దండవ ద్భూమౌ పరిలుఠ్య సమంతతః ।
తుష్టావ పరయా భక్త్యా సముని శ్చంద్రశేఖరమ్ ॥ ౩౧

॥ జైగీషవ్య ఉవాచ ॥

నమః శివాయ శాంతాయ సర్వజ్ఞాయ శుభాత్మనే ।
జగదానంద కందాయ పరమానంద హేతవే ॥ ౩౨

అరూపాయ సరూపాయ నానారూప ధరాయచ ।
విరూపాక్షాయ విధయే విధివిష్ణు స్తుతాయచ ॥ ౩౩

స్థావరాయ నమస్తుభ్యం జంగమాయ నమోస్తుతే ।
సర్వాత్మనే నమస్తుభ్యం నమస్తే పరమాత్మనే ॥ ౩౪

నమ స్త్రైలోక్య కామ్యాయ కామాంగ దహనాయచ ।
నమః శేషవిశేషాయ నమః శేషాంగదాయ తే ॥

శ్రీకంఠాయ నమస్తుభ్యం విషకంఠాయ తే నమః
వైకుంఠవంద్య పాదాయ నమోఽకుంఠిత శక్తయే ॥

నమః శక్త్యర్ధ దేహాయ విదేహాయ సుదేహినే ।
సకృత్ప్రణామ మాత్రేణ దేహి దేహ నివారిణే ॥

కాలాయ కాలకాలాయ కాలకూట విషాదినే ।
వ్యాల యజ్ఞోపవీతాయ వ్యాలభూషణ ధారిణే ॥

నమస్తే ఖండపరశో నమః ఖండేందుధారిణే ।
ఖండితాశేష దుఃఖాయ ఖడ్గకేటక ధారిణే ॥

గీర్వాణ గీత నాథాయ గంగా కల్లోల మాలినే ।
గౌరీశాయ గిరీశాయ గిరిశాయ గుహారణే ॥

చంద్రార్ధ శుద్ధభూషాయ చంద్రసూర్యాగ్ని చక్షుషే ।
నమ స్తే చర్మవసన నమో దిగ్వసనాయ తే ॥

జగదీశాయ జీర్ణాయ జరాజన్మ హరాయ తే ।
జీవాయ తే నమస్తుభ్యం జంజపూకాది హారిణే ॥

నమో డమరు హస్తాయ ధనుర్హస్తాయ తే నమః
త్రినేత్రాయ నమస్తుభ్యం జగన్నేత్రాయ తే నమః

త్రిశూల వ్యగ్రహస్తాయ నమస్త్రిపథగా ధర ।
త్రివిష్టపాధి నాథాయ త్రివేదీ పఠితాయ చ ॥

త్రయీమయా తుష్టాయ భక్తతుష్టి పయదాయచ ।
దీక్షితాయ నమస్తుభ్యం దేవదేవాయ తే నమః ॥

దారితాశేష పాపాయ నమ స్తే దీర్ఘదర్శినే ।
దూరాయ దురవాప్యాయ దోష నిర్దలనాయ చ ॥

శోషాకర కలా ధార త్యక్తదోషాగమాయ చ।
నమో ధూర్జటయే తుభ్యం ధత్తూరకుసుమ ప్రియ॥ ౪౭

నమో ధీరాయ ధర్మాయ ధర్మపాలాయ తేనమః।
నీలగ్రీవ నమస్తుభ్యం నమస్తే నీలలోహిత॥ ౪౮

నామమాత్ర స్మృతికృతాం త్రైలోక్యైశ్వర్య పూరక।
నమః ప్రమధనాథాయ పినాకోద్యత పాణయే॥ ౪౯

పశుపాశ వియోక్షాయ పశూనాంపతయే నమః।
నామోచ్చారణ మాత్రేణ మహాపాతక హారిణే॥ ౫౦

పరాత్పరాయ పారాయ పరాపర పరాయచ।
నమోஉపార చరిత్రాయ పవిత్ర కథాయచ॥ ౫౧

వామదేవాయ వామార్ధ ధారిణే వృషగామినే।
నమో భర్గాయ భీమాయ నతభీతి హరాయచ॥ ౫౨

భవాయ భవనాశాయ భూతానాం పతయే నమః।
మహాదేవ నమస్తుభ్యం మహేశ మహసాంపతే॥ ౫౩

నమో మృడానీ పతయే నమో మృత్యుంజయాయతే।
యజ్ఞారయే నమస్తుభ్యం యక్షరాజ ప్రియాయచ॥ ౫౪

యాయజూకాయ యజ్ఞాయ యజ్ఞానాం ఫలదాయినే।
రుద్రాయ రుద్రపతయే కద్రుద్రాయ రమాయచ॥ ౫౫

శూలినే శాశ్వతే శాయ శ్మశానావని చారిణే।
శివాప్రియాయ శర్వాయ సర్వజ్ఞాయ నమోస్తుతే॥ ౫౬

శివాయ శాంతిరూపాయ క్షేత్రజ్ఞాయ క్షమాకర।
క్షమాయ క్షితిహర్త్రేచ క్షీరగౌరాయతే నమః॥ ౫౭

అంధకారే నమస్తుభ్య మాద్యంత రహితాయ చ।
ఉదాధారాయ ఉమేశాయ ఉపేంద్రేంద్ర స్తుతాయచ॥ ౫౮

ఉమాకాంతాయ ఉగ్రాయ నమస్తే ఊర్ధ్వరేతసే ।
ఏకరూపాయ చైకాయ మహదైశ్వర్య రూపిణే ॥

అనంత కారిణే తుభ్య మంబికా పతయే నమః ।
త్వ మోంకారో వషట్కారో భూర్భువః స్వ స్త్వమేవహి ॥

దృశ్యాదృశ్యం యదత్రాస్తి తత్సర్వం త్వ ముమాధవ ।
స్తుతిం కర్తుం నజానామి స్తుతికర్తా త్వమేవహి ॥

వాచ్య స్త్వం వాచక స్త్వంహి వాక్చ త్వం ప్రణతోస్మి తే ।
నాన్యంవేద్మి మహాదేవ నాన్యం స్తౌమి మహేశ్వర ॥

నాన్యం నమామి గౌరీశ నాన్యాఖ్యా మాదదే శివ ।
మూకోన్య నామ గ్రహణే బధిరో న్య కథాశ్రుతౌ ॥

పంగు రన్యాభిగమనే స్మ్యంధో న్య పరివీక్షణే ।
ఏకఏవ భవానీశ ఏకః కర్తా త్వమేవహి ॥

పాతా హర్తా త్వమేకో నానాత్వం మూఢకల్పనా ।
అత స్త్వమేవ శరణం భూయో భూయః పునఃపునః ॥

సంసారసాగరే మగ్నం మా ముద్ధర మహేశ్వర ।
ఇతిస్తుత్వా మహేశానం జైగీషవ్యో మహామునిః ॥

వాచంయమో భవత్స్థాణోః పురతః స్థాణుసన్నిభః ।

ఇతిస్తుతిం సమాకర్ణ్య మునేశ్చంద్రవిభూషణః ।
ఉవాచచ ప్రసన్నాత్మా వరంబ్రూహీతి తంమునిమ్ ॥

॥జైగీషవ్య ఉవాచ॥

యదిప్రసన్నో దేవేశ తత స్తవపదాంబుజాత్ ।
మాభవాని భవానీశ దూరం దూరపద ప్రద ॥

అపరశ్చ వరో నాథ దేయో య మవిచారతః ।
యన్మయాస్థాపితం లింగం తత్ర సాన్నిధ్య మస్తుతే ॥ ౧౯

॥ఈశ్వర ఉవాచ॥

జైగీషవ్య మహాభాగ యదుక్తం భవతానఘ ।
తదస్తు సర్వం తేభీష్టం వర మన్యం దదామిచ ॥ ౨౦

యోగశాస్త్రం మయాదత్తం తవ నిర్వాణ సాధకం ।
సర్వేషాం యోగినాం మధ్యే యోగాచార్యోఽస్తు వై భవాన్ ॥ ౨౧

రహస్యం యోగవిద్యాయా యథావ త్త్వం తపోధన ।
సంవేత్స్యసే ప్రసాదాత్ మే యేన నిర్వాణ మాప్స్యసి ॥ ౨౨

యథానందీ యథాభృంగీ సోమనందీ యథా తథా ।
త్వం భవిష్యసి భక్తో మే జరా మరణ వర్జితః ॥ ౨౩

సంతి వ్రతాని భూయాంసి నియమాః సంత్యనేకధా ।
తపాంసి నానా సంత్యత్ర సంతి దానా న్యనేకశః ॥ ౨౪

శ్రేయసాం సాధనా న్యత్ర పాపఘ్నా న్యపిసర్వథా ।
పరంహి పరశ్చ శ్చైష నియమో య స్త్వ యా కృతః ॥ ౨౫

పరోహి నియమ శ్చైష మాం విలోక్య యదశ్యతే ।
మా మనాలోక్య యద్భుక్తం తద్భుక్తం కేవలం త్వఘమ్ ॥ ౨౬

సమర్చ్య చ యోభుఙ్క్తే పత్రపుష్ప ఫలైరపి ।
తోభక్షీ భవే న్మూఢః సజన్మా న్యేకవింశతిమ్ ॥ ౨౭

మహతో నియమస్యాస్య భవతా నుష్ఠితస్య వై ।
నార్హంతి షోడశీం మాత్రా మప్యన్యే నియమా యమాః ॥ ౨౮

తో మచ్చరణాభ్యాసే త్వం నివత్స్యసి సర్వథా ।
తో నైఃశ్రేయసీం లక్ష్మీం తత్రైవ ప్రాప్స్యసి ధ్రువమ్ ॥ ౨౯

జైగీషవ్యేశ్వరం నామ లింగం కాశ్యాం సుదుర్లభం ।
త్రీణి వర్షాణి సంసేవ్య లభేద్యోంగం నసంశయం ॥

జైగీషవ్య గుహాం ప్రాప్య యోగాభ్యసన తత్పరః ।
షణ్మాసేన లభేత్సిద్ధిం వాంఛితాం మదనుగ్రహాత్ ॥

తవ లింగమిదం భక్తైః పూజనీయం ప్రయత్నతః ।
విలోక్యాచ గుహా రమ్యా పరాం సిద్ధిమభీప్సుభిః ॥

అత్ర జ్యేష్ఠేశ్వర క్షేత్రే త్వల్లింగం సర్వసిద్ధిదం ।
నాశయే దఘ సంఘాని దృష్టం స్పృష్టం సమర్పితమ్ ॥

అస్మిన్ జ్యేష్ఠేశ్వరక్షేత్రే సంభోజ్య శివయోగినః ।
కోటి భోజ్య ఫలం సమ్య గేకైక పరిసంఖ్యయా ॥

జైగీషవ్యేశ్వరం లింగం గోపనీయం ప్రయత్నతః ।
కలౌ కలుషబుద్ధీనాం పురతశ్చ విశేషతః ॥

కరిష్యా మ్యత్ర సాంనిధ్య మస్మిన్‌లింగే తపోధన ।
యోగసిద్ధి ప్రదానాయ సాధకేభ్యః సదైవహి ॥

దదే శృణు మహాభాగ జైగీషవ్యాపరం వరం ।
త్వయేదం యత్కృతం స్తోత్రం యోగసిద్ధికరం పరమ్ ॥

మహాపాపౌఘ శమనం మహాపుణ్య ప్రవర్ధనం ।
మహాభీతి ప్రశమనం మహాభక్తి వివర్ధనమ్ ॥

ఏతత్ స్తోత్రజపాత్ పుంసా మసాధ్యం నైవ కించన ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన జపనీయం సుసాధకైః ॥

ఇతి దత్వా వరం తస్మై స్మరారిః స్మేరలోచనః ।
దదర్శ బ్రాహ్మణాం స్తత్ర సమేతాన్ క్షేత్రవాసినః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

నిశమ్యాఖ్యా న మతుల మేత త్ప్రాజ్ఞః ప్రయత్నతః ।
నిష్పాపో జాయతే మర్త్యో నోపసర్గైః ప్రబాధ్యతే ॥ ౬౧

ఇతి శ్రీస్కంద పురాణే కాశీఖండే జ్యేష్ఠేశాఖ్యానం నామ త్రిషష్టితమో ధ్యాయః ॥౬౩॥

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

దృష్ట్వా భూ దేవతాః శంభుం కిమాచఖ్యుః షడానన ।
కాని కానిచ లింగాని తత్ర తాన్యపి చక్ష్వమే ॥ ౧

జ్యేష్ఠస్థానే మహాపుణ్యే దేవదేవస్య వల్లభే ।
ఆశ్చర్యం కిమభూ త్తత్ర తదాచక్ష్వ షడానన ॥ ౨

॥స్కంద ఉవాచ॥

శృణగస్త్య యథాపృచ్ఛి భవతా తద్బ్రవీ మ్యహం ।
మందరాద్రిం యదాదేవో గతవాన్ బ్రహ్మగౌరవాత్ ॥ ౩

తదా నిరాశ్రియా విప్రాః క్షేత్రసంన్యాసినో నఘాః ।
ఉపాకృతా శ్చావిరతం మహాక్షేత్రప్రతిగ్రహాత్ ॥ ౪

ఖాతం ఖాతం చ దండాగ్రై ర్భూమిం కందాది వృత్తయః ।
చక్రుః పుష్కరిణీం రమ్యాం దండఖాతాభిధాం మునే ॥ ౫

తత్తీర్థం పరితః స్థాప్య మహాలింగా న్యనేకశః ।
మహేశారాధన పరా స్తపశ్చక్రుః ప్రయత్నతః ॥ ౬

విభూతి ధారిణో నిత్యం నిత్యం రుద్రాక్షధారిణః ।
లింగపూజారతా నిత్యం శతరుద్రియ జాపినః ॥ ౭

తే ఋత్వా దేవదేవస్య పునరాగమనం మునే ।
తపః కృశా అతితరా మాసురానంద మేదురాః ॥

ద్విజాః పంచసహస్రాణి చరంతో విపులం తపః ।
దండఖాతా న్మహాతీర్థా చాజగ్ముర్దేవదర్శినే ॥

తీర్థా న్మందాకినీ నామ్నో ద్విజాః పాశుపతవ్రతాః ।
శివైకారాధన పరాః సమేతా అయుతోన్మితాః ॥

హంసతీర్థా త్పరిప్రాప్తా అయుతం త్రిశతోత్తరం ।
శతం దుర్వాసస స్తీర్థా దేకాదశ శతాధికం ॥

మత్స్యోదర్యా పరా పేతుః సహస్రాణి షదేవహి ।
కపాలమోచనా త్సప్త శతా న్యభ్యాగతా ద్విజాః ॥

ఋణమోచనత స్తీర్థా త్సహస్రం ద్విశతాధికం ।
వైతరణ్యా అపి మునే ద్విజానా మయుతార్ధకం ॥

తతః పృథూదకా త్కుండాత్ పృథునా పరిఖానితాత్ ।
అయాసిషు ర్ద్విజానాంచ శతాన్యేవ త్రయోదశ ॥

తథై వాప్సరసః కుండా న్మేనకాఖ్యా చ్ఛతద్వయం ।
ఊర్వశీకుండతః ప్రాప్తాః సహస్రం ద్విశతాధికం ॥

తథైరావత కుండాచ్చ బ్రాహ్మణా స్త్రిశతానిచ ।
గంధర్వాప్సరసః సప్త శతాని ద్విశతానిచ ॥

వృశేష తీర్థా దాజగ్ము ర్నవతిః సశతత్రయా ।
యక్షిణీ కుండతః ప్రాప్తాః సహస్రం త్రిశతోత్తరమ్ ॥

లక్ష్మీతీర్థా త్పరంజగ్ముః షోడశైవ శతానిచ ।
పిశాచ మోచనా త్సప్త సహస్రాణి ద్విజోత్తమాః ॥

పితృకుండా చ్ఛతం సాగ్రం ధ్రువతీర్థా చ్ఛతాని షట్ ,
మానసాఖ్యా చ్చసరసో ద్విశతీ సశతత్రయా ॥

బ్రాహ్మణా వాసుకి హ్రదా త్సహస్రాణి దశైవతు ।
తద్దై వాష్ట శతం ద్రష్టుం జానకీకుంటతో ద్విజాః ॥ ౨౦

కాశీనాథ మనుప్రాప్తాః పరమానందదాయినం ।
తథా గౌతమ కుండా చ్చ శతాని నవ చాగతాః ॥ ౨౧

తీర్థా ద్దగరతి సంహర్తు ర్బ్రాహ్మణాః ప్రతిపేదిరే ।
ఏకాదశ శతాన్యేవ ద్రష్టుం దేవ ముమాపతిమ్ ॥ ౨౨

అసీసంభేద మారభ్య గంగాతీర స్థితా ద్విజాః ।
అసంగమేశ్వరా త్తత్ర పరిప్రాప్తా ఘటోద్భవ ॥ ౨౩

అష్టాదశ సహస్రాణి తథా పంచశతా న్యపి ।
బ్రాహ్మణాః పంచ పంచాశ ద్గంగాతీరా త్సమాగతాః ॥ ౨౪

సార్ద్రి దూర్వాక్షత కరైః సపుష్ప ఫల పాణిభిః ।
సుగంధమాల్యహస్తై శ్చ బ్రాహ్మణై ర్జయవాదిభిః ॥ ౨౫

స్తుతో మంగలసూక్తైశ్చ ప్రణతశ్చ పునఃపునః ।
తేభ్యో దత్తాభయః శంభుః పప్రచ్ఛ కుశలం ముదా ॥ ౨౬

తతస్తే బ్రాహ్మణాః ప్రోచుః ప్రబద్ధ కరసంపుటాః ।
క్షేత్రే నివసతాం నాథ సదా నః కుశలోదయః ॥ ౨౭

విశేషతః కృతోఽస్మాభిః సాక్షా న్నయనగోచరః ।
త్వం యత్స్వరూపం శ్రుతయో సవిదుః పరమార్థతః ॥ ౨౮

స దైవాకుశలం తేషాం యే త్వత్క్షేత్ర పరాఙ్ముఖాః ।
చతుర్దశాపి వై లోకా స్తేషాం నిత్యం పరాఙ్ముఖాః ॥ ౨౯

యేషాం హృది సదైవాస్తే కాశీ త్వాశీవిషాంగద ।
సంసారాశీవిష విషం సతేషాం ప్రభవే త్క్వచిత్ ॥ ౩౦

గర్భరక్షా మణి స్తంత్రః కాశీవర్ణ ద్వయాత్మకః ।
యస్య కంఠే సదాతిష్ఠే త్తస్యా కుశలతా కుతః ॥ ౩౧

సుధాం పిబతి యో నిత్యం కాశీవర్ణ ద్వయాత్మికాం ।
స నైర్జరీం దశాం హిత్వా సుధైవ పరిజాయతే ॥

శ్రుతం కర్ణామృతం యేన కాశీ త్యక్షర యుగ్మకం ।
న సమాకర్ణయ త్యేవ సపున ర్గర్భజాం కథామ్ ॥

కాశీరజోపి యన్మూర్ధ్ని పతే దప్యనిలాహతం ।
చంద్రశేఖర తన్మూర్ధా భవే చ్చంద్ర కలాంకితః ॥

ప్రసంగతోపి యన్నేత్ర పథమానందకాననం ।
యాతం త్నేత్ర సజాయంతే నేక్షేరన్ పితృకాననమ్ ॥

గచ్ఛతా తిష్ఠతా వాపి స్వపతా జాగ్రతా భవా ।
కాశీత్యేష మహామంత్రో యేనజప్తః సనిర్భయః ॥

యేన బీజాక్షర యుగం కాశీతి హృది ధారితం ।
అబీజాని భవంత్యేవ కర్మబీజాని తస్యవై ॥

కాశీకాశీతి కాశీతి జపతో యస్య సంస్థితిః ।
అన్యత్రాపి సత స్తస్య పురో ముక్తిః ప్రకాశతే ॥

క్షేమమూర్తి రియంకాశీ క్షేమమూర్తి ర్భవాన్భవ ।
క్షేమమూర్తి స్త్రిపథగా నాన్యత్ క్షేమ త్రయం క్వచిత్ ॥

బ్రాహ్మణానా మితివచః క్షేత్రభక్తి విజృంభితం ।
నిశమ్య గిరిజాకాంత స్తుతోష నితరాం హరః ॥

ప్రోవాచ చ ప్రసన్నాత్మా ధన్యా యూయం ద్విజర్షభాః ।
యేషా మిహేదృశీ భక్తి ర్మమ క్షేత్రే తిపావనే ॥

జానే సత్వమయా జాతాః క్షేత్రస్యాస్య నిషేవణాత్ ।
నీరజస్కావి తమసః సంసారార్ణవ పారగాః ॥

వారాణస్యాస్తు యేభక్తా తే భక్తా మమ నిశ్చితం ।
జీవన్ముక్తాహి తే నూనం మోక్షలక్ష్మ్యా కటాక్షితాః ॥

ద్రుహ్యేచ్చ కాశీస్థితో జంతు రల్పకోపి విరోధితః ।
తై ర్వై విశ్వంభరా సర్వా మయాసహ విరోధితా ॥ ౪౪

వారాణాస్యాః స్తుతిమపి యో నిశమ్యానుమోదతే ।
అపి బ్రహ్మాండ మఖిలం ధ్రువంతే నానుమోదితం ॥ ౪౫

నివసంతి హి యే మర్త్యా అస్మి న్నానంద కాననే ।
మమాంతఃకరణే తేవై నివసేయు రకల్మషాః ॥ ౪౬

నివసంతి మమ క్షేత్రే మమభక్తిం ప్రకుర్వతే ।
మమ లింగధరా యేతు తానే వోపదిశా మ్యహమ్ ॥ ౪౭

నివసంతి మమక్షే త్రే మమభక్తిం నకుర్వతే ।
మమ లింగధరా యే నో నతా నుపదిశా మ్యహం ॥ ౪౮

కాశీ నిర్వాణనగరీ యేషాం చిత్తే ప్రకాశతే ।
తే మత్పురః ప్రకాశంతే నైఃశ్రేయస్యా శ్రియా వృతాః ॥ ౪౯

మోక్షలక్ష్మీ రియంకాశీ నయేభ్యః పరిరోచతే ।
స్వలక్ష్మీం కాంక్షమాణేభ్యః పతితా స్తే న సంశయః ॥ ౫౦

కాశీం సంకాంక్షమాణానాం పురుషార్థ చతుష్టయం ।
పురః కింకరవ త్తిష్ఠే న్మమానుగ్రహితో ద్విజాః ॥ ౫౧

ఆనందకాననే హ్యత్ర జ్వల ద్దావానలోఽస్మ్యహం ।
కర్మబీజాని జంతూనాం జ్వాలయే న్నప్రరోహయే ॥ ౫౨

స్త్రవ్యం సతతం కాశ్యాం యష్టవ్యోహం ప్రయత్నతః ।
తవ్యౌ కలికాతౌచ రంతవ్యా ముక్తి రంగనా ॥ ౫౩

ప్రాప్యాపి కాశీం దుర్బుద్ధి ర్యోన మాం పరిసేవతే ।
స్య హస్తగతాప్యేషు కైవల్యశ్రీః ప్రణశ్యతి ॥ ౫౪

న్యా మద్భక్తి లక్ష్మాణో బ్రాహ్మణాః కాశివాసినః ।
మాయం యచ్చేతసో వృత్తేర్నదూరే హం నకాశికా ॥ ౫౫

దాతవ్యో వో వరఃకోఽత్ర విరియతాం మే యథారుచి ।
పేరియాంసో మే యతో యూయం క్షేత్ర సంన్యాస కారిణః ॥

ఇతి పీత్వా మహేశాన ముఖక్షీరాబ్ధిజాం సుధాం ।
పరితృప్తా ద్విజాః సర్వే వవ్రి ర్వర మనుత్తమం ॥

॥బ్రాహ్మణా ఊచుః॥

ఉమాపతే మహేశాన సర్వజ్ఞవర ఏష నః ।
కాశీ కదాపి నత్యాజ్యా భవతా భవతాపహృత్ ॥

వచనా ద్బ్రాహ్మణానాం తు శాపో మా ప్రభవత్విహ ।
కదాచిదపి కేషాంచి త్కాశ్యాం మోక్షాంతరాయకః ॥

తవ పాదాంబుజ ద్వంద్వే నిర్ద్వంద్వా భక్తి రస్తు నః ।
ఆకలే వరపాతంచ కాశీవాసోఽస్తు నోఽనిశమ్॥

కిమన్యేన వరేణేశ దేయ ఏష వరోహి నః ।
అవధే హ్యంధకధ్వంసి న్వరమన్యం వృణీమహే ॥

తవ ప్రతినిధీకృత్యా స్మాభి స్త్వద్భక్తి భావితైః ।
ప్రతిష్ఠి తేషు లింగేషు సాన్నిధ్యం భవతోఽ స్త్విహ ॥

శ్రుత్వేతి తేషాం వాక్యాని తథా స్త్వితి పినాకినా ।
ప్రోచేఽన్యోపి వరో దత్తో జ్ఞానం వశ్చ భవిష్యతి ॥

పునః ప్రోవాచ దేవేశో నిశామయత భోద్విజాః ।
హితం వః కథయామ్యత్ర తదనుష్ఠీయతాం ధ్రువమ్ ॥

సేవ్యోత్తరవహా నిత్యం లింగ మర్చ్యం ప్రయత్నతః ।
దమో దానం దయా నిత్యం కర్తవ్య మ్ముక్తికాంక్షిభిః ॥

ఇదమేవ రహస్యంచ కథితంక్షేత్రవాసినాం ।
మతిః పరహితా కార్యా వాచ్యం నోద్వేగకృ ద్వచః ॥

మనసాపి నకర్తవ్య మేనోత్ర విజిగీషుణా।
అత్రత్య మక్షయం యస్మా త్తుస్సకృతం సుకృతేతరత్ ॥ ౧౭

అన్యత్ర యత్కృతం పాపం తత్కాశ్యాం పరిణశ్యతి।
వారాణస్యాం కృతం పాప మంతర్గేహే ప్రణశ్యతి ॥ ౧౮

అంతర్గేహే కృతం పాపం పైశాచ్య నరకావహం।
పిశాచ నరకప్రాప్తి ర్గచ్ఛత్యేవ బహిర్యది ॥ ౧౯

సకల్పకోటిభిః కాశ్యాం కృతం కర్మ ప్రమృజ్యతే।
కింతు రుద్ర పిశాచత్వం జాయతే త్రాయుతత్రయమ్ ॥ ౨౦

వారాణస్యాం స్థితో యోవై పాతకేషు రతః సదా।
యోనిం ప్రాప్యాపి పైశాచీం వర్షాణా మయుతత్రయమ్ ॥ ౨౧

పునరత్రైవ నివసన్ జ్ఞానం ప్రాప్స్య త్యనుత్తమం।
తేన జ్ఞానేథ సంప్రాప్తే మోక్ష మాప్స్య త్యనుత్తమం ॥ ౨౨

దుష్కృతాని విధాయేహ బహిః పంచత్వ మాగతాః।
తేషాం గతిం ప్రవక్ష్యామి శృణు తద్ద్విజసత్తమాః ॥ ౨౩

యమాఖ్యా మేగణాః సంతి ఘోరా వికృతమూర్తయః।
మూషా యాం తే ధమంత్యాదౌ క్షేత్ర దుష్కృతకారిణః ॥ ౨౪

నయంత్యనూపప్రాచ్యాం చ తతః ప్రాచీం దురాసదాం।
వర్షాకాలే దురాచారాన్ పాతయంతి మహాజలే ॥ ౨౫

జలౌకాభిః సపక్షాభి ర్దందశూకై ర్జలోద్భవైః।
వర్ణివారైశ్చ మశకై ర్దశ్యంతే తే దివానిశం ॥ ౨౬

తతో యామ్యై ర్హిమశ్రో తే నీయంతేఽద్రౌ హిమాలయే।
అనావరణై ర్హీనాః క్లేశ్యంతే తేదివానిశం ॥ ౨౭

మరుస్థలే తతోగ్రీష్మే వారివృక్ష వివర్జితే।
దివాకరకరై స్తీవ్రైః ప్రాప్యంతే తే పిపాసితాః ॥ ౨౮

క్లేశితాస్తే గణై రుగ్రై ర్యాతనాభిః సమంతతః ।
ఇత్థం కాల మసంఖ్యాత మానీయంతే తత స్త్విహ ॥

నివేదయంతి తే యామాః కాలరాజాంతికే తతః ।
కాలరాజోపి తాన్ దృష్ట్వా కర్మ సంస్మార్య దుష్కృతం ॥

వివస్త్రాన్ క్షుత్తృషార్తాంశ్చ లగ్నపృష్ఠోదర త్వచః ।
ఆన్యై రుద్రపిశాచైశ్చ సహ సంయోజయత్యపి ॥

తతో రుద్రపిశాచాస్తే భైరవానుచరాః సదా ।
సహంతే క్లమ మత్యర్థం క్షుత్తృష్ణోగ్రత్వ సంభవం ॥

ఆహారం రుధిరోన్మిశ్రం తే లభంతే కదాచన ।
ఏవం త్రియుత సంఖ్యాకం కాలం తత్రాతిదుఃఖితాః ॥

శ్మశాన స్తంభ మభితో నీయంతే కంఠపాశితాః ।
పిపాసితా అపి నతేంబు స్పర్శమపి చాప్నుయుః ॥

అథ సంక్షీణ పాపా స్తే కాలభైరవ దర్శనాత్ ।
ఇహైవ దేహినో భూత్వా ముచ్యంతే తే మమాజ్ఞయా ॥

తస్మా న్నకామయే తాత్ర వాఙ్మనః కర్మణా ప్యఘం ।
శుచౌ పథి సదా స్థేయం మహాలాభ మభీప్సుభిః ॥

నావిముక్తే మృతః కశ్చి న్నరకం యాతి కిల్బిషీ ।
మమానుగ్రహ మాసాద్య గచ్ఛత్యేవ పరాంగతిం ॥

అనాశనం యః కురుతే మద్భక్త ఇహ సువ్రతః ।
నతస్య పున రావృత్తిః కల్పకోటి శతైరపి ॥

అశాశ్వత మిదం జ్ఞాత్వా మానుష్యం బహుకిల్బిషం ।
అవిముక్తం సదా సేవ్యం సంసారభయమోచకం ॥

నాన్య త్పశ్యామి జంతూనాం ముక్త్వా వారాణాసీం పురీం ।
సర్వపాప ప్రశమనీం ప్రాయశ్చిత్త కలౌయుగే ॥

జన్మాంతర సహస్రేషు యత్పాపం సముపార్జితం ।
అవిముక్తం ప్రవిష్టస్య తత్సర్వం వ్రజతి క్షయం ॥ ౯౧

జన్మాంతర సహస్రేషు యుంజన్యోగీ యదాప్నుయాత్ ।
తదిహైవ వరోమోక్షో మరణా దధిగమ్యతే ॥ ౯౨

తిర్యగ్యోనిగతా సత్వా యే విముక్తకృతాలయాః ।
కాలేన నిధనం ప్రాప్తా స్తేపియాంతి పరాంగతిం ॥ ౯౩

అవిముక్తం నసేవంతే యేమూఢా స్తమసావృతాః ।
విణ్మూత్ర రేతసాం మధ్యే తే వసంతి పునఃపునః ॥ ౯౪

అవిముక్తం సమాసాద్య యోలింగం స్థాపయే త్సుధీః ।
కల్పకోటిశతై ర్వాపి నాస్తి తస్య పునర్భవః ॥ ౯౫

గ్రహ నక్షత్ర తారాణాం కాలేన పతనం ధ్రువం ।
అవిముక్తే మృతానాంతు పతనం నైవ విద్యతే ॥ ౯౬

బ్రహ్మహత్యాం నరః కృత్వా పశ్చాత్సంయత మానసః ।
ప్రాణాం స్త్యజతి యఃకాశ్యాం సముక్తో నాత్ర సంశయః ॥ ౯౭

స్త్రియః పతివ్రతా యాశ్చ మమ భక్తిసమాహితాః ।
అవిముక్తే మృతా విప్రా యాంతి తా పరమాం గతిమ్ ॥ ౯౮

అతోత్క్రమణకాలే హం స్వయమేవ ద్విజోత్తమాః ।
దిశామి తారకం బ్రహ్మ దేహీస్యా ద్యేన తన్మయః ॥ ౯౯

మన్మనా మమభక్తశ్చ మయి సర్వార్పితక్రియః ।
యథామోక్ష మిహాప్నోతి నతథాన్యత్ర కుత్రచిత్ ॥ ౧౦౦

మరణం నిశ్చితం జ్ఞాత్వా గతిం చాసుఖరూపిణీం ।
చల మాగంతుకం సర్వం తతఃకాశీం సమాశ్రయేత్ ॥ ౧

కాశీసమాశ్రితా యైస్తు మనోవాక్కాయకర్మభిః ।
తానత్ర నిర్మలధియో నిర్వాణశ్రీః సమాశ్రయేత్ ॥ ౨

కాశీస్థితైక మపియః ప్రీణయే న్నాన్యయజ్ఞై ర్ధనైః ।
తేన త్రైలోక్య మఖిలం ప్రీణితం తు మయా సహ ॥

యః ప్రీణయతి పుణ్యాత్మా నిర్వాణ నగరీ వరం ।
పుమర్థేన స్థితేర్నిత్యం బ్రాహ్మణాః ప్రీణయామితమ్ ॥

దివోదాసోపి రాజర్షిః కాశీం ధర్మేణ పాలయన్ ।
సదేహో మత్పదం ప్రాప్తో యతో నపునరాగతిః ॥

అత్రయోగ స్తథాజ్ఞానం ముక్తి రేకేన జన్మనా ।
అతోఽవిముక్త మాసాద్య నాన్య ద్గచ్ఛే త్తపోవనం ॥

మోక్షం సుదుర్లభం జ్ఞాత్వా సంసారం చాతిభీషణం ।
అశ్మనా చరణౌ హత్వా కాల మత్ర ప్రతీక్షయేత్ ॥

అవిముక్తం పరిత్యజ్య యదా యాస్యంతి దుర్ధియః ।
హసిష్యంతి తదాభూతా న్యన్యోన్య కరతాడనైః ॥

ప్రాప్య వారాణసీం పుణ్యాం సిద్ధిక్షేత్ర మనుత్తమం ।
పరినిష్క్రాంతు మన్యత్ర కస్యజంతో ర్మతిర్భవేత్ ॥

మహాదానేన చాన్యత్ర యత్ఫలం లభ్యతే నరైః ।
అవిముక్తేతు కాకిణ్యాం దత్తాయాం తదవాప్యతే ॥

ఏకం సమర్చయే ల్లింగం తప స్తప్యేత చాపరః ।
తయో ర్మధ్యేతు సశ్రేష్ఠో యోలింగం పూజయే దిహ ॥

తీర్థాంతరే గవాంకోటిం విధివ ద్యః ప్రయచ్ఛతి ।
ఏకాహం యో వసేత్కాశ్యాం కాశీవాసీ తయోర్వరః ॥

అన్యత్ర బ్రాహ్మణానాంతు కోటిం సంభోజ్య యత్ఫలం ।
వారాణస్యాంతు చైకేన భోజితేన తదాప్యతే ॥

సన్నిహత్యాం కురుక్షేత్రే రాహుగ్రస్తే దివాకరే ,
తులాపురుషదానేన కాశీభిక్షా సమాభవేత్ ॥

మమేహ పరమం జ్యోతి రాపాతాలా ద్వ్యవస్థితం ।
అతీత్య సప్తలోకాదీ ననంతం లింగరూపధృక్ ॥ ౧౫

పృధివ్యాం తేపి యేఽంగ మవిముక్తం స్మరంతి మే ।
కలుషై స్తై విముచ్యంతే మహద్భి రితి నిశ్చితమ్ ॥ ౧౬

అస్మిన్ క్షేత్రేతు యేనాహం దృష్టః స్పృష్టః సమర్చితః ।
సంప్రాప్య తారకం జ్ఞానం నసభూయో భిజాయతే ॥ ౧౭

యో మామిహ సమభ్యర్చ్య మ్రియతేన్యత్ర కుత్రచిత్ ।
జన్మాంతరేపి మాంప్రాప్య సవిముక్తో భవిష్యతి ॥ ౧౮

ఇత్యుక్త్వా క్షేత్రమాహాత్మ్యం ద్విజానా మగ్రతో హరః ।
పశ్యతా మేవ తేషాంతు తత్రైవాఽంతర్హితో భవత్ ॥ ౧౯

తేపి సాక్షా ద్విరూపాక్షం ప్రత్యక్షీకృత్య బాడవాః ।
ప్రహృష్టమనసోఽత్యంతం ప్రయయుః స్వం స్వమాశ్రయమ్ ॥ ౨౦

శంభోర్వాక్యం వినిశ్చిత్య సర్వజ్ఞస్య కృపానిధేః ।
త్యక్త్వా కార్యాంతరం విప్రా లింగాన్యేవ సమర్చిషుః ॥ ౨౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

పఠిత్వా పాఠయిత్వాచ రహస్యాఖ్యాన ముత్తమం ।
శ్రద్ధాలుః పాతకై ర్ముక్తః శివలోకే మహీయతే ॥ ౨౨

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే క్షేత్రరహస్యకథనం
నామచతుఃషష్టితమోధ్యాయః ॥ ౬౪

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

జ్యేష్ఠేశ్వరస్య పరితో యానిలింగాని కుంభజ ।
తాని పంచసహస్రాణి మునీనాం సిద్ధిదా న్యలం ॥

పరాశరేశ్వరం లింగం జ్యేష్ఠేశా దుత్తరే మహత్ ।
తస్య దర్శనమాత్రేణ నిర్మలం జ్ఞాన మాప్యతే ॥

తత్రైవ సిద్ధిదం లింగం మాండవ్యేశ్వర సంజ్ఞితం ।
నతస్యదర్శనా జ్జాతు దుర్బుద్ధిం ప్రాప్నుయా న్నరః ॥

లింగంచ శంకరేశాఖ్యం తత్రైవ శుభదం సదా ।
భృగునారాయణ స్తత్ర భక్తానాం సర్వసిద్ధిదః ॥

జాబాలీశ్వర సంజ్ఞంచ లింగం తత్రాతి సిద్ధిదం ।
తస్య సందర్శనా జ్జాతు నజంతు ర్దుర్గతిం వ్రజేత్ ॥

సుమంతుమునినా శ్రేష్ఠ స్తత్రాదిత్యః ప్రతిష్ఠితః ।
తస్య సందర్శనా దేవ కుష్ఠవ్యాధిః ప్రశామ్యతి ॥

భైరవీ భీషణానామ తత్ర భీషణరూపిణీ ।
క్షేత్రస్య భీషణం సర్వం నాశయే ద్భావతోర్చితా ॥

తత్రోపజంఘనే ర్లింగం కర్మబంధ విమోక్షణం ।
నృభిః సంసేవితం భక్త్యా షణ్మాసా త్సిద్ధిదం పరమ్ ॥

భారద్వాజేశ్వరం లింగం లింగం మాద్రీశ్వరం వరం ।
ఏకత్ర సంస్థితే ద్వేతు ద్రష్టవ్యే సుకృతాత్మనా ॥

ఆరుణిస్థాపితం లింగం తత్రైవ కలశోద్భవ ।
తస్యలింగస్య సేవాతః సర్వామృద్ధి మవాప్నుయాత్ ॥

లింగం వాజసనేయాఖ్యం తత్రా స్త్యతిమనోహరం ।
తస్య సందర్శనా త్పుంసాం వాజపేయఫలం భవేత్ ॥

కణ్వేశ్వరం శుభం లింగం లింగం కాత్యాయనేశ్వరం ।
వామదేవేశ్వరం లింగ మౌతథ్యేశ్వర మేవచ ॥ ౧౨

హారీతేశ్వర సంజ్ఞంచ లింగంవై గాలవేశ్వరం ।
కుంభేర్లింగం మహాపుణ్యం తథావై కౌసుమేశ్వరమ్ ॥ ౧౩

అగ్నివర్ణేశ్వరం చైవ నైధ్రుమేశ్వర మేవచ ।
వత్సేశ్వరం మహాలింగం పర్ణాదేశ్వర మేవచ ॥ ౧౪

సక్తుప్రస్థేశ్వరం లింగం కణాదేశం తథైవచ ।
అన్యత్తత్ర మహాలింగం మాండూకాయ నిరూపితమ్ ॥ ౧౫

బాభ్రవేయేశ్వరం లింగం శిలావృత్తీశ్వరం తథా ।
చ్యవనేశ్వర లింగంచ శాలంకాయనకేశ్వరమ్ ॥ ౧౬

కలిందనేశ్వరం లింగం లింగ మక్రోధనేశ్వరం ।
లింగం కపోతవృత్తీశం కంకేశం కుంతలేశ్వరమ్ ॥ ౧౭

కంఠేశ్వరం కహోలేశం లింగం తుంబురు పూజితం ।
మతంగేశం మరుత్తేశం మగధేయేశ్వరం తథా ॥ ౧౮

జాతూకర్ణేశ్వరం లింగం జంబుకేశ్వర మేవచ ।
జారుధీశం జలేశంచ జాల్మేశం జాలకేశ్వరమ్ ॥ ౧౯

ఏవమాదీని లింగాని అయుతార్ధాని కుంభజ ।
స్మరణా ద్దర్శనాత్స్పర్శా దర్చనా న్నమనాత్ స్తుతేః ॥ ౨౦

నజాతు జాయతే జంతోః కలుషస్య సముద్భవః ।
ఏతేషాం శుభలింగానాం జ్యేష్ఠస్థానేతి పావనే ॥ ౨౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఏకదా తత్ర యద్వృత్తం జ్యేష్ఠస్థానే మహామునే ।
తదిహాంతే ప్రవక్ష్యామి శృణుష్వాఘ వినాశనమ్ ॥ ౨౨

స్వైరం విహరత స్తత్ర జ్యేష్ఠస్థానే మహేశితుః ।
కౌతుకేనైవ చిక్రీడ శివా కందుకలీలయా ॥

ఉదంచ న్న్యంచదంగానాం లాఘవం పరితన్వతీ ।
నిఃశ్వాసామోదముదిత భ్రమరాకులితేక్షణా ॥

భ్రశ్యద్ధమ్మిల్ల సన్మాల్యా స్థపుటీకృత భూమికా ।
స్విద్యత్కపోల పత్రాలీ స్రవదంబు కణోజ్జ్వలా ॥

స్ఫుట చ్చోళాంశుక పథ నిర్యదంగ ప్రభావృతా ।
ఉల్లసత్కందు కాస్ఫాలా తిశోణిత కరాంబుజా ॥

కందుకానుగసద్దృష్టి న ర్తిత భ్రూలతాంచలా ।
మృడానీ కిలఖేలంతీ దదృశే జగదంబికా ॥

అంతరిక్షచరాభ్యాంచ దితిజాభ్యాం మనోహరా ।
కటాక్షి తాభ్యా మిషవై సముపస్థిత మృత్యునా ॥

విదలోత్పల సంజ్ఞాభ్యాం దృప్తాభ్యాం వరతో విధేః ।
తృణీకృతత్రిజగతీ పురుషాభ్యాం స్వదోర్బలాత్ ॥

దేవీం పతిజిహీషూన్ తౌ విషమేషు ప్రపీడితౌ ।
దివోవతేరతుః క్షిప్రం మాయాం స్వీకృత్య శాంబరీమ్ ॥

ధృత్వా పారషదీం మూర్తి మాయాతా వంబికాంతికం ।
తావత్యంతక సుదువృత్తా వతిచంచలమానసౌ ॥

సర్వజ్ఞేన పరిజ్ఞాతౌ చాంచల్యా ల్లోచనోద్భవాత్ ।
కటాక్షితాథ దేవేన దుర్గా దుర్గారిఘాతినీ ॥

విజ్ఞాయ నేత్రసంజ్ఞాం తు సర్వజ్ఞార్ధ శరీరిణీ ।
తేనైవ కందుకేనాథ యుగప న్నిజఘానతౌ ॥

మహాబలౌ మహాదేవ్యా కందుకేన సమాహతౌ ।
పరిభ్రమ్య పరిభ్రమ్య తౌ దుష్టౌ వినిపేతతుః ॥

వృంతాదివ ఫలేపక్వే తాలా దనిలలోలితే ।
దంభోలినా పరిహతే శృంగే ఇవ మహాగిరేః ॥ ౩౫

త్రా నిపాత్య మహాదైత్యా వకార్యకరణోద్యతా ।
తతః పరిణతిం యాతో లింగరూపేణ కందుకః । ౩౬

కందుకేశ్వర సంజ్ఞంచ తల్లింగ మభవత్తదా ।
జ్యేష్ఠేశ్వర సమీపేతు సర్వదుష్ట నివారణమ్ ॥ ౩౭

కందుకేశ సముత్పత్తిం యః శ్రోష్యతి ముదాన్వితః।
పూజయిష్యతి యోభక్త స్తస్య దుఃఖభయం కుతః॥ ౩౮

కందుకేశ్వరభక్తానాం మానవానాం నిరేనసాం ।
యోగక్షేమం సదాకుర్యా ద్భవానీ భయనాశినీ ॥ ౩౯

మృడానీ తస్య లింగస్య పూజాం కుర్యా త్సదైవహి ।
తత్రైవ దేవ్యాః సాన్నిధ్యం పార్వత్యా భక్తసిద్ధిదం ॥ ౪౦

కందుకేశం మహాలింగం కాశ్యాం యై ర్నసమర్చితం ।
కథం తేషాం భవానీశౌ స్యాతాం సర్వేప్సితప్రదౌ ॥ ౪౧

ద్రష్టవ్యంచ ప్రయత్నేన తల్లింగం కందుకేశ్వరం ।
సర్వోపసర్గ సంఘాత విఘాత కరణం పరం ॥ ౪౨

కందుకేశ్వర నామాపి శ్రుత్వా వృజినసంతతిః ।
క్షిప్రం క్షయ మవాప్నోతి తమః ప్రాప్యోష్ణగుం యథా ॥ ౪౩

॥స్కంద ఉవాచ॥

సంశృణుష్వ మహాభాగ జ్యేష్ఠేశ్వర సమీపతః ।
యద్వృత్తాంత మభూద్విప్ర పరమాశ్చర్యకృ ద్భువమ్ ॥ ౪౪

దండఖాతే మహాతీర్థే దేవర్షి పితృతృప్తిదే ।
తప్య మానేషు విప్రేషు నిష్కామం పరమం తపః ॥ ౪౫

దైత్యో దుందుభినిర్హ్రాదో దుష్టః ప్రహ్లాదమాతులః ।
దేవాఃకథం సుజేయాః స్యు రిత్యుపాయ మచింతయత్ ॥

కింబలాశ్చ కిమాహారాః కిమాధారాహి దేవతాః ।
విచార్య బహుశో దైత్య స్తత్త్వం విజ్ఞాయ నిశ్చితం ॥

అవశ్య మగ్రజన్మానో హేతవో త్రవిచారతః ।
బ్రాహ్మణా న్హంతు మసకృ త్కృతవా నుద్యమం తతః ॥

యతః క్రతుభుజో దేవాః క్రతవో వేదసంభవాః ।
తే వేదా బ్రాహ్మణాధీనా స్తతో దేవబలం ద్విజాః ॥

నిశ్చితం బ్రాహ్మణాధారాః సర్వేవేదాః సహాసవాః ।
గీర్వాణా బ్రాహ్మణ బలా నాత్రకార్యా విచారణా ॥

బ్రాహ్మణా యదినష్టా వేదానష్టా స్తతః స్వయం ।
ఆమ్నాయేషు ప్రణష్టేషు వినష్టాః సప్తతంతవః ॥

యజ్ఞేషు నాశం గచ్ఛత్సు హృతాహారా స్తతఃసురాః ।
నిర్బలాః సుఖజేయాఃస్యు ర్జితేషు త్రిదశేష్వథ ॥

అహమేవ భవిష్యామి మాన్య స్త్రీజగతీపతిః ।
ఆహరిష్యామి దేవానా మక్షయా సర్వసంపదః ॥

నిర్వేక్ష్యామి సుఖాన్యేవ రాజ్యే నిహతకంటకే ।
ఇతి నిశ్చిత్య దుర్బుద్ధిః పునశ్చింతిత వా న్మనే ॥

ద్విజాః క్వసంతి భూయాంసో బ్రహ్మతేజోతిబృంహితాః ।
శ్రుత్యధ్యయన సంపన్నా స్తపోబల సమన్వితాః ॥

భూయసాం బ్రాహ్మణానాంతు స్థానం వారాణసీ భవేత్ ।
తానాదా వుపసంహృత్య యామి తీర్థాంతరం తతః ॥

యత్రయత్ర హి తీర్థేషు యత్రయత్రాశ్రమేషుచ ।
సంతి సర్వేఽగ్రజన్మాన స్తే మయా ద్యాః సమంతతః ॥

ఇతి దుందుభినిర్హ్రాదో మతిం కృత్వా కులోచితాం।
ప్రాప్యాపి కాశీం దుర్వృత్తో మాయావీ న్యవధీ ద్విజాన్॥ ౫౮

సమిత్కుశా న్సమాదాతుం యత్ర యాంతి ద్విజోత్తమాః।
అరణ్యే తత్ర తాన్సర్వాన్ సభక్షయతి దుర్మతిః॥ ౫౯

యథా కోపి నవేత్త్యేవ తథా చ్ఛన్నోభవ త్స్వనః।
వనే వనేచరో భూత్వా యాదోరూపీ జలాశయే॥ ౬౦

అదృశ్యరూపీ మాయావీ దేవానా మప్యగోచరః।
దివా ధ్యానపర స్తిష్ఠే న్మునివ న్మునిమధ్యగః॥ ౬౧

ప్రవేశ ముటజానాంచ నిర్గమంచ విలోకయన్।
యామిన్యాం వ్యాఘ్రరూపేణ బ్రాహ్మణాన్ భక్షయే ద్బహూన్॥ ౬౨

నిఃశబ్ద మేవ నయతి నత్యజేదపి కీకసం।
ఇత్థం నిపాతితా విప్రా స్తేన దుష్టేన భూరిశః॥ ౬౩

ఏకదా శివరాత్రౌతు భక్తస్త్వేకో నిజోటజే।
సపర్యాం దేవదేవస్య కృత్వా ధ్యానస్థితో భవత్॥ ౬౪

సచ దుందుభినిర్హ్రాదో దైత్యేంద్రో బలదర్పితః।
వ్యాఘ్రరూపం సమాస్థాయ తమాదాతుం మతిందధే॥ ౬౫

తం భక్తం ధ్యానమాపన్నం దృఢచిత్తం శివేక్షణే।
కృతాస్త్ర మంత్రవిన్యాసం తం క్రాంతు మశకన్న సః॥ ౬౬

అథసర్వగతః శంభు ర్జ్ఞాత్వా తస్యాశయం హరః।
దైత్యస్య దుష్టరూపస్య వధాయ విదధే ధియం॥ ౬౭

యావదాదిత్సతి వ్యాఘ్ర స్తావ దావిరభూ ద్ధరః।
జగద్రక్షామణి స్త్ర్యక్షో భక్తరక్షణదక్షధీః॥ ౬౮

రుద్రమాయాంత మాలోక్య తద్భ క్తార్చిత లింగతః।
దైత్య స్తేనైవ రూపేణ వవృధే భూధరోపమః॥ ౬౯

సావజ్ఞ మథ సర్వజ్ఞం యావ త్పశ్యతి దానవః ।
తావ దాయాంత మాదాయ కక్షాయంత్రే న్యపీడయత్ ॥

పంచాస్య స్తథ పంచాస్యం ముష్ట్యా మూర్ధ న్యతాడయత్ ।
సచ తేనైవ రూపేణ కక్షానిష్పేషణేనచ ॥

అత్యర్థ మరట ద్వ్యాఘ్రో రోదసీ పరిపూరయన్ ।
తేన నాదేన సహసా సంప్రవేపిత మానసాః ॥

తపోధనాః సమాజగ్ము ర్నిశి శబ్దానుసారతః ।
తత్రేశ్వరం సమాలోక్య కక్షీకృతమృగేశ్వరం ॥

తుష్టువుః ప్రణతాః సర్వే శర్వం జయజయా క్షరైః ।
పరిత్రాతా జగత్త్రాతః ప్రత్యూహా ద్దారుణా దితః ॥

అనుగ్రహం కురుష్వేశ తిష్ఠాత్రైవ జగద్గురో ।
అనేనైవ హి రూపేణ వ్యాఘ్రేశ ఇతినామతః ॥

కురురక్షాం మహాదేవ జ్యేష్ఠస్థానస్య సర్వదా ।
అన్యేభ్యోప్యుపసర్గేభ్యో రక్ష న స్తీర్థవాసినః ॥

ఇతిశ్రుత్వా వచ స్తేషాం దేవ శ్చంద్రవిభూషణః ।
తథేత్యుక్త్వా పునః ప్రాహ శృణుధ్వం ద్విజపుంగవాః ॥

యోమా మనేన రూపేణ ద్రక్ష్యతి శ్రద్ధయాత్ర వై ।
తస్యోపసర్గ సంఘాతం ఘాతయిష్యా మ్యసంశయం ॥

ఏతల్లింగం సమభ్యర్చ్య యో యాతి పథి మానవః ।
రౌరవ్యాఘ్రాదిసంభూతం భయం తస్య కుతో భవేత్ ॥

మచ్చరిత్ర మిదం శ్రుత్వా స్మృత్వా లింగమిదం హృది ।
సంగ్రామే ప్రవిశన్ మర్త్యో జయమాప్నోతి నాన్యథా ॥

ఇత్యుక్త్వా దేవదేవేశ స్తస్మిన్ లింగే లయంయయౌ ।
సవిస్మయా స్తతో విప్రాః ప్రాతర్యాతా యథాగతం ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

తదాప్రభృతి కుంభోత్థ లింగం వ్యాఘ్రేశ్వరాభిధః ।
జ్యేష్ఠేశా దుత్తరే భాగే దృష్టం స్పృష్టం భయాపహం ॥ ౭౨

వ్యాఘ్రేశ్వరస్య యేభక్తా స్తేభ్యో బిభ్యతి కింకరాః ।
యామా అపి మహాక్రూరా జయజీవేతివాదినః ॥ ౭౩

పరాశరేశ్వరాదీనాం లింగానా మిహసంభవం ।
శ్రుత్వా నరో నలిప్యేత మహాపాతక కర్దమైః ॥ ౭౪

కందుకేశ సముత్పత్తిం వ్యాఘ్రేశావిర్భవం తథా ।
సమాకర్ణ్య నరో జాతు నోపసర్గైః ప్రదూయతే ॥ ౭౫

ఉటజేశ్వరలింగం తు వ్యాఘ్రేశా త్పశ్చిమే స్థితం ।
భక్తరక్షార్థ ముద్భూతం స్యా త్తస్యాభ్యర్చ్య నిర్భయః ॥ ౭౬

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే పరాశరేశ్వరాది కందుకేశవ్యాఘ్రేశ్వరాదిలింగ
సంభవో నామ పంచషష్టితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౭

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

జ్యేష్ఠేశ్వరస్య పరితో లింగా న్యన్యాని యానితు ।
తాని తే కథయిష్యామి శృణు వాతాపితాపన ॥ ౧

జ్యేష్ఠేశా ద్దక్షిణే భాగే లింగ మప్సరసాం శుభం ।
తత్రైవాప్సరసః కూపః సౌభాగ్యోదక సంజ్ఞకః ॥ ౨

తత్కూపజల సుస్నాతో విలోక్యాప్సరసేశ్వరం ।
నదౌర్భాగ్య మవాప్నోతి నారీపురుషోథవా ॥ ౩

తత్రైవ కుక్కుటేశాఖ్యం లింగం వాపీసమీపగం ।
తస్యపూజనతః పుంసాం కుటుంబం పరివర్ధతే ॥ ౪

పితామహేశ్వరం లింగం జ్యేష్ఠవాపీ తటే శుభం ।
తత్రశ్రాద్ధం నరః కృత్వా పితౄణాం ముదమర్పయేత్ ॥

పితామహేశా న్నైర్ఋత్యాం పూజనీయం ప్రయత్నతః ।
గదాధరేశ్వరం లింగం పితౄణాం పరితృప్తిదం ॥

దిశి పుణ్యజనాఖ్యాయాం లింగా జ్జ్యేష్ఠేశ్వరా న్మునే ।
వాసుకీశ్వర సంజ్ఞంచ లింగ మర్చ్యం సమంతతః ॥

తత్ర వాసుకికుండేచ స్నానదానాదికాః క్రియాః ।
సర్పభీతిహరాః పుంసాం వాసుకీశ ప్రభావతః ॥

యఃస్నాతో నాగపంచమ్యాం కుండే వాసుకిసంజ్ఞితే ।
నతస్య విషసంసర్గో భవే త్సర్పసముద్భవః ॥

కర్తవ్యా నాగపంచమ్యాం యాత్రా వర్షాసు తత్రవై ।
నాగా ప్రసన్నా జాయంతే కులే తస్యాపి సర్వదా ॥

తత్కుండా త్పశ్చిమే భాగే లింగం వై తక్షకేశ్వరం ।
పూజనీయం ప్రయత్నేన భక్తానాం సర్వసిద్ధిదం ॥

మునే తస్యోత్తరే భాగే కుండం తక్షకసంజ్ఞితం ।
కృతోదకక్రియ స్తత్ర న సర్పై రభిభూయతే ॥

తత్కుండా దుత్తరే భాగే క్షేత్ర క్షేమకరః సదా ।
భక్తానాం సాధ్వసధ్వంసీ కపాలీ నామ భైరవః ॥

భైరవస్య మహాక్షేత్రం తద్వై సాధకసిద్ధిదం ।
తత్ర సంసాధితా విద్యా షణ్మాసా త్సిద్ధిమాప్నుయుః ॥

తత్ర చండీ మహాముండా భక్తవిఘ్నోప శాంతిదా ।
బలిపూజోపహారాద్యైః పూజ్యా స్వాభీష్టసిద్ధయే ॥

తస్యా యాత్రాం తు యఃకుర్యాత్ మహాష్టమ్యాం నరోత్తమః ।
యశస్వీ పుత్రపౌత్రాఢ్యో లక్ష్మీవాంశ్చాపి జాయతే ॥

మహా ముండా ప్రతీచ్యాంతు చతుఃసాగర వాపికా ।
తస్యాం స్నాతో భవేత్స్నాతః సాగరేషు చతుర్ష్వపి ॥ ౧౭

మహా ప్రసిద్ధం తత్స్నానం చతుఃసాగర సంజ్ఞితం ।
చత్వారి తత్రలింగాని సాగరైః స్థాపితానిచ ॥ ౧౮

తస్యా వాప్యా శ్చతుర్దిక్షు పూజితాని దహంత్యఘం ।
తదుత్తరే మహాలింగం వృషభేశ్వర సంజ్ఞితం ॥ ౧౯

హరస్య వృషభేణైవ స్థాపితం తత్స్వభక్తితః ।
తస్య దర్శనతః పుంసాం షణ్మాసా న్ముక్తి రుద్భవేత్ ॥ ౨౦

వృషేశ్వరా దుదీచ్యాంతు గంధర్వేశ్వర సంజ్ఞితం ।
గంధర్వకుండం తత్రాప్యాద్యాం తత్ర స్నాత్వా నరోత్తమః ॥ ౨౧

గంధర్వేశ్వర మభ్యర్చ్య దత్వా దానాని శక్తితః ।
సంతర్ప్య పితృదేవాంశ్చ గంధర్వైః సహమోదతే ॥ ౨౨

కర్కోటకనామా నాగోస్తి గంధర్వేశ్వర పూర్వతః ।
తత్ర కర్కోటవాపీచ లింగం కర్కోటకేశ్వరం ॥ ౨౩

తస్యాం వాప్యాం నరఃస్నాత్వా కర్కోటేశం సమర్చ్యచ ।
కర్కోటనాగ మారాధ్య నాగలోకే మహీయతే ॥ ౨౪

కర్కోటకనాగో యైర్దృష్ట స్తద్వాప్యాం విహితోదకైః ।
క్రమతే నవిషం తేషాం దేహే స్థావరజంగమం ॥ ౨౫

కర్కోటేశా త్ప్రతీచ్యాంతు ధుంధుమారీశ్వరాభిధం ।
తల్లింగాభ్యర్చనా త్పుంసాం నభవే ద్వైరిజం భయం ॥ ౨౬

పురూరవేశ్వరం లింగం తదుదీచ్యాం వ్యవస్థితం ।
ద్రష్టవ్యం తత్ప్రయత్నేన చతుర్వర్గ ఫలప్రదం ॥ ౨౭

దిగ్గజేనార్చితం లింగం సుప్రతీకేన తత్పురః ।
సుప్రతీకేశ్వరం నామ్నా యశోబల వివర్ధనం ॥ ౨౮

సరశ్చ సుప్రతీకాఖ్యం తత్పురో భాసతే మహత్ ।
తత్ర స్నాత్వాచ తల్లింగం దృష్ట్వా దీక్షితితాం లభేత్ ॥

తత్రాస్త్యేకా మహాగౌరీ నామ్నా విజయభైరవీ ।
రక్షార్థ ముత్తరద్వారి స్థితా పూజ్యేష్టసిద్ధయే ॥

వరణాయా స్తటే రమ్యే గణౌ హుండనముండనౌ ।
క్షేత్రరక్షాం విధత్త స్తౌ విఘ్న స్తంభనకారకౌ ॥

తౌ ద్రష్టవ్యౌ ప్రయత్నేన క్షేత్ర నిర్విఘ్న హేతవే ।
హుండనేశం ముండనేశం తత్రదృష్ట్వా సుఖీ భవేత్ ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఇల్వలారే కథా మేకాం శృణుష్వావహితో భవ ।
వరణాయా స్తటే రవ్యే యద్దత్తం పూర్వ ముత్తమమ్ ॥

ఏకాదాద్రీంద్ర మాలోక్య మేనా సంహృష్ట మానసం ।
ఉమాం సంస్మృత్య నిఃశ్వస్య ప్రోవాచేతి పతివ్రతా ॥

॥ మేనోవాచ ॥

ఆర్యపుత్ర నజానామి ప్రవృత్తిమపి కాంచన ।
వివాహసమయా దూర్ధ్వం తస్యా గౌర్యా గిరీశ్వర ॥

సవృషేంద్రగతి ర్దేవో భస్మోరగ విభూషణః ।
మహాపితృవనావాసో దిగ్వాసాః క్వాస్తి సంప్రతి ॥

అష్టౌ యా మాతరో దృష్టా బ్రాహ్మీ ప్రభృతయః ప్రియ ।
స్వస్వరూపా స్తా మన్యేఽహం బాలికాః కష్ట హేతవః ॥

తస్యైకస్య నకోప్యన్యో స్త్యద్వితీయస్య శూలినః ।
తదుదంత ప్రవృత్త్యైచ క్రియతా ముద్యమో విభో ॥

తస్యాః ప్రియాయా వాక్యేన తదపత్యప్రియో గిరిః ।
ఉవాచ వచనం సాస్రి ముమావాత్సల్య సన్నగీః ॥ ౩౯

॥ గిరిరాజ ఉవాచ ॥

అహమేవ గమిష్యామి తస్యా మేనే గవేషణే ।
నితరాం బాధతే ప్రేమ తదదృష్ట్యగ్ని దూషితం ॥ ౪౦

యదాప్రభృతి సా గౌరీ నిర్గతా మమ సద్మతః ।
మన్యే మేనే తదారభ్య పద్మసద్మా వినిర్యయా ॥ ౪౦

తదాలాపామృతధయౌ నమేశబ్ద గ్రిహౌ ప్రియే ।
ప్రాణేశ్వరి తదారభ్య స్యాతాం శబ్దాంతరగ్రహౌ ॥ ౪౨

జైవాతృకీ యతోఽగ్జఃస్యా ద్దూరీభూతా దృశోర్మమ ।
అహో జైవాతృకీ జ్యోత్స్నా తతోహ్నేతి ధునోతి మామ్ ॥ ౪౩

ఇత్యుక్త్వాదాయ రత్నాని వాసాంసి వివిధానిచ ।
ధరాధరేంద్రో నిర్యాతః శుభలగ్న బలోదయే ॥ ౪౪

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

కానికానిచ రత్నాని కియంత్యపి చషణ్ముఖ ।
యాన్యాదాయ ప్రతస్థే స తానిమే బ్రూహి పృచ్ఛతః ॥ ౪౫

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

తులాముక్తా ఫలానాంతు కోటిద్వయ పరీమితాః ।
శతా వారితరాణాంచ హీరకాణాం తులాశతం ॥ ౪౬

నవలక్షాధికం విప్ర షడస్రాణాం సుతేజసాం ।
లక్షద్వయం విదూరాణాం తులావిమలవర్చసాం ॥ ౪౭

హతులా మునే ॥
కోటయః పద్మరాగాణాం పంచవై
పుష్పరాగతులాలక్షం గుణితం నవసంఖ్యయా ।

తథా గోమేధరత్నానాం తులా లక్షమితా మునే ।
ఇంద్రనీలశోణీనాంచ తులాః కోట్యర్ధ సంమితాః ॥

గరుడోద్గార రత్నానాం తులాః ప్రయుత సంమితాః ।
శుద్ధవిద్రుమరత్నానాం తులాశ్చ నవకోటయః ॥

అష్టాంగాభరణానాంచ సంఖ్యా కర్తుం నశక్యతే ।
వాససాంచ విచిత్రాణాం కోమలానాం తథామునే ॥

చామరాణిచ భూయాంసి ద్రవ్యాణ్యామోదవంతిచ ।
సువర్ణ దాసదాస్యాదీ న్యసంఖ్యాతాని వై మునే ॥

సర్వాణ్యపి సమాదాయ ప్రతస్థే భూధరేశ్వరః ।
ఆగత్య వరణాతీరం దూరా త్కాశీ మలోకయత్ ॥

అనేకరత్న నిచయైః ఖచితాఖిలభూమికాం ।
నానా ప్రాసాద మాణిక్య జ్యోతి స్తత తతాంబరాం ॥

సౌధాగ్ర వివిధ స్వర్ణ కలశోజ్జ్వల దిఙ్ముఖాం ।
జయంతీ వైజయంతీనాం నికరై స్త్రిదివస్థలీం ॥

మహాసిద్ధ్యష్ట కస్యాపి క్రీడాభవన మద్భుతం ।
జితకల్పద్రుమవనాం వనైః సర్వఫలావనైః ॥

ఇతి కాశీ సమృద్ధిం స విలోక్యాభూ ద్వ్రీలజ్జితః ।
ఉవాచచ మనస్యేవ భూధరేంద్ర ఇదంవచః ॥

ప్రాసాదేషు ప్రతోలీషు ప్రాకారేషు గృహేషుచ ।
గోపురేషు విచిత్రేషు కపాటేషు తటేష్వపి ॥

మణిమాణిక్య రత్నానా ముచ్చల చ్చారురోచిషాం ।
జ్యోతిర్జాలై ర్ఘటితం యథేద మవలోక్యతే ॥

ద్యావాభూమ్యో రంతరాలం తధేతి సమవైమ్యహం।
ఈదృ క్సంపత్తి సంభారః కుబేరస్యాపి నోగృహే॥ ౭౦

అపి వైకుంఠభువనే నేతరస్యేహ కాకథా।
ఇతి యావ ద్గిరీందోౖసౌ సంభావయతి చేతసి॥ ౭౧

తావ త్కార్పటికః కశ్చి త్తల్లోచనపథం గతః।
ఆహూయ బహుమానం త మపృచ్ఛ చ్చాచలేశ్వరః॥ ౭౨

॥హిమవా నువాచ॥

హంహో కార్పటికశ్రేష్ఠ అధ్యాస్స్వాత దిహాసనం।
స్వపురోదంత మాఖ్యాహి కిమపూర్వ మిహాధ్వగ॥ ౭౩

కోౖత్ర సంప్రత్యధిష్ఠాతా కిమధిష్ఠాతృ చేష్టితం।
యదిజానాసి తత్సర్వ మిహాచక్ష్వ మమాగ్రతః॥ ౭౪

సోపి కార్పటిక స్తస్య గిరిరాజస్య భాషితం।
సమాకర్ణ్య సమాచష్టుం మునే సముపచక్రమే॥ ౭౫

॥కార్పటిక ఉవాచ॥

ఆచక్షే శృణు రాజేంద్ర యత్పృష్టోస్మి త్వయాఖిలం।
అహాని పంచషాణ్యేవ వ్యతిక్రాంతాని మానద॥ ౭౬

సమాయాతే జగన్నాథే పర్వతేంద్ర సుతాపతౌ।
సుందరా న్మందరా దద్రే ర్దివోదాసే గతేదివి॥ ౭౭

యోవై జగదధిష్ఠాతా సోధిష్ఠాతాౖత్ర సర్వగః।
సర్వదృ క్సర్వదః శర్వః కథం నజ్ఞాయతే విభో॥ ౭౮

మన్యే దృష త్స్వరూపోసి వృషదోపి కఠోరధీః।
యతో విశ్వేశ్వరం కాశ్యాం నవేత్సి గిరిజాపతిమ్॥ ౭౯

స్వభావ కఠినాత్మాపి సవరం హిమవాన్ గిరిః ।
ప్రాణాధిక సుతాదానా ద్యో ధినో ద్విశ్వనాయకం ॥

బిభర్తి త్సహజకాఠిన్యం జాతో గౌరీగురు ర్గురుః ।
శంభుం ప్రపూజ్య సుతయా సృజా విశ్వగురో రపి ॥

చేష్టితం తస్య కోవేద వేదవేద్యస్య చేశితుః ।
మనాగితిచ జానేహం తచ్చేష్టిత మిదంజగత్ ॥

అధిష్ఠాతా మయాఖ్యాత స్తథాధిష్ఠాతృ చేష్టితం ।
అపూర్వం య త్త్వయా పృష్టం తథాఖ్యామిచ తచ్ఛృణు ॥

శుభే జ్యేష్ఠేశ్వరస్థానే సాంప్రతంస ఉమాపితః ।
కాశీంప్రాప్య ముదా తిష్ఠే ద్గిరిరాజాంగజాసఖః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

యదాయదా నగిరిజా మృదు నామాక్షరామృతం ।
ఆవిష్కరోతి పథికోఽదీంద్రో హృష్యే త్తదాతదా ॥

ఉమా నామామృతం పీతం యేనేహ జగతీతలే ,
నజాతు జననీ స్తన్యం సపిబే త్కుంభసంభవ ॥

ఉమేతి ద్వ్యక్షరం మంత్రంయోహర్నిశ మనుస్మరేత్ ।
నస్మరే చ్చిత్రగుప్త స్తం కృతపాప మపిద్విజ ॥

పునఃశుశ్రావ హిమవాన్ హృష్టః కార్పటికోదితం ।
రాజ న్విశ్వేశ్వరాగారే యః ప్రాసాదో విశ్వకర్మణా ॥

॥కార్పటిక ఉవాచ॥

నిర్మీయతే సునిర్మాణో జన్మనిర్వాణదాయినః ।
తదపూర్వం నకర్ణాఖ్యా మప్యాకర్ణితవా నహమ్ ॥

యత్రాత్రిమిత్ర తేజోభిః శలాకాభిః సమంతతః ।
మణిమాణిక్య రత్నానాం ప్రాసాదే భిత్తయః కృతాః ॥ ౭౦

యత్రసంతి శతం స్తంభా భాస్వంతో ద్వాదశోత్తరాః ।
ఏకైకం భువనం ధర్తు మష్టాష్టా విభికల్పితాః ॥ ౭౧

చతుర్దశసు యాశోభా విష్టపేషు సమంతతః ।
తస్మిన్విమానే సాస్తీహ శతకోటి గుణోత్తరా ॥ ౭౨

చంద్రికాంత మణీనాంచ స్తంభాధార శిలాశ్చయాః ।
చిత్రరత్నమయైః స్తంభై స్తంభితా స్తత్ప్రభాభరాః ॥ ౭౩

పద్మరాగేంద్ర నీలానాం శాలీనాః శాలభంజికాః ।
నీరాజయం త్యహో రాత్రం యత్ర రత్నప్రదీపకైః ॥ ౭౪

స్ఫురత్స్ఫటిక నిర్మాణ శ్లక్ష్ణపద్మ శిలాతలే ।
అనేకరత్న రూపాణి విచిత్రాణి సమంతతః । ౭౫

ఆరక్తపీత మంజిష్ఠ నీలకిర్మీర వర్ణకైః ।
విన్యస్తానీవ భాసంతే చిత్రే చిత్రకృతాయతః ॥ ౭౬

దృక్పిచ్ఛిలా విలోక్యంతే మాణిక్య స్తంభరాజయః ।
యతో విముక్తే స్వక్షేత్రే మోక్ష లక్ష్మ్యంకురా ఇవ ॥ ౭౭

రత్నాకరేభ్యః సర్వేభ్యో గణారత్నోచ్చయాన్ బహూన్ ।
రాశీంశ్చక్రుః సమానీయ యత్రాద్రి శిఖరోపమాన్ ॥ ౭౮

యత్ర పాతాల తలతో నాగానాం కోశవేశ్మతః ।
గణై ర్మణిగణాః సర్వే సమాహృత్య గిరీకృతాః ॥ ౭౯

శివభక్తః స్వయం యత్ర పౌలస్త్యః స్వద్రికూటతః ।
కోటి హాటక కూటాని ఆనయామాస రాక్షసైః ॥ ౮౦

ప్రాసాదనిర్మితిం శ్రుత్వా భక్తా ద్వీపాంతరస్థితాః ।
మాణిక్యాని సమాజగ్ము ర్యథాసంఖ్యా న్యహోనృప ॥ ౮౧

చింతామణిః స్వయంయత్ర కర్మణో విశ్వకర్మణే ।
విశ్రాణయే దహోరాత్రం విచిత్రాం శ్చింతితా న్మణీన్ ॥

నానావర్ణ పతాకాశ్చ యత్ర కల్పమహీరుహః ।
అనల్పా కల్పయంత్యేవ నిత్యం భక్తిసమన్వితాః ॥

అబ్ధయో యత్ర సతతం దధిక్షీరేక్షు సర్పిషాం ।
పంచామృతానాం కలశైః స్నపయంతి దినేదినే ॥

యత్ర కామదుఘా నిత్యం స్నపయే న్మధుధారయా ।
స్వదుగ్ధయా స్వయంభక్త్యా విశ్వేశం లింగరూపిణం ॥

గంధసారరసై ర్యంచ సేవతే మలయాచలః ।
కర్పూరరంభా కర్పూర పూరై ర్భక్త్యా నిషేవతే ॥

ఇత్యా ద్యపూర్వం యత్రాస్తి ప్రత్యహం శంకరాలయే ।
కథం తం త్వముమాకాంతం నవేత్సి కఠినాశయ ॥

ఇతి తస్య సమృద్ధిం తాం దృష్ట్వా జామాతు రద్రిరాట్ ।
త్రపయా పరిభూతోభూ న్నితరాం కుంభసంభవ ॥

తస్మై కార్పటికాయాథ సదత్వా పారితోషికం ।
పున శ్చింతాపరో జాతో ద్రిరా ట్కార్పటికే గతే ॥

ఉవాచేతి మనస్యేవ విస్మయోత్ఫుల్ల లోచనః ।
అహోభద్ర మిదంజాతం య త్త్వయా శ్రావి శర్మభాక్ ॥

యావత్సంపత్తి సంభారః శ్రూయతే దృశ్యతేత్ర వై ।
జామాతు రత్రసదనే లీలా త్రిజగతీపతేః ॥

తతః ప్రాభృతక స్తుచ్ఛో నితరాం ప్రతిభాతిమే ।
కన్యార్థం యోమయా నీతో జామాతుః పరితోషకృత్ ॥

అహంమన్యే తథై వాసౌ యథాదర్శి మయాపురా ।
వృద్ధోక్షమాత్ర సంపత్తిః సర్వకర్మ పరాఙ్ముఖః ॥

నైనం కోపి విజానీయా న్నాన్వయోస్య కదాచన,
నామాపి యస్య నైకంచ కిందేశీయశ్చ నోహ్యతే ॥ ౪

కింవృత్తశ్చ కిమాచారో నామమాత్రేణ చేశ్వరః ।
ఐశ్వర్యసూచకం వస్తు యస్య కించిన్న లక్ష్యతే ॥ ౫

సోసౌ నిర్వాణసంపత్తిం రంకాయాపి దదాత్యహో,
సుముఖః సర్వకర్మాణి ఫలవంతి కరోతినః ॥ ౬

వేదవేద్యోహి సర్వజ్ఞో యత్సంతానోఽఖిలం జగత్ ।
యం సకోపిహి వేదాదౌ వేదవేద్యః సఏషవై ॥ ౭

యోనభిజ్ఞః సదాజ్ఞాతః ససర్వజ్ఞోయ మేవహి ।
యస్యైకమపి నోనామ పుంసా జ్ఞేయం నకేనచిత్ ॥ ౮

సర్వేషాం సర్వనామాని యస్యనామాని నిశ్చితం ।
సోసౌహి సర్వదేశీయః సర్వేభ్యః సర్వసిద్ధిదః ॥ ౯

యస్య దేశో నవిదితో యస్తు వృత్తిపరాఙ్ముఖః ।
ఆచారహీన మివయం పురాపశ్యం కఠోరధీః ॥ ౧౦

శ్రుతిస్మృతీ యతః సర్వ మాచారం విత్తఏవహి ।
నామమాత్రేణ నియతం యమజ్ఞాసిష మీశ్వరమ్ ॥ ౧౧

సాక్షాదీశ్వర ఏవైష సోన్యే ష్వైశ్వర్య సూచకః ।
అపి సర్వగుణాధారో గుణాతీతః పరాపరః ॥ ౧౨

అర్వాచీన ఇహాప్యేష పరాచీనః పరాత్పరః ।
మాధరాణా మహంనాథో విశ్వనాథ ఉమాపతిః ॥ ౧౩

అహం ప్రమితసంపత్తి ర్రప్రమేయ ధ్యనోహ్యసౌ ।
...చ్ఛప్రాభృతక స్తస్మా న్నేదాసీ మస్య దర్శనమ్ ॥ ౧౪

...రిష్యేథ కరిష్యామి వ్యావృత్త్యాగత్య కర్హిచిత్ ।
...ంప్రధార్యేతి మనసి సాయం సచ గిరీశ్వరః ॥ ౧౫

ఆహూయ సర్వా ననుగా న్పార్వతీయా న్మహాబలాన్ ।
ఆదిష్టవానిదం వాక్యం సర్వే యూయం బలాధికాః ॥

కుర్వంత్వేకం మమాదేశం యావన్నోద్యతి భానుమాన్ ।
తావచ్ఛివాలయం చైకం విదధత్వత్ర సత్వరమ్ ॥

యస్మిన్ కృతే కృతార్థః స్యా మిహలోకే పరత్రచ ।
సమాగత్యేహ కాశ్యాం యః కుర్యా దేకం శివాలయం ॥

తేన త్రైలోక్య మఖిలం సాలయం కృతమేవహి ।
తేన దత్తాని దానాని మహాంతి విధిపూర్వకమ్ ॥

సుపర్వణి సుపాత్రాయ సుతీర్థే శ్రద్ధాయాధికం ।
యేన స్వవిత్తమానేన ధర్మోపార్జితవిత్తతః ॥

కృతం శంభో ర్మహాసద్మ నతం పద్మా త్యజే త్క్వచిత్ ।
తపాంసి తేనతప్తాని శీర్ణ పర్ణాశనాన్యపి ॥

వారాణసీం సమాసాద్య యేనాకారి శివాలయః ।
అశేషాః సువిశేషాఢ్యా ఇష్టా స్తేన మహామఖాః ॥

ఆనందకాననే యేన దేవదేవాలయం కృతః ।
ఇతి తస్య సమాదేశం సమాకర్ణ్యానుగా స్తతః ॥

చక్రు ర్దేవాలయం శ్రేష్ఠం యావ ద్వ్యుష్టా నయామినీ ।

తావ చ్చైలేశ్వరం లింగం శైలేశేన ప్రతిష్ఠితం ।
చంద్రకాంతమణే శ్చంచ త్కాంతిశ్వేతిత మండపమ్ ॥

అలేఖయ త్ప్రశస్తించ ప్రశస్తాక్షర మాలినీం ।
వ్యాచక్షాణాం నిజాం సర్వగోత్రేభ్యో ప్యధికోన్నతిమ్ ॥

తతోఽరుణోదయే జాతే స్నాత్వా పంచనదే హ్రదే ।
శైలరాజః కాలరాజం నమస్కృత్య సమర్చ్యచ ॥

త్రతరాశిం సముత్సృజ్య పరిత స్త్వరితౌ యయౌ ।
పార్వతీమై రనుగతః సర్వైరపి నిజాలయమ్ ॥ ౨౭

తతః ప్రాతః సమాలోక్య గణౌ హుండనముండనౌ ।
హృష్టౌ దేవాలయం రమ్యం వరణాయా స్తటే శుభే ॥ ౨౮

అదృష్టపూర్వం దేవాయ నివేదయితు మాగతౌ ।
తౌతు దృష్ట్వా మహాదేవ ముమాదర్శిత దర్పణమ్ ॥ ౨౯

ప్రణమ్య దండవ ద్భూమౌ కృతాంజలిపుటౌ గణౌ ।
కృతాభ్యనుజ్ఞై ర్భూక్షేపా ద్విజ్ఞప్తి మథ చక్రతుః ॥ ౧౩౦

దేవదేవ నజానీవః కేనచిద్దృఢభక్తినా ।
అతీవ రమ్యః ప్రాసాదో నిర్మితో వరణాతటే ॥ ౩౧

ఆసాయం నైక్షి చావాభ్యాం దృష్టోద్యైవ ప్రగే విభో ।
గణోదిత మితీశానో నిశమ్యాహ గిరీంద్రజామ్ ॥ ౩౨

విజ్ఞాత సర్వవృత్తాంతః సర్వజ్ఞోప్య నభిజ్ఞవత్ ।
అచలేంద్రాంగజే యావ స్తత్ప్రాసాద విలోకనే ॥ ౩౩

ఇత్యుక్త్వేశః సగిరిజో నిరగా త్సగణో మునే ।
మహాస్యందన మారుహ్య ప్రాసాదం ద్రష్టు ముత్సుకః ॥ ౩౪

అథాలులోకే గిరిశః ప్రాసాదం వరణాతటే ।
అతీవ రమ్యరచనం యామినీమాత్ర నిర్మితమ్ ॥ ౩౫

స్యందనా దవరుహ్యాథ గర్భాగార మవీవిశత్ ।
దదర్శచ మహాలింగం చంద్రకాంత శిలామయమ్ ॥ ౩౬

దేదీప్యమానం మహసా మోక్ష లక్ష్మ్యంకు రాకృతి ।
దృష్టిప్రసాద జననం పునర్జనన శాతనమ్ ॥ ౩౭

కేనేదం స్థాపితం లింగం యావ జ్జిజ్ఞాసతీశ్వరః ।
తావ ద్దదర్శ పురతః ప్రశస్తిం కర్తృసూచికామ్ ॥ ౩౮

వాచయిత్వేవ చ మనా ఙ్మమనస్యేవ మనోజహృత్ ।
ఉవాచ దేవీం దిష్ట్యేతి ప్రేక్ష స్వాత్మపితుః కృతిమ్ ॥

ఉమా ప్రత్యేతి సంహృష్టా కదంబ కుసుమ శ్రియం ।
ఆనందాంకుర లక్ష్మీవ దంగేషు పరిబిభ్రతీ ॥

తతో వ్యజిజ్ఞప ద్దేవం దేవీ పాదౌ ప్రణమ్యచ ।
అస్మిన్ లింగవరే నాథ త్వయా స్థేయ మహర్నిశమ్ ॥

అస్య లింగస్య యేభక్తాః శైలేశస్య మహేశితుః ।
తేభ్య స్త్వం మహతీ మృద్ధిం దాస్యసీహ పరత్రచ ॥

తథేతి దేవఉక్త్వా తాం పార్వతీం పున రబ్రవీత్ ।
వరణాయాం కృతస్నానైః శైలేశో యైః సముచ్చితః ॥

పితౄన్ సంతర్ప్యచ ముదా దత్వా దానాని శక్తితః ।
సతేషాం పునరావృత్తి రత్ర సంసారవర్త్మని ॥

శైలేశ్వరే మహాలింగే నిత్యం స్థాస్యా మ్యహం శుభే ।
ప్రదాస్యామి పరాంముక్తి మేతల్లింగార్చకే జనే ॥

శైలేశ్వరం యే ద్రక్ష్యంతి వరణాయాః సురోధసి ।
తేషాం కాశ్యాం నివసతాం దుఃఖం నాభిభవిష్యతి ॥

ఉమయాపి వరోదత్త స్తత్రలింగే ఘటోద్భవ ।
శైలేశ్వరస్య యేభక్తా స్తేమే పుత్రా నసంశయః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥
ఇతి శైలేశ్వరం లింగం కథితం తే మహామునే ।
ఇదానీం కథయిష్యామి రత్నేశ్వర సముద్భవమ్ ॥
శ్రుత్వా శైలేశ మాహాత్మ్యం శ్రద్ధయా పరయానరః ।
పాపకంచుక ముత్సృజ్య శివలోక మవాప్నుయాత్ ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే శైలేశాదిలింగనిర్ణయోనామ షట్
మోధ్యాయః ॥౬౬॥

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

రత్నేశ్వర సముత్పత్తిం కథయస్వ షడానన ।
రత్నభూతం మహాలింగం యత్కాశ్యాం పరివర్ణ్యతే ॥ ౧

కోస్య లింగస్య మహిమా కేనైతచ్చ ప్రతిష్ఠితం ।
ఏవం విస్తరతో బ్రూహి గౌరీహృదయ నందన ॥ ౨

॥స్కంద ఉవాచ॥

రత్నేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం కథయిష్యామి తేమునే ।
యథాచ తస్య లింగస్య ప్రాదుర్భావోభవ ద్భువి ॥ ౩

శ్రుతం నామాపి లింగస్య యస్య జన్మత్రయార్జితం ।
వృజినం నాశయే త్తస్య ప్రాదుర్భావం బ్రువే మునే ॥ ౪

శైలరాజేన రత్నాని పుంజీకృతా న్యహో ।
ఉత్తరే కాలరాజస్య తాని తస్యగిరే ర్వృషాత్ ॥ ౫

సర్వరత్నమయం లింగం జాతం తత్సుకృతాత్మనః ।
శక్రచాప సమచ్ఛాయం సర్వరత్న ద్యుతిప్రభం ॥ ౬

తల్లింగ దర్శనా దేవ జ్ఞానరత్న మవాప్యతే ।
శైలేశ్వరం సమాలోక్య శివౌ తత్ర సమాగతౌ ॥ ౭

యత్ర రత్నమయం లింగ మావిర్భూతం స్వయం మునే ।
తస్య స్ఫురత్ప్రభా జాలై స్తత మంబర మండలం ॥ ౮

తత్ర దృష్ట్వా శుభం లింగం సర్వరత్న సముద్భవం ।
శివా న్యదృష్ట పూర్వాహి పరిప్రచ్ఛ శంకరం ॥ ౯

దేవదేవ జగన్నాథ సర్వ భక్తాభయప్రద ।
కుతస్త్య మేతల్లింగంహి సప్తపాతాల మూలవత్ ॥ ౧౦

జ్వాలా జటిలితాకాశం ప్రభాభాసిత దిఙ్ముఖం ।
కిమాఖ్యం కింస్వరూపంచ కింప్రభావం భవాంతక ॥

యస్య సంవీక్షణాదేవ మనో మేతీవ హృష్టవత్ ।
ఇహైవ రమతే నాథ కథయైత త్ప్రసాదతః ॥

॥దేవదేవ ఉవాచ॥

శృణ్వపర్ణే సమాఖ్యామి యత్త్వయా పృచ్ఛి పార్వతి ।
స్వరూప మేతల్లింగస్య సర్వతేజోనిధేః పరం ॥

తవ పిత్రా హిమవతా గిరిరాజేన భామిని ।
త్వా ముద్దిశ్య మహారత్న సంభారో త్రా ప్యనాయి హి ॥

అత్ర తానిచ రత్నాని రాశీకృత్య హిమాద్రిణా ।
సుకృతోపార్జితా స్యేవ యయౌ స్వసదనం పునః ॥

తవార్థం వా మమార్థంవా శ్రద్ధయా యత్సమర్ప్యతే ।
కాశ్యాం తస్య పరీపాకో భవే దీదృగ్విధో నఘే ॥

లింగం రత్నేశ్వరాఖ్యం వై మత్స్వరూపంహి కేవలం ।
అస్య ప్రభావోహి మహాన్ వారాణస్యా ముమే ధ్రువం ॥

సర్వేషా మిహలింగానాం రత్నభూత మిదంపరం ।
అతో రత్నేశ్వరం నామ పరం నిర్వాణరత్నదం ॥

అనేనైవ సువర్ణేన పిత్రా రాశీకృతేనచ ।
ప్రాసాద మస్యలింగస్య విధాపయ మహేశ్వరి ॥

లింగ ప్రాసాదకరణాత్ ఖండస్ఫుటిత సంస్కృతేః ।
లింగస్థాపనజం పుణ్యం హేలయై వేహలభ్యతే ॥

తథేతి భగవత్యోక్త్వా గణాః ప్రాసాదనిర్మితౌ ।
సోమనంది ప్రభృతయో సంఖ్యావ్యాపారితా మునే ॥

గణైశ్చ కాంచనమయో నానాకౌతుక చిత్రితః ।
నిర్మమే యామమాత్రేణ ప్రాసాదో మేరుశృంగవత్ ॥ ౨౨

దేవీ ప్రహృష్టవదనా దృష్ట్వా ప్రాసాద నిర్మితం ।
గణేభ్యో వ్యతరద్భూరి సంమానం పారితోషికం ॥ ౨౩

పునశ్చ దేవీ పప్రచ్ఛ ప్రణిపాత పురఃసరం ।
మహిమానం మహాదేవం లింగస్యాస్య మహామునే ॥ ౨౪

॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥

లింగం త్వనాదిసంసిద్ధ మేత ద్దేవి శుభప్రదం ।
ఆవిర్భూత మిదానీంచ త్వత్పితుః పుణ్యగౌరవాత్ ॥ ౨౫

గుహ్యానాం పరమం గుహ్యం క్షేత్రేస్మిం శ్చింతితప్రదం ।
కలౌ కలుషబుద్ధీనాం గోపనీయం ప్రయత్నతః ॥ ౨౬

యథారత్నం గృహేగుప్తం నకైశ్చిత్ జ్ఞాయతే పరైః ।
అవిముక్తే తథాలింగం రత్నభూతం గృహే మమ ॥ ౨౭

యాని బ్రహ్మాండ మధ్యేత్ర సంతి లింగాని పార్వతి ।
తైరర్చితాని సర్వాణి రత్నేశో యైః సమర్చితః ॥ ౨౮

ప్రమాదేనాపి యై ర్గౌరి లింగం రత్నేశ మర్చితం ।
తే భవంత్యేవ నియతం సప్తద్వీపేశ్వరా నృపాః ॥ ౨౯

త్రైలోక్యే యాని వస్తూని రత్నభూతాని తానితు ।
రత్నేశ్వరం సమభ్యర్చ్యై సకృత్ప్రాప్నోతి మానవః ॥ ౩౦

పూజయిష్యంతి యేలింగం రత్నేశం కామవర్జితాః ।
తేసర్వే మద్గణా భూత్వా ప్రాంతే ద్రక్ష్యంతి మామిహ ॥ ౩౧

రుద్రాణాం కోటిజప్యేన యత్ఫలం పరికీర్తితం ।
తత్ఫలం లభ్యతే దేవి రత్నేశస్య సమర్చనాత్ ॥ ౩౨

లింగే చానాది సంసిద్ధే యద్వృత్తం తద్బ్రవీమి తే ।
ఇతిహాసం మహాశ్చర్యం సర్వపాప వికృంతనం ॥

పురేహ నర్తకీ కాచి దాసీ న్నాట్యార్థకోవిదా ।
సైకదా ఫాల్గునే మాసి శివరాత్ర్యాం కలావతీ ॥

ననర్త జాగరం ప్రాప్య జగౌ గీతంచ పేశలం ।
స్వయంచ వాదయామాస నానావాద్యాని వాద్యవిత్ ॥

తేన తౌర్యత్రికేణాపి ప్రీణయిత్వాథ సానటీ ।
రత్నేశ్వరం మహాలింగం దేశమిష్టం జగామహ ॥

కాలధర్మవశం యాతా తత్ర సా వరనర్తకీ ।
సుతా గంధర్వరాజస్య వసుభూతే ర్బభూవహ ॥

సంగీతస్య సవాద్యస్య తస్య లాస్యస్య పుణ్యతః ।
తత్రేశాగ్రే కృతస్యేహ జాగరే శివరాత్రిజే ॥

రమ్యా రత్నావలీ నామ రూప లావణ్య శాలినీ ।
కలాకలాప కుశలా మధురాలాప వాదినీ ॥

పితు రానందకృ న్నిత్యం వసుభూతే ర్ఘటోద్భవ ।
సర్వగాంధర్వ కుశలా గుణరత్న మహాఖనిః ॥

మునే సఖీత్రయం తస్యా శ్చారుచాతుర్య భాజనం ।
శశిలేఖా నంగలేఖా చిత్రలేఖేతి నామతః ॥

తిసృభి స్తాభి రేకత్ర వాగ్దేవీ పరిశీలితా ।
తాభ్యః సర్వాః కలాః ప్రాదా త్పరిప్రీతా సరస్వతీ ॥

ప్రాప్య రత్నావలీ గౌరీ సా జన్మాంతర వాసనాం ।
రత్నేశ్వరస్య లింగస్య జగ్రాహ నియమం శుభమ్ ॥

రత్నభూతస్య లింగస్య కాశ్యాం రత్నేస్వరస్య వై ।
నిత్యం సందర్శనం ప్రాప్య వక్ష్యామ్యపి వచోముఖే ॥

ఇత్థం నియమవ త్యాసీ త్సాగంధర్వ సుతో త్తమా ।
తాభిః సఖీభిః సహితా నిత్యం లింగంచ పశ్యతి ॥ ౪౫

ఏకదారాధ్య రత్నేశం మమైత ల్లింగ ము త్తమం ।
సమానర్చచ సాబాలా రమ్యయా గీతమాలయా ॥ ౪౬

సఖ్యః ప్రదక్షిణీక ర్తుం లింగం త్రిస్రోప్యమే గతాః ।
తస్యా గీతేన తుష్టోహం లింగస్థో వరదో భవమ్ ॥ ౪౭

య స్త్వయా రంస్యతే రాత్రౌ తా వద్య గంధర్వకన్యకే ।
తవనామ సమానాఖ్యః సతే భర్తా భవిష్యతి ॥ ౪౮

ఇతి లింగాంబుధే ర్జాతాం పరిపీయ వచఃసుధాం ।
బభూవానంద సందోహ మంథరాతీవ హ్రీమతీ ॥ ౪౯

గతాథ వ్యోమమార్గేణ సఖీభిః స్వపితు ర్గృహం ।
కథయంతీ నిజోదంతం తమాలీనాం పురోముదా ॥ ౫౦

తాభిర్దిష్ట్యేతిదిష్ట్యేతి సఖీభిః పరినందితా ।
అద్య తేవాంఛితం భావి రత్నేశస్య సమర్చనాత్ ॥ ౫౧

యద్యాయాతి సతే రాత్రౌ వద్య కౌమారహారకః ।
చోరో బాహులతా పాశైః పాశితవ్యోతి యత్నతః ॥ ౫౨

గోచరీక్రియతే స్మాభి ర్యథా ససుకృతై కభూః ।
పాత్రితరేవ తవప్రేయాన్ రత్నేశా దిష్ట ఇష్టకృత్ ॥ ౫౩

యాతా స్వస్మాసు హృష్టాసు భవతీ పుణ్యగౌరవాత్ ।
అహో రత్నేశ్వరం లింగం ప్రత్యక్షీకృత వత్యసి ॥ ౫౪

అహో భాగ్యోదయో నృణా మహో పుణ్యసముచ్ఛ్రియః ।
ఏక స్యైవ భవేత్సిద్ధిర్య దేకత్రాపి తిష్ఠతామ్ ॥ ౫౫

సత్యం వదంతి నాసత్యం దైవపాత్రిధాన్య వాదినః ।
దైవమేవ ఫలేదేకం నోద్యమో నాపరం బలమ్ ॥ ౫౬

భవత్యా అపి చాస్మాక మేక ఏవహి చోద్యమః ।
వరం దైవం ఫలత్యేకం యథాతవ న నః పురః ॥

లోకానాం వ్యవహారోయ మాలిప్రోక్తః ప్రసంగతః ।
పరం మనోరథావాప్తి స్త్వవ యా సైవ నః స్ఫుటమ్ ॥

ఇతి సంవ్యాహరంతీనా మనంతో ధ్వాతితుచ్ఛవత్ ।
క్షణా త్తాసాం వ్యతిక్రాంతః ప్రాప్తాశ్చ స్వస్వ మాలయమ్ ॥

అథప్రాతః సముత్థాయ పునరేకత్ర సంగతాః ।
సాచ మౌనవతీ తాభిః పరిభుక్తేవ లక్షితా ॥

తూష్ణీంప్రాప్యాథ కాశీం సా స్నాత్వా మందాకినీజలే ।
సఖీభిః సహితా పశ్యల్లింగం రత్నేశ్వరం మమ ॥

నిర్వర్త్య నియమం సాథ లజ్జా ముకులితేక్షణా ।
నిర్బంధేన వయస్యాభిః పరిపృష్టా జగాదహ ॥

॥ రత్నావల్యువాచ ॥

అథరత్నేశ యాత్రాయాః ప్రయాతాసు స్వమందిరం ।
భవతీషు స్మరంత్యేవ తద్రత్నేశ వచోమృతమ్ ॥

సవిశేషాంగ సంస్కారా విశం సంవేశ మందిరం ।
నిద్రాదరిద్ర నయనా తద్విలోకన లాలసా ॥

బలా త్స్వప్నదశాం ప్రాప్తా భావినోర్థస్య గౌరవాత్ ।
ఆత్మ విస్మరణే హేతూ తతో మే ద్వౌబభూవతుః ॥

తంద్రీ తదంగ సంస్పర్శౌ మమ బోధాప హారకౌ ।
తంద్రా పరవశా చాసం తత స్తత్స్పర్శనేన చ ॥

నజానే త్వథ కింవృత్తం కాహం క్వాహం స చాథకః ।
తు నిర్జిగమిషుం సఖ్యో యావ ద్ధర్తుం ప్రసారితః ॥

స ప్తషష్టితమోధ్యాయః

౧౭

ద్రోణకటకణేన రిపుణా క్వణితం తావ దుత్కటం ।
మహతా సింజితే నాల్పం పరిబోధితా ॥ ౧౮

సుఖసంతాన పీయూష హ్రదే పరినిమజ్జ్య వై ।
క్షణేన తద్వియోగాగ్ని కీలాసు పతితా బలాత్ ॥ ౧౯

కింకులీయః సనోవేద్మి కిందేశీయః కిమాఖ్యకః ।
దునోతి నితరాం సఖ్య స్తద్విశేషానలో మహాన్ ॥ ౨౦

అనలోత్కలితం చేతః పున స్తత్సంగ మాశయా ।
ప్రాణానాం మే యియాసూనా మేకమేవ మహౌషధమ్ ॥ ౨౧

వయస్యా నిశి భు క్తస్య తస్యైవ పునరీక్షణం ।
భవతీనా మధీనంచ తత్పున ర్దర్శనం మమ ॥ ౨౨

కాంచలీకమాలాయో వ క్తి స్నిగ్ధముగ్ధే సఖీజనే ।
తద్దర్శనేన స్థాస్యంతి ప్రాణా యాస్యంతి చాన్యథా ॥ ౨౩

దశమ్యవస్థా సన్నహ్యో ద్బాధితుం మాధునా భృశం ।
ఇతి తస్యాగిరః శ్రుత్వా దూనాయా నితరాంచ తాః ॥ ౨౪

ప్రవేపమాన హృదయాః ప్రోచు ర్వీక్ష్య పరస్పరమ్ ॥ ౨౫

॥ సఖ్యఊచుః ॥

యస్య గ్రామేన నోనామ నాన్వయో నాపి బుధ్యతే ।
సకథం ప్రాప్యతే భద్రే కఉపాయో విధీయతామ్ ॥ ౨౬

ఇతి రత్నావలీ శ్రుత్వా ససందేహాం చ తద్గిరం ।
వయస్యా స్తదవాప్త్యై మే యాయం కుంతిముమూర్ఛహ ॥ ౨౭

ఇత్యర్థోక్తేన సాబాలా యాయం కుంతితశ క్తయః ।
యద్వ క్తవ్యం త్విితి తయా యాయం కుంతితి భాషితమ్ ॥ ౨౮

తత స్తా స్త్వరితాః సఖ్యః పరితాపో పహారకాన్ ।
బహుశః శీతలోపాయాన్ వ్యధు ర్మోహ ప్రశాంతయే ॥

వ్యపైతి నయదా మూర్ఛా తత్ర చ్ఛీతోపచారతః ।
తస్యా స్తదైకయా నీతం రత్నేశ స్నపనోదకమ్ ॥

తదుక్షణా త్క్షణాదేవ తన్మూర్ఛా విరరామహ ।
సుప్తోత్థితేవ సా వాదీ న్మహుః శివశివేతిచ ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

శ్రద్ధావతాం స్వభక్తానా ముపసర్గే మహత్యపి ।
నోపాయాంతర మస్త్యేవ విశేశ చరణోదకమ్ ॥

యే వ్యాధయోపి. దుఃసాధ్యా బహిరంతః శరీరగాః ।
శ్రద్ధ యేశోదక స్పర్శా త్తైనశ్యంత్యేవ నాన్యథా ॥

సేవితంయేన సతతం భగవ చ్చరణోదకం ।
తం బాహ్యాభ్యంతర శుచిం నోపసర్పతి దుర్గతిః ॥

ఆధిభౌతిక తాపంచ తాపం చాప్యాధి దైవికం ।
ఆధ్యాత్మికం తథా తాపం హరే చ్ఛ్రీ చరణోదకమ్ ॥

వ్యపేత సంజ్వరా చాథ గంధర్వతనయా మునే ।
ఉచితజ్ఞేతి హోవాచ తాఃసఖీః స్నిగ్ధధీరధీః ॥

॥ రత్నావల్యువాచ ॥

శశిలేఖే నంగలేఖే చిత్రలేఖే మదీహితే ।
యూయం కుంఠితసామర్థ్యాః కుతోవ స్తా కలాః క్వవా ॥

మత్ప్రియ ప్రాప్తయే సమ్య గుపాయోఽ స్తి మయేక్షితః ।
రత్నేశ్వరా నుగ్రహతోఽనుతిష్ఠత హితం హితాః ॥

ళశిలేఖేఽ ఖిలషిత పార్శ్వై లేఖాం స్త్ర మాలిఖ।
సంలిఖానంగలేఖే త్వం యూనః సర్వావనీ చరాన్॥ ౭౯

చిత్రజ్ఞే చిత్రలేఖే త్వం పాతాల తలశాయినః।
కించి దావిర్భవ చ్చారు తారుణ్యాలంకృతీన్ లిఖ॥ ౮౦

అథాకర్ణ్యేతి తాఃసఖ్య స్తచ్చాతుర్యం ప్రవర్ణ్యచ।
లిలిఖుః క్రమశః సఖ్యో యూనో యౌవనశేవధీః॥ ౮౧

నిర్య త్కౌమార లక్ష్మీకా న్పుంవ త్స్వశ్రీ సమావృతాన్।
ప్రాతః సంధ్యేవ గంధర్వీ నృపాద్యాం స్తా నవైక్షత॥ ౮౨

సర్వాన్ సురనికాయాన్ సా వ్యలోకత శుభేక్షణా।
నచాంచల్యం జహావక్ష్ణో స్తేషు స్వర్లోక వాసిషు॥ ౮౩

తతో మధ్యమ లోకస్థాన్ మునిరాజ కుమారకాన్।
విలోక్యాపి నసాప్రీతిం క్వాప్యాప ప్రేమనిర్భరా॥ ౮౪

అథ రత్నావలీ బాలా కర్ణాభ్యర్ణ విలోచనా।
దృశౌ వ్యాపారయామాస బలిసద్మ యువస్వపి॥ ౮౫

దితిజాన్ దనుజాన్ వీక్ష్య సాగంధర్వ కుమారకాన్।
రతిం బబంధ నక్వాపి తాపి తా మాన్మథైః శరైః॥ ౮౬

సుధాకర కరస్పృష్టా ప్యతిదూనాంగ యష్టికా।
పశ్యంతీ నాగయూనః సా కించి దుచ్ఛ్వసితాఽభవత్॥ ౮౭

భోగిన స్తాన్విలోక్యాపి చిత్రం చిత్రగతా నథ।
మనా క్సంభు క్త భోగేవ క్షణ మాసీ త్కుమారికా॥ ౮౮

యూనః ప్రత్యేక మ్మృదాక్షీ దశేషాన్ శేషవంశజాన్।
తక్షకాన్ నయగాం స్తద్వ దథ వాసుకి గోత్రజాన్॥ ౮౯

పులీకానంత కర్కోట భద్ర సంతానగా నపి,
దృష్ట్వా నాగకుమారాం స్తాన్ శంఖచూడ మథైక్షత॥ ౧౦౦

శంఖచూడేక్షణా దేవ పరాం లజ్జాం బభారసా ।
ఉద్భిన్న పులకాప్యాసీ దం గ్రపత్యంగ సందిషు ॥

తత్త్రపాభరతో ఒజ్జాయి తత్కౌమార హరో వరః ।
తయా వైదగ్ధ్యవరయా క్షణత శ్చిత్రలేఖయా ॥

అథ చిత్రపటీం చిత్రలేఖా చిత్రపటాంచలం ।
పరిక్షిప్యావృణో త్తూర్ణం పరిహాసైక పేశలా ॥

రత్నావలీ చిత్రలేఖాం హ్రియా మౌనావలంబినీ ।
దృశా కుటిలయా ద్రాక్షీ త్త్రపస్ఫుర ద్దశనాంబరా ॥

కటాక్షితా నంగలేఖా తయాథ శశిలేఖయా ।
చిత్రలేఖా పరిక్షిప్త పటాంచల మపాకరోత్ ॥

వసుభూతి సుతా సాథకన్యా రత్నావలీ శుభా ।
శంఖచూడాన్వవాయే తం రత్నచూడ మవైక్షత ॥

తదీక్షణ క్షణాద్దృష్టి రానందాశ్రుభి రాదృతా ।
కపోల భిత్తి రభవ త్స్వేదోద కణికాంచితా ॥

చకంపే గాత్రలతికా ధృతరోమాంచ కంచుకా ।
చిత్రన్యస్తేవ తస్తంభ క్షణం ముకులితాననా ॥

తతః సాచిత్రలేఖా తా మేత్యాశ్వాసయ దాతురాం ।
ఔత్సుక్యం వ్రజగంధర్వి సిద్ధ స్తేద్య మనోరమః ॥

ఏతస్యావగతం సర్వం దేశనామాన్వయ దికం ।
మావిషీదాలిసులభ స్త్వేష రత్నేశ్వరార్పితః ॥

అహో సదృగ్వరావాప్త్యై రత్నేశే నాసి తోషితా ।
ఉత్తిష్ఠయామః సదనం రత్నేశః సర్వదోహి నః ॥

అథ దైవవశా ద్యాంత్య స్తాదృష్టా గగనాధ్వగాః ।
సుబాహునా దానవేన పాతాలతలవాసినా ॥

గృహీత్వా తా శ్చతస్రోపి నిరగా ద్దానవోగ్రృహం ।
హరి ర్వికట దంష్ట్రాస్యః ప్రాంతరే హరిణీరివ ॥ ౧౩

తా స్తంవిలోక్య గంధర్వ్యో దంష్ట్రావికటితాననం ।
రుధిరారుణనేత్రంచ జాతా వేపథుభూమయః ॥ ౧౪

హా మాత ర్హాపిత స్త్రాహి హావిధే మావిధేహి తత్ ।
యదేత త్కర్తు మారబ్ధ మనాథా స్వతినిష్ఠురం ॥ ౧౫

హాదైవ మందభాగ్యాభిః కిమస్మాభి రనుష్ఠితం ।
సుకృతేతర వార్తాపి నోచిత్తే వ్యాహృతా క్వచిత్ ॥ ౧౬

శిశుక్రీడనకం హిత్వా హిత్వా రత్నేశ్వరార్చనం ।
పిత్రోః స్వాధీన సచ్చేష్టా ఇష్టం విద్మో నకించన ॥ ౧౭

అథోభువనగా దీనా హీనా నాథేన కోత్రనః ।
ప్రాణత్రాణార్థినీ ర్బాలాః శంభో రత్నేశసర్వగ ॥ ౧౮

ఇత్థం గంధర్వతనయా విలపంతీః కృపాతురం ।
శుశ్రావ నాగరాజోసౌ రత్నచూడో మహామనాః ॥ ౧౯

కోసౌ మత్స్వామినో నామ రత్నేశస్య మహేశితుః ।
లింగరాజస్య గృహ్ణాతి కర్మబంధన భేదినః ॥ ౧౨౦

పున రప్యార్తరావం స శ్రుత్వా బాలా ముఖేరితం ।
రత్నేశ రక్షరక్షేతి గృహీతా స్తేన నిర్భయా ॥ ౨౧

తం వసాసవ పానేన మహామాంస విశేషణాత్ ।
అత్యంతోన్మత్త దుష్ప్రేక్ష్యం రత్నచూడో నిరైక్షత ॥ ౨౨

అధ్యాక్షిపచ్చ రే దుష్ట శిష్టకన్యా పహారక ।
మద్దృష్టి గోచరం యాతః క్వయాస్యస్యద్య రేఽధమ ॥ ౨౩

మమ బాణహతప్రాణ ప్రయాణం కురు దుర్మతే ।
ఆర్త త్రాణోద్యత మతే ర్వైవస్వత పురం ప్రతి ॥ ౨౪

రత్నేశ్వరస్య యై ర్నామ ప్రలయా దద్యపి స్ఫుటం ।
గృహీతం నభవాద్భృగ్భిః స్తేషు భీతి ర్భయాత్మసు ॥

రత్నేశ్వర మహానామ కృతత్రాణాస్తు యేవరాః ।
తేషాం జన్మజరావ్యాధి కలికాల భయం కుతః ॥

ఇత్యుక్త్వా తా భయత్రస్తా స్తన్ముఖ ప్రహితేక్షణాః ।
వ్యాఘ్రఘ్రాతా ఇవమృగీ ర్మాభైషీ ష్టే త్యువాచ సః॥

ఇత్యాశ్వాస్యాథ గంధర్వీః సవై భుజగరాజజః ।
ఆకర్ణపూర్ణ మాకృష్య కోదండం ప్రాహిణో చ్ఛరమ్ ॥

సోపి క్రుద్ధో దనుజరాట్ పదాస్పృష్ట భుజంగవత్ ।
ఆవిధ్య కాల దండాభం పరిఘం వ్యసృజ న్మహత్ ॥

హృది రత్నేశ్వరం లింగం యస్య సమ్య గ్విజృంభతే ।
అలాత ధండవ త్తస్మిన్ కాలదండోపి జాయతే ॥

అంతరేవ సచిచ్ఛేద పరిఘం స్వమహేషుభిః ।
దుర్వృత్తస్య యథేహాయు ర్విచ్ఛిద్యే తాంతరై వహి ॥

తతోస్య బాణం చిక్షేప కాలానల సమప్రభం ।
సబాణ స్తస్య హృదయం ప్రవిశ్య ప్రగవేష్యచ ॥

ప్రాణానస్య వినిర్యాత్య స్వయం తూణ మగాత్పునః ।
హృదిస్థం తస్య దౌరాత్మ్యం సర్వం విజ్ఞాయ తత్త్వతః ॥

దిగంగనా పురఃఖ్యాతు మివ నాగాశుగో గతః ।

అన్యాయోపార్జితై ర్ద్రవ్యై ర్యః సుఖం భోక్తు మిచ్ఛతి ।
తాని ద్రవ్యాణి యాంత్యేవ సప్రాణాని కుతః సుఖమ్ ॥

ఇతి తం దానవం హత్వా నాగరాజో మహాబలీ ।
ప్రత్యువాచాథ తాఃకాన్యాః కా యూయం కస్య చాత్మజాః ॥

దురాత్మనా కుతోఽనేన సంగతా దనుజన్మనా ।
క్వవా రత్నేశ్వరం లింగం భవతీభి ర్విలోకితమ్ ॥ ౩౭

యస్య నామాక్షరోచ్చారా హ్యపేత పరమాపదః ।
యాయమాశు తదాఖ్యాత యేన జానామి తత్త్వతః ॥ ౩౮

ఇతిశ్రుత్వా గిర స్తస్య నితరాం ప్రేమనిర్భరాః ।
పరస్పరం ముఖంవీక్ష్య కోసౌ స్యా ద్దృష్టపూర్వవత్ ॥ ౩౯

అకారణసఖా కోసౌ ప్రాంతరే సముపస్థితః ।
నిజపాణినా న్వణీకృత్య యేన తాడితాఃస్మ బాలికాః ॥ ౧౪౦

అస్య సందర్శనా దేవ స్వభావ చపలాన్యపి ।
మంథరాణీంద్రియాణి స్యుః పరిపీయ సుధామివ ॥ ౪౧

యాతు మన్యత్ర నోనేత్రే ప్రోత్సహేతే యథాతథా ।
అన్య ద్వస్త్వంతరం ప్రేక్ష్యం రమణీయతరం త్వపి ॥ ౪౨

వచఃపీయూష మాధుర్యం నితరాం ప్రాప్య సత్శ్రుతీ ।
శబ్దాంతర గ్రహాపేక్షాం నకుర్వాతే స్వజన్మనః ॥ ౪౩

ఆప్లుతః పంగుతా మేతౌ పాదౌన శ్చంచలావపి ।
అముం యువాన మాలోక్య చోరం నః సన్మనోమణేః ॥ ౪౪

ఇతిబ్రువంత్య స్తాబాలాః పరస్పర మనుల్బణం ।
దృష్ట్వాపి చిత్రమధ్యస్థం వివిదు స్తన్నబాలికాః ॥ ౪౫

అతీవ భీషణాకార దనుజ స్యాతిసాధ్వసాత్ ।
అంధీభూతేక్షణా స్తం నాజ్ఞాసిషు ర్హరిణీక్షణాః ॥ ౪౬

ఊచుశ్చ తంయువానం తా నిజజీవిత రక్షిణం ।
యదంగ భవతా పృష్టం స్నేహనిర్భరచేతసా ॥ ౪౭

త దాచక్షామహే సర్వమవధేహి క్షణంమనః ।
ఇయం గంధర్వరాజస్య వసుభూతే స్తనూద్భవా ॥ ౪౮

కన్యా రత్నావలీనామ గుణరత్నమహాఖనిః ।
వయం వయస్యా ఏతస్యా శ్ఛాయేవానుగతాః సదా ।

ఆరభ్య బాల్య మప్యేషా లింగం రత్నేశ్వరాభిధం ।
యాతి పిత్రా ప్యనుజ్ఞాతా కాశ్యా మర్చయితుం సదా ॥

వరోపి దత్త స్తేనాస్యై ప్రసన్నేనాథ శంభునా ।
హరిష్యతీతి యఃస్వప్నే కౌమారం తే కుమారికే ॥

తవనామ సమానాఖ్యః సతే భర్తా భవిష్యతి ।
యువానం స్వప్నభోక్తారం ప్రాప్యా ప్యేషా సుదుఃఖితా ॥

పున స్తద్విరహోత్థేన వహ్నినాతీవ తాపితా ।
కలా కౌశల్యతో స్మాభిః సోపి చిత్రే ప్రదర్శితః ॥

యస్య నగ్రామనామాపి నాన్వయోపసబుధ్యతే ।
తందృష్ట్వా చిత్రలిఖిత మప్యేషా జీవితా పునః ॥

తతో రత్నేశ్వరం నత్వా స్వగృహే యోత్సుకా భవత్ ।
యాంతీ స్తతోఽనయా సార్ధం ప్రాంతరే గగనాధ్వని ॥

అతర్కితాగమ శ్చాస్మాన్ ధృతా పాతాల మావిశత్ ।
అనంతరం భవానేవ తంవేత్తి దనుజాధమమ్ ॥

అంగ ఇత్యేవ వృత్తాంతో నిజోఽస్మాభి రుదీరితః ।
ప్రసాదం కురు చాస్మాకం పురఃకోసి కృపానిధే ॥

యదాప్రభృతి చాస్మాభిః సదృష్టో దుష్టదానవః ।
తదాప్రభృతి నోనేత్రే విద్యుతేవ హతప్రభే ॥

కాందిశీకా భయత్రాతా ర్నవిద్మః కించి దేవహి ।
క్వవయం కావయం కస్త్వం కింజాతం కింభవిష్యతి ॥

నిశమ్యేతి సపుణ్యాత్మా నాగరాజ కుమారకః ।
ఆశ్వాస్య తా భయత్రాస్తాః ప్రోవాచేదం చ పుణ్యధీః ॥

మయాసహ సమాయాత రత్నేశం దర్శయామి వః ।
ఇత్యాహూయ సతా నిన్యే క్రీడావాపీం సుఖోదకామ్ ॥ ౯౧

విచిత్రమణిసోపానాం హంసకోక కృతారవాం ।
కవీనాం వాసితవ్యాజా త్స్వాగతం కుర్వతీ మివ ॥ ౯౨

తత్రి తేనాభ్యనుజ్ఞాతాః క్రీడావాప్యాం నిమజ్జ్య తాః ।
సచైలపుష్పాభరణాః పోఽన్మమజ్జు స్తతః పునః ॥ ౯౩

బహి ర్నిర్గత్య గంధర్వ్యః పశ్యంత్యః స్థగితా ఇవ ।
రత్నేశాలయ మాలోక్య కాలరాజ సమీపతః ॥ ౯౪

పరస్పరం తతః ప్రోచు ర్గంధర్వ్యో విస్మితాఇవ ।
స్వప్నోఽయం కింనువా సత్యం ఖేలో రత్నేశ్వరస్యవా ॥ ౯౫

వయమేవ హి వాభ్రాంతా గంధర్వ్యో నవయంకిము ।
కిమేత న్నైవ జానీమ ఐంద్రజాలిక ఖేలవత్ ॥ ౯౬

ఏషోత్తరవహా గంగా స్ఫుటమేవ భవేదిహ ।
శంఖచూడస్య వాప్యేషా శంఖచూడాలయ స్త్వసౌ ॥ ౯౭

ఏత త్పంచనదం తీర్థ మేష వాగీశ్వరాలయః ।
యస్య సందర్శనా దేవ వాగ్విభూతి ర్విజృంభతే ॥ ౯౮

శంఖచూడేశ్వర శ్చైష శంఖచూడ ప్రతిష్ఠితః ।
యస్య సందర్శనా త్పుంసాం నభయం కాలసర్పజమ్ ॥ ౯౯

ఏషా మందాకినీనామ దీర్ఘికా పుణ్యతోయభూః ।
యస్యాం కృతోదకా మర్త్యామ ర్త్యలోకే విశంతిన ॥ ౧౦౦

అసౌ వాశాపురీ దేవీ యాస్తుతా త్రిపురారిణా ।
త్రిపురం జేతుకామేన మందాకిన్యా స్తటేశుభే ॥ ౧౦౧

యాద్యాపి పూజితా మర్త్యై రాశాం పూరయతేర్థినాం ।
మందాకిన్యాః ప్రతీచ్యాంతు ఏష సిద్ధ్యష్టకేశ్వరః ॥ ౧౦౨

భవేద్యస్య సపర్యాతో గృహే సిద్ధ్యష్టకం స్ఫుటం ।
కుండం సిధ్యష్టకాఖ్యంచ తత్రైవ విరజోదకమ్ ॥

యత్ర స్నాత్వా కృతశ్రాద్ధో విరజస్కో దివం వ్రజేత్ ।
మూర్త్యాస్తాః సిద్ధయ శ్చాష్టౌ యాఃకాశ్యాం సర్వసిద్ధిదాః ॥

సర్వసిద్ధిప్రద శ్చాసౌ మహారాజ వినాయకః ।
వినాయకాః ప్రణశ్యంతి యస్మై ప్రణమతాం నృణాం ॥

అసౌ సిద్ధేశ్వర స్యోచ్చైః ప్రాసాదః కాంచనోజ్జ్వలః ।
రత్నధ్వజ పతాకాశ్చ సిద్ధిఃస్యా ద్యద్విలోకనాత్ ॥

క్షేత్రస్య మధ్యమే భాగే మధ్యమేశ్వర ఏషవై ।
మధ్యాధోలోకయో ర్మధ్యే నవసేద్యస్య వీక్షణాత్ ॥

మధ్యమేశం సమభ్యర్చ్య నరో మధ్యమవిష్టపే ।
ఆసముద్రక్షితీంద్రః స్యా త్తతో మోక్షంచ విందతి ॥

ఏరావతేశ్వరం లింగం తత్ప్రాచ్యా మిష్టసిద్ధికృత్ ।
దృశ్యతే యత్పతాకాయాం రమ్య ఏరావతో గజః ॥

వృద్ధకాలేశ్వర స్యైష ప్రాసాదో రత్ననిర్మితః ।
ప్రతిదర్శం వసేద్యత్ర రాత్రౌ చంద్రః సతారకః ॥

యస్య సందర్శనా న్నౄణాం నకాలః ప్రభవే ద్భవే ।
నకలిః ప్రభవే త్సత్యం నచ కల్మషరాశయః ॥

ఇతి యావత్కథాం చక్రుః సంభ్రాంతా ఇవబాలికాః ।
తావ ద్వసువిభూతిః సగంధర్వ స్త్వరయా యయౌ ॥

నారదా చ్ఛ్రుతవృత్తాంతః సుబాహు దనుజన్మనః ।
రత్నావలీ సుతా ప్రీతా ససఖీకా యథాహృతా ॥

రత్నేశ్వరా త్సమాయాంతి శూన్యే గగనవర్త్మని ।
యథానయచ్చ పాతాలం యథా యుద్ధ మభూత్పునః ॥

యథారత్నేశ భక్తేన రత్నచూడేన ఘాతితః ।
ససుబాహుర్దనుజనుర్మహేష్వాసేన చేషుణా ॥ ౮౫

యథాచ పృష్టవృత్తాంతో వాపీమార్గేణ చానయత్ ।
శంఖచూడస్య వాపీంతాం పాతాళేషు ప్రవర్తినీమ్ ॥ ౮౬

యథాచ ప్రాప్య నిర్యాతాః కాశీం దృష్ట్వాపి బాలికాః ।
భృశం సంభ్రాంతి మాపన్నాః పశ్యంత్యోపి సముత్సుకాః ॥ ౮౭

దృష్ట్వా గంధర్వరాజ స్తాం పునర్జాతా మివాత్మజాం ।
సవయస్యా మనమ్లాన ముఖపంకజ సుశ్రియమ్ ॥ ౮౮

పరిష్వజ్య సమాఘ్రాయ లలాటఫలకం ముహుః ।
అంకమారోప్య పప్రచ్ఛ సర్వం వృత్తాంత మాదరాత్ ॥ ౮౯

అథసా కథయామాస దనుజాపహృతేః కథాం ।
రత్నేశ్వర వరావాప్తిం స్వప్నావస్థాం విహాయచ ॥ ౯౦

రత్నావలీ మనోవృత్తిం విజ్ఞాయాథ ముఖేంగితైః ।
శశిలేఖా సమాచష్ట స్పష్టవర్ణైః సవిస్తరమ్ ॥ ౯౧

తుతోష నితరాం సోథ గంధర్వాధిపతిః కృతీ ।
ప్రభావం వర్ణయామాస ముదా రత్నేశ్వరస్యచ ॥ ౯౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఆకర్ణయ మునిశ్రేష్ఠ వింధ్యవృద్ధివివర్ధన ।
ప్రత్యహం రత్నచూడోపి వాపీమార్గేణ సంయమీ ॥ ౯౩

నాగలోకా త్సమాగత్య స్నాత్వా మందాకినీజలే ।
రత్నేశ్వరం సమభ్యర్చ్య రత్నాంజల్యష్టకేన వై ॥ ౯౪

సువర్ణ పంకజాన్యష్టౌ సమర్చయతి హృష్టవత్ ।
ఏకదా స్వప్నసమయే రత్నేశో లింగరూపధృక్ ॥ ౯౫

రత్నచూడ మువాచేదం నిజభక్తం దృఢవ్రతం ।
దానవేన హృతాం కన్యాం మోచయిష్యతి యాం భవాన్ ॥

తం దానవం రణే జిత్వా సాతే పత్నీ భవిష్యతి ।
ఇతిస్మర న్వరం సోథ నాగరాజో మహామనాః ॥

తాం కన్యాం దానవంహత్వా విమోచ్య నిజవీర్యతః ।
వాపీమార్గేణ పాతాలా దానినాయ పునర్మహీమ్ ॥

స్వయంచ సాధయాంచక్రే ప్రత్యహం నియమం సుధీః ।
లింగం సమర్చయిత్వాథ కృత్వాచాపి ప్రదక్షిణమ్ ॥

యావద్గృహాః సమాగచ్ఛే ద్రమ్యా ద్రత్నేశ మండపాత్ ।
తావ ద్గంధర్వరాజాయ తాభిఃస వసుభూతయే ॥

సోయం సోయం యువా ధన్య స్తర్జన్యగ్రేణ దర్శితః ।
గంధర్వరాజ స్తందృష్ట్వా నాగరాజ కుమారకమ్ ॥

అతీవ స్మేరనయనః సంప్రహృష్ట తనూరుహః ।
మనస్యేనం చసంవర్ణ్య తద్రూపం సవయోన్వయమ్ ॥

ధన్యో స్మ్యనుగృహీతోస్మి రత్నేశేన వరార్పణాత్ ।
కన్యా ధన్యతరా చేయ మనురూపో స్తి యత్పతిః ॥

సంప్రధార్యేతి హృద్యేనం సమాకార్యచ సుందరం ।
పృష్ట్వా తన్నామ గోత్రంచ గణయిత్వా బలాబలమ్ ॥

రత్నేశ్వరస్య పురత స్తస్మైకన్యాం దదౌ ముదా ।
నీత్వా గంధర్వలోకంచ కృతకౌతుకమంగలమ్ ॥

మధుపర్కేణ సంపూజ్య పాణిమ్మగ్రాహయ త్తతః ।
వైవాహికేన విధినా దదౌ రత్నా న్యనేకశః ॥

శశిలేఖానంగలేఖా చిత్రలేఖాపి కుంభజ ।
విజ్ఞాప్య స్వజనేతారం వరయామాస తంపతిమ్ ॥

ఉపయమ్య చతస్రోపి సగంధర్వ సుతాః శుభాః ।
రత్నచూడో జగామాథ తాభిః స్వపితృమందిరం ॥ ౮

యథా చతసృభిః సార్ధం శ్రుతిభిః ప్రణవఃశివం ।
స్వపిత్రో శ్చరణౌ నత్వా నవోఢాభిః సనాగరాట్ ॥ ౯

వినివేదిత వృత్తాంతో రత్నేశానుగ్రహస్య చ ।
ఉవాస తాభిః ససుఖం పితృభ్యా మభినందితః ॥ ౧౦

॥ఈశ్వర ఉవాచ॥

రత్నేశ్వరస్య లింగస్య మమ స్థావరరూపిణః ।
సర్వేషాం సర్వదస్యాస్య ప్రభావో గిరిజేఽతులః ॥ ౧౧

అస్మిల్లింగే పరాంసిద్ధిం ప్రాప్తాః సిద్ధాః సహస్రశః ।
గుప్త మాసీదిదం లింగ మద్య యావ త్సుమధ్యమే ॥ ౧౨

తవ పిత్రా హిమవతాః మమభక్తేన సర్వథా ।
పుణ్యార్జితై ర్మహారత్నై రత్నేశః ప్రకటీకృతః ॥ ౧౩

అస్మాల్లింగే మమప్రీతి ర్నితరా మద్రిరాజజే ।
వారణస్యా మిదంలింగం పూజనీయం ప్రయత్నతః ॥ ౧౪

నానారత్నాని లభ్యంతే రత్నేశానుగ్రహా దుమే ।
స్త్రీరత్న పుత్రరత్నాది స్వర్గమోక్షావపి ప్రియే ॥ ౧౫

యోఽత్ర రత్నేశ్వరం నత్వా మృతో దేశాంతరేష్వపి ।
నస స్వర్గాదిహాగచ్ఛే త్కల్పకోటి శతైరపి ॥ ౧౬

అసితాయాం చతుర్దశ్యా ముపోష్య నిశి జాగరాత్ ।
రత్నేశసన్నిధౌ దేవి మమసాన్నిధ్య మాప్నుయాత్ ॥ ౧౭

అస్యలింగస్య పూర్వేణ త్వయా జన్మాంతరే ప్రియే ।
దాక్షాయణీశ్వరం లింగం మద్భక్త్యాత్ర ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౧౮

తస్య సందర్శనాదేవ ననరో యాతి దుర్గతిం ।
అంబికానామ గౌరీ త్వం తత్రాహం చాంబికేశ్వరః ॥

మూర్తః షడానన స్తత్ర తవపుత్రః సుమధ్యమే ।
ఏత త్త్రియం నరోదృష్ట్వా నగర్భం ప్రవిశేదుమే ॥

రత్నేశ్వరస్య మాహాత్మ్యం మయా తే సముదీరితం ।
గోపనీయం ప్రయత్నేన కలికల్మష చేతసాం ॥

ఇదం రత్నేశ్వరాఖ్యానం యః పఠిష్యతి సర్వదా ।
సపుత్ర పౌత్రపశుభి ర్నవియుజ్యేత కర్హి చిత్ ॥

శ్రుత్వా రత్నేశ్వరోత్పత్తిం సేతిహాసాం నరోత్తమః ।
అనూఢో లభతే సత్యం కన్యారత్నం కులోచితమ్ ॥

కన్యాపీమం సమాకర్ణ్య త్వితిహాసం మనోరమం ।
శ్రద్ధయా సత్పతిం ప్రాప్య భవిష్యతి పతివ్రతా ॥

ఇతిహాస మిమం శ్రుత్వా నారీవా పురుషోపివా ।
నజాత్విష్ట వియోగాగ్ని తాపేన పరితప్యతే ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే రత్నేశ్వర ప్రశంసనం
నామ సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః ॥౬౭॥

॥స్కందఉవాచ॥

అన్యచ్చ శృణు విప్రేంద్ర వృత్తాంతం తత్ర సంభవం ।
మహాశ్చర్య ప్రజననం మహాపాతక హారిచ ॥

ఇత్థం కథాం ప్రకుర్వాణే రత్నేశస్య మహేశ్వరే ।
కోలాహలో మహా నాసీ త్త్రాహిత్రాహీతి సర్వతః ॥

మహిషాసుర పుత్రోసౌ సమాయాతి గజాసురః ।
ప్రమథన్ ప్రమథాన్ సర్వాన్ని జవీర్య మదోద్ధతః ॥ ౩

యత్రయత్ర ధరాయాంస చరణౌ ప్రమిణౌతిహి ।
అచలోల్లోలయాంచక్రే తతస్తతాస్య భారతః ॥ ౪

ఊరువేగేన తరవః పతంతి శిఖరైస్సహ ।
యస్య దోర్దండ ఘాతేన చూర్ణాస్స్యుశ్చ శిలోచ్చయాః ॥ ౫

యస్య మౌలిజ సంఘర్షా ద్ఘనా వ్యోమ త్యజంత్యపి ।
నీలిమానం నచాద్యాపి జహుర్ని స్తత్కేశసంగజమ్ ॥ ౬

యస్య నిఃశ్వాససంభారై రుత్తరంగా మహాబ్ధయః ।
నద్యో ప్యమంద కల్లోలా భవంతి తిమిభిః సహ ॥ ౭

యోజనానాం సహస్రాణి నవయస్య సముచ్ఛ్రియః ।
తావానేవహి విస్తార స్తనో ర్మాయావినో స్యహి ॥ ౮

యన్నేత్రయోః పింగలిమా తథా తరలిమా పునః ।
విద్యుతా నోజ్ఝ్యతేఽ ద్యాపి సోయ మాయాతి సత్వరః ॥ ౯

యాంయాందిశం సమభ్యేతి సోయం దుఃసహదానవః ।
సాసా సమీభవే దస్య సాధ్వసా దివ దిగ్ధ్రువమ్ ॥ ౧౦

బ్రహ్మలబ్ధ వరశ్చాయం తృణీకృత జగత్త్రియః ।
అవధ్యోహం భవామీతి స్త్రీపుంసైః కామనిర్జితైః ॥ ౧౧

తత స్త్రిశూలహేతి స్త మాయాంతం దైత్యపుంగవం ।
విజ్ఞాయావధ్య మన్యేన శూలే నాభిజఘాన తమ్ ॥ ౧౨

ప్రోతస్తేన త్రిశూలేన సచదైత్యో గజాసురః ।
ఛత్రికృతమివాత్మానం మన్యమానో జగౌ హరమ్ ॥ ౧౩

॥ గజాసుర ఉవాచ ॥

త్రిశూలపాణే దేవేశ జానేత్వాం స్మరహారిణం ।
తవహస్తే మమవధః శ్రేయా నేవ పురాంతక ॥

కించిద్విజ్ఞప్తు మిచ్ఛామి అవధేహి మమేరితం ।
సత్యం బ్రవీమి నాసత్యం మృత్యుంజయ విచారయ ॥

త్వమేకో జగతాంవంద్యో విశ్వస్యోపరి సంస్థితః ।
అహం త్వదుపరిష్టాచ్చ స్థితోస్మీతి జితంమయా ।

ధన్యోస్మ్యనుగృహీతోస్మి త్వ త్రిశూలాగ్ర సంస్థితః ।
కాలేన సర్వ్వై ర్మర్తవ్యం శ్రేయసే మృత్యు రీదృశః ॥

ఇతి తస్యవచః శ్రుత్వా దేవదేవః కృపానిధిః ।
ప్రోవాచ ప్రహసన్ శంభు ర్ఘటోద్భవ గజాసురం ॥

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

గజాసుర ప్రసన్నోస్మి మహాపౌరుష శేవధే ।

స్వానుకూలం వరంబ్రూహి దదామి సుమతేఽసుర ॥
ఇత్యాకర్ణ్య సదైత్యేంద్రః ప్రత్యువాచ మహేశ్వరం ।

॥ గజాసుర ఉవాచ ॥

యదిప్రసన్నో దిగ్వాస స్తదా నిత్యం వసానమే ॥

ఇమాం కృత్తిం విరూపాక్ష త్వ త్రిశూలాగ్ని పావితాం ।
స్వప్రమాణాం సుఖస్పర్శాం రణాంగణ పణీకృతామ్ ॥

ఇష్టగంధిః సదైవాస్తు సదైవా స్త్వతికోమలా ।
సదైవ నిర్మలా చాస్తు సదైవా స్త్వతిమండనం ॥

మహాతపోఽనల జ్వాలాః ప్రాప్యాపి సుచిరం విభో ।
నదగ్ధా కృత్తి రేషామే పుణ్యగంధనిధి స్తతః ॥ ౨౩

యది పుణ్యవతీ నైషా మమకృత్తి ర్దిగంబర ।
తదా త్వదంగసంగోస్యాః కథం జాతో రణాంగణే ॥ ౨౪

అన్యంచ మేవరం దేహి యదితుష్టోసి శంకర ।
నామాస్తు కృత్తివాసాస్తే ప్రారభ్యాద్యతనం దినం ॥ ౨౫

ఇతితస్య వచః శ్రుత్వా తథేత్యుక్త్వా చ శంకరః ।
పునః ప్రోవాచ తందైత్యం భక్తి నిర్మలమానసం ॥ ౨౬

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

శృణు పుణ్యనిధే దైత్య వరమన్యం సుదుర్లభం ।
అవిముక్తే మహాక్షేత్రే రణత్యక్తకళేబర ॥ ౨౭

ఇదం పుణ్యశరీరంతే క్షేత్రేస్మి న్ముక్తిసాధనే ।
మమలింగం భవత్వత్ర సర్వేషాం ముక్తిదాయకం ॥ ౨౮

కృత్తివాసేశ్వరం నామ మహాపాతక నాశనం ।
సర్వేషామేష లింగానాం శిరోభూత మిదంపరం ॥ ౨౯

యావంతి సంతి లింగాని వారాణస్యాం మహాంత్యపి ।
ఉత్తమం తావతా మేత దుత్తమాంగ వ దుత్తమమ్ ॥ ౩౦

మానవానాం హితాయాత్ర స్థాస్యేహం సపరిగ్రహః ।
దృష్టేనానేన లింగేన పూజితేన స్తుతేనచ ।
కృతకృత్యో భవేన్మర్త్యః సంసారం నవిశేత్పునః ॥ ౩౧

రుద్రాః పాశుపతాః సిద్ధా ఋషయ స్తత్త్వచింతకాః ।
శాంతా దాంతా జితక్రోధా నిర్ద్వంద్వా నిష్పరిగ్రహాః ॥ ౩౨

అవిముక్తే స్థితా యేతు మమభక్తా ముముక్షవః ।
మానాపమానయో స్తుల్యాః సమ లోష్టాశ్మ కాంచనాః ॥ ౩౩

కృత్తివాసేశ్వరే లింగే స్థాస్యేహం తదనుగ్రహే ।
దశకోటి సహస్రాణి తీర్థాని ప్రతివాసరం ॥

త్రికాల మాగమిష్యంతి కృత్తివాసే నసంశయః ।
కలిద్వాపరసంభూతా నరాః కల్మషబుద్ధయః ॥

సదాచార వినిర్ముక్తాః సత్యశౌచ పరాఙ్ముఖాః ।
మాయయా దంభలోభాభ్యాం మోహాహంకృతి సంయుతాః ॥

శూద్రాన్న సేవినో విప్రా జిహ్వాలా అతిలాలసాః ।
సంధ్యాస్నానజపేజ్యాసు దూరీకృత మనోధియః ॥

కృత్తివాసేశ్వరం ప్రాప్య సర్వపాప వివర్జితాః ।
సుఖేన మోక్ష మేష్యంతి యథాసుకృతిన స్తథా ॥

కృత్తివాసేశ్వరం లింగం సేవ్యం కాశ్యాం తతో నరైః ।
జన్మాంతర సహస్రేషు మోక్షోన్యత్ర సుదుర్లభః ॥

కృత్తివాసేశ్వరే లింగే లభ్యే స్త్వేకేన జన్మనా ।
పూర్వజన్మకృతం పాపం తపోదానాదిభిః శనైః ।
నశ్యే త్సద్యో వినశ్యేత కృత్తివాసేశ్వ రేక్షణాత్ ॥

కృత్తివాసేశ్వరం లింగం యేర్చయిష్యంతి మానవాః ।
ప్రవిష్టా స్తేశరీరే మే తేషాం నాస్తి పునర్భవః ॥

అవిముక్తేఽత్ర వస్తవ్యం జప్తవ్యం శతరుద్రియం ।
కృత్తివాసేశ్వరో దేవో ద్రష్టవ్యశ్చ పునఃపునః ॥

సప్తకోటి మహారుద్రైః సుజప్తై ర్యత్ఫలం భవేత్ ।
తత్ఫలం లభ్యతే కాశ్యాం పూజనా త్కృత్తివాసనః ॥

మాఘకృష్ణ చతుర్దశ్యా ముపోష్యనిశి జాగృయాత్ ।
కృత్తివాసేశ మభ్యర్చ్య యః సయాయా త్పరాంగతిం ॥

శుక్లాయాం పంచదశ్యాం య శ్చైత్ర్యాం కర్తా మహోత్సవం।
కృత్తివాసేశ్వరే లింగే నసగర్భం ప్రవేక్ష్యతే ॥ ౪౫

కథయిత్వేతి దేవేశ స్తత్కృత్తిం పరిగృహ్యచ।
గజాసురస్య మహతీం ప్రావృణో ద్ధరిదంబరః ॥ ౪౬

మహామహోత్సవో జాత స్తస్మిన్నహని కుంభజ।
కృత్తివాసత్వ మాపేదే యస్మిన్ దేవో దిగంబరః ॥ ౪౭

యత్ర చ్ఛృతీకృతో దైత్యః శూల మారోప్య భూతలే।
తచ్ఛూలోత్పాటనా జ్జాతం తత్రకుండం మహత్తరమ్ ॥ ౪౮

తస్మిన్‌కుండే నరఃస్నాత్వా కృత్వాచ పితృతర్పణం।
కృత్తివాసేశ్వరం దృష్ట్వా కృతకృత్యో నరోభవేత్ ॥ ౪౯

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

తస్మింస్తీర్థేతు యద్వృత్తం తదగస్తే నిశామయ।
కాకా హంసత్వ మాపన్నా స్తత్తీర్థస్య ప్రభావతః ౫౦

ఏకదా కృత్తివాసేతు చైత్ర్యాం యాత్రాభవత్పురా।
అన్నం రాశీకృతం తత్ర హ్యుపహార సముద్భవం ॥ ౫౧

బహుదేవలకైర్విప్ర తందృష్ట్వా పక్షిణోమిలన్।
పరస్పరం తదన్నార్థం యుధ్యంతో వ్యోమవర్త్మని ॥ ౫౨

బలిపుష్టే రపుష్టాంగా రటంతః కరటాః కటు।
బలిభిశ్చాతి పుష్టాంగై రబలా శ్చంచుభి ర్హతాః ॥ ౫౩

తేహన్యమానా న్యపతం స్తస్మిన్‌కుండే నభోంగణాత్।
ఆయుః శేషేణ సంత్రాతా హంసీభూతా స్తువాయసాః ॥ ౫౪

ఆశ్చర్యవంత స్తత్రత్యా యాత్రాయాం మిలితా జనాః।
ఊచు రంగులినిర్దేశై రహో పశ్యత పశ్యత ॥ ౫౫

అస్మాసు వీక్షమాణేషు కాకాః కుండేఽత్ర యేపతన్ ।
ధార్త్రరాష్ట్రాస్తు తేజాతా స్తీర్థస్యాస్య ప్రభావతః ॥

హంసతీర్థం తదారభ్య కృత్తివాససమీపతః ।
నామ్నాఖ్యాత మభూల్లోకే తత్కుండం కలశోద్భవ ॥

అతీవ మలినాత్మానో మహామలిన కర్మభిః ।
క్షణా న్నిర్మలతాం యాంతి హంసతీర్థ కృతోదకాః ॥

కాశ్యాం సదైవ వస్తవ్యం స్నాతవ్యం హంసతీర్థకే ।
ద్రష్టవ్యః కృత్తివాసేశః ప్రాప్తవ్యం పరమంపదం ॥

కాశ్యాం లింగా న్యనేకాని మునేసంతి పదేపదే ।
కృత్తివాసేశ్వరం లింగం సర్వలింగ శిరఃస్మృతమ్ ॥

కృత్తివాసం సమారాధ్య భక్తియుక్తేన చేతసా ।
సర్వ లింగారాధనజం ఫలం కాశ్యా మవాప్యతే ॥

జపో దానం తపో హోమ స్తర్పణం దేవతార్చనం ।
సమీపే కృత్తివాసస్య కృతం సర్వ మనంతకం ॥

తీర్థం త్వనాది సంసిద్ధ మేత త్కలశసంభవ ।
పున ర్దేవస్య సాన్నిధ్యా దావిరాసీ న్మహేశితుః ॥

ఏతాని సిద్ధలింగాని ఛన్నాని స్యు ర్యుగేయుగే ।
అవాప్య శంభుసాన్నిధ్యం పునరావిర్భవంతిహి ॥

హంసతీర్థస్య పరితో లింగానా మయుతం మునే ।
ప్రతిష్ఠితం మునివరై రత్రాస్తి ద్వ్యశతోత్తరం ॥

ఏకైకం సిద్ధిదం నౄణా మవిముక్తనివాసినాం ।
లింగం కాత్యాయనేశాది చ్యవనేశాంత మేవహి ॥

లోమశేశం మహాలింగం లోమశేన ప్రతిష్ఠితం ।
కృత్తివాసః ప్రతీచ్యాంతు తద్దృష్ట్వా క్వాంతకా ద్భయం ॥

మాలతీశం శుభం లింగం కృత్తివాసోత్తరే మహత్ ।
సపర్యయిత్వా తల్లింగం రాజా గజపతి ర్భవేత్ ॥ ౧౮

అంతకేశ్వర సంజ్ఞంచ లింగం తద్భద్రదిక్ స్థితం ।
అతిపాపోపి నిష్పాపో జాయతే తద్విలోకనాత్ ॥ ౧౯

జనకేశం మహాలింగం తత్పార్శ్వే జ్ఞానదం పరం ।
తల్లింగవరివస్యాతో బ్రహ్మజ్ఞాన మవాప్యతే ॥ ౨౦

తదుత్తరే మహామూర్తి రసితాంగోస్తి భైరవః ।
తస్యదర్శనతః పుంసాం నభవే ద్యమదర్శనమ్ ॥ ౨౧

శుష్కోదరీచ తత్రాస్తి దేవీ వికటలోచనా ।
కృతివాసా దుదీచ్యాంతు కాశీ ప్రత్యూహ భక్షిణీ ॥ ౨౨

అగ్నిజిహ్వోస్తి వేతాల స్తస్యా దేవ్యాస్తు నైరృతే ।
దదాతి వాంఛితాం సిద్ధిం సోర్చితో భౌమవాసరే ॥ ౨౩

వేతాలకుండం తత్రాస్తి సర్వవ్యాధి విఘాతకృత్ ।
తత్కుండోదక సంసర్గా ద్వ్రణ విస్ఫోటరు గ్వ్రజేత్ ॥ ౨౪

వేతాలకుండే సుస్నాతో వేతాలం ప్రణిపత్యచ ।
లభేత వాంఛితాం సిద్ధిం దుర్లభాం సర్వదేహిభిః ॥ ౨౫

గణోస్తి తత్ర ద్విభుజ శ్చతుష్పా త్పంచశీర్షకః ।
తస్య సంవీక్షణాదేవ పాపం యాతి సహస్రధా ॥ ౨౬

తదుత్తరే మునే రుద్ర శ్చతుశ్శృంగోస్తి భీషణః ।
త్రిపాదస్తు ద్విశీర్షాచ హస్తాస్యః సప్తవహ ॥ ౨౭

రోరూయతే వృషాకార స్త్రిధాబద్ధః స కుంభజ ।
కాశీవిఘ్నకరా యేచ యేకాశ్యాం పాపబుద్ధయః ॥ ౨౮

తేషాంచ సంభిదాం కర్తు మహం ధృతకుఠారకః ।
యే కాశ్యాం విఘ్నహర్తారో యే కాశ్యాం ధర్మబుద్ధయః ॥ ౨౯

సుధాఘటకర శ్చాహం తద్వంశ పరిషేశకృత్ ।
తం దృష్ట్వా వృషరుద్రం వై పూజయిత్వాతు భక్తితః ॥

మహామహోపచారైశ్చ నవిఘ్నై రభిభూయతే ।
మణిప్రదీపో నాగోఽస్తి తస్మా దుత్తరా దుదగ్దిశి ॥

మణికుండం తదగ్రేతు విషవ్యాధిహరం పరం ।
తస్మిన్ కుండే కృతస్నాన స్తంనాగం పరిపీక్ష్యచ ॥

మణిమాణిక్య సంపూర్ణ గజాశ్వరథ సంకులం ।
శ్రీరత్న పుత్రరత్నైశ్చ సమృద్ధం రాజ్య మాప్నుయాత్ ॥

కృత్తివాసేశ్వరం లింగం కాశ్యాం యై ర్నవిలోకితం ।
తే మర్త్యలోకే భారాయ భువోభూతా నసంశయః ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

కృత్తివాసః సముత్పత్తిం యే శోష్యంతీహ మానవాః ।
తల్లింగదర్శనా చ్ఛ్రేయో లప్స్యతే నాత్రసంశయః ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే కృత్తివాసః సముద్భవో
నామాష్టషష్టితమోఽధ్యాయః ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

శృణ్వగ స్త్య తపోరాశే కాశ్యాం లింగాని యానివై
సేవితాని నృణాంముక్త్యై భవేయు ర్భావితాత్మనామ్ ॥

కృత్తిప్రావరణం యత్ర కృతం దేవేన లీలయా ।
రుద్రావాస ఇతిఖ్యాతం తత్స్థానం సర్వసిద్ధిదం ॥

స్థితే కతో౾మయా సార్ధం స్వేచ్ఛయా కృత్తివాససి ।
ఆగత్య నందీ విజ్ఞప్తిం చకే౾ ప్రణతిపూర్వకమ్ ॥ ౩

దేవదేవేశ విశ్వేశ పా౾సాదాః సుమనోహరాః ।
సర్వరత్నమయా రమ్యాః సాష్టా షష్టి రభూదిహ ॥ ౪

భూర్భువఃస్వ స్తలే యాని శుభా న్యాయతనానిహ ।
ముక్తిదా న్యపి తానీహ మయానీతాని సర్వతః ॥ ౫

యతో యచ్చ సమానీతం యత్ర యచ్చ కృతాస్పదం ।
కథయిష్యామ్యహం నాథ క్షణం తదవధార్యతాం ॥ ౬

స్థాణుర్నామ మహాలింగం దేవదేవస్య మోక్షదం ।
కురుక్షేత్రా దిహోద్భూతం కలాశేషో స్తి తత్రవై ॥ ౭

తదగే౾ సన్నిహత్యాఖ్యా మహాపుష్కరిణీ శుభా
లోలార్కపశ్చిమే భాగే కురుక్షేత్ర స్థలీతు సా ॥ ౮

తత్ర౾స్నాతం హుతం జప్తం తప్తం దత్తం శుభార్థిభిః ।
కురుక్షేత్రా దృవేత్సత్యం కోటికోటి గుణాధికమ్ ॥ ౯

నైమిషా ద్దేవదేవోత్ర బ్రహ్మావర్తేన సంయుతః ।
తతాం౾శమాత్రం సంస్థాప్య కాశ్యా మావిరభూ ద్విభో ॥ ౧౦

ఢుంఢిరాజో త్తరే భాగే సిద్ధిదం సాధకస్యవై ।
లింగంవై దేవదేవాఖ్యం తదగే౾ కూప ఉత్తమః ॥ ౧౧

బ్రహ్మావర్త ఇతిఖ్యాతః పునరావృత్తిహృ న్నృణాం ।
తత్కూపాద్భిః కృతస్నానో దేవదేవం సమర్చ్యచ ॥ ౧౨

తత్పుణ్యం నైమిషారణ్యా త్కోటికోటి గుణం స్మృతం ।
గోకర్ణాయతనా దత్ర స్వయ మావిరభూ న్మహత్ ౧౩

లింగం మహాబలం నామ సాంబాదిత్య సమీపతః ।
దర్శనా త్స్పర్శనా దృస్య క్షణా దేనోమహాబలం ॥ ౧౪

వాతాహత స్తూలరాశి రివ విద్రాతి దూరతః ।
కపాలమోచన పురో దృష్ట్వా లింగం మహాబలమ్ ॥

మహాబల మవాప్నోతి నిర్వాణనగరం వ్రజేత్ ।
ఋణమోచనతః ప్రాచ్యాం ప్రభాసా క్షేత్రిస త్తమాత్ ॥

శశిభూషణసంజ్ఞంతు లింగమత్ర ప్రతిష్ఠితం ।
తల్లింగసేవనా న్మర్త్యః శశిభూషణతాం వ్రజేత్ ॥

ప్రభాసక్షేత్ర యాత్రాయాః పుణ్యం ప్రాప్నోతి కోటికృత్ ।
ఉజ్జయిన్యా మహాకాలః స్వయ మత్రాగతో విభుః ॥

యన్నామస్మరణా దేవన భయం కలికాలతః ।
ప్రణవాఖ్యా న్మహాలింగా త్ప్రాచ్యాం కల్మషనాశనమ్ ॥

మహాకాలాభిధం లింగం దర్శనా న్మోక్షదం పరం ।
అయోగంధేశ్వరం లింగం పుష్కరా త్తీర్థస త్తమాత్ ॥

ఆవిరాసీ దిహమహ త్పుష్కరేణ సహైవతు ।
మత్తోస్యైద ర్యు త్తరే భాగే దృష్ట్వాఽయోగంధ మీశ్వరమ్ ॥

స్నాత్వాఽయోగంధ కుండేతు భవా త్తారయతే పితౄన్ ।
మహానాదేశ్వరం లింగ మట్టహాసా దిహాగతమ్ ॥

త్రిలోచనా దుదీచ్యాంతు దదృష్టం ముక్తయే మతం ।
మహోత్కటేశ్వరం లింగం మరుత్కోటా దిహాగతం ।
కామేశ్వరో త్తరే భాగే దృష్టం విమలసిద్ధికమ్ ॥

విశ్వస్థానా దిహాయాతం లింగంవై విమలేశ్వరం ।
స్వర్లీనా త్పశ్చిమే భాగే దృష్టం విమలసిద్ధిదమ్ ॥

మహావ్రతం మహాలింగం మహేంద్రా దిహసంస్థితం ।
స్కందేశ్వర సమీపేతు మహావ్రత ఫలప్రదం ॥

వృందారకర్షి వృందానాం స్తువతాం ప్రథమే యుగే ।
ఉత్పన్నం యన్మహాలింగం భూమిం భిత్త్వా సుదుర్భిదాం ॥ ౨౬

మహాదేవేతి త్రైరుక్తం యన్మనోరథ పూరణాత్ ।
వారాణస్యాం మహాదేవ స్తదారభ్యాభవచ్చ యత్ ॥ ౨౭

ముక్తిక్షేత్రం కృతంయేన మహాలింగేన కాశికా ।
అవిముక్తే మహాదేవం యో ద్రక్ష్య త్యత్రమానవః ॥ ౨౮

శంభులోకే గమ స్తస్య యత్రతత్ర మృతస్యహి ।
అవిముక్తే ప్రయత్నేన తత్సంసేవ్యం ముముక్షుభిః ॥ ౨౯

కల్పాంతరేపి నత్యక్తం కదా ప్యానందకానసం ।
యేన లింగ స్వరూపేణ మహాదేవేన సర్వథా ॥ ౩౦

తత్ప్రసాదోఽయ మతులః సర్వరత్నమయః శుభః ।
హిరణ్యగర్భ తీర్థాచ్చ ప్రతీచ్యాం క్షేత్రరక్షకమ్ ॥ ౩౧

వారాణస్యా మధిష్ఠాత్రీ దేవతా సాభిలాషదా ।
మహాదేవేతి సంజ్ఞావై సర్వలింగ స్వరూపిణీ ॥ ౩౨

వారాణస్యా మహాదేవో దృష్టోయై ర్లింగరూప ధృక్ ।
తేన త్రైలోక్యలింగాని దృష్టానీహ నసంశయః ॥ ౩౩

వారాణస్యాం మహాదేవం సమభ్యర్చ్య సకృన్నరః ।
ఆభూతసప్లవం యావ చ్ఛివలోకే వసేన్ముదా ॥ ౩౪

పవిత్రపర్వణి సదా శ్రావణే మాసి యత్నతః ।
లింగే పవిత్ర మారోప్య మహాదేవేన గర్భభాక్ ॥ ౩౫

పితామహేశ్వరం లింగం గయాతీర్థా దిహాగతం ।
బ్రహ్మప్రభృతిభి స్తీర్థైః సార్ధ కోట్యష్ట సంమితైః ॥ ౩౬

ధర్మేణ యత్రవై తప్తం యుగానా మయుతం శతం ।
సాక్షీకృత్య మహాలింగం శ్రీమ ద్ధర్మేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౭

పితామహేశ్వరం లింగం తత్రాభ్యర్చ్య నరో ముదా ।
త్రిఃసప్త కులసంయుక్తో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥

ప్రయాగా త్తీర్థరాజాచ్చ శూలటంకో మహేశ్వరః ।
తీర్థరాజేన సహిత స్థిత ఆగత్యాత్ర స్వయమ్ ॥

నిర్వాణమండపా ద్రమ్యా దవాచ్యా మతినిర్మలః ।
ప్రాసాదో మేరుణా యస్య స్పర్ధతే కాంచనోజ్జ్వలః ॥

దేవేనైవ పరో దత్తో యత్రపూర్వం యుగాంతరే ।
పూజ్యో మహేశ్వరః కాశ్యాం ప్రథమం కలుషాపహః ॥

యః ప్రయాగ ఇహస్నాతో నమస్యతి మహేశ్వరం ।
సమభ్యర్చ్య విధానేన మహాసంభార విస్తరైః ॥

ప్రయాగ స్నానజా త్పుణ్యా చ్చూలటంక విలోకనాత్ ।
స ప్రాప్నుయా న్నసందేహః పుణ్యం కోటిగుణోత్తరమ్ ॥

శంకుకర్ణా న్మహాక్షేత్రా న్మహాతేజ ఇతీరితం ।
లింగ మావిరభూ దత్ర మహాతేజో వివృద్ధిదమ్ ॥

మహాతేజోనిధి స్తస్య ప్రాసాదోఽతీవ నిర్మలః ।
జ్వాలా జటిలితాకాశో మాణిక్యైరేవ నిర్మితః ॥

తల్లింగ దర్శనా త్స్పర్శా త్స్తవనాచ్చ సమర్చనాత్ ।
ప్రాప్యతే తత్పరం ధామ యతో గత్వా నశోచతే ॥

వినాయకేశ్వరా త్పూర్వం మహాతేజ సమర్చనాత్ ।
తేజోమయేన యానేన యాతి మాహేశ్వరం పదమ్ ॥

రుద్రకోటి సమాఖ్యాతా త్తీర్థా త్పరమపావనాత్ ।
మహాయోగీశ్వరం లింగ మావిశ్చక్రే స్వయంపరం ॥

పార్వతీశ్వర లింగస్య సమీపే సర్వసిద్ధికృత్ ।
తల్లింగ దర్శనా త్పుంసాం కోటిలింగఫలం భవేత్ ॥

తత్ప్రాసాదస్య పరితో రుద్రాణాం కోటిసంమితాః ।
ప్రాసాదా రమ్యసంస్థానా నిర్మితా రుద్రమూర్తిభిః ॥ ౩౦

కాశ్యాం రుద్రస్థలీసా తు పఠ్యతే వేదవాదిభిః ।
రుద్రస్థల్యాం మృతాయేవై క్రిమికీట పతంగకాః ॥ ౩౧

పశుపక్షిమృగా మర్త్యా మేచ్ఛా వాప్యథ దీక్షితాః ।
తేషాంతు రుద్రీభూతానాం పునరావృత్తి రత్రన ॥ ౩౨

జన్మాంతరసహస్రేషు యత్పాపం సముపార్జితం ।
రుద్రస్థలీం ప్రవిష్టస్య తత్సర్వం ప్రజతి క్షయమ్ ॥ ౩౩

అకామో వాసకామోవా తిర్యగ్యోని గతోపివా ।
రుద్రస్థల్యాం త్యజన్ప్రాణా న్పరం నిర్వాణ మాప్నుయాత్ ॥ ౩౪

స్వయ మేకాంబరా తేత్ర కృత్తివాసా ఇహాగతః ।
కృత్తివాససి లింగేత్ర స్వయమేవ వ్యవస్థితః ॥ ౩౫

అస్మిన్ స్థానే స్వభక్తానాం సాంబః సర్షిగణో విభుః ।
స్వయం చోపదిశే ద్బ్రహ్మ శ్రుతా శ్రుతిభి రీడితమ్ ॥ ౩౬

క్షేత్రేత్ర సిద్ధిదే ప్రాప్త శ్చండీశో మరుజాంగలాత్ ।
ప్రచండ పాపసంఘాతం ఖండయే చ్ఛతధేక్షణాత్ ॥ ౩౭

పాశపాణి గణాధ్యక్ష సమీపే యః ప్రపశ్యతి ।
చండీశ్వరం మహాలింగం సయాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౩౮

కాలం జరా న్నీలకంఠ స్తిష్ఠేదత్ర స్వయంవిభుః ।
గణేశా ద్దంతకూటాఖ్యా త్సమీపే భవనాశనః ॥ ౩౯

నీలకంఠేశ్వరం లింగం కాశ్యాం యైః పరిపూజితం ।
నీలకంఠా స్తఏవ స్యు స్తఏవ శశిభూషణాః ॥ ౪౦

కాశ్మీరా దిహసంప్రాప్తం లింగం విజయసంజ్ఞితం ।
సదా విజయదం పుంసాం ప్రాచ్యాం శాలకటంకటాత్ ॥ ౪౧

రణే రాజకులే ద్యూతే వివాదే సర్వదైవహి ।
విజయో జాయతే పుంసాం విజయేశ సమర్చనాత్ ॥

ఊర్ధ్వరేతా స్త్రిదండాయాః సంప్రాప్తోత్ర స్వయంవిభుః ।
కూశ్మాండకం గణాధ్యక్షం పురస్కృత్య వ్యవస్థితః ॥

ఊర్ధ్వాం గతి మవాప్నోతి వీక్షణా దూర్ధ్వరేతసః ।
ఊర్ధ్వరేతసి యేభక్తా నహి తేషా మధోగతిః ॥

మండలేశ్వరతః క్షేత్రా ల్లింగం శ్రీకంఠసంజ్ఞితం ।
వినాయకా న్మహాతీర్థా త్కపర్దీశ్వర సంజ్ఞితః ।
పిశాచమోచనే తీర్థే స్వయ మావిరభూ ద్విభుః ॥

కపర్దీశం సమభ్యర్చ్య ననరో నిరయం వ్రజేత్ ।
నపిశాచత్వ మాప్నోతి కృత్వాతాత్రి ప్యఘ ముత్తమమ్ ॥

ఆమ్రాతకేశ్వరా త్క్షేత్రా ల్లింగం సూక్ష్మేశ సంజ్ఞితం ।
స్వయ మభ్యాగతం చాత్ర క్షేత్రే వై శ్రేయసాం పదే ॥

వికట ద్విజ సంజ్ఞస్య గణేశస్య సమీపతః ।
దృష్ట్వా సూక్ష్మేశ్వరం లింగం గతిం సూక్ష్మా మవాప్నుయాత్ ॥

సంప్రాప్తమిహ దేవేశం జయంతం మధుకేశ్వరాత్ ।
లంబోదరా ద్గణపతేః పురస్తా త్తదవస్థితమ్ ॥

జయంతేశ్వర మాలోక్య స్నాత్వా గంగాజలే శుభే ।
ప్రాప్నుయా ద్వాంఛితాం సిద్ధిం సర్వత్ర విజయీ భవేత్ ॥

ప్రాదుశ్చకార దేవేశః శ్రీశైలా త్త్రిపురాంతకః ।
శ్రీశైలశిఖరం దృష్ట్వా యత్ఫలం సముదీరితం ॥

త్రిపురాంతక మాలోక్య తత్ఫలం హేలయాఽప్యతే ।
విశ్వేశా త్పశ్చిమే భాగే త్రిపురాంతక మీశ్వరమ్ ॥

సంపూజ్య పరయా భక్త్యా ననరో గర్భ మావిశేత్ ।
సౌమ్యస్థానా దిహాయాతో భగవాన్ కుక్కుటేశ్వరః ॥ ౭౫

వక్రతుండ గణాధ్యక్ష సమీపే సోపతిష్ఠతే ।
తద్దర్శనా దర్చనాచ్చ కరస్థాః సర్వసిద్ధయః ॥ ౭౭

జాలేశ్వరా త్త్రిశూలీచ స్వయిమీశః సమాగతః ।
కూటదంతా ద్గణప ః పురస్తా త్సర్వసిద్ధిదః ॥ ౭౭

రామేశ్వరా న్మహాక్షేత్రా జ్జటీ దేవః సమాగతః ।
ఏకదంతోత్తరే భాగే సోర్చితః సర్వకామదః ॥ ౭౮

త్రిసంధ్యా క్షేత్రతో దేవ స్త్ర్యంబకో స్తి సమాగతః ।
త్రిముఖా త్పూర్వదిగ్భాగే పూజిత స్త్ర్యంబకత్వకృత్ ॥ ౭౯

హరేశ్వరో హరిశ్చంద్రా క్షేత్రాదత్ర సమాగతః ।
హరిశ్చంద్రేశ్వరపురః పూజితో జయదఃసదా ॥ ౮౦

ఇహాశర్వః సమాయాతః స్థానాన్మధ్యమకేశ్వరాత్ ।
చతుర్వేదేశ్వరం లింగం పురోధాయస్యవస్థితమ్ ॥ ౮౧

శర్వంలింగం సమభ్యర్చ్య కాశ్యాం పరమసిద్ధికృత్ ।
నజాతు జంతుపదవీం ప్రాప్నుయా త్క్వాపి మానవః ॥ ౮౨

స్థలేశ్వరా న్మహాలింగం ప్రాదుర్భూతం పరంత్విహ ।
యత్ర యజ్ఞేశ్వరం లింగం సర్వలింగ ఫలప్రదం ॥ ౮౩

మహాలింగం సమభ్యర్చ్య మహా శ్రద్ధా సమన్వితః ।
మహతీం శ్రియ మాప్నోతి లోకేత్రచ పరత్రచ ॥ ౮౪

ఇహలింగం సహస్రాక్షం సువర్ణాఖ్యా త్సమాగతం ।
యస్య సందర్శనా త్పుంసాం జ్ఞానచక్షుః ప్రజాయతే ॥ ౮౫

శైలేశ్వరా దవాప్యాంతు సహస్రాక్షేశ్వరం విభుమ్ ।
దృష్ట్వా జన్మసహస్రాణాం శతానాం పాతకం త్యజేత్ ॥ ౮౬

హర్షితా ద్దర్శితం చాత్ర ప్రాదురాసీ త్తమోహరం ।
లింగం హర్షప్రదం పుంసాం దర్శనా త్స్పర్శనా దపి ॥

మంత్రేశ్వర సమీపేతు ప్రాసాదో హర్షితేశితుః ।
తద్విలోకనతః పుంసాం నిత్యం హర్ష పరంపరా ॥

ఇహ స్వయంసమాయాతో రుద్రో రుద్రమహాలయాత్ ।
యస్య దర్శనతో యాంతి రుద్రలోకం నరాఃస్ఫుటమ్ ॥

యైస్తు రుద్రేశ్వరం లింగం కాశ్యా మత్రసమర్చితం ।
తే రుద్రరూపిణో మర్త్యా విజ్ఞేయా నాత్రసంశయః ॥

త్రిపురేశ సమీపేతు దృష్ట్వా రుద్రేశ్వరం విభుం ।
రుద్రా స్తఏవ విజ్ఞేయా జీవంతోపి మృతాఅపి ॥

ఆగాదిహ మహాదేవో వృషేశో వృషభధ్వజాత్ ।
బాణేశ్వరస్య లింగస్య సమీపే వృషదః సదా ॥

ఇహాగతం తు కేదారా దీశానేశ్వర సంజ్ఞితం ।
తద్ద్రష్టవ్యం ప్రతీచ్యాంచ లింగం ప్రహ్లాదకేశవాత్ ॥

ఈశానేశం సమభ్యర్చ్య స్నాత్వో త్తర వహాంభసి ।
వసే దీశాననగరే ఈశాన సదృశప్రభః ॥

భైరవా ద్భైరవీ మూర్తి రత్రాయాతా మనోహరా ।
సంహారభైరవో నామ ద్రష్టవ్యః స ప్రయత్నతః ॥

పూజనా త్సర్వసిద్ధ్యై స ప్రాచ్యాం ఖర్వవినాయకాత్ ।
సంహారభైరవః కాశ్యాం స హరే దఘసంతతిమ్ ॥

ఉగ్రః కనఖలా త్తీర్థా దావిరాసేహ సిద్ధిదః ।
తద్విలోకనతో న్రాణా ముగ్రం పాపం ప్రణశ్యతి ॥

ఉగ్రం లింగం సదా సేవ్యం ప్రాచ్యా మర్కవినాయకాత్ ।
అత్యుగ్రా అపినశ్యేయు రుపసర్గా స్తదర్చనాత్ ॥

వస్త్రాపథా న్మహాక్షేత్రా ద్భవోనామ స్వయంవిభుః ।
భీమచండీ సమీపేతు ప్రాదురాసీ దిహప్రభో ॥ ౯౯

భవేశ్వరం సమభ్యర్చ్య భవేనావిర్భవే న్నరః ।
ప్రభుర్భవతి సర్వేషాం రాజ్ఞా మాజ్ఞాకృతా మిహ ॥ ౧౦౦

దేవదారు వనా ద్దండీ దండయ న్పాతకావలీః ।
వారాణస్యాం సమాగత్య స్థితో లింగాకృతి ర్విభుః ॥ ౧

ప్రాచ్యాం దండీశ్వరః పూజ్యః సదేహలి వినాయకాత్ ।
తస్యార్చనేన మర్త్యానాం నపునర్భవ ఈక్ష్యతే ॥ ౨

భద్రకర్ణ హ్రదా దత్ర భద్రకర్ణ హ్రదాన్వితః ।
శివః సాక్షా దిహాయాతః సర్వేషాం శివపోర్చితః ॥ ౩

ఉద్దండాఖ్యా ద్గణపతేః ప్రాచ్యాం త త్తీర్థ ము త్తమం ।
భద్రకర్ణ హ్రదే స్నాత్వాఽభ్యర్చ్య లింగం శివాద్వయమ్ ॥ ౪

సర్వత్ర శివమాప్నోతి భద్రకర్ణేశ పూజనాత్ ।
శృణుయా త్సర్వభూతానాం భద్రం పశ్యతి చాక్షిభిః ॥ ౫

శంకరశ్చ హరిశ్చంద్రా త్త్వత్పురః ప్రతిభాసతే ।
తత్పూజనా జ్జనానాం న జననీజఠరే జనిః ॥ ౬

యమలింగా న్మహాతీర్థా త్కాలలింగ మిహస్థితం ।
కలశేశ ఇతిఖ్యాతం చంద్రేశాత్పశ్చిమేన చ ॥ ౭

యమతీర్థే నరఃస్నాత్వా మిత్రావరుణ దక్షిణే ।
కాలలింగం సమాలోక్య కలికాలభయం కుతః ॥ ౮

తత్ర భౌమచతుర్దశ్యాం యస్తు యాత్రాం కరిష్యతి ।
అపి పాతకయుక్తః స యమయాత్రాం నయాస్యతి ॥ ౯

నైపాలాచ్చ మహాక్షేత్రా దాయా త్పశుపతి స్త్విహ ।
యత్ర పాశుపతో యోగ ఉపదిష్టః పినాకినా ॥ ౧౧౦

భవతా దేవదేవేన బ్రహ్మాదిభ్యో విముక్తయే।
తస్య సందర్శనా దేవ పశుపాశై ర్వియుజ్యతే॥

కరవీరక తీర్థాచ్చ కపాలీశ ఇహాగతః।
కపాలమోచనే తీర్థే ద్రష్టవ్యః స్వప్రయత్నతః॥

తద్విలోకన మాత్రేణ బ్రహ్మహత్యా విలీయతే।
ఉమాపతి ర్దేవికాయా ఇహాగత్య వ్యవస్థితః॥

దృష్టః పశుపతిః ప్రాచ్యాం హరేత్పాపం చిరార్జితం।
లింగం మహేశ్వరక్షేత్రా దిహ దీప్తేశ సంజ్ఞితం॥

ఉపోమాపతి తిష్ఠేతదీ ప్త్యైచేహ పరత్రచ।
భుక్తిముక్తిప్రదం లింగం దీప్తేశం కాశిమధ్యగమ్॥

కాయారోహణతః క్షేత్రా దాచార్యో నకులీశ్వరః।
శిష్యైః పరివృత స్తిష్ఠే న్మహాపాశుపతవ్రతైః॥

దక్షిణే హి మహాదేవా ద్దృష్టో జ్ఞానం ప్రయచ్ఛతి।
అజ్ఞానం నాశయే త్క్షిప్రం గర్భసంసృతి హేతుకం॥

గంగాసాగరత శ్చాయా దమరేశ ఇతీరితం।
లింగం యద్దర్శనా దేవ నామరత్వంహి దుర్లభమ్॥

సప్తగోదావరీ తీర్థా ద్దేవో భీమేశ్వరః ప్రభుః।
ప్రకాశతే లింగరూపీ భుక్త్యై ముక్త్యై నృణామిహ॥

నకులీశా త్పురోభాగే దృష్ట్వా భీమేశ్వరం ప్రభుం।
మహాభీమాని పాపాని ప్రణశ్యంతిహి తత్క్షణాత్॥

భూతేశ్వరా దృస్మగాత్రం ప్రాదురాసీ దిహస్వయం।
భీమేశా ద్దక్షిణే భాగే తదభ్యర్చ్యే ప్రయత్నతః॥

సమ్యక్పాశుపతా ద్యోగా దభ్యస్తాచ్ఛ సమాః శతం।
యత్ఫాప్యతే ఫలం తత్స్యా ద్భస్మగాత్ర విలోకనా॥

౨౨

సకులీశ్వరతో దేవః స్వయంభూరితి విశ్రుతః ।
ఆత్మనా ప్రకటీభూతః కాశ్యాం లింగాకృతి ర్హరః ॥ ౨౩

స్వయంభు లింగం సంపూజ్య స్నాత్వా సిద్ధిహ్రదే నరః ।
మహాలక్ష్మీశ్వర పురో నభూయో జన్మభా గ్భవేత్ ॥ ౨౪

ప్రయాగతీర్థ నికషా ప్రాసాదో విద్రుమప్రభః ।
వారాహస్య మహానేష ధరణీనామ్న ఏవహి ॥ ౨౫

వింధ్యపర్వతః ప్రాప్తో దేవం శ్రుత్వా సమాగతం ।
సగణం సర్షిదేవంచ మందరా ద్రత్నకందరాత్ ॥ ౨౬

కాశ్యాం ధరణివారాహో ద్రష్టవ్యః సప్రయత్నతః ।
ఆపత్సముద్ర సంమగ్న ముద్ధరే చ్ఛరణాగతం ॥ ౨౭

కర్ణికారా ద్గణాధ్యక్షః కర్ణికార ప్రసూనరుక్ ।
సమర్చ్యోయం గదాహస్త ఉపసర్గ సహస్రహృత్ ॥ ౨౮

తస్మా ద్ధరణివారాహా త్ప్రతీచ్యాం దిశిసంస్థితం ।
పూజయిత్వా గణాధ్యక్షం గాణపత్యపదం లభేత్ ॥ ౨౯

హేమకూటా ద్విరూపాక్షం లింగ మత్రావిరాస హ ।
మహేశ్వరా దవాచ్యాంచ దృష్టం సంసారతారకమ్ ॥ ౧౩౦

గంగాద్వారా ద్ధిమస్థేశం లింగం హిమసమప్రభం ।
బ్రహ్మనాలా త్ప్రతీచ్యాంచ ద్రష్టవ్య మిహసిద్ధిదం ॥ ౩౧

గణాధిపశ్చ కైలాసా ద్గణా అన్యే మహాబలాః ।
కైలాసాద్రేః సమాయాతాః సప్తకోటి మితాః ప్రభో ॥ ౩౨

దుర్గాణి వైకృతా నీహ సప్తస్వగన్ సమానిచ ।
సుద్వారాణి సయంత్రాణి కపాటవికటానిచ ॥ ౩౩

కోటికోటి ఘటాఢ్యాని సర్వర్ధి సహితాన్యపి ।
సువర్ణ రూప్య తామ్రైశ్చ కాంస్యరీతి కసీసకైః ॥ ౩౪

అయస్కాంతేన కాంతాని దృఢాన్యభ్రంలిహాన్యపి ।
తతశ్శైలం మహాదుర్గం త్రైః కాశీపరితః కృతమ్ ॥

పరిఖాపి కృతా నిమ్నా మత్స్యోదర్యా జలావిలా ।
మత్స్యోదరీ ద్విధా జాతా బహిరంతశ్చరా పునః ॥

తచ్చ తీర్థం మహత్ఖ్యాతం మిలితం గాంగవారిభిః ।
యదా సంహారమార్గేణ గంగాభః ప్రసరేదిహ ॥

తదామత్స్య దరీతీర్థం లభ్యతే పుణ్యగౌరవాత్ ।
సూర్యాచంద్రమసోః పర్వ తదా కోటిగుణంశతమ్ ॥

సర్వపర్వాణి తత్రైవ సర్వతీర్థాని తత్రవై ।
తత్రైవ సర్వలింగాని గంగామత్స్యోదరీ యతః ॥

మత్స్యోదర్యాం హి యేస్నాతా యత్రకుత్రాపి మానవాః ।
కృతపిండప్రదానాస్తే న మాతు రుదరేశయాః ॥

అవిముక్త మిదంక్షేత్రం మత్స్యాకారత్వ మాప్నుయాత్ ।
పరితః స్వర్ధునీ వారి సంసారి పరివీక్ష్యతే ॥

మత్స్యోదర్యాం కృతస్నానా యే నరా స్తే నరోత్తమాః ।
కృత్వాపి బహుపాపాని నేక్షంతే భాస్కరేః పురీమ్ ॥

కింస్నాత్వా బహుతీర్థేషు కింతప్త్వా దుష్కరం తపః ।
యది మత్స్యోదరీ స్నాతా కుతో గర్భభయం తతః ॥

యత్రయత్రహి లింగాని నృదేవర్షి కృతాన్యపి ।
తత్ర మత్స్యోదరీం ప్రాప్య సుస్నాతో మోక్షభాజనం ॥

సంతి తీర్థాన్యనేకాని భూర్భువఃస్వ ర్గతాన్యపి ।
నసమాని పరంతాని కోట్యంశేనాపి నిశ్చితం ॥

ఇత్థం తీర్థం కృతంతేన విభో కైలాసవాసినా ।
గణాధిపేన సుమహ త్సుమహోదార కర్మణా ॥

ఏకోనసప్తతితమోధ్యాయః

భూర్భువః సంజ్ఞకం లింగం పర్వతా ద్గంధమాదనాత్ ।
స్వయ మావిరభూ ద్యత తస్మాత్ప్రాచ్యాం గణాధిపాత్ ॥ ౪౬

విలోక్య భూర్భువం లింగం భూర్భువఃస్వ ర్మహఃపరే ।
నివసంతి జనాఃపుణ్యాః సచిరం దివ్యభోగినః ॥ ౪౭

హాటకేశం మహాలింగం భోగవత్యా సమాయుతం ।
సప్తపాతాల తలత ఇహాయాతం స్వయంవిభో ॥ ౪౮

శేషవాసుకి ముఖ్యైశ్చ తత్ప్రాసాదో మహా నిహ ।
మణిమాణిక్య రత్నైౖ ర్నిరమాయి ప్రయత్నతః ॥ ౪౯

తల్లింగం హాటకమయం రత్నమాలాభి రర్చితం ।
ఈశానేశ్వరతః ప్రాచ్యాం పూజనీయం ప్రయత్నతః ॥ ౫౦

భక్తితోఽభ్యర్చ్య తల్లింగం నరః సర్వసమృద్ధిమాన్ ।
భుక్త్వా భోగా నసంఖ్యాతా నంతే నిర్వాణ మృచ్ఛతి ॥ ౫౧

ఆకాశా త్తారకాల్లింగం జ్యోతీరూప మిహాగతం ।
జ్ఞానవాప్యాః పురోభాగే తల్లింగం తారకేశ్వరమ్ ॥ ౫౨

తారకం జ్ఞానమాప్నోత తల్లింగస్య సమర్చనాత్ ।
జ్ఞానవాప్యాం నరఃస్నాత్వా తారకేశం విలోక్యచ ॥ ౫౩

కృతసంధ్యాది నియమః పరితర్ప్య పితామహాన్ ।
ధృతమౌనవ్రతో ధీమాన్ యావల్లింగ విలోకనమ్ ॥ ౫౪

ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యః పుణ్యం ప్రాప్నోతి శాశ్వతం ।
ప్రాంతేచ తారకం జ్ఞానం యస్మాజ్జ్ఞానా ద్విముచ్యతే ॥ ౫౫

కిరాతాచ్చ కిరాతేశ ఇహ చావిర్బభూవ హ ।
కిరాతరూపో భగవా న్యత్రదేవోఽ భవత్పురా ॥ ౪౬

తత్కిరాతేశ్వరం లింగం ఖారభూతేశ్వరా దను ।
నమస్కృత్య నరోజాతు నమాతు రుదరేశయః ॥ ౫౭

లంకాపుర్యాః సమాగచ్ఛన్మరుకేశ్వర సంజ్ఞకం ।
లింగం యదర్చనాత్పుంసాం నభయం రక్షసాం భవేత్ ॥

నైరృత్యాం దిశి తల్లింగం నైరృతేశ్వర సంజ్ఞకం ।
పౌలస్త్య రాఘవాత్పశ్చాత్పూజితం సర్వదుష్టహృత్ ॥

పుణ్యం జలప్రియం లింగం జలలింగం స్థలాదపి ।
ఆయాతం తచ్చ గంగాయా జలమధ్యే వ్యవస్థితమ్ ॥

తత్ప్రాసాదోఽద్భుతతరో మధ్యేగంగం నిరీక్ష్యతే ।
సర్వధాతుమయః శ్రేష్ఠః సర్వరత్నమయః శుభః ॥

అద్యాపి దృశ్యతే కైశ్చిత్పుణ్యసంభార గౌరవాత్ ।
శ్రేష్ఠం లింగ మిహాయాతం తీర్థాత్కోటీశ్వరా దపి ॥

కోటిలింగేక్షణే పుణ్యం తల్లింగస్య నిరీక్షణాత్ ।
శ్రేష్ఠం జ్యేష్ఠేశ్వరాత్పశ్చాచ్ఛ్రేష్ఠసిద్ధి ప్రదాయకమ్ ॥

వడవాస్యాత్సముద్భూతం లింగ మత్రానలేశ్వరం ।
నళేశ్వరపురోభాగే పూజితం సర్వసిద్ధిదమ్ ॥

ఆగత్య విరజ స్తీర్థా ద్దేవదేవ స్త్రిలోచనః ।
లింగే త్వనాదిసంసిద్ధే హ్యపతస్థే త్రివిష్టపే ॥

పుణ్యే పిలిపిలాతీర్థే సర్వేషాం తారకప్రదే ।
ఆవిశ్చక్రే స్వయందేవ ఓంకారోఽమరకంటకాత్ ॥

తథాద్యం తారకక్షేత్రం యదా గంగా నచాగతా ।
యదైవావిరభూత్కాశీ త్రైలోక్యోద్ధరణాయ వై ॥

తదాకృతి మహల్లింగం స్వయ మావిరభూత్తతః ।
మహిమానం నతస్యాన్యః పరివేత్తి విభోర్మృతే ॥

ఏతాన్యాయతనానీశ ఆసన్నాయ మహాంతిచ ।
శేషయిత్వాంశమాత్రంచ తస్మిన్ క్షేత్రే నిజేనిజే ॥

౧౯

ఇహాయాతాని పుణ్యాని సర్వభావేన నాన్యథా।
ప్రసాదాః సర్వత శ్చైషాం రమ్యా అభ్రంలిహా విభో॥ ౨౦

బహుధాతుమయా శ్చిత్రాః సర్వరత్న సముజ్జ్వలాః।
యేషాం కలశమాత్రస్య దర్శనా న్ముక్తి రాప్యతే॥ ౨౧

శ్రుత్వాపి నామ చై తేషాం లింగానాం సురసత్తమ।
అపి జన్మసహస్రోత్థాః క్షీయంతే పాపరాశయః॥ ౨౩

ఇదానీం కో నిదేశోత్ర మయానుష్ఠేయ ఈశితః।
ప్రసాదీక్రియతాం సోపి సిద్ధో మంతవ్య ఏవహి॥ ౨౪

॥ స్కందఉవాచ॥

ఇత్యేతి నందినో వాక్యం దేవదేవేశ్వరోహరః।
శ్రద్ధా ప్రసాద్యశైలాద మిదం ప్రోవాచ కుంభజ॥ ౨౫

॥ శ్రీదేవదేవ ఉవాచ॥

సాధూకృతం త్వయా నంది న్సదానంద విధాయక।
విదేహి మే నిదేశంచ చండీ వ్యాపార యాధునా॥ ౨౬

నవకోట్య స్తు చాముండా యా యత్ర నిపసంతిహి।
స్వదేవతాభిః సహితా భూతవేతాల భైరవైః॥ ౨౭

తాః పురీ రక్షణార్థాయ సవాహన బలాయుధాః।
ప్రతిదుర్గం దుర్గరూపాః పరితః పరివాసయ॥ ౨౮

॥ స్కందఉవాచ॥

నందినం సంనిదేశ్యేతి మృడాన్యా సహితోమృడః।
యయౌ త్రైవిష్టపం క్షేత్రం ముక్తిబీజ ప్రరోహణం॥ ౨౯

శిలాద తనయో ప్రైశీం మూర్ధ న్యాజ్ఞాం విధాయచ ।
ఆహూయి సర్వతో దుర్గాః ప్రతిదగ్గాం న్యవేశయత్ ॥

నిశమ్యాధ్యాయ మేతంచ పుణ్యాయతన గర్భిణం ।
నరః స్వర్గాపవర్గాచ ప్రాప్నుయా చ్ఛృద్ధయా క్రమాత్ ॥

శృత్వాష్టషష్టి మేతాంవై మహాయతన సంశ్రయాం ।
నజాతు ప్రవిశే న్మర్త్యో జనన్యా జాఠరీం దరీమ్ ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే అష్టషష్ఠ్యాయతనసమాగమో నామైకోన సప్తతితమోఽధ్యాయః ॥౬౯॥

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

కాత్యాయనేయ కథయ నందినా విశ్వనందినా ।
యథా వ్యాపారితా దేవ్యో దేవదేవనిదేశతః ॥

అవిముక్తస్య రక్షార్థం యత్ర యాదేవతాః స్థితాః ।
ప్రసాదం కురుమే దేవ తాఃసమాచక్ష్వ తత్త్వతః ॥

ఇత్యగస్త్యుదితం శృత్వా మహాదేవ తనూద్భవః ।
కథయామాస యా యత్రస్థితాఽనందవనే ముదా ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

వారాణస్యాం విశాలాక్షీ క్షేత్రస్య పరమేష్టదా ।
విశాలతీర్థం గంగాయాం కృత్వాపృష్ఠే వ్యవస్థితా ॥

స్నాత్వా విశాలతీర్థేవై విశాలాక్షీం ప్రణమ్యచ ।
విశాలాం లభతే లక్ష్మీం పరత్రేహచ శర్మదామ్ ॥

భాద్రకృష్ణతృతీయాయా ముపోషణపరై ర్నృభిః ।
కృత్వా జాగరణం రాత్రౌ విశాలాక్షీ సమీపతః ॥ ౬

ప్రీతకోపూజ్యాః ప్రయత్నేన చతుర్దశ కుమారికాః ।
అలంకృతా యథా శక్త్యా స్రగంబర విభూషణైః ॥ ౭

విధాయ పారణం పశ్చా త్పుత్రభృత్య సమన్వితైః ।
సమ్య గ్వారాణసీవాస ఫలం లభ్యేత కుంభజ ॥ ౮

తస్యాం తిథౌ మహాయాత్రా కార్యా క్షేత్ర నివాసిభిః ।
ఉపసర్గ ప్రశాంత్యర్థం నిర్వాణ కమలా ప్తయే ॥ ౯

వారాణస్యాం విశాలాక్షీ పూజనీయా ప్రయత్నతః ।
ధూపై ర్దీపైః శుభై ర్మాల్యై రుపహారై ర్మనోహరైః ॥ ౧౦

మణిముక్తా ద్యలంకారై ర్విచిత్రోల్లోచ చామరైః ।
శుభై రనుపభుక్తైశ్చ దుకూలై ర్గంధవాసితైః ॥ ౧౧

మోక్షలక్ష్మి సమృద్ధ్యర్థం యత్రకుత్ర నివాసిభిః ।
అప్యల్పమపి యుద్దత్తం విశాలాక్ష్యై నరోత్తమైః ॥ ౧౨

తదానంత్యాయ జాయేత మునే లోకద్వయేపిహ ।
విశాలాక్షీ మహాపీఠే దత్తం జప్తం హుతం స్తుతం ॥ ౧౩

మోక్షస్తస్య పరీపాకో నాత్ర కార్యా విచారణా ।
విశాలాక్షీ సమార్చాతో రూపసంపత్తియు క్సతిః ॥ ౧౪

ప్రాప్యతేత్ర కుమారీభి ర్గుణశీలా ద్యలంకృతః ।
గుర్విణీభిః సుతనయో వంధ్యాభి ర్గర్భసంభవః ॥ ౧౫

అసౌభాగ్యవతీభి శ్చ సౌభాగ్యం మహదాప్యతే ।
విధవాభి ర్నవైధవ్యం పునర్జన్మాంతరే క్వచిత్ ॥ ౧౬

సీమంతినీభిః పుంభిర్వా పరంనిర్వాణ మిచ్ఛుభిః ।
ప్రీతా దృష్టార్చితా కాశ్యాం విశాలా క్ష్యభిలాషదా ॥ ౧౭

తతోన్య ల్లలితాతీర్థం గంగాకేశవ సన్నిధౌ ।
తత్రాస్తి లలితా దేవీ క్షేత్ర రక్షాకరీ పరా ॥

సాచ పూజ్యా ప్రయత్నేన సర్వసంప త్సమృద్ధయే ।
లలితా పూజకానాంచ జాతు విఘ్నా నజాయతే ॥

ఇషే కృష్ణద్వితీయాయాం లలితాం పరిపూజ్యవై ।
నారీవా పురుషోవాపి లభతే వాంఛితం పదం ॥

స్నాత్వాచ లలితా తీర్థే లలితాం ప్రణిపత్యవై ।
లభేత్సర్వత్ర లాలిత్యం యద్వా తద్వాఽనులప్యచ ॥

మునే విశ్వభుజా గౌరీ విశాలాక్షీ పురఃస్థితా ।
సంహరంతీ మహావిఘ్నం క్షేత్ర భక్తిజుషాం సదా ॥

శారదం నవరాత్రంచ కార్యాయాత్రి ప్రయత్నతః ।
దేవ్యా విశ్వభుజాయా వై సర్వకామ సమృద్ధయే ॥

యోన విశ్వభుజాం దేవీం వారాణస్యాం నమేన్నరః ।
కుతో మహోపసర్గేభ్య స్తస్య శాంతి ర్దురాత్మనః ॥

యైస్తు విశ్వభుజా దేవీ వారాణస్యాం స్తుతార్చితా ।
నహి తాన్విఘ్న సంఘాతో బాధతే సుకృతాత్మనః ॥

అన్యాస్తి కాశ్యాం వారాహీ క్రితువారాహ సన్నిధౌ ।
తాం ప్రణమ్య నరోభక్త్యా విపదబ్ధౌ నమజ్జతి ॥

శివదూతీతు తత్రైవ ద్రిష్టవ్యాఽ పద్వినాశినీ ।
ఆనంద వసరక్షార్థ ముద్య చ్ఛూలారి తర్జనీ ॥

వజ్రహస్తా తథైంద్రీ గజరాజ రథాస్థితా ।
ఇంద్రేశా ద్దక్షిణే భాగేఽర్చితా సంపత్కరీ సదా ॥

స్కందేశ్వర సమీపేతు కౌమారీ బర్హియానగా ।
ప్రేక్షణీయా ప్రయత్నేన మహాఫల సమృద్ధయే ॥

మహేశ్వరా ద్దక్షిణతో దేవీ మాహేశ్వరీ నరైః।
వృషయానవతీ పూజ్యా మహావృష సమృద్ధిదా ౩౦

నిర్వాణ నరసింహస్య సమీపే మోక్షకాంక్షిభిః।
నారసింహీ సమర్చ్యేచ సముద్య చ్ఛక్రకరమ్యదోః॥ ౩౧

హంస యానవతీ బ్రాహ్మీ బ్రహ్మేశా త్పశ్చిమేస్థితా।
గలత్కమండలు జల చులకా తాడితాహితా॥ ౩౨

బ్రహ్మవిద్యా ప్రబోధార్థం కాశ్యాం పూజ్యా దినేదినే।
బ్రాహ్మణై ర్యతిభి ర్నిత్యం నిజతత్త్వా వబోధిభిః ౩౩

శార్‌ఙ్గచాప వినిర్ముక్త మహేషుభి రిత స్తతః।
ఉత్సాదయంతీం ప్రత్యూహాన్ కాశ్యాం నారాయణీం శ్రియేత్॥ ౩౪

ప్రతీచ్యాం గోపిగోవిందా ద్భ్రామ్యచ్చ క్రోచ్చ తర్జనీం।
నారాయణీం యః ప్రణమే త్తస్యకాశ్యాం మహోదయః॥ ౩౫

తతోగౌరీం విరూపాక్షీం దేవయాన్యా ఉదగ్దిశి।
పూజయిత్వా నరోభక్త్యా వాంఛితాం లభతే శ్రియం॥ ౩౬

శైలేశ్వరీ సమభ్యర్చ్య శైలేశ్వర సమీపగా।
తర్జయంతీచ తర్జన్యా సంసర్గ ముపసర్గజమ్॥ ౩౭

చిత్రకూపే నరస్నాత్వా విచిత్రఫలదే నృణాం।
చిత్రగుప్తేశ్వరం వీక్ష్య చిత్రఘంటాం ప్రపూజ్యచ॥ ౩౮

బహుపాతక యుక్తోపి త్యక్త ధర్మపథోఽపివా।
నచిత్రగుప్త లేఖ్యఃస్యా చ్చిత్రఘంటార్చకో నరః॥ ౩౯

యోషిద్వా పురుషోవాపి చిత్రఘంటాం నయోర్చయేత్।
కాశ్యాం విఘ్నసహస్రాణి తంసేవంతే పదేపదే॥ ౪౦

చైత్రశుక్ల తృతీయాయాం కార్యా యాత్రా ప్రయత్నః।
మహామహోత్సవః కార్యో నిశిజాగరణం తథా॥ ౪౧

మహాపూజోపకరణై శ్చిత్రఘంటాం సమర్చ్యచ ।
శృణోతి నాంతకస్యేహ ఘంటాం మహిషకంఠగామ్ ॥

చిత్రాంగదేశ్వర ప్రాచ్యాం చిత్రగ్రీవాం ప్రణమ్యచ ।
నజాతు జంతు ర్వీక్షేత విచిత్రాం యమయాతనామ్ ॥

భద్రకాళీం నరోదృష్ట్వా నాభద్రం పశ్యతి క్వచిత్ ।
భద్రనాగస్య పురతో భద్రవాప్యాం కృతోదకః ॥

హరిసిద్ధిం ప్రయత్నేన పూజయిత్వా నరోత్తమః ।
మహాసిద్ధి మవాప్నోతి ప్రాచ్యాం సిద్ధి వినాయకాత్ ॥

విధిం సంపూజ్య విధివ ద్వివిధై రుపహారకైః ।
వివిధాం లభతే సిద్ధిం విధీశ్వర సమీపగామ్ ॥

ప్రయాగతీర్థే సుస్నాతో జనో నిగడభంజనీం ।
సభాజయిత్వా నోజాతు నిగడైః పరిబాధ్యతే ॥

భౌమవారే సదాపూజ్యా దేవీ నిగడభంజనీ ।
కృత్వైకభుక్తం భక్త్యాత్ర బందీ మోక్షణకామ్యయా ॥

సంసార బంధవిచ్ఛిత్తి మపి యచ్ఛతి సార్చితా ।
గణనా శృంఖలాదీనాం కాచ తస్యాః సమర్చనాత్ ॥

దూరస్థోపిహి యోబంధుః సోపిక్షిప్రం సమేష్యతి ।
బందీపదజుషాం పుంసాం శ్రద్ధయా నాత్రసంశయః ॥

కించి న్నియమ మాలంబ్య యదిసా వితాపరిషే ।
కామాన్ పూరయతి క్షిప్రం కాశీ సందేహహారిణీ ॥

ఘనటంకకరా దేవీ భక్తబంధన భేదిసీ ।
కంకం నపూరయేత్ కామం తీర్థరాజ సమీపగా ॥

దేవీ పశుపతేః పశ్చా దమృతేశ్వర సన్నిధౌ ।
స్నాత్వా చైవామృతే కూపే నమసీయా ప్రయత్నతః ॥

పూజయిత్వా నరోభక్త్యా దేవతా మమృతేశ్వరీం ।
అమృతత్వం భజేదేవ తత్పాదాంబుజ సేవనాత్ ॥ ౫౪

ధారయంతీం మహామాయా మమృతస్య కమండలుం ।
దక్షిణేఽభయదాం వామే ధ్యాత్వా కోనాఽమృతత్వభాక్ ॥ ౫౫

సిద్ధలక్ష్మీ జగద్ధాత్రి ప్రతీచ్యా మమృతేశ్వరాత్ ।
ప్రపితామహలింగస్య పురతః సిద్ధిదార్చితా ॥ ౫౬

ప్రాసాదం సిద్ధలక్ష్మ్యాశ్చ విలోక్య కమలాకృతిం ।
లక్ష్మీవిలాససద్మంచ కోనలక్ష్మీం సమాప్నుయాత్ ॥ ౫౭

తతః కుబ్జా జగన్మాతా నలకూబర లింగతః ।
పూజనీయా పురోభాగే ప్రపితామహ పశ్చిమే ॥ ౫౮

ఉపసర్గా నశేషాంశ్చ కుబ్జా హరతి పూజితా ।
తస్మాత్ కుబ్జా ప్రయత్నేన పూజ్యా కాశ్యాం శుభార్థిభిః ॥ ౫౯

కుబ్జా వరేశ్వరం లింగం నలకూబర పశ్చిమే ।
త్రిలోకసుందరీ గౌరీ తత్రార్చ్యా భీష్టదాయినీ ॥ ౬౦

త్రిలోకసుందరీ సిద్ధిం దద్యా త్త్రైలోక్య సుందరీం ।
వైధవ్యం నాప్యతే క్వాపి తస్యా దేవ్యాః సమర్చనాత్ ॥ ౬౧

దీప్తానామ మహాశక్తిః సాంబాదిత్య సమీపగా ।
దేదీప్యమాన లక్ష్మీకా జాయంతే తత్సమర్చనాత్ ॥ ౬౨

శ్రీకంఠ సన్నిధౌ దేవీ మహాలక్ష్మీ ర్జగజ్జనిః ।
స్నాత్వా శ్రీకుండతీర్థేతు సమర్చ్యా జగదంబికా ॥ ౬౩

పితౄన్ సంతర్ప్య విధివ త్తీర్థే శ్రీకుండ సంజ్ఞితే ।
దత్వా దానాని విధివ న్నలక్ష్మ్యా పరిముచ్యతే ॥ ౬౪

లక్ష్మీక్షేత్రం మహాపీఠం సాధకస్యైవ సిద్ధిదం ।
సాధక స్తత్ర మంత్రాంశ్చ నరఃసిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౫

సంతిపీఠాన్యనేకానికాశ్యాంసిద్ధికరాణ్యపి ।
మహాలక్ష్మీ పీఠసమం నాన్యల్లక్ష్మీకరం పరం ॥

మహాలక్ష్మ్యాష్టమీం ప్రాప్య తత్ర యాత్రాకృతాం నృణాం ।
సంపూజితేహ విధివత్ పద్మా సద్మ నముంచతి ॥

ఉత్తరేతు మహాలక్ష్మ్యా హయకంఠీ కుఠారధృక్ ।
కాశీ విఘ్నమహావృక్షాన్ ఛినత్తి ప్రతివాసరమ్ ॥

కౌర్మీశక్తి స్మహాలక్ష్మీ ర్దక్షిణే పాశపాణికా ।
బధ్నాతి విఘ్నసంఘాతం క్షేత్రస్యచ ప్రతిక్షణమ్ ॥

సాపూజితా స్తుతా మర్త్యైః క్షేత్రసిద్ధిం ప్రయచ్ఛతి ।
వాయవ్యాంచ శిఖీచండీ క్షేత్రరక్షాకరీ పరా ॥

ఖాదంతి విఘ్నసంఘాతం శిఖిశబ్దం కరోతిచ ।
తస్యాః సందర్శనా త్పుంసాం నశ్యంతి వ్యాధయో ఖిలాః ॥

భీమ చండ్యుత్తర ద్వారం సదా రక్షే దతంద్రితా ।
భీమేశ్వరస్య పురతః పాశముద్గర ధారిణీమ్ ॥

భీమచండీం నరో దృష్ట్వా భీమకుండే కృతోదకః ।
భీమాకృతీ న్నవై పశ్యే ద్యామ్యాన్ దూతాన్ క్వచిత్క్వచిత్ ॥

ఛాగ వక్త్రేశ్వరీ దేవీ దక్షిణే వృషభధ్వజాత్ ।
అహర్నిశం భక్షయతి విఘ్నౌఘ తరుపల్లవాన్ ॥

తస్యా దేవ్యా ప్రసాదేన కాశీవాసః ప్రలభ్యతే ।
అత శ్ఛాగేశ్వరీం దేవీం మహాష్టమ్యాం ప్రపూజయేత్ ॥

తాలజంఘేశ్వరీ దేవీ తాలవృక్ష కృతాయుధా ।
ఉత్సాదయతి విఘ్నౌఘా నానందవన మధ్యగాన్ ॥

సంగమేశ్వర లింగస్య దక్షిణే వికటాననాం ।
తాలజంఘేశ్వరీం నత్వా నవిఘ్నై రభిభూయతే ॥

ఉద్దాలకేశ్వరాల్లింగాత్తీర్థ ఉద్దాలకాభిధః ।
యామ్యాంచ యమదంష్ట్రాఖ్యా చర్వయే ద్విఘ్నసంహతిమ్ ॥ ౭౮

ప్రణతా యమదంష్ట్రా యే స్తీర్థే చోద్దాలకాభిధే ।
కృత్వాపి పాపసంఘాతం నయమా ద్బిభ్యతీహ తే ॥ ౭౯

దారుకేశ్వర తీర్థేతు దారుకేశ సమీపతః ।
పాతాలతాలువదనా మాకాశోష్ఠీం ధరాధరామ్ ॥ ౮౦

కపాలకర్త్రి హస్తాంచ బ్రహ్మాండ కవలప్రియామ్ ।
శుష్కోదరీం స్నాయుబద్ధాం చర్మముండేతి విశ్రుతామ్ ॥ ౮౧

క్షేత్రస్య పూర్వదిగ్భాగం రక్షతీం విఘ్నసంఘతః ।
లసత్సహస్ర దోర్దండాం జ్వలత్కేకర వీక్షణామ్ ॥ ౮౨

పారవార ప్రసృమర హస్తన్యస్తారి మోదకామ్ ।
ద్వీపికృత్తి పరీధానాం కటుకాట్టాట్ట హాసినీమ్ ॥ ౮౩

మృణాలనాల వర్తీవర్తిం చర్వంతీ మస్థిపాపినః ।
శూలాగ్ర ప్రోత దుర్వృత్త క్షేత్రద్రోహి కలేవరామ్ ॥ ౮౪

కపాలమాలా భరణాం మహాభీషణ రూపిణీమ్ ।
చర్మముండాం నరోనత్వా క్షేత్రవిఘ్నై ర్నబాధ్యతే ॥ ౮౫

యథైవ చర్మముండైషా మహారుండాపి తాదృశీ ।
ఏతావా నేవ భేదోస్యా రుండస్రగ్భూషణా త్వియమ్ ॥ ౮౬

క్షేత్రరక్షాం ప్రకురుత ఉభే దేవ్యౌ మహాబలే ।
హసంత్యౌ కరతాలీభి రన్యోన్యం దోః ప్రసారణాత్ ॥ ౮౭

హయగ్రీవేశ్వరే తీర్థే లోలార్కా దుత్తరే సదా ।
మహారుండా ప్రచండాస్యా తిష్ఠతే భక్తవిఘ్నహృత్ ॥ ౮౮

చర్మముండా మహారుండా కథితే యేతు దేవతే ।
తయో రంతరత స్తిష్ఠే చ్చాముండా ముండరూపిణీ ॥ ౮౯

ఏతా స్తిస్రః ప్రయత్నేన పూజ్యాః క్షేత్రనివాసిభిః ।
ధనధాన్యప్రదా శ్చైతాః పుత్రపౌత్రప్రదా ఇమాః ॥

ఉపసర్గా నమూన్ ఘ్నంతి దద్యు శ్శైఘ్ర్యశ్రేయసీం శ్రియం ।
స్మృతా దృష్టా నతాః స్పృష్టాః పూజితాః శ్రద్ధయా నరైః ॥

మహారుండా ప్రతీచ్యాంచ దేవీ స్వప్నేశ్వరీ శుభా ।
భవిష్యం కథయే త్స్వప్నే భక్తస్యాగ్రే శుభాశుభమ్ ॥

తత్ర స్వప్నేశ్వరం లింగం దేవీం స్వప్నేశ్వరీం తథా ।
స్నాత్వాసిసంగమే పుణ్యే యస్మిన్ కస్మిం స్తిథావపి ॥

ఉపోషణ పరో ధీమా న్నారీవా పురుషోపివా ।
సంపూజ్య స్థండిలశయః స్వప్నే భావి విలోకయేత్ ॥

అద్యాపి ప్రత్యయ స్తత్రకార్య ఏషవిజానతా ।
భూతం భావి భవత్సర్వం వదేత్స్వప్నేశ్వరీ నిశి ॥

అష్టమ్యాంచ చతుర్దశ్యాం నవమ్యాం నిశివా దివా ।
ప్రయత్నతః సమర్చ్యైసా కాశ్యాం జ్ఞానార్థిభి ర్నరైః ॥

స్వప్నేశ్వర్యాశ్చ వారుణ్యాం దుర్గాదేవీ వ్యవస్థితా ।
క్షేత్రస్య దక్షిణం భాగం సా సదైవాభి రక్షతి ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే దేవతాధిష్ఠానం
నామసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

కథం దుర్గేతి వైనామ దేవ్యా జాత ముమాసుత ।
కథంచ కాశ్యాం సాసేవ్యా సమాచక్ష్వేతి మామిహ ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

కథయామి మహాబుద్ధే యథా కలశసంభవ।
దుర్గా నామాభవ ద్దేవ్యా యథా సేవ్యాచ సాధకైః ॥ ౧

దుర్గోనామ మహాదైత్యో రురుదైత్యాంగజో భవత్।
యశ్చ తప్త్వా తపస్తీవ్రం పుంభ్యో జేయత్వ మాప్తవాన్ ॥ ౨

తత స్తేనాఖిలా లోకా భూర్భువః స్వర్ముఖా అపి।
స్వసాత్కృతా వినిర్జిత్య రణే స్వభుజసారతః ॥ ౩

స్వయ మింద్రః స్వయంవాయుః స్వయంచంద్రః స్వయంయమః।
స్వయమగ్నిః స్వయంపాశీ ధనదోభూ త్స్వయంబలీ ॥ ౪

స్వయమీశాన రుద్రార్క వసూనాం పదమాదదే।
త త్సాధ్వసా ద్విముక్తాని తపాం స్యతితపస్విభిః ॥ ౫

నవేదాధ్యయనం చ క్రు ర్బ్రాహ్మణా స్తద్భయార్దితాః।
యజ్ఞవాటా వినిర్ధ్వస్తా స్తద్భృత్యై రతిదుఃసహైః ॥ ౬

విధ్వస్తా బహుశః సాధ్వ్య స్తై రమార్గ కృతాస్పదైః।
ప్రసభంచ పరస్వాని అపహృత్య దురాసదాః ॥ ౭

అభోక్షిషు ర్దురాచారాః క్రూరకర్మ పరిగ్రహాః।
నద్యో విమార్గగా ఆసన్ జ్వలంతి నతథాగ్నయః ॥ ౮

జ్యోతీంషి నప్రదీప్యంతి తద్భయాకులితా న్యహో।
దిగ్వధూ వసనా న్యాస న్విచ్ఛాయాని సమంతతః ॥ ౯

ధర్మక్రియా విలుప్తాశ్చ ప్రవృత్తాః సుకృతేతరాః।
తఏవ జలదీభూయ వవృషు ర్నిజలీలయా ॥ ౧౦

సస్యాని తద్భయాత్ సూతే త్వనుప్తాపి వసుంధరా।
సదైవ ఫలినో జాతా స్తరవో స్యవకేశినః ॥ ౧౧

బందీకృతాః సురస్త్రీణాం పత్న్యః స్తేనాతిదర్పిణా ।
దివౌకసః కృతా స్తేన సమస్తాః కాననౌకసః ॥

మర్త్యా అమర్త్యాన్ స్వగృహం ప్రాప్తా నపిభయార్దితాః ।
అపి సంభాషమాత్రేణ నార్చయంతి విపజ్జుషః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

నకౌలీన్యం నసద్వృత్తం మహత్త్వాయ ప్రకల్పతే ।
ఏకమేవ పదం శ్రేయః పదభ్రంశోహి లాఘవమ్ ॥

విపద్యపి హి తే ధన్యా నయేదైన్య ప్రణోదితాః ।
ధనైర్మలినచిత్తానా మాలభంతేంగణం క్వచిత్ ॥

పంచత్వమేవహివరం లోకే లాఘవ వర్జితం ।
నామరత్వ మపి శ్రేయో లాఘవేన సమన్వితమ్ ॥

తఏవ లోకే జీవంతి పుణ్యభాజ స్తఏవవై ।
విపద్యపి నగాంభీర్యం యచ్చేతోబ్ధిః పరిత్యజేత్ ॥

కదాచి త్సంపదుదయః కదాచి ద్విపదుద్గమః ।
దైవా ద్ద్వయమపి ప్రాప్య ధీరో ధైర్యం నహాపయే ॥

ఉదయానుదయౌ ప్రాజ్ఞై ర్ద్రష్టవ్యౌ పుష్పవంతయోః ।
సదైకరూపతాఽత్యాజ్యా హర్షాహర్షౌ తతోఽధ్రువౌ ॥

యస్త్వాపదం సమాసాద్యదైన్యాగస్తోవిపద్యతే ।
తస్య లోకద్వయం నష్టం తస్మా ద్దైన్యం వివర్జయేత్ ॥

ఆపద్యపిహి యేధీరా ఇహలోకే పరత్రచ ।
నతాన్పునఃస్పృశే దాప త్తద్ధైర్యేణావధీరితా ॥

భ్రష్టరాజ్యా శ్చ విబుధా మహేశం శరణం గతాః ।
సర్వజ్ఞేన తతోదేవీ ప్రేరితా ఽసురమర్దనే ॥

ఏక సప్తతితమోఽధ్యాయః

౨౩

మాహేశ్వరీం సమాసాద్య భవా న్యాజ్ఞాం ప్రహృష్టవత్ ।
అమర్త్యా యాభయం దత్వా సమరా యోపచక్రమే ॥ ౨౪

కాలరాత్రీం సమాహూయ కాంత్యా త్రైలోక్యసుందరీం ।
ప్రేషయామాస రుద్రాణీం తమాహ్వాతుం సురద్రుహమ్ ॥ ౨౫

కాలరాత్రి సమాసాద్య తందైత్యం దుష్టచేష్టితం ।
ఉవాచ దైత్యాధిపతే త్యజ త్రైలోక్యసంపదమ్ ॥ ౨౬

త్రిలోకీం లభతా మింద్ర స్త్వంతు యాహి రసాతలం ।
ప్రవర్థంతాం క్రియాః సర్వావేదోక్తా వేదవాదినామ్ ॥ ౨౭

అథచే ద్గర్వలేశోఽస్తి తదాయాహి సమాజయే ।
అథవా జీవితాకాంక్షీ తదింద్రి శరణంవ్రజ ॥ ౨౮

ఇతివక్తుం మహాదేవ్యా మహామంగల రూపయా ।
త్వదంతికం ప్రేషితాహం మృత్యుస్తే తదుపేక్షయా ॥ ౨౯

అతో యదుచితం కర్తుం తద్విధేహి మహాసుర ।
పరం హితంచే చ్ఛృణుయా జ్జీవగ్రాహంత తోవ్రజ ॥ ౩౦

ఇత్యాకర్ణ్య వచోదేవ్యా మహాకాల్యాః సదైత్యరాట్ ।
ప్రజజ్వాల తదాక్రోధా ద్ధృహ్యతాం గృహత్యా మియమ్ ॥ ౩౧

త్రైలోక్యమోహినీ హ్యేషా ప్రాప్తా మద్భాగ్యగౌరవైః ।
త్రైలోక్య రాజ్యసంపత్తి వల్ల్యాః ఫలమిదం మహత్ ॥ ౩౨

ఏతదర్థంహి దేవర్షి నృపా బందీకృతా మయా ।
అనాయాసేన మే ప్రాప్తా గృహ మేషా శుభోదయాత్ ॥ ౩౩

అశక్యం యస్య యోగ్యంయ త్తత్తస్యైహోపతిష్ఠతే ।
అరణ్యేవా గృహేవాపి యతో భాగ్యస్య గౌరవాత్ ॥ ౩౪

అంతఃపురచరా ఏతాం నయంత్వంతఃపురం మహత్ ।
అనయా సమలంకృత్యా మమరాష్ట్రి మలంకృతమ్ ॥ ౩౫

అహో మహోదయ శ్చాద్య జాతో మమ మహామతేః ।
కేవలం నమమైకస్య సర్వ దైత్యాన్వయస్వచ ॥

నృత్యం తు పితర శ్చాద్య మోదంతాం బాంధవాః సుఖం ।
మృత్యుః కాలోంఽతకో దేవాః ప్రాప్నువంత్వద్య మేభయమ్ ॥

ఇతియావ త్సమాయాతా స్తాంనేతుం సౌవిదల్లకాః ।
తావ త్తయా కాలరాత్ర్యా ప్రత్యుక్తో దైత్యపుంగవః ॥

॥కాలరాత్ర్యువాచ॥

దైత్యరాజ మహాప్రాజ్ఞ నైతద్యుక్తం భవాదృశాం ।
వయందూత్యః పరవశా రాజనీతి విదుత్తమ ॥

అల్పోపి దూతసంబాధాం నవిదధ్యా త్కదాచన ।
కింపునర్యే భవాదృక్షా మహాంతో బలినోఽధిపాః ॥

దూతీషు కోనురాగోయం మహారాజాల్పికా స్వివహ ।
అనాయాసేన చ వయ మాయాస్యామ స్తదాగమాత్ ॥

విజిత్య సమరే తాంతు స్వామినీం మమదైత్యప ।
మాదృశీనాం సహస్రాణి పరిభుంక్ష్వ యథేచ్ఛయా ॥

అద్యైవ తే మహాసౌఖ్యం భావిత స్యావిలోకనాత్ ।
బాంధవానాం సుఖం తేద్యభవితా సహపూర్వజైః ॥

సంపత్స్యంతేఽద్య తేకామాః సర్వేయే చిరచింతితాః ।
అబలాసాచ ముగ్ధాచ తస్యాః స్త్రీతా నకశ్చన ॥

సర్వరూప మయీ చైవ తాం భవాన్ ద్రష్టు మర్హతి ।
అహంహి దర్శయిష్యామి యత్ర సాస్తి జగత్ప్రసూః ॥

దృతాయామపి చైకస్యాం కస్తే కామో భవిష్యతి ।
అహంతే సన్నిధిం నైవ త్యక్ష్యా మ్యద్య దినావధి ॥

తతో నివారయైతా న్మామాదితూ్సన్ సౌవిదల్లకాన్ ।
ఇతి శ్రుత్వా వచ స్తస్యాః సకామక్రోధమోహితః ॥ ౪౭

తామేవ జహ్వావమంసైకాం దూతీం మృత్యో రివాసురః ।
శుద్ధాంతరక్షిణ శ్చైతాం శుద్ధాంతం ప్రాపయం త్వరమ్ ॥ ౪౮

ఇతి తేనసమాదిష్టాః సర్వే వర్షపరా మునే ।
తాం ధర్తు ముద్యమంచకు ర్బలేన బలవత్తరాః ॥ ౪౯

సా తాన్ భస్మీచకారాశు హుంకార జనితాగ్నినా ।
తతో దైత్యపతిః క్రుద్ధో దృష్ట్వా తాన్ భస్మసాత్కృతాన్ ॥ ౫౦

క్షణేనైవ తయా దూత్యా దైత్యాం స్త్యక్రియుతసంమితాన్ ।
దృశా వ్యాపారయామాస దర్ధరం దుర్ముఖం ఖరమ్ ॥ ౫౧

సీరపాణిం పాశపాణిం సురేంద్రదమనం హనుం ।
యజ్ఞారిం ఖడ్గలోమాన ముగ్రాస్యం దేవకంపనమ్ ॥ ౫౨

బధ్వాపాశై రిమాం దుష్టా మానయం త్వాశు దానవాః ।
విధ్వస్త కేశ వేశాంచ విస్రస్తాంబర భూషణామ్ ॥ ౫౩

ఇతి దైత్యాధిపాదేశా ద్దుర్ధర ప్రముఖా స్తతః ।
పాశాసి ముద్గరధరా స్తామాదాతుం కృతోద్యమాః ॥ ౫౪

గిరీంద్ర గురువర్మాణః శస్త్రాస్త్రోద్యత పాణయః ।
దిగంతంతే పరిప్రాప్తా స్తదుచ్ఛ్వా సానిలాహతాః ॥ ౫౫

తేషూడ్డీనేషు దైత్యేషు శతకోటి మితేషుచ ।
నిర్జగామ తతఃసాతు కాలరాత్రి ర్నభోధ్వగా ॥ ౫౬

తతస్తాం తు వినిర్యాంతీ మనుజగ్ము ర్మహాసురాః ।
కోటికోటిసహస్రాణి పూరయిత్వాతు రోదసీ ॥ ౫౭

దుర్గోనామ మహాదైత్యః శతకోటి రథాదృతః ।
గజానా మర్బుదశత ద్వయేన పరివారితః ॥ ౫౮

కోట్యర్బుదేన సహితో హయానాం వాత రంహసాం ।
పదాతిభి రసంఖ్యాతైః పచ్ఛూర్ణత శిలోచ్చయైః ॥

ఉదాయుధై ర్మహాభీమైః కృతత్రిజగతీభయైః ।
సమేతః సమహాదైత్యో దుర్గః క్రుద్ధో వినిర్యయౌ ॥

అథదృష్ట్వా మహాదేవీం వింధ్యాచల కృతాలయాం ।
ఆగత్య కాలరాత్ర్యాచ నివేదిత తదాగనమ్ ॥

మహాభుజసహస్రాఢ్యాం మహాతేజోభి బృంహితాం ।
తత్తద్ఘోర ప్రహరణాం రణకౌతుక సాదరామ్ ॥

ప్రోద్య చ్చంద్రసహస్రాంశు నిర్మార్జిత శుభాననాం ।
లావణ్యవార్ధి నిర్గచ్ఛ చ్చంచచ్చంద్రైక చంద్రికామ్ ॥

మహామాణిక్య నిచయ రోచిః ఖచితవిగ్రహాం ।
త్రైలోక్య రమ్యనగరీ సుప్రకాశప్రదీపికామ్ ॥

హరనేత్రాగ్ని నిర్దగ్ధ కామజీవాతు వీరుధం ।
లసత్సౌందర్య సంభార జగన్మోహ మహౌషధిమ్ ॥

విషమేషుశరై ర్భిన్నహృదయో దైత్యపుంగవః ।
ఆదిష్టవా న్మహాసైన్య నాయకా నుగ్రశాసనః ॥

అయుజంభ మహాజంభ కుజంభ వికటానన ।
లంబోదర మహాకాయ మహాదంష్ట్ర మహాహనో ॥

పింగాక్ష మహిషగ్రీవ మహోగ్రా త్యుగ్రవిగ్రహ ।
క్రూరాక్ష క్రోధనాక్రంద సంక్రందన మహాభయ ॥

జితాంతక మహాబాహో మహావక్త్ర మహీధర ।
దుందుభే దుందుభిరవ మహాదుందుభి నాసిక ॥

ఉగ్రాస్య దీర్ఘదశన మేఘకేశ వృకానన ।
సింహాస్య సూకరముఖ శివారావ మహోత్కట ॥

వృకతుండ ప్రచండాస్య భీమాక్ష క్షుద్రమానస ।
ఉలూక నేత్రకంకాస్య కాకతుండ కరాలవాక్ ॥ ౨౧

దీర్ఘ గ్రీవ మహాజంఘ క్రమేలక శిరోధర ।
రక్తబిందో జపానేత్ర విద్యుజ్జిహ్వాగ్ని తాపన ॥ ౨౨

ధూమ్రాక్ష ధూమనిఃశ్వాస చండ చండాంశుతాపన ।
మహాభీషణ ముఖ్యాశ్చ శృణ్వం త్వాజ్ఞాం మమాదరాత్ । ౨౩

భవత్స్వేతేషు చాన్యేషు యఏతాం వి ధ్యావాసినీం ।
ధృత్యా నేష్యతి బుధ్యావా బలేనాపి ఛలేనవా ॥ ౨౪

తస్యాహ మింద్రపదవీ మద్య దాస్యా మ్యసంశయం ।
దృష్ట్వైతాం సుందరీ మద్య మనో మేవ్యాకులం భవేత్ ॥ ౨౫

యాంతు క్షిప్రం నయావన్మే పంచేషు శరపీడితం ।
మనో విహ్వలతాం గచ్ఛే దేత త్ప్రాప్తే రభావతః ॥ ౨౬

ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్య దుర్గస్య దనుజేశితుః ।
ప్రోచుః సర్వే తదా దైత్యాః ప్రబద్ధ కరసంపుటాః ॥ ౨౭

అవధేహి మహారాజ కిమేత త్కర్మ దుష్కరం ।
అనాథాయా స్తథైకస్యా అబలాయా విశేష తః ॥ ౨౮

అస్యా ఆనయనే కోయం మహాయత్న విధిః ప్రభో ।
కోఽస్మా న్ప్రళయకాలాగ్ని మహాజ్వాలావలీ సమాన్ ॥ ౨౯

సహేత త్రిషులోకేషు త్వత్ప్రసాదా త్కృతోద్యమాన్ ।
యద్యాదేశో భవేదద్య తదేంద్రం సమరుద్గణమ్ ॥ ౩౦

సాంతఃపురం సమానీయ క్షిప్నుమ స్త్వత్పదాగ్రతః ।
భూర్భువః స్వరిదం సర్వం త్వదాజ్ఞా వశ వర్తితం ॥ ౩౧

మహర్జన స్తపః సత్యలోకా స్త్వదధికారిణః ।
తత్రాప్యసాధ్యం నాస్మాకం త్వన్నిదేశా న్మహాసుర ॥ ౩౨

వైకుంఠ నాయకో నిత్యం త్వదాజ్ఞాపరిపాలకః ।
యాని రమ్యాణి రత్నాని తాని సంప్రేషయ న్ముదా ॥

అస్మాభి రేవ సంత్యక్తః కైలాసాధిపతిః సవై ।
విషాశీ చాతినిఃస్వత్వా ద్భుస్మకృ త్త్యహిభూషణః ॥

అర్ధాంగే నాస్మద్భయతో యోషి దేకా నిగూహితా ।
తస్యాగ్రా మేపి సకలే ద్వితీయా నచతుష్పదః ॥

ఏకోఽజరద్గవః సోపి నాన్యస్మా త్పరిజీవతి ।
శ్మశాన వాసినః సర్వే సర్వేకౌపీనవాససః ॥

సర్వే విభూతి ధవలాః సర్వేప్యేకకపర్దినః ।
సమస్తే నగరే తస్య వసంత్యేవం విధా గణాః ॥

తేషాంగణానాం కింకుర్మో దరిద్రాణాం వయంవిభో ।
సముద్రా రత్నసంభారం ప్రత్యహం ప్రేషయంతిచ ॥

నాగా వరాకా శ్చాస్మాకం సాయంసాయం స్వయంప్రభో ।
ప్రదీపయంతి సతతం ఫణారత్నై ప్రదీపకాన్ ॥

కల్పద్రుమాః కామగవీ చింతామణిగణా బహు ।
తవ ప్రసాదా దస్మాక మపితిష్ఠంతి వేశ్మసు ॥

వాయు ర్వ్యజ జనతాం యాత స్త్వాంసేవేత ప్రయత్నతః ।
స్వచ్ఛాన్యంబూని వరుణః ప్రత్యహం పూరయత్యహో ॥

వాసాంసి క్షాలయే దగ్ని శ్చంద్ర శ్ఛత్రధరః స్వయం ।
సూర్యః ప్రకాశయే న్నిత్యం క్రీడావా ప్యంబుజానిచ ॥

క స్త్వత్ప్రసాదం నేక్షేత మర్త్యా మర్త్యేరగేషుచ ।
సర్వే త్వా ముపజీవంతి సురాఽసుర ఖగాదయః ॥

పశ్య నఃపౌరుషం రాజ న్నానయామో బలాదిమాం ।
ఇత్యుక్త్వా యుగప త్సర్వే క్షుబ్ధా స్తోయధయో యథా ॥

సప్తతితమోధ్యాయః

౯౪

సంవర్తకాల మాసాద్య ప్లావితుం జగతీ మిమాం ।
రణతూర్య నినాదాశ్చ సముత్తస్థా సమంతతః ॥ ౯౫

రోమాంచితాయచ్ఛ్రవణా త్కాతరా అప్యకాతరాః ।
తతో దేవా భయత్రస్తా శ్చకంపేచ వసుంధరా ॥ ౯౬

క్షుబ్ధా అంబుధయః సర్వే పేతు ర్నక్షత్రమాలికాః ।
రోదసీమండలం వ్యాప్తం తేన తూర్యరవేణ వై ॥ ౯౭

తతో భగవతీ దేవీ స్వశరీర సముద్భవాః ।
శక్తీ రుత్పాదయమాస శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౯౮

తాభిః శక్తిభి రేతేషాం బలినాం దితిజన్మనాం ।
ప్రత్యేకం పరితో రుద్ధ ఉద్వేలః సైన్యసాగరః ॥ ౯౯

శస్త్రాస్త్రాణి మహాదైత్యై ర్యాన్యుత్సృష్టాని సంగరే ।
తాభిః శక్తిభి రుగ్రాణి తృణీకృత్యోజ్ఝితాన్యరలమ్ ॥ ౧౦౦

తతోతి కోపపూర్ణాస్తే జంభముఖ్యాః సురారయః ।
అసిచక్రభుశుండీభి ర్గదాముద్గర తోమరైః ॥ ౧

భిందిపాలై శ్చపరిఘైః కుంతైః శల్యైశ్చ శక్తిభిః ।
అర్ధచంద్రైః క్షురప్రైశ్చ నారాచై శ్చ శిలీముఖైః ॥ ౨

మహాభల్లైః పరశుభి ర్భిదురై ర్మర్మభేదిభిః ।
వృక్షోపల మహావర్షై ర్వవృషు ర్జలదాఇవ ॥ ౩

అథ సా వింధ్యనిలయా మహామాయా మహేశ్వరీ ।
ఆదాయోద్దండ కోదండం వాయవ్యాస్త్రేణ హేలయా ॥ ౪

దైత్యాస్త్ర శస్త్రజాలాని పరిచిక్షేప దూరతః ।
తతో మహాసురో దుర్గో వీక్ష్యసైన్యం నిరాయుధమ్ ॥ ౫

జ్వలంతీం శక్తి మాదాయ తాందేవీం ప్రతి సోఽక్షిపత్ ।
తాంతు శక్తిం సమాయాంతీ మహావేగవతీం రణే ॥ ౬

నిజచాపవినిర్ముక్తై ర్బాణై శ్చూర్ణీచకార సా ।
భగ్నాం శక్తిం సమాలోక్య తతో దుర్గో మహాసురః ॥

చక్రంచ ప్రేషయామాస దైత్య చక్రాతిహర్షదం ।
తచ్చ దేవ్యా శరశతై రంతరే వాణువత్కృతం ॥

తతః శార్ఙ్గం సమాదాయధనుః శక్రధను ర్యథా ।
హృది వివ్యాధ బాణేన తాందేవీ మమరార్దనః ॥

సచ బాణ స్తయాదేవ్యా నిజబాణై ర్మహోజవైః ।
నివారితోపి వేగేన తాం దేవీ మభ్యగా న్మనే ॥

తతః కోదండదండేన ఆశుగేన తమాశుగం ।
హత్వా నివారయామాస కాలదండ మివాపరమ్ ॥

తస్మిన్ విముఖతాం యాతే మార్గణే దుర్గమాసురః ।
క్రుద్ధః శూలం సమాదాయ సంవర్తానల సుప్రభమ్ ॥

మహావేగేన చిక్షేప తాం దేవీ మభి దైత్యపః ।
పరాపతచ్చ తచ్ఛూలం నిజశూలేన చండికా ॥

అంతరై వ ప్రచిచ్ఛేద సహదైత్యజయాశయా ।
తస్మిన్నపి మహాశూలే దేవీ శూలావహేలితే ॥

గదా మాదాయ దైత్యేంద్రః సహసాభి పపాతహ ।
అజఘాన చ తాందేవీం భుజమూలే మహాబలః ॥

సాపి దేవీ భుజంప్రాప్య గిరీంద్రశిఖరాకృతిః ।
గదాశు పరిపుస్ఫోట శతధాచ సహస్రధా ॥

తదా దేవ్యా సదైత్యేంద్రో వామపాదతలేనహి ।
ఆ తాడితః పపాతోర్వ్యాం హృదిగాఢం ప్రపీడితః ॥

తత్క్షణాదేవ దైత్యేంద్రః పతిత్వా పునరుత్థితః ।
బభూవ సహసా దృశ్యో దీపో వాతహతో యథా ॥

తావజ్జ గజ్జనన్యా తాః ప్రేరితా నిజశక్తయః ।
విచేరు ర్దైత్యసైన్యేషు సంవర్తే మృత్యుసైన్యవత్ ॥ ౧౧౯

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దుర్గపరాక్రమోనామైక సప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౧

॥అగస్త్యఉవాచ॥

పార్వతీ హృదయానంద స్కంద సర్వజ్ఞనందన ।
కాఃకాస్తు శక్తయ స్తావై తాసాం నామాని మేవద ॥ ౧

॥స్కందఉవాచ॥

తాసాం పరమశక్తీనా ముమావయవ సంభువాం ।
ఆఖ్యామ్యాఖ్యాం శృణు మునే కుంభసంభవ తత్త్వతః ॥ ౨

త్రైలోక్యవిజయా తారా క్షమా త్రైలోక్యసుందరీ ।
త్రిపురా త్రిజగన్మాతా భీమా త్రిపురభైరవీ ॥ ౩

కామాఖ్యా కమలాక్షీచ ధృతి స్త్రిపురతాపనీ ।
జయా జయంతీ విజయా జలేశీ చాపరాజితా ॥ ౪

శంఖినీ గజవక్త్రాచ మహిషఘ్నీ రణప్రియా ।
శుభానందా కోటరాక్షీ విద్యుజ్జిహ్వా శివారవా ॥ ౫

త్రినేత్రాచ త్రివక్త్రాచ త్రిపదా సర్వమంగలా ।
హుంకారహేతి స్తాలేశీ సర్పాస్యా సర్వసుందరీ ॥ ౬

సిద్ధి ర్బుద్ధిః స్వధాస్వాహా మహానిద్రా శరాశనా ।
పాశపాణిః ఖరముఖీ వజ్రతారా షడాననా ॥ ౭

మయూరవదనా కాకీ శుకీ భాసీ గరుత్మతీ ।
పద్మావతీ పద్మకేశీ పద్మాస్యా పద్మవాసినీ ॥

అక్షరా త్ర్యక్షరా తంతుః ప్రణపేశీ స్వరాత్మికా ।
త్రివర్గా గర్వరహితా అజపా జపహారిణీ ॥

జపసిద్ధి స్తపఃసిద్ధి ర్యోగసిద్ధిః పరామృతా ।
మైత్రీకృ న్మిత్రనేత్రాచ రక్షోఘ్నీ దైత్యతాపనీ ॥

స్తంభనీ మోహనీ మాయా బహుమాయా బలోత్కటా ।
ఉచ్చాటనీ మహోల్కాస్యా దనుజేంద్రక్షయంకరీ ॥

క్షేమంకరీ సిద్ధికరీ ఛిన్నమస్తా శుభాననా ।
శాకంభరీ మోక్షలక్ష్మీ స్త్రివర్గ ఫలదాయినీ ॥

వార్తాలీ జంభలీ క్లిన్నా అశ్వారూఢా సురేశ్వరీ ।
జ్వాలాముఖీ ప్రభృతయో నవకోట్యో మహాబలాః ॥

జలాని బలినాం తాభి ర్దానవానాం స్వలీలయా ।
సంక్షిప్తాని జగంతీవ ప్రలయానల హేతిభిః ॥

తావ త్సదుర్గో దైత్యేంద్రః పయోదాంతరతో బలీ ।
చకార కరకావృష్టిం వాత్యా వేగవతీం బహు ॥

తతో భగవతీ దేవీ శోషణాస్త్ర ప్రయోగతః ।
వృష్టిం నివారయామాస వర్షోపలమయీం క్షణాత్ ॥

యోషి న్మనోరథవతీ షండం ప్రాప్య యథాఽఫలా ।
సా దైత్య కరకావృష్టి ర్దేవీం ప్రాప్య తథాభవత్ ॥

అథ దైతేయరాజేన బాహు సంకర్షకోపతః ।
ఉత్పాట్య శైలశిఖరం పరిక్షిప్తం నభోంగణాత్ ॥

ఆద్రేః శృంగం సువిస్తీర్ణ మాపత త్సరివీక్ష్య సా ।
శతకోటి ప్రహారేణ కోటిశః శకలం వ్యధాత్ ॥

ఆందోల్య మౌళి మసకృ త్కుండలాభ్యాం విరాజితం ।
గజీభూయాశు దుద్రావ తాందేవీం సమరేఽసురః ॥ ౨౦

శైలాకారం త మాయాంతం దృష్ట్వా భగవతీ గజం ।
బద్ధ్వా పాశేన జవతః ఖడ్గేన కర మచ్ఛినత్ ॥ ౨౧

తతోత్యంతం సచీత్కృత్య దేవ్యా కృత్తకరః కరీ ।
అకించిత్కరతాం ప్రాప్య మాహిషం వపు రాదదే ॥ ౨౨

అచలాం సచలాం సర్వాం సచక్రే ఖురఘాతతః ।
శిలోచ్చయాంశ్చ బహుశః శృంగాభ్యాం సోక్షిప ద్వలీ । ౨౩

నిఃశ్వాస వాతనిహతాః పేతు రుర్వ్యాం మహాద్రుమాః ॥
ఉద్వేలితాః సమభవన్ సప్తాపి జలరాశయః ॥ ౨౪

మహా మహిష రూపేణ తేన త్రైలోక్య మండపః ।
ఆందోళితోఽతిబలినా యుగాంతే వాత్యయా యథా ॥ ౨౫

బ్రహ్మాండ మప్యకాండేన తద్భయేన సమాకులం ।
దృష్ట్వా భగవతీ క్రుద్ధా త్రిశూలేన జఘాన తమ్ ॥ ౨౬

త్రిశూలఘాత విభ్రాంతః పతిత్వా పునరుత్థితః ।
తంత్యక్త్వా మాహిషం వేష మభూ ద్బాహుసహస్రభృత్ ॥ ౨౭

సదుర్గో నితరాం దుర్గో విబభౌ సమరాజిరే ।
ఆయుధానాం సహస్రాణి బిభ్ర త్కాలాంతకోపమః ॥ ౨౮

అథ తూర్ణం సదైత్యేంద్ర స్తాందేవీం రణకోవిదాం ।
మహాబలః ప్రగృహ్యాశు నీతవాన్ గగనాంగణమ్ ॥ ౨౯

తతోనభోంగణాద్దూరా త్క్షిప్త్వా సజగదంబికాం ।
గదా త్కదంబజాలేన చ్ఛాదయామాస వేగవాన్ ॥ ౩౦

అథాంతరిక్షగా దేవీ తస్య మార్గణ మధ్యగా ।
విద్యున్మాలేవ విబభౌ మహాభ్రపటలీ ధృతా ॥ ౩౧

తం విధూయ శరవ్రాతం నిజేషు నికరైరలం ।
మహేషుణాథ వివ్యాధ సా తం దైత్యజనేశ్వరమ్ ॥

హృది విద్ధస్తయా దేవ్యా సచతేన మహేషుణా ।
వ్యాఘూర్ణమాననయనః క్షితిమాపాతివిహ్వలః ॥

మహారుధిర ధారాభిః స్రవంతీం చ ప్రవర్తయన్ ।
తస్మిన్నిపతితే దుర్గే మహాదుర్గ పరాక్రమే ॥

దేవదుందుభయో నేదుః ప్రహృష్టాని జగంతిచ ।
సూర్యాచంద్రమసౌ సాగ్నీ తేజో నిజ మవాపతుః ॥

పుష్పవృష్టిం ప్రకుర్వాంతః ప్రాప్తా దేవా మహర్షిభిః ।
తుష్టువుశ్చ మహాదేవీం మహాస్తుతిభి రాదరాత్ ॥

॥ దేవా ఊచుః ॥

నమో దేవి జగద్ధాత్రి జగత్త్రయ మహారణే ।
మహేశ్వరి మహాశక్తే దైత్యద్రుమ కుఠారికే ॥

త్రైలోక్యవ్యాపిని శివే శంఖచక్రగదాధరి ।
స్వశార్ఙ్గ వ్యగ్రహస్తాగ్రే నమో విష్ణుస్వరూపిణి ॥

హంసయానే నమస్తుభ్యం సర్వసృష్టి విధాయిని ।
ప్రాచాం వాచాం జన్మభూమే చతురానన రూపిణి ॥

త్వమైంద్రీ త్వంచకౌబేరీ వాయవీత్వం త్వమంబుపా ।
త్వంయామీ నైరృతీ త్వం చ త్వమైశీ త్వంచపావకీ ॥

శశాంక కౌముదీ త్వంచ సౌరీశక్తి స్త్వమేవచ ।
సర్వదేవ మయీశక్తి స్త్వమేవ పరమేశ్వరీ ॥

త్వంగౌరీ త్వంచ సావిత్రీ త్వంగాయత్రీ సరస్వతీ ।
ప్రకృతి స్త్వం మతి స్త్వంచ త్వమహంకృతి రూపిణీ ॥

చేతఃస్వరూపిణీ త్వం వై త్వం సర్వేంద్రియరూపిణీ ।
పంచతన్మాత్ర స్వరూపా త్వం మహాభూతాత్మికేంబికే ॥ ౪౩

శబ్దాదిరూపిణీ త్వంవై కరణానుగ్రహ త్వము ।
బ్రహ్మాండకర్త్రీ త్వందేవి బ్రహ్మాండాంత స్త్వమేవహి ॥ ౪౪

త్వంపరాసి మహాదేవి త్వంచ దేవి పరాపరా ।
పరాపరాణాం పరమా పరమాత్మ స్వరూపిణీ ॥ ౪౫

సర్వరూపా త్వమీశాని త్వమరూపాసి సర్వగే ।
త్వం చిచ్ఛక్తి ర్మహామాయే త్వంస్వాహా త్వంస్వధామృతే ॥ ౪౬

వషడ్వౌషట్ స్వరూపాసి త్వమేవ ప్రణవాత్మికా ।
సర్వమంత్రమయీ త్వంవై బ్రహ్మాద్యా స్త్వత్సముద్భవాః ॥ ౪౭

చతుర్వర్గాత్మికా త్వంవై చతుర్వర్గ ఫలోదయే ।
త్వత్తః సర్వమిదం విశ్వం త్వయి సర్వం జగన్నిధే ॥ ౪౮

యద్దృశ్యం యదదృశ్యంచ స్థూలసూక్ష్మ స్వరూపతః ।
తత్ర త్వం శక్తి రూపేణ కించిన్న త్వదృతే క్వచిత్ ॥ ౪౯

మాత స్త్వయాద్య వినిహత్యమహాసురేంద్రం
దుర్గం నిసర్గవిబుధార్పిత దైత్యసైన్యం ।
త్రాతాఃస్మ దేవి సతతం నమతాం శరణ్యే
త్వత్తోఽపరః కఇహ యంశరణం వ్రజామః ॥ ౫౦

లోకే తవైవ ధనధాన్య సమృద్ధిభాజ
స్తేపుత్రపౌత్ర సుకలత్ర సుమిత్రవంతః ।
తేషాం యశఃప్రసర చంద్రకరా వదాతం
విశ్వంభవేద్భవసి యేషు సుదృ క్త్వమీశే ॥ ౫౧

త్వద్భక్తి చేతసి జనేన విపత్తి లేశః
క్లేశః క్వవాను భవతీ నతికృత్సు పుంసు ।
త్వన్నామ సంస్మృతిజుషాం సకలాయుషాం క్వ
భూయఃపునర్జనిరిహ త్రిపురారిపత్ని ॥ ౫౨

చిత్రం యదత్ర సమరే సహి దుర్గదైత్య
స్త్వద్దృష్టిపాతమధిగమ్య సుధా నిధానం ।
మృత్యో ర్వశత్వ మగమ ద్విదితం భవాని
దుష్టోపితేదృశిగతః కుగతిం నయాతి ॥

తచ్ఛస్త్రవహ్ని శలభత్వమితా అపీహ
దైత్యాః పతంగరుచిమాప్య దివం వ్రజంతి ।
సంతః ఖ లేష్వపిన దుష్టధియో యతః స్యుః
సాధుష్వివ ప్రణయినః స్వపథందిశంతి ॥

ప్రాచ్యాం మృడాని పరిపాహి సదానతాన్నో
యామ్యామవ ప్రతిపదం విపదో భవాని ।
ప్రత్యగ్దిశి త్రిపురతా పనపత్ని రక్ష
త్వంపాహ్యుదీచి హిమనిజ భక్తజ నాన్మహేశి ॥

బ్రహ్మాణి రక్షసతతం నతమౌలి దేశం
త్వం వైష్ణవిప్రతి కులం పరిపాలయాధః ।
రుద్రాగ్ని నైరృతి సదాగతి దిక్షుపాంతు
మృత్యుంజయాత్రినయనా త్రిపురా త్రిశక్త్యః ॥

పాతు త్రిశూల మమలే తవమౌలిజా న్నో
ఫాలస్థలం శశికలాభృ దుమాభ్రువౌచ ।
నేత్రే త్రిలోచనవధూ ర్గిరిజాచ నాసా
మోష్ఠం జయాచ విజయా త్వధరప్రదేశమ్ ॥

శ్రోత్రద్వయం శ్రుతిరవా దశనావలింశ్రీ
శ్చండికపోలయుగలం రసనాంచ వాణీ ।
పాయాత్సదైవ చిబుకం జయమంగలా నః
కాత్యాయనీ వదనమండలమేవ సర్వమ్ ॥

కంఠప్రదేశ మవతా దిహ నీలకంఠీ
భూదారశక్తిరనిశంచ కృకాటికాయామ్ ।
కౌర్మ్యంసదేశ మనిశం భుజదండమైంద్రీ
పద్మాచ పాణిఫలకం నతికారిణాంనః ॥

హస్తాంగుళీః కమలజా విరజానఖాంశ్చ
కక్షాంతరం తరణిమండలగా తమోఘ్నీ ।
వక్షఃస్థలం స్థలచరీ హృదయం ధరిత్రీ
కుక్షిద్వయం త్వవతు నః క్షణదా చరఘ్నీ ॥ ౬౦

ఆవ్యాత్సదోదరదరీం జగదీశ్వరీ నో
నాభిం నభోగతిరజా త్వథపృష్ఠదేశం ।
పాయాత్కటించ వికటా పరమాస్పిచౌనో
ఊహ్యం గుహారణి రపాన మపాయ హంత్రీ ॥ ౬౧

ఊరుద్వయంచ విపులా లలితాచ జాను
జంఘే జవాఽవతు కఠోరతరాత్ర గుల్ఫౌ ।
గుల్ఫౌ రసాతలచరాంగుళిదేశ ముగ్రా
చాంద్రీ నఖాన్పదతలం తలవాసినీచ ॥ ౬౨

గృహంరక్షతు నోలక్ష్మీః క్షేత్రం క్షేమకరీ సదా ।
పాతు పుత్రాన్ప్రియకరీ పాయాదాయుః సనాతనీ ॥ ౬౩

యశఃపాతు మహాదేవీ ధర్మంపాతు ధనుర్ధరీ ।
కులదేవీ కులంపాతు సద్గతిం సద్గతిప్రదా ॥ ౬౪

రణే రాజకులే ద్యూతే సంగ్రామే శత్రుసంకటే ।
గృహే వనే జలాదౌ చ శర్వాణీ సర్వతోఽవతు ॥ ౬౫

ఇతిస్తుత్వా జగద్ధాత్రీం ప్రణేముశ్చ పునఃపునః ।
సర్వే సవాసవా దేవాః సర్షిగంధర్వ చారణాః ॥ ౬౬

తతస్తుష్టా జగన్మాతా తానాహ సురసత్తమాన్ ।
స్వాధికారాన్ సురా సర్వే శాసతు ప్రాగ్యథా యథా ॥ ౬౭

తుష్టాహ మనయా స్తుత్యా నితరాంతు యథార్థయా ।
వరమన్యం ప్రదాస్యామి తచ్ఛృణుధ్వం సురోత్తమాః ॥ ౬౮

॥ దుర్గోవాచ ॥

యఃస్తోష్యతి తు మాంభక్త్యా నరః స్తుత్యానయా శుచిః ।
తస్యాహం నాశయిష్యామి విపదం చ పదేపదే ॥

ఏతత్స్తోత్రస్య కవచం పరిధాస్యతి యోనరః ।
తస్య క్వచిద్భయం నాస్తి వజ్ర పంజరగస్య హి ॥

అద్యప్రభృతి మేనామ దుర్గేతి ఖ్యాతిమేష్యతి ।
దుర్గదైత్యస్య సమరే పాతనా దతిదుర్గమాత్ ॥

యేమాం దుర్గాం శరణగా నతేషాం దుర్గతిః క్వచిత్ ।
దుర్గాస్తుతి రియంపుణ్యా వజ్రపంజర సంజ్ఞికా ॥

అనయా కవచం కృత్వా మాబిభేతు యమాదపి ।
భూతప్రేత పిశాచాశ్చ శాకినీడాకినీ గణాః ॥

ఝోంటింగా రాక్షసాః క్రూరా విషసర్పాగ్ని దస్యవః ।
వేతాలాశ్చాపి కంకాల గ్రహా బాలగ్రహా అపి ॥

వాతపిత్తాదిజనితా స్తథచ విషమజ్వరాః ।
దూరాదేవ పలాయంతే శ్రుత్వా స్తుతి మిమాం శుభామ్ ॥

వజ్రపంజర నామైత త్స్తోత్రం దుర్గాప్రశంసనం ।
ఏత త్స్తోత్రకృతత్రాణే వజ్రాదపి భయంనహి ॥

అష్టజప్తేన చానేన యోభిమంత్ర్య జలం పిబేత్ ।
తస్యోదరగతా పీడా క్వాపి నో సంభవిష్యతి ॥

గర్భపీడాతు నోజాతు భవిష్య త్యభిమంత్రణాత్ ।
బాలానాం పరమా శాంతి రేత త్స్తోత్రాంబుపానతః ॥

యత్రసాన్నిధ్య మేతస్య స్తవస్యేహ భవిష్యతి ।
ఏతాస్తు శక్తయః సర్వాః సర్వత్ర సహితా మయా ॥

రక్షాం ప్రకరిష్యంతి మద్భక్తానాం మమాజ్ఞయా ।
ఇదిదత్వా వరాన్దేవీ దేవేభ్యోంతర్హితా తదా ॥ ౮౦

తేపి స్వర్గౌకసః సర్వే స్వంస్వం స్వర్గం యయు ర్ముదా ।

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఇత్థం దుర్గాభవ న్నామ తయాదేవ్యా మహామునే ।
కాశ్యాం సేవ్యా యథా సాచ తచ్ఛృణుష్వ వదామి తే ॥ ౮౧

అష్టమ్యాంచ చతుర్దశ్యాం భౌమవారే విశేషతః ।
సంపూజ్యా సతతం కాశ్యాం దుర్గా దుర్గతి నాశిని ॥ ౮౨

నవరాత్రం ప్రయత్నేన ప్రత్యహం సా సమర్చితా ।
నాశయిష్యతి విఘ్నౌఘాన్ సుమతించ ప్రదాస్యతి ॥ ౮౩

మహాపూజోపహారైశ్చ మహాబలి నివేదనైః ।
దాస్యత్యభీష్టదా సిద్ధిం దుర్గా కాశ్యాం నసంశయః ॥ ౮౪

ప్రతిసంవత్సరం తస్యాః కార్యా యాత్రా ప్రయత్నతః ।
శారదం నవరాత్రంచ సకుటుంబైః శుభార్థిభిః ॥ ౮౫

యోన సాంవత్సరీం యాత్రాం దుర్గాయాః కురుతే కుధీః ।
కాశ్యాం విఘ్నసహస్రాణి తస్యస్యుశ్చ పదేపదే ॥ ౮౬

దుర్గాకుండే నరః స్నాత్వా సర్వదుర్గార్తి హారిణీం ।
దుర్గాం సంపూజ్య విధివ న్నవజన్మాఘ ముత్సృజేత్ ॥ ౮౭

సాదుర్గా శక్తిభిః సార్ధం కాశీం రక్షతి సర్వతః ।
తాః ప్రయత్నేన సంపూజ్యాః కాలరాత్రిముఖా నరైః ॥ ౮౮

రక్షంతి క్షేత్ర మేతద్వై తథాన్యా నవశక్తయః ।
ఉపసర్గ సహస్రేభ్య స్తావై దిగ్దేవతాః క్రమాత్ ॥ ౮౯

శ్లో॥

శతనేత్రా సహస్రాస్యా తథాయుత భుజా పరా ।
అశ్వారూఢా గజాస్యాచ త్వరితా శవవాహినీ ॥

విశ్వా సౌభాగ్యగౌరీచ సృష్టా ప్రాచ్యాది మధ్యతః ।
ఏతా యత్నేన సంపూజ్యాః క్షేత్రరక్షణ దేవతాః ॥

తథైవ భైరవా శ్చాష్టౌ దిక్ష్వష్టాసు ప్రతిష్ఠితాః ।
రక్షంతి సతతం కాశీం నిర్వాణ శ్రీనికేతనమ్ ॥

రురు శ్చండోసితాంగశ్చ కపాలీ క్రోధన స్తథా ।
ఉన్మత్తభైరవ స్తద్వ త్క్రిమా త్సంహారభీషణౌ ॥

చతుఃషష్టిస్తు వేతాలా మహాభీషణ మూర్తయః ।
రుండముండస్రిజః సర్వే కర్త్రీ ఖర్పర పాణయః ॥

శ్వవాహనా రక్తముఖా మహాదంష్ట్రా మహాభుజాః ।
నగ్నా విముక్తకేశాశ్చ ప్రమత్తా రుధిరాసవైః ॥

నానారూపధరాః సర్వే నానా శస్త్రాస్త్ర పాణయః ।
తదాకారైశ్చ తద్భృత్యైః కోటిశః పరివారితాః ॥

విద్యుజ్జిహ్వోల లజ్జిహ్వః క్రూరాస్యః క్రూరలోచనః ।
ఉగ్రో వికటదంష్ట్రశ్చ వక్రాస్యో వక్రనాసికః ॥

జంభకో జృంభణముఖో జ్వాలానేత్రో వృకోదరః ।
గర్తనేత్రో మహానేత్ర స్తుచ్ఛనేత్రోఽంత్రమండనః ॥

జ్వలత్కేశః కంబుశిరాః ఖర్వగ్రీవో మహాహనుః ।
మహానాసో లంబకర్ణః కర్ణప్రావరణో నసః ॥

ఇత్యాదయో మునే క్షేత్రం దుర్వృత్త రుధిరప్రియాః ।
త్రాసయంతో దురాచారాన్ రక్షంతి పరితః సదా ॥

త్రైలోక్య విజయాద్యాశ్చ జ్వాలాముఖ్యంతగా శ్చ యాః ।
శక్తయోఽత్ర మయాఖ్యాతా మునే కలశసంభవ ॥

తాః కాశీం పరిరక్షంతి చతుర్దిక్షూద్యతా యుధాః ।
తాః సమర్చ్యాః ప్రయత్నేన మహావిఘ్న ప్రశాంతయే ॥ ౨

భైరవా రురుముఖ్యాశ్చ మహాభయ నివారకాః ।
సంపూజ్యాః సర్వదా కాశ్యాం సర్వసంపత్తి హేతవః ॥ ౩

విద్యుజ్జిహ్వ ప్రభృతయో వేతాలా ఉగ్రరూపిణః ।
అత్యుగ్రానపి విఘ్నౌఘాన్ హరిష్యంత్యర్చితా ఇహ ॥ ౪

తథా భూతావలీ చాత్ర నానాభీషణ రూపిణీ ।
ఉదాయుధా ఽవతిపురీం శతకోటిమితా మునే ॥ ౫

నిర్వాణలక్ష్మీ క్షేత్రస్య పాలయిత్రీ పదేపదే ।
ఏతావై దేవతాః పూజ్యా కాశ్యాం నిర్వాణకాంక్షిభిః ॥ ౬

శ్రుత్వాధ్యాయ మిమంపుణ్యం నరోదుర్గ జయాభిధం ।
నానాశక్తి సమాయుక్తం దుర్గ మాశు తరిష్యతి ॥ ౭

యఏతే భైరవాః ప్రోక్తా యేవేతాలా ఉదాహృతాః ।
తేషాం నామాని చాకర్ణ్య నరోవిఘ్నై ర్నదూయతే ॥ ౮

అదృష్టాఽపి తేభూతా ఏతదాఖ్యాన పాఠకం ।
రక్షిష్యంతి ప్రయత్నేన సహశ్రోతృజనేనచ ॥ ౯

తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన కాశీభక్తిపరై ర్నరైః
శ్రోతవ్య మిద మాఖ్యానం మహావిఘ్న నివారణమ్ ॥ ౧౦

గృహేపి యస్యలిఖిత మేతత్థాస్యతి పూజితం ।
తస్యాపదాం సహస్రాణి నాశయిష్యంతి దేవతాః ॥ ౧౧

కాశ్యాం యస్యాస్తివై ప్రేమ తే నకృత్వాఽదరం గురుం ।
శ్రోతవ్య మిద మాఖ్యానం వజ్రపంజరసన్నిభమ్ ॥ ౧౨

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే దుర్గావిజయోనామ ద్విసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥౭౨॥

॥అగస్త్యఉవాచ॥

త్రిలోచనం సమాసాద్య దేవదేవః షడానన।
జగదంబికయా యుక్తః కిం చకారాశు తద్వద॥

॥స్కందఉవాచ॥

మునేశల జాఖ్యామి యత్పృష్టం తన్నిశామయ।
విరజః సంజ్ఞకం పీఠం యత్ప్రోక్తం సర్వసిద్ధిదమ్॥

తత్పీఠ దర్శనాదేవ విరజా జాయతే నరః।
యత్రాస్తి తన్మహాలింగం వారాణస్యాం త్రిలోచనమ్॥

తీర్థం పిలిపిలాఖ్యం త ద్ద్యునద్యంభసి విశ్రుతం।
సర్వతీర్థ మయం తీర్థం తత్కాశ్యాం పరిగీయతే॥

విష్టప త్రితయాంతర్యే దేవర్షి మనుజోరగాః।
ససరిత్పర్వతారణ్యాః సంతితే తత్ర యన్మునే॥

తదారభ్య చ తత్తీర్థం తచ్చ లింగం త్రిలోచనం।
త్రివిష్టపమితి ఖ్యాత మతోహేతో ర్మహత్తరమ్॥

త్రివిష్టపస్య లింగస్య మహిమోక్తః పినాకినా।
జగజ్జనన్యాః పురతో యథావచ్మి తథామునే॥

॥ దేవ్యువాచ ॥

దేవదేవ జగన్నాథ శర్వ సర్వద సర్వగ।
సర్వదృక్ సర్వజనక కించిత్పృచ్ఛామి తద్వద॥

ఇదం తవప్రియం క్షేత్రం కర్మబీజ మహౌషధం।
నైఃశ్రేయస్యాః శ్రియో గేహం మమాపి ప్రీతిదం మహత్॥

యత్క్షేత్ర రజసోప్యగ్రే త్రిలోక్యపి తృణాయతే ।
తస్యాఖిలస్య మహిమా విష్వక్సేనావగమ్యతే ॥ ౧౦

యానీహ సంతి లింగాని తాని సర్వాణ్య సంశయం ।
నిర్వాణ కారణాన్యేవ స్వయంభూన్యపి తాన్యపి ॥ ౧౧

యద్యప్యేవం తథాపీశ విశేషం వక్తు మర్హసి ।
కాశ్యా మనాదిసిద్ధాని కాని లింగాని శంకర ॥ ౧౨

యత్రదేవః సదాతిష్ఠే త్సంవర్తేఽపి సవల్లభః ।
య్యైరియం ప్రథితిం ప్రాప్తా కాశీ ముక్తి పురీతి చ ॥ ౧౩

యేషాం స్మరణతో ప్యత్ర భవేత్పాపస్య సంక్షయః ।
దర్శనస్పర్శనాభ్యాంచ స్యాతాం స్వర్గాపవర్గకౌ ॥ ౧౪

యేషాం సమర్చనా దేవ మద్యేజన్మ సకృద్విభో ।
లింగాని పూజితాని స్యుః కాశ్యాం సర్వాణి నిశ్చితం ॥ ౧౫

విధాయ మయ్యనుక్రోశం కారుణ్యామృతసాగర ।
ఏతదాచక్ష్వ మేశంభో పాదయోః ప్రణతా స్మ్యహమ్ ॥ ౧౬

ఇత్యాకర్ణ్య మహేశాన స్తస్యాదేవ్యాః సుభాషితం ।
కథయామాస వింధ్యారే మహాలింగాని సత్తమ ॥ ౧౭

యన్నామాకర్ణనా దేవ క్షీయంతే పాపరాశయః ।
ప్రాప్యతే పుణ్యసంభారః కాశ్యాం నిర్వాణ కారణమ్ ॥ ౧౮

॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥

శృణుదేవి పరం గుహ్యం క్షేత్రేఽస్మి న్ముక్తి కారణం ।
ఇదంవిదంతి నైవాపి బ్రహ్మనారాయణాదయః ॥ ౧౯

అసంఖ్యాతాని లింగాని పార్వత్యానంద కాననే ।
స్థూలాన్యపిచ సూక్ష్మాణి నానారత్న మయానిచ ॥ ౨౦

నానాధాతు మయానీశే దార్షదా న్యప్యనేకశః ।
స్వయంభూ న్యప్యనేకాని దేవర్షిస్థాపితా న్యహో ॥

సిద్ధచారణ గంధర్వ యక్షరక్షోర్చితాన్యపి ।
అసురోరగ మర్త్యైశ్చ దానవై రప్సరోగణైః ॥

దిగ్గజై ర్గిరిభి స్తీర్థైః ఋక్షవానర కిన్నరైః ।
పతత్రి ప్రముఖై ర్దేవి స్వస్వ నామాంకితాని వై ॥

ప్రతిష్ఠితాని యానీహ ముక్తి హేతూని తాన్యపి ।
అదృశ్యాన్యపి దృశ్యాని దురవస్థాన్యపి ప్రియే ॥

భగ్నాన్యపిచ కాలేన తాని పూజ్యాని సుందరి ।
పరార్ధశత సంఖ్యాని గణితా న్యేకదామయా ॥

గంగాంభస్యపి తిష్ఠంతి షష్టికోటి మితానిహి ।
సిద్ధలింగాని తానీశే తిష్ఠేఽదృశ్యత్వ మాయయుః ॥

గణనాదివ సా దర్వా జ్మమభక్తజనైః ప్రియే ।
ప్రతిష్ఠితాని యానీహ తేషాం సంఖ్యా నవిద్యతే ॥

త్వయాతు యాని పృష్టాని యైరిదం క్షేత్ర ముత్తమం ।
తాని లింగాని వక్ష్యామి ముక్తి హేతూని సుందరి ॥

కలావతీవ గోప్యాని భవిష్యంతి గిరీంద్రజే ।
పరంతేషాం ప్రభావోయః స్వంస్వంస్థానం నహాస్యతి ॥

కలికల్మష పుష్టా యే యేదుష్టా నాస్తికాః శఠాః ।
ఏతేషాం సిద్ధలింగానాం జ్ఞాస్యం త్యాఖ్యా మపీహన ॥

నామ శ్రవణతోపీహ యల్లింగానాం శుభాననే ।
వృజినాని క్షయంయాంతి వర్ధంతే పుణ్యరాశయః ॥

ఓంకారః ప్రథమలింగం ద్వితీయంచ త్రిలోచనం ।
తృతీయశ్చ మహాదేవః కృత్తివాసా శ్చతుర్థకమ్ ॥

రత్నేశః పంచమం లింగం షష్ఠం చంద్రేశ్వరాభిధం ।
కేదారః సప్తమంలింగం ధర్మేశ శ్చాష్టమం ప్రియే ॥ ౩౩

వీరేశ్వరంచ నవమం కామేశం దశమం విదుః ।
విశ్వకర్మేశ్వరం లింగం శుభమేకాదశం పరమ్ ॥ ౩౪

ద్వాదశం మణికర్ణీశ మవిముక్తం త్రయోదశం ।
చతుర్దశం మహాలింగం మమ విశ్వేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౫

ప్రియే చతుర్దశైతాని శ్రియో హేతూని సుందరి ।
ఏతేషాం సమవాయోయం ముక్తి క్షేత్ర మిహేరితమ్ ॥ ౩౬

దేవతాః సమధిష్ఠాత్ర్యః క్షేత్రస్యాస్య పరాఇమాః ।
ఆరాధితాః ప్రగచ్ఛంతి నృభ్యో నైఃశ్రేయసీం శ్రియమ్ ॥ ౩౭

ఆనందకాననే ముక్త్యై ప్రోక్తాన్యేతాని సుందరి ।
ప్రియే చతుర్దశే జ్యాని మహాలింగాని దేహినామ్ ॥ ౩౮

ప్రతిమాసం సమారభ్య తిథిం ప్రతిపదం శుభాం ।
ఏతేషాం లింగముఖ్యానాం కార్యా యాత్రా ప్రయత్నతః ॥ ౩౯

అనారాధ్య మహాదేవ మేషు లింగేషు కుంభజ ।
కఃకాశ్యాం మోక్ష మాప్నోతి సత్యం సత్యం పునఃపునః ॥ ౪౦

తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన కాశీఫల మభీప్సుభిః ।
పూజ్యా న్యేతాని లింగాని భక్త్యా పరమయా మునే ॥ ౪౧

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

ఏతాన్యేవ కిమన్యాని మహాలింగాని షణ్ముఖ ।
నిర్వాణ కారణానీహ యది సంతి తదా వద ॥ ౪౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

అన్యాన్యపిచ సంతీహ మహాలింగాని సువ్రత ।
కలిప్రభావా ద్గుప్తాని భవిష్యంత్యేవ తానివై ॥

యస్యేశ్వరే సదాభక్తి ర్యః కాశీ తత్వ విత్తమః ।
సవైతాని లింగానివే త్స్వత్యన్యో నకశ్చన ॥

యేషాం నామ గ్రహేణాపి కలికల్మష సంక్షయః ।
అమృతేశ స్తారకేశో జ్ఞానేశః కరుణేశ్వరః ॥

మోక్ష ద్వారేశ్వర శ్చైవ స్వర్గద్వారేశ్వర స్తథా ।
బ్రహ్మేశో లాంగలశ్చైవ వృద్ధకాలేశ్వర స్తథా ॥

వృషేశశ్చైవ చండీశో నందికేశో మహేశ్వరః ।
జ్యోతీరూపేశ్వరం లింగం ఖ్యాత మత్ర చతుర్దశమ్ ॥

కాశ్యాం చతుర్దశైతాని మహాలింగాని సుందరి ।
ఇమాని ముక్తిహేతూని లింగా న్యానందకాననే ॥

కలికల్మష బుద్ధీనాం నాఖ్యేయాని కదాచన ।
ఏతా న్యారాధయే ద్యస్తు లింగానీహ చతుర్దశ ॥

నతస్య పునరావృత్తిః సంసారాధ్వని కర్హిచిత్ ।
కాశీకోశాయ మతులో న్యప్రకాశ్యో యత స్తతః ॥

ఏతల్లింగాభిధా దేవి మహాపద్యపి దుఃఖహృత్ ।
రహస్యం పరమం చైత త్క్షేత్రస్యాస్య వరాననే ॥

చతుర్దశాపి లింగాని మత్సాన్నిధ్య కరాణిహి ।
అవిముక్తస్య హృదయ మేతదేవ గిరీంద్రజే ॥

ఇమాని యాని లింగాని సర్వేషాం ముక్తిదానిహి ।
ఏకైక భువనస్యేహ హర మాదాయ సర్వతః ।
మయైతాని కృతాన్యేవ మహాభక్తి కృపావశాత్ ॥

అస్మిన్ క్షేత్రే ధృవంముక్తి రితియా ప్రథితిః ప్రియే ।
కారణం తత్రలింగాని మమైతాని చతుర్దశ ॥ ౩౪

తఏవ వ్రతినః కాంతే తఏవచ తపస్వినః ।
ధ్యాతాన్యేతాని యైర్భక్త్యై లింగా న్యానందకాననే ॥ ౩౫

తఏవాభ్య స్త సద్యోగా దత్తదానా స్తఏవహి ।
కాశ్యా మిమాని లింగాని యైర్దృష్టా న్యపిదూరతః ॥ ౩౬

ఇష్టాపూర్తాశ్చ యేధర్మాః ప్రణీతా మునిసత్తమైః ।
తేసర్వే తేనవిహితా యావజ్జీవం నిరేనసా ॥ ౩౭

యేనావిముక్త మాసాద్య మహాలింగాని పార్వతి ।
సకృ దభ్యర్చ్చి నీహ సముక్తో స్యాత్ర సంశయః ॥ ౩౮

॥స్కంద ఉవాచ॥

అన్యాన్యపిచ విన్ధ్యారే దేవ్యై ప్రోక్తాని శంభునా ।
స్వభక్తానాం హితార్థాయ తాన్యథాకర్ణయాగ్రజ ॥ ౩౯

శైలేశః సంగమేశశ్చ స్వర్లీనో మధ్యమేశ్వరః ।
హిరణ్యగర్భ ఈశానో గోప్రేక్షో వృషభధ్వజః ॥ ౪౦

ఉపశాంతశివో జ్యేష్ఠో వాసేశ్వర ఏవచ ।
శుక్రేశో వ్యాఘ్రలింగంచ జంబుకేశం చతుర్దశం । ౪౧

మునే చతుర్దశైతాని మహాం త్యాయతనాని వై ।
ఏతాషామపి సేవాతో నరో మోక్ష మవాప్నుయాత్ ॥ ౪౨

చైత్రకృష్ణ ప్రతిపదం సమారభ్య ప్రయత్నతః ।
ఆచతుర్దశి పూజ్యాని లింగాన్యేతాని సత్తమైః ॥ ౪౩

ఏతేషాం వార్షికీ యాత్రా సుమహోత్సవ పూర్వకం ।
కార్యా ముముక్షుభిః సమ్యక్ క్షేతసంసిద్ధి దాయినీ ॥ ౪౪

మునే చతుర్దశైతాని మహాలింగాని యత్నతః ।
దృష్ట్వా నజాయతే జంతుః సంసారే దుఃఖసాగరే ॥

క్షేత్రస్య పరమం తత్త్వ మేతదేవ ప్రియే ధ్రువం ।
సంసారరోగ గ్రస్తానా మిదమేవ మహౌషధమ్ ॥

క్షేత్రస్యోపనిష చ్చైషా ముక్తిబీజ మిదంపరం ।
కర్మకానన దావాగ్ని రేషా లింగావలిః ప్రియే ॥

ఏకైకస్యాస్య లింగస్య మహిమా ద్యంతవర్జితః ।
మయైవ జ్ఞాయతే దేవి సమ్యఙ్నాన్యేన కేనచిత్ ॥

ఇతి శ్రుత్వా మునే ప్రాహ దేవీ హృష్టతనూరుహా ।
ప్రణమ్య దేవ మీశానం సర్వజ్ఞం సర్వదం శివమ్ ॥

॥దేవ్యువాచ॥

రహస్యం పరమం కాశ్యాం యదేత త్సముదీరితం ।
తచ్ఛ్రుత్వోత్సుకతాం ప్రాప్తం మనో మేతీవవల్లభ ॥

యదుక్తం లింగ మేకైకం మహాసార తరంపరం ।
కాశ్యాం పరమ నిర్వాణ కారణం కారణేశ్వర ॥

ప్రత్యేకం మహిమానం మే బ్రూహ్యేషాం భువనేశ్వర ।
చతుర్దశానాం లింగానాం శ్రవణా దఘహారిణామ్ ॥

ఓంకారేశస్య లింగస్య కథమత్ర సమాగమః ।
అతిపుణ్యతమా తస్మా త్క్షేత్రా దమరకంటకాత్ ॥

కిమాత్మకోఽయ మోంకారో మహిమాస్యచ కో హర ।
కేనారాధి పురా చైత దధ వారాధితశ్చ కిమ్ ॥

మృడానీ వాక్సుధా మేతాం విధాయ శ్రుతిగోచరాం ।
కథా మకథయ ద్దేవ ఓంకారస్య మహాద్భుతామ్ ॥

॥ అథ సప్తతితమోధ్యాయః ॥

॥దేవదేవ ఉవాచ॥

కథా మాకర్ణ యాపర్ణే వర్ణయామి తవాగ్రితః ।
యథోంకారస్య లింగస్య ప్రాదుర్భావ ఇహాభవత్ ॥ ౨౬

పురా నందవనే చాత్ర బ్రహ్మణా విశ్వయోనినా ।
తపస్తప్తం మహాదేవి సమాధిం దధతా పరమ్ ॥ ౨౭

పూర్ణే యుగసహస్రేఽథ భిత్వా పాతాల సప్తకం ।
ఉదతిష్ఠ త్పురోజ్యోతి ర్విద్యోతిత హరిన్ముఖమ్ ॥ ౨౮

యదంత రావిరభవ న్నిర్వ్యాజేన మాథినా ।
తదేవ పరమం ధామ బహిరావిరభూ ద్విధేః ॥ ౨౯

యోభూ చ్చటచటాశబ్దః స్ఫుటతో భూమిభాగతః ।
తచ్ఛృద్ధా వ్యసృజ ద్వేధాః సమాధిం క్రిమతో వశీ ॥ ౩౦

స్రష్టా విసృష్టతద్ధ్యానో యావదున్మీల్య లోచనే ।
పురః పశ్యే ద్దదర్శాగ్రే తావ దక్షర మాదిమమ్ ॥ ౩౧

అకారం సత్వసంపన్న మృక్ క్షేత్రం సృష్టిపాలకం ।
నారాయణాత్మకం సాక్షా త్తమఃపారే ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౩౨

ఉకారమథ తస్యాగ్రే రజోరూపం యజుర్ధ్వనిం ।
విధాతారం సమస్తస్య స్వాకారమివ బింబితమ్ ॥ ౩౩

నీరవధ్వాంత సంకేత సదనాభం తదగ్రతః ।
మకారం సదదర్శాథ తమోరూపం విశేషతః ॥ ౩౪

సామ్నో యోనిం లయే హేతుం సాక్షా ద్రుద్రస్వరూపిణం ।
అథతత్పురతో ధ్యాతా వ్యధాత్స్వ నయనాతిథిమ్ ॥ ౩౫

విశ్వరూప మయాకారం సగుణం వాపి నిర్గుణం ।
అనాఖ్యనాద సదనం పరమానంద విగ్రహమ్ ॥ ౩౬

శబ్దబ్రహ్మేతి యత్ప్రోక్తం సర్వవాఙ్మయ కారణం ।
అధోపరిష్టా న్నాదస్య బిందురూపం పరాత్పరమ్ ॥

కారణం కారణానాంచ జగద్యోనించ తంపరం ।
విధి ర్విలోకయాంచక్రే తపసా గోచరీకృతమ్ ॥

అవనాద మితిఖ్యాతం సర్వస్యాస్య ప్రభావతః ।
భక్తమున్నయతే యస్మా త్తదోమితి యఈరితః ॥

అరూపోపి సరూపాఢ్యః సభ్రాత్రా నేత్రగీకృతః ।
తారయే ద్యద్భవాంభోధేః స్వజపాసక్త మానసం ।
తత స్తార ఇతిఖ్యాతో య స్తం బ్రహ్మ వ్యలోకయత్ ॥

ప్రణూయతే యతః సర్వైః పరనిర్వాణ కాముకైః ।
సర్వేభ్యో భ్యధిక స్తస్మా త్ప్రణవో యః ప్రకీర్తితః ॥

స్వసేవితారం పురుషం ప్రణయేద్యః పదంపదం ।
అత స్తం ప్రణవం శాంతం ప్రత్యక్షీకృతవాన్ విధిః ॥

త్రయీమయ స్తురీయో య స్తుర్యాతీతోఽఖిలాత్మకః ।
నాదబిందు స్వరూపోయః సప్రైక్షి ద్విజగామినా ॥

ప్రావర్తంత యతోవేదాః సాంగాః సర్వస్య యోనయః ।
సవేదాదిః పద్మభువా పురస్తా దవలోకితః ॥

వృషభోయ త్రిధాబద్ధో రోరవీతి మహోమయః ।
న నేత్ర విషయీచక్రే పరమః పరమేష్ఠినా ॥

శృంగా శ్చత్వారి యస్యాసన్ హస్తాశ్చ సప్తఏవచ ।
ద్వే శీర్షేచ త్రయః పాదాః సదేవో విధినైక్షత ॥

యదంతర్లీన మఖిలం భూతం భావి భవత్పునః ।
తద్బీజం బీజరహితం ద్రుహిణేన విలోకితమ్ ॥

లీనం మృగ్యేత యత్రైత దా బ్రహ్మ స్తంబభాజనం ।
అతః సభాజ్యతే సద్భి ర్యల్లింగం తద్విలోకితమ్ ॥ ౯౮

పంచార్థా యత్ర భాసంతే పంచబ్రహ్మమయం హియత్ ।
ఆదిపంచ స్వరూపం య న్నిరైక్షి బ్రహ్మణా హి తత్ ॥ ౯౯

తమాలోక్య తతో వేధా లింగరూపిణ మీశ్వరం ।
పంచాక్షరం ప్రపంచాచ్చ భిన్నం తుష్టావ శంకరమ్ ॥ ౧౦౦

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

నమ ఓంకార రూపాయ నమోఽక్షర వపుర్ధృతే ।
నమోఽకారాది వర్ణానాం ప్రభవాయ సదాశివ ॥ ౧

అకార స్త్వ ముకార స్త్వం మకార స్త్వ మనాకృతే ।
ఋగ్యజుః సామరూపాయ రూపాతీతాయ తేనమః ॥ ౨

నమో నాదాత్మనే తుభ్యం నమో బిందుకలాత్మనే ।
అలింగ లింగరూపాయ సర్వరూప స్వరూపిణే ॥ ౩

నమస్తే ధామనిధయే నిధనాది వివర్జిత ।
నమో భవాయ రుద్రాయ శర్వాయచ నమోస్తుతే ॥ ౪

నమ ఉగ్రాయ భీమాయ పశూనాంపతయేనమః ।
నమస్తారస్వరూపాయ సంభవాయ నమోస్తుతే ॥ ౫

అమాయాయ నమస్తుభ్యం నమః శివతరాయ తే ।
కపర్దినే నమస్తుభ్యం శితికంఠ నమోస్తుస్తుతే ॥ ౬

మీఢుష్టమాయ గిరిశ శిపివిష్టాయ తేనమః ।
నమోఽహ్రస్వాయ ఖర్వాయ బృహతే వృద్ధరూపిణే ॥ ౭

కుమార గురవే తుభ్యం కుమారవపుషే నమః ।
నమః శ్వేతాయ కృష్ణాయ పీతాయారుణ మూర్తయే ॥ ౮

ధూమ్రవర్ణాయ సింగాయ నమః కిర్మీరవర్చసే ।
నమః పాటలవర్ణాయ నమో హరితతేజసే ॥

నానావర్ణ స్వరూపాయ వర్ణానాం పతయేనమః ।
నమస్తే స్వరరూపాయ నమో వ్యంజనరూపిణే ॥

ఉదాత్తా యానుదాత్తాయ స్వరితాయ నమోనమః ।
హ్రస్వదీర్ఘ ప్లుతేశాయ సవిసర్గాయ తేనమః ॥

అనుస్వార స్వరూపాయ నమస్తే సానునాసిక ।
నమో నిరనునాసాయ దంత్యతాలవ్య రూపిణే ॥

ఓష్ఠ్యోరస్య స్వరూపాయ నమ ఊష్మ స్వరూపిణే ।
అంతస్థాయ నమస్తుభ్యం పంచమాయ పినాకినే ॥

నిషాదాయ నమస్తుభ్యం నిషాదపతయే నమః ।
వీణావేణు మృదంగాది వాద్యరూపాయ తేనమః ॥

నమస్తారాయ మంద్రాయ ఘోరా యాఘోరమూర్తయే ।
నమ స్తానస్వరూపాయ మూర్ఛనాపతయే నమః ॥

స్థాయిసంచారి భేదేన నమో భావస్వరూపిణే ।
తాలప్రియాయ తాలాయ లాస్యతాండవ జన్మనే ॥

తౌర్యత్రిక స్వరూపాయ తౌర్యత్రిక మహాప్రియ ।
తౌర్యత్రిక కృతాం భక్త్యా నిర్వాణశ్రీ ప్రదాయక ॥

స్థూలసూక్ష్మస్వరూపాయ దృశ్యాదృశ్య స్వరూపిణే ।
అర్వాచీనాయచ నమః పరాచీనాయ తేనమః ॥

వాక్ప్రపంచ స్వరూపాయ వాక్ప్రపంచ పరాయచ ।
ఏకా యానేకభేదాయ సదస త్పతయే నమః ॥

శబ్దబ్రహ్మ నమస్తుభ్యం పరబ్రహ్మ నమోస్తుతే ।
నమో వేదాంతవేద్యాయ వేదానాంపతయే నమః ॥

నమో వేదస్వరూపాయ వేదగోచర మూర్తయే।
పార్వతీశ నమస్తుభ్యం జగదీశ నమోస్తుతే॥ ౨౧

నమస్తే దేవదేవేశ దేవ దివ్యపదప్రద।
శంకరాయ నమస్తుభ్యం నమస్తుభ్యం మహేశ్వర॥ ౨౨

నమస్తే జగదానంద నమస్తే శశిశేఖర।
మృత్యుంజయ నమస్తుభ్యం నమస్తే త్ర్యంబకాయచ॥ ౨౩

నమః పినాకహస్తాయ త్రిశూలాయుధ ధారిణే।
నమస్త్రిపురహంత్రేచ నమోంధక నిషూదన॥ ౨౪

కందర్పదర్ప దలన నమో జాలంధరారయే।
కాలాయ కాలకాలాయ కాలకూట విషాదినే॥ ౨౫

విషాద హంత్రే భక్తానా మభక్తైక విషాదద।
జ్ఞానాయ జ్ఞానరూపాయ సర్వజ్ఞాయ నమోఽస్తుతే॥ ౨౬

యోగసిద్ధి ప్రదోసి త్వం యోగినాం యోగసత్తమ।
తపసాం ఫలదోసి త్వం తపస్విభ్య స్తపోధన॥ ౨౭

త్వమేవ మంత్రరూపోసి మంత్రాణాం ఫలదో భవాన్।
మహాదాన ఫలంత్వంవై మహాదానప్రదో భవాన్॥ ౨౮

మహాయజ్ఞ స్త్వమేవేశ మహాయజ్ఞ ఫలప్రద।
త్వంసర్వః సర్వగ స్త్వంవై సర్వదః సర్వదృగ్భవాన్॥ ౨౯

సర్వభూతస్య కర్తా త్వం సర్వసంహార కారక।
యోగినాం హృదయాకాశ కృతాలయ నమోస్తుతే॥ ౧౩౦

త్వమేవ విష్ణురూపేణ శంఖచక్ర గదాధర।
త్రిలోకీం త్రాయసే త్రాతః సత్వమూర్తే నమోస్తుతే॥ ౩౧

త్వమేవ విదధాస్యేత ద్విధి ర్భూత్వా విధానవిత్।
రజోరూపం సమాలంబ్య నీరజస్క పరప్రద॥ ౩౨

త్వనేవహి మహారుద్ర స్త్వం మహోగ్రో భుజంగభృత్ ।
త్వమేవ హి మహాభీమో మహా పితృవనేచర ॥

తామసీం తనుమాశ్రిత్య త్వం కృతాంత కృతాంతక ।
కాలాగ్ని రుద్రో భూత్వాంతే త్వం సంవర్త ప్రవర్తకః ॥

త్వం పుంప్రకృతి రూపాభ్యాం మహదా ద్యఖిలం జగత్ ।
అక్షిపక్ష్మ సముత్క్షేపా త్సృన రావిఃకరోష్యజ ॥

ఉన్మేషవినిమేషౌ తే సర్గాసర్గైక కారణం ।
కపాలమాలా ఖేలోయం భవతః స్వైరచారిణః ॥

త్వత్కంఠే నృకరోటీయం ధూర్జటే యావిభావతే ।
సర్వేషా మంతదగ్ధానాం సా స్ఫుటం బీజమాలికా ॥

త్వత్తః సర్వమిదం శంభో త్వయి సర్వం చరాచరం ।
కస్త్వాం స్తోతుం విజానాతి పురా వాచా మగోచరమ్ ॥

స్తోతా త్వంహి స్తుతి స్త్వంహి నిత్యం స్తుత్య స్త్వమేవచ ।
వేదోఽత్యన్నమఃశివాయేతి నాన్య ద్వేద్మ్యేవ కించన ॥

త్వమేవహి శరణ్యంమే త్వమేవహి గతిః పరా ।
త్వామేవ ప్రణమామీశ నమస్తుభ్యం నమోనమః ॥

ఇత్యుదీర్యాసకృ ద్వేధాః ప్రణనామ మహేశ్వరం ।
ప్రణవాఖ్యం మహాలింగం రూపిణం దండవత్క్షితౌ ॥

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

తతో గిరీంద్ర తనయే శ్రుత్వా బ్రహ్మస్తుతిం పరాం ।
పరమైశ్వర్య సంపత్తి హేతుం తుష్టోహ మద్భుతమ్ ॥

అమూర్తోఽహం తతోలింగా న్మూర్తి మాస్థాయ శాంకరీం ।
ప్రసన్నోఽస్మి వరం బ్రూహి త్యువాచ చ తురాననమ్ ॥

చతుర్వక్త్రః సముత్థాయ ప్రత్యక్షం వీక్ష్య మామథ ।
పునర్జయజయేత్యుక్త్వా ప్రణనామ కృతాంజలిః ॥ ౪౪

ఆనందబాష్పసలిలనేత్రోఽతిహృష్టతనూరుహః ।
గద్గదేన స్వరేణాథ ప్రోవాచ జలజాసనః ॥ ౪౫

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

యది ప్రసన్నో దేవేశ యది దేయో వరో మమ ।
తదేతస్మిన్మహాలింగే సాన్నిధ్యం తేఽస్తు శంకర ॥ ౪౬

అయమేవ వరో దేయో నాన్యం వరమహం వృణే ।
ఓంకారేశ్వరనామైతదస్తు భక్తైకముక్తిదమ్ ॥ ౪౭

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఏవముక్తమితి విప్రర్షే సమాకర్ణ్య తదేశితా ।
ఉవాచ వచనం చైతత్తథాస్తు చతురాననమ్ ॥ ౪౮

వరాన్యానపి విభుః ప్రసన్నస్తత్క్షణాద్దదౌ ।
విధయే దీర్ఘతపసే తయా స్తుత్యాతితోషితః ॥ ౪౯

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

సుగ్రశ్రేష్ఠ తపః శ్రేష్ఠ సర్వామ్నాయనిధిర్భవ ।
సృష్టేః కరణసామర్థ్యం తవాస్తు మదనుగ్రహాత్ ॥ ౫౦

పితామహస్త్వం సర్వేషాం సర్వేషాం మాన్యభూర్భవాన్ ।
త్వత్తపః ఫలదానార్థం యదేతల్లింగముత్తమమ్ ॥ ౫౧

పరమోంకారరూపం చ శబ్దబ్రహ్మమయం విధే ।
అస్యారాధనతః పుంసాం సదూరం బ్రహ్మణః పదమ్ ॥ ౫౨

అకారాఖ్య మిదంలింగ ముకారాఖ్య మిదంపరం।
మకారాహ్వయ మేతచ్చ నాదాఖ్యం బిందుసంజ్ఞకమ్॥

పంచాయతన మీశాన మిత్థమేత దుదీరితం।
మోక్షాయ సర్వజంతూనా మస్మి న్నానందకాననే॥

స్నాత్వా మత్స్యోదరీ తీర్థే విలోక్యోంకార మీశ్వరం।
నజాతు జాయతే జంతు ర్జననీ జఠరే క్వచిత్॥

ఏత న్నాదేశ్వరం లింగ మేతల్లింగం సుదుర్లభం।
రమ్యే మత్స్యోదరీ తీర్థే దృష్టం స్పృష్టం విముక్తిదమ్॥

యచేత త్కాపిలం జ్యోతి రేతల్లింగే విలోక్యతే।
అతస్తు కపిలేశాఖ్య మేతల్లింగం సుదుర్లభమ్॥

మత్స్యోదరీ యదా గంగా కపిలేశ్వర సన్నిధౌ।
తదాత్రత నరఃస్నాత్వా బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహతి॥

వరణోత్సిక్త పానీయే ద్యునదీ తోయ మిశ్రితే।
స్నాత్వా నాదేశ్వరం దృష్ట్వా నరః కిమనుశోచతి॥

అష్టమ్యాంచ చతుర్దశ్యాం తీర్థాని సహసాగరైః।
షష్టికోటి సహస్రాణి మత్స్యోదర్యాం విశంతిహ॥

ప్రణవేశ సమీపేతు యదాగంగా సమేష్యతి।
తదా పుణ్యతమః కాలో దేవర్షి పితృవల్లభః॥

తత్ర స్నానం జపో దానం హవనం దేవతార్చనం।
మత్స్యోదర్యా మక్షయం స్యా దోంకారేశ్వర సన్నిధౌ॥

ఓంకారదర్శనా దేవ వాజిమేధఫలం లభేత్।
తస్మా త్కాశ్యాం ప్రయత్నేన దృశ్య ఓంకార ఈశ్వరః॥

దుర్లభం మానవం జన్మ చతుర్వర్గైక సాధనం।
జలబుద్బుద వత్తస్మి న్నాదేశో యేన నేక్షితః॥

నిరీక్ష్య కపిలేశానం స్నాత్వా మత్స్యోదరీ జలే ।
కృత్వా పిండ ప్రదానాని పితౄణా మనృణో భవేత్ ॥ ౧౫

కృత్వాపి మోహా త్పాపాని భూరీణ్యేవ మహాంత్యపి ।
కాశ్యా మోంకార మాలోక్య కుత స్త్రస్యతి వైయమాత్ ॥ ౧౬

ఓంకార యాత్రాభిముఖం నరం వీక్ష్య పితామహాః ।
పరినృత్యంతి ముదితాః స్వసంతాన సముద్భవమ్ ॥ ౧౭

యస్యయస్యచ వైనామ స్మృత్వా స్మృత్వా నమస్యతి ।
తంత మున్నయతే ప్రాజ్ఞః పితరం బ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ ౧౮

రుద్రాణాం నియుతం జప్త్వా యత్ఫలం సమ్యగాప్యతే ।
తత్ఫలం లభతే నూనం భక్తోంకార విలోకనాత్ ॥ ౧౯

కేవలం భూమిభారాయ జన్మనో జన్మ తస్యవై ।
యేనానందవనే దృష్టో నోంకారః సర్వకామదః ॥ ౧౨౦

ఏక మోంకార మాలోక్య సమస్తే క్షోణిమండలే ।
లింగజాతాని సర్వాణి దృష్టా నిస్యు ర్నసంశయః ॥ ౨౧

ప్రణవేశం ప్రణమ్యాథ యద్యన్యత్ర విపద్యతే ।
స్వర్గలోక మవాప్యాథ కాశ్యాం ముక్తి మవాప్నుయాత్ ॥ ౨౨

అస్మిల్లింగే సదా బ్రహ్మన్ స్థాస్యామీతి వినిశ్చితం ।
దాస్యామిచ సదామోక్ష మేత ల్లింగార్చకాయ వై ॥ ౨౩

ఓంకారం సకృదప్యత్ర నరో నత్వా ప్రయత్నతః ।
కృతకృత్యో భవేన్నూనం పరమా న్మదనుగ్రహాత్ ॥ ౨౪

ఓంకార పశ్చిమే భాగే తారతీర్థ మనుత్తమం ।
కృతోదక క్రియ స్తత్ర నర స్తరతి దుర్గతిమ్ ॥ ౨౫

ఓంకారేశస్య యే భక్తా జ్ఞేయా స్తేనైవ మానవాః ।
మనుష్యచర్మణా నద్ధా స్తే రుద్రా మోక్షగామినః ॥ ౨౬

అస్య లింగస్య మహిమా నాన్యై ర్జ్ఞాతావగమ్యతే ।
త్వత్పుణ్యోదయతో యస్మా ద్విధేఽతాన్రివిరభూ దిదమ్ ॥

ఏతల్లింగ ప్రభావాచ్చ సర్వం జ్ఞాస్యసి తత్త్వతః ।
విధే విధేహి తస్మాత్త్వం సర్వమేత చ్చరాచరమ్ ॥

ఇతి దత్వా వరంతస్మై బ్రహ్మణే పద్మసంభువే ।
తస్మిన్నేవ మహాలింగే శంభు ర్లీనో బభూవహ ॥

॥ స్కందఉవాచ ॥

బ్రహ్మాపి భజతేద్యాపి తల్లింగం కలశోద్భవ ।
స్తువన్ బ్రహ్మస్తవేనైవ స్వాత్మనా విహితే నహి ॥

బ్రహ్మస్తవం జపన్మర్త్యః సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే ।
పూర్యతేచ మహాపుణ్యై ర్జ్ఞానం ప్రాప్నోతి సత్తమమ్ ॥

బ్రహ్మస్తవ మిమంజప్త్వా త్రికాలం పరివత్సరం ।
అంతకాలే భవేజ్జ్ఞానం యేన బంధా త్ప్రముచ్యతే ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే ఓంకారమహిమ వర్ణనం ।
నామ త్రిసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥

॥ స్కందఉవాచ ॥

శృణు వాతాపి సంహర్తః కాశ్యాం పాతకతంకినీ ।
పద్మకల్పేతు యావృత్తా దమనస్య ద్విజన్మనః ॥

భారద్వాజస్య తనయో దమనోనామ నామతః ।
కృతమౌంజీవిధిః సోథ విద్యాజాతం ప్రగృహ్యచ ॥

CENTRAL LIBRARY

సంసారందుఃఖ బహులం జీవితం చాపి చంచలం।
విజ్ఞాయ దమనో విద్వాన్ నిర్జగామ గృహాన్నిజాత్ ॥ ౩

కాంచి ద్విశం సమాలంబ్య నిర్వేదం పరమంగతః।
యావం త్యాయతనానీహ తిష్ఠంతి పరితో భువమ్ ॥ ౪

అధ్యువాస స తావంతి సంయతేంద్రియ మానసః।
పరం నమనసః స్థైర్యం క్వాపి ప్రాపిచ తేసవై ॥ ౫

మనోరథోపదేష్టా చ కుత్రచి త్క్వాపి నేక్షితః।
కదాచి ద్దైవయోగా త్స దమనోనామ తాపసః ॥ ౬

రేవాతటే నిరైక్షిష్ట తీర్థం చామరకంటకం।
మహదాయనం పుణ్య మోంకారస్యాపి తత్రవై ॥ ౭

దృష్ట్వా హృష్టమనా ఆసీ చ్చేతః స్థైర్య మవాపహ।
అథ పాశుపతాం స్తత్ర సనిరీక్ష్య తపోధనాన్ ॥ ౮

విభూతి భూషితతనూన్ కృతలింగ సమర్చనాన్।
విహిత ప్రాణయామాంశ్చ కృతాగమ విచారణాన్ ॥ ౧౦

స్వస్థోపవిష్టాన్ స్వగురో ర్యగతోఽచల మానసాన్।
ప్రణమ్యోపావిశ త్తత్ర తదాచార్యస్య సన్నిధౌ ॥ ౧౧

ప్రబద్ధహ స్తయుగలః ప్రణమ త్తరకంధరః।
అథ పాశుపతాచార్యో గర్గోనామ మహామునిః ॥ ౧౨

వార్ధకేన సమాక్రాంత స్తపసా కృశవిగ్రహః।
శంభోరారాధనే నిష్ఠః శ్రేష్ఠః సర్వతపస్విషు ॥ ౧౩

పప్రచ్ఛ దమనం చేతి క స్త్వం కస్మాదిహాగతః।
తరుణోపి విరక్తోసి కుత స్తద్వద సత్తమ ॥ ౧౪

ఇతి ప్రణయపూర్వం స నిశమ్య దమనోఽబ్రవీత్।
భృగో పాశుపతాచార్య సర్వజ్ఞారాధన ప్రియ ॥ ౧౫

కథయామి యథార్థం తే నిజచేతో విచేష్టితం ।
అహం బ్రాహ్మణ దాయాదో వేదశాస్త్ర కృతశ్రిమః ॥

సంసారాసార తాం జ్ఞాత్వా వాన ప్రపస్త మశ్రియం ।
అనేనైవ శరీరేణ మహాసిద్ధి మభీప్సతా ॥

స్నాతం బహుషు తీర్థేషు మంత్రా జప్తాస్తు కోటిశః ।
దేవతాః సేవితా బహ్వ్యో హవనంచ కృతంబహు ॥

శుశ్రూషితాశ్చ గురవో బహవో బహ్వనేహసం ।
మహాశ్మశానే షు నిశా భూయస్యోప్యతివాహితాః ॥

శిఖరాణి గిరీంద్రాణాం మయా చాధ్యుషితా న్యహో ।
దివ్యౌషధీ సహస్రాణి మయా సంపాదితాన్యపి ॥

రసాయనాని బహుశః సేవితాని మయాపునః ।
మహాసాహస మాలంబ్య సిద్ధాధ్యుషిత కందరాః ॥

మయా ప్రవిష్టా బహుశః కృతాంత వదనోపమాః ।
తపశ్చపి మహత్తప్తం బహుభి ర్నియమై రమైః ॥

పరంకించి త్వత్ప్రాపంన్నైక్షో సిద్ధ్యంకులే మపిప్రభో ।
ఇదానీం త్వామనుప్రాప్య మహీం పర్యటతా మయా ॥

మనసః స్థైర్య మాపన్న మివసంప్రాప్త సిద్ధినా ।
అపశ్యం త్వన్ముఖాంభోజా ద్యద్వచో నిఃసరిష్యతి ॥

తనైవ మహతీ సిద్ధి ర్భవిత్రి మమ నాన్యథా ।
తద్బ్రూహి సూపదేశంచ కథంసిద్ధి ర్భవేన్మమ ॥

అనేనైవ శరీరేణ పార్థివేన ప్రథీయసీ ।
దమనస్య నిశమ్యేతి గర్గాచార్యో వచస్తదా ॥

CENTRAL LIBRARY

౨౬

ప్రత్యక్షదృష్టః ప్రోవాచ మహదాశ్చర్య ముత్తమం ।
సర్వేషాం శృణ్వతాం తత్ర శిష్యాణాం స్థిరచేతసాం ।
ముముక్షూణాం ధృతవతాం మహాపాశుపతం వ్రతమ్ ॥ ౨౭

॥ గర్గఉవాచ ॥

అనేనైవేహ దేహేన యది త్వం సిద్ధికాముకః ।
శృణుష్వావహితో భూత్వా తదాఖ్యే కథయామ్యహమ్ ॥ ౨౮

అవిముక్తే మహాక్షేత్రే సర్వసిద్ధిప్రదే సతాం ।
ధర్మార్థ కామ మోక్షాఖ్య రత్నానాం పరమాకరే ॥ ౨౯

సమాశ్రితానాం జంతూనాం సర్వేషాం సర్వకర్మణాం ।
శలభానాం ప్రదీపాభే తమసాంతు మహాద్విషి ॥ ౩౦

కర్మభూరుహ దావాగ్నౌ సంసారాబ్ధ్యౌర్వ్వ శోచిషి ।
నిర్వాణలక్ష్మి క్షీరాబ్ధౌ సుఖసంకేతసద్మని ॥ ౩౧

దీర్ఘ నిద్రా ప్రసుప్తానాం పరమోద్బోధ దాయిని ।
యాతాయాత శ్రమాపన్న ప్రాణిమార్గ మహీరుహి ॥ ౩౨

అనేకజన్మ జనిత మహాపాపాద్రి వజ్రిణి ।
నామోచ్చారకృతాం పుంసాం మహాశ్రేయో విధాయిని ॥ ౩౩

విశ్వేశితుః పరేధామ్ని సీమ్ని స్వర్గాపవర్గయోః ।
స్వర్ధునీ లోల కల్లోల నిత్యక్షాలిత భూతలే ॥ ౩౪

ఏవంవిధే మహాక్షేత్రే సర్వదుఃఖౌఘ హారిణి ।
ప్రత్యక్షం మమ యద్వృత్తం తద్బ్రవీమి మహామతే ॥ ౩౫

యత్ర కాలభయం నాస్తి యత్ర నాస్త్యేనసో భయం ।
తత్క్షేత్ర మహిమానం కః సమ్యగ్వర్ణయితుం క్షమః ॥ ౩౬

తీర్థాని యాని లోకేస్మిన్ జంతూనా మఘహాన్యహో ।
తాని సర్వాణి శుద్ధ్యర్థం కాశీ మాయాంతి నిత్యశః ॥ ౩౭

అపికాశ్యాం వసేద్యస్తు సర్వాశీ సర్వవిక్రయీ ।
స యాం గతిం లభేన్మర్త్యోయజ్ఞై ర్దానై ర్నసాన్యతః ॥

రాగబీజ సముద్భూతః సంసారవిటపో మహాన్ ।
దీర్ఘస్వాప కుఠారేణ చ్ఛిన్నః కాశ్యాం నవర్ధతే ॥

సర్వేషా మూషరాణాంతు కాశీ పరమ ఊషరః ।
వప్తుర్బీజ మిదంతస్మి న్నుప్తం నైవ ప్రరోహతి ॥

స్మరిష్యంతీహ యే కాశీ మవశ్యం తేపి సాధవః ।
తేప్యఘౌఘ వినిర్ముక్తా యాస్యంతి గతి ముత్తమామ్ ॥

విభూతిః సర్వలోకానాం సత్యాదీనాం సుభంగురా ।
విభంగురా విముక్తస్య సాతు లభ్యా శివాజ్ఞయా ॥

కృమికీట పతంగానా మవిముక్తే తనుత్యజాం ।
విభూతిర్దృశ్యతే యాసా క్వాస్తి బ్రహ్మాండమండలే ॥

వారాణసీ యదా ప్రాప్తా కదాచి త్కాలపర్యయాత్ ।
సఉపాయో విధాతవ్యో యేన నోనిష్క్రమో బహిః ॥

పూర్వతో మణికర్ణీశో బ్రహ్మేశో దక్షిణే స్థితః ।
పశ్చిమేచైవ గోకర్ణో భారభూత స్తథోత్తరే ॥

ఇత్యేత దుత్తమం క్షేత్ర మవిముక్తే మహాఫలం ।
మణికర్ణి హ్రదే స్నాత్వా దృష్ట్వా విశ్వేశ్వరం విభుమ్ ॥

క్షేత్రం ప్రదక్షిణీకృత్య రాజసూయఫలం లభేత్ ।
తత్ర శ్రాద్ధప్రదాతుశ్చ ముచ్యంతే ప్రపితామహాః ॥

అవిముక్తసమం క్షేత్ర మపి బ్రహ్మాండగోలకే ।
నవిద్యతే క్వచిత్సత్యం సత్యం సాధకసిద్ధిదమ్ ॥

రక్షంతి సతతం క్షేత్రం యత్ర పాశాసిపాణయః ।
మహాపారిషదా ఉగ్రాః క్రూరేభ్యోఽక్రూరబుద్ధయః ॥

CENTRAL LIBRARY

ప్రాగ్ద్వార మట్టహాసశ్చ గణకోటి పరీవృతః ।
రక్షే దహర్నిశం క్షేత్రం దుర్వృత్తేభ్యో విభీషణః ॥ ౫౦

తథైవ భూతధాత్రీశః క్షేత్ర దక్షిణ రక్షకః ।
గోకర్ణః పశ్చిమద్వారం పాతి కోటిగణావృతః ॥ ౫౧

ఉదగ్ద్వారం తథా రక్షే ద్ఘంటాకర్ణో మహాగణః ।
ఐశం కోణం ఛాగవక్త్రో భీషణో వహ్నిదిగ్దలమ్ ॥ ౫౨

రక్షః కాష్ఠాం శంకుకర్ణో ద్రుమిచండో మరుద్దిశం ।
ఇత్థంక్షేత్రం సదా పాంతి గణా ఏతేఽతి భాస్వరాః ॥ ౫౩

కాలాక్షో రణభద్రస్తు కాలేయః కాలకంపనః ।
ఏతే పూర్వేణ రక్షంతి గంగాపారే స్థితాగణాః ॥ ౫౪

వీరభద్రో నభశ్చైవ కర్దమాలి ప్రవిగ్రహః ।
స్థూలకర్ణో మహాబాహు రసిపారే వ్యవస్థితాః ॥ ౫౫

వికాలాక్షో మహాభీమః కుండోదరమహోదరౌ ।
రక్షంతి పశ్చిమ ద్వారం దేహలీ దేశ సంస్థితాః ౫౬

నందిసేనశ్చ పంచాలః ఖరపాదః కరంటకః ।
ఆనందో గోపకో బభ్రూ రక్షంతి వరణాతటే ॥ ౫౭

తస్మిన్ క్షేత్రే మహాపుణ్యే లింగ మోంకార సంజ్ఞకం ।
తత్ర సిద్ధిపరాం ప్రాప్తా దేహేనానేన సాధకాః ॥ ౫౮

కపిలశ్చైవ సావర్ణిః శ్రీకంఠః పింగలోంశుమాన్ ।
ఏతే పాశుపతాః సిద్ధా స్తల్లింగారాధనేన హి ॥ ౫౯

ఏకదా తస్య లింగస్య కృత్వా పంచాపి పూజనం ।
కృత్యాంతః సహుడుత్కారం తస్మిల్లింగే లయంయయుః ॥ ౬౦

అన్యచ్చ తే ప్రవక్ష్యామి తత్ర యద్వృత్త మద్భుతం ।
నిశామయ మహాబుద్ధే దమన ద్విజసత్తమ ॥ ౬౧

ఏకా భేకీ మునే తత్ర చరంతీ లింగసన్నిధౌ ।
ప్రదక్షిణం సదాకుర్యా న్నిర్మాల్యాక్షత భక్షిణీ ॥

సా తత్ర మృత్యుం నప్రాప శివనిర్మాల్య భక్షణాత్ ।
క్షేత్రాదన్యత్ర మరణం జాతం తస్యాస్తదేనసః ॥

వరం విషమపి ప్రాశ్యం శివస్వం నైవ భక్షయేత్ ।
విష మేకాకినం హంతి శివస్వం పుత్రపౌత్రకమ్ ॥

శివస్య పరిపుష్టాంగాః స్పర్శనీయా నసాధుభిః ।
తేన కర్మవిపాకేన తతస్తే రౌరవౌకసః ॥

కశ్చిత్కాకః సమాలోక్య మండూకీం తా మితస్తతః ।
ప్రోప్లూయమానా మాదాయ చంచ్వా క్షేత్రా ద్బహిర్గతః ॥

పర్షాభ్వీ తేన సాక్షిప్తా కాకేన క్షేత్రబాహ్యతః ।
అథసా కాలతో భేకీ తత్రైవ క్షేత్రసత్తమే ॥

ప్రదక్షిణీ కరణతో లింగస్య స్పర్శనాదపి ।
పుణ్యా పుణ్యవతీ జాతా కన్యా పుష్పవటో ర్గృహే ॥

శుభావయవ సంస్థానా శుభలక్షణ లక్షితా ।
పరం గృధ్రిముఖీ జాతా నిర్మాల్యాక్షత భక్షణాత్ ॥

సమ్యగ్గీత రహస్యజ్ఞా నితరాం మధురస్వరా ।
సప్తస్వరా స్త్రయో గ్రామా మూర్ఛనా స్త్వేకవింశతిః ॥

తానా ఏకోనపంచాశ త్తాలా ఏకోత్తరం శతం ।
రాగాః షడేవ తేషాంతు పంచ పంచాపి చాంగనాః ॥

షట్త్రింశ ద్రాగరాగిణ్య ఇతిరాగి ముదావహాః ।
దేశకాల విభేదేన పంచషష్టి స్తథాపరాః ॥

యావంత ఏవ తాలాఃస్యు రాగా స్తావంత ఏవహి ।
ఇతి గీతోపనిషదా ప్రత్యహం సా శుభవ్రతా ॥

CENTRAL LIBRARY

మాధవీ మధురాలాపా సదోంకారం సమర్చయేత్ ।
ప్రాప్య ప్యనర్ఘ్యం తారుణ్యం సాతు పుష్పవటోః సుతా ॥ ౭౪

ప్రాగ్జన్మ వాసనా యోగా దోంకారం బహ్వమం స్త వై ।
స్వభావ చంచలం చేత స్తస్యా స్తల్లింగ సేవనాత్ ॥ ౭౫

దమనః స్థైర్యమగమ ద్యోగేనైవ మహాత్మనః ।
నదివా బాధయాంచ కేౢ్రి క్షు త్తృణ్నిదా్రి షపాసుతామ్ ౭౬

అతంద్రితమనా ఆసీ త్సా తల్లింగ నిరీక్షణే ।
అక్ష్ణో ర్నిమేషా యావంత స్తస్యా ఆసన్ దివానిశమ్ ॥ ౭౭

తావత్కాల స్తయాసాధ్వ్యా మహాన్ విఘ్నోఽనుమీయతే ।
నిమేషాంతరితః కాలో యోయో వ్యర్థో గతోమమ ।
లింగావేక్షణా త్త్రత ప్రాయశ్చిత్తం కథంభవేత్ ॥ ౭౮

ఇతి సంచింతయంత్యేవ సేవాం తత్త్యాజ నోంకృతేః ।
బలాభిలాషిణీ సాతు లింగనామామృతం పిబేత్ ॥ ౭౯

నాన్య ద్దిదృక్షిణీ తస్యా అక్షిణీ శ్రుతిగే అపి ।
విహాయ లింగ మోంకారం హృద్విహాయఃస్థితం సతామ్ ॥ ౮౦

తస్యాః శబ్దగ్రహౌ నాన్యత్ శబ్దగ్రహణతత్పరౌ ।
అతీవ నిపుణౌ జాతౌ తత్సన్మాల్య కరౌ కరౌ ॥ ౮౧

నాన్యత్ర చరణౌ తస్యా శ్చరతః సుఖవాంఛయా ।
త్యక్త్వోంకారాజిర క్షోణీం క్షుణ్ణా నిర్వాణపద్మయా ॥ ౮౨

ఓంకారం ప్రణవం సారం పర బ్రహ్మ ప్రకాశకం ।
శబ్దబ్రహ్మత్రయీ రూపం నాదబిందు కలాలయమ్ ॥ ౮౩

సదక్షరం చాదిరూపం విశ్వరూపం పరావరం ।
వరంవరేణ్యం వరదం శాశ్వతం శాంతమీశ్వరమ్ ॥ ౮౪

సర్వలోకైక జనకం సర్వలోకైక రక్షకం।
సర్వలోకైక సంహర్త్రృ సర్వలోకైక వందితం ॥

ఆద్యంతరహితం నిత్యం శివం శంకర మవ్యయం।
ఏకం గుణత్రయాతీతం భక్తస్వాంత కృతాస్పదమ్ ॥

నిరుపాధిం నిరాకారం నిర్వికారం నిరంజనం।
నిర్మలం నిరహంకారం నిష్ప్రపంచం నిజోదయమ్ ॥

స్వాత్మారామ మనంతంచ సర్వగం సర్వదర్శినం।
సర్వదం సర్వఖోక్తారం సర్వం సర్వసుఖాస్పదం ॥

వాగింద్రియం తదీయంచ ప్రోచ్చర త్తదహర్నిశం।
నామాంతరం నగృహ్ణాతి క్వచిదన్యస్య కస్యచిత్ ॥

ఏతన్నామాక్షర రసం రసయంతీ దివానిశం।
రసనా నైవ జానాతి తస్యా అన్యద్రసాంతరమ్ ॥

సంమార్జనం రంగమాలాః ప్రాసాదం పరితః సదా।
విదధ్యా న్మాధవీ తత్ర తథార్చా పాత్రశోధనమ్ ॥

తత్ర పాశుపతా యేవై ప్రణవేశార్చనా రతాః।
తాంశ్చ శుశ్రూషయే న్నిత్యం పితృబుద్ధ్యాతి భక్తితః ॥

వైశాఖస్య చతుర్దశ్యా మేకదా సాతు మాధవీ।
రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా దివోపవసనాన్వితా ॥

యాత్రా మిలిత భక్తేషు ప్రాతర్యాతేషు సర్వతః।
సంమార్జనాదికం కృత్వా లింగమభ్యర్చ్య హర్షతః ॥

గాయంతీ మధురం గీతం నృత్యంతీ నిజలీలయా।
ధ్యాయంతీ లింగమోంకారం తత్రలింగే లయంయయౌ।

అనేనైవ శరీరేణ పార్థివేన మహామతిః।
అస్మదాచార్య ముఖ్యానాం పశ్యతాం చ తపస్వినామ్ ॥

ప్రాదుర్బభూవ యల్లింగా జ్జ్యోతి ర్జటిలితాంబరం ।
తత్ర జ్యోతిషి సాబాలా జ్యోతిర్మయ్యపి సాప్యభూత్ ॥ ౯౭

రాధశుక్ల చతుర్దశ్యా మద్యాపి క్షేత్రవాసినః ।
తత్ర యాత్రాం ప్రకుర్వంతి మహోత్సవ పురఃసరాః ॥ ౯౮

తత్ర జాగరణం కృత్వా చతుర్దశ్యా ముపోషితాః ।
ప్రాప్నువంతి పరంజ్ఞానం యత్రకుత్రాపి వై మృతాః ॥ ౯౯

బ్రహ్మాండోదర మధ్యేతు యాని తీర్థాని సర్వతః ।
తాని వై శాఖభూతాయా మాయాంత్యో కృతిదర్శనే ॥ ౧౦౦

లింగాగ్రే శ్రీముఖీ నామ్నీ గుహాస్తి పరమోత్తమా ।
పాతాలస్యచ తద్ద్వారం తత్రసిద్ధా వసంతిహి ॥ ౧

తిష్ఠేయుః పంచరాత్రం యే గుహాయాం తత్ర సువ్రతాః ।
తే నాగకన్యాః పశ్యంతి బ్రూయుస్తాశ్చ శుభాశుభమ్ ॥ ౨

కందరోత్తర దిగ్భాగే తత్రకూపో రసోదకః ।
ఆషణ్మాసంచ తత్పీత్వా పిబేద్బ్రహ్మ రసాయనమ్ ॥ ౩

తత్ర నాదేశ్వరం లింగం దృష్ట్వా నాదనిదానభూః ।
సర్వనాదాత్మకం విశ్వం తచ్ఛ్రివో గోచరీ భవేత్ ॥ ౪

తత్ర మత్స్యోదరీం స్నాత్వా స్వర్ధునీం వరుణాప్లుతాం ।
కృతకృత్యో భవేజ్జంతు ర్నైవ శోచతి కుత్రచిత్ ॥ ౫

అసంఖ్యాతా గతాః సిద్ధి మోంకారేశ్వర సేవకాః ।
పార్థివేనైవదేహేన దివ్యభూతేనతత్క్షణాత్ ॥ ౬

అవిముక్తం పరంక్షేత్రం బ్రహ్మాండాదపి సర్వతః ।
తత్రాపి పర ఓంకార ఉక్తో మత్స్యోదరీతటే ॥ ౭

ప్రణవేశో౽ంగయైః కాశ్యాం ననతో నాపి చార్చితః ।
కిమర్థం తే సముత్పన్నా మాతృతారుణ్య హారిణః ॥ ౮

యదాప్రభృతి విశ్వేశో మందరా దాగతోఽభవత్ ।
తస్మి న్నానందగహనే తదాప్రభృతి సత్తమ ॥

సర్వాణ్యాయతనాన్యా శుసాబ్ధీని సగిరీణ్యపి ।
సనదీని సతీర్థాని సద్వీపాని యయు స్తతః ॥

ఇదానీం మమభాగ్యేన స్మారితోహం త్వయామునే ।
అహమప్యాగమిష్యామి యామః కాశీం శనైః శనైః ॥

ఏతేపి మమ శిష్యా యే మహాపాశుపత వ్రతాః ।
కాశీం యియాసవ స్తేపి యతః సర్వే ముముక్షవః ॥

అపివార్ధక మాసాద్య యైః కాశీ నైవ శీలితా ।
మానుషే దుర్లభే నష్టే కుత స్తేషాం మహాసుఖమ్ ॥

యావన్నేంద్రియ వైకల్యం యావన్నైవాయుషః క్షయః ।
తావత్సేవ్యం ప్రయత్నేన శంభో రానందకాననం ॥

య ఆనందవనం శంభోః శ్రియః శ్రీనికేతనం ।
అచలా శ్రీ ర్నముంచేత్తా న్మహాసౌఖ్యైక శేవధిః ॥

ఇత్యాఖ్యాయ కథాం రమ్యాం గర్గః పాశుపతోత్తమః ।
భారద్వాజేన సహితః ప్రాప వారాణసీంపురీమ్ ॥

దమనోపి హి ధర్మాత్మా గర్గాచార్యేణ సంయుతః ।
ఆరాధ్యశ్రీ మదోంకారం తస్మింల్లిగే లయంగతః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఇల్వలారే పరంస్థాన మోంకార మవిముక్తకే ।
తత్రసిద్ధిం పరాంజగ్ముః సాధకా బహుశోమునే ॥

కలౌ కలుషచిత్తానాం పురో నాఖ్యేయ మేవహి ।
ప్రణవేశ్వర మాహాత్మ్యం నా స్తికానాం విశేషతః ॥

యే నిందంతి మహాదేవం క్షేత్రం నిందంతి యేఽధియః ।
పురాణం యేచ నిందంతి తే సంభాష్యా నకుత్రచిత్ ॥ ౧౨౦

ఓంకార సదృశం లింగం నక్వచి జ్జగతీతలే ।
ఇతిగౌర్యై సమాఖ్యాతం దేవదేవేన నిశ్చితమ్ ॥ ౧౨౧

ఇమ మధ్యాయ మాకర్ణ్య నర స్తద్గత మానసః ।
విముక్తః సర్వపాపేభ్య శ్శివలోక మవాప్నుయాత్ ॥ ౧౨౨

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ఓంకారమాహాత్మ్యం నామ చతుఃసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥౭౪॥

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

శ్రుత్వోంకార కథా మేతాం మహాపాతక నాశినీం ।
నతృప్తోస్మి విశాఖాథ బ్రూహి త్రైవిష్టపీం కథామ్ ॥ ౧

కథంచ కథితా దేవ దేవదేవేన షణ్ముఖ ।
ఆవిర్భూతి ర్మహాబుద్ధే పుణ్యా త్రైలోచనీ పరా ॥ ౨

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఆకర్ణయ మునే వచ్మి కథాం శ్రమనివారిణీం ।
యథాదేవేన కథితాం త్రివిష్టప సముద్భవామ్ ॥ ౩

విరజాఖ్యం హి తత్పీఠం తత్రలింగం త్రివిష్టపం ।
తత్పీఠ దర్శనా దేవ విరజా జాయతే నరః ॥ ౪

తిస్రస్తు సంగతా స్తత్ర స్రోతస్విన్యో ఘటోద్భవ ।
తిస్రః కల్మష హారిణ్యో దక్షిణేహి త్రిలోచనాత్ ॥ ౫

స్తోత్రో మూర్తిధరాః సాక్షా ల్లింగస్నపన హేతవే ।
సరస్వత్యథ కాలిందీ నర్మదా చాతిశర్మదా ॥

తిస్రోఽపి హి త్రిసంధ్యం తాః సరితః కుంభపాణయః ।
స్నపయంతి మహాధామ లింగం త్రైవిష్టపం మహత్ ॥

లింగా త్వరితస్తాభిః స్వనామ్నా స్థాపితాన్యపి ।
తేషాం సందర్శనా త్పుంసాం తాసాం స్నానఫలం భవేత్ ॥

సరస్వతీశ్వరం లింగం దక్షిణేన త్రివిష్టపాత్ ।
సారస్వతం పదందద్యా ద్దృష్టం స్పృష్టంచ జాడ్యహృత్ ॥

యమునేశం ప్రతీచ్యాంచ నరై ర్భక్త్యా సమర్చితం ।
అపి కిల్బిషవద్భిశ్చ యమలోక నివారణమ్ ॥

దృష్టం త్రిలోచనా త్ప్రాచ్యాం నర్మదేశం సుశర్మదం ।
తల్లింగార్చనతో నౄణాం గర్భవాసో నిషిధ్యతే ॥

స్నాత్వా పి లిపిలాతీర్థే త్రివిష్టప సమీపతః ।
దృష్ట్వా త్రిలోచనం లింగం కింభూయః పరిశోచతి ॥

త్రివిష్టపస్య లింగస్య స్మరణా దపిమానవః ।
త్రివిష్టపపతి ర్భూయా న్నాత్రకార్యా విచారణా ॥

త్రివిష్టపస్య ద్రష్టారః స్రష్టారః స్యు ర్నసంశయః ।
కృతకృత్యా స్తఏవాత్ర తఏవాత్ర మహాధియః ॥

ఆనంద కాననే లింగం ప్రణతం యై స్త్రివిష్టపం ।
త్రిలోచనస్య నామాపి యైఃశ్రుతం శుద్ధబుద్ధిభిః ॥

స ప్తజన్మార్జితా త్పాపా త్తేపూతా నాత్రసంశయః ।
పృథివ్యాం యాని లింగాని తేష దృష్టేషు యత్ఫలమ్ ॥

తత్సాఽ త్రివిష్టపే దృష్టే కాశ్యాం మన్యే తతోధికం ।
కాశ్యాం త్రివిష్టపే దృష్టే దృష్టం సర్వం త్రివిష్టపమ్ ॥

క్షణా న్నిర్ధూత పాపోసౌ నపున ర్గర్భభా గ్భవేత్ ।
సస్నాతః సర్వతీర్థేషు సర్వాపభృథవా న్సచ ॥ ౧౮

యోవై పిలిపిలాతీర్థే స్నాత్వో త్తర వహాంభసి ।
సరిత్త్రయం మహాపుణ్యం యత్ర సాక్షా ద్వసేత్సదా ॥ ౧౯

శ్రత శ్రాద్ధాదికం కృత్వా గయాయాం కిఃకరిష్యతి ।
స్నాత్వా పిలిపిలా తీర్థే కృత్వావై పిండపాతనమ్ ॥ ౨౦

దృష్ట్వా త్రివిష్టపం లింగం కోటితీర్థఫలం లభేత్ ।
యదన్యత్రార్జితం పాపం తత్కాశీ దర్శనా ద్వ్రజేత్ ॥ ౨౧

కాశ్యాంతు యత్కృతం పాపం తత్ప్రకాశ పదప్రదం ।
ప్రమాదా త్పాతకం కృత్వా శంభో రానందకాననే ॥ ౨౨

దృష్ట్వా త్రివిష్టపం లింగం తత్పాపమపి హాస్యతి ।
సర్వస్మిన్నపి భూపృష్ఠే శ్రేష్ఠ మానందకాననమ్ ॥ ౨౩

తత్రాపి సర్వతీర్థాని తతోప్యోంకార భూమికా ।
ఓంకారాదపి సల్లింగా న్మోక్షవర్త్మ ప్రకాశకాత్ ॥ ౨౪

అతిశ్రేష్ఠతరం లింగం శ్రేయోరూపం త్రిలోచనమ్ ॥ ౨౫

తేజస్విషు యథాభాను ర్ద్రుశ్యేషుచ యథాశశీ ।
తథాలింగేషు సర్వేషు పరంలింగం త్రిలోచనమ్ ॥ ౨౬

త్రిలోచనార్చకానాం సా పదవీ నదవీయసీ ।
పరం నిర్వాణపద్మాయా మహాసౌఖ్యైక శేవధిః ॥ ౨౭

సకృ త్త్రిలోచనార్చాతో యచ్ఛ్రేయః సముపార్జ్యతే ।
సదా జన్మసంపూజ్య లింగాన్యన్యాని లభ్యతే ॥ ౨౮

కాశ్యాం త్రిలోచనం లింగం యేర్చయంతి మహాధియః ।
తేర్చ్యా స్త్రిభువనాలోకై ర్మమప్రీతి మభీప్సుభిః ॥ ౨౯

కృత్వాపి సర్వసంన్యాసం కృత్వా పాశుపతవ్రతం ।
నియమేభ్యః స్ఖలిత్వాపి కుతో బిభ్యతి మానవాః ॥

విద్యమానే మహాలింగే మహాపాపౌఘ హారిణి ।
త్రివిష్టపే పుణ్యరాశౌ మోక్ష నిక్షేపసద్మని ॥

సమభ్యర్చ్య మహాలింగం సకృదేవ త్రిలోచనం ।
ముచ్యతే కలుషైః సర్వై రపిజన్మశతార్జితైః ॥

బ్రహ్మహాపి సురాపోవా స్తేయీవా గురుతల్పగః ।
తత్సంయోగ్యపి వావర్షం మహాపాపీ ప్రకీర్తితః ॥

పరదారరతశ్చాపి పరహింసా రతోపివా ।
పరాపవాద శీలోపి తథా విస్రంభఘాతకః ॥

కృతఘ్నోపి భ్రూణహాపి వృషలీపతి రేవవా ।
మాతాపితృ గురుత్యాగీ వహ్నిదో గరదోపివా ॥

గోఘ్న స్త్రీఘ్నోపి శూద్రఘ్నః కన్యాదూషయితాపిచ ।
క్రూరోవా పిశునోవాపి నిజధర్మ పరాఙ్ముఖః ॥

నిందకో నాస్తికో వాపి కూటసాక్ష్య ప్రవాదకః ।
అభక్ష్య భక్షకో వాపి తథాఽవిక్రేయ విక్రయీ ॥

ఇత్యాని పాపశీలోపి ముక్త్వైకం శివనిందకం ।
పాపా న్నిష్కృతి మాప్నోతి నత్వా లింగం త్రిలోచనమ్ ॥

శివనిందారతో మూఢః శివశాస్త్రవినిందకః ।
తస్య నోనిష్కృతి ర్దృష్టా క్వాపిశాస్త్రేపి కేనచిత్ ॥

ఆత్మఘాతీ సవిజ్ఞేయః సదా త్రైలోక్యఘాతకః ।
శివ నిందాం విధత్తేయః సో నాభాష్యోఽధమాధమః ॥

శివనిందారతా యేచ శివభక్తజనేష్వపి ।
తేయాంతి నరకే ఘోరే యావచ్చంద్రదివాకరౌ ॥

శైవాః పూజ్యాః ప్రయత్నేన కాశ్యాం మోక్షమభీప్సుభిః ।
౩౦ తేష్వర్చితేష్వపి శివః ప్రీతో భవత్యసంశయః ॥ ౪౨

సర్వేషా మిహ పాపానాం ప్రాయశ్చిత్త చికీర్షయా ।
౩౧ నిఃశంకై రేవ వక్తవ్యం ప్రమాణజ్ఞై రిదంవచః ॥ ౪౩

పుర శ్చరణకామశ్చే ద్భీతోసి యదిపాపతః ।
౩౨ మన్యసేయది నః సత్యం వాక్యం శాస్త్రప్రమాణతః ॥ ౪౪

తతః సర్వం పరిత్యజ్య కృత్వా మనసి నిశ్చయం ।
౩౩ ఆనందకాననం యాహి యత్ర విశ్వేశ్వరః స్వయమ్ ॥ ౪౫

యత్ర క్షేత్రప్రవిష్టానాం నరాణాం నిశ్చితాత్మనాం ।
౩౪ దహతేఽఘనిచయః ప్రాప్యేతచ పరోవృషః ॥ ౪౬

తత్రాద్యాపి మహాతీర్థే త్రిస్రోతస్యతినిర్మలే ।
౩౫ పుణ్యే పిలిపిలానామ్ని త్రిసరిత్పరిసేవితే ॥ ౪౭

త్రిలోచనాక్షి విక్షేప పరిక్షిప్త మిహైనసి ।
౩౬ స్నాత్వా గృహ్యోక్తవిధినా తర్పణీయా న్పితౄన్ ॥ ౪౮

దత్వా దేశం యథాశక్తి విత్తశాఠ్య వివర్జితః ।
౩౭ దృష్ట్వా త్రివిష్టపం లింగం సమభ్యర్చ్యా తిభక్తితః ॥ ౪౯

గంధాద్యై ర్వివిధై ర్మాల్యైః పంచామృత పురఃసరైః ।
౩౮ ధూపై ర్దీపైః సనైవేద్యై ర్వాసోభి ర్బహుభూషణైః ॥ ౫౦

పూజోపకరణై ర్ద్రవ్యై ర్ఘంటాదర్పణ చామరైః ।
౩౯ ఛత్రధ్వజ పతాకాభి నృత్యవాద్య సుగాయనైః ॥ ౫౧

జపైః ప్రదక్షిణాభిశ్చ నమస్కారై ర్ముదాయుతైః ।
౪౦ తారక సంతోషైః కృత్వేతి పరిపూజనమ్ ॥ ౫౨

బ్రాహ్మణా న్వాచయే త్స్వస్తి న్నిష్పాపోహ మితి బ్రువన్ ।
౪౧ ఏవం కుర్వన్నరః ప్రాజ్ఞో నిరేనా జాయతేక్షణాత్ ॥ ౫౩

తతః పంచనదే స్నాత్వా మణికర్ణిహ్రదే తతః ।
తతో విశ్వేశ మభ్యర్చ్య ప్రాప్నోతి సుకృతం మహత్ ॥ ౫౪

ప్రాయశ్చిత్తమిదం ప్రోక్తం మహాపాప విశోధనం ।
నాస్తికేన ప్రవక్తవ్యం కాశీమాహాత్మ్య నిందకే ॥ ౫౫

దదచ్చ ద్రవ్యలోభేన ప్రాయశ్చిత్త మిదంశుభం ।
దాతా నరక మాప్నోతి సత్యంసత్యం ఘటోద్భవ ॥ ౫౬

క్షమాం ప్రదక్షిణీకృత్య యత్ఫలం సమ్యగాప్యతే ।
ప్రదోషే తత్ఫలం కాశ్యాం స ప్తకృత్వ త్రిలోచనే ॥ ౫౭

భుజంగమేఖలం లింగం కాశ్యాం దృష్ట్వా త్రివిష్టపం ।
జన్మాంతరేపి ముక్తఃస్యా దన్యత్ర మరణేసతి ॥ ౫౮

అన్యత్ర సర్వలింగేషు పుణ్యకాలో విశిష్యతే ।
త్రివిష్టపే పుణ్యకాలః సదా రాత్రిందివం నృణామ్ ॥ ౫౯

లింగాన్యోంకార ముఖ్యాని సర్వపాప ప్రకృత్యలం ।
పరం త్రైలోచనీ శక్తిః కాచిదన్యైవ పార్వతి ॥ ౬౦

యతః సర్వేషు లింగేషు లింగ మేతదనుత్తమం ।
తత్కారణం శృణ్వపర్ణే కర్ణే కురు వదామ్యహమ్ ॥ ౬౧

పురా మే యోగయుక్తస్య లింగ మేత ద్భువస్తలాత్ ।
ఉద్భిద్య సప్త పాతాలం నిరగాత్పురతో మహత్ ॥ ౬౨

అస్మిం ల్లింగే పురా గౌరి సుగుప్తం తిష్ఠతా మయా ।
తుభ్యం నేత్రత్రయం దత్తం నిరైక్షిష్ఠా స్తథోత్తమమ్ ॥ ౬౩

తదా ప్రభృతి దేవేశి లింగమేత త్త్రిలోచనం ।
విష్టపత్రితయాంతస్థై ర్గీయతే జ్ఞానదృష్టిదమ్ ॥ ౬౪

త్రిలోచనస్య యే భక్తా స్తేసి సర్వేత్రిలోచనాః ।
మమ పారిషదా స్తేతు జీవన్ముక్తా స్తఏవహి ॥ ౬౫

త్రిలోచనస్య లింగస్య మహిమానం నకశ్చన।
సమ్యగ్వేత్తి మహేశాని మయైవ పరిగోపితమ్॥ ౬౬

శుక్లరాధతృతీయాయాం స్నాత్వా పైలిపిలే హ్రదే।
ఉపోషణపరా భక్త్యా రాత్రౌ జాగరణాన్వితా॥ ౬౭

త్రిలోచనం పూజయిత్వా ప్రాతః స్నాతాపి తత్రవై।
పునర్లింగం సమభ్యర్చ్య దత్వా ధర్మఘటానపి॥ ౬౮

సాన్నాన్సదక్షిణాన్ దేవి పితౄనుద్దిశ్య హర్షితాః।
విధాయ పారణం పశ్చాచ్ఛివభక్తజనైః సహ॥ ౬౯

విసృజ్య పార్థివం దేహం తేన పుణ్యేన నోదితాః।
భవంతి దేవి నియతం గణా మమపురోగమాః॥ ౭౦

తావద్భ్రమంతి సంసారే దేవా మర్త్యా మహోరగాః।
గౌరి యావన్నపశ్యంతి కాశ్యాంలింగం త్రిలోచనమ్॥ ౭౧

సకృత్త్రివిష్టపం దృష్ట్వా స్నాత్వా పైలిపిలే హ్రదే।
నజాతు మాతుస్తనపో జాయతే జంతురత్రహి॥ ౭౨

ప్రతిమాసం సదాష్టమ్యాం చతుర్దశ్యాం చ భామిని।
ఆయాంతి సర్వతీర్థాని ద్రష్టుం దేవం త్రివిష్టపమ్॥ ౭౩

త్రివిష్టపాక్షిణతః స్నాతః పైలిపిలేఽంభసి।
తత్రసంధ్యాముపాస్యైకాం రాజసూయ ఫలంలభేత్॥ ౭౪

పాదోదకాఖ్యస్తత్రైవ కూపః పాప వినాశకః।
ప్రాశ్య తస్యోదకం మర్త్యో నమర్త్యో జాయతే పునః॥ ౭౫

తస్యలింగస్య పార్శ్వేతు సంతి లింగాన్యనేకశః।
కైవల్యదాని తాన్యత్ర దర్శనాత్స్పర్శనాదపి॥ ౭౬

తత్ర శాంతనవం లింగం గంగాతీరే ప్రతిష్ఠితం।
తద్దృష్ట్వా శాంతి మాప్నోతి నరః సంసారతాపితః॥ ౭౭

తద్దక్షిణే మహాలింగం మునే భీష్మేశసంజ్ఞితం ।
కలిః కాలశ్చ కామశ్చ బాధతే నతదీక్షణాత్ ॥

తత్ప్రతీచ్యాం మహాలింగం ద్రోణేశ ఇతికీర్తితం ।
యల్లింగపూజనా ద్ద్రోణో జ్యోతీరూపం పునర్దధౌ ॥

అశ్వత్థామేశ్వరం లింగం తదగ్రే బాతిపుణ్యదం ।
యదర్చన వశా ద్ద్రౌణి ర్నబిభేత్యపి కాలతః ॥

ద్రోణేశా ద్వాయుదిగ్భాగే వాలఖిల్యేశ్వరం పరం ।
తల్లింగం శ్రద్ధయా దృష్ట్వా సర్వక్రతుఫలం లభేత్ ॥

తద్వామే లింగ మాలోక్య వాల్మీకేశ్వర సంజ్ఞితం ।
తస్యసందర్శనా దేవ విశోకో జాయతే నరః ॥

అన్యచ్చాత్రైవ యద్వృత్తం తద్బ్రవీమి ఘటోద్భవ ।
త్రివిష్టపసం మాహాత్మ్యం దేవ్యై దేవేన భాషితమ్ ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే పంచసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

శృణుష్వ మైత్రావరుణే పురాకల్పే రథంతరే ।
ఇతిహాస ఇహాసీద్యః పీతే విరజసంజ్ఞితే ॥

త్రిలోచనస్య ప్రాసాదే మణిమాణిక్య నిర్మితే ।
నానాభంగి గవాక్షాఢ్యే రత్నసానౌ వివాయతే ॥

కదాచిదపి కల్పాంతే ద్యోలోకే భ్రంశతి క్షయే ।
ప్రోత్తంభనం స్తంభఇవ దత్తో విశ్వకృతా స్వయమ్ ॥

మరుత్తరంగితాగ్రాభిః పతాకాభి రితస్తతః ।
సన్నివారయతీ వేత్థ మఘౌఘా న్విశతో మునే ॥ ౪

దేదీప్యమాన సౌవర్ణకలశేన విరాజితే ।
పార్వణేన శశాంకేన ఖేదాదివ సమాశ్రితే ॥ ౫

క్రపారావత ద్వంద్వం వసే త్తై స్వైరం కృతాలయం ।
ప్రాతః సాయంచ మధ్యాహ్నే కుర్వన్నిత్యం ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౬

ఉడ్డీయమానం పరితః పక్షవాత్తై రితస్తతః ।
రజః ప్రాసాద సంలగ్నం దూరీకుర్వ ద్దినేదినే ॥ ౭

త్రిలోచనేతి సతతం నామభక్త్యై రుదాహృతం ।
త్రివిష్టపేతి చ తథా తయోః కర్ణాతిథీభవేత్ ॥ ౮

చతుర్విధాని వాద్యాని శంభు ప్రీతి కరాణ్యలం ।
తయోః కర్ణగుహాం ప్రాప్య ప్రతిశబ్దం ప్రతన్వతే ॥ ౯

మంగలారాత్రిక జ్యోతి స్త్రిసంధ్యం పక్షిణో స్తయోః ।
నేత్రాంత ర్నివిశ న్నిత్యం భక్తచేష్టాం ప్రదర్శయేత్ ॥ ౧౦

ప్రాణయాత్రాం విహాయాపి కదాచి త్తత్పరమానసౌ ।
నోడ్డీయ వాంఛితం యాతః పశ్యంతౌ కౌతుకం ఖగౌ ॥ ౧౧

తత్ర భక్తజనాకీర్ణం ప్రాసాదం పరితో మునే ।
తండులాది చరంతౌ తౌ కుర్వాతేచ ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౧౨

దేవదక్షిణ దిగ్భాగే చతుఃస్రోతస్విసీజలం ।
తృషార్తౌ దయతో విప్ర స్నాతౌ జాతు చిదండజౌ ॥ ౧౩

తయోరిత్థం విచరతో స్త్రిలోచన సమీపతః ।
గా దృశాతిథః కాలో ద్విజయోః సాధుచేష్టయోః ॥ ౧౪

అథ దేవాలయస్కంధే గవాక్షాంత ర్గతౌ చ తౌ ।
శ్యేనేన కేనచిద్దుష్టౌ కూరదృష్ట్యై సుఖస్థితౌ ॥ ౧౫

తచ్చ పారావతద్వంద్వం శ్యేనః పరిజిఘృక్షుకః ।
అవతీర్యాంబరా దాశు ప్రవిష్టోస్యశివాలయే ॥

తతో విలోకయామాస తదాగమ వినిర్గమౌ ।
కేన మార్గేణ విశతో దుర్గ మేతౌ పతత్రిణౌ ॥

కేనాధ్వనా చ నిర్యాతః క్వకాలే కురుతశ్చకిం ।
కథం యుగప దేతౌ మే గ్రాహ్యౌ స్వైరం భవిష్యతః ॥

మధ్యేదుర్గం ప్రవిష్టౌచ మమపశ్యావిమౌ న యత్ ।
ఏకదృష్టిః క్షణంతస్థౌ శ్యేనఇత్థం విచింత్యచ ॥

అహో దుర్గ బలం ప్రాజ్ఞాః శంసంత్యేవేతి హేతుతః ।
దుర్బలోప్యాకలయితుం సహస్రారి ర్నశక్యతే ॥

కరిణాంతు సహస్రేణ వరాశ్వానాం నలక్షతః ।
తత్కార్మసిద్ధి ర్నృపతే దుర్గేణై కేన యద్భవేత్ ॥

దుర్గస్థో నాభిభూయేత విపక్షః కేనచిత్క్వచిత్ ।
స్వతంత్రం యదిదుర్గంస్యా దమర్మజ్ఞి ప్రకాశితమ్ ॥

ఇతి దుర్గబలం శంసన్ శ్యేనో రోషారుణేక్షణః ।
అసాధ్యసౌ కలరవౌ వీక్ష్య యాతో నభోంగణమ్ ॥

అథపారావతీ దక్షా విపక్షం ప్రేక్ష్య పక్షిణం ।
మహాబలం దుర్గబలా ప్రాహ పారావతం పతిమ్ ॥

॥ కలరవ్యువాచ ॥

ప్రియ పారావత ప్రాజ్ఞ సర్వకామి సుఖారవ ।
తవదృగ్విషయం ప్రాప్తః శ్యేనోయం ప్రబలో రిపుః ॥

సావజ్ఞం వాక్య మాకర్ణ్య పారావత్యాః స తత్పతిః ।
పారావతీ మువాచేదం కాచింతేతి తవప్రియే ॥

॥ పారావత ఉవాచ ॥

లినామ నసంతీహ సుభగే వ్యోమచారిణః ।
౧౭ దేవాలయేష్వేషు ఖగా నోపవిశంతిహి ॥ ౨౭

కలిచైవ నపశ్యంతి నౌ సుఖస్థా విహ ప్రియే ।
తేర్యేయదీహ భేతవ్యం కుతోనౌ తత్సుఖం ప్రియే ॥ ౨౮

రమస్వ త్వంమయాసార్ధం త్యజ చింతామిమాం శుభే ।
అస్య శ్యేనపరాకస్య గణనాపి నమేహృది ॥ ౨౯

త్థం పారావతవచః శ్రుత్వా పారావతీ తతః ।
మౌన మాలంబ్య సంతస్థే పత్యుః పాదార్పితేక్షణా ౩౦

హితవర్త్మపదిశ్యాపి ప్రియ ప్రియచికీర్షయా ।
సాధ్వ్యై జోషం సమాస్థేయం కార్యం పత్యుర్వచః సదా ॥ ౩౧

కస్యేద్యు రపృథాయాతః శ్యేనో పశ్యత్సదంపతీ ।
పరిచ్ఛిన్నయా దృష్ట్యా యథామృత్యు ర్గతాయుషమ్ ॥ ౩౨

అథమండల గత్యా స పాసాదం పరితో భ్రమన్ ।
నిరీక్ష్య తద్గతాయాతౌ యాతో గగనమార్గతః ॥ ౩౩

గతేఽథ నభసి శ్యేనః పునః పారవతాంగనా ।
ప్రోవాచ ప్రేయసీ నాథ దృష్టో దుష్టస్త్వయాఽహితః ॥ ౩౪

తస్యా వాక్యం సమాకర్ణ్య పునః కలరవో బ్రవీత్ ।
కింకరిష్య త్యసౌ ముగ్ధే మమ వ్యోమవిహారిణః ॥ ౩౫

దుర్గంచ స్వర్గతుల్యంమే యత్రనా స్త్యరితో భయం ।
ఆయంన తాగతీ ర్వేత్తి యా వేదాహం నభోంగణే ॥ ౩౬

ప్రడీనోడ్డీన సండీన కాండ వ్యాడక పాటికాః ।
స్రంసనీ మండలవతీ గతయోష్టా వుదాహృతాః ॥ ౩౭

యథైతాస్విహ కౌశల్యం మయిపారావతి ప్రియే ।
గతిషు క్వాపి కస్యాపి పక్షిణో నతథాంబరే ॥ ౩౮

సుఖేన తిష్ఠ కాచింతా మయి జీవతి తే ప్రియే ।
ఇతి తద్వచనం శృత్వా సాస్థితా మూకవత్సతీ ॥ ౩౯

అపరేద్యు రపిశ్యేన స్తత్ర భారశిలాతలే ।
కియదంతర మాసాద్యో పవిష్టోఽతి ప్రహృష్టవత్ ॥ ౪౦

అంయామం తత్ర సంస్థిత్వా తత్కులాయం విలోక్యచ ।
పునర్వ్యోమగతః శ్యేనః సాపి భీత్మాబ్రవీ త్పునః ॥ ౪౧

ప్రియ స్థానమిదం త్యాజ్యం దుష్టదృష్టి విదూషితం ।
అసౌ కూర్రోతినికట ముపవిష్టో తిహృష్టవత్ ॥ ౪౨

సావజ్ఞం నపునః ప్రాహ కింకరిష్యత్య సౌ ప్రియే ।
మృగాక్షీణాం స్వభావోయం ప్రాయశో భీరువృత్తయః ॥ ౪౩

ఇతరేద్యురపి ప్రాప్తః సచశ్యేనో మహాబలః ।
తయో రభిముఖం తత్రస్థితో యామద్వయావధి ॥ ౪౪

పునర్విలోక్య తద్వర్మ శీఘ్రంయాతో యథాగతం ।
గతేథ శకునౌ తస్మి న్నాప బభాషే విహంగమీ ॥ ౪౫

నాథ స్థానాంతరం యావో మృత్యుర్నో నికటోత్ర యత్ ।
పునర్దుష్టే ప్రణష్టేస్మి న్నావాం స్యావః సుఖః ప్రియ ॥ ౪౬

ప్రియ యస్య సపక్షస్య గతిః సర్వత్ర సిద్ధిదా ।
సకిం స్వదేశ రాగేణ నాశం ప్రాప్నోతి బుద్ధిమాన్ ॥ ౪౭

సోపసర్గం నిజం దేశం త్యక్త్వా యోన్యత్ర నవ్రజేత్ ।
సపంగు ర్నాశమాప్నోతి కూలస్థిత ఇవద్రుమః ॥ ౪౮

ప్రియోదితం నిశమ్యేతి సభవిత్రీ దశార్ధతః ।
సరీధం పునరప్యాహ ప్రియే మాభైః ఖగాత్తతః ॥ ౪౯

అథాపరస్మి న్నహని సశ్యేనః ప్రాత రేవహి ।
తద్వారదేశ మాసాద్య సాయం యావ త్స్థితోబలః ॥ ౩౦

అస్తాచలస్య శిఖరం యాతే భానౌ గతే ఖగే ।
కులాయా ద్బాహ్య మాగత్యో వాచ పారావతీ పతిమ్ ॥ ౩౧

నాథ నిర్గమన స్యాయం కాలః కాలోఽతిదూరతః ।
యావత్తావ ద్వినిర్యాహి త్యక్త్వా మామపి సన్మతే ॥ ౩౨

త్వయి జీవతి దుష్ప్రాపం నకించి జ్జగతీతలే ।
పునర్దారాః పునర్మిత్రం పునర్వసు పునర్గృహమ్ ॥ ౩౩

యద్యాత్మా రక్షితః పుంసా దారైరపి ధనైరపి ।
తదాసర్వం హరిశ్చంద్ర భూపేనై వేహ లభ్యతే ॥ ౩౪

అయమాత్మా ప్రియో బంధు రయమాత్మా మహద్ధనం ।
ధర్మార్థ కామమోక్షాణా మయమాత్మార్థకః పరః ॥ ౩౫

యావదాత్మని వై క్షేమం తావ త్క్షేమం జగత్త్రయే ।
సోపిక్షేమః సుమతినా యశసా సహవాంఛ్యతే ॥ ౩౬

యశోహీనం తు యత్క్షేమం తత్క్షేమా న్నిధనంవరం ।
తద్యశః ప్రాప్యతే పుంభి ర్నీతిమార్గ ప్రవర్తనే ॥ ౩౭

అతో నీతిపథం శ్రిత్వా నాథ స్థానా దితో వ్రజ ।
నగమిష్యసిచే త్వాం త స్తతోమే సంస్మరిష్యసి ॥ ౩౮

ఇత్యుక్తోపి సవై పత్న్యా పారావత్యా సుమేధయా ।
ననిర్యయౌ ప్రతిష్ఠానా ద్భవిత్వ్యాత్ప్రతివారితః ॥ ౩౯

అథోషసి సమాగత్య శ్యేనేన బలినా తదా ।
సన్నిర్గమాద్వా సంరుద్ధః కించిదృశ్యవతా మునే ॥ ౪౦

దినాని కతిచి త్తత్ర స్థిత్వా శ్యేనో మహామతిః ।
పారావత ముబాచేదం ధిక్త్వాం పౌరుషవర్జితమ్ ॥ ౪౧

కింవా యుధ్యస్వ దుర్బుద్ధే కింవా నిర్యాహి మేగిరా ।
క్షుధాక్షీణో మృతఃపశ్చా న్నిరయం యాస్యసి ధ్రువమ్ ॥

ద్వౌ భవంతా వహంచైక శ్చలౌ జయపరాజయౌ ।
స్థానార్థం యుధ్యతః సత్వా త్స్వర్గోవా దుర్గమేవవా ॥

పురుషార్థం సమాలంబ్య యే యతంతే మహాధియః ।
విధిరేవహి సాహాయ్యం కుర్యా త్తత్సత్వ చోదితః ॥

ఇత్థం సశ్యేన సంప్రోక్తః పత్న్యాప్యుత్సాహితః ఖగః ।
అయుధ్యత్తేన శ్యేనేన స్వదుర్గ ద్వారమాశ్రితః ॥

క్షుధిత స్తృషితః సోథ శ్యేనేన బలినా ధృత ః ।
చరణేన దృఢేనాశు చంచ్వా సాపి దృతా ఖగీ ॥

తా వాదాయోడ్డయాంచక్రే శ్యేనో వ్యోమని సత్వరం ।
చింతయద్భక్షణస్థాన మన్యపక్షి వివర్జితమ్ ॥

అథ పత్న్యై కలరవః ప్రోక్త స్తత్ర సుమేధయా ।
వచోవమానితం నాథ త్వయా మే ప్రీతి బుద్ధితః॥

అతోఽవస్థా మిమాం ప్రాప్తః కింకుర్యామబలా యత ః ।
అధునాపి వచ శ్చేకం కరోషి యది మే ప్రియ ॥

తదాహితం తేవక్ష్యామి కురుచై వావిచారితం ।
మమైక వాక్యకరణా త్త్స్రిజితో నభవిష్యసి ॥

యావ దాస్యగతాస్మ్యస్య యావత్స్వస్థో నభూమిగః ।
తావ దాత్మవిముక్త్యైత్వ మరేః పాదం దృఢందశ ॥

ఇతి పత్నీవచః శ్రుత్వా తథా స కృతవా న్ఖగః ।
సపీడితో దృఢం పాదే శ్యేన శ్చీత్కృత వాన్పహు ॥

తేన చీత్కరణే నాథ ముక్తా సా ముఖసంపుటాత్ ।
పాదాంగులి శ్లథత్వేన సోపి పారావతోఽపతత్ ॥

విపద్యపిచ న ప్రాజ్ఞైః సంత్యాజ్యః క్వచి దుద్యమః
క్వచ చంచుపుట స్తస్య క్వచ తత్పాదపీడనమ్ ॥ ౨౪

క్వచ ద్వయో స్తథాభూతా దరే ర్మోక్షణ మద్భుతం ।
దుర్లభే ప్యుద్యమవతి ఫలంభాగ్యం యతోర్పయేత్ ॥ ౨౫

తస్మా ద్భాగ్యానుసారేణ ఫలత్యేవ సదోద్యమః ।
ప్రశంసంత్యుద్యమం చాతో విపద్యపి మనీషిణః ॥ ౨౬

అథ తౌ కాలయోగేన విపన్నౌ సరయూతటే ।
ముక్తిపుర్యా మయోధ్యాయా మేకో విద్యాధరోఽభవత్ ॥ ౨౭

మృతానాం యత్ర జంతూనాం కాశీప్రాప్తి ర్భవేద్ధ్రువం ।
మందారదామతనయో నామ్నా పరిమలాలయః ॥ ౨౮

అనేకవిద్యా నిలయః కలాకౌశల భాజనం ।
కౌమారం వయ ఆసాద్య శివభక్తిపరోఽభవత్ ॥ ౨౯

నియమం చాతిజగ్రాహ విజితేంద్రియ మానసః ।
ఏకపత్నీవ్రతం నిత్యం చరిష్యామీతి నిశ్చితమ్ ॥ ౩౦

పరయోషి త్సమాసక్తి రాయుఃకీర్తిం బలంసుఖం ।
హరే త్స్వర్గగతిం చాపి తస్మాత్తాం వర్జయే త్సుధీః ॥ ౩౧

అపరం చాపినియమం సశుచిష్మా న్సమాదదే ।
గతజన్మాంత రాభ్యాసా త్త్రిలోచన సమాశ్రయాత్ ॥ ౩౨

సమస్త పుణ్యనిలయం సమస్తార్థ ప్రకాశకం ।
సమస్తకామజనకం పరానందైక కారణమ్ ॥ ౩౩

యావచ్ఛరీర మరుజం యావ న్నేంద్రియవిప్లవః ।
తావ త్త్రిలోచనం కాశ్యా మనర్చ్యాశ్నామి నాణ్వపి ॥ ౩౪

ఇత్థం మాందారదామిః సనిత్యం పరిమలాలయః ।
కాశ్యాం త్రివిష్టపం ద్రష్టుం సమాగచ్ఛే త్ప్రియత్నవాన్ ॥ ౩౫

పారావత్యపి సాజాతా రత్నదీపస్య మందిరే ।
నాగరాజస్య పాతాలే నామ్నా రత్నావలీతిచ ॥ ౭౮

సమస్త నాగకన్యానాం రూపశీల కలాగుణైః ।
ఏకైవ రత్నభూతాసీ ద్రత్నదీపోరగాత్మజా ॥ ౭౯

తస్యాః సఖీద్వయం చాసీ దేకా నామ్నా ప్రభావతీ ।
కలావతీ తథాన్యాచ నిత్యం తదనుగే ఉభే ॥ ౮౦

స్వదేహా దనపాయిన్యౌ ఛాయాకాంతీ యథా తథా ।
తే ద్వే సఖ్యౌ వభూతాం హి రత్నావల్యా ఘటోద్భవ ॥ ౮౧

సాతు బాల్యే వ్యతిక్రాంతే కించి దుద్భిన్న యౌవనా ।
శివభక్తం స్వపితరం దృష్ట్వా నియమ మగ్రహీత్ ॥ ౮౨

పిత స్త్రిలోచనం కాశ్యా మర్చయిత్వా దినేదినే ।
ఆభ్యాం సఖీభ్యాం సహితా మౌనం త్యక్ష్యామి నాన్యథా ॥ ౮౩

ఏవం నాగకుమారీ సా సఖీద్వయ సమన్వితా ।
త్రిలోచనం సమభ్యర్చ్య గృహా నహరహో వ్రజేత్ ॥ ౮౪

దినేదినే సా ప్రత్యగ్రైః కుసుమై రిష్టగంధిభిః
సువిచిత్రాణి మాల్యాని పరిగుంఫ్యార్చయేద్విభుమ్ ॥ ౮౫

తిస్రోపి గీతం గాయంతి లసద్గాంధార సుందరం ।
రాసమండల భేదేన లాస్యం తిస్రోపి కుర్వతే ॥ ౮౬

వీణావేణు మృదంగాంశ్చ లయతాల విచక్షణాః ।
వాదయంతి ముదాయుక్తా స్తిస్రో పీశ్వర సన్నిధౌ ॥ ౮౭

ఇత్థ మారాధయంతీశం తిస్రో నాగకుమారికాః ।
విచిత్రగంధ మాలాభిః సంమార్జన విలేపనైః ॥ ౮౮

ఏకదా మాధవే మాసి తృతీయాయా ముపోషితాః ।
రాత్రౌ జాగరణం కృత్వా నృత్యగీత కథాదిభిః ॥ ౮౯

ప్రాత శ్చతుర్థీం స్నాత్వాథ తీర్థే పైలిపిలే శుభే ।
త్రిలోచనం సమర్చ్యాథ ప్రసుప్తా రంగమండపే ॥ ౯౮

సుప్తాసు తాసు బాలాసు త్రినేత్రః శశిభూషణః ।
శుద్ధకర్పూర గౌరాంగో జటామకుట మండలః ॥ ౯౯

తమాలనీల సుగ్రీవః స్ఫురత్ఫణి విభూషణః ।
వామార్ధ విలసచ్ఛక్తి ర్నాగయజ్ఞోప వీతవాన్ ॥ ౧౦౦

తస్మాదేవ వినిష్క్రమ్య లింగా త్పన్నగ మేఖలాత్ ।
ఉవాచచ తతో బాలా విభు రుత్తిష్ఠతేతి సః ॥ ౧

ఉత్థాయ తా వినిర్మార్జ్య లోచనే ప్రీతిసంగతే ।
అంగమోటనవత్యశ్చ జృంభాభిః క్వణితాననాః ॥ ౨

యావ త్పశ్యంతి పురతః సంభ్రమాపన్న మానసాః ।
అతర్కితాగమ స్తావ త్తాభి ర్దృష్ట స్త్రిలోచనః ॥ ౩

వవందు రథ తా బాలా జ్ఞాత్వా లక్ష్మభి రీశ్వరం ।
తుష్టువుశ్చ ప్రహృష్టాస్యాః సన్నకంఠ్యోతి గద్గదమ్ ॥ ౪

జయశంభో జయేశాన జయసర్వగ సర్వద ।
జయ త్రిపురసంహ ర్త ర్జయాంధక నిషూదన ॥ ౫

జయ జాలంధరహర జయ కందర్పదర్పహృత్ ।
జయ త్రైలోక్యనిలయ జయ త్రైలోక్య వందిత ।
జయ భక్తజనాధీన జయ ప్రమథనాయక ॥ ౬

జయ త్రిపథగాపాథః ప్రక్షాలిత జటాతట ।
జయ చంద్రకలా జ్యోతి ర్విద్యోతిత జగత్త్రయ ॥ ౭

జయ సర్పఫణా రత్నం ప్రభాభాసిత విగ్రహ ।
జయాద్రిరాజతనయా తపః క్రీతార్ధ దేహక ॥ ౮

జయ శ్మశాననిలయ జయ వారాణసీప్రియ ।
జయానంద వనాధ్యాసి ప్రాణినిర్వాణ దాయక ॥ ౧౧౦

జయ విశ్వపతే శర్వ శర్వరీ పరివర్జిత ।
జయ నృత్యప్రియేశోగ్ర జయ గీతవిశారద ॥ ౧౧

జయ ప్రణవసద్వాస జయ ధామమహానిధే ।
జయశూలి న్విరూపాక్ష జయ ప్రణతసర్వద ॥ ౧౨

విధి స్సర్వవిధిజ్ఞోపి నత్వాం స్తోతుం విచక్షణః ।
వాచో వాచస్పతే ర్నాథ త్వత్‌స్తుతౌ పరికుంఠితాః ॥ ౧౩

విదంతి వేదాః సర్వజ్ఞ నత్వాం నాథ యథార్థతః ।
మనతీహ మనో నత్వా మనంతం చాదివర్జితమ్ ॥ ౧౪

నమస్తుభ్యం నమస్తుభ్యం నమస్తుభ్యం నమోనమః ।
త్రిలోచన నమస్తుభ్యం త్రివిష్టప నమోస్తుతే ॥ ౧౫

ఇత్యుక్త్వా దండవ ద్భూమౌ ప్రణిపేతుః కుమారికాః ।
అథోత్థాప్య కుమారీస్తాః ప్రోవాచ శశిభూషణః ॥ ౧౬

సుతో మందారదామ్నశ్చ నామ్నా పరిమలాలయః ।
పతి ర్విద్యాధరవరో భవతీనాం భవిష్యతి ॥ ౧౭

చిరం విద్యాధరే లోకే భోగా న్భుక్త్వా సమంతతః ।
తతో నిర్వేద మాపన్నాః కాశీసిద్ధి మవాప్స్యథ ॥ ౧౮

యూయం తిస్రోపి మేభక్తాః సచ విద్యాధరో యువా ।
చత్వారోప్యేత ఏవాత్ర ప్రాంతే మోక్ష మవాప్స్యథ ॥ ౧౯

జన్మాంతరేపి మేసేవా భవతీభిశ్చ తేనచ ।
విహితా తేన వోజన్మ నిర్మలం భక్తిభావితమ్ ॥ ౨౦

ఏతచ్చ భవతీ స్తోత్రం యఃపఠిష్యతి మేపురః ।
తస్యకామం ప్రదాస్యామి భవతీనా మివ స్ఫుటమ్ ॥ ౨౧

త్యజే త్షపాకృతం పాపం శుచిః ప్రాతఃపఠన్నరః ।
దివాకృతమలం హంతి సాయం పఠనతః స్ఫుటమ్ ॥ ౨౨

ఇత్యుక్తవతి దేవేశే తాః కన్యాః హృష్టమానసాః ।
ప్రణమ్య ప్రోచు రీశానం ప్రబద్ధ కరసంపుటాః ॥ ౨౩

॥ నాగకన్యా ఊచుః ॥

పృచ్ఛామో బ్రూహి నో నాథ కరుణాకర శంకర ।
జన్మాంతరే కథం సేవా చతుర్భి ర్భవతః కృతా ॥ ౨౪

భవ ప్రాగ్భవ వృత్తాంతం తస్యాపి సుకృతాత్మనః ।
అస్మాకమపి చాఖ్యాహి కృపాం కురు కృపానిధే ॥ ౨౫

ఇతిపృష్టో ప్రణయతో బాలోదీరిత మీశితా ।
ప్రోవాచ తాసాం తస్యాపి భవాంతర విచేష్టితమ్ ॥ ౨౬

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

శృణుధ్వం నాగతనయా స్త్రిస్రోఽపి హి సమాహితాః ।
ప్రాగ్భవం భవతీనాంచ తస్యాపి కథయా మ్యహమ్ ॥ ౨౭

ఏషా రత్నావలీ పూర్వ మాసీ త్పారావతీ ఖగీ ।
సచ విద్యాధరవరః పతిరస్యాః ఖగోఽభవత్ ॥ ౨౮

ప్రాసాదేఽత్ర మమైతాభ్యా ముషితం సుచిరం సుఖం ।
రజః ప్రాసాదసంలగ్నం నున్నం పక్షానిలైః పునః ॥ ౨౯

ఉపరిష్టా దధస్తాచ్చ కృతా బహ్వ్యః ప్రదక్షిణాః ।
వ్యోమ్ని సంచరమాణాభ్యాం సంచరద్భ్యాం మమాజిరే ॥ ౩౦

స్నాతం చతుర్నదే తీర్థే పీతం తత్రాంబు చాసకృత్ ।
అభ్యాం కలరవాఖ్యాం చ కృతః కలరవో ముదే ॥ ౩౧

ఏతాభ్యాం స్థిరచేతోభ్యాం ముదితాభ్యా మతీవహి ।
దృష్టాని కౌతుకాన్యత్ర మమభక్తైః కృతాని వై ॥ ౩౨

అమూభ్యాం బహుశో దృష్టా మమ మంగలదీపికాః ।
పీతం శ్రుతిపుటాభ్యాంచ మమ నామాక్షరామృతమ్ ॥

తిర్యగ్యోని ప్రభావేన నమృతౌ మమసన్నిధౌ ।
మృతం పుర్యా మయోధ్యాయాం కాశీప్రాప్తికృతి ధ్రువం ॥

అయోధ్యా నిధనా దేషా రత్నదీపసుతా భవత్ ।
పతిః పారావతోఽస్యాః సజాతో విద్యాధరాంగజః ॥

ఏషా ప్రభావతీ నాగీ నాగరాజస్య పద్మినః ।
ఇహజన్మని కన్యాసీ త్పూర్వాం జన్మ బ్రవీమి వః ॥

త్రిశిఖస్యోరగేంద్రస్య సుతా చేయం కలావతీ ।
ఏతస్యా అపివృత్తాంతం నిశామయత వచ్మ్యహమ్ ॥

భవాంతరే తృతీయేఽతః కన్యే చారాయణస్య హ ।
ఆస్తాం మహర్షేః శీలాఢ్యే ప్రేమవత్యౌ పరస్పరమ్ ॥

పిత్రా చారాయణేనాపి తాభ్యాం సంప్రేరితే నతే ।
ఆముష్యాయణ పుత్రాయ దత్తే నాహాయణాయహి ॥

అప్రాప్తయౌవనః సోథ సమిదాహరణాయ వై ।
గతో విధివశా ద్దష్టో దండశూకేన కాననే ॥

భవానీ గౌతమీ నామ్న్యౌ తే తు చారాయణాంగజే ।
వైధవ్యదుఃఖ మాపన్నే దైత్యగ్రస్తే బభూవతుః ॥

అతఏవ ప్రయత్నేన పరిణేతా వివర్జయేత్ ।
దేవతా సరి దాహ్వానాం కన్యాం పాణిగ్రహే సుధీః ॥

అథర్షేః కస్యచి ద్దైవా దాశ్రమే పరమాద్భుతే ॥
రంభా ఫలా న్యదత్తాని మోహా జ్జగృహతు స్తదా ॥

కృత్వా మాసోపవాసాది వ్రతాని బ్రాహ్మణాంగజే ।
అవాప్య నిధనం కాలా చ్ఛాఖామృగ్యౌ బభూవతుః ॥

ఫలచౌర్య విపాకేన వానరీ త్వం తయో రభూత్ ।
సంరక్షణ ధర్మేణ కాశ్యాం జని మవాపతుః ॥ ౪౫

సచ నారాయణో విప్రః పితృ శుశ్రూషణవ్రతః ।
సోపి దండశూకేన కాశ్యాం పారావతోభవత్ ॥ ౪౬

ఏవంభవాంతరే చాసీ దేతయోః పతిరేషకః ।
తస్యాం భవతీ సాంచ భావీ భర్తాఘసాపి హి ॥ ౪౭

ప్రాసాదస్యాస్య పార్శ్వేతు న్యగ్రోధస్తు మహానభూత్ ।
తస్మిన్ శాఖిని శాఖాఢ్యే శాఖామృగౌ బభూవతుః ॥ ౪౮

తతః స్రోతస్వినీ తీర్థే క్రీడయాచ మమజ్జతుః ।
పపతుశ్చాపి పానీయం తస్మిం స్తీర్థే తృషాతురే ॥ ౪౯

జాతిస్వభావ చాపల్యా త్క్రీడంత్యా చ ప్రదక్షిణం ।
చక్రతు ర్బహుకృత్వశ్చ లింగం దదృశతు ర్బహు ॥ ౫౦

విచరంత్యా వితిస్వైరం తత్ర న్యగ్రోధ సన్నిధౌ ।
కేనచి ద్యోగివేషేణ పాశేనచ నియంత్రితే ॥ ౫౧

శిక్షార్థం శిక్షితే తేన తదుత్ప్లుత్యాది నర్తనం ।
అథతే క్వాపి మర్కటౌ్యకాలధర్మ వశంగతే ॥ ౫౨

కాశీవాసజ పుణ్యేన త్రిలోచన్యానుసేవయా ।
ప్రదక్షిణ్యాది రూపిణ్యా జాతే నాగసుతే ఇతి ॥ ౫౩

అధునా తంపతిం ప్రాప్య విద్యాధర కుమారకం ।
నిర్విశ్య స్వర్గభోగాంశ్చ కాశ్యాంనిర్వృతి మేష్యథ ॥ ౫౪

యదల్పమపి వై కాశ్యాం కృతం కర్మ శుభావహం ।
తస్య మోక్షః పరిపాకో నిశ్చితం మదనుగ్రహాత్ ॥ ౫౫

త్రిలోక్యా అపి సర్వస్యాః శ్రేష్ఠా వారాణసీ పురీ ।
తత్రోపి లింగ మోంకారం తతోప్యత్ర త్రిలోచనమ్ ॥ ౫౬

తిష్ఠమానోత్రి లింగేహం భక్తముక్తిం దిశామ్యహం ।
తతఃసర్వ ప్రయత్నేన కాశ్యాం పూజ్య స్త్రిలోచనః ॥

ఇత్యుక్త్వా దేవదేవేశ స్తత్ప్రాసాదాంతరం విశత్ ।
అవాచ్యరూప మాసాద్య స్థూలం త్రిభువనాదపి ॥

తాశ్చ స్వంస్వం పదం ప్రాప్య తద్వృత్తాంత మశేషతః ।
స్వమాతృ పురత శ్చోక్త్వా కృతకృత్యా ఇవాభవన్ ॥

ఏకదా మాధవే మాసి మహాయాత్రా సమాగతా ।
విద్యాధరా స్తథానాగా మిలితాః సపరిచ్ఛదాః ॥

విరజస్కే మహాక్షేత్రే త్రిలోచన సమీపతః ।
దేవస్య వరదానా చ్చ పృష్ట్వాన్యోన్యం కులావలీమ్ ॥

విద్యాధరాయ తా నాగైః కన్యా స్తిస్రోపి కల్పితాః ।
మందారదామా సంతుష్టః ప్రాప్య తచ్చ స్నుషాత్రియమ్ ॥

రత్నదీపశ్చ నాగేంద్రః పద్మీ చ భుజగేశ్వరః ।
త్రిశిఖోపి ఫణీంద్రశ్చ హృష్టా ఏతే త్రయోపిచ ॥

జామాతరం సమాసాద్య శుభం పరిమలాలయం ।
అన్యోన్యం స్వజనా స్తేతు ముదా వికసితేక్షణాః ॥

వివాహోత్సవ మాకల్ప్య స్వంస్వం భువనమావిశన్ ।
త్రిలోచనస్య లింగస్య వర్ణయంతోతి గౌరవమ్ ॥

సచ విద్యాధరః శ్రీమాన్నాగీ భిర్విపులం సుఖం ।
భుక్త్వా వారాణసీం ప్రాప్య సంసేవ్యాథ త్రిలోచనమ్ ॥

గాయన్‌గీతం సుమధురం నాగీభిః సహితః కృతీ ।
ఆత్మానం చాతిసంస్మృత్య మధ్యేలింగం లయంగతః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

త్రిలోచనస్య మహిమాకలా దేవేన గోపితః ।
ఆలోల్పసత్త్వా మనుజా న తల్లింగ ముపాసతే ॥ ౭౮

త్రిలోచనకథా మేతాం శ్రుత్వా పాపాన్వితో ప్యహో ।
విపాప్మా జాయతే మర్త్యో లభతేచ పరాంగతిమ్ ॥ ౧౭౯

ఇతి శ్రీ స్కందపురాణే కాశీఖండే త్రిలోచనప్రభావో నామ షట్ సప్తతితమోఽధ్యాయః ॥౭౬॥

॥పార్వత్యువాచ॥

నమస్తే దేవదేవేశ ప్రణమత్కరుణానిధే ।
వద కేదారమాహాత్మ్యం భక్తానా మనుకంపయా ॥ ౧

తస్మిన్‌లింగే మహాప్రీతి స్తవ కాశ్యా మనుత్తమా ।
తద్భక్తాశ్చ జనా నిత్యం దేవదేవ మహాధియః ॥ ౨

॥దేవదేవ ఉవాచ॥

శృణ్వపర్ణేఽభిధాస్యామి కేదారేశ్వర సంకథాం ।
సమాకర్ణ్యాపి యాం పాపో ప్యపాపో జాయతే క్షణాత్ ॥ ౩

కేదారం యాతుకామస్య పుంసో నిశ్చితచేతసః ।
ఆజన్మ సంచితం పాపం తత్క్షణా దేవ నశ్యతి ॥ ౪

గృహాద్వినిర్గతే పుంసి కేదార మభినిశ్చితం ।
జన్మద్వయార్జితం పాపం శరీరాదపి నిర్వ్రజేత్ ॥ ౫

మధ్యేమార్గం ప్రపన్నస్య త్రిజన్మజనితం త్వఘం ।
దేహగేహా ద్వినిఃసృత్య నిరాశం యాతి నిఃశ్వసత్ ॥

సాయం కేదార కేదార కేదారేతి త్రిరుచ్చరన్ ।
గృహేపి నివసన్మ్నానం యాత్రాఫల మవాప్నుయాత్ ॥

దృష్ట్వా కేదారశిఖరం పీత్వా తత్రత్య మంబుచ ।
సప్తజన్మకృతా త్పాపా న్ముచ్యతే నాత్రసంశయః ॥

హర పాపహ్రదే స్నాత్వా కేదారేశం ప్రపూజ్యచ ।
కోటి జన్మార్జితై నోభి ర్ముచ్యతే నాత్రసంశయః ॥

సకృత్ప్రణమ్య కేదారం హర పాపకృతోదకః ।
స్థాప్య లింగం హృదంభోజే ప్రాంతే మోక్షం గమిష్యతి ॥

హర పాపహ్రదే శ్రాద్ధం, శ్రద్ధయా యఃకరిష్యతి ।
ఉద్ధృత్య సప్తపురుషా న్సమే లోకం గమిష్యతి ॥

పురా రాథంతరే కల్పేయదభూదత్ర తచ్ఛృణు ।
అపర్ణే దత్తకర్ణా త్వం వర్ణయామి తవాగ్రతః ॥

ఏకో బ్రాహ్మణదాయాద ఉజ్జయిన్యా ఇహాగతః ।
కృతోపనయనః పిత్రా బ్రహ్మచర్యవ్రతే స్థితః ॥

స్థలీం పాశుపతీం కాశీం సవిలోక్య సమంతతః ।
ద్విజైః పాశుపత్రైః కీర్ణాం జటాముకుట భూషితైః ॥

కృతలింగ సమర్చైశ్చ భూతిభూషితవర్ష్మభిః ।
భిక్షా హృతాన్నసంతుష్టైః పుష్టై ర్గంగా మృతోదకైః ॥

బభూవానందితమనా వ్రతం జగ్రాహ చోత్తమం ।
హిరణ్యగర్భా దాచార్యా న్మహ త్పాశుపతాభిధం ।

సచశిష్యో వశిష్ఠోభూ త్సర్వపాశుపతోత్తమః ।
స్నాత్వా హ్రదే హరత్పాపే నిత్యంప్రాతః సముత్థితః ॥

విధూత్యాహరహః స్నాతి త్రికాలం లింగమర్చయన్ ।
నాంతరం సవిజానాతి శివలింగే గురౌ తథా ॥ ౧౮

సద్వ్యాదశాబ్ద దేశీయో వశిష్ఠో గురుణాసహ ।
యయౌ కేదార యాత్రార్థం గిరింగౌరీగురో ర్గురుమ్ ॥ ౧౯

యత్ర గత్వా నశోచంతి కించి త్సంసారిణః క్వచిత్ ।
ప్రాశ్యోదకం లింగరూపం లింగరూపత్వ మాగతాః ॥ ౨౦

ఆసిథారం గిరిం ప్రాప్య వశిష్ఠస్య తపస్వినః ।
గురు ర్హిరణ్యగర్భాఖ్యః పంచత్వ మగమ త్తదా ॥ ౨౧

పశ్యతాం తాపసానాంచ విమానే సార్వకామికే ।
ఆరోప్య తం పారిషదాః కైలాసే మనయ న్ముదా ॥ ౨౨

యస్తు కేదార ముద్దిశ్య గేహా దర్ధపథే వ్యహో ।
అంతర స్త్యజేత్ప్రాణాన్ కైలాసే సచిరంవసేత్ ॥ ౨౩

తదాశ్చర్యం సమాలోక్య సవశిష్ఠ స్తపోధనః ।
కేదారమేవ లింగేషు బహ్వామం స్త సునిశ్చితమ్ ॥ ౨౪

అథకృత్వా సకైదారీం యాత్రాం వారాణసీ మగాత్ ।
అగ్రహీ న్నియమం చాపి యథార్థం చాకరోత్సునః ॥ ౨౫

ప్రతిచైత్రం సదా చైత్ర్యాం యావజ్జీవ మహం ధ్రువం ।
విలోకయిష్యే కేదారం వస న్వారాణసీం పురీమ్ ॥ ౨౬

తేన యాత్రాః కృతాః సమ్యక్ షష్టి రేకాధికా ముదా ।
ఆనందకాననే నిత్యం వసతా బ్రహ్మచారిణా ॥ ౨౭

పున ర్యాత్రాం సవైచక్రే మధౌ నికటవర్తిని ।
పరమోత్సాహ సంతుష్టః పలితాకలితో వ్యలమ్ ॥ ౨౮

తపోధనై స్తన్నిధనం శంకమానై ర్నివారితః ।
కారుణ్య పూర్ణహృదయై రన్యైరపిచ సంగిభిః ॥ ౨౯

తతోపి నతదుత్సాహ భంగోభూ ద్దృఢచేతసః ।
మధ్యేమార్గం మృతస్యాపి గురోరివ గతిర్మమ ॥ ౩౦

ఇతినిశ్చిత చేతస్కే వశిష్ఠే తాపసే శుచౌ ।
అజూదాశ్రిన్న పరీపుష్టే తుష్టోహం చండికేఽభవమ్ ॥ ౩౧

స్వప్నే మయా స సంప్రోక్తో వశిష్ఠ స్తాపసోత్తమః ।
దృఢవ్రత ప్రసన్నోస్మి కేదారంవిద్ధి మామిహ ॥ ౩౨

అభీష్టంచ వరమత్తః ప్రార్థయ స్వావిచారితం ।
ఇత్యుక్త వత్యపి మయి స్వప్నో మిథ్యేతిసోబ్రవీత్ ॥ ౩౩

తతోపి సమయా ప్రోక్తః స్వప్నో మిథ్యా శుచిస్మృతాం ।
భవాదృశా మమిత్థ్యైవ స్వాఖ్యా సదృశవర్తినామ్ ॥ ౩౪

వరంబ్రూహి ప్రసన్నోస్మి స్వప్నశంకాం త్యజ ద్విజ ।
తవ సత్త్వవతః కించి న్మయా దేయం నకించన ॥ ౩౫

ఇత్యుక్తం మే సమాకర్ణ్య వరయామాస మామితి ।
శిష్యో హిరణ్యగర్భస్య తపస్వి జన సత్తమః ॥ ౩౬

యదిప్రసన్నో దేవేశ తదామే సానుగా ఇమే ।
సర్వే జూలి న్ననుగ్రాహ్యే ఏషఏవ వరోమమ ॥ ౩౭

దేవి తస్యేదమాకర్ణ్య పరోపకృతి శాలినః ।
వచనం నితరాం ప్రీత స్తథేతి తమువాచహ ॥ ౩౮

పునః పరోపకరణా త్తత్తపో ద్విగుణీకృతం ।
తేన పుణ్యేన సమయా పునఃప్రోక్తో వరంవృణు ॥ ౩౯

సవశిష్ఠో మహాప్రాజ్ఞో దృఢ పాశుపత వ్రతః ।
దేవి మేప్రార్థయామాస హిమశైలా దిహస్థితిమ్ ॥ ౪౦

తత స్తత్తపసాకృష్టః కలామాత్రేణ తత్రహి ।
హిమశైలే తతశ్చాత్ర సర్వభావేన సంస్థితః ॥

తతః ప్రభాతే సంజాతే సర్వేషాం పశ్యతా మహం ।
హిమాద్రేః ప్రస్థితః ప్రాప్తః స్తూయమానః సురర్షిభిః ॥ ౪౨

వశిష్ఠం పురతః కృత్వా సర్వసార్థ సమాయుతం ।
హర పాపహ్రిదే తీర్థే స్థితోహం తదనుగ్రహాత్ ॥ ౪౩

మత్పరిగ్రహతః సర్వే హరపాపే కృతోదకాః ।
ఆరాధ్య మా మనేనైవ వపుషా సిద్ధిమాగతాః ॥ ౪౪

తదా ప్రభృతి లింగేస్మిన్ స్థితఃసాధకసిద్ధయే ।
అవిముక్తే పరే క్షేత్రే కలికాలే విశేషతః ॥ ౪౫

తుషారాద్రిం సమారుహ్య కేదారం వీక్ష్య యత్ఫలం ।
తత్ఫలం సప్తగుణితం కాశ్యాం కేదార దర్శనే ॥ ౪౬

గౌరీకుండం యథాత్రత హంసతీర్థం చ నిర్మలం ।
యథా మధుస్రవా గంగా కాశ్యాం తదఖిలం తథా ॥ ౪౭

ఇదంతీర్థం హరేత్ పాపం సప్తజన్మార్జితం నాశనం ।
గంగాయాం మిలితం పశ్చాజ్జన్మకోటి కృతాఘహమ్ ॥ ౪౮

అత్ర పూర్వంతు కాకోలౌ యుధ్యంతౌ ఖాన్నిపేతతుః ।
పశ్యతాం తత్ర సంస్థానాం హంసౌ భూత్వా వినిర్గతౌ ॥ ౪౯

గౌరి త్వయాకృతం పూర్వం స్నానమాత్రం మహాహ్రదే ।
గౌరీతీర్థం తతఃఖ్యాతం సర్వతీర్థోత్తమోత్తమమ్ ॥ ౫౦

అత్రామృతస్రవా గంగా మహామోహాంధకారహృత్ ।
అనేకజన్మ జనిత జాడ్య ధ్వంస విధాయినీ ॥ ౫౧

సరసా మానసేనాత్ర పూర్వం తప్తం మహాతపః ।
తతస్తు మానసం తీర్థం జనే ఖ్యాతి మిదంగతమ్ ॥ ౫౨

అత్రపూర్వం జనః స్నాన మాత్రేణైవ ప్రముచ్యతే ।
పశ్చాత్ప్రిసాదిత శ్చాహం త్రిదశై ర్ముక్తి దుర్దశైః ॥ ౫౩

సర్వే ముక్తిం గమిష్యంతి యది దేవేహ మానవాః ।
కేదారకుండే సుస్నాతా స్తదోచ్ఛిత్తి ర్భవిష్యతి ॥ ౫౪

సర్వేషామేవ వర్ణానా మాశ్రమాణాంచ ధర్మిణాం ।
తస్మా త్తనువిసర్గేత్ర మోక్షందాస్యతి నాన్యథా ॥ ౫౫

తత స్తదుపరోధేవ తథేతిచ మయోదితం ।
తదారభ్య మహాదేవి స్నానాత్కేదారకుండతః ॥ ౫౬

సమర్చనాచ్చ భక్త్యావై మమనామ జపాదపి ।
నైః శ్రేయసీం శ్రియం దద్యా మన్య త్రాపి తనుత్యజామ్ ॥ ౫౭

కేదారతీరే యఃస్నాత్వా పిండాన్ దాస్యతి చాత్వరః ।
ఏకోత్తరశతం వంశ్యా స్తస్యతీర్ణా భవాంబుధిమ్ ॥ ౫౮

భౌమవారే యదాదర్శ స్తదాయః శ్రాద్ధదో నరః ।
కేదారకుండ మాసాద్య గయాశ్రాద్ధేన కింతతః ॥ ౫౯

కేదారం గంతుకామస్య బుద్ధి ర్దేయా నరైరియం ।
కాశ్యాం స్పృశం స్త్వం కేదారం కృతకృత్యో భవిష్యసి ॥ ౬౦

చైత్రకృష్ణ చతుర్దశ్యా ముపవాసం విధాయచ ।
త్రిగండూషా న్పిబన్నాప్రితః హృల్లింగ మధితిష్ఠతి ॥ ౬౧

కేదారోదక పానేన యథా తత్రఫలం భవేత్ ।
తథాత్ర జాయతే పుంసాం స్త్రీణాంచాపి నసంశయః ॥ ౬౨

కేదార భక్తం సంపూజ్య వాసోన్న ద్రవిణాదిభిః ।
ఆజన్మ జనితం పాపం త్యక్త్వా యాతి మమాలయమ్ ॥ ౬౩

ఆషణ్మాసం త్రికాలం యః కేదారేశం నమస్యతి ।
తం నమస్యంతి సతతం లోకపాలా యమాదయః ॥ ౬౪

కలౌ కేదారమాహాత్మ్యం యోపి కోపి సవేత్స్యతి ।
యోవేత్స్యతి సపుణ్యాత్మా సర్వాం వేత్స్యతి సధ్రువం ॥ ౬౫

కేదారేశం సకృద్దృష్ట్వా దేవి మేఽనుచరోభవేత్ ।
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కేదారేశం విలోకయేత్ ॥ ౬౬

చిత్రాంగదేశ్వరం లింగం కేదారాదుత్తరే శుభం ।
తస్యార్చనాన్నరో నిత్యం స్వర్గభోగానుపాశ్నుతే ॥ ౬౭

కేదారాద్దక్షిణే భాగే నీలకంఠ విలోకనాత్ ।
సంసారోరగ దష్టస్య తస్యనాస్తి విషాద్భయమ్ ॥ ౬౮

తద్వాయవ్యేఽంబరీషేశో నర స్తదవలోకనాత్ ।
గర్భవాసం నచాప్నోతి సంసారే దుఃఖసంకులే ॥ ౬౯

ఇంద్రద్యుమ్నేశ్వరం లింగం తత్సమీపే సమర్చ్యచ ।
తేజోమయేన యానేన సస్వర్గభువి మోదతే ॥ ౭౦

తద్దక్షిణే నరో దృష్ట్వా లింగం ..లం జరేశ్వరం ।
జరాంకాలం వినిర్జిత్య మమలోకే వసేచ్చిరం ॥ ౭౧

దృష్ట్వా క్షేమేశ్వరం లింగ ముదక్ చిత్రాంగదేశ్వరాత్ ।
సర్వత్ర క్షేమ మాప్నోతి లోకేఽత్రచ పరత్రచ ॥ ౭౨

॥స్కంద ఉవాచ॥

దేవదేవేన వింధ్యారే కేదారమహిమా మహాన్ ॥
ఇత్యాఖ్యాయి పురాంబాయై మయా తేపి నిరూపితః ॥ ౭౩

కేదారేశ్వర లింగస్య శ్రుత్వోత్పత్తిం కృతీనరః ।
శివలోక మవాప్నోతి నిష్పాపో జాయతే క్షణాత్ ॥ ౭౪

ఇతిశ్రీ స్కందపురాణే కాశీఖండే కేదారమహిమాఖ్యానం నామ సప్తసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥౭౭॥

॥పార్వత్యువాచ॥

ఆనందకాననే శంభో యల్లింగం పుణ్యవర్ధనం ।
యన్నామ స్మరణాదేవ మహాపాతక సంక్షయః ॥ ౧

యత్సేవ్యం సాధకై ర్నిత్యం యత్రప్రీతి రనుత్తమా ।
యత్ర దత్తం హుతం జప్తం ధ్యాతం భవతి చాక్షయమ్ ॥ ౨

యస్య సంస్మరణాదేవ యల్లింగస్య విలోకనాత్ ।
యల్లింగప్రణతే శ్చాపి యస్య సంస్పర్శనా దపి ॥ ౩

పంచామృతాది స్నపన పూర్వాద్యస్యార్చనాదపి ।
తల్లింగ కథయేశాన భవే చ్ఛ్రేయః పరంపరా ॥ ౪

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఇతి దేవీసముదితం సమాకర్ణ్య ఘటోద్భవ ।
సర్వజ్ఞేన యదాఖ్యాతం తదాఖ్యాస్యామి తేశృణు ॥ ౫

॥దేవదేవ ఉవాచ॥

ఉభే భవత్యా యత్పృష్టం భవబంధ విమోక్షకృత్ ।
తతోఽహం కథయిష్యామి లింగం స్థిరమనా భవ ॥ ౬

ఆనందకాననే చాత్ర రహస్యం పరమం మమ ।
నమయా కస్యచి ద్ఖ్యాతం నప్రష్టుం వేత్తికశ్చన ॥ ౭

సంతిలింగా న్యనేకాని మమానందవనే ప్రియే ।
పరంత్వయా యథాపృష్టం యథావ త్తద్బ్రవీమి తే ॥ ౮

యత్రముక్తి స్వరూపా త్వం స్వయంతిష్ఠసి విశ్వగే ।
యత్ర తేనందన శ్చాస్తి క్షేత్రవిఘ్న విఘాతకృత్ ॥ ౯

మమాపి యేన త్రిపుర సమరే జయకాంక్షిణః ।
జయాశాపూరితా స్తుత్యా బహుమోదక దానతః ॥ ౧౦

యత్రాస్తి తీర్థ మహహ్యా త్పితృప్రీతి వివర్ధనం ।
యత్స్నానా ద్వజ్రహా వృత్ర వధపాపా ద్విముక్తవాన్ ॥ ౧౧

ధర్మాధికరణం యత్ర ధర్మరాజో హ్యవాప్తవాన్ ।
సుమహ్సరం తప స్తప్త్వా పరమేణ సమాధినా ॥ ౧౨

పక్షిణోపిహి యత్రాపుః జ్ఞానం సంసారమోచనం ।
రమ్యో హిరణ్మయో యత్ర బభూవ బహుపాద్ద్రుమః ॥ ౧౩

యల్లింగ దర్శనాదేవ దుర్దమో నామ పార్థివః ।
ఉద్వేజకోపి లోకానాం క్షణాద్ధర్మమతి స్త్వభూత్ ॥ ౧౪

తస్య లింగస్య మాహాత్మ్యం మావిర్భావంచ సుందరి ।
నిశామయాభిధాస్యామి మహాపాతక నాశనమ్ ॥ ౧౫

ధర్మపీఠం తదుద్దిష్ట మత్రానందవనే మమ ।
తత్పీఠదర్శనా దేవ నరః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧౬

పురా వివస్వతః పుత్రో యమః పరమసంయమీ ।
తప స్తతాప విపులం విశాలాక్షి తవాగ్రతః ॥ ౧౭

శిశిరే జలమధ్యస్థో వర్షా స్వభ్రావకాశకః ।
తపర్తౌ పంచవహ్నిస్థః కదాచిదితి త ప్తవాన్ ॥ ౧౮

పాదాగ్రాంగుష్ఠ భూస్పర్శీ బహుకాలం సతస్థివాన్ ।
పాదస్థితః సోపి ఏకదాచిద్బహ్వనేహసమ్ ॥ ౧౯

సమీరాభ్యవహర్తాసీ ద్బహుదిష్టం సదిష్టవాన్ ।
పపౌ సతు పిపాసుః సన్ కుశాగ్ర జలవిప్రుషః ॥ ౨౦

దివ్యాం చతుర్యుగీ మిత్థం సనినాయ తపశ్చరన్ ।
చతుర్గుణం దిదృక్షు ర్మాం పరమేణ సమాధినా ॥ ౨౧

తతోహం తస్య తపసా సంతుష్టః స్థిరచేతసః ।
యయౌ తస్మై వరాన్ దాతుం శమనాయ మహాత్మనే ॥ ౨౨

వటః కాంచన శాఖాఢ్యో య స్తప స్తాపసంతతిం।
దూరీచకార సుచ్ఛాయో బహుద్విజ సమాశ్రియః ॥ ౨౩

మందమంద మరుల్లోల పల్లవైః కరపల్లవైః ।
యోధ్వగా నధ్వసఃతప్తా నాహ్వయేదివ తాపహృత్ ॥ ౨౪

స్వాపురాగైః సురభిభిః స్వాదుభిశ్చ పచేలిమైః ।
ప్రీణయే దర్థిసార్థం యో వృత్తై ర్నిజఫలై రలమ్ ॥ ౨౫

తదధస్తా త్పరంవీక్ష్య తమహం తపనాంగజం ।
స్థాణు నిశ్చలవర్ష్మాణం నాసాగ్ర న్యస్తలోచనమ్ ॥ ౨౬

తపస్తేజోభి రుద్యద్భిః పరితః పరిధీకృతం ।
భానుమంత మివాకాశే సునీలే స్వేన తేజసా ॥ ౨౭

స్వాఖ్యాంకితం మహాలింగం ప్రతిష్ఠా ప్యాతిభక్తితః ।
స్వచ్ఛసూర్యోపలమయం తేజఃపుంజై రివార్చితమ్ ॥ ౨౮

సాక్షీకృత్యేవ తల్లింగం తప్యమానం మహత్తపః ।
ప్రత్యవోచం ధర్మరాజం వరం బ్రూహీతి భాస్కరే ॥ ౨౯

అలం తప్త్వా మహాభాగ ప్రసన్నోస్మి శుభవ్రత ।
నిశమ్య శనున శ్చేతి దృష్ట్వా మాం ప్రణనామహ ॥ ౩౦

చకార స్తవనం చాపి పరిహృష్టేంద్రియేశ్వరః ।
నిర్వ్యాజం ససమాధించ విస్పృజ్య బ్రధ్ననందనః ॥ ౩౧

॥ధర్మ ఉవాచ॥

నమోనమః కారణకారణానాం నమోనమః కారణవర్జితాయ ।
నమోనమః కార్యమయాయ తుభ్యం నమోనమః కార్యవిభిన్నరూప ॥ ౩౨

అరూపరూపాయ సమస్తరూపిణే పరాణురూపాయ పరాపరాయ ।
అపారపారాయ పరాబ్ధిపార ప్రదాయ తుభ్యం శశిమౌళయే నమః ॥ ౩౩

ఈశ్వరస్త్వం జగదీశ్వరస్త్వం గుణాత్మకస్త్వం గుణవర్జితస్త్వం ।
కాలాత్పరస్త్వం ప్రకృతేః పరస్త్వం కాలాయ కాలాత్ప్రకృతే నమస్తే ॥ ౩౪

త్వమేవ నిర్వాణ పదప్రదోసి త్వమేవ నిర్వాణ మనంతశక్తే ।
త్వమాత్మరూపః పరమాత్మరూప స్త్వమంతరాత్మాచ చరాచరస్య ॥ ౩౫

త్వత్తో జగత్త్వం జగదేవ సాక్షా జ్జగత్తదీయం జగదేకబంధో ।
హర్తా పితాత్వం ప్రథమో విధాతా విధాతృ విష్ణ్వీశ నమో నమస్తే ॥ ౩౬

మృడస్త్వమేవ శ్రితివర్త్మగేషు త్వమేవ భీమోఽశ్రితి వర్త్మషు ।
త్వం శంకరః సోమసుభక్తిభాజా ముగ్రోసి రుద్రత్వ మభక్తిభాజామ్ ॥ ౩౭

త్వమేవ శూలీ ద్విషతాం త్వమేవ వినమ్రచేతో వచసాం శివోసి ।
శ్రీకంఠ ఏకః స్వపదశ్రితానాం దురాత్మనాం హాలహలోగ్రకంఠః ॥ ౩౮

నమోస్తుతే శంకర శాంత శంభో నమోస్తుతే చంద్రకళావతంస ।
నమోస్తు తుభ్యం ఫణిభూషణాయ పినాకపాణేఽంధకవైరిణే నమః ॥ ౩౯

స ఏవ ధన్య స్తవ భక్తిభాగ్య స్తవార్చకో యః సుకృతీ స ఏవ ।
తవస్తుతిం యః కురుతే సదైవ సస్తూయతే దుశ్చ్యవనాది దేవైః ॥ ౪౦

కస్త్వా మిహస్తోతు మనంతశక్తే శక్నోతి మాదృగ్లఘు బుద్ధివైభవః ।
గిరాం నవాచా మిహగోచరో యః స్తుతి స్త్వయీయం నతి రేవయావత్ ॥ ౪౧

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఇతీర్య సూర్యస్య నుతోతిభక్త్యా నమః శివాయేతి సముచ్చరన్సః ।
కృతాంజలి న్మౌలి రతీవహృష్టః సహస్రకృత్వః ప్రణనామ శంభుం ॥ ౪౨

తతః శివ స్తంతపసాతిఖిన్నం నివార్య తాభ్యః ప్రణతిభ్య ఈశ్వరః ।
వరందదా సప్తతురంగ సూనవే త్వంధర్మరాజో భవ నామతోపి ॥ ౪౩

త్వమేవ ధర్మాధికృతః సమస్త శరీరిణాం స్థావరజంగమానాం ।
మయా నియుక్తోఽద్య దినాధికృత్యైః ప్రశాధి సర్వాన్మమ శాసనేన ॥ ౪౪

త్వం దక్షిణాయాశ్చ దిశోఽధినాథ స్త్వంకర్మసాక్షీభవ సర్వజంతోః ।
త్వద్దర్శితాధ్వాన ఇతో వ్రజంతు స్వకర్మయోగ్యాం గతి ముత్తమాధమాః ॥ ౪౫

త్వయా యదేతన్మమ భక్తిభాజా లింగం సమారాధిత మత్రధర్మ ।
తద్దర్శనా త్స్పర్శనతోఽర్చనాచ్చ సిద్ధిర్భవిష్య త్యచిరేణ పుంసామ్ ॥ ౪౬

ధర్మేశ్వరం యః సకృదేవ మర్త్యో విలోకయిష్య త్యవదాతబుద్ధిః ।
స్నాత్వా పురస్తేఽత్ర చ ధర్మతీర్థే నతస్య దూరే పురుషార్థసిద్ధిః ॥ ౪౭

కృత్వాప్యఘానా మిహయఃసహస్రం ధర్మేశ్వరం పశ్యతి దైవయోగాత్ ।
సహేత నోఽజాతు సనారకీం వ్యథాం కథాం తదీయాం దివికుర్వతేఽమరాః ॥ ౪౮

యోధర్మపీఠం ప్రతిఃభ్య కాశ్యాంస్వశ్రేయసే నోయతతేఽత్రమర్త్యః ।
కథం సధర్మత్వ మివాతితేజాః కరిష్యతి స్వం కృతకృత్యమేవ ॥ ౪౯

త్వయా యథాప్తా ఇహ ధర్మరాజమనోరథాస్తే గురుభి సపోభిః ।
తథైవ ధర్మేశ్వరభక్తిభాజాం కామాః ఫలిష్యంతి నసంశయోఽత్ర ॥ ౫౦

కృత్వాప్యఘాన్యేవ మహాంత్యపీహ ధర్మేశ్వరార్చాం సకృదేవ కుర్వన్ ।
కుతో బిభేతి ప్రియబంధురేవ తవత్వదీయార్చిత లింగభక్తః ॥ ౫౧

పత్రేణ పుష్పేణ జలేన దూర్వయా యోధర్మధర్మేశ్వర మర్చయిష్యతి ।
సపర్చయిష్యం త్యమృతాంధసస్తం మందారమాలాభి రతిప్రహృష్టాః ॥ ౫౨

త్వత్తో విభేష్యంతి కృతైనసో యే భయం నతేషాం భవితా కదాచిత్ ।
ధర్మేశ్వరార్చా రచనాం కరిష్యతాం హరిష్యతాం బంధుతయా మనస్తే ॥ ౫౩

యదత్ర దాస్యంతిహి ధర్మపీఠే నరా ద్యునద్యాం కృతమజ్జనాశ్చ ।
తదక్షయం భావియుగాంతరేపి కృతప్రణామా స్తవధర్మలింగే ॥ ౫౪

యే కార్తికేమాసి సితాష్టమీతిథౌ యాత్రాం కరిష్యంతి నరా ఉపోషితాః ।
రాత్రౌచ వై జాగరణం మహోత్సవైర్ధర్మేశ్వరే తే నపునర్భవా భువి ॥ ౫౫

స్తుతించ యేవై త్వదుదీరితా మిమాం
నరాః పఠిష్యంతి తవాగ్రతః క్వచిత్ ।
నిరేనస స్తే మమలోక గామినః ప్రాప్స్యంతితే వైభవతః సఖిత్వమ్ ॥ ౩౬

పునర్వరంబ్రూహి యథేప్సితం దదే తేజోనిధే ర్నందన ధర్మరాజ ।
అదేయ మత్రా స్తి నకించిదేవ తే విధేహి వాగుద్యమ మాత్రమేవ ॥ ౩౭

ప్రసన్నమూర్తిం సవిలోక్య శంకరం కారుణ్యపూర్ణం స్వమనోరథాభిథం ।
ఆనందసందోహ సరోనిమగ్నో వక్తుం క్షణంనైవ శశాక కించిత్ ॥ ౩౮

ఇతిశ్రీ స్కందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశమహిమాఖ్యానం
నామాష్టసప్తతితమోఽధ్యాయః ॥ ౭౮

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఆనందబాష్పసలిల రుద్ధకంఠం విలోక్య తం ।
మృడః పస్పర్శ పాణిభ్యాం సౌధాభ్యాంతు సుధాంబుధిః ॥ ౧

అథ తత్స్పర్శ సౌఖ్యేన ధర్మరాజో మహాతపాః ।
పునరంకురయామాస తపోగ్ని జ్వలితాం తనుమ్ ॥ ౨

తతః ప్రోవాచ సబ్రాధ్ని ర్దేవదేవ ముమాపతిం ।
ప్రసన్నవదనం శాంతం శాంతపారిషదావృతమ్ ॥ ౩

ప్రసన్నోసి యదీశాన సర్వజ్ఞ కరుణానిధే ।
కిమన్యేన వరేణాత్ర యత్త్వం సాక్షాత్కృతో మయా ॥ ౪

యంనవేదా విదుః సమ్య జ్నచ తా వేదపూరుషా ।
సోపి వరయోగ్యోస్మి తన్నాథ ప్రార్థయా మ్యహమ్ ॥ ౫

కింతాండజ డింభానా మమీషాం మధురబ్రువాం ।
వత్రప శ్చిర సాక్షిణాం మత్పురః ప్రాప్తజన్మనామ్ ॥ ౬

పితృభ్యాం పరిహీనానా మితిహాస కథావిదాం ।
త్వ క్త్రాహార విహారాణాం కీరాణాం వరదో భవ ॥

ఏతత్ప్రసూతిసమయే అమయేన ప్రపీడితా ।
శుకీ పంచత్వ మాపన్నా శుకః శ్యేనేన భక్షితః ॥

రక్షితానా మనాథానాం సదా మన్ముఖదర్శినాం ।
అనాథనాథ భవతా ద్వాచ్యయః శేషస్వరూపిణా ॥

ఇతి ధర్మవచః శ్రుత్వా పరోపకృతి నిర్మలం ।
తానాహూయ మునే శంభు ర్వినయావన తాననాన్ ॥

ఉవాచ ధర్మేత్రి ప్రీతః శుకశావా నిదంవచః ।
అయి పత్త్రిరథా బ్రూత సాధవో ధర్మసంగతాః ॥

కోవరో భవతాం దేయో ధర్మేశ పరిచారిణాం ।
సాధుసంసర్గ సంక్షీణ జన్మాంతర మహైనసామ్ ॥

ఇతి శ్రుత్వా మహేశస్య వచనం తే పతత్త్రిణః ।
ప్రోచుః ప్రణమ్య దేవేశం నమస్తే భవనాశన ॥

॥ పక్షిణ ఊచుః ॥

అనాథనాథ సర్వజ్ఞ కోవరో నః సమీహితః ।
ఇతో పి త్ర్యక్షయ త్సాష్ట త్రిర్యక్త్వేపి సమీక్షితాః ॥

లాభాః సంతూద్య మవతాం గిరీశేహ పరశ్శతాః ।
పరంపరోయం లాభోత్ర యత్త్వం దృగ్గోచరీభవేః ॥

యదేత ద్దృశ్యతే నాథ తత్సర్వం క్షణభంగురం ।
అభంగురో భవానేక స్త్వత్సపర్యా ప్యభంగురా ॥

విచిత్ర జన్మకోటీనాం స్మృతిరోష్నాత్ర పరిస్ఫురేత్ ।
ఏతత్తపస్వి రచిత లింగపూజా విలోకనాత్ ॥

దేవయోని రపిప్రాప్తా చిర మస్మాభిరీశితః ।
దివ్యాంగనాః సహస్రాణి తత్ర భుక్తాః స్వలీలయా ॥ ౧౮

ఆసురీ దానవీ నాగీ నైర్ఋతీ చాపి కైన్నరీ ।
విద్యాధరీ చ గాంధర్వీ యోని రస్మాభి రార్జితా ॥ ౧౯

సర్వత్వే భూపతిత్వంచ పరిప్రాప్త మనేకశః ।
జలే జలచరత్వంచ స్థలే చ స్థలచారితా ॥ ౨౦

వనే వనౌకసో జాతా గ్రామేషు గ్రామవాసినః ।
దాతారో యాచితారశ్చ రక్షితారశ్చ ఘాతుకాః ॥ ౨౧

సుఖినోపి వయం జాతా దుఃఖినో వయ మస్మచ ।
జేతారశ్చ వయంజాతాః పరాజేతార ఏవచ ॥ ౨౨

అధీనోపి మూర్ఖాశ్చ స్వామినః సేవకా అపి ।
చతుర్షు భూతగ్రామేషు ఉత్తమాధమ మధ్యమాః ॥ ౨౩

అభ్రామభూరిశః శంభో నక్వాపి స్థైర్యమాగతాః ।
ఇతో యోనే స్తతో యోనౌ తతోయోనే స్తతోన్యతః ॥ ౨౪

పినాకిన్ క్వాపి నప్రాపి సుఖలేశో మనాగపి ।
ఇదానీం పుణ్యసంభారై ర్ధర్మేశ్వర విలోకనాత్ ॥ ౨౫

తాపనేః సుతపోవహ్ని జ్వాలా ప్రజ్వలితైనసః ।
సంవీక్ష్య త్ర్యక్షి సాక్షాత్త్వాం కృతకృత్యా బభూవిమ ॥ ౨౬

రక్షాపిచే ద్వరోదేయ స్తిర్యక్ష్వస్మాసు ధూర్జటే ।
కృపణేష్వపి శోచ్యేషు జ్ఞానం సర్వజ్ఞ దేహితత్ ॥ ౨౭

యేన జ్ఞానేన ముక్తాః స్మోఽ ముష్మా త్సంసారబంధనాత్ ।
సంత్రితాః ప్రాకృతైః పాశై రదుర్భేద్యైశ్చ మాదృశైః ॥ ౨౮

ఐంద్రంపదం నవాంఛామో నచాంద్రం నాన్యదేవహి ।
వాంఛామః కేవలం మృత్యుం కాశ్యాం శంభోఽపునర్భవమ్ ॥ ౨౯

త్వత్సాన్నిధ్యా ద్విజానీమః సర్వజ్ఞ సకలం వయం ।
యథా చందనసంసర్గా త్సర్వే సురభయో ద్రుమాః ॥ ౩౦

ఏతదేవ పరంజ్ఞానం సంసారోచ్ఛిత్తి కారణం ।
వపు ర్విసర్జనం కాలే యత్రవానంద కాననే ॥ ౩౧

నిర్మథ్య విశ్వ గ్వాగ్జాలం సారభూత మిదంపరం ।
బ్రహ్మణోదీరితం పూర్వం కాశ్యాం ముక్తి స్తనుత్యజామ్ ॥ ౩౨

యద్వాచ్యం బహుభిర్గ్రంథై స్తదష్టాభి రిహాక్షరైః ।
హరిణోక్తం రవిపురః కైవల్యం కాశిసంస్థితా ॥ ౩౩

యాజ్ఞవల్క్యో మునివరః ప్రోక్తవా న్మునిసంసది ।
రవే రధీత్య నిగమా న్కాశ్యా మంతే పరంపదమ్ ॥ ౩౪

స్వామినాపి జగద్ధాత్రీ పురతో మందరాచలే ।
ఇదమేవ పురా ప్రోక్తం కాశీనిర్వాణ జన్మభూః ॥ ౩౫

కృష్ణద్వైపాయనోప్యేవం శంభో వక్ష్యతి నాన్యథా ।
యత్రవిశ్వేశ్వరః సాక్షా న్ముక్తి స్తత్ర పదేపదే ॥ ౩౬

వదంత్యన్యేపి మునయ స్తీర్థ సంన్యాసకారిణః ।
చిరంతనా లోమశాద్యాః కాశికా ముక్తికాశికా ॥ ౩౭

వయమప్యేవం జానీమో యత్రస్వర్గ తరంగిణీ ।
ఆనందకాననే శంభో ర్మోక్ష స్తత్రైవ నిశ్చితమ్ ॥ ౩౮

భూతం భావి భవిష్యం య త్స్వర్గే మర్త్యే రసాతలే ।
తత్సర్వ మేవ జానీమో ధర్మేశానుగ్రహా త్పరాత్ ॥ ౩౯

అతో హిరణ్యగర్భోక్తం హరిప్రోక్తం మునీరితం ।
భవతోక్తం చనిఖిలం శంభో జానీమహే వయమ్ ॥ ౪౦

కరామలకవ త్సర్వ మేతద్బ్రహ్మాండ గోలకం ।
అస్మద్వాగ్గోచరేఽప్యేవ ధర్మపీఠ నిషేవణాత్ ॥ ౪౧

ధర్మరాజస్య తపసా తిర్యఞ్చోఽపి వయంవిభో।
జాతాఃస్మ నిర్వికల్పంహి సర్వజ్ఞానస్య భాజనం॥ ౪౨

మధురం మృదులం సత్యం స్వప్రమాణం సుసంస్కృతం।
హితం మితం సదృష్టాంతం శ్రుత్వా పక్షిసుభాషితమ్॥ ౪౩

దేవోఽతి విస్మయాపన్నో ఉవర్ణయ త్ప్రీతగౌరవం।
త్రైలోక్యనగరే చాత్ర కాశీరాజ గృహంమమ॥ ౪౪

తత్రాఽపి భోగభవన మనర్ఘ్య మణినిర్మితం।
మోక్షలక్ష్మీ విలాసాఖ్యః ప్రాసాదో మేతిశర్మభూః॥ ౪౫

పతత్రిణోఽపి ముచ్యంతే యంకుర్వాణాః ప్రదక్షిణం।
స్వేచ్ఛయా విచరంతః ఖే ఖేచరాఅపి దేవతాః॥ ౪౬

మోక్షలక్ష్మీ విలాసాఖ్య ప్రాసాదస్య విలోకనాత్।
శరీరాద్దూరతో యాతి బ్రహ్మహత్యాపి సాన్యథా॥ ౪౭

మోక్షలక్ష్మీ విలాసస్య కలశో యై ర్నిరీక్షితః।
నిధానకలశా స్తాంస్తు నముంచంతి పదేపదే॥ ౪౮

దూరతోపి పతాకాపి మమప్రాసాద మూర్ధగా।
నేత్రాతిథీకృతా యైస్తు నిత్యం తేఽతిథయో మమ॥ ౪౯

భూమిం భిత్త్వా స్వయంజాత స్తత్ప్రాసాద మిషేణహి।
ఆనందాఖ్యస్య కందస్య కోప్యేష పరమోంకురః॥ ౫౦

బ్రహ్మాస్థావరాంతాని యత్రరూపా ణ్యనేకశః।
మామీవోపాసతే నిత్యం చిత్రం చిత్రగతాన్యపి॥ ౫౧

ససౌధో మేఖిలే లోకే స్థానంపర మనిర్వృతేః।
రతిశాలా సమే రమ్యా సమే విశ్వాసభూమికా॥ ౫౨

మమ సర్వగతస్యాపి ప్రాసాదోఽయం పరాస్పదం।
పరం బ్రహ్మ యదామ్నాతం పరమోపనిషద్గిరా।
అమూర్తం తదహం మూర్తో భూయాం భక్తకృపావశాత్॥ ౫౩

నైఃశ్రేయస్యాః శ్రియో ధామ తద్యామ్యాం మండపో స్తిమే ।
తత్రాహం సతతం తిష్ఠే త్తత్సదో మండపంమమ ॥ ౫౪

నిమేషార్ధ ప్రమాణంచ కాలంతిష్ఠతి నిశ్చలః ।
తత్రియస్తే నవై యోగః సమభ్యస్తః సమాఃశతమ్ ॥ ౫౫

నిర్వాణమండపం నామ తత్థ్సానం జగతీతలే ।
తత్రార్చ్చం సంజపన్నే కాం లభే త్సర్వశ్రుతేఃఫలం ॥ ౫౬

ప్రాణాయామంతు యఃకుర్యా దప్యేకం ముక్తిమండపే ।
తేనాష్టాంగః సమభ్యస్తో యోగోఽన్యత్రాయుతంసమాః ॥ ౫౭

నిర్వాణమండపే యస్తు జపే దేకం షడక్షరం ।
కోటిరుద్రేణ జప్తేన యత్ఫలం తస్య తద్భవేత్ ॥ ౫౮

శుచిర్గంగాంభసి స్నాతో యోజపే చ్ఛతరుద్రియం ।
నిర్వాణమండపే జేయః సరుద్రో ద్విజవేషభృత్ ॥ ౫౯

బ్రహ్మయజ్ఞం సకృత్కృత్వా మమ దక్షిణమండపే ।
బ్రహ్మలోక మవాప్యాథ పరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి ॥ ౬౦

ధర్మశాస్త్రం పురాణాని సేతిహాసాని తత్రయః ।
పఠే న్నిరభిలాషః స న్నివసే న్మమవేశ్మని ॥ ౬౧

తిష్ఠే దింద్రియచాపల్య యోనివార్య క్షణం కృతీ ।
నిర్వాణమండపేన్యత్ర తేన తప్తం మహత్తపః ॥ ౬౨

వాయుభక్షణతో న్యత్ర యత్పుణ్యం శరదాం శతం ।
తత్పుణ్యం ఘటికార్ధేన మౌనం దక్షిణమండపే ॥ ౬౩

మితం కృష్ణలకేనాపి యోదద్యా న్ముక్తిమంటపే ।
స్వర్ణం సౌవర్ణయానేన సతు సంచరతే దివి ॥ ౬౪

ఉత్రైకం జాగరం కుర్యా ద్యస్మిన్కస్మిన్ దినేపి యః ।
ఉపోషితోర్చయే ల్లింగం ససర్వవ్రత పుణ్యభాక్ ॥ ౬౫

త్రత దత్వా మహాదానం త్రతకృత్వా మహావ్రతం।
౫౪ తతాధీత్యాఖిలం వేదం చ్యవతే ననకో దివః॥ ౬౬

ప్రయాణం కుర్వతే యస్య ప్రాణా మే ముక్తిమండపే।
౫౫ సమా మనుప్రవిష్టోత్ర తిష్ఠేద్యావ దహంఖలు॥ ౬౭

జలక్రీడాం సదాకుర్యాం జ్ఞానవాప్యాం సహోమయా।
౫౬ యదంబు పానమాత్రేణ జ్ఞానంజాయేత నిర్మలమ్॥ ౬౮

తజ్జలక్రీడన స్థానం మమప్రీతికరం మహత్।
౫౭ అముష్మిన్ రాజసదనే జాడ్యహృజ్జలపూరితమ్॥ ౬౯

తత్ప్రాసాద పురోభాగే మమశృంగార మండపః।
౫౮ శ్రీపీఠం తద్ధి విజ్ఞేయం నిఃశ్రీకశ్రీ సమర్పణం॥ ౭౦

మదర్థం తత్రయో దద్యాద్దుకూలాని శుచీన్యహో
౫౯ మాల్యాని సువిచిత్రాణి యక్షకర్దమ వంతిచ॥ ౭౧

నానానేపథ్య వస్తూని పూజోపకరణాఽన్యపి।
౬౦ స్వశ్రియాలంకృత స్తిష్ఠే ద్యత్రకుత్రాపి సత్తమః॥ ౭౨

నిర్వాణలక్ష్మీ ర్వృణుతే తంనిర్వాణ పదాప్తయే।
౬౧ యత్రకుత్రాపి నిధనం ప్రాప్నుయాదపి సద్ధ్రువమ్॥ ౭౩

మోక్షలక్ష్మీ విలాసాఖ్య ప్రాసాదస్యోత్తరే మమ।
౬౨ ఐశ్వర్య మండపం రమ్యం తత్రైశ్వర్యం దదామ్యహమ్॥ ౭౪

మత్ప్రాసాదైంద్ర దిగ్భాగే జ్ఞానమండప మస్తియత్।
౬౩ జ్ఞానం దిశామి సతతం తత్రమాం ధ్యాయతాం సతామ్॥ ౭౫

భవానీ రాజసదనే మమాస్తి హి మహానసం।
౬౪ యత్త్రోపహృతం పుణ్యం నిర్విశామి ముదైవ తత్॥ ౭౬

విశాలాక్ష్యా మహాసౌధే మమ విశ్రామభూమికా।
౬౫ తత్రసంసృతి ఖిన్నానాం విశ్రామం శ్రాణయామ్యహమ్॥ ౭౭

నియమస్నాన తీర్థంచ చక్రపుష్కరిణీ మమ।
తత్ర స్నానవతాం పుంసాం తన్నైర్మల్యం దిశామ్యహమ్ ॥ ౭౮

యదాహుః పరమం తత్త్వం యదాహు ర్బ్రహ్మసత్తమం।
స్వసంవేద్యం యదాహుశ్చ తత్తత్రాంతే దిశామ్యహమ్ ॥ ౭౯

యదాహు స్తారకం జ్ఞానం యదాహు రతినిర్మలం।
స్వాత్మారామం యదాహుశ్చ తత్త్రాంతే దిశామ్యహమ్ ॥ ౮౦

జగన్మంగల భూర్యాత్ర పరమా మణికర్ణికా।
విపాశయామి తత్రాహం కర్మభిః పాశితా న్పశూన్ ॥ ౮౧

నిర్వాణ శ్రాణనే యత్ర పాత్రాపాత్రం నచింతయే।
ఆనందకాననే తన్మే దానస్థానం దివానిశమ్ ॥ ౮౨

భవాంబుధౌ మహాగాధే ప్రాణినః పరిమజ్జతః।
భూత్వైవ కర్ణధారోంతే యత్ర సంతారయా మ్యహమ్ ॥ ౮౩

సౌభాగ్య భాగ్యభూర్యావై విఖ్యాతా మణికర్ణికా।
దదామి తస్యాం సర్వస్వ మగ్రజాయాఽంత్యజాయవా ॥ ౮౪

మహాసమాధి సంపన్నై ర్వేదాంతార్థ నిషేవిభిః।
దుష్ప్రాపోన్యత్ర యోమోక్షః శ్వోచ్చైరపి సలభ్యతే ॥ ౮౫

దీక్షితోవా దివాకీర్తిః పండితోవా ప్యపిపండితః।
తుల్యోమే మోక్షదీక్షాయాం సంప్రాప్య మణికర్ణికాం ॥ ౮౬

యత్త్యాగే న్యత్ర కృపణ స్తాం ప్రాప్యమణి కర్ణికాం।
దదామి జంతుమాత్రాయ సర్వస్వం చిరసంచితమ్ ॥ ౮౭

యది దైవాదిహ ప్రాప్త స్త్రీసంయోగోఽ తిదుర్ఘటః।
అవిచారం తదాదేయం సర్వస్వం చిరసంచితమ్ ॥ ౮౮

శరీరమథ సంపత్తి రథసా మణికర్ణికా।
త్రిసంయోగోయ మప్రాప్యో దేవై రింద్రాదికైరపి ॥ ౮౯

పునఃపున ర్విచార్యేతి జంతుమాత్రేభ్య ఏవచ।
నిర్వాణలక్ష్మీం యచ్ఛామి సదోపమణికర్ణికమ్॥ ౯౦

ముక్తిదానమహీ సామే వారాణస్యాం మహీయసీ।
తన్మహీరజసా సామ్యం త్రిలోక్యాపి నచోద్వహేత్॥ ౯౧

పరం లింగార్చనస్థాన షవిముక్తేశ్వరేశ్వరం।
తత్ర పూజాం సకృత్కృత్వా కృతకృత్యో నరోభవేత్॥ ౯౨

యం పాశు పతీం సంధ్యాం కుర్యాం పశుపతీశ్వరే।
విభూతిధారణా త్తత్ర పశుపాశై ర్నబధ్యతే॥ ౯౩

ప్రాతఃసంధ్యాం కరోమ్యేవ సదోంకార నికేతనే।
తత్రైకాపి కృతా సంధ్యా సర్వపాతక కృంతనీ॥ ౯౪

వసామి కృత్తివాసేహం సదా ప్రతిచతుర్దశి।
అత్ర జాగరణం కృత్వా చతుర్దశ్యాం నగర్భభాక్॥ ౯౫

రత్నేశ్వరో ర్చితో దద్యా న్మహారత్నాని భక్తితః।
రత్నైః సమర్చ్య తల్లింగం స్త్రీరత్నాది లభేన్నరః॥ ౯౬

విష్టపత్రితయాంతస్థో ప్యహం లింగే త్రివిష్టపే।
తిష్ఠామి సతతం భక్తం మనోరథ సమృద్ధయే॥ ౯౭

విరజస్కం మహాపీఠం తత్ర సంసేవ్య మానవః।
విరజా జాయతే నూనం చతుర్నద కృతోదకః॥ ౯౮

మహాదేవే మహాపీఠం మహా సాధకసిద్ధిదం।
తత్పీఠదర్శనా దేవ మహాపాపైః ప్రముచ్యతే॥ ౯౯

పితృప్రీతిప్రదం పీఠం వృషభధ్వజ సంజ్ఞకం।
పితృతర్పణకృ త్తత్ర పితౄాం స్తారయతి క్షణాత్॥ ౧౦౦

ఆదికేశవపీఠే హ మాదికేశవ రూపధృక్.।
శ్వేతదీపం నయేభక్తా వైష్ణవా నతివల్లభాన్॥ ౧

తత్రై శివ మంగలాపీఠే సర్వమంగల దాయిని।
ఉపపంచనదే తీర్థే భక్తాన్ సంతారయామ్యహమ్ ॥ ౨

బిందుమాధవరూపేణ యత్రాహం వైష్ణవాన్జనాన్ ।
నయే పంచనదస్నాతాం స్తద్విష్ణోః పరమంపదమ్ ॥ ౩

పంచముద్రే మహాపీఠే యే వీరేశ్వర సేవకాః ।
తేషాం పరమనిర్వాణం కాలేనాల్పేన జాయతే॥ ౪

తత్ర సిద్ధేశ్వరీ పీఠే చంద్రేశ్వర సమీపతః ।
తత్ర సన్నిధికర్తృణాం సిద్ధిః షణ్మాసతో భవేత్॥ ౫

కాశ్యాంచ యోగినీ పీఠే యోగసిద్ధి విధాయినీ ।
సిద్ధీ రుచ్చాటనాద్యాశ్చ కైర్నలబ్ధాః సుసాధకైః ॥ ౬

అనేకానీహ పీఠాని సంతికాశ్యాం పదేపదే ।
పరం ధర్మేశపీఠస్య కాచిచ్ఛక్తి రనుత్తమా ॥ ౭

యత్రామీ బాలకీరాశ్చ నిర్మలజ్ఞాన భాజనం।
ఆసుః సదుపదేశాన్మే త్రాతత్రాతేతి భాషిణః ॥ ౮

ఏతద్ధర్మేశ్వరం పీఠం త్యజామ్యద్య దినావధి ।
నకదాచి త్తరణిజ త్వత్తపోవన ముత్తమమ్ ॥ ౯

మమానుగ్రహతః కీరా నేతాన్పశ్య రవేఃసుత ।
దివ్యం విమాన మారుహ్య గంతారో మత్పురం మహత్ ॥ ౧౦౦

తత్రభుక్త్వా చిరంభోగాన్ జ్ఞానం ప్రాప్య మయేరితం।
ఇహముక్తి మవాప్స్యంతి త్వత్సంసర్గాతినిర్మలాః ॥ ౧౦౧

ఇత్యుక్తవతి దేవేశే కైలాసశిఖరోపమం।
దివ్యం విమానమాపన్నం రుద్రకన్యా పరిష్కృతమ్ ॥ ౧౦౨

ఆరుహ్య తేన యానేన దివ్యరూపధరాః ఖగాః ।
కైలాసమభిసంజగ్ముర్ధర్మమాపృచ్ఛ్య తేఽమలాః ॥ ౧౦౩

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశాఖ్యానం నామైకోనాశీతితమోఽధ్యాయః ౭౯

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

కుంభోద్భూత తదాశ్చర్యం విలోక్య జగదంబికా।
ఉవాచ శంభుం ప్రణతా ప్రణతార్తిహరం పరమ్ ॥ ౧

॥ అంబికోవాచ ॥

అస్య పీఠస్య మాహాత్మ్యం మహాదేవ మహేశ్వర।
తిరశ్చామపి యద్ జ్ఞాతం జ్ఞానం సంసార మోచనమ్ ॥ ౨

అహః ప్రభావం విజ్ఞేయం ధర్మపీఠస్య ధూర్జటే।
ధర్మేశ్వరసమీపేఽహం స్థాస్యామ్యద్య దినావధి ॥ ౩

అత్రలింగేతు యేభక్తా స్త్రియోవా పురుషాస్తువా।
తేషామభీష్టాం సంసిద్ధిం సాధయిష్యామ్యహం సదా ॥ ౪

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

సాధుకృతం త్వయాదేవి కృతవత్యా పరిగ్రహం।
అస్యేహ ధర్మపీఠస్య మనోరథ కృతః సతామ్ ॥ ౫

తవైవ విశ్వభోక్తారో విశ్వమాన్యా స్తవైవహి।
త్వాం విశ్వభుజా మత్ర పూజయిష్యంతి మానవాః ॥ ౬

విశ్వే విశ్వభుజే విశ్వ స్థిత్యుత్పత్తి లయ ప్రదే।
త్వదర్చకా శ్చాత్ర భవిష్యం త్యమలాత్మగాః ॥ ౭

మనోరథ తృతీయాయాం యస్తే భక్తిం విధాస్యతి ।
తన్మనోరథ సంసిద్ధి ర్భవిత్రీ మదనుగ్రహాత్ ॥ ౮

నారీవా పురుషోవాథ త్వద్వ్రి తాచరణా త్ప్రియే ।
మనోరథా నిహప్రాప్య జ్ఞానమంతేచ లప్స్యతే ॥ ౯

॥ దేవ్యువాచ ॥

మనోరథతృతీయాయాం వ్రతం కీదృక్కథాకథం ।
కింఫలం కైఃకృతంనాథ కథయైత త్కృపాం కురు ॥ ౧౦

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

శృణుదేవి యథాపృష్టం భవత్యా భవతారిణి ।
మనోరథవ్రతం చైత ద్గుహ్యా ద్గుహ్యతరం పరమ్ ॥ ౧౧

పులోమతనయా పూర్వం తతాప పరమంతపః ।
కించిన్మనోరథం ప్రాప్తం నదాప తపసఃఫలం ॥ ౧౨

అపూపుజ త్తతోమాం సా భక్త్యా పరమయా ముదా ।
గీతేన సరహస్యేన కలకంఠీకలేనహి ॥ ౧౩

తద్గానేనాతిసంతుష్టో మృదునా మధురేణచ ।
సుతాలేన సురంగేణ ధాతుమాత్రా కలావతా ॥ ౧౪

ప్రోవాచ త్వంవరంబ్రూహి ప్రసన్నోస్మి పులోమజే ।
అనేనచ సుగీతేన త్వనయా లింగపూజయా ॥ ౧౫

॥ పులోమజోవాచ ॥

యదిప్రసన్నో దేవేశ తదాయో మేమనోరథః ।
తం పూరయ మహాదేవ మహాదేవీ మహాప్రియ ॥ ౧౬

CENTRAL LIBRARY

సర్వదేవేషు యోమాన్యః సర్వదేవేషు సుందరః ।
యాయజ్వాకేషు సర్వేషు యః శ్రేష్ఠః సోస్తు మేపతిః ॥ ౧౭

యథాభిలషితం రూపం యథాభిలషితం సుఖం ।
యథాభిలషితం చాయుః ప్రసన్నోదేహి మేభవ ॥ ౧౮

యదాయదాచ పత్యామే సంగః స్యాద్రతుస్సఖేచ్ఛయా ।
తదాతదాచ తందేహం త్యక్త్వాన్యం దేహమాప్నుయామ్ ॥ ౧౯

సదాచ లింగపూజాయాం మమభక్తి రనుత్తమా ।
భవభూయా ద్భవహర జరామరణ హారిణీ ॥ ౨౦

భర్తుర్వ్యయేపి వై ధవ్యం క్షణమాత్ర మపీహన ।
మమభావి వహాదేవ పాతివ్రత్యంచ యాతు మా ॥ ౨౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఇమం మనోరథం తస్యాః పౌలోమ్యాః పురసూదనః ।
సమాకర్ణ్య క్షణంస్థిత్వా ప్రాహేశో విస్మయాన్వితః ॥ ౨౨

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

పులోమకన్యే యత్త్వైష త్వయాకారి మనోరథః ।
లప్స్యసే వ్రతచర్యాత స్తత్కురుష్వ జితేంద్రియే ॥ ౨౩

మనోరథతృతీయాయా శ్చరణేన భవిష్యతి ।
తత్రాప్తయే వ్రతంవక్ష్యే తద్విధేహి యథోదితమ్ ॥ ౨౪

తేన వ్రతేన చీర్ణేన మహా సౌభాగ్యదేనతు ।
అవశ్యం భవితా బాలే తవచైవం మనోరథః ॥ ౨౫

॥ పులోమకన్యోవాచ ॥

కారుణ్యవారిధే శంభో ప్రణతప్రాణి సర్వద ।
కిమూర్తికాథ కాశక్తిః కాపూజ్యా తత్ర దేవతా ॥ ౨౬

కదాచ తద్విధాతవ్య మితి కర్తవ్యతాచ కా ।
ఇత్యాకర్ణ్య శివోవాక్యం తాంతు ప్రణిజగాదహ ॥ ౨౭

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

మనోరథ తృతీయాయాం వ్రతం పౌలోమి తచ్ఛుభం ।
పూజ్యా విశ్వభుజా గౌరీ భుజవింశతి శాలినీ ॥ ౨౮

వరదోఽభయహస్తశ్చ సాక్షసూత్రః సమోదకః ।
దేవ్యాః పురసా ప్ర్వతినా పూజ్య ఆశావినాయకః ॥ ౨౯

చైత్రశుక్ల తృతీయాయాం కృత్వావై దంతధావనం ।
సాయంతనీంచ నిర్వర్త్య నాతితృప్త్యా భుజిక్రియామ్ ॥ ౩౦

నియమంచేతి గృహ్ణీయా జ్జితక్రోధో జితేంద్రియః ।
సంత్యక్తాస్పృశ్యసంస్పర్శ శుచి స్తద్గతమానసః ॥ ౩౧

ప్రాతర్వ్రతం చరిష్యామి మాత ర్విశ్వభుజేనఘే ।
విధేహి తత్ర సాంనిధ్యం మన్మనోరథ సిద్ధయే ॥ ౩౨

నియమంచేతి సంగృహ్య స్వపేద్రాత్రౌ శుభంస్మరన్ ।
ప్రాతరుత్థాయ మేధావీ విధాయావశ్యకం విధిమ్ ॥ ౩౩

శౌచ మాచమనం కృత్వా దంతకాష్ఠం సమాదదే ।
అశోక వృక్షస్య శుభం సర్వశోకనిశాతనమ్ ॥ ౩౪

నిత్యంతనంచ నిష్పాద్య విధిం విధివిదాంవరః ।
స్నాత్వా శుద్ధాంబరః సాయం గౌరీపూజాం సమాచరేత్ ॥ ౩౫

ఆదౌ వినాయకం పూజ్య ఘృతపూరా న్నివేద్యచ ।
తతోర్చయే ద్విశ్వభుజా మశోకకుసుమైః శుభైః ॥ ౩౬

అశోకవర్తి నైవేద్యై ర్ధూపై శ్చాగురు సంభవైః ।
కుంకుమేనానులిప్యాదా వేకభుక్తం తతశ్చరేత్ ॥ ౩౭

అశోకవర్తిసహితై ర్ఘృతపూరై ర్మనోహరైః ।
౨౭ ఏవం చైత్రతృతీయాయాం వ్యతీతాయాం పులోమజే ॥ ౩౮

రాధాదిఫాల్గునాంతాసు తృతీయాసు వ్రతం చరేత్ ।
క్రమేణ దంతకాష్ఠాని కథయామి తవానఘే ॥ ౩౯

అనులేపన వస్తూని కుసుమాని తథైవచ ।
౨౮ నైవేద్యాని గజాస్యస్య దేవ్యాశ్చాపి శుభవ్రతే ॥ ౪౦

అన్నాని చైకభుక్తస్య శ్రుణు తానిఫలాప్తయే ।
౨౯ జంబ్వపామార్గ ఖదిర జాతీ చూత కదంబకమ్ ॥ ౪౧

ప్లక్షోదుంబర ఖర్జూరీ బీజపూరీ సదాడిమీ ।
౩౦ దంతకాష్ఠ ద్రుమా ఏతే వ్రతినః సముదాహృతాః ॥ ౪౨

సిందూరాగురు కస్తూరీ చందనం రక్తచందనం ।
౩౦ గోరోచనా దేవదారు పద్మాక్షంచ నిశాద్వయమ్ ॥ ౪౩

ప్రీత్యానులేపనం బాలే యక్షకర్దమ సంభవం ।
౩౨ సర్వేషా మప్యలాభేచ ప్రశస్తో యక్ష కర్దమః ॥ ౪౪

కస్తూరికాయా ద్వౌభాగౌ ద్వౌభాగౌ కుంకుమస్య చ ।
౩౩ చందనస్య త్రయోభాగాః శశినస్త్వేక ఏవహి ॥ ౪౫

యక్షకర్దమ ఇత్యేష సమస్త సురవల్లభః ।
౩౪ అనులిప్యాథ కుసుమై రర్చయే ద్వచ్మి తాన్యపి ॥ ౪౬

పాటలీ మల్లికా పద్మ కేతకీ కరవీరకైః ।
౩౫ ఉత్పలై రాజచంపైశ్చ నంద్యావర్తైశ్చ జాతిభిః ॥ ౪౭

కుమారీభిః కర్ణికారై రలాభే తచ్ఛదైః సహ ।
౩౬ సుగంధిభిః ప్రసూనౌఘైః సర్వాలాభేపి పూజయేత్ ॥ ౪౮

కరంభో దధిభక్తంచ సచూత రసమండకాః ।
౩౭ పేణికా వటకాశ్చైవ పాయసంచ సశర్కరమ్ ॥ ౪౯

సముద్గం సఘృతం భక్తం కార్తికే తునివేదయేత్ ।
ఇండేరికాశ్చ లడ్డూకా మాఘే లంపసికా శుభా ॥ ౫౦

ముష్టికాః శర్కరాగర్భాః సర్పిషా పరిసాధితాః ।
నివేద్యాః ఫాల్గునే దేవ్యై సార్ధం విఘ్నజితా ముదా ॥ ౫౧

నివేదయే ద్యదన్నంహి ఏకభక్తేపి తత్మృతం ।
అస్య న్నివేద్యసంమూఢో భుంజానోఽన్యత్పతే దధః ॥ ౫౨

ప్రతిమాసం తృతీయాయా మేవ మారాధ్య వత్సరం ।
వ్రతసంపూర్తయే కుర్యాః త్థండిలేఽగ్నిసమర్చనం ॥ ౫౩

జాతవేదస మంత్రేణ తిలాజ్యద్రవిణేనచ ।
శత మష్టాధికం హోమం కారయే ద్విధినా వ్రతీ ॥ ౫౪

సదైవ నక్తే పూజోక్తా సదా నక్తేతు భోజనం ।
నక్తఏవహి హోమోఽయం నక్తఏవ క్షమాపనమ్ ॥ ౫౫

గృహాణ పూజాం మే భక్త్యా మాతర్విఘ్న జితాసహ ।
నమోస్తు తేవిశ్వభుజే పూరయాశు మనోరథమ్ ॥ ౫౬

నమో విఘ్నకృతే తుభ్యం నమఆశా వినాయక ।
త్వంవిశ్వ భుజయాసార్ధం మమదేహి మనోరథమ్ ॥ ౫౭

ఏతౌ మంత్రౌ సముచ్చార్య పూజ్యౌ గౌరీవినాయకౌ ।
ప్రత్యక్షమాపనే దేయః పర్యంకస్తులి కాన్వితః ॥ ౫౮

ఉపధాన్యా సమాయుక్తో దీపీదర్పణ సంయుతః
ఆచార్యంచ సపత్నీకం పర్యంక ఉపవేశ్యచ ॥ ౫౯

వ్రతీ సమర్చయేద్వస్త్రైః కరకర్ణ విభూషణైః ।
సుగంధచందనై ర్మాలై ర్దక్షిణాభిర్ముదాన్వితః ॥ ౬౦

దద్యాత్పయస్వినీం గాంచ వ్రతస్య పరిపూర్తయే ।
తథోపభోగ వస్తూని చ్ఛత్రోపానత్కమండలుమ్ ॥ ౬౧

మనోరథ తృతీయాయా వ్రతమేత న్మయాకృతం ।
న్యూనాతిరిక్తం సంపూర్ణ మేతదస్తు భవద్గిరా ॥ ౬౨

ఇత్యాచార్యం సమాపృచ్ఛ్య తథేత్యుక్తశ్చ తేనవై ।
ఆసీమాంత మనువ్రజ్య దత్వాన్యేభ్యోపి శక్తితః ॥ ౬౩

నక్తం సమాచరే త్తోపి తైః సార్ధం సుప్రీత మానసః ।
ప్రాతశ్చతుర్థ్యాం సంభోజ్య చతురశ్చ కుమారకాన్ ॥ ౬౪

అభ్యర్చ్య గంధమాల్యాద్యై ర్ద్వా దశాపి కుమారికాః ।
ఏవంసంపూర్ణతాం యాతి వ్రతమేత త్సునిర్మలమ్ ॥ ౬౫

కార్యం మనోరథా వాప్త్యై సర్వై రేతద్వ్రతం శుభం ।
పత్నీం మనోరమాం కుల్యాం మనోవృత్త్యను సారిణీమ్ ॥ ౬౬

తారిణీం దుఃఖసంసార సాగరస్య పతివ్రతాం ।
కుర్వన్నేత ద్వ్రతం వర్షం కుమారః ప్రాప్నుయా త్స్ఫుటమ్ ॥ ౬౭

కుమారీ పతిమాప్నోతి స్వాఢ్యం సర్వగుణాధికం ।
సువాసినీ లభేత్పుత్రా న్పత్యుః సౌఖ్య మఖండితమ్ ॥ ౬౮

దుర్భగా సుభగా స్యాచ్చ ధనాఢ్యాస్యా ద్దరిద్రిణీ ।
విధవాపి నవైధవ్యం పునరాప్నోతి కుత్రచిత్ ॥ ౬౯

గుర్విణీచ శుభంపుత్రం లభతే సుచిరాయుషం ।
బ్రాహ్మణో లభతే విద్యాం సర్వసౌభాగ్య దాయినీమ్ ॥ ౭౦

రాజ్యభ్రష్టో లభేద్రాజ్యం వైశ్యో లాభంచ విందతి ।
చింతితం లభతేశూద్రో వ్రతస్యాస్య నిషేవణాత్ ॥ ౭౧

ధర్మార్థీ ధర్మమాప్నోతి ధనార్థీ ధనమాప్నుయాత్ ।
కామీ కామా నవాప్నోతి మోక్షార్థీ మోక్షమాప్నుయాత్ ॥ ౭౨

యోయో మనోరథో యస్య సతతం విందతే ధ్రువం ।
మనోరథ తృతీయాయా వ్రతస్య చరణాద్వ్రతీ ॥ ౭౩

॥ స్కందఉవాచ ॥

ఇత్థంనిశమ్య శివతః శివా సంతుష్ట మానసా ।
పునఃపప్రచ్ఛ విశ్వేశం ప్రబద్ధకర సంపుటా ॥ ౨౪

అన్యత్ర యే వ్రతం చైత త్కరిష్యంతి సదాశివ ।
తే కథంపూజయిష్యంతి మాంచ ఆశావినాయకమ్ ॥ ౨౫

॥ శివ ఉవాచ ॥

సాధుపృష్టం త్వయాదేవి సర్వసందేహ భేదిని ।
వారాణస్యాం సమర్చ్యాత్వం విశ్వే ప్రత్యక్ష రూపిణీ ॥ ౨౬

ఆశావిఘ్న చితాసార్ధం సర్వాశా పూర్తికారిణా ।
హారిణానంత విఘ్నానాం మమ క్షేత్రశుభార్థినా ॥ ౨౭

క్షిప్ర మాగమయిత్వా చ నత్వాదూరం గతానపి ।
కృతకృత్యాన్విధాయాథ చింతితైః సుమనోరథైః ॥ ౨౮

అన్యత్ర వ్రతిభి ర్విశ్వే కాంచనీ ప్రతిమా తవ ।
పంచకృష్ణలకా దూర్ధ్వం కార్యా విఘ్న హృతోఽపిచ ॥ ౨౯

ఆచార్యా య వ్రతీదద్యా ద్వ్రితాంతే ప్రతిమాద్వయం ।
సకృత్కృతే వ్రతేచాస్మిన్ కృతకృత్యో వ్రతీభవేత్ ॥ ౩౦

తతః పులోమజా దేవి శ్రుత్వైత ద్వ్రత ముత్తమం ।
కృత్వా మనోరథం ప్రాప యథాభి వాంఛితం హృది ॥ ౩౧

అరుంధత్యా వసిష్ఠోపి లబ్ధోఽత్రి రనసూయయా ।
సునీత్యోత్తానపాదాచ్చ ధ్రువః ప్రాప్తోంఽగజో త్తమః ॥ ౩౨

సునీతే ర్దుర్భగత్వంచ పున రస్మాద్వ్రితాద్గతం ।
చతుర్భుజః పతిః ప్రాప్తః క్షీరనీరధి జన్మనా ॥ ౩౩

కింబహునా త్రేణ సుశ్రోణి కృతం యేన వ్రతం త్విదం ।
వ్రతానితేన సర్వాణి కృతాని ప్రతినా ధ్రువమ్ ॥ ౮౪

శ్రుత్వా ధీమా స్కథాం పుణ్యాం పున స్తద్గత మానసః ।
శుభబుద్ధి మవాప్నోతి పాపైరపి విముచ్యతేః ॥ ౮౫

ఇతిశ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశ్వరాఖ్యానే విశ్వభూజాశా వినాయక
ప్రశంసనే మనోరథ తృతీయా వ్రతాఖ్యానం నామాశీతి తమోధ్యాయః ॥౮౦

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

ధర్మతీర్థస్య మాహాత్మ్యం కీదృగ్దేవేన శంభునా ।
స్కందదేవ్యై సమాఖ్యాతం తదాఖ్యాహి కృపాంకురు ॥ ౧

॥ స్కందఉవాచ ॥

పింట్యోన్నతి హ్యాదాఖ్యామి ధర్మతీర్థ సముద్భవం ।
ఆకర్ణయ మహాప్రాజ్ఞ యథా దేవేన భాషితమ్ ॥ ౨

వృత్రంనిహత్య వృత్రారి ర్బ్రహ్మహత్యా మవాప్తవాన్ ।
అనంతప్తోథపప్రచ్ఛ ప్రాయశ్చిత్తం పురోహితమ్ ॥ ౩

॥ బృహస్పతి రువాచ ॥

యదిత్వం దేవరాజేమాం బ్రహ్మహత్యాం సుదుస్త్యజాం ।
అపానునుత్సు స్తద్యాహి కాశీంవిశ్వేశ పాలితాం ॥ ౪

నాన్యత్కించి త్క్వచిద్దృష్టం బ్రహ్మహత్యా మహౌషధం ।
రాజధానీం పరిత్యజ్య శక్ర విశ్వేశితుః పరామ్ ॥ ౫

భైరవస్యాపి హస్తాగ్రా దపత ద్వైధసం శిరః ।
యత్రానంద వనేతత్ర వృత్రశత్రో వ్రజ ద్రుతమ్ ॥

సీమానమపి సంప్రాప్య శక్రానంద వనస్యహి ।
బ్రహ్మహత్యా పలాయేత వేపమానా నిరాశ్రయా ॥

అన్యేషా మపిపాపానాం మహాపాప జుషామపి ।
నాశయిత్రీ పరాకాశీ విశ్వేశ సమధిష్ఠితా ॥

మహాపాతకతో ముక్తిః కాశ్యామేవ శతక్రతో ।
మహాసంసారతో ముక్తిః కాశ్యామేవ నచాన్యతః ॥

నిర్వాణ నగరీ కాశీ కాశీ సర్వాఘసంఘహృత్ ।
విశ్వేశితుః ప్రియాకాశీ ద్యౌఃకాశీ సదృశీ నహి ॥

బ్రహ్మహత్యా భయం యస్య యస్య సంసారతో భయం ।
జాతుచిత్తేన నత్యాజ్యా కాశికా ముక్తికాశికా ॥

జంతూనాం కర్మబీజానాం యత్రదేహ విసర్జనే ।
నజాతు చిత్ప్రరోహోస్తి హరదృష్ట్యాప్త శుష్మణామ్ ॥

తాంకాశీం ప్రాప్యవృత్రారే వృత్ర హత్యా పనుత్తయే ।
సమారాధయ విశ్వేశం విశ్వముక్తి ప్రదాయకమ్ ॥

బృహస్పతే రితివచో నిశమ్య సహస్రదృక్ ।
ఆయా ద్ద్రుతతరం కాశీం మహాపాతక ఘాతుకాం ॥

స్నాత్వోత్తర వహాయాంచ ధర్మేశం పరితః స్థితః ।
ఆరాధయ న్మహాదేవం బ్రహ్మహత్యాపనుత్తయే ॥

మహారుద్ర జపాసక్తః సుత్రామానథ త్రిలోచనం ।
దదర్శ లింగమధ్యస్థం స్వభాసా దీపితాంబరమ్ ॥

పున స్తుష్టావ వేదోక్తై రుద్రసూక్తై రనేకధా ।
వినిష్క్రమ్య తతోలింగాదావిర్భూయ భవో ఽవదత్ ॥

శచీపతే ప్రసన్నోఽస్మి వరంవరయ సువ్రత ।
కిందేయం ద్రుతమాఖ్యాహి ధర్మపీఠకృతాస్పద ॥ ౮౮

శ్రుత్వేతి దేవదేవస్య సప్రేమ వచనం హరిః ।
సర్వజ్ఞ కింతేఽవిదితం తమువాచేతి వృత్రహా ॥ ౮౯

తత స్తత్కృప యా మునోఽన్న ధర్మపీఠ నిషేవణాత్ ।
నిష్పాద్య తీర్థం తత్రేశోఽత్ర స్నాహీంద్రేతిచాబ్రవీత్ ॥ ౯౦

తత్రేంద్రః స్నానమాత్రేణ దివ్యగంధోఽభవత్క్షణాత్ ।
అవాపచ రుచించారుం ప్రాక్తనీం శాతయాజ్ఞికీమ్ ॥ ౯౧

తదాశ్చర్య మథోదృష్ట్వా మునయో నారదాదయః ।
పరిసస్ను ర్ముదాయుక్తా ధర్మతీర్థేఽఘహారిణి ॥ ౯౨

అతర్పయ న్పితౄన్ దివ్యా న్వ్యధుః శ్రాద్ధాని శ్రద్ధయా ।
ధర్మేశం స్నాపయామాసు స్తత్తీర్థాంబు భృతైర్ఘటైః ॥ ౯౩

తదాప్రభృతి తత్తీర్థం ధర్మాంధురితి విశ్రుతం ।
బ్రహ్మహత్యాది పాపానా మక్లేశం క్షాలనం పరమ్ ॥ ౯౪

యత్ఫలం తీర్థరాజస్య స్నానేన పరికీర్త్యతె ।
సహస్రగుణితం తత్స్యాద్ధర్మాంధు స్నానమాత్రతః ॥ ౯౫

గంగాద్వారే కురుక్షేత్రె గంగాసాగర సంగమే ।
యత్ఫలం లభతే మర్త్యో ధర్మతీర్థే తదాప్నుయాత్ ॥ ౯౬

నర్మదాయాం సరస్వత్యాం గౌతమ్యాం సింహగే గురౌ ।
స్నాత్వా యత్ఫల మాప్యేత ధర్మకూపే తదాప్నుయాత్ ॥ ౯౭

మానసే పుష్కరే చైవ ద్వారికే సాగరే తథా ।
తీర్థే స్నాత్వా ఫలం యత్స్యా త్తత్స్యాద్ధర జలాశయే ॥ ౯౮

కార్తిక్యాం సూకరక్షేత్రే చైత్ర్యాం గౌరీమహాహ్రదే ।
శంఖోద్ధారే హరిదినే యత్ఫలం తత్ఫలంత్విహ ॥ ౯౯

తీర్థద్వయే ప్రతీక్షంతే సిస్నాసూన్పితరో నరాన్ ।
గంగాయాం ధర్మకూపేచ పిండనిర్వపణాశయా ॥ ౩౦

పితామహా సమీపేవా ధర్మేశస్యాగ్రతోథవా ।
ఫల్గౌచధర్మకూపేచ మాద్యంతి ప్రపితామహాః ॥ ౩౧

ధర్మకూపే నరఃస్నాత్వా పరితర్ప్య పితామహాన్ ।
గయాం గత్వాకి మధికం కర్తాపితృ ముదావహమ్ ॥ ౩౨

యథాగయాయాం తృప్తాఃస్యుః పిండదానే పితామహాః ।
ధర్మతీర్థే తథైవస్యుర్న్యూనం నైవవాధికం ॥ ౩౩

తేధన్యాః పితృకాస్తైః ప్రీణితాస్తైః పితామహాః ।
స్త్రైతాదృణా ధర్మతీర్థే నిష్కృతిస్తైర్ఃకృతాసుతైః ॥ ౩౪

తత్తీర్థస్య ప్రభావేన నిష్పాపోనభూత్క్షణేఽచ ।
ప్రణమ్యదేవదేవేశ మింద్రోఽగాదమరావతీమ్ ॥ ౩౫

అపారో మహిమాతస్య ధర్మతీర్థస్య కుంభజ ।
తత్కూపే స్వంనిరీక్ష్యాపి శ్రాద్ధదాన ఫలంలభేత్ ॥ ౩౬

తత్రాపి కాకిణీ మాత్రం యచ్ఛేత్పితృ ముదేనరః ।
అక్షయం ఫలమాప్నోతి ధర్మపీఠ ప్రభావతః ॥ ౩౭

తత్రయో భోజయేద్విప్రాన్యతినోఽథతపస్వినః ।
సిక్థేసిక్థే లభేత్సోథ వాజపేయ ఫలస్ఫుటం ॥ ౩౮

ప్రాప్యామరావతీం శక్ర స్తతోదివిషదాం పురః ।
ధర్మపీఠస్య మాహాత్మ్యం మహత్కౌతుక్యా మవర్ణయత్ ॥ ౩౯

ఆగత్య పునరప్యత్ర శంభోరానందకాననే ।
మునివృందారకైః సార్ధం లింగమస్థాపయద్ధరిః ॥ ౪౦

తారకేశాత్పశ్చిమత ఇంద్రేశ్వరమితీరితం ।
తస్య సందర్శనాత్పుంసా మైంద్రలోకో నదూరతః ॥ ౪౧

తద్దక్షిణే శచీశశ్చ స్వయంశచ్యా ప్రతిష్ఠితః ।
శచీశార్చనతః స్త్రీణాం సౌభాగ్యమతులం భవేత్ ॥ ౪౨

తత్సమీపే స్థిరంభేశో బహుసౌఖ్య సమృద్ధిదః ।
ఇంద్రేశ్వరస్య పదితో లోకపాలేశ్వరో పరః ॥ ౪౩

తదర్చనాత్ప్రసీదంతి లోకపాలాః సమృద్ధిదాః ।
ధర్మేశాత్పశ్చిమాశాయాం ధరణీశః ప్రకీర్తితః ।
తద్దర్శనేనధైర్యంస్యాద్వాణిజ్యే రాజకులాదిషు ॥ ౪౪

ధర్మేశాద్దక్షిణే పూజ్యం తత్రైవాఖ్యం పరంనరైః ।
తత్త్వజ్ఞానం ప్రవర్తేత తల్లింగస్య సమర్చనాత్ ॥ ౪౫

ధర్మేశా త్పూర్వదిగ్భాగే వైరాగ్యేశం సమర్చయేత్ ।
నివృత్తి శ్చేతస స్తస్య లింగస్య స్పర్శనాదపి ॥ ౪౬

జ్ఞానేశ్వరం తథైశాన్యాం జ్ఞానదం సర్వదేహినాం ।
ఐశ్వర్యేశ ముదీచ్యాంచతి లింగా ద్ధర్మేశ్వరా చ్ఛుభాత్ ॥ ౪౭

తద్దర్శనా ద్భవేన్నౄణా మైశ్వర్యం మనసేప్సితం ।
పంచవక్త్రస్య రూపాణి లింగాన్యేతానికుంభజ ॥ ౪౮

ఏతాన్యవశ్యం సంసేవ్య నరః ప్రాప్నోతి శాశ్వతం ।
అన్య త్తత్రైవ యద్వృత్తం తదాఖ్యామి మునేశృణు ॥ ౪౯

యచ్ఛ్రుత్వాపి నరో ఘోరే సంసారాబ్ధౌ నమజ్జతి ।
కదంబశిఖరోనామ వింధ్యపాదో మహానిహ ॥ ౫౦

తమస్యాపుత్ర స్తత్రాసీ ద్దుర్దమోనామ పార్థివః ।
పితర్యుపరతే రాజ్యం సంప్రాప్యా విజితేంద్రియః ॥ ౫౧

హరేత్పురంధ్రీః ప్రసభం పౌరాణాం కామమోహితః ।
సాధవః ప్రియా స్తస్య సాధవోఽప్రియతాం యయుః ॥ ౫౨

అదండ్యాన్ దండయాంచక్రే దండ్యేష్వాసీ త్పరాఙ్ముఖః ।
సదైవ మృగయాశీలః సోఽభూన్మృగయుసంగతః ॥ ౫౩

వివాసితాః స్వవిషయా త్తేన సన్మతిదాయినః ।
ధర్మాధికారిణః శూద్రా బ్రాహ్మణాః కరదీకృతాః ॥

పరదారేషు సంతుష్టః స్వదారేషు పరాఙ్ముఖః ।
ఆనర్చ జాతుచిన్నైవ దేవౌ దుఃఖాంతకారిణౌ ॥

హారిణౌ సర్వపాపానాం సర్వవాంఛితదాయినౌ ।
సర్వేషాం జగతీసారౌ శ్రీకంఠం శ్రీపతీపతీ ॥

స్వప్రజాస్వేక ఉదితో ధూమకేతు రివాపరః ।
దుర్దమోనామ భూపాలః క్షయాయా కాండఏవహి ॥

సకదాచి న్మృగయుభిః పాపర్ధి వ్యసనాతురః ।
సార్ధం వివేశారణ్యాని గృష్టిపృష్ఠానుగో హయీ ॥

ఏకాకిదైవయోగేన దుర్దమః సోఽవనీపతిః ।
ధన్వీ తురంగమారుఢో ఽవిశ. దానందకాననమ్ ॥

సవిలోక్యాథ సర్వత్ర పాదపా నవకేశినః ।
సుచ్ఛాయాంశ్చ సువిస్తారాన్ గతశ్రమ ఇవాభవత్ ॥

సుగంధేన సుశీతేన సుమందేన సువాయునా ।
క్షణం సంవీజితో రాజా పల్లవవ్యజనైః కుజైః ॥

కేవలం మృగయాజాత స్తత్ఖేదో న వ్యసాప్రజత్ ।
ఆజన్మజనితః ఖేదో నిరగాత్తద్వనేక్షణాత్ ॥

మధ్యేవనం సచాపశ్యత్ప్రాసాదం చుంబితాంబరం ।
మహారత్న శలాకానాం రమ్యమేక మివాకరమ్ ॥

అథావరుహ్య తురగాత్సభూపాలోతివిస్మితః ।
ధర్మేశమండపం ప్రాప్య స్వాత్మానం ప్రశశంసహ ॥

ధన్యోస్మ్యహం ప్రసన్నోస్మి ధన్యే మేద్య విలోచనే ।
ధన్యమద్యతనం చాహ ర్యదపశ్య మిమాం భువమ్ ॥

స్వనర్మినింద చాత్మానం ధర్మపీఠ ప్రభావతః ।
దిజ్మాం దుర్జన సంసర్గం త్యక్తసజ్జన సంగమం ॥ ౬౬

జంతూద్వేగకరం మూఢం ప్రజాపీడన పండితం ।
పరదార పరద్రవ్యా పహృత్యా సుఖమానిసమ్ ॥ ౬౭

అద్య యావ న్మమగతం వృథా జన్మాల్పమేధసః ।
ధర్మస్థానా నీదృశాని యద్దృష్టాని నకుత్రచిత్ ॥ ౬౮

ఏవం బహు వినింద్యస్వం నత్వా ధర్మేశ్వరంవిభుమ్ ।
ఆరుహ్యాశ్వం యయౌరాజా దుర్దమో విషయంస్వకమ్ ॥ ౬౯

తతోమాత్యా న్సమాహూయ కర్మిమాయాతాం శ్చిరంతనాన్ ।
నవీనా న్పరినిర్వాస్య పౌరాంశ్చాపి సమాహ్వయత్ ॥ ౭౦

బ్రాహ్మణాంశ్చ నమస్కృత్య తేభ్యోవృత్తీః ప్రదాయచ ।
పుత్రేరాజ్యంసమారోప్య ప్రజాధర్మేనివేశ్యచ ॥ ౭౧

పరిదండ్య చ దండార్హా న్సాధూంశ్చ పరితోష్యచ ।
దారానపి పరిత్యజ్య విషయేషు పరాఙ్ముఖః ॥ ౭౨

సమాగచ్ఛదథైకాకీ కాశీం శ్రేయోవికాసినీం ।
ధర్మేశ్వరం సమారాధ్య కాలా న్నిర్వాణ మాప్తవాన్ ॥ ౭౩

ధర్మేశదర్శనా న్నిత్యం తథా భూతః సదుర్దమః ।
అభూవ దమినాం శ్రేష్ఠః ప్రాంతే మోక్షంచ లబ్ధవాన్ ॥ ౭౪

ఇత్థంధర్మేశ మాహాత్మ్యం మయాస్వల్పం నిరూపితం ।
ధర్మపీఠస్య మాహాత్మ్యం సమ్యక్కో-వేదకుంభజ ॥ ౭౫

ఇదం ధర్మేశ్వరాఖ్యానం యః శ్రోష్యతి నరోత్తమః ।
జన్మ సంచితా త్పాపా త్సముక్తో భవతిక్షణాత్ ॥ ౭౬

శ్రాద్ధకాలే విశేషేణ ధర్మేశాఖ్యాన ముత్తమం ।
శ్రావయే ద్బ్రాహ్మణాన్ ధీమా న్పితౄణాం తృప్తికారణమ్ ॥ ౭౭

ధర్మాఖ్యాన మిదం శృణ్వ న్నపిదూర స్థితః సుధీః ।
సర్వపాపైర్వినిర్ముక్తో గంతాంతేశివమందిరమ్ ॥

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే ధర్మేశ్వరాఖ్యానంనామ
ఏకాశీతితమోధ్యాయః ॥ ౮౧

॥ పార్వత్యువాచ ॥

వీరేశస్య మహేశాన శ్రూయతే మహిమా మహాన్ ।
పరాంసిద్ధిం పరాపేతు స్తత్ర సిద్ధాఃపరఃశతాః ॥

కథమావిర్భవ స్తస్య కాశ్యాంలింగవరస్యతు ।
ఆశుసిద్ధిప్రదస్యేహ తన్మేబ్రూహిజగత్పతే ॥

॥ మహేశ్వర ఉవాచ ॥

నిశామయమహాదేవి వీరేశావిర్భవంపరం ।
యంశ్రుత్వాపి నరఃపుణ్యం ప్రాప్నోతి విపులంశివే ॥

ఆసీదమిత్రజిన్నామ రాజాపరపురంజయః ।
ధార్మికః సత్యసంపన్నః ప్రజారంజన తత్పరః ॥

యశోధనో వదాన్యశ్చ సుధీర్బ్రాహ్మణదైవతః ।
సదైవావభృథస్నాన పరిక్లిన్నశిరోరుహః ॥

వినీతోనీతిసంపన్నః కుశలః సర్వకర్మసు ।
విద్యాబ్ధిపారదృశ్వాచ గుణవాన్ గుణివత్సలః ॥

కృతజ్ఞో మధురాలాపః పాపకర్మ పరాఙ్ముఖః ।
సత్యవాక్ శౌచనిలయః స్వల్పవా గ్విజితేంద్రియః ॥

రణాంగణే కృతాంతాభః సఃఖ్యావాంశ్చసదోజిరే ।
కామినీ కామకేలిజ్ఞో యువాపి స్థవిరప్రియః ॥ ౮

ధర్మార్జిత కోశశ్చ సమృద్ధబలవాహనః ।
సుభగశ్చ సురూపశ్చ సుమేధాః సుప్రజాశ్రయః ॥ ౯

స్థైర్యధైర్య సమాపన్నో దేశకాలవిచక్షణః ।
మాన్యమానప్రదో నిత్యం సర్వదూషణ వర్జితః ॥ ౧౦

వాసుదేవాంఘ్రి యుగలే చేతోవృత్తిం నిధాయసః ।
చకార రాజ్యం నిర్ద్వంద్వం విష్వగీతివివర్జితమ్ ॥ ౧౧

అలంఘ్యశాసనః శ్రీమాన్విష్ణుభక్తి పరాయణః ।
అభునక్ప్రచురాన్ భోగా న్సమంతా ద్విష్ణుసాత్కృతాన్ ॥ ౧౨

హరేరాయతనా న్యుచ్చైః ప్రతిసౌధంపదేపదే ।
తస్యరాజ్యేసమభవ న్మహాభాగ్య నిదేః శివే ॥ ౧౩

గోవింద గోప గోపాలగోపీజన మనోహర ।
గదాపాణే గుణాతీత గుణాఢ్య గరుడధ్వజ ॥ ౧౪

కేహృ త్రై కటభారాతే కంసారే కమలాపతే ।
కృష్ణకేశవ కంజాక్ష కీనాశ భయనాశన ॥ ౧౫

పురాణపురుషోత్తమ పాపారే పుండరీక విలోచన ।
పీతకౌశేయవసన పద్మనాభ పరాత్పర ॥ ౧౬

జనార్దన జగన్నాథ జాహ్నవీజల జన్మభూః ।
జన్మినాం జన్మహరణ జంజపూకాఘ నాశన ॥ ౧౭

శ్రీవత్సవక్షః శ్రీకాంత శ్రీకర శ్రేయసాంనిదే ।
శ్రీరంగ శార్ఙ్గకోదండ శౌరే శీతాంశులోచన ॥ ౧౮

దైత్యారే దానవారాతే దామోదర దురంతక ।
ఋషిహృదయానంద దండశూకేశ్వరేశయ ॥ ౧౯

విష్ణో వైకుంఠనిలయ జనార్దన విష్టరశ్రవః ।
విష్వక్సేన విరాధారే వనమాలి న్వనప్రియ ॥

త్రివిక్రమ త్రిలోకేశ చక్రపాణే చతుర్భుజ ।
ఇత్యాదీని పవిత్రాణి నామాని ప్రతిమందిరమ్ ॥

స్త్రీవృద్ధ బాలగోపాల వదనోదీరితాని తు ।
శ్రూయంతే యత్రకుత్రాపి రమ్యాణి మధువిద్విషః ॥

సురసా కాననాన్యేవ విలోక్యంతే గృహేగృహే ।
చరిత్రాణి విచిత్రాణి పవిత్రా ణ్యబ్ధిజాపతేః ॥

సౌధభిత్తిషు దృశ్యంతే చిత్రకృన్ నిర్మితానితు ।
ఋతే హరికథాయాస్తు నాన్యా వార్తా నిశమ్యతే ॥

హరిణానైవ విధ్యంతే హరినామాంశ ధారిణః ।
తస్యరాజ్ఞో భయాద్వ్యాఘ్రై రరణ్యా సుఖచారిణః ॥

నమత్స్యా నైవకమఠా నవరాహాశ్చ కేనచిత్ ।
హన్యంతే క్వాపితద్భీత్యా మత్స్యమాంసాశినాపి వై ॥

అప్యుత్త్రాసనయా స్తస్య రాష్ట్రే మిత్రజితః క్వచిత్ ।
స్తనపానం నకుర్వంతి సంప్రాప్య హరివాసరమ్ ।

పశవో పితృణాహారం పరిత్యజ్య హరేర్దినే ।
ఉపోషణపరా జాతా అన్యేషాం కాకథా నృణామ్ ॥

మహామహోత్సవః సర్వైః పురోకోభి ర్వితన్యతే ।
తస్మి న్నృపశాసతి భువం సంప్రాప్తే హరివాసరే ॥

సఏవ దండ్యోఽభూ త్తస్య రాజ్ఞో మిత్రజితః క్షితౌ ।
యోవిష్ణుభక్తి రహితః ప్రాణైరపి ధనైరపి ॥

అంత్యజా అపి తదాప్రేష్ఠే శంఖచక్రాంక ధారిణః ।
సంప్రాప్య వైష్ణవీం దీక్షాం దీక్షితా ఇవసంబభుః ॥

CENTRAL LIBRAR

ఫలాని యాని కర్మాణి క్రియంతేఽనుదినం జనైః ।
వాసుదేవే సమర్ప్యంతే తానిత్రై రలేప్సుభిః ॥ ౩౨

విశ్వాముకుందం గోవిందం వరమానంద మచ్యుతం ।
నాన్యోజప్యేత మన్యేత నభజ్యేత జనైః క్వచిత్ ॥ ౩౩

కృష్ణఏవ పరోదేవః కృష్ణఏవ పరాపతిః ।
కృష్ణఏవ పరోబంధు స్తస్యాసీ దవనీపతేః ॥ ౩౪

ఏవంతస్మి న్మహీపాలే రాజ్యం సమ్యక్ప్రశాసతి ।
ఏకదా నారదః శ్రీమాం స్తందిదృక్షుః సమాయయౌ ॥ ౩౫

రాజ్ఞా సమర్చితః సోథ మధుపర్క విధానతః ।
నారదో వర్ణయామాస త మమిత్రజితం నృపమ్ ॥ ౩౬

॥ నారద ఉవాచ ॥

ధన్యోసి కృతకృత్యోసి మాన్యోప్యసి దివౌకసాం ।
సర్వభూతేషు గోవిందం పరిపశ్య న్విశాంపతే ॥ ౩౭

యోవేదపురుషో విష్ణు ర్యో యజ్ఞపురుషో హరిః ।
యోంతరాత్మాస్య జగతః కర్తాహర్తా పితావిభుః ॥ ౩౮

తన్మయం పశ్యతో విశ్వం తవ భూపాలసత్తమ ।
దర్శనం ప్రాప్య శుభదం పవిత్వ మగమం పరమ్ ॥ ౩౯

ఏకఏవహి సారోత్ర సంసారే క్షణభంగురే ।
కమలాకాంత పాదాబ్జ భక్తిభావోఽఖిలప్రదః ॥ ౪౦

పరిత్యజ్యహి యఃసర్వం విష్ణుమేకం సదాభజేత్ ।
సుమేధసం భజంతేతం పదార్థాః సర్వఏవహి ॥ ౪౧

హృషీకేశే హృషీకాణి యస్య స్థైర్యం గతాన్యహో ।
సఏవ స్థైర్య మాప్నోతి బ్రహ్మాండేఽతీవ చంచలే ॥ ౪౨

యౌవనం ధనమాయుష్యం పద్మినీ జలబిందువత్ ।
అతీవ చపలం జ్ఞాత్వాఽచ్యుతమేకం సమాశ్రయేత్ ॥ ౫౩

వాచి చేతసి సర్వత్ర యస్యదేవో జనార్దనః ।
సఏవ సర్వదా వంద్యో నరరూపీ జనార్దనః ॥ ౫౪

నిర్వ్యాజప్రణిధానేన శీలయిత్వా శ్రియఃపతిం ।
పురుషోత్తమతాం కోన ప్రాప్తవానిహ భూతలే ॥ ౫౫

అనయా విష్ణుభక్త్యా తే సంతుష్టేంద్రియమానసః ।
ఉపకర్తుమనా బ్రూయాం తన్నిశామయ భూపతే ॥ ౫౬

బాలా విద్యాధరసుతా నామ్నా మలయగంధినీ ।
క్రీడంతీ పితురాక్రీడే హృతా కంకాలకేతునా ॥ ౫౭

కపాలకేతు పుత్రేణ దానవేన బలీయసా ।
ఆగామిన్యాం తృతీయాయాం తస్యాః పాణిగ్రహః కిల ॥ ౫౮

పాతాలే చంపకావత్యాం నగర్యాం సాస్తి సాంప్రతం ।
హాటకేశా త్సమాగచ్ఛం త్వయా హంసాక్షనేత్రయా ॥ ౫౯

దృష్టః ప్రణమ్య విజ్ఞప్తో యథాతచ్ఛ నిశామయ ।
బ్రహ్మచారి న్మునిశ్రేష్ఠ గంధమాదన శైలతః ॥ ౬౦

బాలక్రీడనకాసక్తాం మోహయిత్వా నినాయసః ।
కంకాలకేతు ర్దుర్వృత్తో దుర్జయోన్యాస్త్ర ఘాతతః ॥ ౬౧

స్వస్య త్రిశూలఘాతేన మ్రియతే నాన్యథారణే ।
జగ త్సర్వాకులీకృత్య స్వేచ్ఛాదాత్యతి వినిర్భయః ॥ ౬౨

యదికోపి కృతజ్ఞోమాం హత్వేమం దుష్టదానవం ।
మద్దత్తేన త్రిశూలేన నయేన్ఛ్వేదం భవేన్నరః ॥ ౬౩

యదతోఽపి చికీర్షుస్త్వం రక్షమాం దుష్టదానవాత్ ।
మమాపిహి వరోదత్తో భగవత్యా మహామునే ॥ ౬౪

విష్ణుభక్తో యువాధీమా న్స్వత్రి త్వాం పరిణేష్యతి ।
అతృతీయాతిథి యథా తద్వాక్యం తథ్యతాం వ్రజేత్ ॥ ౫౫

తథా నిమిత్తమాత్రం త్వం భవ యత్నంసమాచర ।
ఇతి తద్వచనాద్రాజ న్విష్ణుభక్తిపరాయణం ।
యువానం చాపి ధీమంతం త్వా మనుప్రాప్తవా నహం ॥ ౫౬

తద్గచ్ఛ కార్యసిద్ధ్యై త్వం హత్వాతం దుష్టదానవం ।
అనయాఽశు మహాబాహో శుభాం మాయగంధినీమ్॥ ౫౭

సాతు విద్యాధరీ జీవే ద్విలోక్యత్వాం నరేశ్వర ।
పార్వతీవచసా ద్దుష్టం ఘాతయిష్య త్యయత్నతః ॥ ౫౮

ఇతినారదవాక్యం స నిశమ్యామిత్రజి న్నృపః ।
అనల్పోత్కలికో జాతో విద్యాధరసుతాం ప్రతి ॥ ౫౯

ఉపాయంచాపి ప్రపచ్ఛ గంతుం తాం చంపకావతీం ।
నారదేన పునఃప్రోక్తః సరాజా గిరిరాజజే॥ ౬౦

తూర్ణ మర్ణవమాసాద్య పూర్ణిమాదివసే నృప ।
భవాన్ ద్రక్ష్యతి పోతస్థః కల్పవృక్షం రథస్థితమ్ ॥ ౬౧

తత్రదివ్యాంగనా కాచి ద్దివ్యపర్యంక సంస్థితా ।
వీణామాదాయ గాయంతీ గాథాం గాస్యతి సుస్వరమ్ ॥ ౬౨

యత్కర్మవిహితం యేన శుభంవాథ శుభేతరం ।
సఏవ భుక్తే తత్తథ్యం విధిసూత్ర నియంత్రితః ॥ ౬౩

గాథామిమాం సాసంగీయ సరథా సమహీరుహా ।
సపర్యంకా క్షణాదేవ మధ్యేసింధు ప్రవేక్ష్యతి ॥ ౬౪

భవా నప్యవిశంకంచ తతః పోతాన్మహార్ణవే ।
తామనువ్రజతు క్షిప్రం యజ్ఞవారాహ మాస్తువన్ ॥ ౬౫

తతో౽ద్రక్ష్యసి పాతాలే నగరీం చంపకావతీం ।
మహామనోహరాం రాజ న్నహితాం బాలయానయా ॥ ౬౫

ఇత్యుక్త్వాంతర్హితో దేవి సచతుర్ముఖ నందనః ।
రాజాప్యర్ణవ మాసాద్య యథోక్తం పరిలక్ష్యచ ॥ ౬౬

వివేశాంతః సముద్రించ నగరీ మాససాద తాం ।
సా౽థ విద్యాధరీ బాలా నేత్ర పాత్రిఘుణకీకృతా ॥ ౬౭

కేనరాజ్ఞా త్రిజగతీ సౌందర్యశ్రీ రివైకికా ।
పాతాల దేవతేయంవా మమ నేతో౽త్రిత్సవాయ కిమ్ ॥ ౬౮

నిరణాయి మధుద్వేష్టాౢ సృష్టః సృష్టివిలక్షణా ।
కుహూ రాహుభయా దేషా కాంతి శ్చాంద్రమసీ కిము ॥ ౬౯

యోషిద్రూపం సమాశ్రిత్య తిష్ఠతే౽తా౽ కుతోభయా ।
ఇత్థంక్షణం తాంనిర్వర్ణ్య సరాజా౽గాత్తదంతికమ్ ॥ ౭౦

సావిలోక్యాథ తం౽బలా నితరాం మధురాకృతిం ।
విశాలోర స్థలతలం ప్రలంబతులసీ స్రజమ్ ॥ ౭౧

శంఖచక్రాంక సుభగ భుజద్వయ విరాజితం ।
హరినామాక్షర సుధాసుధౌత రదనావలిమ్ ॥ ౭౨

భవానీభక్తి బీజోత్థం భూరుహం పురుషాకృతిం ।
మనోరథ ఫలైః పూర్ణ మాసీద్ద్రుష్టత నూరుహా ॥ ౭౩

డోలాపర్యంక ముత్సృజ్య హ్రీభరా నమ్రకంధరా ।
వేపథుంచ పరిష్టభ్య బాలా ప్రోవాచ భూపతిమ్ ॥ ౭౪

కస్త్వమత్ర కృతాంతస్య భవనం మధురాకృతే ।
ప్రాప్తో మే మందభాగ్యాయా శ్చేతోవృత్తిం నిరుంధయన్ ॥ ౭౫

యావ న్నాయాతి సుభగ సకఠోరతరాకృతిః ।
అతిపర్యాకులీకృత్య త్రిలోకీం దానవో ముహుః ॥ ౭౬

కంకాలకేతు ర్దుర్వృత్త స్త్వపధ్యః పరహేతిభిః।
తావద్దుష్టం సమాతిష్ఠ శస్త్రాగారే త్రిగహ్వరే॥ ౪౭

నమే కన్యావ్రతం భఙ్క్తుం ససమర్థ ఉమావరాత్।
ఆగామిన్యాం తృతీయాయాం పరశ్వః పాణిపీడనమ్॥ ౪౮

సంధికీర్షతి దుష్టాత్మా గతాయు ర్మమ శాపతః।
మా తద్భీతింకురు యువ స్తత్కార్యం భవితా చిరమ్॥ ౪౯

విద్యాధర్యేతి చోక్తః స శస్త్రాగారే స గూఢవత్।
స్థితో వీరో మహాబాహు ర్దానవాగమనే క్షణః॥ ౫౦

అథ సాయం సమాయాతో దానవో భీషణాకృతిః।
త్రిశూలం కలయ న్ప్రాణౌ మృత్యోరపి భయావహమ్॥ ౫౧

ఆగత్య దానవో రౌద్రిః ప్రలయాంబుద నిఃస్వనః।
విద్యాధరీం జగాదేతి మదాఘూర్ణిత లోచనః॥ ౫౨

గృహాణేమాని రత్నాని దివ్యాని వరవర్ణిని।
కన్యాత్వంచ పరశ్వస్తే పాణిగ్రాహో దపైష్యతి॥ ౫౩

దాసీనా మయుతం ప్రీత ర్దాస్యామి తవసుందరి।
అసురీణాం సురీణాంచ దానవీనాం మనోహరమ్॥ ౫౪

గంధర్వీణాం నరీణాంచ కిన్నరీణాం శతంశతం।
విద్యాధరీణాం నాగీనాం యక్షిణీనాం శతాని షట్॥ ౫౫

రాక్షసీనాం శతాన్యష్టౌ శతమప్సరసాం వరం।
ఏతాస్తే పరిచారిణ్యో భవిష్యం త్యమలాశయే॥ ౫౬

యావత్సంపత్తి సంభారో దిక్పాలానాం గృహేషువై।
తత్సర్వం గృహతాం ప్రాప్య తావత స్త్వ మిహేశ్వరీ॥ ౫౭

దివ్యాన్భోగా న్మయాసార్ధం భోక్ష్యసే మత్పరిగ్రహాత్।
యదా పరశ్వో భవితా యస్మి న్వైవాహికో విధిః॥ ౫౮

త్వదఙ్గసంగ సంస్పర్శ సుఖసందోహ మేదురః ।
పరాం నిర్వృతి మాప్స్యామి పరశ్వో నికటంయది ॥ ౯౦

మనోరథాశ్చిరం యావ ద్యేమేహృది సమేధితాః ।
తా న్కృతార్థీ పరిష్యామి పరశ్వ స్త్వసంగమాత్ ॥ ౯౧

జిత్వాదేవాన్ రణేసర్వా నింద్రాది న్మృగలోచనే ।
త్రైలోక్యైశ్వర్య సంపత్తే స్త్వాం కరిష్యామి చేశ్వరీమ్ ॥ ౯౨

ఆధాయాంకే త్రిశూలంస్వే సుష్వాపేతి ప్రలపన్నసః ।
నరశూంస వసాస్వాద ప్రమత్తో వీతసాధ్వసః ॥ ౯౩

వరం స్మరంతీ సాగౌర్యా విద్యాధర కుమారికా ।
విజ్ఞాయ తం ప్రమత్తంచ సుసుప్తం చాతినిర్భయం ॥ ౯౪

ఆహూయ తంనరవరం వరం సర్వాంగసుందరం ।
విష్ణుభక్తి కృతత్రాణం ప్రాణనాథేతి సుల్వ్యచ ॥ ౯౫

శూలం తదంతా దాదాయ గృహాణేమం జహి ద్రుతం ।
ఇతిత్రిశూలం బాలాతో బాలార్క సదృశ ద్యుతిః ॥ ౯౬

సమాదాయ మహాబాహుః సతదామిత్రజి న్నృపః ।
జహర్షచ జగాదోచ్చై ర్బాలాయా శ్చాభయందిశన్ ॥ ౯౭

వామపాద ప్రహారేణ తమాతాడ్య సనిర్భయః ।
సంస్మరం శ్చ క్రిణం చిత్తే జగద్రక్షామణిం హరిమ్ ॥ ౯౮

జగాదోత్తిష్ఠ రేదుష్ట కన్యాధర్షణ లాలస ।
యుధ్యస్వాత్ర మయాసార్ధం నసుప్తం హన్మ్యహం రిపుమ్ ॥ ౯౯

ఇతిసంశ్రుత్య సంభ్రాంత ఉత్థాయ స దనోఃసుతః ।
త్రిశూలందేహి మేకాంతే ప్రోవాచేతి ముహుర్ముహుః ॥ ౧౦౦

కోయం మృత్యుగృహం ప్రాప్తః కస్యరుష్టోఽద్య చాఽంతకః ।
క ఆయుషాద్య సంత్యక్తో యః ప్రాప్తో మమగోచరమ్ ॥

మమ ప్రచండదోర్దండ కండూ కండూయన క్షమః ।
నాల్పో నరోఽయం భవితా కిం త్రిశూలేన సుందరి ॥ ౨

మాభైర్మేకౌతుకం పశ్య భక్ష్యోఽయం మమ సాంప్రతం ।
కాలేన మత్తో భీతేన స్వయమే వౌపఢౌకితః ॥ ౩

ఇత్యుక్త్వా ముష్టిఘాతేన తెనోచ్చైర్దనుసూనునా ।
హృదయే నిహతో రాజా శిలాతికఠినే ద్రుతమ్ ॥ ౪

సవ్రక్రీడా కృతత్రాణః పీడా మల్పీయసీ మపి ।
నోవేద కఠినోరస్క స్తత్కరం ప్రత్యుతానుదత్ ॥ ౫

అథ కోపవతా రాజ్ఞా హతోవ క్త్రే చపేటయా ।
ఆఘూర్ణిత శిరా భూమౌ పతిత్వా పునరుత్థితః ॥ ౬

ఉవాచచ వచో ధైర్య మవపుష్టభ్య మహాబలీ ।
॥ దానవ ఉవాచ ॥
జ్ఞాతం నత్వం మనుష్యోసి నృరూపేణ చతుర్భుజః ॥ ౭

ఆయాత శ్ఛిద్రమాసాద్య హంతుం మాం దానవాంతకః ॥ ౮

ఏకం విధేహి మధుభి ద్యదిత్వం బలవానసి ।
విహాయైత న్మహచ్ఛూలం యుధ్యస్వ స్వాయుధై ర్మయా ॥ ౯

త్వయా కపటరూపేణ బలినః కైటభాదయః ।
ఛలేన హతాఃసంఖ్యే హతాఏవ చ్ఛలేనహి ॥ ౧౧౦

బలిం పాతాల మనయ స్త్వం నృవామనతాం దధత్ ।
మృగత్వేన భవతా హిరణ్యకశిపు ర్హతః ॥ ౧౧

త్వయా జటిలరూపేణ లంకేశో వినిపాతితః ।
గోపాలవేష మాసాద్య కంసాద్యా ఘాతితా స్త్వయా ॥ ౧౨

త్రిరూపేణాహర స్త్వంతు విప్రపలాప్యాసురా న్సుధాం ।
యాదోరూపేణ భవతా శంఖాద్యా నిహతా బహు ॥ ౧౩

మాయాపీనా మ్మగగణ్య సర్వమర్మజ్ఞ సాధక ।
నత్వత్తోహం బిభేద్యమ్య యదిశూలం విహాస్యసి ॥ ౧౪

అథవా దైన్యవచనైః కిమేభిః కాతరోచితైః ।
నత్యక్ష్యసి త్రిశూలంత్వం నత్వాం జేష్యా మ్యహం రణే ॥ ౧౫

అవశ్య మేవ మర్త్యవ్య మద్యప్రాతః శరీరిణా ।
త్వత్కరేణ వరంమృత్యు ర్బలేనాపి చ్ఛలేనవా ॥ ౧౬

ఇయంవిద్యాధరీ కన్యా నమయా దూషితా సతీ ।
సాక్షాచ్ఛ్రీరేవ మంతవ్యా తవార్థం రక్షితా మయా ॥ ౧౭

ఇత్యుక్త్వా వామదోర్దండ ప్రహారేణాతి నిష్ఠురం ।
నిజఘాన దనోఃసూను స్తంశిలోచ్చయ కంపినో ॥ ౧౮

నృపో వక్షః ప్రహారంతం విషహ్య రణమూర్ధని ।
లక్షీచకార తద్వక్ష స్త్రిశూలం తోలయ న్కరే ॥ ౧౯

నిజఘాన మహాబాహుః సచప్రాణాన్ జహౌక్షణాత్ ।
ఇత్థం కంకాలకేతుం స నిహత్య సురకంపనమ్ ॥ ౨౦

విద్యాధరీం ప్రపశ్యంతీం ప్రాహ హృష్టతనూరుహాం ।
నారదస్య మునేర్వాక్యా త్తవ సుశ్రోణివాంఛితమ్ ॥ ౨౧

కృతంమయా కృతజ్ఞే కింకరవా ణ్యధునా వద ।
శ్రుత్వేతి తస్య సావాక్యం ప్రాహ గంభీరచేతసః ॥ ౨౨

॥ మలయగంధి న్యువాచ ॥

అథోదారమతే వీర నిజప్రాణైః పణీకృతాం ।
కింమాంపృచ్ఛసి జీవాత్తో కులకన్యా మదూషితామ్ ॥ ౨౩

షష్ఠ్యాం ఋతుమత్యాం కన్యాయాం పునః స్వైరచరో మునిః।
ఆయాతశ్చాగమః ప్రాప్తో నారదో దేవలోకతః ॥ ౨౪

తతస్తు తుష్టస్తు స్నాతు దృష్ట్వాతం మునిసత్తమం।
కృతప్రణామౌ మునినా పరివిశ్రాణితాశిషా ॥ ౨౫

పాణిగ్రహేణ విధినా భిషిక్తా నారదేనతు।
శ్యక్తు ర్నారదా దిష్ట వర్త్మనా కృతమంగలా। ౨౬

తయా మలయగంధిన్యా యుతః సోఽమిత్రజి న్నృపః।
పురీం వారాణసీం ప్రాప్య పౌరై ర్విహితమంగలాం॥ ౨౭

యద్వీక్షణా దపి నరో నారకిం నైవజాతుచిత్।
గతిమాప్నోతి మేధావీ తాంపురీ మవిశన్నృపః॥ ౨౮

యస్యాం పుర్యాం ప్రవేశంన లభంతే వాసవాదయః।
కైవల్య జనయిత్ర్యాంహి తాంపురీ మవిశన్నృపః॥ ౨౯

అపిస్మృత్వాపురీం యాంవై కాశీం త్రైలోక్యకాంక్షితాం।
ననరో లిప్యతే పాపై స్తాంవివేశ సభూపతిః॥ ౧౩౦

యస్యాం పుర్యాం ప్రవిష్టో నా మహద్భిరపి పాతకైః।
నాభిభూయేత తాం కాశీం ప్రావిశ త్సవిశాంపతిః॥ ౩౧

సాపి విద్యాధరీ కాశీ సమృద్ధిం వీక్ష్యదూరతః।
నినింద స్వర్గలోకంచ పాతాలనగరీమపి॥ ౩౨

ప్రాప్యామిత్రజితం కాంతం తథాహృష్టా నసావధూః।
యథాదృష్ట్వా ప్యహోకాశీం పరమానంద కేతనమ్॥ ౩౩

సాకృతార్థ మివాత్మానం మన్యమానా మనస్వినీ।
తేనపత్యాచ కాశ్యాచ పరాం నిర్వృతి మాయయౌ॥ ౩౪

సోప్యమిత్రజి దాసాద్య పత్నీం మలయగంధినీం।
ధర్మప్రధానం సంసేవ్య కామం ప్రాపోత్తమం సుఖమ్॥ ౩౫

సైకదా తంపతిం రాజ్ఞీ విష్ణుభక్తి పరాయణం ।
రహో విజ్ఞాపయాంచక్రె పతిభక్తా సుతార్థినీ ॥ ౩౬

॥ రాజ్ఞ్యువాచ ॥

భూపాభీష్టతృతీయాయా శ్చరిష్యామి మహావ్రతం ।
యద్యనుజ్ఞా భవేద్భర్తుః పుత్రకామార్థితప్రదమ్ ॥ ౩౭

॥ రాజోవాచ ॥

దేవ్యభీష్ట తృతీయాయాం వ్రతం కీదృగ్భవేద్వద ।
కాదేవతా తత్రపూజ్యా విధానం చాపికింఫలమ్ ॥ ౩౮

నారీ పత్యనను జ్ఞాతా యా వ్రతాది సమాచరేత్ ।
జీవంతీ దుఃఖినీ సాస్యా న్మృతా నిరయ మృచ్ఛతి ॥ ౩౯

ఇతి రాజ్ఞోదితా రాజ్ఞీ ప్రవక్తు ముపచక్రమే ।
ఇతికర్తవ్యతాం తస్య వ్రతస్య సరహస్యకామ్ ॥ ౪౦

ఇతి శ్రీస్కందపురాణె కాశీఖండె వీరేశ్వరావిర్భావే మిత్రజిత్పరాక్రమోనా
మద్వ్యయశీతితమో౽ధ్యాయః ॥ ౮౨

●★●

॥ రాజ్ఞ్యువాచ ॥

అవధేహి ధరానాథ కథయామి యథాతథం ।
వ్రతస్యాస్య విధానంచ ఫలం చాభీష్టదేవతామ్ ॥ ౧

పురా పురః శ్రీదపత్న్యాః శ్రీముఖ్యా బ్రహ్మసూనునా ।
నారదేన సుతార్థిన్యా వ్రతమేత దుదీరితమ్ ॥ ౨

చీర్ణంచాథ తయాదేవ్యాః పుత్రోభూ న్నలకూబరః ।
అన్యాభిరపి బహ్వీభిః పుత్రాః ప్రాప్తా వ్రతాదితః ॥ ౩

విధినాప్యత్ర సంపూజ్యా గౌరీ సర్వవిధానవిత్ ।
స్తనంధయేన సహితా ధయతా స్తనమున్ముఖమ్ ॥ ౪

మార్గశీర్షతృతీయాయాం శుక్లాయాం కలశోపరి ।
తామ్రపాత్రం నిధాయైకం తండులైః పరిపూరితమ్ ॥ ౫

అవిచ్ఛిన్నం నవీనంచ రజనీ రాగరంజితం ।
వాసః పాత్రోపరి న్యస్య సూక్ష్మా సూక్ష్మతరంపరం ॥ ౬

తస్యోపరి శుభంపద్మం రవిరశ్మి వికాసితం ।
తత్కర్ణికాయా ఉపరి చతుఃస్వర్ణ వినిర్మితం ॥ ౭

విధిం సంపూజయే ద్భక్త్యా రత్న పట్టాంబరాదిభిః ।
పుష్పై ర్నానావిధై రమ్యైః ఫలై ర్నారంగ ముఖ్యకైః ॥ ౮

సుగంధై శ్చందనాద్యైశ్చ కర్పూర మృగనాభిభిః ।
పరమాన్నాది నైవేద్యైః పక్వాన్నై ర్బహుభంగిభిః ॥ ౯

ధూపై రగురుముఖ్యైశ్చ రమ్యే కుసుమమండపే ।
రాత్రౌ జాగరణం కార్యం వినిద్రైః పరమోత్సవైః ॥ ౧౦

హస్తమాత్ర మితే కుండే జాతవేదస ఇత్యృచా ।
ఘృతేన మధునా ప్లుత్య జుహుయా న్మంత్రవిద్ద్విజః ॥ ౧౧

సహస్రం కమలానాంచ స్మేరాణాం స్వయమేవహి ।
నవప్రసూతాం కపిలాం సుశీలాంచ పయస్వినీమ్ ॥ ౧౨

దద్యా దాచార్యవర్యాయ సాలంకారాం సలక్షణాం ।
పోష్య దంపతీ భక్త్యా నవాంబర విభూషితౌ ॥ ౧౩

ప్రాతః స్నాత్వా చతుర్థ్యాన్చ సంపూజ్యా చార్య మాదృతః ।
వస్త్రై రాభరణై ర్మాల్యై ర్దక్షిణాభి ర్ముదాన్వితౌ ॥ ౧౪

సోపస్కరాంచ తాంమూర్తిమాచార్యాయ నివేదయేత్ ।
సముచ్చర న్నిమం మంత్రం వ్రతకృ న్నిఘనంముదా ॥ ౧౫

నమో విశ్వవిధానజ్ఞె విధే వివిధకారిణి ।
సుతం వంశకరం దేహి తుష్టాముష్మా ద్వ్రతా చ్ఛుభాత్ ॥ ౧౬

సహస్రం భోజయిత్వాథ ద్విజానాం భక్తిపూర్వకం ।
భుక్తశేషేణ చాన్నేన కుర్యాద్వై పారణంతతః ॥ ౧౭

ఇత్థమేత ద్వ్రతం రాజం శ్చికీర్షామి త్వయాసహ ।
కురుచైత ద్ప్రియం మహ్య మభీష్టఫల లబ్ధయే ॥ ౧౮

ఇతిభూపాలవర్యేణ చరిత్వా సంహృష్టచేతసా ।
మునే వ్రతం సమాచీర్ణం సాంతర్వత్నీ బభూవహ ॥ ౧౯

తయాథ ప్రార్థితా గౌరీ గర్భిణ్యా భక్తితోషితా ।
పుత్రందేహి మహామాయే సాక్షా ద్విష్ణ్వంశ సంభవం ॥ ౨౦

జాతమాత్రో వ్రజేత్స్వర్గం పునరాయాతి చాత్రవై ।
భక్తః సదాశివేఽత్యర్థం ప్రసిద్ధః సర్వభూతలే ॥ ౨౧

వినైవ స్తన్యపానేన షోడశాబ్దాకృతిః క్షణాత్ ।
ఏవంభూత సుతో గౌరి యథామేస్యా త్తథాకురు ॥ ౨౨

మృడాన్యాపి తథేత్యుక్తా రాజ్ఞీ భక్త్యాతితుష్టయా ।
అథకాలేన తనయం మూలర్క్షే సాప్యజీజనత్ ॥ ౨౩

హిత్త్రై రమాత్యై రథసా విజ్ఞప్తా రిష్టసంస్థితా ।
దేవి రాజార్థినీచే త్త్వం త్యజ దుష్టర్క్షజం సుతమ్ ॥ ౨౪

సా మంత్రివాక్య మాకర్ణ్య కేవలం పతిదేవతా ।
అత్యాక్షీ త్తం తథాప్రాప్తం తనయం నయకోవిదా ॥ ౨౫

ధాత్రేయికాం సమాకార్య ప్రాహేదం సా నృపాంగనా ।
పంచముద్రే మహాపీఠే వికటా నామమాతృకా ॥ ౨౬

తదగ్రే స్థాపయిత్వామం బాలం ధాత్రేయికే వద ।
గౌర్యాదత్తః శిశురసౌ తవాగ్రే వినివేదితః ॥ ౨౭

రాజ్ఞ్యా పత్యుః ప్రియైషిణ్యా మంత్రివిజ్ఞప్తి నున్నయా ।
సాపి రాజ్ఞ్యుదితం శ్రుత్వా శిశుం లాస్యశశ్రపథమ్ ॥ ౨౮

వికటాయాః పురః స్థాప్య గృహం ధాత్రేయికా గతా ।
అథ సావికటా దేవీ సమాహూయ చయోగినీః ॥ ౨౯

ఉవాచ నయత క్షిప్రం శిశుం మాతృగణాగ్రతః ।
తాసా మాజ్ఞాంచ కురుత రక్షతాముం ప్రయత్నతః ॥ ౩౦

యోగిన్యో వికటావాక్యా త్ఖేచర్య స్తాః క్షణేనతం ।
నిన్యు ర్గగనమార్గేణ బ్రాహ్మర్యాద్యా యత్రమాతరః ॥ ౩౧

ప్రణమ్య యోగినీవృందం తంశిశుం సూర్యవర్చసం ।
పురోనిధాయ మాతౄణాం ప్రోవాచ వికటోదితమ్ ॥ ౩౨

బ్రహ్మాణీ వైష్ణవీ రౌద్రీ వారాహీ నారసింహికా ।
కౌమారీచాపి మాహేంద్రీ చాముండా చైవచండికా ॥ ౩౩

దృష్ట్వాతం బాలకం రమ్యం వికటాప్రేషితం తతః ।
పప్రచ్ఛు ర్యుగప డ్డింభం కస్తేతాతః ప్రసూశ్చకా ॥ ౩౪

మాతృభిశ్చేతి పృష్టఃస యదాకించి న్నవక్తిచ ।
తదా తద్యోగినీవక్త్రం ప్రాహ మాతృగణ స్త్వితి ॥ ౩౫

రాజయోగ్యో భవత్యేష మహాలక్షణ లక్షితః ।
పున స్తత్రైవనే తవ్యో యోగిన్య స్త్వవిలంబితమ్ ॥ ౩౬

పంచముద్రా మహాదేవీ తిష్ఠతే యత్రకామ్యదా ।
యస్యాః సంసేవనా న్నౄణాం నిర్వాణశ్రీ రదూరతః ॥ ౩౭

సర్వత్ర శుభజన్మిన్యాం కాశ్యాం ముక్తిః పదేపదే ।
తథాపి సవిశేషంహి తత్పీఠం సర్వసిద్ధికృత్ ॥ ౩౮

తత్ప్రీత సేవనాదస్య షోడశాబ్దాకృతేః శిశోః ।
సిద్ధిర్బభూవ్త్రీ పరమా విశ్వేశానుగ్రహాత్ త్వరాత్ ॥ ౩౯

ఏవం మాతృగణాశీర్భి ర్యోగినీభిః క్షణేనహి ।
ప్రాపితో మాతృవాక్యేన పంచముద్రాంకితం పునః ॥ ౪౦

సంప్రాప్య తన్మహాపీఠం స్వర్గలోకా దిహాగతః ।
ఆనందకాననే దివ్యం తతాప విపులంతపః ॥ ౪౧

తపసా తీవ తీవ్రేణ నిశ్చలేంద్రియ చేతసః ।
తస్య రాజకుమారస్య ప్రసన్నోభూ దుమాధవః ॥ ౪౨

ఆవిర్బభూవ పురతో లింగరూపేణ శంకరః ।
ప్రోవాచ చ ప్రసన్నోస్మి వరంబ్రూహి నృపాంగజ ॥ ౪౩

॥స్కంద ఉవాచ॥

సర్వజ్యోతిర్మయం లింగం పురతో వీక్ష్యవాఙ్మయం ।
సప్తపాతాల ముద్భిద్య స్థితం బృహదనుగ్రహాత్ ॥ ౪౪

ప్రణమ్య దండవద్భూమౌ పరితుష్టా వధూర్జటిం ।
సూక్తైర్నానాంతరాభ్యస్తైః సువృష్టో రుద్రదైవతైః ॥ ౪౫

తతః ప్రసన్నో భగవాన్ దేవదేవో మహేశ్వరః ।
సంతుష్ట స్తపసా తస్య ప్రోవాచ వృషభధ్వజః ॥ ౪౬

॥దేవదేవ ఉవాచ॥

వరం వరయ సంతప్త తపసావ క్లేశితం వపుః ।
త్వయేతం బాలవపుషా వశీకృతం మనోమమ ॥ ౪౭

శివోక్తంచ సమాకర్ణ్య వరదానం పునఃపునః ।
వరంచ ప్రార్థయాంచక్రే పరిహృష్ట తనూరుహః ౪౮

॥ కుమార ఉవాచ ॥

౩౯ దేవదేవ మహాదేవ యది దేయో వరోమమ ।
తదత్ర భవతా స్థేయం. భవతాఽపస్మృతా సదా ॥ ౪౯

౪౦ అస్మింల్లింగే స్థితః శంభో కురుభక్త సమీహితమ్ ।
వినా ముద్రాదికరణం మంత్రేణాపి వినా విభో ॥ ౫౦

౪౧ దేహి సిద్ధిం పరా మత్ర దర్శనా త్స్పర్శనా న్నతేః ।
అస్య లింగస్య యే భక్తా మనోవాక్కాయ కర్మభిః ॥ ౫౧

౪౨ సర్వైవానుగ్రహ స్తేషు కర్తవ్యో వర ఏష మే ।
ఇతి తద్వర మాకర్ణ్య లింగరూపోఽవదత్ప్రభుః ॥ ౫౨

౪౩ ఏవమస్తు యదుక్తంతే వీరవైష్ణవ సూనునా ।
జనేతు ర్విష్ణు భక్తాచ్చ రాజ్ఞో ఽమిత్రజితో భవాన్ ॥ ౫౩

విష్ణ్వంశ ఏవ ముత్పన్నో మమభక్తి పరాంగజ !
౪౪ వీర! వీరేశ్వరం నామ లింగ మేత త్త్వదాఖ్యయా ॥ ౫౪

కామ్యం దాస్య త్యభీష్టాని భక్తానాం చింతితా న్యహో ।
౪౫ అస్మింల్లింగే సదా వీర స్థాస్యా మ్యద్య దినావధి ॥ ౫౫

దాస్యామి చ పరాం సిద్ధి మాశ్రితేభ్యో న సంశయః ।
౪౬ పరం న మహిమానం మే కలౌ కశ్చిచ్చ వేత్స్యతి ॥ ౫౬

యస్తు వేత్స్యతి భాగ్యేన స పరాం సిద్ధి మాప్స్యతి ।
అత్ర జప్తం హుతం దత్తం స్తుత మర్చిత మేవహి ॥ ౫౭

జీర్ణోద్ధారాది కరణమక్షయ్య ఫలహేతుకమ్ ।
౪౭ త్వం తు రాజ్యం పరం ప్రాప్య సర్వభూపాల దుర్లభమ్ ॥ ౫౮

భుక్త్వా భోగాంశ్చ విపులా నంతే సిద్ధి మవాప్స్యసి ।
౪౮ పురీ వారాణసీ రమ్యా సర్వస్మిన్ జగతీతలే ॥ ౫౯

పుణ్యా స్తత్రాపి సంభేదః సరితో రసిగంగయోః ।
తతోఽపిచ హయగ్రీవం తీర్థంచైవాఽతి పుణ్యదమ్ ॥ ౬౦

యత్ర విష్ణు ర్హయగ్రీవో భక్తంచింతిత మర్పయేత్ ।
హయగ్రీవాచ్చ వైతీర్థా ద్గజతీర్థం విశిష్యతే ॥ ౬౧

యత్రవై స్నానమాత్రేణ గజదాన ఫలంత్లభే ।
కోకావరాహ తీర్థం చ పుణ్యదం గజ తీర్థతః ॥ ౬౨

కోకావరాహ మభ్యర్చ్య తత్ర నో జన్మభా గ్జనః ।
అపికోకావరాహాచ్చ దిలీపేశ్వర సన్నిధౌ ॥ ౬౩

దిలీప తీర్థం సుశ్రేష్ఠం సద్యః పాపహరం పరమ్ ।
తతః సగర తీర్థం చ సగరేశ సమీపతః ॥ ౬౪

యత్రమజ్జ న్నరో మజ్జే న్నభూయో దుఃఖసాగరే ।
సప్తసాగర తీర్థంచ శుభం సగర తీర్థతః ॥ ౬౫

సప్తాబ్ధి స్నానజం పుణ్యం యత్రస్నాత్వా నరో లభేత్ ।
మహోదధీతి విఖ్యాతం తీర్థం సప్తాబ్ధి తీర్థతః ॥ ౬౬

సకృద్యత్రాప్లుతో ధీమాన్ దహే దఘ మహోదధిమ్ ।
చౌరతీర్థం తతః పుణ్యం కపిలేశ్వర సన్నిధౌ ॥ ౬౭

పాపం సువర్ణచౌర్యాది యత్ర స్నానాత్ క్షయంవ్రజేత్ ।
హంసతీర్థం తతోఽపీద్యం కేదారేశ్వర సన్నిధౌ ॥ ౬౮

హంస స్వరూపి యత్రాహం నయామి బ్రహ్మ దేహినః । ౬౯

తత త్రిభువనాఖ్యస్య కేశవ స్యాతిపుణ్యదమ్ ।
తీర్థం యత్రాప్లుతా మర్త్యామర్త్యలోకం విశంతి న ॥ ౭౦

గోవ్యాఘ్రేశ్వర తీర్థం చ తతోఽప్యధిక మేవ హి ।
స్వభావవైర ముత్సృజ్య యత్రాభా సిద్ధిమాపతుః ॥ ౭౧

తతోఽపి హి పరం వీర ! తీర్థం మాంధాతృ సంజ్ఞితమ్ ।
చక్రవర్తి పదం యత్ర ప్రాప్తం తేన మహీభుజా ॥ ౭౨

తతోఽపి ముచుకుందాఖ్యం తీర్థం చాతీవ పుణ్యదమ్ ।
యత్రస్నాతో నరో జాతు రిపుభి ర్నాభిభూయతే ॥ ౭౩

పృథుతీర్థం తతోప్యగ్ర్యం శ్రేయసాం సాధనంపరం ।
పృథ్వీశ్వరం యత్ర దృష్ట్వా నరః పృథ్వీపతి ర్భవేత్ ॥ ౭౪

తతః పరశురామస్య తీర్థం చాతీవ సిద్ధిదమ్ ।
యత్ర క్షత్రవధా త్పాపా జ్జామదగ్న్యో విముక్తవాన్ ॥ ౭౫

అద్యాపి క్షత్రవధజం పాపం తత్ర ప్రణశ్యతి ।
ఏకేన స్నానమాత్రేణ జ్ఞానాఽజ్ఞాన కృతేన చ ॥ ౭౬

తతోపి శ్రేయసాం కర్తృ తీర్థం కృష్ణాఽగ్రజస్య హి ।
యత్ర సూతవధా త్పాపా ద్బలదేవో విముక్తవాన్ ॥ ౭౭

దివోదాసస్య వై తీర్థం తత్ర రాజ్ఞోఽతిమేధసః ।
తత్ర స్నాతో నరో జాతు నజ్ఞానా చ్చ్యవతేంతతః ॥ ౭౮

తతోపి హి మహాతీర్థం సర్వపాప ప్రణాశనమ్ ।
యత్ర భాగీరథీ సాక్షా న్మూర్తిరూపేణ తిష్ఠతి ॥ ౭౯

స్నాత్వా భాగీరథీ తీర్థే కృత్వా శ్రాద్ధం విధానవిత్ ।
దత్వా దానం చ పాత్రేభ్యో న భూయో గర్భభా గ్భవేత్ ॥ ౮౦

హరపాపం చ భోవీర! తీర్థం భాగీరథీతటే ।
తత్రస్నాత్వా క్షయంయాంతి మహాపాప కులాన్యపి ॥ ౮౧

యో నిష్పాపేశ్వరం లింగం తత్రపశ్యతి మానవః ।
నిష్పాపో జాయతే వీర! సతల్లింగేక్షణాత్ క్షణాత్ ॥ ౮౨

దశాశ్వమేధ తీర్థంచ తతోఽపి ప్రవరం మతమ్ ।
దశానా మశ్వమేధానాం యత్రస్నాత్వా ఫలం భవేత్ ॥ ౮౩

తతోపి శుభదం వీర! బందీతీర్థం ప్రచక్షతే ।
యత్రస్నాతో నరో ముచ్యే దపి సంసార బంధనాత్ ॥ ౮౪

హిరణ్యాక్షేణ దైత్యేన బహుశో దేవతాః పురా ।
బందీకృతా నిగడితా స్తుష్టువు ర్జగదంబికామ్ ॥ ౮౫

తతో విశృంఖలీభూతై ర్వందితా యజ్జగజ్జనిః ।
తదాప్రభృతి బందీతి గీయతేఽద్యాపి మానవైః ॥ ౮౬

బందీతీర్థం తు తత్రైవ మహానిగడ ఖండనమ్ ।
యత్ర స్నాతో విముచ్యేత సర్వస్మా త్కర్మ పాశతః ॥ ౮౭

బందీతీర్థం మహాశ్రేష్ఠం కాశీపుర్యాం విశాంపతే ।
తత్రస్నాతో నరోయాయా ద్విముక్తిం దేవ్యనుగ్రహాత్ ॥ ౮౮

తతోఽపి హి శ్రేష్ఠతరం ప్రయాగ మితివిశ్రుతమ్ ।
ప్రయాగ మాధవో యత్ర సర్వయాగ ఫలప్రదః ॥ ౮౯

క్షోణీవరాహ తీర్థంచ తతోఽపిశుభదం పరమ్ ।
తత్ర స్నాతో నరో జాతు తిర్యగ్యోనిం న గచ్ఛతి ॥ ౯౦

తతః కాలేశ్వరం తీర్థం వీర శ్రేష్ఠ తరం పరమ్ ।
కలికాలా న బాధేత యత్ర స్నాతం నరోత్తమమ్ ॥ ౯౧

అశోకతీర్థం తత్రైవ తతో్యప్యతి తరాం శుభమ్ ।
యత్రస్నాతో నరోజాతు నాపతే చ్ఛోకసాగరే ॥ ౯౨

తతో్యతినిర్మల తరం శుక్రతీర్థం నృపాంగజ !
శుక్రద్వారా న జాయేత యత్ర స్నాతో నరోత్తమః ॥ ౯౩

తతోఽపి పుణ్యదం రాజ న్భవానీ తీర్థ ముత్తమమ్ ।
యత్ర స్నాత్వా భవానీశౌ దృష్ట్వా నైవ పున ర్భవేత్ ॥ ౯౪

ప్రభాసతీర్థం విఖ్యాతం తతోపి శుభదం నృణామ్ ।
సోమేశ్వరస్య పురత స్తత్ర స్నాతో న గర్భభాక్ ॥ ౯౫

తతో గరుడతీర్థం చ సంసారవిష నాశనమ్ ।
గరుడేశం సమభ్యర్చ్య తత్ర స్నాత్వా న శోచతి ॥ ౯౬

బ్రహ్మతీర్థం తతః పుణ్యం వీర బ్రహ్మేశ్వరా త్పరః ।
బ్రహ్మవిద్యా మవాప్నోతి తత్ర స్నానేన మానవః ॥ ౯౭

తతో వృద్ధార్క తీర్థం చ వినతీర్థం తతః పరమ్ ।
తత్రాప్లుతో నరో యాతి రవిలోకం సునిర్మలమ్ ॥ ౯౮

తతో నృసింహ తీర్థంచ మహాభయ నివారణమ్ ।
కాలాదపి కుత స్తత్ర స్నాత్వా పరిబిభేతి చ ॥ ౯౯

తతోపి పుణ్యదం నృణాం తీర్థం చిత్రరథేశ్వరమ్ ।
యత్రస్నాత్వా చ దత్వా చ చిత్రగుప్తం న పశ్యతి ॥ ౧౦౦

ధర్మతీర్థం తతః పుణ్యం ధర్మేశ పురతః స్థితమ్ ।
తత్ర శ్రాద్ధాదికం కృత్వా పితౄణా మనృణో భవేత్ ॥ ౧

విశాలతీర్థం విమలం విశాలఫలదం తతః ।
తత్ర స్నాత్వా విశాలాక్షీం దృష్ట్వా గర్భేన జాయతే ॥ ౨

జరాసంధేశ తీర్థం చ జరాసంధేశ సన్నిధౌ ।
సంసార జ్వరపీడాభి స్తత్ర స్నాతో న ముహ్యతి ॥ ౩

తతోఽపి లలితాతీర్థం మహాసౌభాగ్య వర్ధనమ్ ।
స్నాత్వాఽర్చయిత్వా లలితాం న దరిద్రో న దుఃఖభాక్ ॥ ౪

తతో గౌతమ తీర్థం చ సర్వపాప విశోధనమ్ ।
స్నాత్వా పిండా న్వినిర్వాప్య యత్ర శోచతి న క్వచిత్ ॥ ౫

గంగాకేశవ తీర్థం చ తీర్థం చాగస్త్య సంజ్ఞకమ్ ।
తస్తు యోగినీ తీర్థం త్రిసంధ్యాఖ్యం తతః పరమ్ ॥ ౬

తస్తు నార్మదం తీర్థం తత ఆరుంధతేయకమ్ ।
వసిష్ఠం చ తత స్తీర్థం మార్కండేయ మనుత్తమమ్ ॥ ౭

జ్ఞేయా న్యేతాని తీర్థాని పుణ్యదా న్యుత్తరో త్తరమ్ ।
ఖుర కర్తరి సంజ్ఞం చ తత స్తీర్థ మనుత్తమమ్ ॥ ౯౮

తత్ర శ్రాద్ధాది కరణా న్నరో ముచ్యేత కిల్బిషైః ।
తతో భగీరథం తీర్థం రాజర్షే రతిపుణ్యదమ్ ॥ ౯౯

తత్రాల్పమపి యచ్ఛేద్యః తత్కల్పాంతేఽప్యక్షయంతత్ ।
ఏతేభ్యోపి హి తీర్థేభ్యో లింగకోటి త్రయాదపి ॥ ౧౦౦

వీర! వీరేశ్వరం లింగం మహాశ్రేష్ఠం భవిష్యతి ।
వీరతీర్థే నరః స్నాత్వా వీరేశం పరిపూజ్యచ ॥ ౧౦౧

తీర్థేష్వేతేషు సర్వేషు స్నాతో భవతి నాన్యథా ।
యస్తు వీరేశ్వరం లింగం సకృ దభ్యర్చయిష్యతి ।
తేన త్రికోటిసంఖ్యాని లింగా న్యర్చితాని వై ॥ ౧౦౨

యస్తు కామయతే లక్ష్మీం ముక్తిదాం భుక్తిదామపి ।
తేన వీరేశ్వరం లింగం సంసేవ్య మతియత్నతః ॥ ౧౦౩

విధాయైకం జాగరణం నరా వీరేశమర్చనమ్ ।
భూతాయాం నైవగృహ్ణాతి శరీరం పాంచభౌతికమ్ ॥ ౧౦౪

ఇదం లింగం సదాభ్యర్చ్యం సిద్ధైః సంసిద్ధి కాముకైః ।
ఐహికాముష్మికా న్యస్మా త్సర్వా న్కామా న్సమర్థయేత్ ॥ ౧౦౫

పంచామృతేన స్నపనం యః కరిష్యతి మానవః ।
ఫలే ఫలే ఫలం తస్య వీరేశే ఘటకోటిజమ్ ॥ ౧౦౬

యదన్యత్ర ఫలం లింగే కోటిపుష్ప ప్రదానతః ।
తదేకేనైవ పుష్పేణ వీరేశే నాత్రసంశయః ॥ ౧౦౭

ఏకా మప్యాహుతిం దత్వా వీరేశ్వర సమీపతః ।
కోటి హోమఫలం సమ్య జ్జ్ఞాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౦౮

సిక్తే సిక్తే చ నైవేద్యే కోటి సిక్థఫలం భవేత్ ।
అత్యల్పమపి వీరేశే కృత మక్షయతాం వ్రజేత్ ॥ ౧౯

అప్యేకం యో మహారుద్రం జపే ద్వీరేశ సన్నిధౌ ।
జాపయేద్వా భవే త్తస్య కోటిరుద్ర ఫలం ధ్రువమ్ ॥ ౨౦

వ్రతోత్సర్గాది వీరేశే యత్కృతం వ్రతిభి ర్నృభిః ।
తత్కోటి గుణ సంఖ్యాకం భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౨౧

కృతా అష్టౌ నమస్కారా యేన వీరేశ్వరాగ్రతః ।
అష్టకోటి నమస్కార ఫలం తస్య న సంశయః ॥ ౨౨

సర్వాసాం సంపదాం స్థాన మిదం లింగం భవిష్యతి ।
వీరేశ్వరం న సందేహో వీర ! మే వరదానతః ॥ ౨౩

జ్ఞాన ముత్పత్స్యతే పుంసా తారకాఖ్యం మమాజ్ఞయా ।
ఏకతామేవ తత్సేవ్య మేతల్లింగం శుభార్థిభిః । ౨౪

ఏతచ్ఛ్రుత్వా పునః ప్రాహ వీరో మిత్రజితః సుతః ।
ప్రణమ్య దేవదేవేశం పరిపూర్ణ మనోరథః ॥ ౨౫

తీర్థా న్యేతాని దేవేశ యాన్యుక్తాని మమాగ్రతః ।
కృపయా పునర ప్యేవ తదన్యాని వద ప్రభో ॥ ౨౬

ఆదికేశవ మారభ్య తత్తీర్థాచ్చ భగీరథాత్ ।
యేషాం శ్రవణమాత్రేణ నిష్పాపో జాయతే నరః ॥ ౨౭

ఇతి శ్రుత్వా మహేశానో మహీప తనయోదితమ్ ।
పున స్తీర్థాని గంగాయాం వక్తుం సముపచక్రమే ॥ ౨౮

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే వీరేశ్వరావిర్భావో నామ త్ర్యశీతి తమోఽధ్యాయః ॥౮౩॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఆకర్ణయ క్షోణిసుర యథా స్థాణు రచీకరత్ ।
గంగావరణయోః పుణ్యా త్సంభేదా త్తీర్థభూమికామ్ ॥ ౧

సంగమే తత్ర నిష్ణాతః సంగమేశం సమర్చ్య చ ।
నరో నజాతు జననీ గర్భసంగ మవాప్నుయాత్ ॥ ౨

తత్ర పాదోదకం తీర్థం యత్ర దేవేన శార్ఙ్గిణా ।
ఆదౌ పాదౌ క్షాలితౌతు మందరా చ్చాగతేన యత్ ॥ ౩

విష్ణుపాదోదకే తీర్థే వారికార్యం కరోతియః ।
వ్యతీతా తేన నియతం భూయః సాంసారికీ గతిః ॥ ౪

కృత పాదోదకస్నానః కృతకేశవ పూజనః ।
వీత సంసార వసతిః కాశ్యా మాసీ న్నరోత్తమః ॥ ౫

కాశ్యాం సా భూమి రుద్దిష్టా శ్వేతద్వీప ఇతిద్విజైః ।
తత్ర పుణ్యార్జనం కృత్వా శ్వేతద్వీపాధిపో భవేత్ ॥ ౬

తతః పాదోదకా త్తీర్థా త్తీర్థమ్ క్షీరాబ్ధి సంజ్ఞకమ్ ।
తత్రార్జిత మహాపుణ్యో వసే త్క్షీరాబ్ధి రోధసి ॥ ౭

క్షీరోదా ద్దక్షిణే భాగే తీర్థం శంఖాఖ్య ముత్తమమ్ ।
తత్ర స్నాతో భవేన్నూనం నా శంఖాదినిధేః పతిః ॥ ౮

అర్వాక్చ శంఖతీర్థాద్వై చక్రతీర్థ మనుత్తమమ్ ।
సంసారచక్రే న పతే త్తత్తీర్థ జల మజ్జనాత్ ॥ ౯

గదాతీర్థం తదగ్రే తు సంసార గద నాశనమ్ ।
తత్ర శ్రాద్ధాది కరణా త్పశ్యేద్దేవం గదాధరమ్ ॥ ౧౦

పద్మాక్చ పద్మతీర్థం చ తదగ్రే పితృ తృప్తికృత్ ।
తత్ర స్నానాది కరణా త్ప్రాప్నుయా దఘసంక్షయమ్ ॥ ౧౧

తతస్తీర్థం మహాలక్ష్మ్యాః మహాపుణ్య ఫలప్రదమ్ ।
తత్రాభ్యర్చ్య మహాలక్ష్మీం నిర్వాణ కమలాం లభేత్ ॥ ౧౨

తతో గారుత్మతం తీర్థం సంసార గరనాశనమ్ ।
కృతోదక క్రియ స్తత్ర వైకుంఠే వసతిం లభేత్ ॥ ౧౩

తతో నారద తీర్థం చ బ్రహ్మవిద్యైక కారణమ్ ।
తత్ర స్నానేన ముక్తః స్యా ద్దృష్ట్వా నారదకేశవమ్ ॥ ౧౪

ప్రహ్లాదతీర్థం తద్యామ్యే మహాభక్తి ఫలప్రదమ్ ।
తత్ర వై స్నానమాత్రేణ విష్ణోః ప్రియతరో భవేత్ ॥ ౧౫

అంబరీషం తత స్తీర్థం మహాపాతక నాశనమ్ ।
తత్రవై శుభకర్మణో జనా వో గర్భభాజనమ్ ॥ ౧౬

ఆదిత్యకేశవం నామ తదగ్ని తీర్థముత్తమమ్ ।
కృతాభిషేక స్తత్రాపి లభే త్స్వర్గాభి షేచనమ్ ॥ ౧౭

దత్తాత్రేయస్య తత్రాస్తి తీర్థం త్రైలోక్యపావనమ్ ।
యోగసిద్ధిం లభేత్తత్ర స్నానమాత్రేణ భావతః । ౧౮

తదగ్రే భార్గవం తీర్థం మహాజ్ఞాన సమర్పకమ్ ।
తత్ర స్నాన విధానేన భవే ద్భార్గవ లోకభాక్ ॥ ౧౯

తతో వామనతీర్థం చ విష్ణుసాన్నిధ్య హేతుకమ్ ।
తత్ర శ్రాద్ధ విధానేన ముచ్యతే పితృజా దృణాత్ ॥ ౨౦

నరనారాయణాఖ్యం హి త త స్తీర్థం శుభప్రదమ్ ।
తత్ర మజ్జనా త్పుంసాం గర్భవాసః సుదుర్లభః ॥ ౨౧

యజ్ఞవారాహ తీర్థం చ తతో దక్షిణతః శుభమ్ ।
తత్ర స్నాతస్య వై పుంసాం రాజసూయ ఫలం ధ్రువమ్ ॥ ౨౨

విదార నారసింహాఖ్యం తీర్థం తత్రాస్తి పావనమ్ ।
యత్రైకస్నానతో నశ్యే దఘం జన్మశతార్జితమ్ ॥

గోపీ గోవింద తీర్థం చ తతో వైష్ణవలోకదమ్ ।
యస్మిన్ స్నాతో నరోవిద్యా న్నవింద్యా ద్గర్భవేదనమ్ ॥

లక్ష్మీనృసింహ తీర్థంచ గోపీ గోవింద దక్షిణే ।
నిర్వాణ లక్ష్మ్యా యత్రత్యా వ్రియతేతు నరోత్తమః ॥

తద్దక్షిణాయాం కాష్ఠాయాం శేషతీర్థ మనుత్తమమ్ ।
మహాపాపౌఘ శేషోపి నతిష్ఠే ద్యన్నిమజ్జనాత్ ॥

శంఖ మాధవ తీర్థం చ తద్యామ్యాం దిశి చోత్తమమ్ ।
తత్తీర్థ సేవనా న్నృణాం కుతః పాపభయం మహత్ ॥

తతోపి పావనతరం తీర్థం తత్క్షణ సిద్ధిదమ్ ।
నీలగ్రీవాఖ్య మతులం తత్స్నాయీ సర్వదా శుచిః ॥

తత్రోద్దాలక తీర్థం చ సర్వాఘౌఘ వినాశనమ్ ।
దదాతి మహతీ మృద్ధిం స్నానమాత్రేణ తన్నృణామ్ ॥

తతః సాంఖ్యాఖ్య తీర్థం చ సాంఖ్యేశ్వర సమీపతః ।
తత్తీర్థ సేవనాత్పుంసాం సాంఖ్యయోగః ప్రసీదతి ॥

స్వర్లోకా ద్యత్రసంలీనః స్వయం దేవ ఉమాపతిః ।
అతః స్వర్లీన తీర్థంచ స్వర్లీనేశ్వర సన్నిధౌ ॥

తత్రస్నానేన దానేన శ్రద్ధయా ద్విజ భోజనైః ।
జపహోమార్చనైః పుంసాం మక్షయం సర్వమేవహి ॥

మహిషాసుర తీర్థంచ తత్సమీపేఽతి పావనమ్ ।
యత్రతప్త్వా సదైత్యేంద్రో విజిగ్యే సకలాన్ సురాన్ ॥

తత్తీర్థ సేవకోఽద్యాపి నారిభిః పరిభూయతే ।
న పాతకై ర్మహద్భిశ్చ ప్రార్థితం చ ఫలం లభేత్ ॥

ణతీర్థం చ తస్యారా త్తత్సహస్ర భుజప్రదమ్।
త్ర స్నాతో నరో భక్తిం ప్రాప్నుయా చ్ఛాంభవీం స్థిరామ్॥ ౩౫

గోప్రతారేశ్వరం నామ తదగ్రే తీర్థ ముత్తమమ్।
అపుత్రోపి తరేద్యత్ర స్నాతో వైతరణీం సుఖమ్॥ ౩౬

త్ర హిరణ్య గర్భాఖ్యం తద్యామ్యే సర్వ పాపహృత్।
త్ర స్నాతో హిరణ్యేన ముచ్యతే న కదాచన॥ ౩౭

తతః ప్రణవ తీర్థం చ సర్వ తీర్థోత్తమోత్తమమ్।
విన్ముక్తో భవేత్తత్ర స్నానమాత్రేణ మానవః॥ ౩౮

తతః పిశంగిలా తీర్థం దర్శనాదపి పాపహృత్।
మనే మమాధిష్ఠానం వై తదగస్తేఽతిసిద్ధిదమ్॥ ౩౯

స్నాత్వా పిశంగిలాతీరే దత్వా దానంచ కించన।
శోచతి కృతా త్పాపా దన్యత్రాపి మృతో యది॥ ౪౦

యో వై పిశంగిలా తీర్థే స్నాత్వా మా మర్చయిష్యతి।
భవిష్యతి స మే మిత్రం మిత్రతేజః సమప్రభమ్॥ ౪౧

తత స్త్రైవిష్టపీ దృష్టి నిర్మలీకృత పుష్కలమ్।
ర్థం పిలిపిలాఖ్యంవై మనోమల వినాశనమ్॥ ౪౨

త్ర శ్రాద్ధాదికరణా ద్దీనానాథ ప్రతర్పణాత్।
హతీం శ్రియ మాప్నోతి మానవోఽతీవ నిశ్చలామ్॥ ౪౩

తతో నాగేశ్వరం తీర్థం మహాఘ పరిశోధనమ్।
త తీర్థ మజ్జనాదేవ భవే త్సర్వాఘ సంక్షయః॥ ౪౪

తద్దక్షిణే మహాపుణ్యాం కర్ణాదిత్యాఖ్య ముత్తమమ్।
ర్థం యత్రాప్లుతో మర్త్యో భాస్కరీం శ్రియ మావహేత్॥ ౪౫

తతో భైరవతీర్థం చ మహాఘౌఘ క్షయప్రదమ్।
సురర్థోదయ కరం సర్వవిఘ్న నివారణమ్॥ ౪౬

భౌమాష్టమ్యాం తత్ర నరః స్నాత్వా సంతర్పయే త్పితౄన్ ।
దృష్ట్వా చ భైరవం కాలం కలిం కాలం చ సంజయేత్ ॥

తీర్థం ఖర్వ నృసింహాఖ్యం తీర్థా ద్భైరవతః పురః ।
తత్రస్నాతస్య వై పుంసః కుతోఽఘ జనితం భయమ్ ॥

మృకండస్య మునే స్తీర్థం తద్యామ్యా మతినిర్మలమ్ ।
తత్రస్నానేన మర్త్యానాం నాఽపాయమరణం క్వచిత్ ॥

తతః పంచనదాఖ్యం వై సర్వతీర్థ నిషేవితమ్ ।
తీర్థం యత్ర నరః స్నాత్వా న సంసారీ పున ర్భవేత్ ॥

బ్రహ్మాండోదర వర్తీని యాని తీర్థాని సర్వతః ।
ఊర్జే యత్ర సమాయాంతి స్వాఘౌఘ పరినుత్తయే ॥

సర్వదా యత్రసర్వాణి దశమ్యాది దినత్రయమ్ ।
తిష్ఠంతి తీర్థవర్యాణి నిజనైర్మల్య హేతవే ॥

భూరిశః సర్వతీర్థాని మధ్యేకాశి పదేపదే ।
పరం పాంచనదః క్వైశ్చి న్మహిమా నాపికుత్రచిత్ ॥

అప్యేకం కార్తికస్యాఽహ స్తత్రవై సఫలీ కృతమ్ ।
జప హోమార్చనా దానైః కృతకృత్యా స్త ఏవ హి ॥

సర్వాణపి చ తీర్థాని యుగప త్తులితాన్యపి ।
నాభిజగ్ముః పంచనద్యాః కలా యా అపితుల్యతామ్ ॥

స్నాత్వా పాంచనదే తీరే దృష్ట్వా వై బిందుమాధవమ్ ।
నజాతు జాయతే ధీమాన్ జననీ జఠరాజిరే ॥

తతో జ్ఞానహ్రదం తీర్థం జడానామపి జాడ్య హృత్ ।
తత్రస్నాతో నరో జాతు జ్ఞానభ్రంశం న చాప్నుయాత్ ॥

తత్ర జ్ఞానహ్రదే స్నాత్వా దృష్ట్వా జ్ఞానేశ్వరం నరః ।
జ్ఞానం తదధిగచ్ఛేద్వై యేన నో బాధ్యతే పునః ॥

తతోఽస్తి మంగలం తీర్థం సర్వాఽమంగలనాశనమ్ ।
యత్రాఽవగాహనం కృత్వా భవేన్మంగలభాజనమ్ ॥ ౫౯

అమంగలాని నశ్యేయు ర్భవేయు ర్మంగలాని చ ।
స్నాతు ర్వై మంగలే తీర్థే నమస్కర్తుశ్చ మంగలమ్ ॥ ౬౦

మయూఖ మాలిన స్తీర్థం తదగ్రే మలనాశనమ్ ।
యత్రాఽప్లుతో గభస్తీశం విలోక్య విమలో భవేత్ ॥ ౬౧

మఖతీర్థం తు తత్రైవ మఖేశ్వర సమీపతః ।
మఖజం పుణ్య మాప్నోతి తత్రస్నాతో నరోత్తమః ॥ ౬౨

తత్పార్శ్వే బిందుతీర్థం చ పరమజ్ఞాన కారణమ్ ।
తత్రశ్రాద్ధాదికం కృత్వా లభే త్సుకృతముత్తమమ్ ॥ ౬౩

పిప్పలాదస్య చ మునే స్తీర్థం తద్యామ్య దిక్స్థితమ్ ।
స్నాత్వా శనే ర్దినే తత్ర దృష్ట్వావై పిప్పలేశ్వరమ్ ॥ ౬౪

పిప్పలం తత్ర సేవిత్వా అశ్వత్థ ఇతి మంత్రతః ।
శని పీడాం న లభతే దుఃస్వప్నం చాపి నాశయేత్ ॥ ౬౫

తత స్తామ్ర వరాహాఖ్యం తీర్థం చైవాఽతిపావనమ్ ।
యత్ర స్నానేన దానేన నమజ్జే దఘసాగరే ॥ ౬౬

తదగ్రే కాలగంగా చ కలికల్మష నాశినీ ।
తస్యాం స్నాత్వా నరో ధీమాం స్తత్క్షణా న్నిరఘో భవేత్ ॥ ౬౭

ఇంద్రద్యుమ్నం మహాతీర్థ మింద్రద్యుమ్నేశ్వ రాగ్రతః ।
తోయకృత్యం తత్ర కృత్వా లోక మైంద్ర మవాప్నుయాత్ ॥ ౬౮

తతస్తు రామతీర్థం చ వీర! రామేశ్వరాగ్రతః ।
తత్తీర్థ స్నానమాత్రేణ వైష్ణవం లోకమాప్నుయాత్ ॥ ౬౯

తత ఐక్ష్వాకవం తీర్థం సర్వాఘౌఘ వినాశనమ్ ।
తత్ర స్నానేన పూతాత్మా జాయతే మనుజోత్తమః ॥ ౭౦

మరుత్తీర్థం తత్రాంతే మరుత్తేశ్వర సన్నిధౌ ।
తత్ర స్నాత్వా తమర్చ్యేశం మహదైశ్వర్య మాప్నుయాత్ ॥ ౬౧

మైత్రావరుణ తీర్థం చ తతః పాతక నాశనమ్ ।
తత్ర పిండప్రదానేన పితౄణాం భవతి ప్రియః ॥ ౬౨

తతోగ్ని తీర్థం విమల మగ్నీశ పురతో మహత్ ।
అగ్నిలోక మవాప్నోతి తత్తీర్థ పరిమజ్జనాత్ ॥ ౬౩

అంగార తీర్థం తత్రైవ అంగారేశ్వర సన్నిధౌ ।
తత్రాంగార చతుర్థ్యాం తు స్నాత్వా నిష్పాపతా మియాత్ ॥ ౬౪

తతో వై కలతీర్థం చ కలశేశ్వర సన్నిధౌ ।
స్నాత్వా తల్లింగ మభ్యర్చ్య కలికాలా న్నబిభ్యతి ॥ ౬౫

చంద్రతీర్థం చ తత్రైవ చంద్రేశ్వర సమీపతః ।
తత్ర స్నాత్వార్చ్య చంద్రేశం చంద్రలోక మవాప్నుయాత్ ॥ ౬౬

తదగ్రే వీర తీర్థం చ వీరేశ్వరసమీపతః ।
యదుక్తం ప్రాక్తవ పుర స్తీర్థానా ముత్తమం పరమ్ ॥ ౬౭

విఘ్నేశ తీర్థం చ తతః సర్వవిఘ్న విఘాతకృత్ ।
జాతుచి త్తత్ర సంస్నాతో న విఘ్నై రభిభూయతే ॥ ౬౮

హరిశ్చంద్రస్య రాజర్షే స్తత స్తీర్థ మనుత్తమమ్ ।
యత్ర స్నాతో నరో జాతు నసత్యా చ్చ్యవతే క్వచిత్ ॥ ౬౯

హరిశ్చంద్రస్య తీర్థే తు యచ్ఛ్రేయః సముపార్జితమ్ ।
తదక్షయఫలం వీర! ఇహలోకే పరత్ర చ ॥ ౭౦

తతః పర్వత తీర్థం చ పర్వతేశ సమీపతః ।
సర్వ పర్వఫలం తస్య స్నాత్వా పర్వణ్యపర్వణి ॥ ౭౧

కంబలాశ్వతరం తీర్థం తత్ర సర్వవిషాపహమ్ ।
తత్ర స్నాతో భవేన్మర్త్యో గీతవిద్యా విశారదః ॥ ౭౨

తతః సారస్వతం తీర్థం సర్వాఽవిద్యోపబాధకమ్ ।
౭౧ త్రిష్వేయః పితరస్తత్ర సహదేవర్షిమానవైః ॥ ౮౩

ఉమా తీర్థం తు తత్రైవ సర్వశక్తి సమన్వితమ్ ।
౭౨ ఉమేయలోక ప్రాప్తిస్స్యాత్ స్నానమాత్రేణ నిశ్చితమ్ ॥ ౮౪

తతస్త్రిలోకి విఖ్యాతం త్రిలోక్యుద్ధరణ క్షమమ్ ।
౭౩ తీర్థం శ్రేష్ఠతరం వీర! యదాఖ్యా మణికర్ణికా ॥ ౮౫

చక్రపుష్కరిణీ తీర్థం తదాదౌ విష్ణునా కృతమ్ ।
౭౪ తదాఖ్యాకర్ణనాదేవ సర్వైః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౮౬

స్వర్గౌకస స్త్రిసంధ్యం వై జపంతి మణికర్ణికామ్ ।
౭౫ యన్నామగ్రహణం పుంసాం శ్రేయసే పరమాయ హి ॥ ౮౭

యైః శ్రుతా యైః స్మృతా వీర! యైర్దృష్టా మణికర్ణికా ।
౭౬ త ఏవ కృతినో లోకే కృతకృత్యాస్త ఏవ హి ॥ ౮౮

త్రిలోకే యే జపంతీహ మానవా మణికర్ణికామ్ ।
౭౭ జపామి తానహం వీర! త్రికాలం పుణ్యకర్మణః ॥ ౮౯

ఇష్టం తేన మహాయజ్ఞైః సహస్రశత దక్షిణైః ।
౭౮ పంచాక్షరీ మహావిద్యా యేనోక్తా మణికర్ణికా ॥ ౯౦

మహాదానాని దత్తాని తేన వై పుణ్యకర్మణా ।
౭౯ యేనాఽహ నిర్చితో వీర! సంప్రాప్య మణికర్ణికామ్ ॥ ౯౧

మణికర్ణ్యంబుభి ర్యేన తర్పితాః ప్రపితామహాః ।
౮౦ తేన శ్రాద్ధాని దత్తాని గయాయాం మధుపాయసైః ॥ ౯౨

మణికర్ణీజలం యేన సంపీతం శుద్ధబుద్ధినా ।
౮౧ న తస్య సోమపానైస్తైః పునరావృత్తి లక్షణైః ॥ ౯౩

తే స్నాతాః సర్వతీర్థేషు మహాపర్వసు భూరిశః ।
౮౨ దీక్షా చ సర్వావభృథైః యే స్నాతా మణికర్ణికా ॥ ౯౪

త్రైః సురాః పూజితాః సర్వే బ్రహ్మవిష్ణుముఖా మఖైః ।
యైః స్వర్ణకుసుమై రత్నై రర్చితా మణికర్ణికా ॥

అహం తే నో మయా సార్ధం దీక్షాం సంప్రాప్య శాంభవీం ।
అర్చితః ప్రత్యహం యేన పూజితా మణికర్ణికా ॥

తపాంసి తేన తప్తాని శీర్ణపర్ణాదినా చిరమ్ ।
సేవితా శ్రద్ధయా యేన శ్రీమతీ మణికర్ణికా ॥

దత్వా దానాని భూరీణి మఖా నిష్ట్వా తు భూరిశః ।
చిరం తప్త్వా ప్యరణ్యేషు స్వర్గైశ్వర్యా న్మహీంపునః ॥

విపులేఽత్ర మహీపృష్ఠే పంచక్రోశ్యాం మనోహరా ।
సంశ్రితా మణికర్ణియై స్తేయాతా శ్చాఽనివర్తకాః ॥

దానానాం చ వ్రతానాంచ క్రతూనాం తపసామపి ।
ఇదమేవ ఫలం మన్యే యదాప్యా మణికర్ణికా ॥

మోక్షలక్ష్మీ రియం సాక్షా చ్ఛ్రీమతీ మణికర్ణికా ।
ప్రియోఽస్యా మహిమానం వై నవేద్మ్యహ మపి స్ఫుటమ్ ॥

అవాచ్యాం మణికర్ణ్యాశ్చ తీర్థం పాశుపతం పరమ్ ।
తీర్థం తు రుద్రవాసాఖ్యం విశ్వతీర్థ మతఃపరమ్ ॥

ముక్తి తీర్థం తతో రమ్య మవిముక్త మథోత్తమమ్ ।
తీర్థం చ తారకం స్కాందం డుంఢే స్తీర్థం తఽతోపి చ ॥

భవానేయ మథైశానం జ్ఞానతీర్థం మథోత్తమమ్ ।
నం తీర్థం విష్ణుతీర్థం తీర్థం పైతామహం తతః ॥

నాభితీర్థ మిదం చైవ బ్రహ్మనాల మతఃపరమ్ ।
తతో భాగీరథం తీర్థం యత్రవాగ్రే పురాఽకథి ॥

తీర్థా న్యుత్తరవాహిన్యాం స్వర్ధున్యాం కాశిసన్నిధౌ ।
సంత్యనేకాని పుణ్యాని మయోక్తా న్యల్పశః పునః ॥

తత్రాపి నితరాం శ్రేష్ఠా పంచతీర్థం నృపాంగజ ।
యస్యాం స్నాత్వా నరో భూయో గర్భవాసం నసంస్మరేత్ ॥ ౭

ప్రథమం చాసి సంభేదం తీర్థానాం ప్రవరంపరమ్ ।
తతోదశాశ్వమేధాఖ్యం సర్వతీర్థ నిషేవితమ్ ॥ ౮

తతః పాదోదకం తీర్థ మాదికేశవసన్నిధౌ ।
తతః పంచనదం పుణ్యం స్నానమాత్రా దఘౌఘహృత్ ॥ ౯

తేషామపి తీర్థానాం చతుర్ణామపి సత్తమ ।
పంచమం మణికర్ణ్యాఖ్యం మనోఽవయవ శుద్ధిదమ్ ॥ ౧౧౦

అహం స్నామ్యత్ర సతత ముమయాసహ పర్వసు ।
బ్రహ్మణా విష్ణునా సార్ధం సహేంద్రాది సురర్షిభిః ॥ ౧౧౧

అతఏవాత్ర గీయేత గాథేయం శ్రుతిసంమతా ।
నాగలోక కృతావాసైః స్వర్గౌకోభి శ్చసంతతమ్ ॥ ౧౧౨

సత్యంసత్యం పునఃసత్యంస త్యపూర్వమిదం వచః ।
మణికర్ణిసమం తీర్థం నాస్తిబ్రహ్మాండగోలకే ॥ ౧౧౩

పంచతీర్థ్యాం నరఃస్నాత్వా నదేహం పాంచభౌతికం ।
గృహ్ణాతి జాతుచి త్కాశ్యాం పంచాస్యోవాథ జాయతే ॥ ౧౧౪

ఇతిదత్వా వరాన్ దేవో వీరస్యాంఽతర్దధే హరః ।
సవీరోఽపి వీరేశం ప్రార్చ్య ప్రాప్తః సమీహితమ్ ॥ ౧౧౫

॥స్కంద ఉవాచ॥

అధ్యాయ మిమంపుణ్య మగస్తే! యోనిశామయేత్ ।
అస్యాఘం సంక్షయం యాయా దపిజన్మ శతార్జితమ్ ॥ ౧౧౬

ఇతివీరేశ్వరాఖ్యానం తీర్థాఖ్యాన ప్రసంగతః ।
కథితంతే పురాగస్తే! కామేశం కథయామ్యతః ॥ ౧౧౩

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే వీరేశ్వరాఖ్యానంనామ చతురశీతి
తమోఽధ్యాయః ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

జగజ్జనన్యాః పార్వత్యాః పురోఽగస్తే! పురారిణా ।
యథాఖ్యాయి కథాపుణ్యా తథా తేకథయామ్యహమ్ ॥ ౧

పురామహీ మిమాం సర్వాం ససముద్రాద్రి కాననామ్ ।
ససరిత్కాం సార్ణవాంచ సగ్రామ పురపత్తనామ్ ॥ ౨

పరిభ్రమ్య మహాతేజా మహామర్షో మహాతపాః ।
దుర్వాసాః సంపరిప్రాప్తః శంభో రానందకాననమ్ ॥ ౩

విలోక్యాక్రీడ మఖిలం బహుప్రాసాద మండితమ్ ।
బహుకుండ తడాగంచ శంభోస్తోష ముపాగమత్ ॥ ౪

పదేపదే మునీనాంచ జితకాల మహాధియామ్ ।
దృష్ట్వోటజాని రమ్యాణి దుర్వాసా విస్మితోఽభవత్ ॥ ౫

సర్వర్తు కుసుమాన్ వృక్షాన్ సుచ్ఛాయ స్నిగ్ధపల్లవాన్ ।
సఫలాన్ సులతాశ్లిష్టాన్ దృష్ట్వా ప్రీతిమగాత్ మునిః ॥ ౬

దుర్వాసా శ్చాతిహృష్టోఽభూ ద్దృష్ట్వా పాశుపతోత్తమాన్ ।
భూతిభూషిత సర్వాంగాన్ జటాజటిలమౌలికాన్ ॥ ౭

కౌపీన మాత్రవసనాన్ స్మరారి ధ్యానతత్పరాన్ ।
కక్షీకృత మహాలాబూన్ హుడుత్కార జితాంబుదాన్ ॥ ౮

కరండ దండ పాసీయ పాత్రమాత్ర పరిగ్రహాన్ ।
క్వచి త్త్రిదండినో దృష్ట్వా నిఃసంగా న్నిష్పరిగ్రహాన్ ॥ ౯

కాలాదపి నిరాతంకా న్విశ్వేశ శరణంగతాన్ ।
క్వచిద్వేద రహస్యజ్ఞా నాబాల్య బ్రహ్మచారిణః ॥ ౧౦

నిత్యంభాగీరథీ స్నాన పరిపింగల మూర్ధజాన్ ।
విలోక్య కాశ్యాం దుర్వాసా బ్రాహ్మణా న్ముముదే తరామ్ ॥ ౧౧

శ్వపచ్యపిచ యాతుష్టి ర్మృగే ష్వపిచ యాద్యుతిః ।
వృక్ష్వపిచ యా హృష్టిః కాశ్యాం నాన్యత్ర సాస్ఫుటత్ ॥ ౧౨

యదం సుశ్రియ సోవృష్టిః క్వాఽమరేషు త్రివిష్టపే ।
యత్ర తేష్వపితి ర్యత్షు పరమానంద వార్ధిని ॥ ౧౩

పరమే తేపి పశవ ఆనంద వనచారిణః ।
సదానందాః పునర్దేవా ననందనవ నాశ్రితాః ॥ ౧౪

వారంకాశీపురీ వాసీ మ్లేచ్ఛోపిహి శుభాయతిః ।
నాన్యత్ర త్ర్యే దీక్షితోపి సహిముక్తేరభాజనమ్ ॥ ౧౫

వైశ్వేశ్వరీ పురీచైషా యథామే చిత్తహారిణీ ।
సర్వాపి నతథాక్షోణీ నస్వర్గో నైవనాగభూః ॥ ౧౬

స్థైర్యంబ బంధనక్వాపి భ్రమతో మేమనోగతిః ।
సర్వస్మిన్నపి భూభాగే యథా స్థైర్య మగాదిహ ॥ ౧౭

రమ్యాపురీ భవేదేషా బ్రహ్మాండాదఖిలాదపి ।
పరిష్టుత్యేతి దుర్వాసా శ్చేతోవృత్తి మవాపహ ॥ ౧౮

తప్యమానోపిహి తపః సుచిరం సమహాతపాః ।
యదా నాపఫలం కించిచ్చుకోప చ తదాభృశమ్ ॥ ౧౯

ధిక్ప్రమాం తాపసం దుష్టం ధిక్ప్రమే దుశ్చరంతపః ।
ధిక్క్షేత్ర మిదంశంభోః సర్వేషాంచ ప్రతారకమ్ ॥ ౨౦

యథా నముక్తిరత్ర స్యాత్క్వాస్యాపి కరవై తథా ।
ఇతిశప్తుం యదోద్యుక్తః సంజహాస తదాశిషః ॥ ౨౧

తత్ర లింగమభూదేకం ఖ్యాతం ప్రహసితేశ్వరమ్ ।
తల్లింగ దర్శనాత్పుంసా మానందః స్యాత్పదేపదే ॥ ౨౨

ఉవాచ విస్మయావిష్టో మనస్యేవ మహేశితా ।
ఈదృశేభ్య స్తపస్విభ్యో నమోస్త్వితి పునఃపునః ॥ ౨౩

యత్రైవహి తపస్యంతి యత్రైవ వహితాశ్రమాః ।
లబ్ధప్రతిష్ఠా యత్రైవ తత్రైవా మర్షిణో ద్విజాః ॥ ౨౪

మనాక్ చింతితమాత్రంతు చేల్లభంతేన తాపసాః ।
క్రుధా తదైవ జీయంతే హారిణ్యా తపసాం శ్రియః ॥ ౨౫

తథాపి తాప సామాన్యాః స్వశ్రేయో వృద్ధికాంక్షిభిః ।
అక్రోధనాః క్రోధనావాకా చింతాహి తపస్వినామ్ ॥ ౨౬

ఇతి యావన్మహేశానో మనస్యేవ విచింతయేత్ ।
తావత్త త్క్రోధజో వహ్నిర్వ్యాప నశేవ్యో మమండలమ్ ॥ ౨౭

తత్క్రోధానల ధూమౌఘైర్వ్యాపితం యన్నభోంగణం ।
తద్దథాతి నభోద్యాపి నీలిమానం మహత్తరమ్ ॥ ౨౮

తతోగణాః పరిక్షుబ్ధాః ప్రలయార్ణవ నీరవత్ ।
ఆఃకిమేతత్కిమేతద్వై భాషమాణాః పరస్పరమ్ ॥ ౨౯

గర్జంత స్తర్జయంతశ్చ ప్రోద్యతాయుధ పాణయః ।
ప్రమదాః పరితస్థుస్తే పరితోధామ శాంభవమ్ ॥ ౩౦

కోయమః క్రోధవాకాలః కోమృత్యుః క స్తథాంతకః ।
కోవావిధాతా కేలేఖాః క్రుద్ధే ష్వస్మాసుకఃపరః ॥ ౩౧

అగ్నిం పిబామో జలవచ్చూర్ణీ కుర్మోఖిలాన్ గిరీన్ ।
సప్తాపి చార్ణవాం స్తూర్ణం కరవామ మరుస్థలీమ్ ॥ ౩౨

CENTRAL

పాతాలం చానయా మోర్ధ్వ మథో దర్భోఽథ వాదివమ్ ।
ఏకమే వహి వ్యాగాసం గగనం కరవామహే ॥ ౩౩

బ్రహ్మాండబాండ మథవా స్ఫోటయామః క్షణేనహి ।
ఆస్ఫాలయామో వానోఽ్యనం కాలం మృత్యుంచ తాలవత్ ॥ ౩౪

గ్రసామో వాథభువనం ముక్త్వా వారాణసీం పురీం ।
యత్ర ముక్తాభవంత్యేవ మృతమాత్రేణ జంతవః ॥ ౩౫

కుతోఽయం ధూమసంభారో జ్వాలావల్యః కుతస్త్వమూః ।
కోవా మృత్యుం జయం రుద్రం నోవిద్యాన్మద మోహితః ॥ ౩౬

ఇతి పారిషదాః శంభోర్మహాభయ భయప్రదాః ।
జ్వలంతః కల్పయా మాసుః ప్రాకారం గగనస్పృశమ్ ॥ ౩౭

శకలీకృత్య బహుశః శిలావత్ప్రిల యానలమ్ ।
నందీచ నందిషేణశ్చ సోమనందీ మహోదరః ॥ ౩౮

మహా హనుర్మహా గ్రీవో మహాకాలోచితాంతకః ।
మృత్యుప్రకంపనో భీమో ఘంటాకర్ణో మహాబలః ॥ ౩౯

క్రోధనో ద్రవణో జృంభీ పంచాస్యః పంచలోచనః ।
శ్వేతాస్త్రశిరాః సోమః పంచహస్తో దశాననః ॥ ౪౦

కుబ్జో భృంగిరిటి స్తండీ ప్రచండస్తాండవప్రియః ।
ఖిండిలః స్థూలశిరాః స్థూలకేశో గభస్తిమాన్ ॥ ౪౧

క్షేమకః క్షేమధన్వాచ వీరభద్రో రణప్రియః ।
దండపాణిః శూలపాణిః పాశపాణిః కృశోదరః ॥ ౪౨

సుగ్రీవోథ పింగాక్షః పింగలః పింగమూర్ధజః ।
మహానేత్రో లంబకర్ణః ఖర్వః పర్వత విగ్రహః ॥ ౪౩

కర్ణో గజకర్ణశ్చ కోకిలాఖ్యో గజాననః ।
మహం వైనైగమేయశ్చ వికటాస్యోఽట్టహాసకః ॥ ౪౪

సీరపాణిః శివారావో వైణికో వేణువాదనః ।
దురాధర్షో దుఃసహశ్చ గర్జనో రిపుతర్జనః ॥

ఇత్యాదయో గణేశానాః శతకోటి దురాసదాః ।
కాశ్యాం నివారయా మాసు రపి ప్రాభంజనీంగతిమ్ ॥

క్షుబ్ధేషు తేషు వీరేషు చ కంపే భువనత్రయమ్ ।
దుర్వాసనశ్చ కోపాగ్ని జ్వాలా భిర్వ్యాకులీ కృతమ్ ॥

తదా వివిశతుః కాశ్యాం సూర్యా చంద్రి మసావపి ।
నగణైరకృతానుజ్ఞౌ తత్తేజఃశమిత ప్రభౌ ॥

నివార్య ప్రమథానీక ముతిక్షుబ్ధ ముమాధవః ।
మదంశఏవహిమునీ రానసూయేయ ఓషవై ॥

అథౌ దుర్వాససొలింగా దావిరాసీత్కృపానిధిః ।
మహాతేజో మయఃశంభు ర్మునిశాపాత్పురీమవన్ ॥

మాభూచ్ఛాపో మునేః కాశ్యాం నిర్వాణ ప్రతిబంధకః ।
ఇత్యనుక్రోశతో దేవ స్తస్యప్రత్యక్షతాంగతః ॥

ఉవాచచ ప్రసన్నోస్మి మహాక్రోధనతాపస ।
వరయస్వవరఃకస్తే మయాదేయో విశంకితః ॥

తతో విలజ్జితాగస్త్య! శాపోద్యతకరో మునిః ।
అపరాద్ధంబహుమయా క్రోధాంధేనేతిదుర్ధియా ॥

ఉవాచ చేతిబహుశో ధిక్మాం క్రోధఃరంగతమ్ ।
త్రైలోక్యాభయదాం కాశీం శప్తుముద్యత చేతసమ్ ॥

దుఃఖార్ణవ నిమగ్నానాం యాతా యాతేతిఖేదినామ్ ।
కర్మపాశత కంఠానాం కాశ్యేకా ముక్తిసాధనమ్ ॥

సర్వేషాం జంతుజాతానాం జనన్యేకైవ కాశికా ।
మహామృత స్తన్యదాత్రీ నేత్రీచ పరమంపదమ్ ॥

జనన్యాసహనో కాశీ లభేదుపమితిం క్వచిత్ ।
౪౫ ధారయేజ్జననీగర్భే కాశీగర్భా ద్విమోచయేత్ ॥ ౫౭

ఏవం బ్రువంతయః కాశీ మన్యోపిహి శపిష్యతి ।
౪౬ తస్యైవ శాపో భవితా నతుకాశ్యాః కథంచన ॥ ౫౮

ఇతిదుర్వాస సోవాక్యం శ్రుత్వా దేవస్త్రిలోచనః ।
౪౭ అతీవతుషితో జాతః కాశీ స్తవనలబ్ధముత్ ॥ ౫౯

యఃకాశీం స్తౌతిమేధావీ యఃకాశీం హృదిధారయేత్ ।
౪౮ తేనత ప్తం తప స్తీవ్రం తేనేష్టం క్రతుకోటిభిః ॥ ౬౦

జిహ్వాగ్రే వర్తతెయస్య కాశీత్యక్షర యుగ్మకమ్ ।
౪౯ నతస్యగర్భవాసః స్యాత్కదాచిదేవసుమేధసః ॥ ౬౧

యోమంత్రం జపతిప్రాతః కాశీవర్ణ ద్వయాత్మకమ్ ।
౫౦ సతులోకద్వయం జిత్వా లోకాతీతం వ్రజేత్పరమ్ ॥ ౬౨

అనసూయే యతేజ్ఞానం కాశీ స్తవన పుణ్యతః ।
౫౧ యథేదానీంసముత్పన్నం తథా న తపసఃపురా ॥ ౬౩

అనేన మే ప్రియ స్త్వద్వీక్షితో మమపూజకః ।
౫౨ యాదృక్ ప్రియతరఃసత్యం కాశీ స్తవన లాలసః ॥ ౬౪

యాదృక్ తుష్టిర్న మేదానై స్తాదృక్ తుష్టిర్న మేమఖైః ।
౫౩ తుష్టి స్తపసా తాదృగ్యాదృశీ కాశిసం స్తవైః ॥ ౬౫

ఆనందకాననం యేన స్తుతమేతత్సుచేతసా ।
౫౪ తేనాహం సంస్తుతః సమ్యక్ స్తవైః సూక్తైః శ్రుతీరితైః ॥ ౬౬

సకామాః సమృద్ధాఃసురానుసూయేయ తాపస ।
౫౫ జ్ఞాసంతే పరమం భావి మహామోహ వినాశనమ్ ॥ ౬౭

వరంచవరంబ్రూహి కిందాతవ్యం తవానఘ ।
౫౬ త్వాదృశా ఏవమునయః శ్లాఘనీయా యతఃసతామ్ ॥ ౬౮

యస్యాస్త్వేవ హి సామర్థ్యం తపసః క్రుద్ధ్యతీహసః ।
కుపితోప్యసమర్థస్తు కిం కర్తా క్షీణవృత్తివత్ ॥ ౬౯

ఇతి శ్రుత్వాపరిష్టుత్య దుర్వాసాః కృత్తివాససమ్ ।
వరంచ ప్రార్థయామాన పరిహృష్ట తనూరుహః ॥ ౭౦

॥ దుర్వాసా ఉవాచ ॥

దేవదేవజగన్నాథ కరుణాకరశంకర ।
మహాపరాధ విధ్వంసి స్నంధకారే స్మరాంతక ॥ ౭౧

మృత్యుంజయోగ్రభూతేశ మృడానీశ త్రిలోచన ।
యది ప్రసన్నో మే నాథ యది దేయో వరో మమ ॥ ౭౨

తదిదం కామదం నామ లింగమస్త్విహ ధూర్జటే ।
ఇదంచ పల్వలం మేత్ర కామకుండాఖ్యమస్తువై ॥ ౭౩

॥ దేవదేవఉవాచ ॥

ఏవమస్తుమహాతేజో మునే పరమకోపన ।
యత్త్వయా స్థాపితం లింగం దుర్వాసేశ్వరసంజ్ఞితం ॥ ౭౪

తదేవ కామకృన్నౄణాం కామేశ్వర మిహాస్త్వితి ।
యః ప్రదోషే త్రయోదశ్యాం శనివాసర సంయుజి ॥ ౭౫

సంస్నాస్యతి నరో ధీమాన్ కామకుండే త్వదాస్పదే ।
త్వత్థాపితంచ కామేశం లింగం ద్రక్ష్యతి మానవః ॥ ౭౬

న వై కామకృతాద్దోషాద్యామీం నాప్స్యతి యాతనామ్ ।
బహవోపి హి పాప్మానో బహుభిర్జన్మభిః కృతాః ॥ ౭౭

కామతీర్థాంబు సంస్నానా ద్యాస్యంతి విలయం క్షణాత్ ।
కామాః సమృద్ధి మాప్స్యంతి కామేశ్వర నిషేవణాత్ ॥ ౭౮

CENTRAL LI

ఇతి దత్వావరాన్ శంభు స్తల్లింగే లయమాయయౌ।

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

తల్లింగారాధనాత్కామాః ప్రాప్తా దుర్వాససా భృశమ్॥
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన కాశ్యాం కామేశ్వరః సదా। ౬౯

పూజనీయః ప్రయత్నేన మహాకామాభిలాషుకైః॥
కామకుండ కృతస్నానైర్మహాపాతక శాంతయే। ౭౦

ఇదం కామేశ్వరాఖ్యానం యః పఠిష్యతి పుణ్యవాన్।
యః శ్రోష్యతి చ మేధావీ తౌ నిష్పాపౌ భవిష్యతః॥ ౭౧

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దుర్వాససోవరప్రదానం నామ పంచాశీతితమోఽధ్యాయః॥ ౭౫

॥ పార్వత్యువాచ ॥

విశ్వకర్మేశ్వరం లింగం యత్కాశ్యాం ప్రథితం పరమ్।
తస్యలింగస్య కథయ దేవదేవ సముద్భవమ్॥ ౧

॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥

శృణుదేవి ప్రవక్ష్యామి కథాం పాతకనాశినీమ్।
విశ్వకర్మేశ లింగస్య ప్రాదుర్భావం మనోహరమ్॥ ౨

విశ్వకర్మాఽభవత్పూర్వం బ్రహ్మణస్త్వపరాతనుః।
త్వష్టుః ప్రజాపతేః పుత్రో నిపుణః సర్వకర్మసు॥ ౩.

కృతోపనయనః సోఽథ బాలో గురుకులేవసన్।
చకార గురుశుశ్రూషాం భిక్షాన్న కృతభోజనః॥ ౪

ఏకదా తద్గురుః ప్రాహ ప్రావృడ్ కాలే సమాగతే ।
కురూటజం మదర్థం త్వం యథా ప్రావృణ్ణబాధతే ॥ ౫

యత్కదాచిన్నభజ్యేత న పురాతనతాం వ్రజేత్ ।
గురుపత్న్యాత్వథి హితో రేత్వాష్టష్టపి! కురు కంచుకమ్ ॥ ౬

మమాంగయోగ్యం నోగాఢం నశ్లథంచ ప్రయత్నతః ।
వినైవవాసనాచారు వాల్కలంచ సదోజ్జ్వలమ్ ॥ ౭

గురుపుత్రోఽపి చాజ్ఞప్తో మమార్థం పాదుకే కురు ।
యదారూఢస్య మే పాదౌ న పంకః సంస్పృశేత్క్వచిత్ ॥ ౮

చర్మాదిబంధనిర్ముక్తే ధావతో మే సుఖప్రదే ।
యాభ్యాంచ సంచరే వారి స్థలభూమా వివ ద్రుతమ్ ॥ ౯

గురుకన్యాపి తం ప్రాహ త్వాష్ట్ర! మే శ్రవణోచితే ।
భూషణే స్వేనహస్తేన కురు కాంచన నిర్మితే ॥ ౧౦

కుమారీ క్రీడనీయాని కౌతుకాని చ దేహి మే ।
దంతిదంత మయాన్యేవ స్వహస్త రచితానిచ ॥ ౧౧

గృహోపకరణం ద్రవ్యం ముసలోలూఖలాదికమ్ ।
తథా ఘటయ మేధావిన్! యథాథా త్రుట్యతి న క్వచిత్ ॥ ౧౨

అక్షాలితాన్యపి యథా నిత్యం పీతాని సత్తమ ।
ఉజ్జ్వలాని భవంత్యేవ స్థాలికాశ్చ తథా కురు ॥ ౧౩

సూపకర్మణ్యపి చ మాం ప్రశాధి త్వష్టృనందన !
యథాంగుల్యో నదహ్యంతే పాకః స్యాచ్చ యథా శుభః ॥ ౧౪

ఏకస్తంభ మయం గేహ మేకదారు విర్మితమ్ ।
తథా కురు వరం త్వాష్ట్ర! యత్రేచ్ఛా తత్ర ధారయే ॥ ౧౫

యేసహాధ్యాయినోఽప్యస్య వయోజ్యేష్ఠాశ్చతేఽపిహి ।
సర్వేసర్వం సమీహంతే కర్మ తత్కృతమే వహి ॥ ౧౬

తథేతి స ప్రతిజ్ఞాయ సర్వేషాం పురతోఽద్రిజే।
మధ్యేవనం ప్రావిశచ్చ మహాచింతాభయార్దితః ॥ ౧౭

కించిత్కర్తుం నజానాతి ప్రతిజ్ఞాతంచ తేన వై।
సర్వేషాం పురతః సర్వం కరిష్యామీతి నిశ్చితమ్ ॥ ౧౮

కింకరోమి క్వగచ్ఛామి కోమే సాహాయ్యమర్పయేత్।
బుద్ధేరపి వనస్థస్య శరణంకం వ్రజామిచ చ ॥ ౧౯

అంగీకృత్య గురోర్వాక్యం గురుపత్న్యా గురోఃశిశోః।
యో న నిష్పాదయేన్మూఢః సభవేన్నిరయీ నరః ॥ ౨౦

గురుశుశ్రూషణం ధర్మ ఏకోహి బ్రహ్మచారిణామ్।
అనిష్పాద్యతు తద్వాక్యం కథం మే నిష్కృతిర్భవేత్ ॥ ౨౧

గురూణాం వాక్యకరణా త్సర్వఏవ మనోరథాః;
సిద్ధ్యంతీతరథా నైవ తస్మాత్కార్యం హితద్వచః ॥ ౨౨

కథం తద్వ సః సిద్ధిం ప్రాప్స్యామ్యత్ర వనేస్థితః ॥
కశ్చ మేఽత్రసహాయీ స్యాద్ధిషణా దుర్బలస్య వై ॥ ౨౩

ఆస్తాం గురుకథా దూరం యోఽన్యస్యాపిల ఘోరపి।
ఓమిత్యుక్త్వా నకురుతేకార్యం సోఽథవర్జిత్యధః ॥ ౨౪

కథమేతాని కర్మాణి కరిష్యేఽజ్ఞోఽసహాయవాన్।
అంగీకృతాని తద్భృత్యా నమస్తే భవితవ్య తే ॥ ౨౫

యావదిత్థం చింతయతి స త్వాష్ట్రోవనమధ్యగః।
తావత్తత్రైవ సంప్రాప్త స్తేనైకోఽదర్శి తాపసః ॥ ౨౬

అథ నత్వా స తంప్రాహ వనే దృష్టం తపస్వినమ్।
కోభవాన్ మానసం మే యో నితరాం సుఖయత్యహో ॥ ౨౭

త్వద్దర్శనేన మేగాత్రం చింతా సంతాప తాపితమ్।
హిమానీ గాహనేనేవ శీతలం భవతి క్షణమ్ ॥ ౨౮

కిం త్వం మే ప్రాక్తనం కర్మ ప్రాప్తం తాపస రూపధృక్ ।
అథవా కరుణావార్ధి రావిర్భూతః శివో భవాన్ ॥ ౨౯

యోఽసిసోఽసి నమస్తుభ్య ముపదేశేన యుంక్ష్వ మామ్ ।
గురూక్తం గురుపత్న్యుక్తం గుర్వపత్యోక్త మేవ చ ॥ ౩౦

కథం కర్తుమహం శక్తః కర్మ తత్రాఽదిశాఽద్భుతమ్ ।
కురు మే బుద్ధి సాహాయ్యం నిర్జనే బంధుతాం గతః ॥ ౩౧

ఇత్యుక్త స్తేన స వనే తాపసో బ్రహ్మచారిణా ।
కారుణ్య పూర్ణ హృదయో యథోక్త ముపదిష్టవాన్ ॥ ౩౨

య ఆప్తత్వేన సంపృష్టో దుర్బుద్ధిం సంప్రయచ్ఛతి ।
స యాతి నరకం ఘోరం యావదాభూత సంప్లవమ్ ॥ ౩౩

॥ తాపస ఉవాచ ॥

బ్రహ్మచారిన్ శృణు బ్రూయాం కిమద్భుతతరం త్విదమ్ ।
విశ్వేశానుగ్రహా ద్బ్రహ్మాప్యభవత్సృష్టికోవిదః ॥ ౩౪

యది త్వం త్వాష్ట్ర సర్వజ్ఞం కాశ్యామారాధ యిష్యసి ।
తత స్తే విశ్వకర్మేతి నామ సత్యం భవిష్యతి ॥ ౩౫

విశ్వేశానుగ్రహా త్కాశ్యా మభిలాషా న దుర్లభాః ।
సులభో దుర్లభోఽప్యత్ర యత్ర మోక్ష స్తనుత్యజామ్ ॥ ౩౬

సృష్టేః కరణసామర్థ్యం సృష్టిరక్షా ప్రవీణతా ।
విధినా విష్ణునాప్రాపి విశ్వేశాఽనుగ్రహా త్పరాత్ ॥ ౩౭

యాహి వై శ్వేశ్వరంసద్మ పద్మయా సమధిష్ఠితమ్ ।
నిర్వాణసంజ్ఞయా బాల యదీచ్ఛేః స్వాన్మనోరథాన్ ॥ ౩౮

స హి సర్వప్రద. శంభు ర్యాచిత శ్చోపమన్యునా ।
పయో మాత్రం దదౌ తస్మై సర్వం క్షీరాబ్ధిమేవ చ ॥ ౩౯

ఆనందకాననే శంభోః కిం కింకేన న లభ్యతే ।
యత్ర వాసకృతాం పుంసాం ధర్మారాశిః పదేపదే ॥ ౪౦

స్వర్ధునీ స్పర్శ మాత్రేణ మహాపాతక సంతతిః ।
యత్ర సంక్షయతి క్షిప్రం తాం కాశీం కో నసంశ్రయేత్ ॥ ౪౧

యతాదృద్ధర్మ సంభారో లభ్యతే క్రతుకోటిభిః ।
యాదృగ్వారాణసీ వీథీ సంచారేణ పదేపదే ॥ ౪౨

ధర్మార్థ కామమోక్షాణాం యద్యత్రాస్తి మనోరథః ।
తదా వారాణాసీం యాహి యాహి త్రైలోక్య పావనీమ్ ॥ ౪౩

సర్వకామ ఫలప్రాప్తి స్తద్దైవస్యాద్ ధ్రువం నృణామ్ ।
యదైవ సర్వదః సర్వః కాశ్యాం విశ్వేశ్వరః శ్రితః ॥ ౪౪

ఇతి తాపసోక్త మాకర్ణ్య త్వాష్ట్ర ఇత్థం సుహృష్టవాన్ ।
తాం సంప్రాప్త్యుపాయం చ తమేవ సమపృచ్ఛత ॥ ౪౫

॥ త్వాష్ట్ర ఉవాచ ॥

ఆనందవనం శంభోః క్వాఽస్తి తాపస సత్తమ ।
యత్ర నో దుర్లభం కించి త్సాధకానాం త్రయీస్థితమ్ ॥ ౪౬

స్వర్గే వా మర్త్యలోకేవా బలిసద్మని వా మునే ।
తదానందగహనం యత్రాఽనందపయోబ్ధిజా ॥ ౪౭

యత్ర విశ్వేశ్వరో దేవో విశ్వేషాం కర్ణధారకః ।
ఉపదిష్టే తారకం జ్ఞానం యేన తన్మయతాం యయుః ॥ ౪౮

యథా గోత్ర నియత మానంద వనచారిణః ।
తైః శ్రేయసీ లక్ష్మీః కిమన్యేఽల్ప మనోరథాః ॥ ౪౯

తాం మాం ప్రాపయేచ్ఛంభోః కథం యామితథా వద ।
తపస్వీతి తద్వాక్య మాకర్ణ్య శ్రద్ధయాఽన్వితమ్ ॥ ౫౦

ప్రాహోఽగచ్ఛ నయామి త్వాం యియాసు రహ మప్యహో ।
దుర్లభం ప్రాప్య మానుష్యం యది కాశీ న సేవితా ॥ ౩౧

పునః క్వ నృత్వం శ్రేయోభూః క్వ కాశీ కర్మబంధహృత్ ।
వృథా గతే హి మానుష్యే కాశీప్రాప్తి వివర్జనాత్ ॥ ౩౨

ఆయుష్యంచ భవిష్యం చ సర్వమేవ వృథాగతత్ ।
అతోఽహం సఫలీకర్తుం మానుష్యం చాతిచంచలమ్ ॥ ౩౩

యాస్యామి కాశీ మాయాహి మాయాం హిత్వా త్వమప్యహో ।
ఇతి తేన సహత్వాష్ట్రో మునినాఽతి కృపాలునా ॥ ౩౪

పురీం వైశ్వేశ్వరీం ప్రాప్తో మనః స్వాస్థ్య మవాప చ ।
తతః ప్రాపయ్య తాం కాశీం తాపసః క్వాఽప్యతర్కితమ్ ॥ ౩౫

జగామ కుంభసంభూత ! సత్వాష్ట్రోఽ పీత్యచున్యత ।
అవశ్యం స హి విశ్వేశః సర్వేషాం చింతితప్రదః ॥ ౩౬

సత్పథ స్థిరవృత్తీనాం దూరస్థోఽపి సమీపగః ।
యస్మిన్ ప్రసన్నదృక్ త్యక్ష స్తందపిష్ఠమపి ధ్రువమ్ ।
సునేదిష్ఠం కరోత్యేవ స్వయం వర్త్మోపదేశయన్ ॥ ౩౭

క్వాఽహం తత్ర వనేబాల శ్చింతాఽకులిత మానసః ।
క్వతాపసః స యో మాం వై సూపదిశ్యేహ చానయత్ ॥ ౩౮

ఖేలోఽ యమస్య త్ర్యక్షస్య యస్యభక్తస్య కుత్రచిత్ ।
నదులర్బతరం కించి దహో క్వాహం క్వ కాశికా ॥ ౩౯

నారాధితో మయా శంభుః ప్రాక్తనే జన్మని క్వచిత్ ।
శరీరిత్వాఽనుమానేన జ్ఞాతమేతదసంశయమ్ ॥ ౪౦

అస్మిన్ జన్మని బాలత్వాన్న చైవారాధితః స్ఫుటమ్ ।
ప్రత్యక్షమేవ మేవైత త్కృతోఽనుగ్రహ ధీ ర్మయి ॥ ౪౧

అజ్ఞాతం గురుభక్తి ర్మే హేతుః శంభుప్రసాదనే ।
యయేహాఽనుగృహీతోఽస్మి విశ్వేశేన కృపాలునా ॥ ౪౨

అథవా కారణాఽపేక్షస్త్ర్యక్ష స్త్విత రదేవవత్ ।
...క మప్యను గృహ్ణాతి కేవలం కారణం కృపా ॥ ౬౩

యది నో మయ్యనుక్రోశః కథం తాపస సంగతిః ।
...దూపేణ స్వయం శంభూరానినాయేహ మాం ధ్రువమ్ ॥ ౬౪

...దానాని నవై యజ్ఞా న తపాంసి వ్రతాని చ ।
...భోః ప్రసాద హేతూని కారణం తత్కృపైవ హి ॥ ౬౫

...యామపి తదా కుర్యాద సౌ విశ్వేశ్వరః పరామ్ ।
...దా శ్రిత్యుక్త మధ్వానం సద్భిః క్షుణ్ణం న సంత్యజేత్ ॥ ౬౬

...నుక్రోశం సమర్థ్యేతి స త్వాష్ట్రః శాంభవం శుచిః ।
...స్థాప్య లింగమీశస్యాఽరాధ యత్స్వస్థమానసః ॥ ౬౭

...యి పుష్పసంభార మార్తవం కాననాద్బహు ।
...త్వాఽభ్యర్చయతీశానం కందమూల ఫలాశనః ॥ ౬౮

...ఠం త్వష్టృ తనూజస్య లింగారాధన చేతసః ।
...హాయనాత్ప్రసన్నోఽ భూత్తస్యేశః కరుణానిధిః ॥ ౬౯

...స్మాదేవహి లింగాచ్చ ప్రాదుర్భూయ భవోఽబ్రవీత్ ।
...రం వరయ రే త్వాష్ట్ర ! దృఢభక్త్యాఽ నయా తవ ॥ ౭౦

...సన్నోస్మి భృశం బాల గుర్వర్థ కృతచేతసః ।
...దా గురుపత్న్యై చ గుర్వపత్యద్వయేనచ ॥ ౭౧

...ర్థితం తథా కర్తుం తే సామర్థ్యం భవిష్యతి ॥ ౭౨

...న్వరాంశ్చ తే దద్యాం త్వాష్ట్ర ! తుష్ట స్త్వదర్చయా ।
...ృణుష్వ మహాభాగ ! లింగస్యాఽస్యాద్భుత శ్రియః ॥ ౭౩

...సువర్ణాది ధాతూనాం దారూణాం దృషదామపి ।
...నామపిరత్నానాం పుష్పాణామపి వాససామ్ ॥ ౭౪

కర్పూరాది సుగంధీనాం ద్రవ్యాణా మప్యపామపి ।
కందమూల ఫలానాం చ ద్రవ్యాణామపి చీ త్వచామ్ ॥ ౬౫

సర్వేషాం వస్తుజాతానాం కర్తుం కర్మ ప్రవేత్స్యసి ।
యస్యయస్య రుచిర్యత్ర సద్మ దేవాలయాదిషు ॥ ౬౬

తస్య తస్యేహ తుష్ట్యై త్వం తథా కర్తుం ప్రవేత్స్యసి ।
సర్వనేపథ్య రచనా సర్వాః సూపస్య సంస్కృతీః ॥ ౬౭

సర్వాణి శిల్పి కార్యాణి తౌర్యత్రిక మథాఽపి చ ।
సర్వం జ్ఞాస్యసి కర్తుం త్వం ద్వితీయ ఇవపద్మభూః ॥ ౬౮

నానావిధాని యంత్రాణి నానాయుధ విధానకమ్ ।
జలాశయానాం రచనాః సుదుర్గ రచనా స్తథా ॥ ౬౯

తాదృక్కర్తుం పురావేత్సి యాదృఙ్నాన్యోఽధియాస్యతి ।
కలాజాతం హి సర్వం త్వమవ యాస్యసి మే వరాత్ ॥ ౭౦

సర్వేంద్రజాలికీ విద్యా త్వతధీనా భవిష్యతి ।
సర్వకర్మసు కౌశల్యం సర్వబుద్ధి వరిష్ఠతామ్ ॥ ౭౧

సర్వేషాంచ మనోవృత్తిం త్వం జ్ఞాస్యసి వరా న్మమ ।
కిం బహూక్తేన యత్స్వర్గే యత్పాతాలే యదత్ర చ ॥ ౭౨

అతి లోకోత్తరం కర్మ తత్సర్వం వేత్స్యసి స్వయమ్ ॥ ౭౩

విశ్వేషాం విశ్వకర్మాణి విశ్వేషుభువనేషుచ ;
యితో జ్ఞాస్యసి తన్నామ విశ్వకర్మేతి తేఽనఘ ॥ ౭౪

అపరః కోవరో దేయ స్తవ తం ప్రార్థయాఽశ్వహో ।
తవాఽదేయం న మే కించి ల్లింగార్చన రతస్యహి ॥ ౭౫

అన్యత్రాఽపి హి యోలింగం సమర్చయతి సన్మతిః ।
తస్యాపి వాంఛితం దేయం కిం పునర్యో వికాశికమ్ ॥ ౭౬

యేన కాశ్యాం సమభ్యర్చ్య యేన కాశ్యాం ప్రతిష్ఠితమ్ ।
యేనకాశ్యాం స్తుతం లింగం స మే రూపా య దర్పణః ॥ ౮౭

తత్త్వం స్వచ్ఛోఽసి ముకురో మమ నేత్ర త్రయస్య హి ।
కాశ్యాం లింగార్చనాత్త్వాష్ట్ర! వరం వరయ సువ్రత ॥ ౮౮

కాశ్యాం యో రాజధాన్యాం మే హిత్వా మామన్య మర్చయేత్ ।
స వరాకోఽల్ప ధీ ర్మష్టోఽ ల్పతుష్టి ర్ముక్తి వర్జితః ॥ ౮౯

తదానందవనే హ్యత్ర సమర్చ్యోఽహం ముముక్షుభిః ।
ద్రుహిణోపేంద్ర చంద్రేంద్రై రిహాఽన్యో న సమర్చ్యతే ॥ ౯౦

యథానందవనం ప్రాప్య త్వం మా మర్చితవా నసి ।
తథాన్యేపుణ్యకర్మాణో మామభ్యర్చ్యైవ మా మితాః ॥ ౯౧

అనుగ్రాహ్యోఽసి నితరాం తతో వరయ దుర్లభమ్ ।
ప్రాణితం తదవైహి త్వం వద మా చిరయస్వ భో ॥ ౯౨

॥ విశ్వకర్మోవాచ ॥

ఇదం యత్స్థాపితం లింగం మయాఽజ్ఞేనాఽపి శంకర ।
తల్లింగమన్యేఽప్యారాధ్య సంతు సద్బుద్ధి భాజనాః ॥ ౯౩

అన్యచ్చనాథ ప్రార్థ్యోఽసితచ్చ విశ్రాణయిష్యసి ।
భవాన్మయా వినిర్మాపయితా స్వం ప్రాసాదం కదా భవ ॥ ౯౪

॥ దేవదేవ ఉవాచ ॥

ఏవమస్తు యదుక్తం తే తవ లింగ సమర్చకాః ।
సద్బుద్ధి భాజనం వైస్యుః స్యుశ్చ నిర్వాణ దీక్షితాః ॥ ౯౫

యదా చ రాజా భవితా దివోదాసో విధే ర్వరాత్ ।
తదా మే వచనా త్తాత ప్రాసాదం మే విధాస్యతి ॥ ౯౬

నవీకృత్య పునః కాశీ సర్విష్టా తేన భూభుజా ।
గణేశ మాయయా రాజ్యా త్పరినిర్విణ్ణచేతసా ॥ ౯౭

పిష్టోః సదుపదేశా చ్చ మా మేవ శరణం గతః ।
నిర్వాణలక్ష్మీః ప్రాప్తేహ హిత్వా రాజ్యశ్రియం చలామ్ ॥ ౯౮

విశ్వకర్మన్! వ్రజ గురోః శాసనాయ యత స్వ చ ।
గురు భక్తికృతో యస్మా న్మద్భక్తా నాత్ర సంశయః ॥ ౯౯

యే గురుం చావమన్యంతే తేఽవమాన్యా మయాఽ ప్యహో ,
తస్మా ద్గురూపదిష్టం హి కురు శిష్య సమీహితమ్ ॥ ౧౦౦

తత ఆగత్యమే పార్శ్వం యావన్నిర్వాణ మేష్యసి ।
తావత్థాస్యసి శుద్ధాత్మా దేవానాం హిత మాచరన్ ॥ ౧

తవాఽత్ర లింగే స తతం స్థాస్యామ్యహ మభీష్టదః ।
అస్య లింగస్య భక్తానాం నిర్వాణశ్రీ రదూరతః ॥ ౨

అంగారేశా దుదీచ్యాం యే త్వల్లింగస్య సమర్చకాః ।
తేషాం మనోరథావాప్తి ర్భవిష్యతి పదే పదే ॥ ౩

ఇత్యుక్త్వాఽంతర్దధే దేవ స్త్వాష్ట్రోఽపి గురు మాప్తవాన్ ,
గురోః సమీహితం భూరి విధాయ స గృహాన్యయౌ ॥ ౪

గృహేఽపి మాతాపితరౌ సంతోష్య నిజకర్మణా ।
తదుక్తాజ్ఞాం సమాధాయ పునః కాశీం సమాయయౌ ॥ ౫

స్వలింగాఽరాధనాఽసక్తో నాఽద్యాపి త్వష్టృనందనః ।
కాశీం త్యజతి మేధావీ సర్వదేవ ప్రియం చరన్ ॥ ౬

॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥

కాశీముక్తౌ సమర్థాని తాన్యుక్తాని మయా తవ ॥ ౭

ంగ మోంకారసంజ్ఞం చ తథా దేవం త్రివిష్టపమ్ ।
మహాదేవః కృత్తివాసా రత్నేశ శ్చంద్రసంజ్ఞకః ॥ ౮

కేదార శ్చాపి ధర్మేశ స్తథా వీరేశ్వరాభిధః ।
కామేశ విశ్వకర్మేశౌ మణికర్ణీశ్వర స్తథా ॥ ౯

సమర్చ్య మవిముక్తాఖ్యం తతో దేవి మమాఖ్యకమ్ ।
విశ్వనాథేతి విశ్వస్మిన్ ప్రథితం విశ్వసౌఖ్యదమ్ ॥ ౧౧౦

అవిముక్తం సమాసాద్య యేన విశ్వేశ్వరోఽర్చితః ।
న తస్యాస్తి పునర్జన్మ కల్పకోటిశతేష్వపి ॥ ౧౧౧

అష్టౌ మాసా న్విహారః స్యా ద్యతీనాం సంయతాత్మనామ్ ।
ఏకత్ర చతురో మాసా నబ్దం వా వాస ఇష్యతే ॥ ౧౧౨

అవిముక్తే ప్రవిష్టానాం విహారో నైవ యుజ్యతే ।
మోక్షోఽప్యసంశయ శ్చాఽత్ర తస్మా త్త్యాజ్యా న కాశికా ॥ ౧౧౩

ఆనంద కాననం హిత్వా నాఽన్యద్గచ్ఛే త్తపోవనమ్ ।
తపోయోగశ్చ మోక్షశ్చ యతోఽత్రైవ మదాశ్రయాత్ ॥ ౧౧౪

కృపయా సర్వజంతూనాం క్షేత్ర మేతన్మయా కృతమ్ ।
అవశ్యమేవ సిధ్యంతి క్షేత్రేస్మిన్ సిద్ధికాంక్షిణః ॥ ౧౧౫

అతీతం వర్తమానం చ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతమ్ ।
యదేనస్తల్లయం యాయా దానందవనవీక్షణాత్ ॥ ౧౧౬

అత్యుగ్రైశ్చ తపోభి ర్యన్మహాదానై ర్మహోత్సవైః ।
నియమైశ్చ యమైః సమ్యక్ స్వయోగేన మహామఖైః ॥ ౧౧౭

వేదాంతశాస్త్రాభ్యసనైః సర్వోపనిషదాశ్రయాత్ ।
విభిర్యదవాప్యేత తత్కాశ్యాం హేలయాఽప్యతే ॥ ౧౧౮

కర్మసూత్రేణ బద్ధా వై భ్రామ్యంతే తావదేవ హి ।
యావద్విశ్వేశ్వరే ధామ్ని మమ నైవ తనుత్యజః ॥ ౧౧౯

కాశ్యాం స్వలీలయా దేవితిర్యగ్యోని జుషామపి ।
దదామి చాంతే తత్థ్సానం యత్ర యాంతి న యజ్ఞికాః ॥ ౧౨౦

భూతగ్రామోఽఖిలో ప్యత్ర ముక్తిక్షేత్రే కృతాలయః ।
కాలేన నిధనం యాతో యాత్యేవ పరమాం గతిమ్ ॥ ౨౧

విషయాసక్తచిత్తోఽపి త్యక్తధర్మరతి స్త్వపి ।
క్షాకేనో జ్ఝితదేహోఽత్ర నసంసారం పున ర్విశేత్ ॥ ౨౨

ప్రయాగే యత్ఫలం దేవి మాఘే చోషసి మజ్జనాత్ ।
తత్ఫలం కోటిగుతం వారాణస్యాం క్షణే క్షణే ॥ ౨౩

అస్య క్షేత్రస్య మహిమా కోపి వాచా మగోచరః ।
ఉద్దేశమాత్ర మాఖ్యాయి మయా తే ప్రీతికామ్యయా ॥ ౨౪

చతుర్దశానాం లింగానాం శ్రుత్వాఖ్యానాని సత్తమః ।
చతుర్దశసు లోకేషు పూజాం ప్రాప్స్యత్యనుత్తమామ్ ॥ ౧౨౫

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే విశ్వకర్మేశప్రాదుర్భావో నామ
షడశీతితమోఽధ్యాయః ౮౬

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

సర్వజ్ఞ సూనో షడ్వక్త్ర సర్వార్థకుశల ప్రభో ।
ప్రాదుర్భావం నిశమ్యైషాం లింగానాం ముక్తిదాయినామ్ ॥ ౧

నితరాం పరితృప్తోఽస్మి సుధాం పీత్వేవ నిర్జరః ।
ఓంకారప్రముఖై ర్లింగై రిదమానందకాననమ్ ॥ ౨

ఆనందమేవ జనయే దపి పాపజుషా మిహ ।
పరానంద మహం ప్రాప్తః శ్రుత్వైత ల్లింగకీర్తనమ్ ॥ ౩

...న్ముక్త ఇవాసం హి క్షేత్ర తత్త్వ శ్రుతేరహమ్ ।
...దా దక్షేశ్వరాదీని లింగానీహ చతుర్దశ ।
...యాన్యుక్తాని సమాచక్ష్వ తత్ర్పభావ మశేషతః ॥ ౪

...దక్షో గర్హయామాసమధ్యే దేవసభం విభుమ్ ।
...కథం లింగ మీశస్య ప్రత్యస్థాపయ దద్భుతమ్ ॥ ౫

...శ్రుత్వా శిఖిరథః కుంభయోనే రుదీరితమ్ ।
...త సంకథయామాస దక్షేశ్వర సముద్భవమ్ ॥ ౬

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

...ర్ణయ మునేవచ్మి కథాం కల్మషహారిణీమ్ ।
...నశ్చరణ కామోఽసౌ దక్షః కాశీం సమాయయౌ ॥ ౭

...గవక్త్రో విరూపాస్యో దధీచి పరిధిక్కృతః ।
...ప్రాయశ్చిత్త విధానార్థం నూపదిష్టః స్వయంభువా ॥ ౮

...కదా దేవదేవస్య సేవార్థం శశిమౌళినః ।
...లాస మగమ ద్విష్ణుః పద్మయోని పురస్కృతః ॥ ౯

...ద్రాదయో లోకపాలా విశ్వేదేవా మరుద్గణాః ।
...త్యా వసవో రుద్రాః సాధ్యా విద్యాధరో రగాః ॥ ౧౦

...షయోఽప్సరసో యక్షా గంధర్వాః సిద్ధచారణాః ।
...ర్నతో దేవదేవేశః పరిహృష్ట తనూరుహైః ॥ ౧౧

...శ్చ నానాస్తుతిభిః శంభునాఽపి కృతాదరాః ।
...శ్చానన శ్రేణ్యాం తన్ముఖాసక్తదృష్టయః ॥ ౧౨

...తేషూ పవిష్టేషు శంభునా విష్టరశ్రవాః ।
...హస్త పరిస్పర్శమానః పృష్టో మహాదరమ్ ॥ ౧౩

...వత్సలాంఛన హరే దైత్యవంశ దవానల ।
...త్పాలయితుం శక్తి స్త్రిలోకీ మస్త్యకుంఠతా ॥ ౧౪

దితిజాన్ దనుజాన్ దుష్టాన్ కచ్చిచ్ఛాసిస్సి రణాంగణే ।
అపి క్రుద్ధాన్ మహీదేవాన్ మామివ ప్రతిమన్యసే ॥ ౧౪

బాధయా రహితా గావః కచ్చిత్సంతి మహీతలే ।
స్త్రియః సంతి హి సుశ్రీకాః పతివ్రతపరాయణాః ॥ ౧౫

విధియజ్ఞాః ప్రవర్తంతే పృధివ్యాం బహుదక్షిణాః ।
నిరాబాధం తపః కచ్చిదస్తి శశ్వత్తపస్వినామ్ ॥ ౧౬

నిష్ప్రత్యూహం పఠన్త్యేవ సాంగాన్వేదాన్ ద్విజోత్తమాః ।
మహీపాలాః ప్రజాః కచ్చిత్పాంతి త్వామివ కేశవ ॥ ౧౭

స్వేషు స్వేషు చ ధర్మేషు కచ్చిద్వర్ణాశ్రమాస్తథా ।
నిష్ఠావంతోఽభితిష్ఠంతి ప్రహృష్టేంద్రియమానసాః ॥ ౧౮

ధూర్జటిః పరిపృచ్ఛ్యేతి హృష్టం వైకుంఠనాయకమ్ ।
బ్రహ్మాణం చాపి పప్రచ్ఛ బ్రాహ్మం తేజః సమేధతే ॥ ౨౦

సత్యమస్ఖలితం కచ్చిదస్తి త్రైలోక్యమండపే ।
తీర్థావరోధో న క్వాపి కేనచిత్క్రియతే విధే ॥ ౨౧

ఇంద్రాదయః సురాః కచ్చిత్స్వేషు స్వేషు పురేష్వహో ।
రాజ్యం ప్రశాసతి స్వస్థాః కృష్ణదోర్దండపాలితాః ॥ ౨౨

ప్రత్యేకం పరిపృచ్ఛ్యేశః సర్వానిత్థం కృతాదరాన్ ।
పృష్ట్వాఽఽగమనకార్యం చ తేషాం కృత్వా మనోరథాన్ ॥ ౨౩

విససర్జాఽథ తాన్ సర్వాన్ దేవః సౌధం సమావిశత్ ।
గతేష్వథ చ దేవేషు స్వస్వధిష్ణ్యేషు హృష్టవత్ ॥ ౨౪

మధ్యేమార్గం స చింతోఽభూద్దక్షః సత్యాః పితా తదా ।
అన్యదేవసమానం స మానం ప్రాప నచాధికమ్ ॥ ౨౫

అతీవ క్షుబ్ధచిత్తోఽభూన్మందరాఘాతతోఽబ్ధివత్ ।
ఉవాచ చ మనస్యేతన్మహాక్రోధరయాంధదృక్ ॥ ౨౬

...వ గర్వితో జాతః సతీం మే ప్రాప్య కన్యకామ్ ।
...స్యచి న్నాప్యసౌ ప్రాయో న కోఽస్యాపి క్వచిత్పునః ॥ ౨౭

...వ శ్య స్త్వేష కింగోత్రః కిం దేశీయః కిమాత్మకః ।
...పృత్తిః కిం సమాచారో విషాదీ వృషవాహనః ॥ ౨౮

...ప్రాయశ స్తపస్వ్యేష క్వ తపః క్వాస్త్రధారణమ్ ।
...గృహస్థేషు గణ్యోఽసౌ శ్మశాననిలయో యతః ॥ ౨౯

...పాన బ్రహ్మచారీ స్యాత్కృత పాణిగ్రహ స్థితిః ।
...ప్రస్థం కుత శ్చాస్మిన్నైశ్వర్య మదమోహితే ॥ ౩౦

...బ్రాహ్మణో భవత్యేష యతో వేదో న వేత్త్యముమ్ ।
...త్రధారణా త్ప్రాయః క్షత్రియః స్యా న్నసోఽప్యయమ్ ॥ ౩౧

...త్సంత్రాణనా త్క్షత్రం తత్కావ్యస్మి న్ప్రలయ ప్రియే ।
...శ్యోపి న భవే దేష సదా నిర్ధన చేష్టనః ॥ ౩౨

...ద్రోఽపి న భవే త్ప్రాయో నాగయజ్ఞోపవీతవాన్ ।
...వర్ణాశ్రమాతీతః కోఽసౌ సమ్యఙ్ఞ్న కీర్త్యతే ॥ ౩౩

...ప్రకృత్యా జ్ఞాయేత స్థాణుః ప్రకృతివర్జితః ।
...ప్రాయశః పురుషో నాసా వర్ధనారీ వపుర్యతః ॥ ౩౪

...షాపి న భవే దేష యతోఽసౌ శ్మశ్రులాననః ।
...సకోపి న భవే ల్లింగ మస్యయతోఽర్చ్యతే ॥ ౩౫

...లోపి న భవత్యేష యతోఽయం బహువార్షికః ।
...వృద్ధో లోకేషు గీయతే చోగ్ర ఏష యత్ ॥ ౩౬

...యువత్వం సంభావ్యం నాత్ర నూనం చిరంతనే ।
...ద్ధోఽపి న భవత్యేష జరామరణవర్జితః ॥ ౩౭

...హ్మాదీన్ సంహరే త్ప్రాంతే తథాపిచ న పాతకీ ।
...లేశో పి నా స్త్యస్మిన్ బ్రహ్మమేలిచ్ఛిది కుత్రిహా ॥ ౩౮

అస్థినేపథ్యవతి చ క్వచిత్వం వివాససి ।
కిం బహూక్తేన నో కించి జ్ఞాయతేఽస్య విచేష్టితమ్ ॥ ౩౯

అహో ధార్ష్ట్యం మహ ద్దృష్టం జటిలస్యాద్య చాద్భుతమ్ ।
యదాసనా న్నోత్థితోఽసౌ దృష్ట్వా మాం శ్వశురం గురుమ్ ॥ ౪౦

ఏవం భూతా భవంత్యేవ మాతాపితృవివర్జితాః ।
నిర్గుణా అకులీనాశ్చ కర్మభ్రష్టా నిరంకుశాః ॥ ౪౧

స్వచ్ఛందచారిణోఽనాథాః సర్వత్ర స్వాభిమానినః ।
అకించనా అపి ప్రాయ స్తథా పీశ్వరమానినః ॥ ౪౨

జామాతౄణాం స్వభావోఽయం ప్రాయశో గర్వభాజనమ్ ।
కించిదైశ్వర్య మాసాద్య భవత్యేవ న సంశయః ॥ ౪౩

ద్విజరాజః సగర్విష్ఠో రోహిణీ ప్రేమనిర్భరః ।
కృత్తికాదిషు చాఽస్నేహీ మయా శప్తః క్షయీకృతః ॥ ౪౪

అస్యాహం గర్వసర్వస్వం హరిష్యామ్యేవ శూలినః ।
యథాఽవమానితశ్చాహ మనేనాఽస్యగృహం గతః ॥ ౪౫

తథాఽస్యాహం కరిష్యామి మానహానిం చ సర్వతః ।
సంప్రధార్యేతి బహుశః సతుదక్షః ప్రజాపతిః ॥ ౪౬

ప్రాప్య స్వభవనం దేవా నాజుహావ సవాసవాన్ ।
అహం యియక్షు ర్యూయం మే యజ్ఞసాహాయ్య కారిణః ॥ ౪౭

భవంతు యజ్ఞసంభారా నాన యంతు త్వరాన్వితాః ।
శ్వేతద్వీప మథో గత్వా చక్రే చక్రిణ మచ్యుతమ్ ॥ ౪౮

మహాక్రతూపద్రష్టారం యజ్ఞపూరుషమేవచ ।
తస్యర్త్విజోఽభవన్ సర్వే ఋషయో బ్రహ్మవాదినః ॥ ౪౯

ప్రావర్తత తత స్తస్య దక్షస్య చ మహాధ్వరః ।
దృష్ట్వా దేవనికాయాంశ్చ తస్మిన్ దక్షమహాధ్వరే ॥ ౫౦

అపీశ్వరాం స్తతోవేధా వ్యాజం కృత్వా గృహం యయౌ।
దధీచి రథ పంవీక్ష్య సర్వాం స్త్రైలోక్యవాసినః ॥ ౨౧

దక్షయజ్ఞే సమాయాతాన్ సతీశ్వర వివర్జితాన్।
ప్రాప్త సంమాన సంభారా న్వాసోఽలంకృతి పూర్వకమ్॥ ౨౨

దక్షస్య హి శుభోదర్కా మిచ్ఛ న్నోప్రివాచ చేతిపై ॥

॥ దధీచి రువాచ ॥

దక్ష ప్రజాపతే దక్ష సాక్షా ద్ధాతృస్వరూపధృక్ ॥ ౨౩

న చాస్తి తవ సామర్థ్యం క్వాపి కస్యాపి నిశ్చితమ్।
యాదృశః క్రతుసంభార స్తవ చేహ సమీక్ష్యతే ॥ ౨౪

నతాదృగ్జ్ఞేదసి ప్రాయః క్వాపి జ్ఞాతో మహామతే।
క్రతుస్తు నైవ కర్తవ్యో నాస్తి క్రతుసమో రిపుః ॥ ౨౫

కర్తవ్యశ్చే త్తదా కార్యః స్యాచ్చే త్సంపత్తి రీదృశీ।
సాక్షా దగ్నిః స్వయం కుండే సాక్షా దింద్రాదిదేవతాః ॥ ౨౬

సాక్షాచ్చ సర్వే మంత్రా వై సాక్షా ద్యజ్ఞపుమా నసౌ।
ఆచార్యపదవీ మేష దేవాచార్యః స్వయం చరేత్।
సాక్షా ద్బ్రహ్మ స్వయం చైష భృగు ర్వైకర్మకాండవిత్ ॥ ౨౭

అయం పూషా భగ స్త్వేష ఇయం దేవీ సరస్వతీ।
ఏతే చ సర్వదిక్పాలా యజ్ఞరక్షా కృతః స్వయమ్ ॥ ౨౮

త్వం చ దీక్షాం శుభాం ప్రాప్తో దేవ్యా చ శతరూపయా।
జామాతా త్వేష తే ధర్మః పత్నీభి ర్దశభిఃసహ ॥ ౨౯

స్వయమేవహి కుర్వీ తధర్మ కార్యం ప్రయత్నతః।
ఓషధీనా మయం నాథ స్తవ జామాతృషూత్తమః ॥ ౩౦

స ప్తవింశతిభిః సార్ధం పత్నీభి స్తవకార్యకృత్ ।
ఓషధీఃపూరయేత్సర్వా ద్విజరాజో మహాసుధీః ॥ ౬౧

దీక్షితో రాజనూయస్య దత్తత్రైలోక్య దక్షిణః ।
మారీచః కశ్యప శ్చాసౌ ప్రజాపతిషు సత్తమః ।
త్రయోదశ మితాభిశ్చ భార్యాభి స్తవకార్యకృత్ ॥ ౬౨

హవిః కామదుఘా సూతే కల్పవృక్షః సమిత్కుశాన్ ।
దారుపాత్రాణి సర్వాణి శకటంమండపాదికమ్ ॥ ౬౩

విశ్వకర్మా ప్యలంకారాన్ కురుతేఽభ్యాగత ర్త్విజామ్ ।
వసూని చాపి వాసాంసి వసవో ష్టౌ దదత్యపి ॥ ౬౪

స్వయం లక్ష్మీ రలంకుర్యా ద్యావై చాత్రసువాసినీః ॥ ౬౫

సర్వే సుఖాయ మే దక్ష వీక్షమాణస్య సర్వతః ।
ఏకం దుఃఖాకరోత్యేవ యత్త్వం విస్మృతవానసి ॥ ౬౬

జీవహీనో యథా దేహో భూషితోపి న శోభతే ।
తథేశ్వరం వినా యజ్ఞః శ్మశానమివ లక్ష్యతే ॥ ౬౭

ఇత్థం దధీచివచనం శ్రుత్వా దక్షః ప్రజాపతిః ।
భృశం జజ్వాల కోపేన హవిషా కృష్ణవర్త్మవత్ ॥ ౬౮

పూర్వం స్తుత్యాఽతిసంహృష్టో దృష్టో యోసౌ దధీచినా ।
స ఏవ చాపి కోపాగ్ని ముద్వమ న్వీక్షితో ముఖాత్ ॥ ౬౯

ప్రత్యువాచా థ తం విప్రం వేపమానాంగయష్టికః ।
దక్షః ప్రజాపతీ రోషా జ్జిఘాంసు రివ తం ద్విజమ్ ॥ ౭౦

॥ దక్ష ఉవాచ ॥

బ్రాహ్మణోసి దధీచే త్వం కిం కరోమి తవాత్రవై ।
దీక్షా మహ మహో ప్రాప్తః కర్తుం నాయాతి కించన ॥ ౭౧

భవాన్ కేన సమాహూతో యదత్రాగాన్మహోజడః ।
ఆగతోఽపి హి కేన త్వం పృష్ట ఇత్థం బ్రవీషి యత్ ॥ ౨౨

సర్వమంగలమాంగల్యో యత్ర శ్రీమానయం హరిః ।
స్వయం వై యజ్ఞపురుషః సముఖః కిం శ్మశానవత్ ॥ ౨౩

యత్ర వజ్రధరః శక్రః శతయజ్ఞైకదీక్షితః ।
త్రయస్త్రింశతి కోటీనా మమరాణాం పతిః స్వయమ్ ॥ ౨౪

తం త్వం చోపమిమీషేముం శ్మశానేన మహామఖమ్ ।
ధర్మరాట్చ స్వయం యత్ర ధర్మాధర్మైక కోవిదః ॥ ౨౫

శ్రీదోఽస్తి యత్ర శ్రీదాతా సాక్షా ద్యత్రాపి శుభక్షణః ।
తం యజ్ఞ ముపమాసి త్వ మమంగలభువా తయా ॥ ౨౬

దేవాచార్యః స్వయం యత్ర క్రతో రాచార్యతాం గతః ।
కథిమానవశాత్తం త్వ మాఖ్యాసి పితృకాననమ్ ॥ ౨౭

యత్రాపి ర్త్విజ్యం భజంతేఽమీ వసిష్ఠ ప్రముఖర్షయః ।
తమధర్వం సమాచక్షే మంగలేతర భూమివత్ ॥ ౨౮

మైత్రేతి మునిః ప్రాహ దధీచిర్జ్ఞానినాంవరః ।
సర్వమంగలమాంగల్యో భవేద్యజ్ఞపుమాన్ హరిః ॥ ౨౯

తథాపి శాంభవీశక్తి ర్వేదే విష్ణు ప్రపత్యతే ।
మాంగం సత్రిష్టు రాద్యస్యహరి స్తదితరద్విధిః ॥ ౩౦

దీక్షితో యోఽశ్వమేధానాం శతస్య కులిశాయుధః ।
దుర్వాససా క్షణేనాపి నీతో నిఃశ్రీకతాం హి సః ॥ ౩౧

న రారాధ్య భూతేశం ప్రాప్తైకా మమరావతీమ్ ।
స్త్వయా ధర్మరాజోఽత్ర కథితః క్రతురక్షకః ॥ ౩౨

బలం తస్యాఖిలై ర్జ్ఞాతం శ్వేతం పాశయతః పురా ।
ధనద త్ర్యంబకసఖ స్తచ్ఛ్రుత్వా శుభక్షణః ॥ ౩౩

పార్ష్ణిగ్రాహ్యభవ ద్రుద్రో దేవాచార్యస్య వై తదా ।
యదా తారా మధార్షీ త్సద్విజరాజో తిసుందరీమ్ ॥ ౮౪

తంవిదంతి వసిష్ఠాద్యా స్సర్వాత్వీర్ఘ్యం భజంతి యే ।
ఏకోరుద్రో న ద్వితీయః సంవిదానా అపీతిహ ॥ ౮౫

ప్రాప్స్యసర్థంతర్షయో స్యేపి గౌరవా త్తవ తే క్రతౌ ।
యది మే బ్రాహ్మణస్యైకం శృణోషి వచనం హితమ్ ॥ ౮౬

తదా క్రతుఫలాధీశం విశ్వేశం త్వం సమాహ్వయ ।
వినా తేన క్రతురసౌ కృతో ప్యకృత ఏవ హి ॥ ౮౭

సతి తస్మిన్ మహాదేవే విశ్వకర్మైక సాక్షిణి ।
తవాపి చైషాం సర్వేషాం ఫలిష్యంతి మనోరథాః ॥ ౮౮

యథా జడాని బీజాని న ఫలంతి స్వయం తథా ।
జడాని సర్వకర్మాణి న ఫలంతీశ్వరం వినా ॥ ౮౯

అర్థహీనా యథా వాణీ ధర్మహీనా యథా తనుః ।
పతిహీనా యథా నారీ శివహీనా తథా క్రియా ॥ ౯౦

గంగాహీనా యథా దేశాః పుత్రహీనా యథా గృహాః ।
దానహీనా యథా సంప చ్ఛివహీనా తథా క్రియా ॥ ౯౧

మంత్రిహీనం యథా రాజ్యం శ్రుతిహీనా యథా ద్విజాః ।
యోషాహీనం యథా సౌఖ్యం శివహీనాతథా క్రియా ॥ ౯౨

దర్భహీనా యథా సంధ్యా తిలహీనం చ తర్పణమ్ ।
హవిర్హీనో యథా హోమః శివహీనా తథా క్రియా ॥ ౯౩

ఇత్థం దధీచినాఖ్యాతం జగ్రాహ వచనం న తత్ ।
దక్షో దక్షోపి తత్రైవ శంభో ర్మాయయా విమోహితః ॥ ౯౪

ప్రోవాచ చ భృశం క్రుద్ధః కా చింతా తవ మే క్రతోః ।
క్రతుముఖ్యాని సర్వాణి యాని కర్మాణి సర్వతః ॥ ౯౫

ని సిద్ధ్యంతి నియతం యథార్థ కరణా దిహ ।
యథార్థ విధానేన సిద్ధ్యై త్కర్మాపి నేశితుః ॥ ౯౬

కర్మసిద్ధయే చాథ సర్వ ఏవ హి చేశ్వరః ।
ఈశ్వరః కర్మణాం సాక్షీ య త్త్వయాపీతి భాషితమ్ ॥ ౯౭

తథాస్తు పరం సాక్షీ నార్థం దద్యాచ్చ కుత్రచిత్ ॥ ౯౮

ని సర్వకర్మాణి న ఫలంతీశ్వరం వినా ।
దుక్తం భవతా తత్రాపి ప్యహో దృష్టాంతయామ్యహమ్ ॥ ౯౯

న్యపి చ బీజాని కాలం సంప్రాప్య చాత్మనః ।
ంకురయంతి కాలాచ్చ పుష్ప్యంతి చ ఫలంతి చ ॥ ౧౦౦

పీశం తథా కర్మ స్వయం కాలా త్ఫలత్యహో ।
శ్వరేణ తేనాత్ర మహామంగల మూర్తినా ॥ ౧

॥దధీచి రువాచ॥

థార్థ కరణా త్సిద్ధమపి కార్యం కదాచన ।
శ్వరప్రాతికూల్యాచ్చ సిద్ధమేవాశు నశ్యతి ॥ ౨

శ్వరేచ్ఛా బలాత్కర్మ కృతమ ప్యవిధానతః ।
సిద్ధ్యే త్తదధీనాశ్చ కథం సర్వ ఇహేశ్వరాః ॥ ౩

మాన్య సాక్షివన్నేశః సర్వేషాం సర్వకర్మణామ్ ।
క్షీభవే దసందిగ్ధః ఫలస్య ప్రతిభూరపి ॥ ౪

జలాది స్వరూపేణ బీజమావిశ్య సర్వకృత్ ।
స్వయం కాలస్వరూపేణ విదధ్యా దంకురోదయమ్ ॥ ౫

త్త్వయోక్తం వినాపీశం కాలే కర్మ ఫలే త్స్వయం ।
ఏవ కాలో భగవాన్ సర్వకర్తా మహేశితా ॥ ౬

ఆన్యచ్చ భవతా ప్రోక్తం తదేకం తథ్యమేవ తత్ ।
కిమీశ్వరేణ తేనాత్ర మహామంగల మూర్తినా ॥ ౭

యేమహాంతో భవంత్యేవ యే చ మంగ ళమూర్తయః ।
ఈశ్వరాఖ్యా చ యే స్వస్తికీంత్రై రత్రతతవాంతికే ॥ ౮

ఉత్తరాదుత్తరంచేతి ప్రత్యుత్తరయతిద్విజే ।
దధీచౌ చుక్రోధేఽత్యంతం దక్షో గర్వాతిసుశ్రియా ॥ ౯

ఆదిదేశ సమీపస్థా నాలోక్య పరిత స్త్వితి ।
బ్రాహ్మణాపసదం చాముం వపరిదూరయతాశు వై ॥ ౧౦

అముష్మా దధ్వరశ్రేష్ఠా దవరిష్ఠ మనోగతమ్ ।
ఇత్థం దధీచి రాకర్ణ్య ప్రోవాచ ప్రహసన్నివ ॥ ౧౧

కిం మాం దూరయసే మూఢ! దూరీభూతో భవానపి ।
సర్వేభ్యోమంగలేభ్యశ్చ సర్వై రేభిః సమంధ్రువమ్ ॥ ౧౨

అకాండే క్రోధజో దండ స్తవమూర్ధ్ని పతిష్యతి ।
మహేశితుస్త్రిజగతీపరిశాస్తుః ప్రజాపతే ॥ ౧౩

ఇత్యుక్త్వా నిర్జగామాశు యజ్ఞవాటా త్తతో ద్విజః ।
తస్మి న్నిర్యాతి నిర్యాతో దుర్వాసా శ్చ్యవనో భవాన్ ॥ ౧౪

ఉత్తంక ఉపమన్యుశ్చ ఋచీకోద్దాలకావపి ।
మాండవ్యో వామదేవశ్చ గాలవో గర్గ గౌతమౌ ॥ ౧౫

శివత త్త్వవిదో న్యేపి దక్షయజ్ఞా ద్వినిర్యయుః ।
గతే దధీచౌ సానందః ప్రావర్తత మహామఖః ॥ ౧౬

యే స్థితా బ్రాహ్మణా స్తత్ర తేభ్యో ద్విగుణ దక్షిణాం ।
ప్రాదాత్ప్రజాపతి ర్దక్ష స్త్వన్యేభ్యో ప్యధికం వసు ॥ ౧౭

సర్వే జామాతర స్తేన తోషితా భూరి శోధనైః ।
కన్యా శ్చాలంకృతాః సర్వా మహావిభవ విస్తరైః ॥ ౧౮

ఋషిపత్న్యోఽపి బహుశో దేవపత్న్యోఽప్యనేకశః ।
తథాపురాంగనాః సర్వా స్తేన మానభువః కృతాః ॥ ౧౯

బ్రహ్మఘోషేణ తారేణ వ్యోమశబ్దగుణం స్ఫుటమ్ ।
కృతంతేన దక్షేణ విప్రాణాం హృష్టచేతసామ్ ॥ ౧౨౦

అగ్ని ర్మందాగ్ని రభవత్త స్మిన్ జుహ్వతి దీక్షితే ।
హవిః పరిమలేనైవ పరితృప్తా దిగంగనాః ॥ ౨౧

స్వాహాకారై ర్వషట్కారైః సురాజాతాః పిచండిలాః ।
కృతా గిరయ స్తేన సదన్నానాం పదేపదే ॥ ౨౨

ఘృతకుల్యాః కృతా స్తేన మధుకుల్యాః సహస్రశః ।
మహాసరాంసి పయసాం దధ్నస్స్యాపి మహాహ్రదాః ॥ ౨౩

చయశ్చ దుకూలానాం రత్నానాం శిఖరాణిచ ।
యజ్ఞవాటస్య వసుధా స్వర్ణరూప్యమయీ కృతా ॥ ౨౪

లభ్యంతే కర్త్రితా తస్య మార్గితా అపి మార్గణాః ।
దృష్టాః పుష్టాః సమభవన్నపి తత్పరిచారకాః ॥ ౨౫

ధ్వని ర్మంగలగీతానాం వ్యానశే గగనాంగణమ్ ।
నృత్యషే చాప్సరో వృందై ర్గంధర్వై ర్ముముదేతరామ్ ॥ ౨౬

వాద్యధరై ర్ననందే చ వసుధా వవృధే భృశం ।
మహావిభవసంభారే తస్మిన్ దాక్షే మహాక్రతౌ ।
సం ప్రవృత్తేఽథ మునిః కైలాసం నారదో యయౌ ॥ ౧౨౭

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే దక్షయజ్ఞ ప్రాదుర్భావో నామసప్తాశీతితమోఽధ్యాయః ॥౮౭॥

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

శివలోకం సమాసాద్య మునినా బ్రహ్మసూనునా ।
కించకేర్బ్రూహి షడ్వక్త్రకథాం కౌతుకశాలినీమ్ ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

శృణు కుంభజ వక్ష్యామి నారదేన మహాత్మనా ।
యత్కృతం తత్ర గత్వాశు కైలాసం శంకరాలయమ్ ॥

ముని ర్గగన మార్గేణ ప్రాప్య తద్ధామ శాంభవమ్ ।
దృష్ట్వా శివౌ ప్రణమ్యాథ శివేన విహితా దరః ॥

తదుద్దిష్టాసనం భేజే పశ్యం స్త్రత్క్రీడనం పరమ్ ।
క్రీడంతౌ తౌ తు చాక్షాభ్యాం యదా నచ విరేమతుః ॥

తదౌత్సుక్యేన స మునిః ప్రేర్యమాణ ఉవాచ హ ।

॥నారద ఉవాచ॥

దేవదేవతవ క్రీడాఖిలం బ్రహ్మాండగోలకమ్ ।
మాసా ద్వాదశయేనాథ తే సారిఫలకేగృహాః ॥

కృష్ణాః కృష్ణేతరా యా వై తిథయస్తాశ్చ సారికాః ।
ద్వి పంచ దశ మాసే యా స్త్వక్షయుగ్మం తథాయనే ॥

సృష్టి ప్రలయ సంజ్ఞౌ ద్వౌ గ్లహౌ జయ పరాజయయో ।
దేవీ జయేభవే త్సృష్టి రసృష్టిర్ధూర్జ టేర్జయే ॥

భవతోః ఖేలసమయో యః సా స్థితి రుదాహృతా ।
ఇత్థం క్రీడైవ సకల మేతద్బ్రహ్మాండ మీశయోః ॥

నదేవీజేష్యతి పతిం నైశశక్తిం విజేష్యతి ॥
కించిద్విజ్ఞప్తు కామోస్మి తన్మాత రవధార్యతామ్ ॥

దేవః సర్వజ్ఞనాథోపి న కించిదవబుధ్యతి ।
మానాఽపమానయో ర్యస్మా దసౌ దూరే వ్యవస్థితః ॥ ౧౦

శీలాత్మా గుణవా నేష విచారా దతినిర్గుణః ।
కుర్వన్నపిహి కర్మాణి బాధ్యతే నైవకర్మభిః ॥ ౧౧

మధ్యస్థోపి హి సర్వస్య మాధ్యస్థ్య మవలంబతే ।
సర్వత్రాయం మహేశానో మిత్రాఽమిత్ర సమానదృక్ ॥ ౧౨

త్వం శక్తి రస్య దేవస్య సర్వేషాం మాన్యభూః పరా ।
రక్షస్యాఽపి త్వయా మానో దత్తోఽపత్య నిమిత్తకః ॥ ౧౩

పరం త్వం సర్వజగతాం జనయిత్ర్యేకికా ధ్రువమ్ ।
త్వత్త ఆవిర్భవంత్యేవ ధాతృ కేశవ వాసవాః ॥ ౧౪

త్వమాత్మానం న జానాసి త్ర్యక్షమాయా విమోహితా ।
అత ఏవ హి మే చిత్తం దునో త్యతితరాం సతి! ॥ ౧౫

అన్యా అపి హి యాః సత్యః పాతివ్రత్య పరాయణాః ।
తా భర్తృచరణౌ హిత్వా కించి దన్య న్నమన్వతే ॥ ౧౬

అథవాస్తా మియం వార్తా ప్రస్తుతం ప్రబ్రవీ మ్యహమ్ ।
అద్య నీలగిరే స్తస్మా ద్ధరిద్వార సమీపతః ॥ ౧౭

అపూర్వమివ సంవీక్ష్య పరిప్రాప్త స్తవాంతికమ్ ।
అత్యాశ్చర్య విషాదాభ్యాం కించి ద్వక్తు మిహోత్సుకః ॥ ౧౮

ఆశ్చర్యహేతు రేవాయం యత్సంజాతం త్రయీతలే ।
దృష్టం సకలత్రం చ దక్షస్యా ధ్వరమండపే ॥ ౧౯

సాలంకారం సఘూనం చ సానంద ముఖపంకజమ్ ।
విస్తృతాఖిలకార్యం చ దక్షయజ్ఞ ప్రవర్తకమ్ ॥ ౨౦

విషాదే కారణం చైత ద్యతో జాతమిదం జగత్ ।
యస్మిన్ ప్రవర్తతే యత్ర లయమేష్యతి చ ధ్రువమ్ ॥ ౨౧

తదేవ తత్ర నో దృష్టం భవద్వంద్వం భవాపహమ్ ।
ప్రాయో విషాదజనకం భవతో ర్యద దర్శనమ్ ॥ ౨౨

తదేవ నాభవ త్తత్ర సమభూ దన్య దేవ హి ।
తచ్చ వక్తుం న శక్యేత తద్వక్తా దక్ష ఏవ సః ॥ ౨౩

తాని వాక్యాని చాకర్ణ్య ద్రుహిణేన యయేతతః ।
మహర్షిణా దధీచేన ధిక్కృతో నితరాం హి సః ॥ ౨౪

శప్తశ్చ వీక్షమాణానాం దేవర్షీణాం ప్రజాపతిః ।
మయా చ కర్ణౌ పిహితౌ శ్రుత్వా తద్గర్హణా గిరః ॥ ౨౫

దధీచినా సమం కేచి ద్దుర్వాసః ప్రముఖా ద్విజాః ।
భవనిందాం సమాకర్ణ్య కియంతోపి వినిర్యయుః ॥ ౨౬

ప్రావర్తత మహాయాగో హృష్టపుష్ట మహాజనః ।
తథా ద్రష్టుం న శక్నోమి తత ఆగతవానిహ ॥ ౨౭

భగిన్యోపి చ యా దేవీ తవ తత్ర సభర్తృకాః ।
తాసాం గౌరవ మాలోక్య న కించి ద్వక్తు ముత్సహే ॥ ౨౮

ఇతి దేవీ సమాకర్ణ్య సతీ దక్షకుమారికా ।
కరా దక్షా సముత్సృజ్య దధ్యౌ కించి త్క్షణం హృది ॥ ౨౯

ఉవాచ చ భవేత్యేవం శరణం భవ ఏవ మే ।
సంప్రధార్యేతి మనసి సతీ దాక్షాయణీ తతః ॥ ౩౦

ద్రుతమేవ సముత్తస్థౌ ప్రణనామ చ శంకరం ।
మౌలా వంజలి మాధాయ దేవీ దేవం వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౩౧

॥ దేవ్యువాచ ॥

విజయస్వాం ధకధ్వంసిం త్ర్యంబక త్రిపురాంతక ।
చరణౌ శరణంతే మే దేహ్యనుజ్ఞాం సదాశివ ॥ ౩౨

మా నిషేధీః ప్రార్థయామి యాస్యామి పితు రంతికమ్।
ఉక్త్వేతి మౌలి మదధా దంధకారి పదాంబుజే ॥ ౩౩

ఉక్తా శంభునా దేవీ మృడాన్యుత్తిష్ఠ భామిని!
కిం పూర్ణం తవా స్త్యత్ర పద సౌభాగ్యసుందరి ॥ ౩౪

లక్ష్మ్యై అపి చ సౌభాగ్యం బ్రహ్మణ్యై కాంతి రుత్తమా।
స్వైర్యై నిత్యనవీనత్వం భవత్యా దత్త మీశ్వరి ॥ ౩౫

త్వయా చ శక్తిమానస్మిన్ మహదైశ్వర్య రక్షణే।
త్వాం చ శక్తిం సమాసాద్య స్వలీలా రూపధారిణీమ్ ॥ ౩౬

ఏతత్సృజామిపామ్యద్మి త్వల్లీలా ప్రేరితోంగనే।
కుతో మాం హాతు మిచ్ఛ స్త్వం మమ వామార్ధ ధారిణి ॥ ౩౭

శివా శివోదితం చేతి శ్రుత్వా ప్యాహ మహేశ్వరమ్।
జీవితేశ విహాయ త్వాం న క్వాపి పరియామ్యహమ్ ॥ ౩౮

మనో మే చరణద్వంద్వే తవ స్థాస్యతి నిశ్చలమ్।
క్రతుం ద్రష్టుం పితు ర్యామి నైక్షి యజ్ఞో మయా క్వచిత్ ॥ ౩౯

శంభుః కాత్యాయనీ వాక్య మితి శ్రుత్వా తథాఽబ్రవీత్।
క్రతు స్త్వయా నేక్షితశ్చే దాహరామి తతః క్రతుమ్ ॥ ౪౦

మచ్ఛక్తిధారిణీ త్వాం వా సృజేవాన్యాం క్రతుక్రియామ్।
అన్యో యజ్ఞపుమానస్తు సంత్వన్యే లోకపాలకాః ॥ ౪౧

అన్యా నాకు విదేహి త్వమృషీ నార్త్విజ కర్మణి।
పునర్జగాద దేవీతి శ్రుత్వా శంభో రుదీరితమ్ ॥ ౪౨

పితు ర్యజ్ఞోత్సవో నాథ ద్రష్టవ్యోఽత్ర మయా ధ్రువమ్।
దేహ్య నుజ్ఞాం గమిష్యామి మా మేకార్షీ ర్వచోఽన్యథా ॥ ౪౩

కః ప్రతీపయితుం శక్త శ్చేతో వా జలమేవ వా।
నిమ్నాశయా భ్యుద్యతం నాథ మాద్య మాం ప్రతిషేధయ ॥ ౪౪

ఈశమేత్యేతి పునఃప్రాహ సర్వజ్ఞో భూతనాయకః ।
మా యా హి దేవి మాం హిత్వా గతా చ న మిలిష్యసి ॥ ౪౫

అద్య ప్రాచీం యియాసుం త్వాం వారయే త్వంగువాసరః ।
నక్షత్రం చ తథా జ్యేష్ఠా తిథిశ్చ నవమీ ప్రియే ॥ ౪౬

అద్య స ప్తదశో యోగో వియోగోఽద్యతనోఽశుభః ।
ధనిష్ఠార్ధ సముత్పన్నే తవ తారాద్య పంచమీ ॥ ౪౭

మా గా దేవి గతాద్య త్వం నహి ద్రక్ష్యసి మాం పునః ।
పునర్దేవీ బభాషే సా యది నామ్నా ప్యహం సతీ ॥ ౪౮

తదా తన్వంతరేణాపి కరిష్యే తవ దాసతామ్ ।
తతో భవః పునః ప్రాహ కోవా వారయితుం ప్రభుః ॥ ౪౯

పరిశుద్ధ మనోవృత్తి స్త్రియం వా పురుషం తు వా ।
పున ర్నదర్శనం దేవి మయా సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౫౦

పరం న దేవి గంతవ్యం మహామానధనేచ్ఛుభిః ।
అనాహూతతయా కాంతే మాతాపితృ గృహానపి ॥ ౫౧

యథా సింధుగతా సింధుర్న పునః పరివర్తతే ।
తథాద్య గంత్ర్యా నో జాతు తవాగమన మిష్యతే ॥ ౫౨

॥దేవ్యువాచ॥

అవశ్యం యద్యహం రక్తా తవ పాదాంబుజ ద్వయే ।
తథా త్వమేవ మే నాథో భవిష్యసి భవాంతరే ॥ ౫౩

ఇత్యుక్త్వా నిర్యయౌ దేవీ కోపాంధీకృత లోచనా ।
యియాసుభిశ్చ కార్యార్థం యత్కర్తవ్యం న తత్కృతమ్ ॥ ౫౪

న ననామ మహాదేవం నచ చక్రే ప్రదక్షిణమ్ ।
అత ఏవ హి సా దేవీ న గతా పునరాగతా ॥ ౫౫

ప్రణమ్య మహేశాన మకృత్వాపి ప్రదక్షిణమ్ ।
అద్యాపి న నివర్తంతే గతాః ప్రాగ్వాసరా ఇవ ॥ ౫౬

తయా చరణచారిణ్యా రాజ్ఞా త్రిభువనేశితుః ।
అపి తత్పావనం పర్మ్యమేనే తికఠినం బహు ॥ ౫౭

దేవోఽపి తాం సతీం యాంతీం దృష్ట్వా చరణచారిణీమ్ ।
తీవ వివ్యథే చిత్తే గణాంశ్చాథ సమాహ్వయత్ ॥ ౫౮

గణా విమానం నయత మనః పవనచక్రిణమ్ ।
పంచాస్యాయుత సంయుక్తం రత్నసాను ధ్వజోచ్ఛ్రితమ్ ॥ ౫౯

మహావాత పతాకం చ మహాబుద్ధ్యక్ష లక్షితమ్ ।
సమర్ధాలక నందా చ యత్రేషా దండతాం గతే ॥ ౬౦

చక్రీ భూతౌ చ యత్ర స్తః సూర్యాచంద్రమసా వపి ।
యస్మిన్మకర తుండం చ వారాహీశక్తి రుత్తమా ॥ ౬౧

రథః స్వయం చాపి గాయత్రీ రజ్జవ స్తక్షకాదయః ।
సారథిః ప్రణవో యత్ర క్రేంకారః ప్రణవధ్వనిః ॥ ౬౨

అంగాని రక్షకా యత్ర వరూథ శ్ఛందసాం గణః ।
ఇత్యాజ్ఞప్తా గణాస్తూర్ణం రథం నిన్యు ర్హరాజ్ఞయా ॥ ౬౩

దేవ్యా సనాథం తం కృత్వా విమానం పార్షదా దివి ।
అనుజగ్ముర్మహాదేవీం దివ్యాం తేజోవిజృంభిణీమ్ ॥ ౬౪

సా క్షణం త్ర్యక్షరమణీ వీక్ష్య దక్షసభాంగణమ్ ।
సభాంగణా ద్విమానస్థా తతో వేగా దవాతరత్ ॥ ౬౫

అవిశ ద్యజ్ఞవాటం చ చకితం రక్షి వీక్షితా ।
కృతమంగల నేపథ్యాం ప్రసూం దృష్ట్వా కిరీటినీమ్ ॥ ౬౬

సభర్తృకాశ్చ భగినీర్న వాలంకృతి శాలినీః ।
సోచ్ఛ్రాశ్చ సగర్వాశ్చ సానందాశ్చ ససాధ్వసాః ॥ ౬౭

అచింతితా త్వనాహూతా విమాన్యా! ద్ధరపల్లభా ।
కథమేషా పరిప్రాప్తా క్షణ మిత్థం ప్రపశ్యతీః ॥ ౬౯

అసంభాష్యాపి తాః సర్వా గతా దక్షాంతికం సతీ ।
పిత్రా పృష్టా తు మాత్రాపి భద్రం జాతం త్వదాగమే ॥ ౭౦

॥సత్యువాచ॥

యది భద్రం జనేతర్మే సమాగమనతోఽభవేత్ ।
కథం నాహం సమాహూతా యథైతా మేసహోదరాః ॥ ౭౧

॥దక్ష ఉవాచ॥

అయి కన్యే మహాధన్యేహ్యనన్యే సర్వమంగళే ।
అయం తేనమనాక్ దోషో దోష ఏష మమైవహి ॥ ౭౨

తాదృగ్విధాయ యత్పత్యేమయా దత్తాజ్ఞబుద్ధినా ।
యదహం తం సమాజ్ఞాస్య మీశ్వరోఽసౌ నిరీశ్వరః ॥ ౭౩

తదా కథ మదాస్యం త్వాం తస్మై మాయా స్వరూపిణే ।
అహం శివాఖ్యయా తుష్టో న జానే శివరూపిణమ్ ॥ ౭౪

పితామహేన బహుధాఽవర్ణితోఽసౌమమాగ్రతః ।
శంకరోఽయమయం శంభు రసౌ పశుపతిః శివః ॥ ౭౫

శ్రీకంఠోఽసౌ మహేశోఽసౌ సర్వజ్ఞోఽసౌ వృషధ్వజః ।
అస్మైకన్యాం ప్రయచ్ఛ త్వం మహాదేవాయ ధన్వినే ॥ ౭౬

వాక్యాచ్ఛతధృతే స్తస్మా త్తస్మై దత్తా మయాఽనఘే ।
న జానే తం విరూపాక్ష ముక్షగం విషభక్షణమ్ ॥ ౭౭

పితృకానన సంవాసం శూలినం చ కపాలినమ్ ।
ద్విజిహ్వ సంగ సుభగం జలాధారం కపర్దినమ్ ॥ ౭౮

క్షలంకీకృతమౌలిం చ ధూళి ధూసర చర్చితమ్ ।
క్వచి త్కౌపీన వసనం నగ్నం వాతూల వత్క్వచిత్ ॥ ౭౮

క్వచిచ్చ చర్మవసనం క్వచి ద్ధృతాటన్ప్రిపంచమ్ ।
పిశంక భూతానుచరం స్థాణు ముగ్రం తమోగుణమ్ ॥ ౭౯

రుద్రం రౌద్ర పరీవారం మహాకాల వపుర్ధరమ్ ।
కకరోటీ పరికరం జాతిగోత్ర వివర్జితమ్ ॥ ౮౦

న సమ్యగ్వే త్తితం కశ్చి జ్జ్ఞానానోపి ప్రతారితః ।
కి జహా త్తేన తనయే సమస్త నయశాలిని ॥ ౮౧

క్వ పాంసుపటల చ్ఛన్నో మహాశంఖ విభూషణః ।
ప్రబద్ధ సర్పకేయూరః ప్రలంబిత జటాసటః ॥ ౮౨

రమద్ధమరుక వ్యగ్ర హస్తాగ్రః ఖండచంద్రభృత్ ।
తాండవాడంబ రరుచిః సర్వామంగల చేష్టితః ॥ ౮౩

మృడాని స హరః క్వాయమధ్వరో మంగలాలయః ।
అత ఏవ సమాహూతా నేహ త్వం సర్వమంగలే ॥ ౮౪

దకూలా న్యనుకూలాని రత్నాలంకృతయః శుభాః ।
ప్రాగేవ ధారితా స్త్వత్ర పశ్చా గత్య గృహాణ చ ॥ ౮౫

ఇహ మంగళవేశేషు దేవేంద్రేషు స శూలధృక్ ।
కథ మర్హోథవేచ్చేతి మంగలేవిషమేక్షణః ॥ ౮౬

త్యాకర్ణ్యసతీ సాధ్వీ జనే తు రుదితం తదా ।
అత్యంత దూన హృదయా వక్తుం సముపచక్రమే ॥ ౮౭

॥ సత్యువాచ ॥

పాకస్థితం మయా కించి త్త్వయి ప్రబ్రువతి ప్రభో ।
పదద్వయీం సమాకర్ణ్యతాం చ తేకథయా మ్యహమ్ ॥ ౮౮

న సమ్యగ్వేత్తి తం కశ్చిజ్జ్ఞానోపి ప్రతారితః ।
ఏతత్సమ్యక్ త్వయా ఖ్యాయి క స్తం వేత్తి సదాశివమ్ ॥ ౮౯

త్వం తు ప్రతారితః పూర్వ మధునాపి ప్రతారితః ।
కృత్వా తేన చ సంబంధ మసంబద్ధ ప్రలాపభాక్ । ౯౦

యాదృశం వక్షి తం శంభుం తాదృశం యద్యమన్యథా ।
కుతో మా మదదా స్తస్మై యం చ కశ్చ న వేద న ॥ ౯౧

అథవా తేన సంబంధే న హేతు ర్భవతో మతిః ।
తత్ర హేతు రభూ త్తాత మమ పుణ్యైక గౌరవమ్ ॥ ౯౨

అథో క్షైవం బహుతరం త్వం జనే తా స్వవర్ష్మణః ।
శృతా నేన చ దేహేన పత్యుః పరివిగర్హణా ॥ ౯౩

పునశ్చరణ మేవైత ద్యదస్యై వ విసర్జనమ్ ।
సుశ్లాఘ్యజన్మ యా తావ త్ప్రాణితవ్యం సుయోషితా ।
యావజ్జీవిత నాథస్యాఽశ్రవణీయా విగర్హణా ॥ ౯౪

ఇత్యుక్త్వా క్రోధ దీప్తాగ్నౌ మహాదేవ స్వరూపిణీ ।
జుహావదేహ సమిధం ప్రాణరోధ విధానతః ॥ ౯౫

తతో వివర్ణతాం ప్రాప్తాః సర్వే దేవాః సవాసవాః ।
నాగ్ని ర్జజ్వాల చ తథా యథే జ్యాహుతిభిః పురా ॥ ౯౬

మంత్రాః కుంఠిత సామర్థ్యా స్తత్క్షణా దేవ చాఽభవన్ ।
అహో మహాఽనిష్టతరం కిమేత త్సముపస్థితమ్ ॥ ౯౭

కేచి దూచు ర్ద్విజవరా మిథః పరియియాసవః ।
మహాజంఝానిలః ప్రాప్తః పర్వతాందోలన క్షమః ॥ ౯౮

మఖ మండప భూస్తేన క్షణతః స్థపుటీ కృతా ।
అకాండం తడి దాపాతో జాతో భూ ద్భూ ప్రకంపనః ॥ ౯౯

...శ్చోల్కాః ప్రపతితాః పిశాచా నృత్య మాదధుః ।
...రాపి గృధ్రై రుపరి గగనే మండలాయితమ్ ॥ ౧౦౦

...రథస్తా దశివం శివా స్తత్రాఽప్యరారిషుః ।
...షూ రుధిర విప్రుడ్భి స్తత్ర వృష్టిం వ్యధుః పరామ్ ॥ ౧

...త నిఃస్వనో భూమే రుత్థితో హృత్ప్రకంపనః ।
...యుధాని చ మిథోయుధ్యంతిస్మా తిభీషణమ్ ॥ ౨

...నీయం మహాద్రవ్యం దూషితం క్రోష్టుభిః శ్వభిః ।
...రాః కరటా స్తత్ర విచేరు ర్యజ్ఞ మంటపే ॥ ౩

...న వాట వజ్ఞాతో యజ్ఞవాటః స వై క్షణాత్ ।
...త్రా వస్థితం సర్వం త త్తత్రైవ పరిష్ఠితమ్ ॥ ౪

...న్య స్త మివాసీచ్చ వస్తుజాత మశేషి చ ।
...తా ఇవ సం వృత్తా స్తత్ర చక్రధరాదయః ॥ ౫

...రోఽపి వదనమ్లాని మవాప్య సపరిచ్ఛదః ।
...ర్యథా కథంచిచ్చ యజ్ఞం ప్రావర్తయన్ ద్విజాః ॥ ౧౦౬

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే కాశీఖండే పతీదేహ విసర్జనం నామాష్టాశీతితమోధ్యాయః ॥ ౮౮

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

...స నారదోఽగస్త్య దేవ్యాః ప్రాక్సముపాగతః ।
...వృత్తాంత మశేషం చ హ రాయా వేదితుం యయౌ ॥ ౧

...స నారదః శంభుం నందినా సహ సంకథామ్ ।
...త్సనివిన్యాస పూర్వం కుర్వంత మానమత్ ॥ ౨

ఉపావిశచ్ఛ శైలాది విసృష్టాసన ముత్తమమ్ ।
వైలక్ష్యం నాటయ న్కించి త్క్షణం జోషం సమాస్థితః ॥

ఆకారేణైవ సర్వజ్ఞ స్తద్భృతాంతం వివేద హ ।
అవాదీచ్ఛ మునిం శంభుః కుతో మౌనావలంబనమ్ ॥

శరీరిణాం స్థితి రియ ముత్పత్తి ప్రలయాత్మికా ।
దివ్యాన్యపి శరీరాణి కాలా ద్యాంత్యేవ మేవ హ ॥

దృశ్యం వినశ్వరం సర్వం విశేషా ద్యదనీశ్వరమ్ ।
తతోఽత్ర చిత్రం కిం బ్రహ్మన్కం కాలః కాలయే న్న వై ॥

అభావినో హి భావస్య భావః క్వాపి న సంభవేత్ ।
భావినోఽపి హి నాఽభావ స్తతో ముహ్యంతి నో బుధాః ॥

శంభూదీరిత మాకర్ణ్యస ఇత్థం మునిపుంగవః ।
ప్రోక్తవా న్సత్యమే వైత ద్యద్దేవేన ప్రభాషితమ్ ॥

అవశ్యమేవ యద్భావ్యం తద్భూతం నాత్ర సంశయః ।
పరం మాం బాధతేత్యంతా చింతైకా చిత్తమాథినీ ॥

నాపచీయేత తే కించి న్నోపచీయేత తత్వతః ।
అవ్యయత్వాచ్ఛ పూర్ణత్వా ద్ధాని వృద్ధీ కుత స్త్వయి ॥

అహో వరాకః సంసారః క్వ భవిష్య త్యనీశ్వరః ।
ఆరభ్యాద్య దినం నత్వా ఽఽర్చయిష్యంతి కేపి యత్ ॥

యతః ప్రజాపతి ర్దక్షో న త్వా మాహూతవాన్ క్రతౌ ।
తేనాద్య రీఢితంద్రృష్ట్వా దేవర్షి మనుజా అపి ॥

తవ రీఢాం కరిష్యంతి కిమైశ్వర్యేణ రీఢినామ్ ।
ప్రాప్తావహేడనా లోకేజితకాల భయా అపి ।
అథైశ్వర్యేణ సంపన్నాః ప్రతిష్ఠా భాజనం కిము ॥

హయసా యుషా తేషాం వసుభి ర్భూరిభి శ్చ కిమ్ ।
౾భిమానధనా నేహ లబ్ధకీర్తాః పదే పదే ॥ ౧౪

తేనాశ్చ సావజ్ఞా జీవంతో౾పి న కీర్తయే ।
ౘమానధనా ధన్యా వరం యోషిత్సుసా సతీ ॥ ౧౫

త్వద్వినిందా ౹శవణా త్తృణీ చక్రే స్వజీవితమ్ ।
ర్ణ్యాకర్ణ్య మహాకాలః సమ్యజ్ఞాత్వా సతీవ్యయమ్ ॥ ౧౬

త్యం మునే సతీ దేవీ తృణీ చక్రే స్వజీవితం ।
షం స్థితే మునౌ తత్ర తన్మహాకాల సాధ్వసాత్ ॥ ౧౭

ద్ర్ద్భూతీ వరుద్రో౾భూద్బహు కోపాగ్ని దీపితః ।
స్త్రతోక్ పజా ద్వహ్ని రావి రాసీ న్మహాద్యుతిః ॥ ౧౮

త్యక్షః ప్రతిమాకార్య కాలమృత్యు ప్రకంపనః ।
నాచ చ ప్రణమ్యేశం భుకుటీం మహతీం దధత్ ॥ ౧౯

జ్ఞాం దేహి పితః కిం తే కరవై దాస్య ముత్తమమ్ ।
బ్రహ్మాండ మేక కవలం కరవాణి త్వదాజ్ఞయా ॥ ౨౦

మి చార్ణవా న్సప్తాన్యేకేన చులుకేన వై ।
తలం వా పాతాలం పాతాలం వా రసాతలమ్ ॥ ౨౧

త్వదాజ్ఞయా నయామీశ వినిమయ్యస్వ హేలయా ।
లోకపాల మింద్రం వా ధృత్వా కేశై రిహానయే ॥ ౨౨

వై కుంఠనాథ శ్చే త్తత్సాహాయ్యం కరిష్యతి ।
తం కుంఠితాస్త్రం చ కరిష్యామి త్వదాజ్ఞయా ॥ ౨౩

జా దితిజాః కే వై వరాకా రణదుర్బలాః ।
చోత్కటతాం కో౾పిధత్తే తం ప్రణిహన్మ్యహమ్ ॥ ౨౪

ం బధ్నామి వా సంఖ్యే మృత్యో ర్వా మృత్యు మర్దయే ।
చరేషు చరేష్వత్ర మయి క్రుద్ధే రణాంగణే ॥ ౨౫

త్వద్బలేన మహేశాన న కోపి స్థైర్య మేష్యతి ।
మమ పాద తలాఘాతా దేతచ్ఛ్రీ క్షోణిమండలమ్ ॥ ౨౬

కదలీ దళవ ద్వాతా ద్వేపతే సరసాతలమ్ ।
చూర్ణీకరోమి దోర్దండ ఘాతా చ్ఛైచ్చతా న్కులాచలాన్ ॥ ౨౭

కిం బహూక్తేన దేవాజ్ఞాం మమాఽసాధ్యం న కించన ।
త్వత్పాద బలమాసాద్య కృతం విద్ధ్యేవ్య చింతితమ్ ॥ ౨౮

ఇతి ప్రతిజ్ఞాం తస్యేశః శ్రుత్వా కృత మమన్యత ।
కృతకృత్య మివాత్యంతంతం ముదా ప్రత్యువాచ చ ॥ ౨౯

మహావీరోఽసి రే భద్ర మమ సర్వగణేష్విహ ।
వీరభద్రాఖ్యయా త్వం హి ప్రథితం పరమాంవ్రజ ॥ ౩౦

కురు మే సత్వరం కార్యం దక్షయజ్ఞం క్షయం నయ ।
యే త్వాం శత్రు వమన్యంతే తత్సాహాయ్య విధాయినః ॥ ౩౧

తే త్వయాఽప్యవమంతవ్యా వ్రజ పుత్ర శుభోదయ ।
ఇత్యాజ్ఞాం మూర్ధిర చాధాయ స తతః సారమేశ్వరీమ్ ॥ ౩౨

హరం ప్రదక్షిణీకృత్య జగ్మివా నతిరంహసా ।
తత స్తదనుగా న్శంభుః స్వనిఃశ్వాస సముద్గతాన్ ॥ ౩౩

శతకోటిమితా న్నుగ్రా న్గణా నన్యా నవాసృజత్ ।
తే గణా వీరభద్రం తం యాంతం కేచి త్పురోగతాః ॥ ౩౪

కేచి త్తదనుగా జాతాః కేచి త్తత్పార్శ్వగా యయుః ।
అంబరం తైః సమాక్రాంతం తేజో విజిత భాస్కరైః ॥ ౩౫

శృంగాగ్రాణిగిరీణాం చ కైశ్చి దుత్పాటితానివై ।
ఆచూడ మూలాః కైశ్చిచ్చ విధూతా వైశిలోచ్చయాః ॥ ౩౬

ఉత్పాట్య మహతో వృక్షా న్కేచి త్ప్రాక్షిప్తా మఖాంగణమ్ ।
కైశ్చి దుత్పాటితా యూపాః కేచి త్కుండా న్యపూపురన్ ॥ ౩౭

నవా శీతితమో౽ధ్యాయః

మండపం ధ్వంసయామానుః కేచి త్తో(గ్రి)ధోద్ధురా గణాః ।
ఆచీఖనన్యే వేదీశ్చ కేచిద్దై్వ శూలపాణయః ।
ఆభక్షయ న్హవీం ష్యన్యే పృషదాజ్యం పపుః పరే॥ ౩౮

దధ్వంసు రన్నరాశీం శ్చకేచి త్పర్వత సన్నిభాన్ ।
కేచిద్దై్వ పాయసాహారాః కేచిద్దై్వ క్షీరపాయినః ॥ ౩౯

కేచి త్పక్వాన్న పుష్టాంగా యజ్ఞ పాత్రా ణ్యచూర్ణయన్ ।
ఆమోటయ న్స్రిచాం దండాన్కేచి ద్దోర్దండశాలినః ॥ ౪౦

వ్యభంజంధ కటాన్కేచి త్పశూ న్కేచి దజీగిలన్ ।
అగ్నిం నిర్వాపయామాసుః కేచి దత్యగ్నితేజసః ౪౧

స్వయం పరిదధు శ్చాన్యే దుకూలాని ముదా యుతాః ।
జగృహుః కేచన పురారత్నానాం పర్వతం కృతమ్ ॥ ౪౨

ఏకేన చభగో దేవఃపశ్యం శ్చక్రేవిలొచనః ।
పూష్ణో దంతా వలీమన్యః పాతయామాస కోపితః ॥ ౪౩

యజ్ఞః పలాయితో దృష్టః కేనచి న్మృగ రూపధృక్ ।
సో విరహిత శ్చక్రే తేన చక్రేణ దూరతః ॥ ౪౪

తః సరస్వతీం యాంతీందృష్ట్వా నిర్నాసికాం వ్యధాత్ ।
సతే రోష్ఠపుటకౌ ఛిన్నౌ వన్యేన కోపినా ॥ ౪౫

వ్యమ్డో బాహుయుగలం తథోత్పాటితవా న్పరః ।
గ్నే రుత్పాటయామాస కశ్చి జ్జిహ్వాం ప్రసద్దహ్యాచ ॥ ౪౬

స్పేద హాయో వర్వ్యలషణం పార్షదో౽న్యః ప్రతాపవాన్ ।
యిత్వా యమం కచ్చిత్కో ధర్మ ఇతిపృష్టవాన్ ॥ ౪౭

త్ర ధర్మే మహేశో న ప్రథమం పరిపూజ్యతే ।
కృతం సంగృహీత్వా న్యః కేశే ష్వాతోల్య చాసకృత్ ॥ ౪౮

అనీశ్వరం హవిర్భుక్తం త్వయే త్యాతాऽయ త్వదా ।
కుబేర మపరో ధృత్వా పాదయో రధునో ద్బలాత్ ॥ ౪౯

వామయామాస జహ్నోః భక్షితా హ్యధ్వరాహుతీః ।
ఏకాదశాऽపి యే రుద్రా లోకపాలైః కపంక్తయః ॥ ౫౦

రుద్రాక్షా ధారణ వశా త్ప్రమథైః స్తేऽవహేలితాః ।
వరుణోదర మాపీడ్య ప్రమథోన్యో బలే నహి ॥ ౫౧

బహి రుద్గిరయామాస యద్దత్తం చేశ వర్జితమ్ ।
మాయూరీం తను మాసాద్య సహస్రాక్షో మహామతిః ॥ ౫౨

ఉడ్డీయ గిరి మాశ్రిత్య ఛన్నః కౌతుకమైక్షత ।
బ్రాహ్మణా న్ప్రమథా నత్వా యాతయాతేతి చాబ్రువన్ ॥ ౫౩

ప్రమథాః కాలయామాసు రన్యా నపి చ యాచకాన్ ।
ఇత్థం ప్రమథితే యాగే ప్రమథైః ప్రథమాగతైః ।
వీరభద్రః స్వతః ప్రాప్తః ప్రమథానీకసీవృతః ॥ ౫౪

యజ్ఞవాటం శ్మశానాభం దృష్ట్వా తైః ప్రమథైః పురా ।
అతిశోచ్యాం దశాం నీతం వీరభద్ర స్తతో జగౌ ॥ ౫౫

గణాః పశ్యత దుర్వృత్తైః ప్రారబ్ధానాం చ కర్మణామ్ ।
అనీశ్వరైః రవస్థేయం కుతో ద్వేషో మహేశ్వరే ॥ ౫౬

యే ద్విషంతి మహాదేవం సర్వకర్మైక సాక్షిణమ్ ।
ధర్మకార్యే ప్రవృత్తాస్తు యే ప్రాప్స్యంతీదృశీం దశామ్ ॥ ౫౭

క్వ స దక్షో దురాచారః క్వ చయజ్ఞభుజా సురాః ।
ధృత్వా సర్వా నానయత యాత ద్రుతతరం గణాః ॥ ౫౮

ఇత్యాజ్ఞాం వీరభద్రస్య ప్రాప్యతే ప్రమథా ద్రుతమ్ ।
యావ ద్యాంత్యాగత స్తావ ద్దృష్టః క్రుద్ధో గదాధరః ॥ ౫౯

తేన తే ప్రమథాః సర్వే మహాబల పరాక్రమాః ।
శుష్కపర్ణ తృణా వాస్థాం ప్రాపితా వాత్యయేవ హి ॥ ౬౦

అథ నష్టేషు సర్వేషు ప్రమథేషు హరే ర్భయాత్ ।
చుకోప వీరభద్రః స ప్రలయానల సన్నిభః ॥ ౬౧

దదర్శ శార్ఙ్గిణం చాగ్రే స్వగణైశ్చ పరిష్టుతమ్ ।
చతుర్భుజై రసంఖ్యాతై ర్జితదైత్య మహాబలైః ॥ ౬౨

చక్రిభి గదిభిర్జుష్టం ఖడ్గిభి శ్చాపి శార్ఙ్గిభిః ।
వీరభద్ర స్తతః ప్రాహ దృష్ట్వా తం దైత్యసూదనమ్ ॥ ౬౩

త్వం తు యజ్ఞపుమా నత్ర మహాయజ్ఞ ప్రవర్తకః ।
రక్షితా నిజవీర్యేణ దక్షస్య త్ర్యక్షవైరిణః ॥ ౬౪

కిం వా దక్షం సమానీయ తే హి యుధ్యస్వ వా మయా ।
న దాస్యసి చ చేద్దక్షం తత స్త్వం రక్ష యత్నతః ॥ ౬౫

ప్రాయశః శంభు భక్తేషు యత స్త్వం ప్రోచ్యసేఽగ్రణీః ।
ఏకో నేఽబ్జసహస్రే ప్రాగ్దదానేత్రాంబుజం భవాన్ ॥ ౬౬

తుష్టేనశంభునాదత్తంతుభ్యం చక్రంసుదర్శనమ్ ।
యత్సాహాయ్యమవాప్యాజౌత్వంజయేర్దనుజాధిపాన్ ॥ ౬౭

ఇత్యాకర్ణ్యవచ స్తస్యవీరభద్రస్యచోర్జితమ్ ।
జిజ్ఞాసు స్తద్బలం విష్ణు ర్వీర భద్ర మువాచ హ ॥ ౬౮

త్వం శంభోసుత ! దేశీయో గణానాం ప్రవరోఽస్యహో ।
రాజాఽదేశ మనుప్రాప్య తతోఽప్యతిబలో మహాన్ ॥ ౬౯

యోఽసిసోఽస్యహ మప్యత్ర దక్ష రక్షణ దక్షధీః ।
పశ్యామి తవ సామర్థ్యం కథం దక్షం హరిష్యసి ॥ ౭౦

ఇత్యుక్తో వీరభద్రస్తు తేన వై శార్ఙ్గధన్వనా ।
ప్రమథాన్ దృష్టిభంగ్యైవ ప్రేరయామాస సంగరే ॥ ౭౧

అథ త్రైః ప్రమథై ర్విష్ణో రనుగా గదితా రణే।
ఆదదానా స్తృణం వక్త్రైర్బాఽపితాః పాశవీం దశామ్॥ ౭౨

తత స్తార్క్ష్య రథః క్రుద్ధ! స్త్వేకైకం రణమూర్ధని।
సహస్రేణ సహస్రేణబాణానాం హృద్య తాడయత్॥ ౭౩

తే భిన్నవక్షసః సర్వే! గణా రుధిర వర్షిణః।
వాసంతీం కైంశుకీం శోభాం పరిప్రాపూ రణాజిరే॥ ౭౪

క్షరంత ఇవ మాతంగాః ప్రవంత ఇవ పర్వతాః।
మదేన ధాతురాగేణ మిశ్రైః శుశుభిరే గణాః॥ ౭౫

తతః ప్రహస్య గణపోఽబ్రవీ ద్వైకుంఠ నాయకమ్।
హేశార్ఙ్గ ధన్వన్। జ్ఞానే త్వాంత్వం రణాంగణ పండితః॥ ౭౬

పరం యుధ్యసి దైత్యేంద్రై ర్దానవేంద్రై ర్న పార్షదైః।
ఇత్యుక్త్వా వీరభద్రేణ భుశుండీ కలితాకరే॥ ౭౭

గదినాఽథ గదా తూర్ణం దైత్యేంద్ర గిరి రేణుకృత్।
తతః ప్రహితవా న్వీరో భుశుండ్యా తం గదాధరమ్॥ ౭౮

తదంగ సంగ మాసాద్య విదద్రే శతధా తయా।
కౌమోదకీ ప్రహారేణ వీరభద్రం ప్రతాపినమ్॥ ౭౯

జఘాన వాసుదేవోఽపి తరసాఽజ్ఞాత వేదనమ్।
తతః ఖట్వాంగ మాదాయ గదాహస్తం గదాధరమ్॥ ౮౦

ఆతాడ్య సవ్యదోర్దండే గదాం భూమా వపాతయత్।
కుపితోఽయం మధుద్వేషీ చక్రేణాఽతాడయచ్చ తమ్॥ ౮౧

స చ చక్రం సమాగచ్ఛద్దృష్ట్వా సస్మార శంకరమ్।
శంకర స్మరణా చ్చక్రం మనా గ్వ్యకరిత్వ మాప్య చ।
కంఠ మాసాద్య వీరస్య సమ్య గ్జాతం సుదర్శనమ్॥ ౮౨

నవా శీతితమోఽధ్యాయః

తేన చక్రేణ శుశుభే నితరాం స గణేశ్వరః ।
వీరలక్ష్మ్యా వృత ఇవ సమరే విజయస్రజా ॥ ౭౩

తతః సుదర్శనం దృష్ట్వా తత్కంఠాభరణం హరిః ।
మనా క్స చకితం స్మిత్వా తతో జగ్రాహ నందకమ్ ॥ ౭౪

స నందకం కరం తస్య ప్రోద్యతం మధువిద్విషః ।
పశ్యతాం దివి సిద్ధానాం స్తంభయామాస హుంకృతా ॥ ౭౫

అభ్యధావచ్చవేగేన గృహీత్వా శూల ముజ్వలమ్ ।
యావ జ్జిఘాంసతి హరిం తావ దాకాశ వాచయా ॥ ౭౬

వారితో గణరాజః స మా కార్షీః సాహసం త్వితి ।
తత స్త మపహాయాఽఽశు వీరభద్రో గణోత్తమః ॥ ౭౭

ప్రాప్య దక్షం వినద్యోచ్చై ర్ధి క్త్వా మీశ్వర నిందకమ్ ।
య స్యేదృగస్తి సంపత్తి ర్యత్ర దేవాః సహాయినః ।
స కథం సేశ్వరం కర్మ న కుర్యా ద్దక్షతాం దధత్ ॥ ౭౮

యేనాఽస్యేనాఽపవిత్రేణ భవతా నిందితః శివః ।
చూర్ణయామి తదాస్యం తే చపేటాభిః సమంతతః ॥ ౭౯

ఉత్కృత్వా తస్య దక్షస్య హర పారుష్య భాషిణః ।
చిచ్ఛేద వదనం వీరశ్చపేట శతఘాతనైః ॥ ౮౦

తత స్త్వదితి ముఖ్యానాం మిలితానాం మహోత్సవే ।
త్రోటయామాస కర్ణాదీన్యంగ ప్రత్యంగకానిచ ॥ ౮౧

నాసీదండాశ్చ కాసాంచి త్తేన చ్ఛిన్నా మహారుషా ।
కాసాంచిచ్చ కరాశ్ఛిన్నాః కాసాంచి త్కర్తితా స్తనాః ౮౨

నాసాపుటాం స్తథాన్యాసాం పాటయామాస పార్షదః ।
చిచ్ఛేద చాంగులీ శ్చాపి తథాన్యా సాం శివప్రియః ॥ ౮౩

యే యే నినింద్రు ర్దేవేశం యే యే చఖశ్శృవు స్తదా ।
తేషాం జిహ్వాశ్శ్రుతీః కోపా దచ్ఛిన చ్చాకరోద్ద్విధా ॥ ౯౪

కేచిదుల్లంఘితా యూపేపాశయిత్వా దృఢంగలే ।
అథోముఖా యై ర్దేవేశం విహాయాత్తం మహా హవిః ॥ ౯౫

ద్విజరాజశ్చ ధర్మశ్చ భృగు మారీచి ముఖ్యకాః ।
అత్యంత మపమానస్య భాజనం తేన కారితాః ॥ ౯౬

ఏతేఙా మాతర స్తస్య యతో దక్షస్య దుర్ధియః ।
హిత్వా మహేశ్వర మమూ న్సోపశ్య దధికాంభివాత్ ॥ ౯౭

తాని కుండాని తే యూపా స్తే స్తంభాః స చ మండపః ।
తా వేద్య స్తాని పాత్రాణి తాని హవ్యా న్యనేకధా ॥ ౯౮

తే చ వై యజ్ఞసంభారా స్తే తేయజ్ఞ ప్రవర్తకాః ।
తే రక్షపాలా స్తే మంత్రా వినేశు ర్హ్యాలయాఽఖిలాః ॥ ౯౯

స్తోకేనైవ హి కాలేన యధర్ధిఃపర వంచనాత్ ।
అర్చితానశ్యతి క్షిప్రం దక్షసంప ద్గతాఽశివా ॥ ౧౦౦

నీతే మహాక్రతౌ తేన సగణేనేదృశీం దశామ్ ।
విధిర్విధివిలోపాచ్చ హరం విజ్ఞాప్య చానయత్ ॥ ౧

తత్ర యత్ర మఖః సోఽభూ దీదృక్షః శివ వర్జితః ।
ఆయాతేఽథ మహాదేవే వీరభద్రోఽతిలజ్జితః ॥ ౨

నత్వా నకించి దవదద్దేవః సర్వ మవై త్స్వయమ్ ।
ప్రసాద్య దేవదేవేశం సురజ్యేష్ఠోఽబ్రవీ త్పునః ॥ ౩

అపరాధధ్యాఽప్యయం దక్షః సంప్రసాద్యః కృపానిధే ।
యథాపూర్వం పున రమూ న్సర్వా న్కురయ శంకర ॥ ౪

యథావిధిః ప్రవర్తేత వైదికః పున రేవ హి ।
తథాఽజ్ఞా దీయతాం శంభో కర్మ సిద్ధ్యతి సేశ్వరమ్ ॥ ౫

అనీశ్వరాసు సర్వాసు క్రియాసు పరమేశ్వర ।
ఏవ మేవ భవంత్యేవ విఘ్నజాతాః సహస్రశః ॥ ౬

విచారతో వరాకోఽయం దక్షో భక్తతర స్తవ ।
కుర్వ న్యోఽనీశ్వరం కర్మ పరదృష్టాంతతాం గతః ॥ ౭

అన్యోఽపి యో మహేశానం హిత్వా కర్మ కరిష్యతి ।
తస్య తత్కర్మ సంసిద్ధి ర్దక్షస్యేవ భవిష్యతి ॥ ౮

అతోన కశ్చి త్కించి చ్చ క్వచి త్కర్మ వినా శివమ్ ।
విధాస్యతి నిశమ్యాఽస్య దక్షస్యేదృక్ష చేష్టితమ్ ॥ ౯

ఇతీరిత మితి శ్రుత్వా స్మిత్వా దేవో మహేశ్వరః ।
వీరమాజ్ఞాపయామాస యథాపూర్వం ప్రకల్పయ ॥ ౧౦౦

వీరభద్రోఽపి తత్సర్వం శర్వాజ్ఞాం ప్రతిపద్య చ ।
వినా దక్షస్య వచనం యథాపూర్వ మకల్పయత్ ॥ ౧౧

ఈశ్వరం యే వినిందంతి తే మూకాః పశవో ధ్రువమ్ ।
తతో మేషముఖం దక్షం వీరభద్రో గణో వ్యధాత్ ॥ ౧౨

దేవో బ్రహ్మణ మా పృచ్ఛ్య ధర్మా ద్గార్హస్థ్యత శ్చ్యుతః ।
సపార్షదో హిమప్రస్థం జగామ తపసే తతః ॥ ౧౩

అనాశ్రమవతా పుంసా యతః కాలో మనాగపి ।
ముధా కలయితవ్యో న తస్మా చ్ఛ్రేయః సదాఽఽశ్రమః ॥ ౧౪

అతః స సర్వతపసాం ఫలదాతా మహేశ్వరః ।
తప శ్చచార సగణో బ్రహ్మ దక్షంత్వశిక్షయత్ ॥ ౧౫

హరనిందా సముద్భూత పాపపంకం సుదుస్త్యజమ్ ।
యదిక్షాలయితుం కాంక్షా తదా వారాణసీం వ్రజ ॥ ౧౬

ప్రాప్య వారాణసీం పుణ్యాం మహా పాపౌఘహారిణీమ్ ।
కురు లింగ ప్రతిష్ఠాం త్వం తేన శంభుః స తుష్యతి ॥ ౧౭

తుష్టే మహేశ్వరే తుష్టం జగదేత చ్చరాచరమ్ ।
నాన్యత్ర పాపం తేగంత్ర వినావారాణసీంపురీమ్॥ ౧౮

బ్రహ్మహత్యాది పాపానాం ప్రాయశ్చిత్తం మనీషిభిః ।
ప్రోక్తం స హరనిందాయా స్తత్ర కాశ్యేవ కేవలమ్ ॥ ౧౯

కాశ్యాం లింగప్రతిష్ఠా యై కృతాఽత్ర సుకృతాత్మభిః ।
సర్వే ధర్మాః కృతా స్తైస్తు త ఏవ పురుషార్థినః ॥ ౧౨౦

ఇత్యాకర్ణ్య విధే ర్వాక్యం దక్షః ప్రాప్యాఽథ సత్వరమ్ ।
అవిముక్తం మహాక్షేత్రం తతాప పరమం తపః ॥ ౨౧

సంస్థాప్య లింగం విధివ ల్లింగారాధన తత్పరః ।
న వేత్తి లింగా దపరం నకించి జ్జగతీతలే ॥ ౨౨

దివానిశం మహేశానం పరిష్టౌతి సమర్చతి ।
నమతి ధ్యాయతీక్షేత దక్షో దక్షప్రజాపతిః ॥ ౨౩

ఏకచిత్తస్య దక్షస్య ధ్యాయతో లింగ మైశ్వరమ్ ।
సమాః సహస్ర మగమ న్మితం ద్వాదశ సంఖ్యయా ॥ ౨౪

మేనాం యావత్సతిం ప్రాప్య హిమాచలపతివ్రతామ్ ।
ఉమారూపాఽతితపసా పతిం ప్రాప పినాకినమ్ ॥ ౨౫

తావ త్సదక్ష స్తపసి నిశ్చలో లింగ మాఽర్చయత్ ।
తతః కాశీం సమాసాద్య సహభర్త్రా గిరీంద్రజా ॥ ౨౬

దృష్ట్వా తం నిశ్చల హృదం శివలింగార్చ నేరతమ్ ।
హరం వ్యజిజ్ఞప ద్దేవీ క్షీణోఽ యం తపసా విభో ॥ ౨౭

ప్రసాదయ కృపాసింధో వరేణై నం ప్రజాపతిమ్ ।
ఇత్యుక్తోఽపర్ణయా శంభుః ప్రాహ తం దక్ష మీశితా ॥ ౨౮

వరం బ్రూహి మహాభాగ దాస్యామి మనసేప్సితమ్ ।
ఇతీశోదిత మాకర్ణ్య ప్రణమ్య బహుశో హరమ్ ॥ ౨౯

ుత్వా నానావిధై స్తోత్రైః ప్రసన్నం వీక్ష్య శంకరమ్ ।
ోవాచ దేవదేవేశం యది దేయో వరో మమ ॥ ౧౩౦

్త్వదీయపదద్వం ద్వే నిర్ద్వంద్వా భక్తి రస్తుమే ।
ం చ తేమహాలింగం యన్మయాత్ర ప్రతిష్ఠితమ్ ।
స్మిం ల్లింగే త్వయా నాథ స్థాతవ్యం సర్వదైవహి ॥ ౩౧

యాఽపరాద్ధం యద్దేవ తత్క్షంతవ్యం కృపానిధే ।
త ఏవ వరాః సంతు కిమన్యై రుత్తమై ర్వరైః ॥ ౩౨

ి శ్రుత్వా మహాదేవః ప్రసన్నోఽతితరాం భవః ।
ోవాచ చ యదుక్తం తేన తథాస్తు న చాఽన్యథా ॥ ౩౩

్యచ్చ తే వరం దద్యాం తచ్ఛృణుష్వ ప్రజాపతే ।
త్వయా స్థాపితం లింగ మేత ద్దక్షేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౪

్యసంసేవనా త్సంసా మపరాధసహస్రకమ్ ।
మిష్యేఽహం న సందేహ స్తస్మా త్పూజ్య మిదం జనైః ॥ ౩౫

ం తు లింగార్చనా దస్మా త్సర్వ మాన్యో భవిష్యసి ।
ార్ధ ద్వితయప్రాంతే తతో మోక్ష మవాప్స్యసి ॥ ౩౬

్యుక్త్వా దేవదేవేశ స్తస్మిం లింగే లయం యయౌ ।
ోఽపి గతవాన్ గేహం పరిప్రాప్త మనోరథః ॥ ౩౭

॥స్కంద ఉవాచ॥

్యగ స్త్య సమాఖ్యాతో దక్షేశ్వర సముద్భవః ।
ం శ్రుత్వా ముచ్యతే జంతు రపరాధ శతై రపి ॥ ౩౮

ుత్వా ఖ్యాన మిదం పుణ్యం దక్షేశ్వర సముద్భవమ్ ।
ో న లిప్యతే పాపై రపరాధాఽలయోపి హి ॥ ౧౩౯

ఇతి శ్రీస్కంద పురాణే కాశీఖండే దక్షేశ్వర ప్రాదుర్భావో నామ నవా
తితమోఽధ్యాయః ॥౮౯॥

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

పార్వతీ హృదయానంద పార్వతీశ సముద్భవ।
కథయేహ యదుద్దిష్టం భవతా ప్రాగఘాపహమ్॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

శృణ్వగస్త్య యదా మేనా హిమాచల పతివ్రతా।
గిరీంద్రజాం సుతా మాహపుత్రి తేఽస్య మహేశితుః॥

కిం స్థానం వసతి ర్వా కా కో బంధు ర్వేత్సి కించన।
ప్రియో గృహం న జామాతు రస్య కోఽపి చ కుత్రచిత్॥

నిశమ్యేతి వచో మాతు రతిహ్రీణాగిరీంద్రజా।
ఆసాద్యాఽవసరం శంభుం నత్వా గౌరీ వ్యజిజ్ఞపత్॥

మయా శ్వశ్ర్వా గృహం కాంత గమ్య మద్య వినిశ్చితమ్।
నాథాఽత్ర నైవ వస్తవ్యం న య మాంస్వం న్నికేతనమ్॥

గిరీంద్రజా గిరం శ్రుత్వా గిరీశ ఇతితత్వవిత్।
హిత్వా హిమగిరిం ప్రాప్తో నిజ మానంద కాననమ్॥

ప్రాప్యాఽఽనందవనం దేవీ పరమానందకారణమ్।
విస్మృత్య పితృ సంవాసం జాతా చానంద రూపిణీ॥

అథ విజ్ఞాపయాం చక్రే గౌరీ గిరీశ మేకదా।
అచ్ఛిన్నానంద సందోహః కృతః క్షేత్రేఽత్ర తద్యతః॥

ఇతి గౌరీరితం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ పినాకధృక్।
పంచక్రోశపరీమాణే క్షేత్రేఽస్మి న్ముక్తి సద్మని॥

తిలాంతరంన దేవ్యస్తి వినా లింగం హి కుత్రచిత్।
ఏకైకం పరితో లింగం క్రోశం క్రోశం చ యాఽవనిః॥

అన్యత్రాఽపి హి సా దేవి భవే దానందకారణమ్ ।
అత్రాఽనందవనే దేవి వరమానంద జన్మని ॥ ౧౧

౧ పరమానంద రూపాణి సంతి లింగా న్యనేకశః ।
చతుర్దశసు లోకేషు కృతినో యే వసంతి హ ॥ ౧౨

త్రైః స్వనామ్నేహ లింగాని కృత్వాఽపి కృతకృత్యతా ।
అత్ర యేన మహాదేవి లింగం సంస్థాపితం మమ ॥ ౧౩

౨ త్త్రి తచ్ఛ్రేయసః సంఖ్యాం శేషోఽపి న విశేషవిత్ ॥ ౧౪

విచ్ఛేదవతీ తస్యాఽనందస్య పరకారణమ్ ।
౩ అత స్త్వీదం వరం క్షేత్రం లింగై ర్భూయోఽభిరద్రిజే ॥ ౧౫

త్యేతి మహాదేవీ పునః పాదౌ ప్రణమ్యచ ।
౪ హ్యనుజ్ఞాం మహాదేవ లింగ సంస్థాపనాయ మే ॥ ౧౬

ప్య రాజ్ఞాం సమాసాద్య యచ్ఛ్రేచ్ఛ్రేయః పతివ్రతా ।
౫ తస్యాః శ్రేయసో హానిః సంవర్తే పి కదాచ న ॥ ౧౭

తి ప్రసాద్య దేవేశ మాజ్ఞాం ప్రాప్య మహేశితుః ।
౬ లింగం సంస్థాపితం గౌర్యా మహాదేవ సమీపతః ॥ ౧౮

ల్లింగ దర్శనా త్పుంసాం బ్రహ్మహత్యాది పాతకమ్ ।
౭ లీయేత న సందేహో దేహబంధోఽపి నో పునః ॥ ౧౯

త్రలింగే వరో దత్తో దేవదేవేన యః పునః ।
౮ కామయ మునే తం తు భక్తానాం హితకామ్యయా ॥ ౨౦

లింగం యః పార్వతీశాఖ్యం కాశ్యాం సంపూజయిష్యతి ।
౯ ద్దేహావసతిం ప్రాప్య కాశీలింగం భవిష్యతి ॥ ౨౧

శీలింగత్వ మాసాద్య మామే వానుప్రవేక్ష్యతి ।
౧౦ త్రశుక్ల తృతీయాయాం పార్వతీశ సమర్చనాత్ ॥ ౨౨

ఇహ సౌభాగ్య మాప్నోతి పరత్ర చ శుభాం గతిమ్ ।
పార్వతీశ్వర మారాధ్య యోషి ద్వా పురుషోఽపి వా ॥ ౭౩

న గర్భ మావిశే ద్భూయోభవే త్సౌభాగ్య భాజనమ్ ।
పార్వతీశస్య లింగస్య నామాఽపి పరిగృహ్ణతః ॥ ౭౪

అపి జన్మసహస్రస్య పాపం క్షయతి తత్క్షణాత్ ।
పార్వతీశస్య మాహాత్మ్యం యః శ్రోష్యతి నరోత్తమః ।
ఐహికాముష్మికా న్కామా న్సంప్రాప్స్యతి మహామతిః ॥ ౭౫

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే పార్వతీశవర్ణనం నామ నవతి తమో ధ్యాయః ॥౯౦॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

పార్వతీశస్య మహిమా కథిత స్తే మయాఽనఘ ।
మునే నిశామయేదానీం గంగేశ్వర సముద్భవమ్ ॥ ౧

యం స్మృత్వా యత్ర కుత్రాఽపి గంగాస్నానఫలం లభేత్ ।
చక్ర పుష్కరిణీ తీర్థం యదా గంగా సమాగతా ॥ ౨

తేన దైలీపినా సార్ధ మస్మి న్నానందకాననే ।
క్షేత్రప్రభావ మతులం జ్ఞాత్వా శంభు పరిగ్రహాత్ ॥ ౩

స్మృత్వా లింగ ప్రతిష్ఠాయాః కాశ్యాం లోకోత్తరం ఫలమ్ ।
గంగయాస్థాపితం లింగం విశ్వేశా త్పూర్వతః శుభమ్ ॥ ౪

గంగేశ్వరస్య లింగస్య కాశ్యాం దృష్టిః సుదుర్లభా ।
తిథౌ దశహరాయాం చ యో గంగేశం సమర్చయేత్ ॥ ౫

తస్య జన్మసహస్రస్య పాపం సక్షీయతే క్షణాత్ ।
కలౌ గంగేశ్వరం లింగం గుప్తప్రాయో భవిష్యతి ॥ ౬

ద్వి సందర్శనం పుంసాం జాయతే పుణ్యహేతవే ।
దృష్టం గంగేశ్వరం లింగం యేన కాశ్యాం సుదుర్లభమ్ ॥ ౭

ప్రత్యక్ష రూపిణీ గంగా తేన దృష్టా న సంశయః ।
కలౌ సుదుర్లభా గంగా సర్వకల్మష హారిణీ ॥ ౮

భవిష్యతి న సందేహో మిత్రావరుణనందన ।
తతోఽపి తిష్యే సంప్రాప్తే కాశ్యత్యంతం సుదుర్లభా ॥ ౯

తతోఽపి దుర్లభం కాశ్యాం లింగ గంగేశ్వరాభిధమ్ ।
యస్య సందర్శనం పుంసాం భవే త్పాపక్షయాయ వై ॥ ౧౦

శృత్వా గంగేశ మాహాత్మ్యం న నరో నిరయీ భవేత్ ।
లభేచ్చ పుణ్యసంభారం, చింతితం చాధిగచ్ఛతి ॥ ౧౧

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే గంగేశ్వరమహిమాఽఖ్యానం నామైకనవతి తమోఽధ్యాయః ॥౯౧॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

నర్మదేశస్య మహాత్మ్యం కథయామి మునే తవ ।
యస్య స్మరణ మాత్రేణ మహాపాతక సంక్షయః ॥ ౧

అస్య వారాహకల్పస్య ప్రవేశే మునిపుంగవైః ।
ఆపృచ్ఛి కా సరిచ్ఛ్రేష్ఠా వదతాం త్వం మృకండజ ॥ ౨

॥ మార్కండేయ ఉవాచ ॥

శృణుధ్వం మునయః సర్వే సంతి నద్యః పరం శతమ్ ।
సర్వా అప్య ఘహారిణ్యః సర్వా అపి వృషప్రదాః ॥ ౩

సర్వాభ్యోఽపినదీభ్యశ్చ శ్రేష్ఠాః సర్వాః సముద్రగాః ।
తతోఽపి హి మహాశ్రేష్ఠాః సరిత్సు సరిదుత్తమాః ॥ ౪

గంగా చ యమునా చాఽథ నర్మదా చ సరస్వతీ ।
చతుష్టయ మిదం పుణ్యం దునీషు మునిపుంగవాః ॥ ౫

ఋగ్వేదమూర్తి ర్గంగా స్యా ద్యమునా చ యజు ర్ధ్రువమ్ ।
నర్మదా సామమూర్తిస్తు స్యాదథర్వా సరస్వతీ ॥ ౬

గంగా సర్వసరిద్యోనిః సముద్రస్యాఽపి పూరణీ ।
గంగయా న లభే త్సామ్యం కాచి దత్ర సరిద్వరా ॥ ౭

కింతు పూర్వం తప స్తప్త్వా రేవయా బహ్వనేహసమ్ ।
వరదానోన్ముఖో ధాతా ప్రార్థిత శ్చేతి సత్తమ ॥ ౮

గంగాసామ్యం విధే దేహి ప్రసన్నోఽసి యది ప్రభో ।
బ్రహ్మణాఽథ తతః ప్రోక్తా నర్మదా స్మితపూర్వకమ్ ॥ ౯

యది త్ర్యక్ష సమత్వం తు లభ్యతే ఽన్యేన కేనచిత్ ।
తదా గంగాసమత్వం చ లభ్యతే సరితాఽన్యయా ॥ ౧౦

పురుషోత్తమ తుల్యః స్యా త్పురుషోఽన్యో యది క్వచిత్ ।
స్రోతస్వినీ తదా సామ్యం లభతే గంగయాఽపరా ॥ ౧౧

యది గౌరీ సమా నారీ క్వచి దన్యా భవేదిహ ।
అన్యాధునీహ స్వర్ధిన్యా స్తదా సామ్య ముపైష్యతి ॥ ౧౨

యది కాశీపురీ తుల్యా భవే దన్యా క్వచి త్పురీ ।
తదా స్వర్గతరంగిణ్యాః సామ్య మన్యా నదీం లభేత్ ॥ ౧౩

నిశమ్యేతి విధే ర్వాక్యం నర్మదా సరిదుత్తమా ।
ధాతు ర్వరం పరిత్యజ్య ప్రాప్తా వారాణసీం పురీమ్ ॥ ౧౪

సర్వేభ్యోఽపి హి పుణ్యేభ్యః కాశ్యాం లింగప్రతిష్ఠితేః ।
అపరా న సముద్దిష్టా కైశ్చి చ్ఛ్రేయస్కరీ క్రియా ॥ ౧౫

అథ సా నర్మదా పుణ్యా విధిపూర్వా ప్రతిష్ఠితమ్ ।
వృథా త్రిలిపిలా తీర్థే త్రివిష్టప సమీపతః ॥ ౧౬

తతః శంభుః ప్రసన్నోఽభూ త్తస్యై నద్యై శుభాత్మనే ।
వరం వృణీష్వ సుభగే! యత్తుభ్యం రోచతేఽనఘే ॥ ౧౭

సరిద్వరా నిశమ్యేతి రేవా ప్రాహ మహేశ్వరమ్ ।
కిం వరేణేహ దేవేశ భృశం తుచ్ఛేన ధూర్జటే ॥ ౧౮

నిర్ద్వంద్వా త్వత్పదద్వంద్వే భక్తి రస్తు మహేశ్వర ।
శ్రుత్వేతి నితరాం తుష్టో రేవాగిర మనుత్తమామ్ ॥ ౧౯

ప్రోవాచ చ సరిచ్ఛ్రేష్ఠే త్వయోక్తం యత్తథాఽస్తు తత్ ।
గృహాణ పుణ్యనిలయే వితరామి వరాంతరమ్ ॥ ౨౦

యావంతో దృషదః సంతి తవ రోధసి నర్మదే! ।
తావంతో లింగ రూపిణో భవిష్యంతి వరా న్మమ ॥ ౨౧

అన్యం చ తే వరం దద్యాం తమప్యాఽకర్ణయోత్తమమ్ ।
దుష్ప్రాపం యచ్చ తపసాం రాశిభిః పరమార్థతః ॥ ౨౨

సద్యః పాపహరా గంగా సప్తాహేన కలిందజా ।
త్ర్యహాత్సరస్వతీ రేవేంత్వం తు దర్శన మాత్రతః ॥ ౨౩

అపరం చ వరం దద్యాం నర్మదే! దర్శనాఘహే !
భవత్యా స్థాపితం లింగం నర్మదేశ్వర సంజ్ఞకమ్ ॥ ౨౪

యత్తల్లింగం మహాపుణ్యం ముక్తిం దాస్యతి శాశ్వతీమ్ ।
అస్య లింగస్య యే భక్తా స్తా న్దృష్ట్వా సూర్యనందనః ॥ ౨౫

ప్రణమిష్యతి యత్నేన మహాశ్రేయోఽభివృద్ధయే ।
సంతి లింగా న్యనేకాని కాశ్యాం దేవి పదే పదే ॥ ౨౬

పరం హి నర్మదేశస్య మహిమా కోఽపిచా ద్భుతః ।
ఇత్యుక్త్వా దేవదేవేశ స్తస్మిన్ ల్లింగే లయం యయౌ ॥ ౨౭

నర్మదాఽపి ప్రవృష్టాసీ త్పావిత్ర్యం ప్రాప్య చాద్భుతమ్ ।
స్వదేశం చ పరిప్రాప్తా దృష్టమాత్రాఽఘహారిణీ ॥ ౨౮

వాక్యం మృకండజమునే స్తేఽపి శ్రుత్వా మునీశ్వరాః ।
పరిహృష్టచేతసో జాతా శ్చక్రుః స్వం స్వం తతోహితమ్ ॥ ౨౯

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

నర్మదేశస్య మాహాత్మ్యం శ్రుత్వా భక్తి యుతో నరః ।
పాపకంచుక ముత్సృజ్య ప్రాప్స్యతి జ్ఞాన ముత్తమమ్ ॥ ౩౦

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే నర్మదేశ్వరాఖ్యానం నామ
ద్వినవతితమోఽధ్యాయః ॥౯౨॥

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

నర్మదేశస్య మాహాత్మ్యం శ్రుతం కల్మష నాశనమ్ ।
ఇదానీం కథయ స్కంద సతీశ్వర సముద్భవమ్ ॥ ౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

మిత్రావరుణసంభూత కథయామి కథాం శృణు ।
యథా సతీశ్వరం లింగం కాశ్యాం మావిర్బభూవ హ ॥ ౨

పురా తతాప సుమహ త్తపః శతధృతి ర్మునే ।
తపసా తేన దేవేశః సంతుష్టో వరదోఽభవత్ ॥ ౩

ఉవాచ చాపి బ్రహ్మాణం నితరాం బ్రాహ్మణప్రియః ।
సర్వజ్ఞనాథో లోకాత్మా వరం వరయ లోకకృత్ ॥ ౪

॥ బ్రహ్మోవాచ ॥

యది ప్రసన్నో దేవేశ వరం దాస్యసి వాంఛితమ్ ।
తదా త్వం మే భవ సుతో దేవీ దక్షసుతాఽస్తు చ ॥ ౫

తచ్ఛ్రుత్వా మహాదేవః సర్వదో బ్రహ్మణో వరమ్ ।
దత్వా దేవీముఖం వీక్ష్య ప్రోవాచ చతురాననమ్ ॥ ౬

బ్రహ్మన్ స్త్వద్వాంఛితం భూయా త్కిమదేయం పితామహ !
ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మణో భావా దావి రాసీ చ్ఛశాంకభృత్ ॥ ౭

స సన్ ఉత్తానశయో బ్రహ్మణో ముఖ మైక్షత ।
తతో బ్రహ్మాఽపి తం బాలం రుదంతం ప్రవిలోక్య చ ॥ ౮

మామజనక మాప్యాఽపి త్వం రోదిషి ముహుర్ముహుః ।
శ్రుత్వేతి పృథుకః ప్రాహ యథోక్తం పరమేష్ఠినా ॥ ౯

తస్మై రోదిమి మే స్రష్ట ర్నామ దేహి పితామహ ।
తేనా రుద్రి ఇత్యాఖ్యాం స మాయాడింభకోఽలభత్ ॥ ౧౦

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

పృథుకత్వం గతోఽపీశః కిం రురోద షడానన ।
వేత్సి వేత్సి తదాఽచక్ష్వ మహత్కౌతూహలం హి మే ॥ ౧౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

యోజ్ఞస్య కుమారత్వా త్కించి త్కించి దవైమ్యహమ్ ।
రోదనే కారణం వచ్మి శృణు కుంభసముద్భవ ! ॥ ౧౨

ఆసీతి విచారోఽభూద్దేవస్య పరమాత్మనః ।
కైవైభవ మస్యాహో వీక్షితుం పరమేష్ఠినః ॥ ౧౩

సత్యలోకాధినాథస్య చతురాస్యస్య వేధసః ।
ఇత్యానంద సముద్భూతో బాష్పపూరో మహేశితుః ॥

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

కిం బుద్ధివై భవం ధాతుః శంభునా మనసీక్షితమ్ ।
యేనాఽనందాశ్రు సంభారో బాల్యేఽప్యభవ దీశితుః ॥

ఏతత్కథయ మే ప్రాజ్ఞ సర్వజ్ఞాఽఽనందవర్ధన ।
శ్రుత్వాఽగస్త్యుదితం వాక్యం తారకారి రువాచ హ ॥

దేవేన మనసి ధ్యాత మితికుంభజనే మునే! ।
వినాఽపత్యం జనే తారం క ఉద్ధర్తుమిహ ప్రభుః ॥

ఏకో మనోరథ శ్చాయం ద్వితీయోయం సునిశ్చితమ్ ।
అపత్యత్వం గతే చాస్మిన్ స్మర్తురుత్పత్తి హారిణీ ॥

క్షణం క్షణం సమాలోక్య మంగస్పర్శే క్షణం క్షణమ్ ।
ఏకశయ్యాఽసనాహారం రప్స్యేఽనేన క్షణే క్షణే ॥

యోఽయం న గోచరః క్వాఽపి వాణీ మనసయో రపి ।
సమేఽపత్యత్వ మాసాద్య కిం నదాస్యతి చింతితమ్ ॥

యోఽముం సకృత్స్పృశేజ్జంతు ర్యోముం పశ్యేత్సకృ న్ముదా ।
నసభూయోభిజాయేత భవేచ్చానంద మేదురః ॥

గృహక్రీడనకం మేఽసౌ యది భూయా త్కథంచ ।
తదాఽపరస్య సౌఖ్యస్య నిధానం స్యా మసంశయమ్ ॥

విధేః సమీహితం చేతి నూనం జ్ఞాత్వా స సర్వవిత్ ।
ఆనందబాష్పకలితం చక్షుస్త్రయ మదీధరత్ ॥

శ్రుత్వేత్యగస్తిః స్కందస్య భాషితం పర్యమూముదత్ ।
ననామ చాంఘ్రీ ప్రోవాచ జయసర్వజ్ఞనందన ॥

ధే రపి మనోజ్ఞాతం శంభో రపి మనోగతమ్ ।
౧౪ మ్యక్ చిత్తం త్వయా జ్ఞాతం నమస్తుభ్యం చిదాత్మనే ॥ ౨౫

ందోఽపి నితరాం తుష్టః శ్రోతు రానంద దర్శనాత్ ।
త్యోఽస్యగస్త్య ధన్యోఽసి శ్రోతుం జానాసి తత్వతః ॥ ౨౬

మే శ్రమో వృథాజాతో బ్రువత స్తేపురః కథామ్ ।
౧౫ త్యగస్త్యం సమాభాష్య పునః ప్రాహ షడాననః । ౨౭

నే రుద్రత్వ మాపన్నే దేవీ దక్షసుతాఽభవత్ ॥
౧౬ ఽపి తప్త్వా తప స్తీవ్రం సతీ కాశ్యాం వరార్థినీ ॥ ౨౮

ర్శ లింగ రూపేణ ప్రాదుర్భూతం హరం పురః ।
౧౭ ం తప్త్వా మహాదేవి ! ప్రోక్తవంత మితిస్ఫుటమ్ ॥ ౨౯

ం సతీశ్వరం లింగం తవనామ్నా భవిష్యతి ।
౧౮ థా మనోరథ స్తేఽత్ర ఫలితో దక్షకన్యకే ॥ ౩౦

వ లింగ మారాధ్యా స్యస్యాఽపి హి ఫలిష్యతి ।
౧౯ మారీ ప్రాప్స్యతి పతిం వీనసోఽపి సముచ్ఛ్రితమ్ ॥ ౩౧

ల్లింగం సమారాధ్య కుమారోఽపి వీరాంగనామ్ ।
౨౦ స్య యస్యేహి యః కామ స్తస్య తస్య హి సధ్రువమ్ ॥ ౩౨

వ్యతి న సందేహః సతీశ్వర సమర్చనాత్ ।
౨౧ శ్వరం సమాభ్యర్చ్యయో యో యం యం సమీహతే ॥ ౩౩

తస్య స సక్షిప్రం భవిష్యతి మనోరథః ।
౨౨ ఽష్టమే చ దివసే త్వజ్ఞనేతా ప్రజాపతిః ॥ ౩౪

భ్యం దాస్యతి కన్యాం త్వాం సఫల స్తే మనోరథః ।
౨౩ క్త్వా దేవదేవేశ స్తత్రైవాఽంతర్హితోఽభవత్ ॥ ౩౫

ఽపి స్వభవనం యాతా సతీ దాక్షాయణీముదా ।
౨౪ ఽపి తస్మైప్రాదా త్రాం రుద్రాయ దివసేఽష్టమే ॥ ౩౬

॥స్కంద ఉవాచ॥

ఇత్థం సతీశ్వరం లింగం కాశ్యాం ప్రాదు రభూన్మునే ।
స్మరణా దపి లింగం చ దద్యా త్సత్త్వగుణం వరమ్ ॥

రత్నేశా త్పూర్వతో భాగే దృష్ట్వా లింగం సతీశ్వరమ్ ॥
ముచ్యతే పాతకైః సద్యః క్రమా జ్ఞానం చ విదంతి ॥

ఇతి శ్రీ స్కందపురాణే కాశీఖండే సతీశ్వర ప్రాదుర్భావో నామ
త్రినవతితమోఽధ్యాయః ॥౯౩॥

॥ సంద ఉవాచ ॥

అన్యానపి చ లింగాని కథయామి మహామునే ।
అమృతేశముఖాదీని యన్నామాఽప్యమృతప్రదమ్ ॥

పురా సనారు నామాఽసీ న్ముని రత్ర గృహాశ్రమీ ।
బ్రహ్మయజ్ఞరతో నిత్యం నిత్యం చాతిథి దైవతః ॥

లింగపూజారతో నిత్యం నిత్యం తీర్థాఽప్రతిగ్రహీ ।
తస్యర్షే రభవత్పుత్రః సనారో రుపజంఘనిః ॥

స కదాచి ద్గతోఽరణ్యం తత్ర దష్టః పృధాకునా ।
అథ తస్య వయోభిశ్చ స ఆనీతః స్వమాశ్రమమ్ ॥

సనారుణా సముచ్ఛ్వాస్య నీతః స ఉపసంఘనిః ।
మహాశ్మశాన భూభాగం స్వర్గద్వార సమీతః ॥

తత్రాసీ చ్ఛ్రీఫలాకారం లింగ మేకం సుగుప్తవత్ ।
నిధాయ తత్రి తం యావ చ్ఛవం సంచితయే త్సుధీః ॥

సర్పదష్టస్య సంస్కారః కథం భవతి చేతి వై ।
తావ త్సజీవ న్నుత్తస్థౌ సుప్తవ చ్చోపజంఘని ॥ ౭

అథ తం వీక్ష్య సమునిః సనారు రుపజంఘనిమ్ ।
పునః ప్రాణిత సంపన్న విస్మయం ప్రాప్తవా స్పరమ్ ॥ ౮

ప్రాణితవ్యేఽత్ర కో హేతు ర్మచ్ఛిశో రుపజంఘనేః ।
క్షేత్రా ద్వహి రహి ర్యం హి దష్టా న్నైషీ త్వరాసుతామ్ ॥ ౯

ఇతి యావ త్స సంధత్తే ధియం తజ్జీవితైకికామ్ ।
తావ త్పిపీలికా త్వేకా మృతం క్వాపిపి పీలికమ్ ॥ ౧౦

అనినాయ చ తత్రైవ సోఽప్యస న్నిర్గత స్తతః ।
అథ విజ్ఞాయ స ముని స్తత్వం జీవిత సూచితమ్ ॥ ౧౧

మృదుహస్త తలేనైవ యావత్ఖనతి వై మునిః ।
తావచ్ఛ్రీఫల మాత్రం హి లింగం తేన సమీక్షితమ్ ॥ ౧౨

సనారుణాఽథ తల్లింగం తేన తత్ర సమర్చితమ్ ।
చిరకాలీన లింగస్య కృతం నామాఽపి సాన్వయమ్ ॥ ౧౩

అమృతేశ్వర నామేదం లింగ మానంద కాననే ।
ఏతల్లింగస్య సంస్పర్శా దమృతత్వం లభేద్ధ్రువమ్ ॥ ౧౪

అమృతేశం సమభ్యర్చ్య జీవత్పుత్రః పవై మునిః ।
స్వాస్పదం సమనుప్రాప్తో దృష్ట ఆశ్చర్య వజ్జనైః ॥ ౧౫

తదాప్రభృతి తల్లింగ మమృతేశం మునీశ్వర ।
కాశ్యాం సిద్ధిప్రదం నౄణాం కలౌ గుప్తం భవే త్పునః ॥ ౧౬

అమృతేశ్వర సంస్పర్శా న్మృతా జీవంతి తత్క్షణాత్ ।
అమృతత్వం భజంతేఽత్ర జీవంతః స్పర్శమాత్రతః ॥ ౧౭

అమృతేశ సమం లింగం నాస్త్యేఽక్వాఽపి మహీతలే ।
తల్లింగం శంభునా తిష్యే కృతం గుప్తం ప్రయత్నతః ॥ ౧౮

అమృతేశ్వర నామాఽపి యే కాశ్యాం పరిగృహ్ణతే ।
నతేషాముపసర్గోత్థం భయం క్వాఽపి భవిష్యతి ॥ ౧౯

మునేఽన్యచ్చ మహాలింగం కరుణేశ్వర సంజ్ఞితమ్ ।
మోక్షద్వార సమీపే తు మోక్ష ద్వారేశ్వరాగ్రతః ॥ ౨౦

దర్శనాత్తస్య లింగస్యమహా కారుణికస్య వై ।
న క్షేత్రా న్నిర్గమో జాతు బహి ర్భవతి కస్యచిత్ ॥ ౨౧

స్నాతవ్యం మణికర్ణ్యాం చ ద్రష్టవ్యః కరుణేశ్వరః ।
క్షేత్రోపసర్గజా భీతి ర్హాతవ్యా పరయా ముదా ॥ ౨౨

సోమవాసర మాసాద్య ఏకభక్త వ్రతం చరేత్ ।
యష్టవ్యః కరుణా పుష్పైర్వ్రతినా కరుణేశ్వరః ॥ ౨౩

తేన వ్రతేన సంతుష్టః కరుణేశః కదాచన ।
స తంక్షేత్రా ద్బహిః కుర్యా త్తస్మా త్కార్యం వ్రతం త్విదమ్ ॥ ౨౪

తత్పత్రైరి స్తత్ఫలై ర్వాపి సంపూజ్యః కరుణేశ్వరః ।
యో న జానాతి తల్లింగం సమ్యజ్ఞాన వివర్జితః ॥ ౨౫

తేనార్చ్యః కరుణావృక్షో దేవేశః ప్రీయతా మితి ।
యో వర్షం సోమవారస్య వ్రతం కుర్యా దితి ద్విజః ॥ ౨౬

ప్రసన్నః కరుణేశోత తస్యదాస్యతివాంచితమ్ ।
దర్శ్టవ్యః కరుణేశోఽత్ర కాశ్యాం యత్నేన మానవైః ॥ ౨౭

ఇతి తే కరుణేశస్య మహిమోక్తో మహత్తరః ।
యం శ్రుత్వా నోపసర్గోత్థం భయం కాశ్యాం భవిష్యతి ॥ ౨౮

మోక్ష ద్వారేశ్వరం చైవ స్వర్గద్వారేశ్వరం తథా ।
ఉభౌ కాశ్యాం నరో దృష్ట్వా స్వర్గం మోక్షం చ విందతి ॥ ౨౯

జ్యోతీరూపేశ్వరం లింగం కాశ్యా మన్య త్ప్రకాశతే ।
తస్య సంపూజనా ద్భక్తా జ్యోతిరూపా భవంతి హి ॥ ౩౦

చక్రపుష్కరిణీ తీర్థే జ్యోతీరూపేశ్వరం పరమ్ ।
సమభ్యచార్చ్యైఽప్సు యా సర్వైర్జ్యోతీరూపం న సంశయః ॥ ౩౧

యదా భాగీరథీ గంగా తత్ర ప్రాప్తా సరిద్వరా ।
తదారభ్యాఽర్చయే న్నిత్యం తల్లింగం స్వర్ధునీ ముదా ॥ ౩౨

పురా విష్ణౌ తపత్యత్ర తల్లింగం స్వయ మేవ హి ।
తత్రాఽవిరాసీ త్తేజస్వీ తేన క్షేత్ర మిదం శుభమ్ ॥ ౩౩

చక్రపుష్కరిణీ తీరే జ్యోతిరూపేశ్వరం తదా ।
దూరస్థోఽపీహ యో ధ్యాయే త్తస్య సిద్ధి రదూరతః ॥ ౩౪

ఏ తేష్వపి చ లింగేషు చతుర్దశసు సత్తమ ।
లింగాష్టకం మహావీర్యం కర్మబీజ దవానలమ్ ॥ ౩౫

ఓంకారాదీని లింగాని యాన్యుక్తాని చతుర్దశ ।
తథా దక్షేశ్వరాదీని లింగాన్యష్టౌ మహాంతి చ ॥ ౩౬

శైలేశాదీని లింగాని తథా యాని చతుర్దఽశ ।
పునః షట్త్రింశ దేతాని క్షేత్రసంసిద్ధి హేతవే ॥ ౩౭

షట్త్రింశ త్తత్వరూపోఽసౌ లింగేష్వేషు సదాశివః ।
అస్మిన్ క్షేత్రే వసన్నిత్యం తారకం జ్ఞాన మాదిశేత్ ॥ ౩౮

క్షేత్రస్య తత్వ మేత ద్ధి షట్త్రింశ ల్లింగ రూప్యహో ।
ఏతేషాం భజనాత్ పుంసా న భవేద్దుర్గతిః క్వచిత్ ॥ ౩౯

మునే రహస్య భూతాని లింగా న్యేతాని నిశ్చితమ్ ।
ఏతల్లింగ ప్రభావాచ్చ ముక్తి రత్ర సునిశ్చితా ॥ ౪౦

మోక్షక్షేత్ర మియం కాశీలింగై రేతై ర్మహామతే ।
ఏతాన్యన్యాని సిద్ధాని సంభవంతి యుగే యుగే ॥ ౪౧

ఆనందకాననే సంభోః క్షేత్ర మేత దనాదిమత్ ।
అత్ర సంస్థితి మాపన్నా ముక్తా ఏవ న సంశయః ॥ ౪౨

యోగసిద్ధి రిహాస్త్యేవ తపఃసిద్ధి రిహైవ హి ।
వ్రతసిద్ధి ర్మంత్రసిద్ధి స్తీర్థసిద్ధిః మనిశ్చితమ్ ॥ ౪౩

సిద్ధ్యష్టకం తు యత్ప్రోక్త మణిమాది మహత్తరమ్ ।
తజ్జన్మభూమి రేషైవ శంభో రానంద వాటికా ॥ ౪౪

నిర్వాణ లక్ష్మ్యాః సదనమేతదానంద కాసనమ్ ।
ఏతత్ప్రాప్య న మోక్తవ్యం పుణ్యైః సంసార భీరుణా ॥ ౪౫

అయమేవ మహాలాభ ఇదమేవ వరం తపః ।
ఏతదేవ మహత్పుణ్యం లబ్ధా వారాణసీఽహ యత్ ॥ ౪౬

అవశ్యం జన్మినో మృత్యు ర్యత్ర కుత్ర భవిష్యతి ।
కర్మానుసారిణీ లభ్యా గతిః పశ్చా చ్ఛుభాఽశుభా ॥ ౪౭

మృత్యుం విజ్ఞాయ నయతం గతిం కర్మానుసారిణీమ్ ।
అవశ్యం కాశికా శేవ్యా సర్వకర్మ నివారిణీ ॥ ౪౮

మానుష్యం ప్రాప్య యే మూఢా నిమేష మితజీవితమ్ ।
నసేవం తేపురీం కాశీం తేముష్టా మందబుద్ధయః ॥ ౪౯

దుర్లభం జన్మ మానుష్యం దుర్లభా కాశికా పురీ ।
ఉభయోః సంగ మాసాద్య ముక్తా ఏవ సంశయః ॥ ౫౦

క్వ చ తాదృక్ తపాంసీ హ కృతా దృగ్యోగ ఉత్తమః ।
యాదృగ్భిః ప్రాప్యతే ముక్తిః కాశ్యాం మోక్షోత్తమోఽత్తమః ॥ ౫౧

సత్యం సత్యం పునః సత్యం సత్యపూర్వం పునః పునః ।
న కాశీసదృశీ ముక్త్యై భూమి రన్యా మహీతలే ॥ ౫౨

విశ్వేశో ముక్తిదో నిత్యం ముక్త్యై చోత్తర వాహినీ ।
ఆనందకాననే ముక్తి ర్ముక్తి ర్నాన్యత్ర కుత్రచిత్ ॥ ౫౩

ఏక ఎవ హి విశ్వేశో ముక్తిదో నాన్య ఏవ హి ।
స ఏవ కాశీం ప్రాపయ్య ముక్తిం యచ్ఛతి నాఽన్యతః ॥ ౫౪

యుజ్యముక్తి ర త్రైవ సాన్నిధ్యాది రథాన్యతః ।
లభాసాఽపి నో నూనం కాశ్యాం మోక్షోస్తి హేలయా ॥ ౫౫

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ణ్వగస్త్య మహాభాగ భవిష్యం కథయామ్యహమ్ ।
ష్ణద్వైపాయనో వ్యాసోఽకథయ ద్యన్మహ ద్వచః ।
చ్చికేతు మనాః పశ్చా ద్యత్కరిష్యతి తచ్ఛృణు ॥ ౫౬

తి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే అమృతేశాదిలింగ ప్రాదుర్భావో నామ
తుర్నవతితమోధ్యాయః ॥౯౪॥

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

ణు సూతమహాబుద్ధే యథా స్కందేన భాషితమ్ ।
విష్యం మమ తస్యాగ్రే కుంభయోనే మహామతే ॥ ౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

మయ మహాభాగ త్వం మైత్రావరుణే మునే ।
రాశర్యోమునివరోయథా మోహముపైష్యతి ॥ ౨

స్య వేదా న్మహాబుద్ధి ర్నానాశాఖా ప్రభేదతః ।
ష్టాదశ పురాణాని సూతాదీ న్పరిపాఠ్యచ ॥ ౩

తిస్మృతి పురాణానాం రహస్యం య స్త్వచీకరత్ ।
హాభారత సంజ్ఞం చ సర్వలోక మవోహరమ్ ॥ ౪

ర్వపాపప్రశమనం సర్వశాంతికరం పరమ్ ।
స్య శ్రవణమాత్రేణ బ్రహ్మహత్యా వినశ్యతి ॥ ౫

ఏకదా స మునిః శ్రీమా న్పర్యట న్పృథివీతలే ।
సంప్రాప్తో నైమిషారణ్యం యత్ర సంతి మునీశ్వరాః ॥

అష్టాశీతి సహస్రాణి శౌనకాద్యా స్తపోధనాః ।
త్రిపుండ్రిత మహాఫాలా లసద్రుద్రాక్షమాలినః ॥

విభూతిధారిణో భక్త్యా రుద్రసూక్త జపప్రియాన్ ।
లింగారాధన సంసక్తా న్ శివనామకృతాదరాన్ ॥

ఏక ఏవ హి విశ్వేశో ముక్తిదో నాన్య ఏవ హి ।
ఇతి బ్రువాణా న్సతతం పరినిశ్చిత మానసాన్ ॥

విలోక్య స ముని ర్వ్యాస స్తా న్సర్వా న్గిరిశాత్మనః ।
ఉత్క్షిప్య తర్జనీ ముచ్చైః ప్రోవాచేదం వచః పునః ॥

పరినిర్మథ్యవాగ్జాలం సునిశ్చిత్యాఽసకృద్బహు ।
ఇద మేకం పరిజ్ఞాతం సేవ్యః సర్వేశ్వరో హరిః ॥

వేదే రామాయణే చైవ పురాణేషు చ భారతే ।
ఆదిమధ్యావసానేషు హరి రేకోఽత్ర నాపరః ॥

సత్యం సత్యం పునః సత్యం త్రిసత్యం న మృషా పునః ।
న వేదా దపరం శాస్త్రం న దేవోఽచ్యుతతః పరః ॥

లక్ష్మీశః సర్వదో నాన్యో లక్ష్మీశోఽప్యపవర్గదః ।
ఏక ఏవ హి లక్ష్మీశ స్తతో ధ్యేయో న చాపరః ॥

భుక్తే ర్ముక్తే రిహాన్యత్ర నాన్యో దాతా జనార్దనాత్ ।
తస్మా చ్చతుర్భుజో నిత్యం సేవనీయః సుఖేప్సుభిః ॥

విహాయ కేశవా దన్యం యే సేవంతేల్పమేధసః ।
సంసారచక్రే గహనే తేవిశంతి పునఃపునః ॥

ఏక ఏవ హి సర్వేశో హృషీకేశః పరాత్పరః ;
తం సేవమానః సతతం సేవ్య స్త్రిజగతాం భవేత్ ॥

క్రో ధర్మప్రదో విష్ణు స్త్వేకో బహ్వర్థదో హరిః ।
కః కామప్రద శ్చక్రీ త్వేకో మోక్షప్రదోఽచ్యుతః ॥ ౧౮

ర్జిణం యే పరిత్యజ్య దేవ మన్య ముపాసతే ।
సద్భిశ్చ బహిష్కార్యా వేదహీనా యథా ద్విజాః ॥ ౧౯

శ్రుత్వేతి వాక్యం వ్యాసస్య నైమిషారణ్యవాసినః ।
ప్రవేపమాన హృదయాః పరిప్రోచు రిదం వచః ॥ ౨౦

॥ ఋషయ ఊచుః ॥

పారాశర్య మునే మాన్య స్త్వ మస్మాకం మహామతే ।
యతో వేదా స్త్వయా వ్యస్తాః పురాణా న్యపి వేత్సి యత్ ॥ ౨౧

కతశ్చ కర్తా త్వమసి మహతో భారతస్య వై ।
ధర్మార్థ కామ మోక్షాణాం వినిశ్చయకృతో ధ్రువమ్ ॥ ౨౨

స్వజ్ఞః కో పర శ్చాత్ర త్వత్తః సత్యవతీసుత! ।
యతా యత్ప్రతిజ్ఞాతం నిశ్చిత్యోత్క్షిప్య తర్జనీమ్ ॥ ౨౩

స్మ న్మాణవకా స్తత్ర పరిశ్రద్ధధతే న హి ।
తిజ్ఞాతస్య వచస స్తవ శ్రద్ధా భవే త్తదా ॥ ౨౪

దాఽఽనందవనే శంభోః ప్రతిజానాసి వై వచః ॥ ౨౫

స్య వారాణసీం వ్యాస యత్ర విశ్వేశ్వరః స్వయమ్ ।
తత్ర యుగధర్మో స్తి న చ లగ్నా వసుంధరా ॥ ౨౬

తి శ్రుత్వా మునిర్వ్యాసః కించి త్కుపితవద్ధృది ।
గామ తూర్ణం సహితః స్వశిష్యై రయుతో న్మితైః ॥ ౨౭

ప్య వారాణసీం వ్యాసః స్నాత్వా పంచనదే హ్రదే ।
మన్మాధవ మభ్యర్చ్య యయౌ పాదోదకం తతః ॥ ౨౮

తత్ర స్నానాదికం కృత్వా దృష్ట్వా చైవాఽదికేశవమ్ ।
పంచరాత్రం తతః కృత్వా వైష్ణవై రభినందితః ॥

అగ్రతః పృష్ఠతః శంఖై ర్వాద్యమానైః ప్రమోదితః ।
జయ విష్ణో హృషీకేశ గోవింద మధుసూదన ॥

అచ్యుతానంత వైకుంఠ మాధవోపేంద్ర కేశవ ।
త్రివిక్రమ గదాపాణేశార్ఙ్గపాణేజనార్దన ॥

శ్రీవత్సవక్షః శ్రీకాంత పీతాంబర మురాంతక ।
కైటభారే బలిధ్వంసి న్కంసారే కేశిసూదన ॥

నారాయణాఽసురరిపో కృష్ణ శౌరే చతుర్భుజ ।
దేవకీ హృదయానంద యశోదాఽనందవర్ధన ॥

పుండరీకాక్ష దైత్యారేదామోదర బలప్రియ ।
బలారాతి స్తుత హరే వాసుదేవ వసుప్రద ॥

విష్వక్చమూస్తార్క్ష్యరథ వనమాలి న్నరోత్తమ ।
అధోక్షజ క్షమాధార పద్మనాభ జలేశయ ॥

నృసింహ యజ్ఞవారాహ గోప గోపాలవల్లభ ।
గోపీపతే గుణాతీత గరుడధ్వజ గోత్రభృత్ ॥

జయ చాణూరమథన జయ త్రైలోక్యరక్షణ ।
జయాఽనాద్య జయాఽనంద జయ నీలోత్పలద్యుతే ॥

కౌస్తుభోద్భాషితోరస్క పూతనాధాతుశోషణ ।
రక్ష రక్ష జగద్రక్షామణే నరకహారక ॥

సహస్రశీర్ష పురుష పురుహూత సుఖప్రద ।
యద్భూతం యచ్చ భావ్యం వై తత్త్రైకః పురుషో భవాన్ ॥

ఇత్యాది నామమాలాభిః సంస్తువ న్వనమాలినమ్ ।
స్వచ్ఛందలీలయా గాయ న్నృత్యంశ్చ పరయా ముదా ॥

...్యాసో విశ్వేశభవనం సమాయాతః సహృష్టవత్ ।
౨౯ ...్ఞానవాపీ పురోభాగే మహాభాగవతైః సహ ౪౧

...్రాజమాన సత్కంఠ స్తులసీ వరదామభిః ।
౩౦ ...్వయం తాలధరో జాతః స్వయం జాతః సునర్తకః ॥ ౪౨

...ణువాదన తత్త్వజ్ఞః స్వయం శ్రుతిధరోఽభవత్ ।
౩౧ ...్ృత్యం పరిసమాప్యేత్థం వ్యాసః సత్యవతీసుతః ॥ ౪౩

...్రున రూర్ధ్వం భుజం కృత్వా దక్షిణం శిష్యమధ్యగః ।
౩౨ ...్రునః పపాఠ తానేవ శ్లోకా న్గాయ న్నివోచ్చకైః ॥ ౪౪

...్రినిర్మథ్య వాగ్జాలం సునిశ్చిత్యాఽసకృ ద్బహు ।
౩౩ ...్దమేకం పరిజ్ఞాతం సేవ్యః సర్వేశ్వరో హరిః ॥ ౪౫

...్త్యాది శ్లోకసంఘాతం స్వప్రతిజ్ఞా ప్రబోధకమ్ ।
౩౪ ...్మావ త్పఠతి స వ్యాసః సవ్యముత్క్షిప్య వై భుజమ్ ॥ ౪౬

...్స్తంభ తావ త్తద్బాహుం స శైలాదిః స్వలీలయా ।
౩౫ ...క్ స్తంభ శ్చాపి తస్యా సీన్మనే ర్వ్యాసస్య సన్మనే! ॥ ౪౭

...్తో గుప్తం సమాగమ్య విష్ణు ర్వ్యాస మభాషత ।
౩౬ ...్పరాద్ధం మహ చ్చాత్ర భవతా వ్యాస నిశ్చితమ్ ॥ ౪౮

...్వై తదపరా ధేన భీతి ర్మేపి మహత్తరా ।
౩౭ ...్క ఏవ హి విశ్వేశో ద్వితీయో నాస్తి కశ్చన ॥ ౪౯

...్తృప్రిసాదా దహం చక్రీ లక్ష్మీశ స్తత్ప్రభావతః ।
౩౮ ...్త్రిలోక్య రక్షా సామర్థ్యం దత్తం తేనైవ శంభునా ॥ ౫౦

...్ద్భక్త్యై పరమైశ్వర్యం మయా లబ్ధం పరాత్తతః ।
౩౯ ...్దానీం స్తుహి తం శంభుం యది మే శుభ మిచ్ఛసి ॥ ౫౧

...్స్యదాఽపి న వై కార్యా భవతా శేముషీదృశీ ।
౪౦ ...్రాశర్య ఇతి శ్రుత్వా సంజ్ఞయా వ్యాజహార హ ॥ ౫౨

భుజస్తంభః కృతస్తేన నందినా దృష్టిమాత్రతః ।
వాక్స్తంభస్తద్భయా జ్జాతః స్పృశ మే కంఠకందలీమ్ ॥ ౫౩

యథా స్తోతుం భవానీశం ప్రభవామి భవాంతకమ్ ।
సంమృశ్య విష్ణుస్తత్కంఠం గుప్తమేవ జగామ హ ॥ ౫౪

తతః సత్యవతీ సూనుస్తథా స్తంభిత దోర్లతః ।
ప్రారబ్ధవాన్మహేశానం పరిష్టోతు ముదారధీః ॥ ౫౫

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

ఏకో రుద్రో న ద్వితీయో యత
స్తద్బ్రహ్మైవైకం నేహ నానాస్తి కించిత్ ।
యద్యప్యన్యః కోపివా కుత్ర కుత్రచిద్వా
వ్యాచష్టాంత ద్యస్య శక్తిర్మదగ్రే ॥ ౫౬

యః క్షీరాబ్ధేర్మందరాఘాత జాతో జ్వాలామాలీ కాలకూటోఽతిభీమః ।
తంసోఢుం వా కో పరోఽభూన్మహేశా ద్యత్కీలాభిః కృష్ణతా మాప విష్ణుః ॥ ౫౭

యద్బాణోఽభూచ్ఛ్రీపతి ర్యస్య యంతా
లోకేశో యత్స్యందనం భూః సమస్తా ।
వాహా వేదా యస్య యేనేష పాతా ద్దగ్ధా గ్రామాస్త్రిపురా స్తత్సమః కః ॥ ౫౮

యం కందర్పో వీక్షమాణః సమానం దేవై
రన్యై ర్భస్మ జాతః స్వయం హా ।
పౌష్పై ర్బాణైః సర్వవిశ్వైకజేతా కో
వాస్తుత్యః కామజేతు స్తతోఽన్యః ॥ ౫౯

యం వై వేదో వేద నో నైవ విష్ణుః నో వా వేధా నో మనో నైవ వాణీ ।
తం దేవేశం మాదృశః కోఽల్పమేధా
యాథాత్మ్యాద్వై వేత్త్యహో విశ్వనాథమ్ ॥ ౬౦

యస్మి న్సర్వం యస్తు సర్వత్ర సర్వో యో
నై కర్తా యోఽవితా యోఽపహర్తా।
్తో యస్యాది ర్యః సమస్తాది రేకో నో యస్యాంతో
యోంతకృ త్తం నతోఽస్మి ॥ ౬౧

యస్యైకాఖ్యా వాజిమేధేన తుల్యా
యస్యానత్యా చైతయా ల్పేంద్రలక్ష్మీః।
యస్య స్తుత్యా లభ్యతే సత్యలోకో
యస్యార్చాతో మోక్షలక్ష్మీ రదూరా ॥ ౬౨

ాన్యం దేవం వేద్మ్యహం శ్రీమహేశా న్నాన్యం
దేవం స్తౌమి శంభో ర్ఋతేఽహమ్।
ాన్యం దేవం వా నమామి త్రినేత్రా త్సత్యం సత్యం సత్య మేతన్మృషా న ౬౩

త్థం యావత్ స్తౌతి శంభుం మహర్షి స్తావ న్నందీ శాంభవాద్దృక్ ప్రసాదాత్
ద్దోః స్తంభం త్యక్త వాం శ్చాబభాషే స్మాయం
స్మాయం బ్రాహ్మణేభ్యో నమో వః ॥ ౬౪

॥ నందికేశ్వర ఉవాచ ॥

దం స్తవం మహాపుణ్యం వ్యాసే తే పరికీర్తితం।
ఃవఠిష్యతి మేధావీ తస్య తుష్యతి శంకరః ॥ ౬౫

్యాసాష్టక మిదం ప్రాతః పఠితవ్యం ప్రయత్నతః।
ఃస్వప్న పాపశమనం శివసాన్నిధ్య కారకమ్ ॥ ౬౬

ాతృహా పితృహా వాఽపి గోఘ్నో బాలఘ్న ఏవ వా।
ురాపీ స్వర్ణహృద్వాపి నిష్పాపోఽ స్యాఃస్తుతే ర్జపాత్ ॥ ౬౭

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ారాశర్య స్తవారభ్య శంభు భక్తిపరోఽభవత్।
ంగం వ్యాసేశ్వరం స్థాప్య ఘంటాకర్ణహ్రదాగ్రతః ॥ ౬౮

విభూతి భూషణో నిత్యం నిత్యం రుద్రాక్షభూషణః ।
రుద్రసూక్తపరో నిత్యం నిత్యం లింగార్చకోఽభవత్ ॥ ౬౯

స కృత్వా క్షేత్రసంన్యాసం త్యజే న్నాద్యాపి కాశికామ్ ।
తత్త్వం క్షేత్రస్య విజ్ఞాయ నిర్వాణపద దాయినః ॥ ౭౦

ఘంటాకర్ణహ్రదే స్నాత్వా దృష్ట్వా వ్యాసేశ్వరం నరః ।
యత్ర కుత్ర మృతో వాపి వారాణస్యాం మృతో భవేత్ ॥ ౭౧

కాశ్యాం వ్యాసేశ్వరం లింగం పూజయిత్వా నరోత్తమః ।
న జ్ఞానా ద్భ్రశ్యతే క్వాఽపి పాతకై ర్నాభిభూయతే ॥ ౭౨

వ్యాసేశ్వరస్య యే భక్తా న తేషాం కలికాలతః ।
న పాపతో భయం క్వాపి న చ క్షేత్రోపసర్గతః ॥ ౭౩

వ్యాసేశ్వరః ప్రయత్నేన దృష్టవ్యః కాశివాసిభిః ।
ఘంటాకర్ణకృతస్నానైః క్షేత్రపాతక భీరుభిః ॥ ౭౪

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే వ్యాసభుజ స్తం భోనామ పంచ
నవతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౫

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

కృష్ణద్వైపాయనః స్కంద శంభుభక్తిపరో యది ।
యదిక్షేత్రరహస్యజ్ఞః క్షేత్ర సన్యాస కృద్యది ॥ ౧

తథా దృష్ట ప్రభావ శ్చేత్తథా చేత్ జ్ఞానినాం వరః ।
పురీం వారాణసీం శ్రేష్ఠాం కథం కిల శపిష్యతి ॥ ౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

సత్య మేత త్త్వయాపృచ్ఛి కథయామి మునే శృణు ।
తన్వ్యాసస్య చరితం భవిష్యం త్వయి పృచ్ఛతి ॥ ౩

యదారభ్య మునే స్తస్య నందీ స్తంభితవా న్భుజమ్ ।
తదారభ్య మహేశానం సంస్తౌతి పరమాదృతః ॥ ౪

కాశ్యాం తీర్థాన్యనేకాని కాశ్యాం లింగా న్యనేకశః ।
తథాపి సేవ్యో విశ్వేశః స్నాతవ్యా మణికర్ణికా ॥ ౫

లింగేష్వేకో హి విశ్వేశ స్తీర్థేషుమణికర్ణికా ।
ఇతి సంవ్యాహర న్వ్యాస స్తద్ద్వయం బహుమన్యతే ॥ ౬

త్యక్త్వా స బహు వాగ్జాలం ప్రాతః స్నాత్వా దినేదినే ।
నిర్వాణమండపే వక్తి మహిమానం మహేశితుః ॥ ౭

శిష్యాణాం పురతో నిత్యం క్షేత్రస్య మహిమా మహాన్ ।
వ్యాఖ్యాయతే ముదా తేన వ్యాసేన పరమర్షిణా ॥ ౮

అత్ర యత్క్రియతే క్షేత్రే శుభం వాఽశుభ మేవవా ।
సంప త్రేపి న తస్యాంత స్తస్మా చ్ఛ్రియః సమాచరేత్ ॥ ౯

క్షేత్రసిద్ధిం సమీహంతే యే చాత్ర కృతినో జనాః ।
యావజ్జీవం నతై స్త్యాజ్యా సుధీభిర్మణికర్ణికా ॥ ౧౦

చక్రపుష్కరిణీ తీర్థే స్నాతవ్యం ప్రతివాసరమ్ ।
పుష్పైః పత్రైః ఫలై స్తోయై రర్చ్యో విశ్వేశ్వరః సదా ॥ ౧౧

స్వవర్ణాశ్రమధర్మశ్చ త్యక్తవ్యో న మనాగపి ।
ప్రత్యహం క్షేత్ర మహిమా శ్రోతవ్యః శ్రద్ధయాఽసకృత్ ॥ ౧౨

యథాశక్తి చ దేయాని దానా న్యత్ర సుగుప్తవత్ ।
అన్నాన్యపి చ దేయాని విప్రా న్పరిజిహీర్షుణా ॥ ౧౩

పరోపకరణం చాత్ర కర్తవ్యం సుధియా సదా ।
పర్వస్వ పి విశేషేణ స్నాన దానాదికాః క్రియాః ॥ ౧౪

విశేషపూజా కర్తవ్యా సుమహోత్సవ పూర్వకమ్ ।
కార్యా స్తథాధికా యాత్రాః సమర్చ్యాః క్షేత్ర దేవతాః ॥ ౧౫

అత్ర మర్మన వక్తవ్యం సుధియా కస్యచి త్క్వచిత్ ।
పరదార పరద్రవ్య పరాపకరణం త్యజేత్ ॥ ౧౬

పరాపవాదో నో వాచ్యః పరేర్ష్యా న చ కారయేత్ ।
అసత్యం నైవ వక్తవ్యం ప్రాణైః కంఠగతై రపి ॥ ౧౭

అత్ర త్యజంతు రక్షార్థమసత్య మపి భాషయేత్ ।
యేన కేన ప్రకారేణ శుభేనాఽప్యశుభేన వా ॥ ౧౮

అత్రత్యః ప్రాణిమాత్రోపి రక్షణీయః ప్రయత్నతః ।
ఏకస్మిన్ రక్షితే జంతా వత్ర కాశ్యాం ప్రయత్నతః ।
త్రైలోక్య రక్షణా త్పుణ్య యత్స్యా త్తత్స్యా న్న సంశయః ॥ ౧౯

యే వసంతి సదా కాశ్యాం క్షేత్ర సన్యాసకారిణః ।
త ఏవ రుద్రా మంతవ్యా జీవన్ముక్తా న సంశయః ॥ ౨౦

తే పూజ్యా స్తే నమస్కార్యా స్తే సంతోష్యా ప్రయత్నతః ।
తేషు వై పరితుష్టేషు తుష్యే ద్విశ్వేశ్వరః స్వయమ్ ॥ ౨౧

కాశ్యాం వసంతి యే మర్త్యాదూరస్థై రపి సన్నరైః ।
యోగక్షేమో విధాతవ్య స్తేషాం విశ్వేశితు ర్ముదే ॥ ౨౨

ప్రసర స్త్వింద్రియాణాం చ నివార్యోఽత్ర నివాసిభిః ।
మనసోఽపి హి చాంచల్య మిహ వార్యం ప్రయత్నతః ॥ ౨౩

మరణం నాభికాంక్షే ద్ధి కాంక్ష్యో మోక్షోఽపి నో పునః ।
శరీర శోషణోపాయః కర్తవ్యః సుధియా న హి ॥ ౨౪

శరీరసౌష్ఠవం కాంక్ష్యం వ్రతస్నానాది సిద్ధయే ।
ఆయు ర్బహ్వత్ర వై చింత్యం మహాఫల సమృద్ధయే ॥ ౨౫

ఆత్మరక్షాఽత్ర కర్తవ్యా మహాశ్రేయోఽభివృద్ధయే ।
అత్రాత్మ త్యజనోపాయం మనసాఽపి న చింతయేత్ ॥ ౨౬

ఏకస్మిన్నపి యచ్ఛాహ్ని కాశ్యాం శ్రేయోఽభిలభ్యతే ।
స తు వర్షశతేనాఽపి తదన్యత్రాప్యతే క్వచిత్ ॥ ౨౭

అన్యత్ర యోగాభ్యసనా ద్యావజ్జన్మ యదర్జ్యతే ।
వారాణస్యాం తదేకేన ప్రాణాయామేన లభ్యతే ॥ ౨౮

సర్వతీర్థావగాహేచ్చ యావజన్మ యదర్జ్యతే ।
తదానందవనే ప్రాప్యం మణికర్ణ్యాం కమజ్జనాత్ ॥ ౨౯

సర్వలింగార్చనా త్పుణ్యం యావజ్జన్మ యదర్జ్యతే ।
సకృ ద్విశ్వేశ మభ్యర్చ్య శ్రద్ధయా తదవాప్యతే ॥ ౩౦

యజ్జన్మనాం సహస్రేణ నిర్మలం పుణ్యమర్జితమ్ ।
తత్పుణ్య పరివ ర్తేనభవే ద్విశ్వేశ దర్శనమ్ ॥ ౩౧

గవాం కోటిప్రదానేన సమ్యగ్ద త్తేన యత్ఫలమ్ ।
తత్ఫలం సమ్య గాప్యేత విశ్వేశ్వర విలోకనాత్ ॥ ౩౨

యత్షోడశ మహాదానైః పుణ్యం ప్రోక్తం మహర్షిభిః ।
తత్పుణ్యం జాయతేపుంసాం విశ్వేశే పుష్పదానతః ॥ ౩౩

అశ్వమేధాదిభి ర్యజ్ఞై ర్యత్ఫలం ప్రాప్యతేఽ ఖిలైః ।
పంచామృతానాం స్నపనా ద్విశ్వేశే తదవాప్యతే ॥ ౩౪

వాజపేయ సహస్రేణ సమ్యగిష్టేన యత్ఫలమ్ ।
సకృన్మహా హై్రెన్నైవేద్యై ర్విశ్వేశే తచ్ఛతాధికమ్ ॥ ౩౫

ధ్వజాతపత్రం చమరం విశ్వేశే యః సమర్పయేత్ ।
ఏకచ్ఛత్రం స వై రాజ్యం ప్రాప్నుయా ద్వసుధాతలే ॥ ౩౬

మహాపూజోపకరణం యోఽర్పయే ద్విశ్వభ ర్తరి ।
న తం సంప త్తి సంభారా విముంచంతీహ కుత్రచిత్ ॥ ౩౭

సర్వర్తుకుసుమాఢ్యాం చ యః కుర్యా త్పుష్పవాటికామ్ ।
తదంగణే కల్పవృక్షా శ్ఛాయాం కుర్వంతి శీతలామ్ ॥ ౩౮

యః క్షీరస్నపనార్థం వై విశ్వేశే ధేను మర్పయేత్ ।
క్షీరార్ణవతటే తస్య నివసేయుః పితామహాః ॥ ౩౯

విశ్వేశ రాజసదనే యః సుధాం చిత్ర మేవవా ।
కారయే త్తస్య భవనం కైలాసే చిత్రితం భవేత్ ॥ ౪౦

బ్రాహ్మణా న్యతినో వాపి తథైవ శివయోగినః ।
భోజయే దోఽత్ర వై కాశ్యా మేకైక గణనా క్రమాత్ ॥ ౪౧

కోటి భోజ్యఫలం తస్య శ్రద్ధయా నాఽత్రసంశయః ।
తప స్త్వత్ర ప్రకర్తవ్యం దాన మత్ర ప్రదాపయేత్ ॥ ౪౨

విశ్వేశ స్తోషణీయోఽత్ర స్నాన హోమ జపాదిభిః ।
అన్యత్ర కోటి జప్యేన యత్ఫలం ప్రాప్యతే నరైః ।
అష్టోత్తరశతం జప్త్వా తదత్ర సమవాప్యతే ॥ ౪౩

కోటి హోమేన యత్ప్రోక్తం ఫల మన్యత్రి సూరిభిః ।
అష్టోత్తిగాహుతి శతా త్తదత్రాఽనందకాననే ॥ ౪౪

యోజపే ద్రుదరిసూక్తాని కాశ్యాం విశ్వేశ సన్నిధౌ ।
పారాయణేన వేదానాం సర్వేషాం ఫల మాప్యతే ॥ ౪౫

తస్య పుణ్యం న జానామి చింతితేచాక్షరే పరే ।
కాశ్యాం నిత్యం ప్రవస్తవ్యం సేవ్యోత్తరవహా సదా ॥ ౪౬

ఆపద్యపి హి ఘోరాయాం కాశీ త్యాజ్యా న కుత్రచిత్ ।
యతః సర్వాపదాం హర్తా త్రాతా విశ్వపతిః ప్రభుః ॥ ౪౭

అవంధ్యం దివసం కుర్యా త్స్నాన దాన జపాదిభిః ।
యతః కాశ్యాం కృతం కర్మ మహత్త్వాయ ప్రకల్పతే ॥ ౪౮

కృచ్ఛ్రి చాంద్రాయణాదీని కర్తవ్యాని ప్రయత్నతః ।
తథేంద్రియ వికారాశ్చ న బాధంతేఽత్రకర్హి రిచిత్ ॥ ౪౯

ుదీంద్రియాణి కుర్వంతి విక్రయా మిహ దేహినామ్ ।
ుదాఽత్రవాస సంసిద్ధి ర్విఘ్నైర్భోః నైవ లభ్యతే ॥ ౩౦

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

ృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణాదీని వ్యాసో వక్ష్యతి యానివై ।
షాం స్వరూప మాఖ్యాహి స్కందేంద్రియవిశుద్ధయే ॥ ౩౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

థయామి మహాబుద్దే కృచ్ఛ్రాదీని తవాఽగ్రతః ।
ాని కృత్వాఽత్ర మనుజో దేహ శుద్ధిం లభేత్వరామ్ ॥ ౩౨

కభక్తేన నక్తేన తథైవాఽయాచితేన చ ।
పవాసేన చైకేన పాదకృచ్ఛ్రః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౩

ోదుంబర రాజీవ బిల్వపత్ర కుశోదకమ్ ।
త్యేకం ప్రత్యహం పీతం పర్ణకృచ్ఛ్రః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౪

్యాక ఘృత తక్రాంబు సక్తూనాం ప్రతివాసరమ్ ।
త్రైక ముపవాసశ్చ కృచ్ఛ్రః సౌమ్యః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౫

విషా ప్రాతరశ్నీత హవిషా సాయమేవ చ ।
విషా యాచితం త్రీంస్తు సోపవాస స్త్ర్యహం వసేత్ ॥ ౩౬

కైకం గ్రాస మశ్నీయా దహాని త్రీణి పూర్వవత్ ।
్యహం చోపవసే దంత్య మతికృచ్ఛ్రం చర న్ద్విజః ॥ ౩౭

ృచ్ఛ్రాతికృచ్ఛ్రం పయసా దివసా నేకవింశతిః ।
ాదశాహోపవాసేన పరాకః పరికీర్తితః ॥ ౩౮

్యహం ప్రాత స్త్ర్యహం సాయం త్ర్యహ మద్యా దయాచితమ్ ।
్యహం చోపవసే దంత్యం ప్రాజాపత్యం చర న్ద్విజః ॥ ౩౯

గోమూత్రం గోమయం క్షీరం దధి సర్పిః కుశోదకమ్ ।
ఏకరాత్రోపవాసశ్చ కృచ్ఛ్రః సాంతపనః స్మృతః ॥

పృథ క్సాంతపన ద్రవ్యైః షడహః సోపవాసకః ।
సప్తాహే స తు కృచ్ఛ్రోఽయం మహా సాంతపనః స్మృతః ॥

తప్తకృచ్ఛ్రం చర న్విప్రో జల క్షీర ఘృతాఽనిలాన్ ।
ఏతాం స్త్ర్యహం పిబే దుష్ణా న్సకృ త్స్నాయీ సమాహితః ॥

త్ర్యహ ముష్ణాః పిబే దాప స్త్ర్యహ ముష్ణం పయః పిబేత్ ।
త్ర్యహ ముష్ణం ఘృత ప్రాశ్య వాయుభక్షో దినత్రయమ్ ॥

పల మేకం పయః పీత్వా సర్పిష శ్చ పలద్వయమ్ ।
పల మేకంతు తోయస్య తప్తకృచ్ఛ్ర ఉదాహృతః ॥

గోమూత్రేణ సమాయుక్తం యావకం యః ప్రయోజయేత్ ।
కృచ్ఛ్ర మేకాహ్నికం ప్రోక్తం శరీరస్య విశోధనమ్ ॥

హస్తా వుత్తానతః కృత్వా దివసం మారుతాశనః ।
రాత్రౌ జలే స్థితో వ్యుష్టః ప్రాజాపత్యేన తత్సమమ్ ॥

ఏకైకం హ్రాసయే ద్గ్రాసం కృష్ణే శుక్లే చ వర్ధయేత్ ।
ఉపస్పృశం స్త్రిషవణ మేత చ్చాంద్రాయణం స్మృతమ్ ॥

ఏకైకం వర్ధయే ద్గ్రాసం శుక్లే కృష్ణే చ హ్రాసయేత్ ।
భుంజీత దర్శే నో కించి దేష చాంద్రాయణో విధిః ॥

చతురః ప్రాత రశ్నీయా త్పిండా న్విప్రః సమాహితః ।
చతురోఽస్తమితే సూర్యే శిశు చాంద్రాయణం స్మృతమ్ ॥

అష్టా వష్టౌ సమశ్నీయా త్పిండా న్మధ్యం దినే స్థితే ।
నియతాత్మా హవిష్యస్య యతిచాంద్రాయణం స్మృతమ్ ॥

యథాకథంచి త్పిండానాం తిస్రోఽశీతీః సమాహితః ।
మాసేనాఽశ్న న్హవిష్యస్య చంద్రస్యైతి సలోకతామ్ ॥

అద్భి ర్గాత్రాణి శుధ్యంతి మనః సత్యేన శుద్ధ్యతి।
విద్యాతపోభ్యాం భూతాత్మా బుద్ధి ర్జ్ఞానేన శుద్ధ్యతి॥ ౭౨

తచ్చ జ్ఞానం భవే త్పుంసాం సమ్యక్కాశీ నిషేవణాత్।
కాశీ నిషేవణేన స్యా ద్విశ్వేశ కరుణోదయః॥ ౭౩

తతో మహోదయావాప్తిః కర్మ నిర్మూలన క్షమా।
అతః కాశ్యాం ప్రయత్నేన స్నానం దానం తపో జపః॥ ౭౪

వ్రతం పురాణశ్రవణం స్మృత్యుక్తాఽధ్వనిషేవణమ్।
ప్రతిక్షణం ప్రతిదినం విశ్వేశ పదచింతనమ్॥ ౭౫

లింగార్చనం త్రికాలం చ లింగ స్యాసి ప్రతిష్ఠితిః।
సాధుభిః సహ సంలాపో జల్పః శివశివేతి చ॥ ౭౬

అతిథే శ్చాఽపి సత్కారో మైత్రీ తీర్థ నివాసిభిః।
ఆస్తిక్యబుద్ధి ర్వినయో మానఽమాన సమానధీః॥ ౭౭

అకామితా త్వనౌ ద్ధత్య మరాగిత్వ మహింసనమ్।
అప్రతిగ్రహ వృత్తిశ్చ మతిశ్చాఽనుగ్రహాత్మికా॥ ౭౮

అదంభితా త్వమాత్సర్య మప్రార్థిత ధనాగమః।
అలోభిత్వ మనాలస్య మపారుష్య మదీనతా॥ ౭౯

ఇత్యాది సత్ప్రవృత్తిశ్చ కర్తవ్యా క్షేత్రవాసినా।
సత్యహం చేతి శిష్యేభ్యః స ధర్మ ముపదేక్ష్యతి॥ ౮౦

నిత్యం త్రిషవణస్నాయీ నిత్యం భిక్షా కృతాఽశనిః।
లింగ పూజార్చకో నిత్య మిత్థం వ్యాసో వసే త్పురా॥ ౮౧

ఏకదా తస్య జిజ్ఞాసాం కర్తుం దేవీం హరోఽవదత్।
అద్య భిక్షాటనం ప్రాప్తే వ్యాసే పరమధార్మికే॥ ౮౨

అపి సర్వగతే క్వాపి భిక్షాం మాయచ్ఛ సుందరి।
ఇత్యుక్త్వా భవానీ సా భవం భవ నివారణమ్॥ ౮౩

నమస్కృత్య ప్రతిగృహం తస్య భిక్షాం న్యషేధయత్ ।
స మునిః సహితః శిష్యై ర్భిక్షా మప్రాప్య దూనవత్ ॥ ౮౪

వేలాతిక్రమ మాలోక్య పున ర్బభ్రామ తాం పురీమ్ ।
గృహే గృహే పరిప్రాప్తా భిక్షాన్నైః సర్వభిక్షుకైః ॥ ౮౫

తదహ్ని నాఽలభ ద్భిక్షాం సశిష్యః సమునిః ర్క్వచిత్ ।
అథ సాయంతనం కర్మ కృత్వా ఛాత్రైః సమన్వితః ॥ ౮౬

ఉపోషణపరో భూత్వా తత్రైవాఽసీ దహ ర్నిశమ్ ।
అథాఽన్యేద్యు ర్ముని ర్వ్యాసః కృత్వా మాధ్యాహ్నికమ్ విధిమ్ ॥ ౮౭

యయౌ భిక్షాటనం కర్తుం సశిష్యః పరితః పురీమ్ ।
సర్వత్ర స పరిభ్రాంతః ప్రతిసౌధం ముహు ర్ముహుః ॥ ౮౮

న క్వాఽపి లబ్ధవా న్భిక్షాం భాగ్యహీనో ధనం యథా ।
అథ చింతిత వాన్వ్యాసః పరిశ్రాంతః పరిభ్రమన్ ॥ ౮౯

కో హేతు ర్య న్న లభ్యేత భిక్షా యత్నేన రక్షితా ।
అంతేవాసిన ఆహూయ వ్యాసః ప్రపచ్ఛ చాఽఖిలాన్ ॥ ౯౦

భవద్భి రపి నో భిక్షా పరిప్రాప్తేతి గమ్యతే ।
కి మత్ర పురి సంవృత్తం ద్విత్రా యాత మమాజ్ఞయా ॥ ౯౧

ద్వితీయేఽహ్న్యపి ను ద్భిక్షా న లభ్యేతాఽతియత్నతః ।
అనిష్టం కించి దత్రాఽసీ న్మహాగురు నిపాతజమ్ ॥ ౯౨

అన్నక్షయో వా సర్వస్యాం నగర్యా మభవ త్క్షణాత్ ।
రాజదండోఽథ యుగప జ్జాతః సర్వపురౌకసామ్ ॥ ౯౩

అథ వా వారితా భిక్షా కేనాఽప్యస్మాసు చేర్ష్యయా ।
పురౌకసోఽభవ న్దుస్థా స్తూప సర్గేణ కేనచిత్ ॥ ౯౪

కి మేత దఖిలం జ్ఞాత్వా సమాగచ్ఛత సత్వరమ్ ।
ద్విత్రాః పవిత్ర చరణా త్ప్రాప్యాఽనుజ్ఞాం గురో రథ ।
సమాచఖ్యుః సమాగమ్య దృష్ట్వర్ధిం తత్పురౌకసామ్ ॥ ౯౫

॥ శిష్యా ఊచుః ॥

౮౪ శృణ్వం త్వారాధ్య చరణా నోపసర్గోఽత్ర కశ్చన।
నాఽన్నక్షయో వా సర్వస్యాం నగర్యా మిహ కుత్రచిత్ ॥ ౯౬

౮౫ యత్ర విశ్వేశ్వరః సాక్షా ద్యత్రాఽమరధునీ స్వయమ్।
త్వాదృశా యత్ర మునయః క్వభీ స్తత్రోపసర్గజా ॥ ౯౭

౮౬ సమృద్ధి ర్యా గృహస్థానా మిహ విశ్వేశితుః పురీ।
న సర్ధి ర స్తి వై కుంఠే త్వలా స్తా అలకాదయః ॥ ౯౮

౮౭ రత్నాకరేషు రత్నాని న తావంతి మహాముకే।
యావంతి సంతి విశ్వేశ నిర్మాల్యోపభుజాం గృహే ॥ ౯౯

౮౮ గృహే గృహేఽత్ర ధాన్యానాం రాశయో యాదృశః పునః।
న తాదృశః కల్పవృక్ష దత్తా ఐంద్రే పురే క్వచిత్ ॥ ౧౦౦

౮౯ యత్ర సాక్షా ద్విశాలాక్షీ సువిస్తార ఫలప్రదా।
౯౦ న తత్ర పుది సర్వస్యాం నరో వై నిర్ధనః క్వచిత్ ॥ ౧

నిర్వాణ లక్ష్మ్యాః సదనే త్వస్మి న్నానంద కాననే।
౯౧ మోక్షోఽపి యత్ర సులభః కి మన్య త్తత్ర దుర్లభమ్ ॥ ౨

౯౨ సీమంతిన్యః స్త్రియః సర్వాః పతివ్రత పరాయణాః।
సర్వా భవానీ రూపిణ్యో విశ్వేశా ర్పిత సత్క్రియాః ॥ ౩

౯౩ యాంవతః పురుషాః కాశ్యాం సర్వ ఏ వ గణాధిపాః।
సర్వ ఏవ కుమారా వై సర్వే తారక దృష్టయః ॥ ౪

౯౪ త్రిషంద్రాంకిత భాలా యే తే సర్వే చంద్రమౌలయః।
ఉపసర్గసహస్రై శ్చ పీడ్యమానా అపీహ యే ॥ ౫

నత్యజంతి సదా కాశీం సర్వజ్ఞా ఏవ తేఽఖిలాః।
౯౫ గృహే గృహేఽపి వటవో బ్రహ్మవాద వివాదినః ॥ ౬

స్వర్ధునీ ధూత కలుషాః సంతీహ చతురాననాః ।
నిర్వాణ లక్ష్మీ పతయః క్షేత్ర సన్న్యాస కారిణః ॥ ౭

సర్వ ఏవ హృషీకేశాః సర్వే వై పురుషోత్తమాః ।
అచ్యుతా ఏవ విజ్ఞేయా ఏతత్ క్షేత్ర పరిగ్రహాః ॥ ౮

స్త్రియో వా పురుషా వాఽపి సర్వ ఏవ న సంశయః ।
సర్వ ఏవ త్రినయనాః సర్వ ఏవ చతుర్భుజాః ॥ ౯

శ్రీకంఠాః సర్వ ఏవాఽత్ర సర్వే మృత్యుంజయా ధ్రువమ్ ।
మోక్షశ్రీ శ్రిత వర్ష్మాణ స్త్వర్ధ నారీశ్వరా యతః ॥ ౧౧౦

ధర్మరాశిః పర శ్చాత్రమహాంతోఽత్రార్ధరాశయః ।
సర్వేకామాః ఫలంత్యత్ర కైవల్యంచాఽత్ర నిర్మలమ్ ॥ ౧౧

న గర్భ వాస సంసారః కాశీ సంస్థితి కారిణామ్ ।
కలి శ్చాఽత్రన బాధేత కాలో నైవ ప్రబాధతే ॥ ౧౨

ఏనాంసి నాత్ర బాధంతే విశ్వేశ శరణార్థినః ।
యత్ర విశ్వేశ్వరః సాక్షా న్నాద బిందు కలాత్మకః ॥ ౧౩

ధ్వనిరూపీ హి తత్రాఽస్తి ప్రణవో మంత్ర విగ్రహః ।
అతో విగ్రహ వంతోఽత్ర సంతి వేదా వినిశ్చితమ్ ॥ ౧౪

సరస్వతీ సరిద్రూపా హ్యతః శాస్త్ర నికేతనమ్ ।
ఆనంద కాననం సర్వం ధర్మ శాస్త్ర కృతాలయమ్ ॥ ౧౫

యావంతో దివి వై దేవా స్తావంతోఽత్ర మృషా న హి ।
నీరాజయంతి విశ్వేశం రాత్రౌ రాత్రౌ సదాఽహయః ॥ ౧౬

స్వఫణా మణి దీపై శ్చ ప్రాప్య కాశీం రసాతలాత్ ।
సముద్రాః సర్వ ఏవాఽత్ర కామధేను ప్రజాన్వితాః ॥ ౧౭

పంచ పీయూష ధారాభి ర్విశ్వేశం స్నపయంతి హి ।
మందారః పారిజాత శ్చ సంతానో హరిచందనః ॥ ౧౮

కల్పద్రుమశ్చ పంచైతే తరుభిః సహ సర్వదా ॥ ౧౯

సర్వే సురనికాయాశ్చ సర్వ ఏవ మహర్షయః ।
యోగినః సర్వ ఏవాఽత్ర కాశీనాథ ముపాసతే ॥ ౨౦

విద్యానాం సదనం కాశీ కాశీ లక్ష్మ్యాః పరాలయః ।
ముక్తి క్షేత్ర మిదం కాశీ కాశీ సర్వా త్రయీ మయీ ॥ ౨౧

ఇతి శ్రుత్వా మునివరః పారాశర్యో మహాతపాః ।
ఏవం బభాషే తా న్శిష్యా న్పునః శ్లోకం పఠం త్వముమ్ ॥ ౨౨

॥ శిష్యా ఊచుః ॥

విద్యానాం చాఽఽశ్రయః కాశీ కాశీ లక్ష్మ్యాః పరాలయః ।
ముక్తి క్షేత్ర మిదం కాశీ కాశీ సర్వా త్రయీ మయీ ॥ ౨౩

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

నిశమ్యేతి తదా వ్యాసః క్రోధాంధీకృత లోచనః ।
క్షుత్కృశాను జ్వల న్మూర్తిః కాశీం శప్స్యతి కుంభజ! ॥ ౨౪

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

మా భూ త్త్రైపురుషీ విద్యా మా భూత్త్రైపురుషం ధనమ్ ।
మా భూ త్త్రైపూరుషీ ముక్తిః కాశీం వ్యాసః శప న్నితి ॥ ౨౫

గర్వః పరోఽత్ర విద్యానాం ధనగర్వోఽత్ర వై మహాన్ ।
ముక్తి గర్వేణ నో భిక్షాం ప్రయచ్ఛం త్యత్ర వాసినః ॥ ౨౬

ఇతి కృత్వా మతిం వ్యాసః కాశ్యాం శాప మదా త్తదా ।
త్వాఽపి శాపం స ముని ర్భిక్షితుం క్రోధవా న్యయౌ ॥ ౨౭

ప్రతిగేహం త్వరా యుక్తః ప్రవిశ న్వ్యోమ దత్తదృక్ ।
బభ్రామ నగరీం సర్వాం క్వాఽపి భైక్షం న లబ్ధవాన్ ॥ ౨౮

అంశుమాలిన మావీక్ష్య మనా గ్లోహిత మండలమ్ ।
భిక్షాపాత్రం పరిక్షిప్య నిర్యయా వాశ్రమం ప్రతి ॥ ౨౯

అథ గచ్ఛ న్మహాదేవ్యా గృహద్వారి నిషణ్ణయా ।
ప్రాకృత శ్రీ స్వరూపిణ్యా భిక్షాయై ప్రార్థితోఽతిథిః ॥ ౧౩౦

॥ గృహిణ్యువాచ ॥

భగవన్ భిక్షుకా స్తావ దద్య దృష్టా న కుత్రచిత్ ।
అసత్కృత్యా తిథిం నాథో న మే భోక్ష్యతి కర్హిచిత్ ॥ ౩౧

వైశ్వదేవాదికం కర్మ కృత్వా గృహపతి ర్మమ ।
ప్రతీక్షేతాఽతిథి పథం తస్మా త్త్వ మతిథి ర్భవ ॥ ౩౨

వినాఽతిథిం గృహస్థో య స్త్వన్న మేకో నిషేవతే ।
నిషేవతేఽఘం సపరం సహితః స్వపితామహైః ॥ ౩౩

తస్మా త్త్వ మిత మాయాహి కురు మే పత్యు రీహితమ్ ।
గార్హస్థ్యం సఫలం కర్తు మిచ్ఛతోఽతిథిపూజనాత్ ॥ ౩౪

ఇతి శ్రుత్వా గతాఽమర్షో వ్యాసస్తా మాహ విస్మితః ।

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

భద్రే! కా త్వంకుతః ప్రాప్తా పూర్వం దృష్టా న కుత్రచిత్ ॥ ౩౫

మన్యే ధర్మమయీ మూర్తిః కాఽపి త్వం శుచిమానసా ।
త్వద్దర్శనా త్పరాం ప్రీతిం సంప్రాప్తాస్మి ప్రియాణి మే ॥ ౩౬

త్వం సుద్రైవ భవే త్ప్రాయిః సర్వావయవ సుందరి ।
మందరాఘాత సంత్రాసా త్త్యక్త క్షీరార్ణవ స్థితిః ॥ ౩౭

కలా సుధాకరస్యాఽథ కుహూ రాహు భయార్దితా ।
౨౭ సీమంతనీ స్వరూపేణ తిష్ఠేః కాశ్యా మనిర్భయా ॥ ౩౮

అథవా కమలాఽసి త్వం విహాయ కమలాలయమ్ ।
౨౮ నిశి సంకోచినీం కాశ్యాం వికాశిన్యాం వసేః సదా ॥ ౩౯

కిం వా ను కరుణామూర్తి రిహ కాశీ నివాసినామ్ ।
౩౦ సర్వ దుఃఖౌఘ హరిణీ పరానంద ప్రదాయినీ ॥ ౪౦

వారాణస్యాః కిమథవాఽధిష్ఠాత్రీ దేవతా త్వము ।
కిం వా నిర్వాణలక్ష్మీ స్త్వం యా కాశ్యాం పరిగీయతే ॥ ౪౧

శ్వపాకం యాయజూకం వా ప్రాంతేఽలం కుర్వతీ సమమ్ ।
౩౧ మద్భాగ్యం వా పరిణత మేత ద్యోషి త్స్వరూపతః ॥ ౪౨

అథవా సా భవే న్మానం యా క్షేత్రే పరిగీయతే ।
౩౨ భక్త పోత ప్రదా భక్త్యా భవానీ భవ నాశినీ ॥ ౪౩

సర్వథైవ న నారీ త్వం నాఽసురీ నైవ కిన్నరీ ।
౩౩ విద్యాధరీ న నో నాగీ నో గంధర్వీ న యక్షిణీ ॥ ౪౪

త్వ మిష్ట దేవతైవాఽసి కాచి న్మే మోహ హారిణీ ।
౩౪ కేయం చింతాఽథవా మేఽత్ర కాచి త్త్వం భవ సుందరి ॥ ౪౫

పరవా నస్మ్యహం జాత స్తవ దర్శనతోఽధునా ।
అవశ్య మేవ కర్తాఽస్మి తవాదేశ్యం తదాఽఽదిశ ॥ ౪౬

ఏకం తపోవ్యయం హిత్వా కారయిష్యసి య త్తునః
౩౫ తదేవాఽహం కరిష్యామి విధేయః శుభలోచనే ॥ ౪౭

న వచ స్త్వాదృశీనాం హి మహత్త్వం హాపయే త్సతామ్ ।
౩౬ పరం త్వం కాఽపి సుభగే సత్యం బ్రూహి మమాగ్రతః ॥ ౪౮

అథవా తవ దేహేఽస్మి న్కాఽసత్యం నిర్మలేక్షణే! ।
౩౭ ఇతి పృష్టాఽహ మునినా సావిత్ర్యాయ ర్ఘటోద్భవ ! ॥ ౪౯

అత్రతత్యస్యైవ హి మునే గృహిణీ గృహమేధినః ।
నిత్యం వీక్ష్యే చరంతం త్వాం భిక్షాం శిష్యగణైర్వృతమ్ ॥ ౧౫౦

త్వమేవ మాం నో జానీషే జానే త్వా మహ మేవ హి ।
తపస్వి న్నిం బహూక్తేన యావ న్నాస్తం వ్రజే ద్రవిః ॥ ౫౧

ప్రాణనాథస్య మే తావ దాతిథ్యం సఫలీ కురు ।
తచ్ఛ్రుత్వా స మునిః ప్రాహ వినయానత కంధరః ॥ ౫౨

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

అస్తి మే నియమః కశ్చి త్స సిద్ధం చేద్వ్రిజే చ్ఛుభే ।
ఏక భిక్షాం తదాఽహం తు కరిష్యే నాఽన్యథా పునః ॥ ౫౩

తప స్వ్యుదీరితం శ్రుత్వా సా ప్రోవాచ వచ స్తతః ।
అవిశంకం వద మునేక స్తేఽస్తి నియమః సుధీః ॥ ౫౪

మమభర్తుః ప్రసాదేన కించి న్న్యూనం యతోఽత్ర న ।
ఇతి శృత్వా ప్రహృష్టాత్మా స తా మూహ తపోధనః ॥ ౫౫

అయుతం మమ శిష్యా యే తైః సప త్నీ మహం వృణే ।
అస్తం యావ న్నయా త్యర్క స్తావ ద్భోక్ష్యేఽన్యథా న హి ॥ ౫౬

నిశమ్యేతి ప్రహృష్టాస్యా సా ప్రోవాచ మునిం తతః ।
కిం విలంబేన త ద్యాహి సర్వాన్ శిష్యా న్సమాహ్వయ ॥ ౫౭

పునః ప్రాహ స తాం సాధ్వీ త్వేతా వ త్సిద్ధిర స్తితే ।
యేన తృప్తిం గమిష్యంతి మచ్ఛిష్యాః సర్వ ఏవ తే ॥ ౫౮

స్మిత్వాఽథసాఽబ్రవీ త్తం తు మునే భర్తు రనుగ్రహాత్ ।
సిద్ధమేవ సదైవాస్తే సర్వం తావన్మమాలయే ॥ ౫౯

యావతార్థిజన స్తృప్తి మేతి సర్వోఽపి సర్వశః ।
వయం న తాదృ క్మహిలా భర్త్రు సందేహ కారికాః ॥ ౧౬౦

ఆయాతోఽర్థీ యదా గేహే సిద్ధం కార్యం తదైవ హి ।
పరిపూర్ణా దిశః సర్వాః పరిపూర్ణా మనోరథాః ॥ ౬౧

పరిపూర్ణం గృహం సర్వం పత్యుః పాద ప్రసాదతః ।
యాహి తూర్ణం సమాయాహి యావ దన్నార్థిభిః సహ ॥ ౬౨

పతిర్మే బహుకాలీనః కాలం న సహతే చిరమ్ ।
ప్రియాతిథిః ప్రియతమ స్తదాఽతిథ్య సమృద్ధయే ॥ ౬౩

అథ గత్వా సమాగచ్ఛ యావ న్నాఽస్తమితో రవిః ।
ఇతి ప్రహృష్ట స్త్వరితః శిష్యా నాహూయ సర్వతః ॥ ౬౪

ఆగత్య తాం పునః ప్రాహ దృష్ట్వా తన్మార్గలోచనామ్ ।
మాతః సర్వే సమాయాతా స్త్వరితం దేహి భోజనమ్ ॥ ౬౫

అస్తాచలం హి సమయా సమియా దేష భాస్కరః ।
ఇత్యుక్త్వా మందిరస్యాంఽత ర్వివిశు స్తే తపోధనాః ॥ ౬౬

తన్మండప మణి జ్యోతి స్తత్యాహిత దినశ్రియః ।
యావద్గచ్ఛంతి తత్రౌసధ మధ్య మాశుతపస్వినః ॥ ౬౭

పాదౌ ప్రక్షాల్య తావ త్తేత్రై శ్చి త్రైకశ్చి త్సమర్ధ్య చ ।
కతిచి త్పరివిష్టాన్నా భోక్తు మేవోప వేశితాః ॥ ౬౮

తద్దివ్య పాక సంభారాన్ దృష్ట్వా తద్దృష్టయః క్షణాత్ ।
పరాం తృప్తి ముపాగచ్ఛ న్ఘ్రాణ న్యామోదరాజిభిః ॥ ౬౯

అతితృప్తిం సమాపన్నా స్తే తదన్న నిషేవణాత్ ।
ఆచాంతా శ్చందనైః స్రగ్భి రంబరైః పరిభూషితాః ॥ ౧౭౦

అథ సాంధ్యం విధిం కృత్వా ప్రోపవిశ్య త దగ్రతః ।
అభినంద్య మహాశీర్భి ర్యావ ద్గంతుం ప్రచక్రముః ॥ ౭౧

తావ ద్వృద్ధ గృహస్థేన గృహిణీ సా కటాక్షితా ।
పప్రచ్ఛ తీర్థే వసతాం కో ధర్మో ముఖ్య ఏవ హి ॥ ౭౨

తథా తదనుసారేణ తీర్థే వర్తామహే వయమ్ ।
సర్వ ధర్మవిదాం శ్రేష్ఠ శృత్వా తద్గృహిణీ వచః ॥ ౬౩

తదాదర సుధా క్లిన్న మహాన్న స్వాద తర్పితః ।
ప్రత్యువాచ ముని ర్వ్యాసః స్మిత్వా తాం సర్వవిత్తమామ్ ॥ ౬౪

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

స్వచ్ఛాంతః కరణేమాత ర్మహా మిష్టాన్న మానదే ।
స ఏవ ధర్మో నాఽన్యోఽస్తి య త్త్వయా పరిచర్యతే ॥ ౬౫

త్వమేవ ధర్మం జానాసి పతి శుశ్రూషణే రతా ।
యది పృచ్ఛసి మాం సత్యం తదా కించన వచ్మి తే ॥ ౬౬

వక్తవ్య మేవ పృష్టేన మనాగపి విజానతా ।
సఏవ ధర్మః సుభగే నాఽన్యో ధర్మోఽస్తి క శ్చన ॥ ౬౭

యే నైష తోష మాయాతి తవ భర్తా చిరంతనః ॥

॥ గృహిణ్యువాచ ॥

అయం ధర్మో భవే న్నూనం క్రియతే చ స్వశక్తితః ॥ ౬౮
సాధారణాని ధర్మాణి సంపృచ్ఛే తాని మే వద ॥

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

అనుద్వేగకరం వాక్యం పరోత్కర్ష సహిష్ణుతా ॥ ౬౯
విచార్య కారితా నిత్యం స్వశిష్టోదయ చింతనమ్ ॥

॥ గృహస్థ ఉవాచ ॥

ఏషు ధర్మేషు భో విద్వం స్త్వయి కోఽస్తీహ త ద్వద ॥ ౭౦

తతః స్థితప ద్వ్యాస స్తస్థౌ కించి న్న చోక్తవాన్ ।
తతః పునర్గృహస్థేన స హి ప్రోక్త స్తపోధనః ॥ ౮౧

య ద్యేత ఏవ వై ధర్మా స్త్వయా యే ప్రతిపాదితాః ।
శ్రద్ధా తథా తపై వైశ్చి దానం శాపస్య చోత్తమమ్ ॥ ౮౨

త్వయ్యేవ హి తయా సమ్య గ్ధైర్యం త్వయ్యేవ చోత్తమమ్ ।
త్వయి సంభావనాఽస్త్యేవ కామక్రోధ వినిగ్రహే ॥ ౮౩

త్వమేవ సమ్య గ్జానీషే వక్తుం చోద్వేగవర్జితమ్ ।
త్వయ్యేవ సమ్య ద్దృశ్యేత పరోత్కర్షసహిష్ణుతా ॥ ౮౪

విచార్య కారితాయా శ్చ త్వమేవ నిలయో మహాన్ ।
స్వస్య దిష్టస్య చ భవాం శ్చింతయే దుదయం ధ్రువమ్ ॥ ౮౫

మమైకం బ్రూహి భో విద్వన్ శాపం దద్యాచ్చ యః క్రుధా ।
అలభన్ స్వార్థ సంసిద్ధి మభాగ్యా త్తస్య కస్య సః ॥ ౮౬

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

యః స్వార్థసిద్ధి మలభ న్న భాగ్యా చ్ఛపతి క్రుధా ।
సశాపః ప్రత్యుత భవే చ్ఛప్తు రేవాఽవివేకినః ॥ ౮౭

॥ గృహస్థ ఉవాచ ॥

భవతా భ్రమతా విప్ర నాప్తా భిక్షా యదాఽద్యహో ।
తదాఽపరాద్ధం కి మిహవరాకైః క్షేత్రవాసిభిః । ౮౮

తపస్విన్ శృణు మే వాక్యం రాజధాన్యాం మమేహ యః ।
బుద్ధిం ద్రష్టుం న శక్నోతి పరిశప్తః స ఏవ హి ॥ ౮౯

అద్య ప్రభృతి న క్షేత్రే మదీయే శాపవర్జితే ।
భవస క్రోధన మునే న వాసే యోగ్యతాఽత్రితే ॥ ౯౦

ఇదానీ మేవ నిర్గచ్ఛ జహీః క్షేత్రా దితో భవ।
త్వద్విధానాం న యోగ్యం మే క్షేత్రం మోక్షైక సాధనమ్ ॥ ౯౧

అత్రాఽల్పమపి యద్దౌష్ట్యం కృతం మత్క్షేత్రవాసినామ్।
తద్దౌష్ట్యస్య పరీపాకో రుద్ర పైశాచ్య మేవ హి ॥ ౯౨

త చ్ఛ్రుత్వా వేపమానః స పరిశుష్కోష్ఠ తాలుకః।
జగామ శరణం గౌరీం లుఠం స్త చ్చరణాఽగ్రగతః ॥ ౯౩

ఉవాచ చ వచో మాత! స్త్రాహి త్రాహి భృశం రుదన్।
అనాథ స్త్వ త్సనాథోఽహం బాలిశ స్తవ బాలకః ॥ ౯౪

శరణాగతం చ సంత్రాహి రక్ష మాం శరణాగతమ్।
బహూనా మాగసాం గేహ మస్మాకం దుష్టమానసమ్ ॥ ౯౫

శంభు శాపోఽన్యథాకర్తుం భవత్యాఽపి న శక్యతే।
అహం చ శరణాయాత స్తదేకం క్రియతాం శివే ॥ ౯౬

ప్రత్యష్టమి సదా క్షేత్రే ప్రతిభూతం చ పార్వతి!
దిశ ప్రవేశనాఽదేశం నేశ స్త్వ ద్వాక్య లంఘకః ॥ ౯౭

ఇత్యు క్తా తేన మునినా భవానీ కరుణా జనిః।
ముఖం మహేశితు ర్వీక్ష్య తథే త్యాహ తదాఽజ్ఞయా ॥ ౯౮

అథాఽంత ర్హిత వంతౌ తౌ శివౌ క్షేత్ర శివంకరౌ।
వ్యాసోఽపి నిర్యయౌ క్షేత్రా త్స్వాపరాధ వశం వదన్ ॥ ౯౯

అహోరాత్రం స పశ్య న్నై క్షేత్రం దృష్టే రదూరగమ్।
ప్రాప్యాఽష్టమీం చ భూతాం చ మధ్యే క్షేత్రం సదా విశేత్ ౧౦౦

లోలార్కా దగ్ని దిగ్భాగే స్వర్ధునీ పూర్వ రోదసి।
స్థితో హ్యద్యాఽపి పశ్యే త్స కాశీ ప్రాసాద రాజితామ్ ॥

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఇత్థం కుంభజ స వ్యాసః క్షేత్రే శాపం ప్రదాస్యతి ।
క్షేత్ర శాప ప్రదానా చ్చ బహి ర్యాస్యతి త త్క్షణాత్ ॥ ౨

అత ఏవా విము క్తస్య క్షేత్రస్య శుభ శంసినః ।
భవిష్యతి శుభం నిత్య మన్యథా త్వన్య థైవ హి ॥ ౩

శ్రుత్వాఽధ్యాయ మిమం పుణ్యం వ్యాస శాప విమోక్షణమ్ ।
మహాదుర్గోపసర్గేభ్యో భయం తస్య న కుత్రచిత్ ॥ ౧౦౪

ఇతి శ్రీస్కాంద పురాణే కాశీఖండే వ్యాస శాప విమోక్షణం
నామ షణ్ణ వతితమోఽధ్యాయః ॥ ౯౬ ॥

॥ అగస్త్య ఉవాచ ॥

ఏత ద్భవిష్యం శ్రుత్వాఽహం వ్యాసస్య శివ నందన ! ।
ఆశ్చర్య భాజ నం జాత స్తీర్థాని కథయాఽధునా ॥ ౧

ఆనంద కాననే యాని యత్ర సంతి షడానన ! ।
తాని లింగ స్వరూపాణి సమాచక్ష్వ మమాఽగ్రతః ॥ ౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

అయ మేవ హి వై ప్రశ్నో దేవ్యై దేవేన భో తదా ।
యాదృశః కథితో వచ్మి తాదృశం శృణు కుంభజ ! ॥ ౩

॥ దేవ్యువాచ ॥

యాని యాని హి తీర్థాని యత్ర యత్ర మహేశ్వర ! ।
తాని తానీహ మే కాశ్యాం తత్ర తత్ర వద ప్రభో ! ॥ ౪

॥ దేవ దేవ ఉవాచ ॥

శృణు దేవి విశాలాక్షి తీర్థలింగ ముదాహృతమ్ ।
జలాశయేఽపి తీర్థాఖ్యా జాతా మూర్తి పరిగ్రహాత్ ॥ ౫

మూర్తయో బ్రహ్మ విష్ణ్వర్క-శివ విఘ్నేశ్వరాదికాః ।
లింగం శైవ మితి ఖ్యాతం యత్రైత త్తీర్థమేవ తత్ ॥ ౬

వారాణస్యాం మహాదేవః ప్రథమం తీర్థ ముచ్యతే ।
త దుత్తరే మహాకూపః సారస్వత పద ప్రదః ॥ ౭

క్షేత్ర పూర్వోత్తరే భాగే త ద్రష్టం పశు పాశహృత్ ।
త త్పశ్చా ద్విగ్రహ వతి పూజ్యా వారాణసీ నరైః ॥ ౮

సా పూజితా ప్రయత్నేన సుఖవస్తి ప్రదా సదా ।
మహాదేవస్య పూర్వేణ గోప్రేక్షం లింగము త్తమమ్ ॥ ౯

తద్దర్శనా ద్భవే త్సమ్య గ్గోదాన జనితం ఫలమ్ ।
గోలోకా॥ త్ప్రేషితా గావః పూర్వం యచ్ఛంభునాస్వయమ్ ॥ ౧౦

వారాణసీంసమాయాతాగోప్రేక్షంత త్తతః స్మృతమ్ ।
గో ప్రేక్షా ద్దక్షిణే భాగే దధీచీశ్వర సంజ్ఞితమ్ ॥ ౧౧

త ద్దర్శనా ద్భవే త్పుంసాం ఫలం యజ్ఞ సముద్భవమ్ ॥
అత్రీశ్వరం తు త త్ప్రాచ్యాం మధు కైటభ పూజితమ్ ॥ ౧౨

లింగం దృష్ట్వా ప్రయత్నేన వైష్ణవం పద మృచ్ఛతి ।
గోప్రేక్షా త్పూర్వ దిగ్భాగే లింగం వై విజ్వరం స్మృతమ్ ॥ ౧౩

తస్య సంపూజనా న్మర్త్యోవిజ్వరో జాయతే క్షణాత్ ।
ప్రాచ్యాం వేదేశ్వర స్తస్య చతుర్వేద ఫలప్రదః ॥ ౧౪

వేదేశ్వరా దుదీచ్యాం తు క్షేత్రజ్ఞ శ్చాదికేశవః ।
దృష్టం త్రిభువనం సర్వం తస్య సందర్శనా ద్ధ్రువమ్ ॥ ౧౫

సంగమేశ్వర మాలోక్య త త్ప్రాచ్యాం జాయతేఽనఘః ।
చతుర్ముఖేన విధినా తత్పూర్వేణ చతుర్ముఖమ్ ॥ ౧౬

ప్రయాగ సంజ్ఞకం లింగ మర్చితం బ్రహ్మలోకదమ్ ।
తత్ర శాంతికరీ గౌరీ పూజితా శాంతి కృద్భవేత్ ॥ ౧౭

వరణాయా స్తటే పూర్వే పూజ్యం కుంతీశ్వరం నృభిః ।
తత్పూజనా త్ప్రజాయంతే పుత్రా నిజ కులో జ్జ్వలాః ॥ ౧౮

కుంతీశ్వరా దుత్తరత స్తీర్థం వై కాపిలో హ్రదః ।
తత్ర వై స్నాన మాత్రేణ వృషభ ధ్వజ పూజనాత్ ॥ ౧౯

రాజసూయస్య యజ్ఞస్య ఫలం త్వవికలం భవేత్ ।
రౌరవాదిషు యే కేచి త్పితరః కోటి సంమితాః ॥ ౨౦

తత్ర శ్రాద్ధే కృతే పుత్రైః పితృలోకం ప్రయాంతి తే ।
అనుసూయేశ్వరం లింగం గో ప్రేక్షా దుత్తరే మునే ॥ ౨౧

తద్దర్శనా ద్భవేత్ స్త్రీణాం పాతివ్రత్య ఫలం స్ఫుటమ్ ।
తల్లింగ పూర్వది గ్భాగే పూజ్యః సిద్ధి వినాయకః ॥ ౨౨

యాం సిద్ధిం యః సమీహేత సఃతా మాప్నోతి త న్నతేః ।
హిరణ్యకశిపోర్లింగం గణేశా త్పశ్చిమే తతః ॥ ౨౩

హిరణ్య కూప స్తత్రాఽస్తి హిరణ్యాశ్వ సమృద్ధి కృత్ ॥ ౨౪

ముండాసురేశ్వరం లింగం తత్ప్రతీచ్యాం చ సిద్ధిదమ్ ।
అభీష్టదం తు నైరృత్యాం గో ప్రేక్షా ద్వృషభేశ్వరమ్ ॥ ౨౫

మునే స్కందేశ్వరం లింగం మహాదేవస్య పశ్చిమే ।
తల్లింగ పూజనా న్నృణాం భవే న్మమ సలోకతా ॥ ౨౬

తత్పార్శ్వతో హి శాఖేశో విశాఖేశ శ్చ తత్ర వై ।
నైగమేయేశ్వర స్తత్ర యేఽన్యే నంద్యాదయో గణాః ॥ ౨౭

తేషా మపి హి లింగాని తత్ర సంతి సహస్రశః ।
తద్దర్శనా ద్భవే త్పుంసాం త త్తద్గణ సలోకతా ॥ ౨౮

నందీశ్వరా త్ప్రతీచ్యాం చ శిలాదేశః కుధీహరః ।
మహా జలప్రపద స్తత్ర హిరణ్యాక్షేశ్వరః శుభః ॥ ౨౯

త ద్దక్షిణేఽట్టహాసాఖ్యం లింగం సర్వ సుఖప్రదమ్ ।
ప్రసన్నవదనేశాఖ్యం లింగం తస్యోత్తరే శుభమ్ ॥ ౩౦

ప్రసన్నవదన స్తిష్ఠేద్భక్త స్తద్దర్శనాచ్ఛుభాత్ ।
త దుత్తరే ప్రసన్నోదం కుండం నైర్మల్యదం నృణామ్ ॥ ౩౧

ప్రతీచ్యా మట్టహాసస్య మిత్రావరుణ నామనీ ।
లింగే తల్లోక దే పూజ్యే మహా పాతక హారిణీ ॥ ౩౨

నైరృత్యాం చాఽట్టహాసస్య వృద్ధ వాసిష్ఠ సంజ్ఞకమ్ ।
లింగం తత్పూజనా త్పుంసాం జ్ఞాన ముత్పద్యతే మహత్ ॥ ౩౩

వసిష్ఠేశ సమీపస్థః కృష్ణేశో విష్ణులోకదః ।
తద్యామ్యాం యాజ్ఞవల్క్యేశో బ్రహ్మ తేజో వివర్ధనః ॥ ౩౪

ప్రహ్లాదేశ్వర మభ్యర్చ్య త త్పశ్చా ద్భక్తి వర్ధనమ్ ।
స్వయం లీనః శివో యత్ర భక్తాఽనుగ్రహ కామ్యయా ॥ ౩౫

అతః స్వలీనం తత్పూర్వే లింగం పూజ్యం ప్రయత్నతః ।
సదైవ జ్ఞాన నిష్ఠానాం పరమానంద మిచ్ఛతామ్ ।
యా గతి ర్విహితా తేషాం స్వలీనే సా త నుత్యజామ్ ॥ ౩౬

వైరోచనేశ్వరం లింగం స్వలీనా త్పూర్వతః స్థితమ్ ।
త దుత్తరే బలీశంచ మహాబల వివర్ధనమ్ ॥ ౩౭

తత్రైక లింగం బాణేశం పూజితం సర్వ కామదమ్ ।
చంద్రేశ్వరస్య పూర్వేణ లింగం విద్యేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౮

సర్వాఽవిద్యాః ప్రసన్నాః స్యు _స్తస్య లింగస్య సేవనాత్ ।
త ద్దక్షిణే తు వీరేశో మహా సిద్ధి విధాయకః ॥ ౩౯

తత్రైవ వికటా దేవీ సర్వ దుఃఖౌఘ మోచనీ ;
పంచ ముద్రం మహాపీఠం తద్ జ్ఞేయం సర్వసిద్ధిదమ్ ॥ ౪౦

తత్ర జప్తా మహా మంత్రాః క్షిప్రం సిధ్యంతి నాన్యథా ।
తత్పీఠే వాయుకోణే తు సంపూజ్యః సగరేశ్వరః ॥ ౪౧

తదర్చనా దశ్వమేధ ఫలం త్వవికలం భవేత్ ॥
తదీశానే చ వాలీశ _స్తిర్య గ్యోని నివారకః ॥ ౪౨

మహా పాపౌఘ విధ్వంసీ సుగ్రీవేశ _స్త దు_త్తరే ।
హనూమదీశ్వర _స్తత్ర బ్రహ్మచర్య ఫల ప్రదః ॥ ౪౩

మహాబుద్ధి ప్రద _స్తత్ర పూజ్యో జాంబవతీశ్వరః
ఆశ్వినీయేశ్వరౌ పూజ్యౌ గంగాయాః పశ్చిమే తటే ॥ ౪౪

త దు_త్తరే భద్ర హ్రదో గవాం క్షీరేణ పూరితః ।
కపిలానాం సహస్రేణ సమ్యక్ ద_త్తేన యత్ఫలమ్ ॥ ౪౫

తత్ఫలం లభతే మ_ర్త్యః స్నాతో భద్ర హ్రదే ధ్రువమ్ ।
పూర్వాభాద్రపదా యుక్తా పౌర్ణమాసీ యదా భవేత్ ॥ ౪౬

తదా పుణ్యతమః కాలో వాజిమేధ ఫల ప్రదః ।
హ్రద పశ్చిమ తీరే తు భద్రేశ్వర విలోకనాత్ ॥ ౪౭

గోలోకం ప్రాప్నుయా _త్తస్మా త్పుణ్యా న్నైవాఽత్ర సంశయః ।
భద్రేశ్వరా ద్యాతుధాన్యా ముపశాంత శివో మునే! ॥ ౪౮

తస్య లింగస్య సంస్పర్శా త్పరం శాంతిం సమృచ్ఛతి ।
ఉపశాంత శివం లింగం దృష్ట్వా జన్మశతార్జితమ్ ॥ ౪౯

త్యజేద శ్రేయసో రాశిం శ్రేయోరాశిం చ విందతి ।
త దు_త్తరే చ చక్రేశో యోని చక్ర నివారకః ॥ ౫౦

తదుత్తరే చక్రహ్రదో మహాపుణ్య వివర్ధనః ।
స్నాత్వా చక్రహ్రదే మర్త్య శ్చక్రేశం పరిపూజ్య చ ॥ ౩౧

శివలోక మవాప్నోతి భావితే నాంత రాత్మనా ।
తన్నైరృతే చ శూలేశో ద్రష్టవ్య శ్చ ప్రయత్నతః ॥ ౩౨

శూలం తత్ర పురా న్యస్తం స్నానార్థం వరవర్ణిని ।
హ్రద స్తత్ర సముత్పన్నః శూలేశ స్యాఽగ్రతో మహాన్ ॥ ౩౩

స్నానం కృత్వా హ్రదే తత్ర దృష్ట్వా శూలేశ్వరం విభుమ్ ।
రుద్రలోకం నరా యాంతి త్యక్త్వా సంసార గహ్వరమ్ ॥ ౩౪

తత్పూర్వతో నారదేన తప్త స్తప్తం మహత్తరమ్ ।
లింగం చ స్థాపితం శ్రేష్ఠం కుండం చాఽపి శుభం కృతమ్ ॥ ౩౫

తత్ర కుండే నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా వై నారదేశ్వరమ్ ।
సంసారాబ్ధిం మహాఘోరం సంతరే న్నాఽత్ర సంశయః ॥ ౩౬

నారదేశ్వర పూర్వేణ దృష్ట్వాఽవభ్రాతకేశ్వరమ్ ।
నిర్మలాంగతి మాప్నోతి పాపౌఘం చ విముంచతి ॥ ౩౭

తదగ్రే తామ్ర కుండం చ తత్ర స్నాతో న గర్భభాక్ ।
విఘ్నహర్తాగణాధ్యక్ష స్తద్వాయవ్యే సువిఘ్నహృత్ ॥ ౩౮

తత్ర విఘ్న హరం కుండం తత్ర స్నాతో న విఘ్నభాక్ ।
అనారకేశ్వరం లింగం తదుదగ్ దిశి చోత్తమమ్ ॥ ౩౯

కుండం చా నారకాఖ్యం వై తత్ర స్నాతో న నారకీ ।
వరణాయా స్తటే రమ్యే వరణేశ స్తదుత్తరే ॥ ౪౦

తత్రి పాశుపతః సిద్ధ స్త్వక్ష పాదో మహామునే ।
అనేనైవ శరీరేణ శాశ్వతీం సిద్ధి మాగతః ॥ ౪౧

తత్పశ్చిమే చ శైలేశః పర నిర్వాణ కామదః ।
కోటీశ్వరం తత ద్యామ్యాం లింగం శాశ్వత సిద్ధిదమ్ ॥ ౪౨

క్రోటితీర్థే హ్రదే స్నాత్వా కోటీశం పరిపూజ్య చ ।
గవాం కోటి ప్రదానస్య ఫల మాప్నోతి మానవః ॥ ౬౩

మహాశ్మశాన స్తభోఽస్తి కోటీశా ద్వహ్ని దిక్ స్థితః ।
తస్మిన్ స్తంభే మహారుద్ర స్తిష్ఠతే చోమయా సహ ॥ ౬౪

తం స్తంభం సమలంకృత్య నర స్తత్ప దమాప్నుయాత్ ।
తత్రైవ తీర్థం పరమం కపాలేశ సమీపతః ॥ ౬౫

కపాలమోచనం నామ తత్ర స్నాతోఽశ్వమేధభాక్ ।
ఋణమోచన తీర్థం తుత దుద గ్దిశి శోభనమ్ ॥ ౬౬

తత్ర తీర్థేనరః స్నాత్వా ముక్తో భవతి చర్ణ తః ।
తత్రైవాం గారకం తీర్థం కుండం చాంగారనిర్మలమ్ ॥ ౬౭

స్నాత్వాం గారక తీర్థే తు భవే ద్వ్యాయో న గర్భభాక్ ।

అంగార వార యుక్తా యాం చతుర్థ్యాం స్నాతి యో నరః ।
వ్యాధిభి ర్నాభిభూయేత న తు దుఃఖీ కదాచన ॥ ౬౮

విశ్వ కర్మేశ్వరం లింగం జ్ఞానదం చ త దుత్తరే ।
మహా ముండేశ్వరం లింగం తస్య దక్షిణతః శుభమ్ ॥ ౬౯

కూపః శుభోద నామాపి స్నాతవ్యం తత్ర నిశ్చితమ్ ।
తత్ర ముండ మయీ మాలా మయా క్షిప్తాఽతిశోభనా ॥ ౭౦

మహా ముండా తతో దేవీ సముత్పన్నాఽఘహారిణీ ।
ఖట్వాంగం చ ధృతం తత్ర ఖట్వాంగేశ స్తతోఽభవత్ ॥ ౭౧

నిష్పాపో జాయతే మర్త్యః ఖట్వాంగేశ విలోకనాత్ ।
భువనేశ స్తతోయామ్యాం కుండం చ భువనేశ్వరమ్ ॥ ౭౨

తత్ర కుండే నరః స్నాతో భువనేశో భవే న్నరః ।
తద్యామ్యాం విమలేశ శ్చ కుండం చ విమలోదకమ్ ॥ ౭౩

తత్ర స్నాత్వా విలోక్యేశం విమలో జాయతే నరః ।
తత్ర పాశుపతః సిద్ధ స్త్ర్యంబకో నామ నామతః ॥ ౨౪

అనేనైవ శరీరేణ రుద్రలోక మవాప్తవాన్ ।
భృగో రాయతనం తస్య పశ్చిమేఽతీవపుణ్యదమ్ ॥ ౨౫

విధి పూర్వం త దభ్యర్చ్య ప్రాప్నుయా చ్ఛివమందిరమ్ ।
శుభేశ్వర శ్చ త ద్యామ్యాం మహాశుభ ఫలప్రదః ॥ ౨౬

తత్ర సిద్ధః పాశుపతః కపిలర్షి ర్మహాతపాః ।
తత్రాఽస్తి హి గుహా రమ్యా కపిలేశ్వర సన్నిధౌ ॥ ౨౭

తాం గుహాంప్రవిశే ద్యో వై న సగర్భేవిశే త్క్వచిత్ ।
తత్ర యజ్ఞోద కూపోఽస్తి వాజిమేధ ఫలప్రదః ॥ ౨౮

ఓంకార ఏష ఏవాసా వాదివర్ణమయాత్మకః ।
మత్స్యోదర్యుత్తరే కూలే నాదేశ స్స్వహ మేవ చ ॥ ౨౯

నాదేశః పరమం బ్రహ్మ నాదేశః పరమాగతిః ।
నాదేశః పరమం స్థానం దుఃఖ సంసారమోచనమ్ ॥ ౩౦

కదాచి త్తస్య దేవస్య దర్శనే యాతి జాహ్నవీ ।
మత్స్యోదరీ సా కథితా స్నానం పుణ్యై రవాప్యతే ॥ ౩౧

మత్స్యోదరీ యదాగంగా పశ్చిమే కపిలేశ్వరమ్ ।
సమాయాతి మహాదేవి తదా యోగః సుదుర్లభః ॥ ౩౨

ఉద్దాలకేశ్వరం లింగ ముదీచ్యాం కపిలేశ్వరాత్ ।
తద్దర్శనేన సంసిద్ధిః పరా సద్భి రవాప్యతే ॥ ౩౩

తదుత్తరే బాష్కలీశం లింగం సర్వార్థసిద్ధిదమ్ ।
బాష్కలీశా ద్దక్షిణతో లింగం వై కౌస్తుభేశ్వరమ్ ॥ ౩౪

తస్యాఽర్చ నేన రత్నై ర్నైర్న వియుజ్యేత కర్హిచిత్ ।
శంకుకర్ణేశ్వరం లింగం కౌస్తుభేశ్వర దక్షిణే ॥ ౩౫

సంసేవ్య పరమం జ్ఞానం లభే దద్యాఽపి సాధకః।
౨౪ అఘోరేశో గుహా ద్వారి కూప స్తస్యోత్తరే శుభః॥ ౭౬

అఘోరోద ఇతిరోద ఇతి ఖ్యాతో వాజిమేధ ఫలప్రదః।
౨౫ గర్గేశో దమనేశ శ్చ తత్ర లింగద్వయం శుభమ్॥ ౭౭

అనే నైవేహ దేహేన యత్ర తౌ సిద్ధి మాపతుః।
౨౬ త ల్లింగయోః సమర్చాతః సిద్ధి ర్భవతి వాంఛితా॥ ౭౮

త ద్దక్షిణే మహాకుండం రుద్రావాస ఇతి స్మృతమ్।
౨౭ తత్ర రుద్రేశ మభ్యర్చ్య కోటి రుద్ర ఫలం లభేత్॥ ౭౯

చతుర్దశీ యదాపర్ణే రుద్ర నక్షత్ర సంయుతా।
౨౮ తదా పుణ్యతమః కాల స్తస్మి న్కుండే మహాఫలః॥ ౮౦

రుద్రకుండే నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా రుద్రేశ్వరం విభుమ్।
౨౯ యత్ర తత్ర మృతో వాఽపి రుద్రలోకమవాప్నుయాత్॥ ౮౧

రుద్రస్య నైర్రృతే భాగే లింగం తత్ర మహాలయమ్।
౩౦ తదగ్రేపి తృకూపోఽస్తి పితౄణా మాలయపి పరః॥ ౮౨

తత్ర శ్రాద్ధంనరః కృత్వా పిండా న్కూపే పరిక్షిపేత్।
౩౧ ఏకవింశ కులోపేతః శ్రాద్ధకృద్ రుద్ర లోకభాక్॥ ౮౩

తత్ర వైతరణీ నామ దీర్ఘి కా పశ్చిమాననా।
౩౨ తస్యాం స్నాతో నరో దేవి నరకం నైవ గచ్ఛతి॥ ౮౪

బృహత్పతీశ్వరం లింగం రుద్రకుండా చ్చ పశ్చిమే।
౩౩ గురు పుష్య సమాయోగే దృష్ట్వా దివ్యాం లభేద్గిరమ్॥ ౮౫

రుద్రా వాసా ద్దక్షిణత కామేశం లింగ ముత్తమమ్।
౩౪ తద్దక్షిణే మహాకుండం స్నానా చ్చింతిత కామదమ్॥ ౮౬

తత్ర శుక్ల త్రయోదశ్యాం తత్ర యాత్రా చకా మదా।
౩౫ ం కూబర లింగం చ ప్రాచ్యాం కామేశ్వరా చ్ఛుభమ్॥ ౮౭

తదగ్రే పావనః కూపో ధన ధాన్య సమృద్ధిదః ।
నల కూబర పూర్వేణ సూర్యా చంద్రమసేశ్వరౌ ॥ ౯౮

అజ్ఞాన ధ్వాంత పటలీం హరత స్తౌ సమర్చితౌ ।
త ద్దక్షిణేఽధ్వకేశ శ్చ దృష్టో మోహ వినాశనః ॥ ౯౯

తత్ర సిద్ధీశ్వరం లింగం మహా సిద్ధి సమర్పకమ్ ।
తత్రైవ మండలేశ శ్చ మండలేశ పద ప్రదః ॥ ౧౦౦

కామ కుండస్య పూర్వేణ చ్యవనేశః సమృద్ధిదః ।
తత్రైవ సనకేశ శ్చ రాజసూయ ఫలప్రదః ॥ ౧

సనత్కుమార లింగం చ తత్పశ్చా ద్యోగ సిద్ధికృత్ ।
త దుత్తరే సనందేశో మహాజ్ఞాన సమర్థకః ॥ ౨

త ద్యామ్యా మాహుతీశ శ్చ దృష్టో హోమ ఫలప్రదః ।
తద్యామ్యాం పుణ్య జనకం లింగం పంచశిఖేశ్వరమ్ ॥ ౩

మార్కండేయ హ్రద స్తస్య పశ్చిమే పుణ్యవర్ధనః ।
తస్మిన్ హ్రదే నరః స్నాత్వా కిం భూయః పరిశోచతి ॥ ౪

తత్ర స్నానం చ దానం చ భవే దక్షయ పుణ్యదమ్ ।
త దుత్తరే చ కుండేశః సర్వసిద్ధై ర్నమస్కృతః ॥ ౫

దీక్షాం పాశుపతీం లబ్ధ్వా ద్వాదశా బ్దేన యత్ఫలమ్ ।
తత్ఫలం లభతే విప్ర! మర్త్యః కుండేశ దర్శనాత్ ॥ ౬

మార్కండేయ హ్రదా త్పూర్వం శాండిల్యేశః సుపుణ్యదః ।
త త్పశ్చిమే చ చండేశ శ్చండాశు గ్రహబాఽఘహృత్ ॥ ౭

దక్షిణే చ కపాలేశా త్కుండం శ్రీకంఠ సంజ్ఞితమ్ ।
తత్ర కుండే నరః స్నాత్వా దాతా స్యా చ్ఛ్రీప్రభావతః ॥ ౮

మహాలక్ష్మీశ్వరం లింగం తస్య కుండస్య సన్నిధౌ ।
మహాలక్ష్మీం సమభ్యర్చ్య స్నాత స్తత్కుండ వారిషు ॥ ౯

చామరాఽసక్త హస్తాభి ర్దివ్య స్త్రీభి శ్చ వీజ్యతే
యదా మత్స్యో దరీం యాంతి స్వర్గలోకా ద్దివౌకసః ।
తదా తేనైవ మార్గేణ యాంతి స్త్రీభి ర్వృతాః సుఖమ్ ॥ ౧౧౦

స్వర్గ ద్వార మతః ఖ్యాతం తత్ స్థానం మునిసత్తమ ।
తత్కుండ దక్షిణే భాగే లింగం బ్రహ్మపదప్రదమ్ ॥ ౧౧

గాయత్రీశ్వర సావిత్రీశ్వరౌ పూజ్యౌ ప్రయత్నతః ।
మత్స్యోదద్వ్యా స్తటే రమ్యే లింగం సత్యవతీశ్వరమ్ ॥ ౧౨

తయోః పూర్వేణ సంపూజ్యం తపః శ్రీపరివర్ధనమ్ ।
ఉగ్రేశ్వరం మహాలింగం లక్ష్మీశా త్పూర్వ దిక్ స్థితమ్ ॥ ౧౩

జాతిస్మరో భవే న్మర్త్య స్త ల్లింగస్య సమర్చనాత్ ।
తద్దక్షిణే చోగ్రకుండం స్నానా త్కానఖలాధికమ్ ॥ ౧౪

కరవీరేశ్వరం లింగం తస్య కుండస్య పశ్చిమే ।
తస్య దర్శనతః పుంసాం జాయతె రోగ సంక్షయః ॥ ౧౫

తద్వాయవ్యే మరీచీశం కుండం చాఽఘౌఘనాశనమ్ ।
తత్పశ్చాద్ చ్చైంద్ర కుండం చ లింగం చంద్రేశ్వరం మునే ॥ ౧౬

ఇంద్రేశా ద్దక్షిణేభాగే శుభా కర్కోటవాపికా ।
తత్ర వాపీ జలే స్నాత్వా దృష్ట్వా కర్కోటకేశ్వరమ్ ॥ ౧౭

నాగానా మాధిపత్యం స్యు జాయతే నాఽత్ర సంశయః ।
తత్పశ్చా దృమి చండేశో బ్రహ్మహత్యా హరోహరః ॥ ౧౮

తద్దక్షిణే మహా కుండం రుద్రలోక ఫలప్రదమ్ ।
తత్పశ్చిమే మహాలింగ మగ్నీశ ఇతి విశ్రుతమ్ ॥ ౧౯

ఆగ్నేయం నామ కుండం చ తత్పూర్వేఽగ్నిసలోకదమ్ ।
ఆగ్నేయేశ్వరతః ప్రాచ్యాం కుండం తద్దక్షిణె శుభమ్ ॥ ౨౦

తత్ర కుండే నరః స్నాత్వా స్వర్గే వసతి పూర్వజైః ।
తత్రాప్యాం బాలచంద్రేశ శ్చంద్రలోక గతిప్రదః ॥ ౨౧

పరితో బాలచంద్రేశం గణ లింగా న్యనేకశః ।
విలోక్య తాని లింగాని గాణాపత్యం పదం లభేత్ ॥ ౨౨

బాలచంద్ర సమీపే తు కూపః పితృ గణ ప్రియః ।
తత్ర శ్రాద్ధ ప్రదః స్నాత్వా పితౄ న్సప్తాఽత్ర తారయేత్ ॥ ౨౩

తదం ఘ్రేః పూర్వతో లింగం పుణ్యం విశ్వేశ్వరాహ్వయమ్ ।
విశ్వేశ్వరస్య పూర్వేణ వృద్ధ కాలేశ్వరో హరః ॥ ౨౪

కాలోదో నామ కూపోఽస్తి తదగ్రే సర్వ రోగహృత్ ।
యై స్తు తత్రోదకం పీతం స్త్రీభిః పుంభిః స్వకర్మభిః ॥ ౨౫

న తేషాం పరివర్తోఽత్ర కల్పకోటి శతై రపి ।
త త్పీత్వా జన్మ బంధోత్థా ద్భయా న్ముచ్యేత మానవః ॥ ౨౬

తత్ర కూపే తు య ద్దత్తం దానం శివ రతాత్మనామ్ ।
సంవర్తేఽపినతస్యాఽస్తి నాశః కలశసంభవ ! ౨౭

ఖండ స్ఫుటిత సంస్కారం తత్ర కుర్వంతి యేనరాః ।
తే రుద్ర లోక మా సాద్య మోదంతేసుఖినః సదా ॥ ౨౮

కాలేశా ద్దక్షిణే భాగే మృత్యీశ స్త్వప మృత్యు హృత్ ।
లింగం దక్షేశ్వరాహ్వం చ తతః కూపా దుదగ్దిశి ॥ ౨౯

అపరాధ సహస్రం తు నశ్యే త్తస్య సమర్చనాత్ ॥ ౧౩౦

మహా కాలేశ లింగం చ దక్షేశా త్పూర్వతో మహత్ ।
మహాకుండే నరః స్నాత్వా మహాకాలం తు యోఽర్చయేత్ ॥ ౩౧

అర్చితం తేన వై తత్ర జగదే తచ్చరా చరమ్ ।
అంతకేశ్వర మాలోక్య త ద్యామ్యాం నాంతకస్య భీః ॥ ౩౨

హస్తి పాలేశ్వరం లింగం తస్య దక్షిణతో మునే !
తస్యపూజనతో యాతి పుణ్యం వై హస్తిదానజమ్ ॥ ౩౩

తత్రైరావత కుండం చ లింగ మైరావతేశ్వరమ్ ।
తల్లింగ మర్చయ న్మర్త్యో ధన ధాన్య మృద్ధిభాక్ ॥ ౩౪

తద్దక్షిణే శ్రేయసే చ లింగం స్యా న్మాలతీశ్వరమ్ ।
హస్తీశ్వరా దుత్తరే తు జయంతేశో జయప్రదః ॥ ౩౫

చండీశ్వరో మహాకాల కుండా దుత్తరతః శుభః ।
నందికుండం చ విఖ్యాతం వారాణస్యాం మహాఘహృత్ ॥ ౩౬

తత్ర స్నానేన దానేన శ్రాద్ధేనాఽక్షయ మశ్నుతే ।
ధన్వంతరీశ్వరం లింగం కుండం తన్నామ చైవ హి ॥ ౩౭

తస్య లింగస్య నామాఽన్య త్కుండ నామాఽన్య. దేవ హి ।
ంగేశ్వరం లింగ నామ కుండం వైద్యేశ్వరాభిధమ్ ॥ ౩౮

సుధామయ్యో మహౌషధ్యః క్షిప్తా స్తత్ర మహాధియః ।
త్కుండ స్నాన త స్తస్మా త్తల్లింగ పరివీక్షణాత్ ।
శ్యంతి వ్యాధయః సర్వే సహపాపైః సుదారుణైః ॥ ౩౯

దుత్తరే హలీశేశః సర్వ వ్యాధి నిషూదనః ।
వేశ్వరః శివకర స్తుంగ నామ్న శ్చ దక్షిణే ॥ ౧౪౦

జమదగ్నీశ్వరం లింగం శివేశా ద్దక్షిణే శుభమ్ ।
త్పశ్చిమే భైరవేశః కూప స్తస్యోత్తరే శుభః ॥ ౪౧

దుద స్స్పర్శ మాత్రేణ సర్వజ్ఞత్వ ఫలం లభేత్ ।
త్కూప పశ్చిమే భాగే సుకేశో యోగ సిద్ధిదః ॥ ౪౨

న్నైరుత్యాం చ వ్యాసేశః కూప శ్చ విమలోదకః ।
సకూపే నరః స్నాత్వా తర్పయిత్వా సురా న్పితౄన్ ॥ ౪౩

అక్షయం లభతే లోకం యత్ర కుత్రాఽభికాంక్షితమ్ ।
వ్యాస తీర్థా త్పశ్చిమతో ఘంటాకర్ణో హ్రదో మహాన్ ॥ ౪౪

ఘంటాకర్ణ హ్రదే స్నాత్వా వ్యాసేశ పరిదర్శనాత్ ।
యత్ర యత్ర మృతో వాపి వారాణస్యాం మృతో భవేత్ ॥ ౪౫

ఘంటాకర్ణ సమీపే తు పంచ చూడాప్సరః సరః ।
పంచచూడా జలే స్నాత్వా దృష్ట్వా దేవం తమీశ్వరమ్ ॥ ౪౬

స్వర్గ లోకం నరో యాతి పంచచూడా ప్రియో భవేత్ ।
గౌరీ కూప స్తతో వాచ్యాం సర్వ జాడ్య వినాశనః ॥ ౪౭

పంచ చూడో త్తరే భాగేతీర్థం చా శోక సంజ్ఞితమ్ ।
మందాకినీ మహాతీర్థం త దుదీచ్యాం మహాఽఘహృత్ ॥ ౪౮

స్వర్గ లోకేఽపి సా పుణ్యా కిం పున ర్మానవే మునే !
త దుత్తరే మధ్యమేశో మధ్యే క్షేత్రం స్వపిత్యహో ! ౪౯

తత్ర జాగరణం కృత్వాఽశోకాష్టమ్యాం మధౌ నరః ।
న జాతు శోకం లభతే సదానంద మయో భవేత్ ॥ ౧౫౦

ముక్తిక్షేత్ర ప్రమాణం చ క్రోశం క్రోశం చ సర్వతః ।
ఆరభ్య లింగా దస్మా చ్చ పుణ్యదా న్మధ్యమేశ్వరాత్ ॥ ౫౧

ఏతదేవ సదా ప్రాహుః స్సర్వే వై ప్రపితామహాః ।
కశ్చి దస్మ త్కులే జాతో మందాకిన్యా జలాప్లుతః ॥ ౫౨

భోజయే త్ప్రియతో విప్రా న్యతీ న్వాఽపి పతా నపి ।
మందాకిన్యాం నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా వై మధ్యమేశ్వరమ్ ॥ ౫౩

ఏక వింశ త్కులో పేతో రుద్ర లోకే వసే చ్చిరమ్ ।
మధ్యమేశా దవాచ్యాం చ విశ్వే దేవేశ్వరః శుభః ॥ ౫౪

త దర్చనా దర్చితాః స్యుః సర్వేవిశ్వే దేవా స్త్రయోదశ ।
త త్పూర్వే వీరభద్రేశో మహావీర పద ప్రదః ॥ ౫౫

భద్రదా భద్రకాలీ చ తస్య దక్షిణతః శుభా ।
భద్రకాల హ్రదో నామ తత్రాఽతీవ శుభప్రదః ॥ ౫౬

ఆపస్తంబేశ్వరం లింగం తత్ప్రాచ్యాం జ్ఞానదం పరమ్ ।
తదుత్తరే పుణ్య కూప స్తత్పశ్చాచ్ఛౌనకో హ్రదః ॥ ౫౭

హ్రద పశ్చిమతో లింగం శౌనకేశం సుధీప్రదమ్ ।
హ్రదే తత్ర నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా వై శౌనకేశ్వరమ్ ॥ ౫౮

జ్ఞానం తత్సంలభే ద్దివ్యం యేన మృత్యుం తర త్యసౌ ।
తద్దక్షిణే జంబుకేశ స్తిర్య గ్యోని నివారకః ॥ ౫౯

తదుత్తరే మతంగేశో గాన విద్యా ప్రబోధకః ।
మతంగేశస్య వాయవ్యే నానా లింగాని సర్వతః ॥ ౬౦

మునిభిః స్థాపితానీహ సర్వసిద్ధి ప్రదాని చ ।
బ్రహ్మరాతేశ్వరం లింగం మతంగేశా చ్చ దక్షిణే ॥ ౬౧

తల్లింగ దర్శనా దాయు ర్నాంత రాచ్ఛిద్యతే క్వచిత్ ।
తత్రాఽజ్యపేశ్వరం లింగం పితృలింగా న్యనేకశః ।
తల్లింగ సేవయా సర్వే తుష్యంతి ప్రపితామహాః ॥ ౬౨

తద్దక్షిణే సిద్ధ కూపః సిద్ధాః సంతి సహస్రశః సిద్ధౌ ।
వాయుభూపా స్తు యే సిద్ధా యేభాను రశ్మిగాః ॥ ౬౩

తైః స్థాపితం తు య ల్లింగం తత్సిద్ధేశ్వర మీరితమ్ ।
తస్య సందర్శ నా దేవ సర్వాః స్యుః సిద్ధయోఽమలాః ॥ ౬౪

తత్పశ్చిమే సిద్ధవాపీ పీతా స్నాతా చ సిద్ధిదా ।
ప్రాచ్యాంచ సిద్ధ కూపా ద్వై లింగం వ్యాఘ్రే శ్వరాభిధమ్ ॥ ౬౫

తల్లింగ దర్శనా న్నృణాం న భయం వ్యాఘ్ర చౌరజమ్ ।
జ్యేష్ఠేశ్వరం చ త ద్యామ్యాం జ్యేష్ఠ స్థానేతి సిద్ధిదమ్ ॥ ౬౬

త ద్దక్షిణే ముదాంధామ లింగం ప్రహసితేశ్వరమ్ ।
త దు త్తరే నివాసేశః కాశీ వాస ఫలప్రదః ॥ ౬౭

చతు స్సముద్ర కూపోఽస్తి త త్రాఽబ్ధిస్నాన పుణ్యదః ।
జేష్ఠా దేవీ తు తత్రాఽస్తి నతా జ్యేష్ఠ పద ప్రదా ॥ ౬౮

అవాచ్యాం వ్యాఘ్రలింగాచ్చ లింగం చండీశ్వరాభిధమ్ ।
తదు త్తరే దండఖాతం సరః పితృముదావహమ్ ॥ ౬౯

గ్రహణాఽనంతరే స్నానం దండఖాతేతి పుణ్యదమ్ ।
జైగీషవ్య గుహా త త్ర తత్ర లింగం తదాఽహ్వయమ్ ॥ ౧౨౦

త్రిరాత్రో పోషిత స్తత్ర జ్ఞానం లభ్యేత నిర్మలమ్ ।
మహా పుణ్యప్రదం లింగ త త్పాశ్చా ద్దేవలేశ్వరమ్ ॥ ౨౧

శతకాల స్త త్సమీపే శతం కాలాఽనుమా పతిః ।
త ల్లింగాఽఽవిర్భవే కాశ్యాం కాలయామాస కుంభజ ! ౨౨

త ల్లింగ దర్శనా దాయుః శతవర్షా ణ్యఖండితమ్ ।
శాతాతపేశ స్త ద్యామ్యాం మహా జప ఫలప్రదః ॥ ౨౩

త త్పశ్చిమే హేతుకేశో హెతు భూతో మహాఫలే ।
త ద్దక్షిణేఽక్ష పాదేశో మహాజ్ఞాన ప్రవర్తకః ॥ ౨౪

త ద గ్రే చ కణాదేశ స్తత్ర పుణ్యోదకః ప్రహిః ।
స్నాత్వా కాణాద కూపే యః కణాదేశం సమర్చయేత్ ॥ ౨౫

నధనేన న ధాన్యేన త్యజ్యతే స కదాచన ।
తస్య దక్షిణతో దృశ్యో భూతీశో భూతికృ త్సతామ్ ॥ ౨౬

త త్పశ్చిమోఽఘ సంహ ర్తృఆషాఢీశ్వర సంజ్ఞితమ్ ।
దుర్వాసేశ శ్చ తత్పూర్వే సర్వ కామ సమృద్ధికృత్ ॥ ౨౭

త ద్యామ్యాం భార భూతేశః పాప భారాఽపహారకః ।
వ్యాసేశ్వరస్య పూర్వేణ ద్వౌ శంఖ లిఖితేశ్వరా ।
తౌ దృశ్యౌ యత్నతః మహాజ్ఞాన కాశ్యాం ప్రవ ర్తకా ॥ ౨౮

యత్సమాప్యాఽప్యతే పుణ్యం నిష్ఠా పాశుపత వ్రతమ్।
తదాప్యతేఽత్ర విశ్వేశ సకృదీక్షణతః క్షణాత్॥ ౭౯

తదీశానేఽవధూతేశో యోగ జ్ఞాన ప్రవర్తకః।
తీర్థం చైవాఽవధూతేశం సర్వ కల్మష నాశకృత్॥ ౮౦

అవధూతేశ్వరా త్పూర్వే లింగం పశుపతీశ్వరమ్।
తల్లింగసేవయా పుంసాం పశుపాశ విమోక్షణమ్॥ ౮౧

తద్దక్షిణే గోభిలేశో మహాభి లషిత ప్రదః।
జీమూత వాహనేశ శ్చ తత్ప శ్చాల్లింగ ముత్తమమ్॥ ౮౨

విద్యాధర పద ప్రాప్తి స్తల్లింగ పరిసేవనాత్।
మయూఖార్కః పంచనదే గభస్తీశ శ్చ తత్ర వై॥ ౮౩

దధికల్ప హ్రదో నామ తదుదీచ్యాం మహాప్రభః।
దుర్లభం తత్ప్రహి స్నానం దుర్లభం చ తదీక్షణమ్॥ ౮౪

గభస్తీశోత్తరే భాగే దధికల్పేశ్వరో హరః।
నర స్తమాశు సంవీక్ష్య కల్పం ప్రత్యక్షపురే వసేత్॥ ౮౫

గభస్తీశా ద్దక్షిణే తు మంగలాం మంగలాలయామ్।
ఉద్దిశ్య మంగలాం గౌరీం భోజయే ద్ద్విజ దంపతీ॥ ౮౬

అలంకృత్య యథా శక్తి తత్పుణ్యాంతో న కర్హిచిత్।
క్షితి ప్రదక్షిణ ఫలా మంగలైకా ప్రదక్షిణా॥ ౮౭

వదన ప్రేక్షణా దేవీ ముఖ ప్రేక్షేశ్వరోత్తరే।
మంగలాయాః సమీపే తు సర్వ సిద్ధికరీ శివా॥ ౮౮

ంగే త్వష్టిశ వృత్తేశౌ ముఖ ప్రేక్షోత్తరే శుభే।
స హేమ భూమి దానస్య ఫలం దర్శనత స్తయోః॥ ౮౯

దుత్తరే చర్చికాయా దేవ్యాః సందర్శనం శుభమ్।
వతేశ్వర లింగం చ చర్చికాగ్రేణ శాంతికృత్॥ ౯౦

మహాశుభాఖ్యయ తస్యాగ్రే లింగం పంచ నదేశ్వరమ్ ।
మంగలోదో మహాకూపో మంగలా పశ్చిమే శుభః ॥ ౯౧

ఉపసన్నోర్మహాలింగం మంగలా పశ్చిమే శుభమ్ ।
వ్యాఘ్రపాదేశ్వరం లింగం తత్పశ్చా ద్వ్యాఘ్రభీతి హృత్ ॥ ౯౨

నైరుత్యాం చ గభస్తీశా చ్ఛశాంకేశోఽఘసంఘ హృత్ ।
తత్పశ్చిమే చైత్రరథం లింగం దివ్యగతి ప్రదమ్ ॥ ౯౩

రేవతేశా త్పశ్చిమతో జైమినీశో మహాఽఘహృత్ ।
తత్ర లింగా న్యనేకాని ఋషీణా మృషిసత్తమ ! ౯౪

జైమినీశా చ్చ వాయవ్యే లింగం వై రావణేశ్వరమ్ ।
న తద్దర్శనతః పుంసాం రాక్షసానాం మహాభయమ్ ॥ ౯౫

తద్దక్షిణే వరాహేశో మాండవ్యేశ స్తతో యమే ।
తద్దక్షిణే ప్రచండేశో యోగేశో దక్షిణే తతః ౯౬

తద్దక్షిణే చ ధాత్రీశః సోమేశ శ్చ తదగ్రతః ।
తన్నైరృత్యాం కనకలేశో మహా కనకదః సతామ్ ॥ ౯౭

తదుత్తరే పాండవానాం పంచ లింగాని సమ్మదే ।
సంవర్తేశ స్తదగ్రే చ శ్వేతేశ స్తస్య పశ్చిమే ॥ ౯౮

తత్పశ్చా త్కలశేశశ్చ లింగం కాలాఽభయప్రదమ్ ।
కాలేన పాశితే శ్వేతే మునే! కుంభా త్సముత్థితమ్ ॥ ౯౯

చిత్రగుప్తేశ్వరం లింగం తదుదీచ్యా మఘాపహమ్ ।
చిత్రగుప్తేశ్వరా త్పశ్చా ద్యో దృఢేశో మహాఫలః ॥ ౧౦౦

కలశేశా దవాచ్యాం చ గ్రహేశో లింగ ముత్తమమ్ ।
గ్రహబాధాం శమయతి తల్లింగ పరిలోకనమ్ ॥

చిత్రగుప్తేశ్వరా త్పశ్చా ద్యదృచ్ఛేశో మహాఫలః ।
ఉతథ్య వామదేవేశం లింగం యామ్యాం గ్రహేశ్వరాత్ ॥

౧ కంబలాఽశ్వతరేశౌ చ తస్య దక్షిణతః శుభే।
తత్రైవ నిర్మలం లింగం నలకూబర పూజితమ్॥ ౩

౨ తద్యామ్యాం మణికర్ణీశం తదుద క్పలితేశ్వరమ్।
జరాహరం చ తత్రైవ తత్పశ్చా త్పాపనాశనమ్॥ ౪

౯౩ తత్పశ్చిమే నిర్ఝరే శ స్తస్యైర్నృత్యాం పితామహః।
పితామహ స్రోతికా చ తత్ర శ్రాద్ధం మహాఫలమ్॥ ౫

౯౪ తద్యామ్యాం వరుణేశ శ్చ బాణేశ స్తస్య దక్షిణె।
పితామహ స్రోతికా యాం కూశ్మాండేశ స్తు సిద్ధికృత్॥ ౬

౯౫ తత్పూర్వతో రాక్షసేశో గంగేశ స్తస్య దక్షిణే।
తదుత్తరే నిమ్నగేశాః సంతి లింగా న్యనేకశః॥ ౭

౯౬ వైవస్వతేశ్వర స్తత్ర యమలోక నివారకః।
తత్పశ్చా దదితీశ శ్చ చక్రేశ స్తస్య చాగ్రతః॥ ౮

౯౭ తదగ్రే కాల కేశాఖ్యో దృష్ట ప్రత్యయ కృత్పరః।
ఛాయా సంద్రృశ్యతే తత్ర నిష్పాప స్త దవేక్షణాత్॥ ౯

౯౮ తదగ్రే తారకేశ శ్చ తదగ్రే స్వర్ణ భారదః।
తదుత్తరే మరుత్తేశః శక్రేశ శ్చ తదగ్రతః॥ ౨౧౦

౯౯ తద్దక్షిణే చ రంభేశ స్తత్రైవ చ శశీశ్వరః।
తదుత్తరే లోకపేశా స్తత్రలింగా న్యనేకశః॥ ౧౧

౧౦౦ నాగ గంధర్వ యక్షాణాం కింనరాఽప్సరసా మపి।
దేవర్షిగణ బృందానాం నానా సిద్ధి కరాణ్యపి॥ ౧౨

౧ శక్రేశా ద్దక్షిణె భాగే ఫాల్గునేశో మహా ఘహృత్।
మహా పాశుపతేశ శ్చ తద్యామ్యాం శుభ కృత్పరః॥ ౧౩

తత్పశ్చిమే సముద్రేశ ఈశానేశ స్తదుత్తరే।
తత్పూర్వే లాంగలీశ శ్చ సర్వ సిద్ధి సమర్పకః॥ ౧౪

రాగ ద్వేష వినిర్ముక్తాః సిద్ధిం యాంతి చ పూజకాః
తేషాం మోక్షో మయాఽఖ్యాతో న తు తే దేవి! మానవాః ॥ ౧౫

మధుపింగ శ్వేతకేతూ లాంగలీశే తపస్వినౌ ।
అనేనైవ శరీరేణ జగ్మతుః సిద్ధి ముత్తమామ్ ॥ ౧౬

తత్రైవ నకులీశ శ్చ కపిలేశ శ్చ తత్ర వై ।
రహస్యం పరమం చోభౌ మమ వ్రత నిషేవిణౌ ॥ ౧౭

త త్సన్నిధౌ ప్రీతికేశ స్తత్ర ప్రీతి ర్మమ ప్రియే!
తతోఽపవాసా దేక స్మా త్ఫల మబ్ద శతాధికమ్ ॥ ౧౮

ఏకం జాగరణం కృత్వా ప్రీతి కేశ ఉపోషితః ।
గణత్వ పదవీ తస్య నిశ్చితా మమ పర్వణి ॥ ౧౯

దేవస్య దక్షిణే భాగే తత్ర వాపీ శుభోదకా ।
తదంబు ప్రాశనం న్ఱాణా మపునర్భవ హేతవే ॥ ౨౦

తజ్జలా త్పశ్చిమే భాగే దండపాణిః సదాఽవతి ।
త త్ప్రాచ్య వాచ్యుత్తరస్యాం తారః కాలః శిలాదజః ॥ ౨౧

లింగ త్రయం హృదబ్జే య చ్ఛ్రద్ధయా పిత మర్చయేత్ ।
యై స్తత్ర తజ్జలం పీతం కృతార్థాస్తే నరోత్తమాః ॥ ౨౨

అవిముక్త సమీపేఽర్చ్యో మోక్షేశో మోక్ష బుద్ధిదః ।
కరుణేశో దయాధామ త దుదీచ్యాం సమర్చయేత్ ॥ ౨౩

స్వర్ణాక్షేశస్తు త త్ప్రాచ్యాం జ్ఞానద స్తస్య చోత్తరే ।
సౌభాగ్య గౌరీ సంపూజ్యా బహు సౌభాగ్య సంపదే ॥ ౨౪

విశ్వేశా ద్దక్షిణే భాగే నికుంభేశః ప్రయత్నతః ।
క్షేత్ర క్షేమకరః పూజ్య స్త త్పశ్చా ద్విఘ్న నాయకః ॥ ౨౫

సర్వ విఘ్న చ్ఛిదభ్యర్చ్య శ్చ తుర్థ్యాం తు విశేషతః ।
విరూపాక్షో నికుంభేశా ద్వహ్నౌ పూజ్యః సుసిద్ధిదః ॥ ౨౬

తద్దక్షిణే చ శుక్రేశః పుత్రపౌత్రప్రవర్ధనః ।
తదుదీచ్యాం మహాలింగం దేవయానీశ్వరాభిధమ్ ॥ ౨౭

శుక్రేశాదగ్రగతః పూజ్యః కచేశ ఇతి సంజ్ఞితః ।
శుక్రకూప ముపస్పృస్య హయమేధ ఫలం లభేత్ ॥ ౨౮

భవానీశా నమస్యా చ శుక్రేశాత్పశ్చిమే శుభా ।
భక్తపోత ప్రదా తా తు నిజ భక్తస్య సర్వదా ॥ ౨౯

ఆలర్కేశః సమభ్యర్చ్యః శుక్రేశాత్పూర్వ దిక్ స్థితః ।
మదాలసేశ్వర స్తత్రత త్పూర్వే సర్వ విఘ్న హృత్ ॥ ౩౦

గణేశ్వరేశ్వరం లింగం సర్వసిద్ధికరం పరమ్ ।
హత్వా లంకేశ్వరం విప్ర ! రఘునాథ ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౩౧

తల్లింగ స్పర్శనా దాశు బ్రహ్మహాపి విశుధ్యతి ।
మహాపుణ్య ప్రదం చాఽన్య త్తత్రార్చ్యం త్రిపురాంతకమ్ ॥ ౩౨

దత్తాత్రేయేశ్వరం లింగం తస్య పశ్చిమతః శుభమ్ ।
తద్యామ్యాం హరి కేశేశా గోకర్ణేశ స్తతః పరమ్ ॥ ౩౩

సర స్తదగ్రే పాపఘ్నం తత్పశ్చాచ్చ ధ్రువేశ్వరః ।
తదగ్రే ధృవకుండం చ పితృ ప్రీతికరం పరమ్ ॥ ౩౪

తదుత్తరే పిశాచేశః పైశాచ్య పద హారకః ।
పితృీశ స్తద్యమదిశి పితృకుండం తదగ్రతః ॥ ౩౫

తత్ర శ్రాద్ధ కృతాం పుంసాం తుష్యేయుః ప్రపితామహాః ।
అగ్రే ధృవేశాత్తారేశో వైద్యనాథః స ఏవ హి ॥ ౩౬

తన్నైఋత్యాం మనో ర్లింగం వంశ వృద్ధికరం పరమ్ ।
ప్రియవ్రతేశ్వరం లింగం వైద్యనాథ పురోగతమ్ ॥ ౩౭

తద్యామ్యాం ముచుకుందేశ స్తత్పార్శ్వే గౌతమేశ్వరః ।
తత్పశ్చిమేన భద్రేశ స్తద్యామ్యా మృష్యశృంగిణః ॥ ౩౮

బ్రహ్మేశ స్తత్పురస్తాచ్చ పర్జన్యేశ స్తదీశగః ।
తత్ప్రాచ్యాం నహుషేశశ్చ విశాలాక్షీ చ తత్పురః ॥ ౩౯

విశాలాక్షీశ్వరం లింగం తత్రైవ క్షేత్ర వస్తిదమ్ ।
జరాసంధేశ్వరం లింగం తద్యామ్యాం జ్వరనాశనమ్ ॥ ౨౪౦

తత్పురస్తాద్ధిరణ్యాక్ష లింగం పూజ్యం హిరణ్యదమ్ ।
తత్పశ్చిమే గయాధీశ స్తత్ప్రతీచ్యాం భగీరథః ॥ ౪౧

తదగ్రే చ దిలీపేశో బ్రహ్మేశాత్పశ్చిమే మునే ।
తత్ర లింగం సకుండం చ స్నాతు రిష్టఫల ప్రదమ్ ॥ ౪౨

తత్ర విశ్వావసో ర్లింగం ముచుకుందేశ స్తత్ర పూర్వతః ।
తద్దక్షిణే విధీశశ్చ తద్యామ్యాం వాజిమేధకః ॥ ౪౩

దశాశ్వమేధికే స్నాత్వా దృష్ట్వా తల్లింగ ముత్తమమ్ ।
దశానా మశ్వమేధానాం ఫలం ప్రాప్నోతి మానవః ॥ ౪౪

తదుత్తరే మాతృతీర్థం స్నాతు ర్జన్మ భయాఽపహృత్ ।
తత్ర స్నానం తు యః కుర్యాన్నారీ వా పురుషోఽపివా ॥ ౪౫

ఈప్సితం ఫల మాప్నోతి మాతౄణాం చ ప్రసాదతః ।
దక్షిణే తవ కుండాచ్చ పుష్పదం తేశ్వరః పరః ॥ ౪౬

తదగ్ని దిశి దేవర్షిగణ లింగా న్యనేకశః ।
పుష్పదంతా ద్దక్షిణతః సిద్ధీశః పర సిద్ధిదః ॥ ౪౭

పంచోపచార పూజాతః స్వప్నే సిద్ధిం పరాం దిశేత్ ।
రాజ్య ప్రాప్తి ర్భవే త్పుంసాం హరిశ్చంద్రేశ సేవయా ॥ ౪౮

తత్పశ్చిమే నైరృతేశోఽంగిరసేశ స్తతో యమే ।
తద్దక్షిణే చ క్షేమేశ శ్చిత్రాంగేశ స్తతో యమే ॥ ౪౯

తద్దక్షిణే చ కేదారో రుద్రానుచరతా ప్రదః ।
చంద్రసూర్యాన్వయై ర్భూపైః కేదారా ద్దక్షిణా పథే ॥ ౨౫౦

ప్రతిష్ఠితాని లింగాని శతశోఽథ సహస్రశః ।
లోలార్కా ద్దక్షిణాశాయాం సర్వాశా పూరకో ర్చితః ॥ ౫౧

కరంధమేశ్వరం లింగం తత్ప్రతీచ్యాం మహాఫలమ్ ।
త త్పశ్చిమే మహాదుర్గా మహాదుర్గ ప్రభంజనీ ॥ ౫౨

శుష్కేశ్వరం చ తద్యామ్యాం శుష్కయా సరితార్చితమ్ ।
జనకేశ స్త త్ప్రతీచ్యాం శంకు కర్ణ స్త దు త్తరే ॥ ౫౩

మహాసిద్ధీశ్వరం లింగం తత్ప్రాచ్యాం సర్వసిద్ధిదమ్ ।
సిద్ధకుండే నరః స్నాత్వా దృష్ట్వా సిద్ధేశ్వరం మహత్ ॥ ౫౪

సర్వాసా మేవ సిద్ధీనాం పారం గచ్ఛతి మానవః ।
శంకు కర్ణేశ వాయవ్యే లింగం వాడవ్య సంజ్ఞితమ్ ॥ ౫౫

త దగ్రే చ విభాండేశః కహోళేశ స్త దు త్తరే ।
తత్ర ద్వారేశ్వరం లింగం దేవీ ద్వారే శ్వరీ శుభా ॥ ౫౬

త త్పూజనా ద్భవే త్సిద్ధిరానందాఽరణ్య వ స్తిదా ।
రక్షకా శ్చ గణా స్తత్ర నానా రూపాయుధా మునే !
రక్షకా శ్చ గణా స్తత్ర నానా రూపాయుధా మునే ॥ ౫౭

తత్రైవ హరిదీశం చ లింగం కాత్యాయనం తతః ।
త త్పార్శ్వే జాంగలేశ శ్చ త త్పశ్చా న్ముకుటేశ్వరః ॥ ౫౮

తత్రైవ కుండం విమలం సర్వయాత్రా ఫలప్రదమ్ ।
స్నాత్వా ముకుట కుండే చ దృష్ట్వా వై ముకుటేశ్వరమ్ ॥ ౫౯

యాత్రయా సర్వలింగానాం యత్ఫలం త దవాప్యతే ।
తపస శ్చాఽపి యోగస్య సిద్ధిదా సాఽవనీ వరా ॥ ౬౦

మునే శతం సహస్రాణి తత్ర లింగాని సిద్ధయే ।
నా ది గు త్తరా దేవి వారాణస్యాం ప్రియా మమ ॥ ౬౧

తత్రాఽపి పంచాయతనే రతి ర్మే నితరాం ప్రియే!
ఉత్పత్తి స్థితి కాలేఽపి తత్రాఽహం సర్వదా స్థితః ॥ ౯౨

ఏవం యస్తు విజానాతి న స పాపైః ప్రలిప్యతే ।
సత్యం సత్యం పునః సత్యం త్రిసత్యం నాఽన్యతః ప్రియే! ౯౩

శీఘ్రం తత్రైవ గంతవ్యం యదిచ్ఛే న్మామకం పదమ్ ।
ఉద్దేశ మాత్రం లింగాని కథితాని మయా మునే ॥ ౯౪

ద్విత్రిః కృత్వః స్థాపితాని భక్త్యా లింగాని కానిచిత్ ।
న తాని పున రుక్తాని శ్రద్ధయాఽర్చ్యాని సర్వతః ॥ ౯౫

ఏతాని యాని లింగాని యాని కుండాని యేంఽధవః ।
యా వాప్య స్తాని సర్వాణి శ్రద్ధేయాని మనీషిభిః ॥ ౯౬

ఏతేషాం దర్శనా త్స్నానా త్ఫల ముత్తరో త్తరమ్ ।
అత్రత్యానాం చ లింగానాం కూపానాం సరసా మపి ॥ ౯౭

వాపీనాం చాఽపి మూర్తీనాం కః సంఖ్యాతుం ప్రభు ర్భవేత్ ।
ఆనంద కానన స్థాని తృణా న్యపి పరం వరమ్ ॥ ౯౮

దివౌకసోఽపి నాన్యత్ర యత్నేన ర్జన్మ భాజనమ్ ।
సర్వలింగమయీ కాశీ సర్వతీర్థైక జన్మభూః ॥ ౯౯

స్వర్గాపవర్గయోర్ధాత్రీ దృష్టా దేహాంత సేవితా ।
మమ ప్రియతమా దేవి! త్వమేవ తపసో బలాత్ ॥ ౧౦౦

స్వభావత స్త్వియం కాశీ సుఖవిశ్రామభూ ర్మమ ।
యే కాశ్యా నామ గృహ్ణంతి యే ను ఘోదంత ఏవహి ॥ ౧౦౧

తే మే శాఖ విశాఖా భాః స్కంద నంది గజాస్యవత్ ।
త ఏవ భక్తా మే దేవి త ఏవ మమ సేవకాః ॥ ౧౦౨

మముక్షవ స్త ఏవాఽత్ర యేచా ఽ నందవనౌకసః ।
తప స్తప్తం మహ త్తై స్తు కృతం తై స్తు మహావ్రతమ్ ॥ ౧౦౩

త్రైశ్చ దత్తం మహాదానం యే చానంద వనౌకసః ।
తే స్నాతాః సర్వ తీర్థా వై తేఽఖిలా ధ్వరదీక్షితాః ॥ ౭౪

తే చీర్ణ సర్వధర్మా హి యే చాఽనందవనౌకసః ।
సురా సురో రగనరా భూమి భారాయతేఽఖిలాః ॥ ౭౫

వయస్యపీహ చరమే యే నానంద వనౌకసః ।
అంత్యజోఽపి వరః కాశ్యాం నాన్యత్ర శ్రుతి పారగః ।
సంసార పారగః పూర్వ స్త్వంత్య శ్చాం త్యజ తోఽప్యధః ॥ ౭౬

స ఏవ నూనం సర్వజ్ఞః స ఏవ హ్యధికే క్షణః ।
యః పార్థివీం తనుం హిత్వా కాశ్యాంధత్తేసుధామయీమ్ ॥ ౭౭

శృత్వా ధ్యాయ మిదం పుణ్యం సర్వతీర్థ రహస్యవత్ ।
కాశీదర్శనజం పుణ్యం ప్రాప్నోతి నియతం నరః ॥ ౭౮

యః పఠేదిద మమధ్యాయం ప్రాతః ప్రాతర్దినే దినే ।
దృష్టాని తేన సర్వాణి తీర్థాన్యే తాని నాఽన్యథా ॥ ౭౯

సర్వలింగ మయాధ్యాయం యోఽముం నిత్యం జపేత్సుధీః ।
నతం యమో న తం దూతా నైన మంహోఽపి బాధతే ॥ ౮౦

బ్రహ్మయజ్ఞ ఫలం తస్య జాయతే సుకృతా త్మనః ।
యోజపేదము మధ్యాయం శుచి స్తద్గత మానసః ॥ ౮౧

సస్నాతః సర్వకుండేషు సర్వ వాప్యంబుషః స చ ।
సర్వ లింగార్చకః సోఽత్రయోఽ ముమధ్యాయ మాజపేత్ ॥ ౮౨

కిమన్యైర్బహుభిః స్తోత్రై రతి స్తోకఫలప్రదైః ।
మత్యైర్నిమవద్భి రధ్యాయో జప్తవ్యోఽయం మహాఫలః ॥ ౮౩

మహాదానేషు దత్తేషు యత్ఫలం ప్రాప్యతేఽత్ర వై ।
సకృజ్జ ప్యాన్మహాధ్యాయా దముష్మా త్తత్సమాప్యతే ॥ ౮౪

స్నాత్వా సర్వాణి తీర్థాని దృష్ట్వా లింగాన్యనేకశః ।
యత్ఫలం లభతే మర్త్య స్తదేత జ్జపనాద్ధ్రువమ్ ॥ ౮౫

ఇద మేవ తపోత్యుగ్ర మయమేవ జపోమహాన్ ।
కాశీలింగావలీనా మాధ్యాయో జపేత్ర యన్మునే । ౮౬

మమ ద్రహే నాస్తికాయ వేదనిందారతాయ చ ।
నదాతవ్యో నదాతవ్యో నదాత వ్యో జప స్త్వయమ్ ॥ ౮౭

అధ్యాయస్యాస్య జపనా త్పాపం బ్రహ్మవధోద్భవమ్ ।
అగమ్యా గమనం చాపి తథాఽభక్ష్యస్య భక్షణమ్ ॥ ౮౮

గురుదారాభి చారోత్థం హేమస్తేయ సముద్భవమ్ ।
మాతా పితృవధా జ్జాతం గోభ్రూణ హననోద్భవమ్ ॥ ౮౯

మహాపాపాని పాపానిజ్ఞాతా జ్ఞాతాని భూరిశః ।
ఉపపాపాని పాపాని మనో వాక్కాయ జాన్యపి ॥ ౯౦

విలయం యాం త్యశేషాణి నిఃసందేహం మమాజ్ఞయా ।
పుత్రా న్పౌత్రాన్ధనం ధాన్యం కలత్రం క్షేత్రమేవ చ॥ ౯౧

మనః సమీహితం సర్వం స్వర్గం మోక్షం సుఖా న్యపి ।
జప్త్వాఽధ్యాయ మిమం విద్వా న్ప్రాప్నుత్యేవ న సంశయః ॥ ౯౨

ఇతి యావత్సమాఖ్యాతి దేవో దేవీపురః కథామ్ ।
తావ న్నందీ సమాగత్య ప్రణమ్యేతి వ్యజిజ్ఞపత్ ॥ ౯౩

జాతా పరిసమాప్తి శ్చ మహాప్రాసాద నిర్మితేః ।
సజ్జీకృతో రథ శ్చాయం బ్రహ్మాద్యా మిలితాః సురాః ॥ ౯౪

తార్క్ష్యగః పుండరీకాక్షో ద్వారి తిష్ఠతి సానుగః ।
ప్రతీక్షమాణోఽవసరం పురస్కృత్య మునీశ్వరాన్ ॥ ౯౫

చతుర్దశసు లోకేషు యే యే తిష్ఠంతి సువ్రతాః ।
తే నిశమ్యాఽద్య మిలితాః ప్రావేశిక మహోత్సవమ్ ॥ ౯౬

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

ఇతి నందివచః శ్రుత్వా దేవో దేవీ సమాయుతః ।
దివ్యం రథం సమారుహ్య నిర్జగామ త్రివిష్టపాత్ ॥ ౨౯౭

ఇతి శ్రీస్కందపురాణే కాశీఖండే క్షేత్రతీర్థవర్ణనం
నామ సప్తనవతితమోఽధ్యాయః ॥ ॥ ౯౭ ॥

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

శృణు సూత ! మహాభాగ యథా స్కందేన భాషితః ।
మహా మహోత్సవః శంభోః పృచ్ఛతే కుంభ సంభవే ॥ ౧

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

నిశామయ మహాప్రాజ్ఞ! శంభుప్రావేశికీం కథామ్ ।
త్రైలోక్యాఽనందజననీం మహాపాతక కృంతనీమ్ ॥ ౨

మందరాదా గతః శంభు శ్చైత్రే దమన పర్వణి ।
ప్రాప్యాఽప్యానంద గహన మిత శ్చేత శ్చ చార హ ॥ ౩

మోక్షలక్ష్మీ విలాసేఽథ ప్రాసాదే సిద్ధి మాగతే ।
దేవో విరజసః పీఠా దందర్గేహం వివేశ హ ॥ ౪

ఊర్జ శుక్ల ప్రతిపది బుధ రాధా సమాయుజి ।
చంద్రే స ప్తమరాశిస్థే శేషేషూచ్చ గ్రహేషు చ ॥ ౫

వాద్యమానేషు వాద్యేషు ప్రసన్నాసు హరిత్సు చ ।
బ్రాహ్మణానాం శ్రుతి రవ న్యక్కృతాఽన్య రవాంతరే ॥ ౬

ప్రతిశబ్దిత భూర్లోక భువర్లోకాంతరాధ్వని ।
సర్వం ప్రముదితం చాసీ చ్ఛంభోః ప్రావేశికోత్సవే ॥ ౭

జగు ర్గంధర్వ నికరా ననృతు శ్చా ప్సరో గణాః ।
చారణా స్తు స్తుతిం కుర్యు ర్జహృషు ర్దేవతా గణాః ॥ ౮

వవు ర్గంధవహా వాతా వవృషుః కుసుమై ర్ఘనాః ।
సర్వే మంగల నేపథ్యాః సర్వే మంగలభాషిణః ॥ ౯

స్థావరా జంగమాః సర్వే జాతా ఆనంద మేదురాః ।
సురాఽసురేషు సర్వేషు గంధర్వేషూరగేషు చ ॥ ౧౦

విద్యాధరేషు సాధ్యేషు కిన్నరేషు నరేషు చ ।
శ్రీ పుంజాతేషు సర్వేషు రేజు శ్చత్వార ఏవ చ ॥ ౧౧

ష్వ్రిత్యూహం చ నితరాం పురుషార్థాః పదే పదే ।
శ్రీధూప ధూమ భరై ర్వ్యోమ య ద్రక్తంతు తదా మునే ! ౧౨

నాఽద్యాపి నీలిమానం తం పరిత్యజతి కర్హిచిత్ ।
నిరాజనాయ యే దీపా స్తదాసర్వే ప్రబోధితాః ॥ ౧౩

తేషాం జ్యోతింషి ఖేఽద్యాఽపి రాజంతే తారకా చ్ఛలాత్ ।
ప్రతిసౌధం పతాకా శ్చ నానాకారా విచిత్రితాః ॥ ౧౪

రమ్య ధ్వజ ప్రభా ధౌతా రేజుః ప్రతిశివాలయమ్ ।
క్వచిద్గాయంతి గీతజ్ఞాః క్వచి న్నృత్యంతినర్తకాః ॥ ౧౫

చతుర్విధాని వాద్యాని వాద్యంతే చ క్వచి త్క్వచిత్ ।
ప్రత్యధ్వం చందన రస చ్ఛటా పిచ్ఛిల భూమయః ॥ ౧౬

హరిత శ్వేత మాంజిష్ట నీల పీత బహుప్రభాః ।
ప్రత్యంగణం శుభాకారా రంగ మాలా శ్చకాశిరే ॥ ౧౭

రత్న కుట్టిమ భూభాగా గోపురాగ్రేషు రేజిరే ।
సుధోజ్వాలా హర్మ్యమాలాః సౌధనామ ప్రపేదిరే ॥ ౧౮

అచేతనా న్యపి తదా చేతనానీవ సంబభుః ।
యాని కానీహ కీర్త్యంతే మంగలాని ఘటోద్భవ! ౧౯

తేషా మేవ హి సర్వేషాం తత్ర జన్మ దివాఽభవత్ ।
ఆగత్య దేవదేవోఽథ ముక్తి మండప మావిశత్ ॥ ౨౦

అథాఽభిషిక్త శ్చతురాననేన మహర్షివృందైః సహ దేవదేవః ।
శుభాసనస్థః సహితో భవాన్యా కుమార వృందైః పరితో వృతశ్చ ॥ ౨౧

రత్నై రసంఖ్యై ర్బహుభి ర్దుకూలై ర్మాల్యై ర్విచిత్రై ర్విలస ద్విష్టగంధైః ।
అపూపుజ న్దేవగణా మహేశం తదా ముదా తే చ మహోరగేంద్రాః ॥ ౨౨

రత్నాకరై శ్చాపి గిరీంద్రవర్యై ర్యథా స్వమన్యై రపి పుణ్యధీభిః ।
సంపూజితః కుంభజ ! తత్ర శంభు ర్నీరాజితో మాతృ గణై రథేశః ॥ ౨౩

సంతోష్య సర్వా న్ప్రథమం మునీంద్రాన్
స్వైః స్వై ర్హృదిస్తై శ్చ చిరాభిలాషైః ।
బ్రహ్మాణ మాభాష్య శివోఽథ విష్ణుం జగాద
సర్వామర వృందవంద్యః ॥ ౨౪

ఇతో నిషీదేతి సమానపూర్వం త్వం మే సమస్త ప్రభుతైక హేతుః ।
దూరేఽపి తిష్ఠ న్నికట స్త్వమేవ త్వత్తో న కశ్చి న్మమ కార్యకర్తా ॥ ౨౫

త్వయా దివోదాస నరేంద్ర వర్యః సదూపదేశై శ్చ తథోపదిష్టః !
యథా స సిద్ధిం పరమా మవాప సమీహితం మే నిఖిలం చ సిద్ధమ్ ॥ ౨౬

విష్ణో ! వరం బ్రూహి య ఈప్సితస్తే నాదేయ మత్రాస్తికి మప్యహో తే ।
ఇదం మయాఽఽనందవనం యదాప్త హేతు స్తు తత్రత్య మసౌ గణేశః ॥ ౨౭

న మే ప్రియం కించన విష్టపత్రయే తథా యథేయం పర సౌఖ్య భూమిః ।
వారాణసీ బ్రహ్మరసాయనస్య ఖనిర్జ ని ర్యత్ర న దీర్ఘ శాయినామ్ ॥ ౨౮

శ్రుత్వేతి వాక్యం జగదీశితు శ్చ ప్రోవాచ విష్ణు ర్వరదం మహేశమ్ ।
యది ప్రసన్నోఽసి పినాకపాణే! తదాపదాద్దూర మహం న తే స్యామ్ ॥ ౨౯

శ్రుత్వేతివాక్యం మధుసూదనస్య జగాద తుష్టో నితరాం పురారిః ॥ ౩౦

ఆదా వనారాధ్య భవంత మత్రి యో మాం భజిష్యత్యపి భక్తి యుక్తః ।
సమీహితం తస్య నసేత్స్యతి ధృవం పరాత్పరా న్మే౽ంబుజ చక్రపాణే ॥ ౩౧

ర్యత్రి సౌఖ్యం మమ ముక్తి మండపే సంతిష్ఠ మానస్య
భవే దిహా౽చ్యుత ।
న తత్తు కైలాసగిరౌ సునిర్మలే స భక్తచేతస్యపి నిశ్చల శ్రియి ॥ ౩౨

నిమేష మాత్రం స్థిరచిత్తవృత్తయ స్తిష్ఠంతి యే దక్షిణమండపే౽త్రమే ।
అనన్య భావా అపి గాఢమానసా న తే పునర్గర్భ దశా ముపాసతే ॥ ౩౩

సంస్నాయ యే చక్రసరస్య గాధే సమస్త తీర్థేక శిరో విభూషణే ।
క్షణం విశంతీహ నిరీహమానసా నేతేనసస్తే మమపార్షదా హి ॥ ౩౪

స్మరంతి యే మా మపవర్గ మండపే కించి ద్యథా శక్తిదద త్యపిస్వమ్ ।
శృణ్వంతి పుణ్యాశ్చ కథాః క్షణం స్థిరా స్తే కోటి గోదానఫలం భజంతి ॥ ౩౫

ఉపేంద్రత్రిత ప్తాని తపాంసి త్రైశ్చిరం స్నాతాహి తే చాఖిల తీర్థ సార్థకైః ।
స్నాత్వేహ యే వై మణికర్ణికా హ్రదే సమాసతే
ముక్తిజనాశ్రయేక్షణమ్ ॥

తీర్థాని సంతీహ పదేపదే హరే తులా క్వ తేషాం మణికర్ణికాయాః ।
కతీహ నో సంతి శుభా శ్చ మండపాః పరం పరో ముక్తి
రమాశ్రయో౽యమ్ ॥ ౩౩

కైవల్య మండపస్యా౽న్య భవిష్యేద్వా పరే హరే ।
లోకే ఖ్యాతి ర్భవిత్రియ మేష కుక్కుట మండపః ॥ ౩౮

॥హరి రువాచ॥

ఫాలనేత్ర సమాఖ్యాహి కథం నిర్వాణమండపః ।
తథాఖ్యాతి మసౌ గంతా యథా దేవేన భాషితమ్ ॥ ౩౯

॥దేవదేవ ఉవాచ॥

మహానందో ద్విజో నామ భవిష్యోఽత్ర చతుర్భుజ।
అగ్రవేదీ సమాచార స్త్యక్త తీర్థ ప్రతిగ్రహః॥ ౪౦

ఆదాంభికోఽక్రూర మనాః సదైవాఽతిథి వల్లభః।
అథ యౌవన మాసాద్య పిత ర్యుపరతేన హి॥ ౪౧

విషమేషు శరై స్తీవ్రైః కారిత స్స్వపదే పదమ్।
జహార కస్యచి ద్భార్యాం మైత్రీం కృత్వా తు తేన వై॥ ౪౨

తయా చ ప్రేరితోఽపేయం పపౌ చాఽపి విమోహితః।
అభక్ష్య భక్షణ రుచి రభూ న్మదన మోహితః॥ ౪౩

వైష్ణవా న్దనినో దృష్ట్వా క్షణం వైష్ణవ వేషభృత్।
శైవా న్నిందతి మూఢాత్మా నరక త్రాణ కారణమ్॥ ౪౪

శివభక్తా న్సమాలోక్య కించి చ్చ పరిదుత్సుకాన్।
గర్హయే ద్వైష్ణవా న్సర్వాం ఞ్ఛై లింగోపజీవకః॥ ౪౫

ఇతి పాషండ ధర్మజ్ఞః సంధ్యా స్నాన పరాఙ్ముఖః।
విశాల తిలకః స్రగ్వీ శుద్ధధౌతాఽంబరో జ్వలః॥ ౪౬

శిఖీ చోపగ్రహకరః సర్వేభ్యోఽస త్ప్రతిగ్రహీ।
తస్యాఽపత్యద్వయం జాత మున్మత్తపథవర్తినః॥ ౪౭

ఏవం తస్య ప్రవృత్తస్య క శ్చి త్పర్వత దేశతః।
సమాగమిష్యతి ధని తీర్థ యాత్రార్థ సిద్ధయే॥ ౪౮

స్నాత్వా స చక్ర సరసి కథయిష్యతి చేతి వై।
అహ మస్తి ధనో దిత్సు ర్జ్ఞాత్వా చాండాలసత్తమః॥ ౪౯

అస్తి కశ్చి త్ప్రతిగ్రాహీ యస్మై దద్యా మహం ధనమ్।
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా కై శ్చిచ్ఛాంగులి సంజ్ఞయా॥ ౫౦

ఉద్దిష్ట ఉపవిష్టోఽసౌ యో జపేద్ధ్యాన ముద్రయా ।
ఏష ప్రతిగ్రహం త్వత్తో గ్రహీష్యతి న చేతరః ॥ ౫౧

ఇతి తేషాం వచః శృత్వా స గత్వా తత్సమీపతః ।
దండవ త్ప్రణిపత్యాథఽతం జభాషే త దాంత్యజః ॥ ౫౨

మా ముద్ధర మహావిప్ర ! తీర్థం మేసఫలీ కురు ।,
కించి ద్వస్త్వస్తి మే తత్వం గృహాణాఽనుగ్రహం కురు ॥ ౫౩

అథాక్ష మాలికాం కర్ణే కృత్వా ధ్యానం విసృజ్య చ ।
కియద్ధనం తవా స్తీహ ప్రపచ్ఛ కర సంజ్ఞయా ॥ ౫౪

త చ్చ సంజ్ఞాం స వై బుధ్వా ప్రోవాచాఽతి ప్రహృష్టవత్ ।
సంతృప్తి ర్యావతా తే స్యా త్తావ ద్దాస్యామి నాఽన్యథా ॥ ౫౫

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా త్యక్త్వా మౌన మువాచ హ ।
సానంద సమహా నందో నిఃస్పృహోఽస్మి ప్రతిగ్రహే ॥ ౫౬

పరం తేఽనుగ్రహార్థం తు కరిష్యామి ప్రతి గ్రహమ్ ।
కిం చ మే వచనం త్వం చే త్కరిష్య స్యుత్తమోత్తమ ! ౫౭

యావ దస్త్యఖిలం విత్తం తన్మ త్యేఽన్యస్య కస్యచిత్ ।
న స్తోక మపి దాతవ్యం తదాఽదాస్యామి నాఽన్యథా ॥ ౫౮

॥ చాండాల ఉవాచ ॥

యావ దస్తి మయానీతం విశ్వేశ ప్రీతయే వసు ।
తావ త్తుభ్యం ప్రదాస్యామి విశ్వేశ స్త్వం యతో మమ ॥ ౫౯

యే వసంతి హ విశ్వేశ రాజధాన్యాం ద్విజోత్తమ !
క్షుద్రా క్షుద్రా జంతుమాత్రా విశ్వేశాంశా స్త ఏవ హి ॥ ౬౦

పరోద్ధరణ శీలా యే యే పరేచ్ఛా ప్రపూరకాః ।
పరోపకృతిశీలా యే విశ్వేశాంశా స్త ఏవ హి ॥ ౬౧

ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రహృష్టేంద్రియ మానసః ।
ఉవాచ పార్వతీయం తం సోఽగ్రజన్మాఽత్యజం తదా ॥ ౭౨

ఆయాహి దర్భా నాదేహి కురూత్సర్గం త్వరాన్వితః ।
తథేతి స చకారాఽశు పార్వతీయో మహామనాః ॥ ౭౩

విశ్వేశః ప్రియతాం చేతి ప్రోచ్యాఽయాతో యథాగతః ।
స చ ద్విజో ద్విజై రన్యై ర్ధిక్కృతోఽపి వస న్నిహ ॥ ౭౪

బహిర్నిర్గతమాత్ర స్తు బహుభిః పరిభూయతే ।
చాండాల బ్రాహ్మణ శ్చైష చాండాలా త్తథన స్త్వసౌ ॥ ౭౫

అసావేవ హి చాండాలః సర్వలోక బహిష్కృతః ।
ఇత్థం తమనుధావంతి థూత్కుర్వంతోఽఖితో హరే ॥ ౭౬

న చ తద్భయతో గేహా త్కాక భీత దివాంధవత్ ।
న నిఃసరే త్క్వచి దపి లజ్జా కృతి నతాస్యకః ॥ ౭౭

స ఏకదా సంప్రధార్య గృహిణ్యా లోకదూషితః ।
జగామ కీకటా న్దేశాం స్త్యక్త్వా వారాణసీం పురీమ్ ॥ ౭౮

మధ్యే మార్గం సగచ్ఛన్నైవ లక్షితస్తు స కాంచనః ।
అపి కార్పటికాంతస్థః స రుద్ధో మార్గరోధిభిః ॥ ౭౯

నీత్వా తే తమ రణ్యానీం తస్కరాః సపరిచ్ఛదమ్ ।
ఉల్లుంఠ్య ధన మాదాయ సమాలోచ్య పరస్పరమ్ ॥ ౮౦

ప్రోచు ర్భూరి ధనం చైత జ్జీర్యత్య స్మి న్న జీవతి ।
అసౌ ధనీ ప్రయత్నేన వధ్యః సపరిచారికః ॥ ౮౧

సంప్రధార్యేతి తే ప్రాహుః స్మర్తవ్యం స్మర పాంథిక ।
త్వాం వయం ఘాతయిష్యామో నిశ్చితం సపరిచ్ఛదమ్ ॥ ౮౨

నిశమ్యేతి మనస్యేవ కథయామాస స ద్విజః ।
అహో ! ప్రతిగృహీతం మే యదర్థం వసు భూరిశః ॥ ౭౩

కుటుంబమపి త న్నష్టం నష్ట శ్చాఽపి ప్రతిగ్రహః ।
జీవితం చాఽపి మే నష్టం నష్టా కాశీ పురీ స్థితిః ॥ ౭౪

యుగప త్సర్వ మేవాఽశు నష్టం దుర్బుద్ధి చేష్టయా !
న కాశ్యాం మరణం ప్రాప్తం తస్మా ద్దుష్ట ప్రతిగ్రహాత్ ॥ ౭౫

ప్రాంతే కుటుంబ స్మరణా త్తథా కాశీ స్మృతే రపి ।
చోరై ర్హతోఽపి స తదా కీకటే కుక్కుటోఽభవత్ ॥ ౭౬

సా కుక్కుటీ సుతౌ తౌ తు తామ్రచూడత్వ మాపతుః ।
ప్రాంతే కాశీ స్మరణతో జాతా జాతి స్మృతిః పరా ॥ ౭౭

ఇత్థం బహుతిథే కాలే గతే కార్పటికోత్తమాః ।
తస్మి న్నేవాఽధ్వని ప్రాప్తా శ్చత్వారో యత్ర కుక్కుటాః ॥ ౭౮

వారాణస్యాః కథాం ప్రోచ్చైః కుర్వంతోఽన్యోన్య మేవ హి ।
కాశీ కథాం సమాకర్ణ్య తదా తే చరణాయుధాః ॥ ౭౯

జాతి స్మృతి ప్రభావేణ తత్సంగేన తు నిర్గతాః ।
తై శ్చ కార్పటిక శ్రేష్ఠైః పథి దృష్ట్వా కృపాలుభిః ॥ ౮౦

తండులాది పరిక్షేపైః ప్రాపితాః క్షేత్ర ముత్తమమ్ ।
తేతు క్షేత్రం సమాసాద్య చత్వార శ్చరణాయుధాః ॥ ౮౧

చరిష్యంతోఽత్ర పరితో ముక్తి మండప ముత్తమమ్ ।
జితాహారా స్సనియమా న్కామ క్రోధ పరాఙ్ముఖాన్ ॥ ౮౨

ప్రహాసా న్మత్కథాలాపా న్లోభ మోహ వివర్జితాన్ ।
స్వర్ధునీ స్నాన సంక్లిన్న సునిర్మల శిరోరుహాన్ ॥ ౮౩

మ న్నామోచ్చారణ పరా న్మత్కథార్పిత సుశ్రుతీన్ ।
మద్గత చిత్త సద్వృత్తీన్ దృష్ట్వా క్షేత్ర నివాసినః ॥ ౮౪

మానయామాసు రథ తా న్కుక్కుటా న్సాధువర్త్మనః ।
ప్రాప్తనా ద్వాసనా యోగా త్సం ప్రధార్య పరస్పరమ్ ।
క్రమేణాఽహార మాకుంచ్య ప్రాణాం స్త్ర్యక్ష్యం చాతిఽత్ర తవై ॥ ౭౫

పశ్యతాం సర్వలోకానాం విష్ణో! తే మదనుగ్రహాత్ ।
విమాన మధిరుహ్యాశు కైలాసం ప్రాప్య మత్పదమ్ ॥ ౭౬

నిర్విశ్య సుచిరం కాలం దివ్యా న్భోగా ననుత్తమాన్ ।
తతోఽత్ర జ్ఞానినో భూత్వా ముక్తిం ప్రాప్స్యంతి శాశ్వతీమ్ ॥ ౭౭

తతో లోకా స్తదారభ్య కథయిష్యంతి సర్వతః ।
ముక్తిమండపనామ్నై త దేష కుక్కుట మండపః ॥ ౭౮

చరిత్ర మపివై తేషాం యే స్మరిష్యంతి మానవాః ।
ముక్తి మండప మాసాద్య శ్రేయః ప్రాప్స్యంతి తేఽపి హి ॥ ౭౯

ఇతి యావ త్కథాం శంభు ర్భవిష్యా మగ్రతో హరేః ।
అకరో త్తుములో నాదో ఘంటానాం తావ దుద్గతః ॥ ౮౦

అథ నందిన మాహూయ దేవదేవ ఉమాధవః ।
ప్రోవాచ నంది న్విజ్ఞాయాఽగత్య బ్రూహి కుతో రవః ॥ ౮౧

అథ నందీ సమాగత్య ప్రోవాచ వృషభధ్వజమ్ ।
నమస్కృత్య ప్రహృష్టాస్యః ప్రబద్ధ కర సంపుటః ॥ ౮౨

॥నంద్యువాచ॥

దేవదేవ త్రినయన కి మపూర్వం బ్రవీమితే ।
మోక్ష లక్ష్మీ విలాసోఽత్ర కై శ్చిత్కై శ్చిత్స మర్చ్యతే ॥ ౮౩

అథ స్మిత్వాఽబ్రవీ చ్ఛంభుః సిద్ధం నస్తుఽసమీహితమ్ ।
ఉత్థాయ దేవదేవేశః సహదేవ్యా సుమంగలః ॥ ౮౪

బ్రహ్మణా హరిణా సార్ధం తతోఽగా ద్రంగ మండపమ్ ॥

॥స్కంద ఉవాచ॥

శ్రుత్వాఽధ్యాయ మిమం పుణ్యం పరమానంద కారణమ్ ।
నరః పరాం ముదం ప్రాప్య కైలాసం ప్రాప్స్యతి ధ్రువమ్ ॥ ౬౫

ఇతి శ్రీస్కంద పురాణే కాశీ ఖండే ముక్తి మండప గమనం నామాఽష్టనవతితమోఽధ్యాయః ॥ ॥౯౮॥

॥వ్యాస ఉవాచ॥

శృణు సూత! యథా ప్రోక్తం కుంభజే శరజన్మనా ।
దేవ దేవస్య చరితం విశ్వేశస్య పరాత్మనః ॥ ౧

॥అగస్త్య ఉవాచ॥

సేనానీః! కథయ త్వం మే తతో నిర్వాణ మండపాత్ ।
నిర్గత్య దేవో దేవేంద్రైః సహితః కిం చకార హ ॥ ౨

॥స్కంద ఉవాచ॥

ముక్తి మండపతః శంభు బ్రహ్మ విష్ణు పురోగమః ।
శృంగార మండపం ప్రాప్య య చ్చకార వదామి తత్ ॥ ౩

ప్రాఙ్ముఖ స్తూ పవిశ్యేశః సహాస్మాభిః సహేశయా ।
బ్రహ్మణాఽధిష్ఠితః సవ్యే వామపార్శ్వేఽథ శార్ఙ్గిణా ॥ ౪

వీజ్యమానో మహేంద్రేణ ఋషిభిః పరితో వృతః ।
గణైః పృష్ఠప్రదేశస్థై ర్ఘోషం తిష్ఠ ద్భిరా దరాత్ ॥ ౫

ఉదాయుధైః సేవ్యమాన శ్చాఽవస న్మాన్ భూరిభిః ।
బ్రహ్మణే విష్ణవే శంభుః పాణి ముత్క్షిప్య దక్షిణమ్ ॥ ౬

దర్శయామాస దేవేశో లింగం పశ్యత పశ్యత ।
ఇద మేవ పరం జ్యోతి రిద మేవ పరా త్పరమ్ ॥ ౭

ఇదమే వ హి మే రూపం స్థావరం చాఽతి సిద్ధిదమ్ ।
ఏతే పాశుపతాః సిద్ధా ఆబాల బ్రహ్మ చారిణః ॥ ౮

జితేంద్రియాః స్తపోనిష్ఠాః పంచార్థజ్ఞాన నిర్మలాః ।
భస్మకూటశయా దాంతాః సుశీలా ఊర్ధ్వరేతసః ॥ ౯

లింగార్చన రతా నిత్య మనన్యేంద్రియ మానసాః ।
సదైవ వారుణాగ్నేయ స్నాన ద్వయ సునిర్మలాః ॥ ౧౦

కంద మూల ఫలాహారాః పర తత్త్వార్పితేక్షణాః ।
సత్యవంతో జితక్రోధా నిర్మోహా నిష్పరిగ్రహాః ॥ ౧౧

నిరీహా నిష్ప్రపంచా శ్చ నిరాతంకా నిరామయాః ।
నిర్భగా నిరుపాయా శ్చ నిఃసంగా నిర్మలాశయాః ॥ ౧౨

నిస్తీర్ణదగ్ధ సంసారా నిర్వికల్పా నిరేనసః ।
నిర్ద్వంద్వా నిశ్చితార్థా శ్చ నిరహంకార వృత్తయః ॥ ౧౩

సదైవ మే మహాప్రీతా మత్పుత్రా మత్స్వరూపిణః ।
ఏతే పూజ్యా నమస్యా శ్చ మద్బుద్ధ్యా మత్పరాయణైః ॥ ౧౪

అర్చితేష్వే ష్వహం ప్రీతో భవిష్యామి న సంశయః ।
అస్మి న్వైశ్వేశ్వరే క్షేత్రే సంభోజ్యాః శివయోగినః ॥ ౧౫

కోటి భోజ్య ఫలం సమ్య గేకైక పరిసంఖ్యయా ।
అయం విశ్వేశ్వరః సాక్షాత్ స్థావరాత్మా జగ త్ప్రభుః ॥ ౧౬

సర్వేషాం సర్వసిద్ధీనాం కర్తా భక్తి జుషా మిహ ।
అహం కదాచి ద్దృశ్యః స్యా మదృశ్యః స్యాం కదాచన ॥ ౧౭

ఆనంద కాననే చాఽత్ర స్వైరం తిష్ఠామి దేవతాః ।
అనుగ్రహాయ సర్వేషాం భక్తానా మిహ సర్వదా ॥ ౧౮

స్థాస్యామి లింగరూపేణ చింతితార్థ ఫలప్రదః ।
స్వయంభూ న్యస్వయంభూని యాని లింగాని సర్వతః ।
తాని సర్వాణి చాఽఽయాంతి ద్రష్టుం లింగ మిదం సదా ॥ ౧౯

అహం సర్వేషు లింగేషు తిష్ఠా మ్యేవ న సంశయః ।
పరం త్వియం పరా మూర్తి ర్మమ లింగ స్వరూపిణీ ॥ ౨౦

యేన లింగ మిదం దృష్టం శ్రద్ధయా శుద్ధ చక్షుషా ।
సాక్షాత్కారేణ తేనాఽహం దృష్ట ఏవ దివౌకసః ॥ ౨౧

శ్రవణా దస్య లింగస్య పాతకం జన్మసంచితమ్ ।
క్షణా త్క్షయతి శృణ్వంతు దేవా ఋషిగణైః సహ ॥ ౨౨

స్మరణా దస్య లింగస్య పాపం జన్మద్వయాఽర్జితమ్ ।
అవశ్యం నశ్యతి క్షిప్రం మమ వాక్యా న్న సంశయః ॥ ౨౩

ఏత ల్లింగం సముద్దిశ్య గృహా న్నిష్క్రమణ క్షణాత్ ।
విలీయతే మహాపాప మపి జన్మత్రయార్జితమ్ ॥ ౨౪

దర్శనా దస్య లింగస్య హయమేధ శతోద్భవమ్ ।
పుణ్యం లభేత నియతం మమాఽనుగ్రహతోఽమరాః ॥ ౨౫

స్వయంభువోఽస్య లింగస్య మమ విశ్వేశితుః సురాః ।
రాజసూయ సహస్రస్య ఫలం స్యా త్స్పర్శ మాత్రతః ॥ ౨౬

పుష్పమాత్ర ప్రదానా చ్చ చులుకోదక పూర్వకమ్ ।
శత సౌవర్ణికం పుణ్యం లభతే భక్తి యోగతః ॥ ౨౭

పూజామాత్రం విధాయాఽస్య లింగరాజస్య భక్తితః ।
సహస్ర హేమ కమల పూజా ఫల మవాప్యతే ॥ ౨౮

విధాయ మహతీం పూజాం పంచామృత పురఃసరామ్ ।
అస్య లింగస్య లభతే పురుషార్థ చతుష్టయమ్ ॥ ౨౯

వస్త్ర పూతజలై ర్లింగ స్నాపయిత్వామమాఽమరాః ।
లక్షాశ్వమేధ జనితం పుణ్య మాప్నోతి స త్తమః ॥ ౩౦

౧౯ సుగంధ చందన రసై ర్లింగ మాలిప్య భక్తితః ।
ఆలిప్య తే సురస్త్రీభిః సుగంధై ర్యక్ష కర్దమైః ॥ ౩౧

౨౦ సామోద ధూప దానై శ్చ దివ్యగంధాఽఽశ్రయో భవేత్ ।
ఘృతదీప ప్రబోధై శ్చ జ్యోతీ రూప విమానగః ॥ ౩౨

౨౧ కర్పూర వర్తి దీపేన సకృ ద్దత్తేన భక్తితః ।
కర్పూర దేహ గౌరశ్రీ ర్భవే ద్భాలవిలోచనః ॥ ౩౩

౨౨ దత్వా నైవేద్య మాత్రం తు సిక్థే సిక్థే యుగం యుగమ్ ।
కైలాసాద్రౌ వసే ద్ధీమా న్మహాభోగ సమన్వితః ॥ ౩౪

౨౩ విశ్వేశే పరమాన్నం యో దద్యా త్సాజ్యం సశర్కరమ్ ।
త్రైలోక్యం తర్పితం తేన సదేవ పితృ మానవమ్ ॥ ౩౫

౨౪ ముఖ వాసం తు యో దద్యా ద్దర్పణం చారు చామరమ్ ।
ఉల్లోచం సుఖ పర్యంకం తస్య పుణ్య ఫలం మహత్ ॥ ౩౬

౨౫ సంఖ్యాసాగర రత్నానాం కథంచి త్కర్తుమిష్యతే ।
ముఖవాసాది దానస్య కః సంఖ్యా మత్ర కారయేత్ ॥ ౩౭

౨౬ పూజోపకరణ ద్రవ్యం యో ఘంటా గడుకాదికమ్ ।
భక్త్యా మే భవనే దద్యా త్సవసే దత్ర మేంతికే ॥ ౩౮

౨౭ యోగీత వాద్య నృత్యానా మేకం మత్ప్రీతయే వ్యధాత్ ।
తస్యాఽగ్రతో దివారాత్రం భవే త్తౌర్యత్రికం మహత్ ॥ ౩౯

౨౮ చిత్రలేఖన కర్మాది ప్రాసాదే మేఽత్ర కారయేత్ ।
యః సచిత్రా న్మహాభోగా న్భుక్తే మత్పురతః స్థితః ॥ ౪౦

౨౯ సకృ ద్విశ్వేశ్వరం నత్వా మధ్యే జన్మ సుధీ ర్నరః ।
త్రైలోక్య వందిత పదో జాయతే వసుధాపతిః ॥ ౪౧

య స్తు విశ్వేశ్వరం దృష్ట్వా హ్యన్యత్రాఽతి విపద్యతే।
తస్య జన్మాంతరే మోక్షో భవత్యేవ న సంశయః॥ ౪౨

విశ్వేశాఖ్యా తు జిహ్వాగ్రే విశ్వనాథ కథా శ్రుతౌ।
విశ్వేశ శీలనం చిత్తే యస్య తస్య జనిః కుతః॥ ౪౩

లింగం మే విశ్వనాథస్య దృష్ట్వా యశ్చాఽనుమోదతే।
సమే గణేషు గణ్యేత మహాపుణ్యా బలాశ్రితః॥ ౪౪

నిత్యం విశ్వేశ విశ్వేశ విశ్వనాథేతి యో జపేత్।
త్రిసంధ్యం తం సుకృతినం జానామ్యహ మపి ధ్రువమ్॥ ౪౫

మమాఽపీదం మహాలింగం సదా పూజ్యతమం సురాః।
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన పూజ్యం దేవర్షి మానవైః॥ ౪౬

యైర్న విశ్వేశ్వరో దృష్టో యై ర్న విశ్వేశ్వరః స్మృతః।
కృతాంత దూతై స్తే దృష్టా స్తైః స్మృతా గర్భవేదనా॥ ౪౭

యై రిదం ప్రణతం లింగం ప్రణతా స్తే సురాఽసురైః।
యస్యైకేన ప్రణామేన దిక్పాల పద మల్పకమ్।
దిక్పాల పదతః పాతః పాతః శివ నతే ర్న హి॥ ౪౮

శృణ్వంతు దేవర్షిగణాః సమస్తా స్తథ్యం బ్రువే తచ్చ పరోపకృత్యై।
న భూర్భువః స్వర్గ మహర్జనాంత ర్విశ్వేశ తుల్యం క్వచి దస్తి లింగమ్॥ ౪౯

న సత్యలోకే న తపస్యహో సురా వైకుంఠ కైలాస రసాతలేషు।
తీర్థం క్వచి ద్దివ్య మర్ణికా సమం లింగం చ విశ్వేశ్వర తుల్య మన్యతః॥ ౫౦

న విశ్వనాథస్య సమం హి లింగం న తీర్థ మన్య న్మణికర్ణికాతః।
తపోవనం క్వాపి న చాస్తి నాఽన్య చ్ఛుభం మమాఽనంద వనేన తుల్యమ్॥ ౫౧

వారాణసీ తీర్థ మయీ సమస్తా యస్యా స్తు నామాపి హి తీర్థ తీర్థదమ్।
తత్రాఽపి కా చి న్మమ సౌఖ్య భూమి ర్మహా పవిత్రా మణికర్ణిక కాఽసౌ॥ ౫౨

స్థానా దముష్మా న్మమ రాజసౌధా త్ప్రాచ్యాం మనా గీశ సమాశ్రితాయామ్ ।
సవ్యేపసవ్యే చ కరాః క్రమేణ శతత్రయీ చాఽపి శతద్వయీ చ ॥ ౫౭

హస్తాః శతం పంచ సురాపగాయా ముదీ చ్యవాచ్యో ర్మణికర్ణి కేయమ్ ।
సార త్రిలోక్యాః పరకోశ భూమి ర్యైః సేవితా తే మమ హృచ్ఛయా హి ॥ ౫౪

అస్మి న్మమాఽనంద వనే యదే తల్లింగం సుధాధామ సుధామధామ ।
ఆసప్త పాతాల తలా త్స్వయం భూ సముత్థితం భక్త కృపా వశేన ॥ ౫౫

యేఽస్మి న్జనాః కృత్రిమ భావ బుద్ధ్యా లింగం భజిష్యంతి చ హేతువాదైః ।
తేషాం హి దండః పర ఏవ ఏష న గర్భవాసా ద్విరమంతి తే ధ్రువమ్ ॥ ౫౬

యద్య ర్థితం స్వస్య సదైవ, తత్తల్లింగేఽత్ర దేయం ఘమ భక్తిమద్భిః ।
ఇహాఽప్యముత్రాఽపి న తస్య సంక్షయో యథేహ పాపస్యకృతస్య పాపిభిః ॥ ౫౭

దూరస్థితై రప్యధిబుద్ధిభి ర్యై ర్లింగం సమారాధి మమేద మత్ర ।
మయైవ దత్తైః శుభవస్తుజాతై ర్నిః శ్రేయసః శ్రీర్వసయే త్స తస్తాన్ ॥ ౫౮

శృణుష్వ విష్ణో శృణు సృష్టికర్తః శృణ్వంతు దేవర్షిగణాః సమస్తాః ।
ఇదం హి లింగం పరసిద్ధిదం సతాం భేదో మనా గత్ర న మత్సకాశతః ॥ ౫౯

అస్మిన్హి లింగేఽఖిల సిద్ధి సాధనే సమర్పితం యైః సుకృతార్జితం వసు ।
తేభ్యోఽతిమాత్రాఽఖిల సౌఖ్య సాధనం దదామి నిర్వాణ పదం సునిర్భయమ్॥౬౦

ఉత్క్షిప్య బాహుం త్వసకృ ద్బ్రవీమి త్రయీ మయేఽస్మిం త్రయ మేవ సారమ్ ।
విశ్వేశలింగం మణికర్ణికాం బు కాశీపురీ సత్యమిదం త్రిసత్యమ్ ॥ ౬౧

ఉత్థాయ దేవోఽథ స శక్తి రీశ స్తస్మిన్హి లింగే కృత చారుపూజః ।
యయా లయం తే చ సురా జయేతి జయేతి చో క్త్వా నునువు స్త మీశమ్॥ ౬౨

॥ స్కంద ఉవాచ ॥

క్షేత్రస్య మైత్రావరుణే విముక్తస్య మహామతే ! ।
ప్రభావస్యైక దేశోఽయం కథితః కల్మషాపహః ॥ ౬౩

తవాఽగ్రే తు యథాబుద్ధి కాశీ విశ్లేషతాపినః ।
అచిరేణైవ కాలేన కాశీం ప్రాప్స్య స్యనుత్తమామ్ ॥ ౯౪

అస్తాచలస్య శిఖరం ప్రాప్తనా నేష భానుమాన్ ।
తవాఽపి హి మమాఽప్యేషమౌనస్య సమఽయోభవత్ ॥ ౯౫

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

శృత్వేతి స మునిః సూత! సంధ్యోపాస్త్యై వినిర్గతః ।
ప్రణమ్యామేయ మస్కృ ల్లోపాముద్రా సమన్వితః ॥ ౯౬

రహస్యం పరివిజ్ఞాయ క్షేత్రస్య శశిమౌలినః ।
అగస్త్యో నిశ్చిత మనాః శివధ్యాన పరో భవత్ ॥ ౯౭

ఆనంద కాననస్యేహ మహిమానం మహత్తరమ్ ।
కోఽత్రవర్ణయితుం శక్తః సూత! వర్షశతై రపి ॥ ౯౮

యథా దేవ్యై సమాఖ్యాయి శివేన పరమాత్మనా ।
తథా స్కందేన కథితం మాహాత్మ్యం కుంభసంభవే ॥ ౯౯

తవాగ్రేచ సమాఖ్యాతం శుకాదీనాం చ సత్తమ ।
ఇదానీం ప్రష్టుకామోఽస్తి కిం తత్పృచ్ఛ వదామి తే ॥ ౧౦౦

శృత్వాఽధ్యాయ మిదం పుణ్యం సర్వ కల్మషనాశనమ్ ।
సమస్త చింతిత ఫలప్రదం మర్త్యో భవే త్కృతీ ॥ ౧౦౧

ఇతి శ్రీస్కంద పురాణేకాశీ ఖండేవిశ్వేశ్వరలింగ మహిమాఽరఖానం
నామ నవ నవతి తమోఽధ్యాయః ॥ ౯౯

॥ సూత ఉవాచ ॥

ఇదం స్కాంద మహం శ్రుత్వా కాశీఖండ మనుత్తమమ్ ।
నితరాం పరితృప్తోఽస్మి హృది చాఽపి విధారితమ్ ॥ ౧

అనుక్రమణికాఽధ్యాయం తథా మహాత్మ్య ముత్తమమ్ ।
పారాశర్య! సమాచక్ష్వ యథాపూర్వ మిదం భవేత్ ॥ ౨

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

సూతాఽవధేహి ధర్మాత్మ న్జాతూకర్ణ్య! నిశామయ ।
శుక వైశంపాయనాద్యాః శృణ్వం త్వపి చ బాలకాః ॥ ౩

అనుక్రమణికాఽధ్యాయం మాహాత్మ్యం చాఽపి ఖండజమ్ ।
ప్రవక్ష్యా మ్యఘ నాశాయ మహా పుణ్యప్రవర్ధనమ్ ॥ ౪

వింధ్య నారద సంవాదః ప్రథమే పరికీర్తితః ।
సత్యలోక ప్రభావ శ్చ ద్వితీయః సముదాహృతః ॥ ౫

అగస్తే రాశ్రమ పదే దేవానా మాగమ స్తతః ।
పతివ్రతా చరిత్రం చ ప్రస్థానం కుంభ సంభవః ॥ ౬

తీర్థ ప్రశంసా చ తతః సప్తపు ర్య స్తతః స్మృతాః ।
సంయమిన్యాః స్వరూపం చ బ్రధ్న లోక స్తతః పరమ్ ॥ ౭

ఇంద్రాగ్న్యో ర్లోక సంప్రాప్తి స్తత శ్చ శివశర్మణః ।
అగ్నేః సముద్భవ స్తస్మా త్క్రవ్యా ద్వరుణ సంభవః ॥ ౮

గంధవ త్యలకా పుర్యో రీశయో స్తు సముద్భవః ।
చంద్రలోక పరిప్రాప్తిః శివశర్మ ద్విజన్మనః ॥ ౯

ఉడులోక కథా తస్మా త్తతః శుక్ర సముద్భవః ।
మాహేయ గురు సౌరీణాం లోకానాం వర్ణనం తతః ॥ ౧౦

సప్తర్షీణాం తతో లోకా ధ్రువస్య చ తప స్తతః ।
తతో ధ్రువపద ప్రాప్తి ర్ధ్రువలోక స్థితి స్తతః ॥ ౧౧

దర్శనం సత్యలోకస్య తస్య వై శివశర్మణః ।
చతుర్భుజాభిషేక శ్చ నిర్వాణం శివశర్మణః ॥ ౧౨

స్కందాఽగస్త్యో శ్చ సంవాదో మణికర్ణ్యాః సముద్భవః ।
తత స్తు గంగా మహాత్మ్యం తతో దశహరా స్తవః ॥ ౧౩

ప్రభావ శ్చాపి గంగాయా గంగానామ సహస్రకమ్ ।
వారాణస్యాః ప్రశంసాఽథ భైరవాఽఽవిర్భవ స్తతః ॥ ౧౪

దండపాణేః సముద్భూతి ర్జ్ఞానవా ప్యుద్భవ స్తతః ।
ఆఖ్యానం చ కలావత్యాః సదాచార స్తతః పరమ్ ॥ ౧౫

బ్రహ్మచారి ప్రకరణం తతః స్త్రీలక్షణాని చ ।
కృత్యాఽకృత్య ప్రకరణ మవిముక్తేశ వర్ణనం ॥ ౧౬

తతో గృహస్థ ధర్మా శ్చ తతో యోగ నిరూపణమ్ ।
కాలజ్ఞానం తతః ప్రోక్తం దిబోదాసస్య వర్ణనమ్ ॥ ౧౭

కాశ్యా శ్చ వర్ణనం తస్మా ద్యోగినీ వర్ణనం తతః ।
లోలార్కస్య సమాఖ్యాన ముత్తరార్క కథా తతః ॥ ౧౮

సాంబాదిత్యస్య మహిమా ద్రుపదాదిత్యశంసనమ్ ।
తత స్తు గరుడాఖ్యాన మరుణార్కోదయ స్తతః ॥ ౧౯

దశాశ్వమేధికం తీర్థం మందరా చ్చ గణాగమః ।
పిశాచ మోచనాఖ్యానం గణేశ ప్రేషణం తతః ॥ ౨౦

మాయా గణపతే శ్చాఽథ ఢుంఢి ప్రాదుర్భవ స్తతః ।
విష్ణు మాయా ప్రపంచోఽథ దివోదాస విసర్జనమ్ ॥ ౨౧

తతః పంచనదోత్పత్తి ర్బిందుమాధవ సంభవః ।
తతో వైష్ణవ తీర్థానాం మాహాత్మ్య పరివర్ణనమ్ ॥ ౨౨

౧౧ ప్రయాణం మందరా త్కాశీం వృషభధ్వజ శూలినః ।
జైగీషవ్యేన సంవాదో జ్యేష్ఠ స్థానే మహేశితుః ॥ ౨౩

౧౨ తతః క్షేత్ర రహస్యస్య కథనం పాపనాశనమ్ ।
అథాఽతః కందుకేశస్య వ్యాఘ్రేశస్య సముద్భవః ॥ ౨౪

౧౩ తతః శైలేశ్వర కథా రత్నేశస్య చ దర్శనమ్ ।
కృత్తివాసః సముత్పత్తి స్తతశ్చాఽఽయతనాగమః ॥ ౨౫

౧౪ దేవతానా మధిష్ఠానం దుర్గాఽసుర పరాక్రమః ।
దుర్గాయా విజయశ్చాఽ తత ఓంకార వర్ణనమ్ ॥ ౨౬

౧౫ పున రోంకామాహాత్మ్యం త్రిలోచన సముద్భవః ।
త్రిలోచన ప్రభావోఽథ కేదారాఖ్యాన మేవచ ॥ ౨౭

తతో ధర్మేశ మహిమా తతః పక్షికథా శుభా ।
౧౬ తతో విశ్వభుజాఖ్యానం దుర్దమస్య కథా తతః ॥ ౨౮

తతో వీరేశ్వరాఖ్యానం వీరేశ మహిమా పునః ।
౧౭ గంగాతీర్థైశ్చ సంయుక్తా కామేశ మహిమా తతః ॥ ౨౯

౧౮ విశ్వకర్మేశ మహిమా దక్షయజ్ఞ సముద్భవః ।
సత్యాదేహ విసర్గశ్చ తతో దక్షేశ్వరోద్భవః ॥ ౩౦

౧౯ తతో వై పార్వతీశస్య మహిమ్నః పరికీర్తితమ్ ।
గంగేశస్యాఽథమహిమా నర్మదేశ సముద్భవః ॥ ౩౧

పతీశ్వర సముత్పత్తి రమృతేశాది వర్ణనమ్ ।
౨౦ వ్యాసస్య హి భుజ స్తంభో వ్యాస శాప విమోక్షణమ్ ॥ ౩౨

క్షేత్ర తీర్థకదంబం చ ముక్తిమండప సంకథా ।
౨౧ విశ్వేశాఽవిభర్భవ శ్చాథఽతతో యాత్రా పరిక్రమః ॥ ౩౩

ఏత దాఖ్యాన శతకం క్రమేణ పరికీర్తితమ్ ।
౨౨ యస్య శ్రవణమాత్రేణ సర్వఖండ శ్రుతేఃఫలమ్ ।
అనుక్రమణి కాఽధ్యాయేప్యస్తి యాత్రా పరిక్రమః ॥ ౩౪

॥సూత ఉవాచ॥

యాత్రా పరిక్రమం బ్రూహి జనానాం హితకామ్యయా ।
యథావత్సిద్ధి కామానాం సత్యవత్యాః సుతోత్తమ ! ౩౫

॥వ్యాస ఉవాచ॥

నిశామయ మహాప్రాజ్ఞ రోమహర్షణ వచ్మి తే ।
యథా ప్రథమతో యాత్రా కర్తవ్యా యాత్రికైర్ముదా ॥ ౩౬

సచైల మాదౌ సంస్నాయ చక్రపుష్కరిణీ జలే ।
సంతర్ప్య దేవాన్సపితౄన్బ్రాహ్మణాంశ్చ తథార్థినః ॥ ౩౭

ఆదిత్యం ద్రౌపదీం విష్ణుం దండపాణిం మహేశ్వరమ్ ।
నమస్కృత్య తతో గచ్ఛేత్ ద్రష్టుం ఢుంఢి వినాయకమ్ ॥ ౩౮

జ్ఞానవాపీ ముపస్పృశ్య నందికేశం తతోఽర్చయేత్ ।
తారకేశం తతోఽభ్యర్చ్య మహాకాలేశ్వరం తతః ॥ ౩౯

తతః పునర్దండపాణి మిత్యేషా పంచతీర్థికా ॥ ౪౦

వైనందినీ విధాతవ్యా మహాఫల మభీప్సుభిః ।
తతో వైశ్వేశ్వరీ యాత్రా కార్యా సర్వార్థ సిద్ధిదా ॥ ౪౧

ద్వి సప్తాఽయతనానాం చ కార్యా యాత్రా ప్రయత్నతః ।
కృష్ణాం ప్రతిపదం ప్రాప్య భూతావధి యథావిధి ॥ ౪౨

అథవా ప్రతిభూతం చ క్షేత్రసిద్ధి మభీప్సుభిః ।
తత్ర తీర్థకృతస్నాన స్తత్ర లింగ కృతార్చనః ॥ ౪౩

మౌనేన యాత్రాం కుర్వాణః ఫలం ప్రాప్నోతి యాత్రికః ।
ఓంకారం ప్రథమం పశ్యేన్మత్స్యోదర్యాం కృతోదకః ॥ ౪౪

త్రివిష్టపం మహాదేవం తతో వైకృత్తివాససమ్ ।
రత్నేశం చాఽథ చన్ద్రేశం కేదారం చ తతో వ్రజేత్ ॥ ౪౫

ధర్మేశ్వరం చ వీరేశం గచ్ఛేత్కామేశ్వరం తతః ।
విశ్వకర్మేశ్వరం చాఽథ మణికర్ణీశ్వరం తతః ॥ ౪౬

అవిముక్తేశ్వరం దృష్ట్వా తతో విశ్వేశమర్చయేత్ ।
ఏషా యాత్రా ప్రయత్నేన కర్తవ్యా క్షేత్రవాసినా ॥ ౪౭

యస్తు క్షేత్ర ముషిత్వా తు నైతాం యాత్రాం సమాచరేత్ ।
విఘ్నా స్తస్యోపతిష్ఠంతే క్షేత్రోచ్చాటన సూచకాః ॥ ౪౮

అష్టాయతన యాత్రాఽన్యా కర్తవ్యా విఘ్నశాంతయే ।
దక్షేశః పార్వతీశ శ్చ తథా పశుపతీశ్వరః ॥ ౪౯

అష్ట మస్తారకేశ శ్చ ప్రత్యష్ట మివిశేషతః ॥ ౫౦

దృశ్యా న్యేతాని లింగాని మహా పాపోపశాంతయే ।
అపరాపి శుభా యాత్రా యోగక్షేమకరీ సదా ॥ ౫౧

సర్వ విఘ్నోపహంత్రీ చ కర్తవ్యా క్షేత్రవాసిభిః ।
శైలేశం ప్రథమం వీక్ష్య వరణా స్నాన పూర్వకమ్ ॥ ౫౨

స్నానం తు సంగమే కృత్వా ద్రష్టవ్యః సంగమేశ్వరః ।
స్వలీనతీర్థే సుస్నాతః పశ్యే త్స్వలీన మీశ్వరమ్ ॥ ౫౩

స్నాత్వా మన్దాకినీ తీర్థే ద్రష్టవ్యో మధ్యమేశ్వరః ।
పశ్యేద్ధిరణ్య గర్భేశం తత్రతీర్థేకృతోదకః ॥ ౫౪

మణికర్ణ్యాం తతః స్నాత్వా పశ్యే దీశాన మీశ్వరమ్ ।
తతః కూప ముప స్పృశ్య గోప్రేక్ష మవలోకయేత్ ॥ ౫౫

కాపిలేయ హ్రదే స్నాత్వా వీక్షేత వృషభధ్వజమ్ ।
ఉపశాంత శివం పశ్యే త్తత్కూప విహితోదకః ॥ ౫౬

వంచచూడా హ్రదే స్నాత్వా జ్యేష్ఠస్థానం తతోఽర్చయేత్ ।
చతుఃసముద్ర కూపే తు స్నాత్వా దేవం సమర్చయేత్ ॥ ౫౭

దేవస్యాఽగ్రే తు యా వాపీ తత్రోపస్పర్శ నేకృతే ।
శుక్రేశ్వరం తతః పశ్యే త్తత్కూప విహితోదకః ॥ ౫౮

దండఖాతే తతః స్నాత్వా వ్యాఘ్రేశం పూజయే త్తతః ।
శౌనకేశ్వర కుండే తు స్నానం కృత్వా తతోఽర్చయేత్ ॥ ౫౯

జంబుకేశ మహాలింగం కృత్వా యాత్రా మిమాం నరః ।
క్వచి న్న జాయతే భూయః సంసారే దుఃఖసాగరే ॥ ౬౦

సమారభ్య ప్రతిపదం యావ త్కృష్ణా చతుర్దశీ ।
ఏత త్క్రమేణ కర్తవ్యా ఽన్యే తదాయతనాని వై ॥ ౬౧

ఇమాం యాత్రాం నరః కృత్వా న భూయోఽప్యభిజాయతే ।
అన్యా యాత్రా ప్రకర్తవ్యైకాదశాఽయతనోద్భవా ॥ ౬౨

ఆగ్నీధ్రకుండే సుస్నాతః పశ్యే దాగ్నీధ్ర మీశ్వరమ్ ।
ఉర్వశీశం తతో గచ్ఛే త్తత స్తు నకులీశ్వరమ్ ॥ ౬౩

ఆషాఢీశం తతో దృష్ట్వా భారభూతేశ్వరం తతః ।
లాంగలీశ మథాఽలోక్య తత స్తు త్రిపురాంతకమ్ ॥ ౬౪

తతో మనః ప్రకామేశం ప్రీతికేశ మథో వ్రజేత్ ।
మదాలసేశ్వరం తస్మా త్తిలపర్ణేశ్వరం తతః ॥ ౬౫

యాఽత్రైకాదశలింగానా మేషా కార్యా ప్రయత్నతః ।
ఇమాం యాత్రాం ప్రకుర్వాణో రుద్రత్వం ప్రాప్నుయా న్నరః ॥ ౬౬

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి గౌరీ యాత్రా మనుత్తమామ్ ।
శుక్లపక్షే తృతీయాయాం యా యాత్రా విశ్వ గృద్ధిదా ॥ ౬౭

గోప్రేక్ష తీర్థే సుస్నాయ ముఖనిర్మాలికాం వ్రజేత్ ।
జ్యేష్ఠా వాప్యాం నరః స్నాత్వా జ్యేష్ఠాం గౌరీం సమర్చయేత్ ॥ ౬౮

సౌభాగ్యగౌరీ సంపూజ్య జ్ఞానవాప్యాం కృతోదకైః ।
తతః శృంగార గౌరీం చ తత్రైవ చ కృతోదకః ॥ ౧౯

స్నాత్వా విశాల గంగాయాం విశాలాక్షీం తతో వ్రజేత్ ।
సుస్నాతో లలితా తీర్థే లలితా మర్చయేత్తతః ॥ ౨౦

స్నాత్వా భవానీ తీర్థేఽథ భవానీం పరిపూజయేత్ ।
మంగలా చ తతోఽభ్యర్చ్య బిందుతీర్థ కృతోదకైః ॥ ౨౧

తతో గచ్ఛేన్మహా లక్ష్మీం స్థిరలక్ష్మీ సమృద్ధయే ।
ఇమాం యాత్రాం నరః కృత్వా క్షేత్రేఽస్మి న్ముక్తి జన్మని ॥ ౨౨

న దుఃఖై రభిభూయేత ఇహాఽముత్రాపి కుత్రచిత్ ।
కుర్యా త్ప్రీతి చతుర్థ్యాం హ యాత్రాం విఘ్నేశితుః సదా ॥ ౨౩

బ్రాహ్మణేభ్య స్తదుద్దేశా ద్దేయా వై మోదకా ముదే ।
భౌమే భైరవయాత్రా చ కార్యా పాతక హారిణీ ॥ ౨౪

రవి వారే రవే ర్యాత్రా షష్ఠ్యాం వా రవిసంయుజి ।
తథైవ రవి సప్తమ్యాం సర్వ విఘ్నోపశాంతయే ॥ ౨౫

నవమ్యా మథ వాఽష్టమ్యాం చండీ యాత్రా శుభా మతా ।
అంతర్గృహస్య వై యాత్రా కర్తవ్యా ప్రతివాసరమ్ ॥ ౨౬

ప్రాతః స్నానం విధాయాదౌ నత్వా పంచ వినాయకాన్ ।
నమస్కృత్వాఽథ విశ్వేశ; స్థిత్వా నిర్వాణ మండపే ॥ ౨౭

అంతర్గృహస్య యాత్రాం వై కరిష్యేఽఘౌఘ శాంతయే ।
గృహీత్వా నియమం చేతి గత్వాఽథ మణికర్ణికామ్ ॥ ౨౮

స్నాత్వా మౌనేన చాఽగత్య మణికర్ణీశ మర్చయేత్ ।
కంబలాఽశ్వతరౌ నత్వా వాసుకీశం ప్రణమ్య చ ॥ ౨౯

పర్వతేశం తతో దృష్ట్వా గంగా కేశవ మ ప్యథ ।
తత స్తు లలితాం దృష్ట్వా జరాసంధేశ్వరం తతః ॥ ౩౦

తతో వై సోమనాథం చ వారాహం చ తతో వ్రజేత్ ।
బ్రహ్మేశ్వరం తతో నత్వా నత్వాఽగస్తీశ్వరం తతః ॥ ౮౧

కశ్యపేశం నమస్కృత్య హరికేశ వనం తతః ।
వైద్యనాథం తతో దృష్ట్వా దృవేశ మథ వీక్ష్య చ ॥ ౮౨

గోకర్ణేశ్వర మభ్యర్చ్య హాటకేశ మథో వ్రజేత్ ।
అస్థిక్షేప తడాగే చ దృష్ట్వా వై కీకసేశ్వరమ్ ॥ ౮౩

భారభూతం తతో నత్వా చిత్రగుప్తేశ్వరం తతః ।
చిత్రఘంటాం ప్రణమ్యాఽథ తతః పశుపతీశ్వరమ్ ॥ ౮౪

పితామహేశ్వరం గత్వా తత స్తు కలశేశ్వరమ్ ।
చంద్రేశ స్త్వథ వీరేశో విద్యేశోఽగ్నీశ ఏవ చ ॥ ౮౫

నాగేశ్వరో హరిశ్చంద్ర శ్చింతామణి వినాయకః ।
సేనావినాయక శ్చాథఽద్రష్టవ్యః సర్వ విఘ్నహృత్ ॥ ౮౬

వసిష్ఠ వామదేవౌ చ మూర్తిరూపధరా వుభౌ ।
ద్రష్టవ్యౌ యత్నతః కాశ్యాం మహావిఘ్న వినాశినౌ ॥ ౮౭

సీమావినాయకం చాఽథ కరుణేశం తతో వ్రజేత్ ।
త్రినంధ్యేశో విశాలాక్షీ ధర్మేశో విశ్వబాహుకా ।
ఆశావినాయక శ్చాఽథ వృద్ధాదిత్య స్తతః పునః ॥ ౮౮

చతుర్వక్త్రేశ్వరం లింగం బ్రహ్మేశ స్తు తతఃపరః ।
తతో మనః ప్రకామేశ ఈశా నేశ స్తతః పరమ్ ॥ ౮౯

చండీ చండీశ్వరౌ దృశ్యౌ భవానీ శంకరౌ తతః ।
ఢుంఢిం ప్రణమ్య చ తతో రాజరాజేశ మర్చయేత్ ॥ ౯౦

లాంగలీశ స్తతోఽభ్యర్చ్యః స్తతస్తు నకులీశ్వరః ।
పరాన్నేశ మథౌ నత్వా పరద్రవ్యేశ్వరం తతః ॥ ౯౧

ప్రతిగ్రిహేశ్వరం వాఽపి నిష్కలం కేశమేవచ।
మార్కండేయేశ మభ్యర్చ్య తత అప్సరసేశ్వరమ్॥ ౯౨

గంగేశోఽర్చ్య స్తతో జ్ఞానవాప్యాం స్నానం సమాచరేత్।
నందికేశం తారకేశం మహాకాళేశ్వరం తతః॥ ౯౩

దండపాణిం మహేశం చమోక్షేశం ప్రణమే త్తతః।
వీరభద్రేశ్వరం నత్వా అవిముక్తేశ్వరం తతః॥ ౯౪

వినాయకాం స్తతః పంచ విశ్వనాధం దతో వ్రజేత్।
తతో మౌనం విస్పృజ్యాఽథ మంత్రమేత ముదీరయేత్॥ ౯౫

అంతర్గృహస్య యాత్రేయం యధావదా య్యమయా కృతా।
న్యూనాఽతిరిక్తయా శంభుః ప్రీయతా మనయావిభుః॥ ౯౬

ఇతి మంత్రం సముచ్చార్య క్షణం వైముక్తి మంటపే।
విశ్రమ్య యాయా ద్భవనం నిష్పాపః పుణ్యవా న్నరః ౯౭

సంప్రాప్య వాసరం విష్ణోర్విష్ణు తీర్థేషు సర్వతః।
కార్యా యాత్రా ప్రయత్నేన మహాపుణ్య సమృద్ధయే॥ ౯౮

భీభస్య పంచదశ్యాం చ కుల స్తంభం సమర్చయేత్।
దుఃఖం రుద్ర పిశాచ త్వం న భవే ద్యస్య పూజనాత్॥ ౯౯

శ్రద్ధాపూర్వ మిమా యాత్రాః కర్తవ్యాః క్షేత్ర వాసిభిః।
పర్వస్వపి విశేషేణ కార్యా యాత్రా శ్చ సర్వతః॥ ౧౦౦

గయాయాం శ్రాద్ధ దానాచ్చ యధా తృప్యంతి పూర్వజాః।
న వంధ్యం దివసం కుర్యా ద్దినయాత్రాం క్వచి కృతీ।
యాత్రాద్వయం ప్రయత్నేన కర్తవ్యం ప్రతివాసరమ్॥ ౧

ఆదౌ స్వర్గతరం గత్వా స్తతో విశ్వేశితు ర్ధ్రువమ్।
యస్య వంధ్యం దినం యాతం కాశ్యాం నివసతః సతః॥ ౨

నిరాశాః పితర స్తస్య తస్మి న్నేవ దినేఽభవన్ ।
స దష్టః కాలసర్పేణస దృష్టో మృత్యునా స్ఫుటమ్ ॥ ౩

సమ్మృష్ట స్తత్ర దివసే విశ్వేశో యత్ర నేక్షితః ।
సర్వతీర్థేషు స స్నో స సర్వయాత్రాం వ్యథా త్సచ ॥ ౪

మణికర్ణ్యాం తు యః స్నాతో యో విశ్వేశం నిరైక్షత ।
సత్యం సత్యం పునః సత్యం సత్యం సత్యం పునః పునః ।
దృశ్యో విశ్వేశ్వరో నిత్యం స్నాతవ్యా మణికర్ణికా ॥ ౫

॥ వ్యాస ఉవాచ ॥

సూత! స్కాంద మిదం శ్రుత్వా కాశీ మాహాత్మ్యముత్తమమ్ ।
నరో న నియం యాతి కృత్వాఽప్యఘ సహస్రకమ్ ॥ ౬

స్నాత్వా సర్వాణి తీర్థాని యచ్ఛ్రేయం సముపార్జ్యతే ।
కాశీఖండస్య శ్రవణా త్తత్స్యా త్స్వాత న సంశయః ॥ ౭

దత్వా దానాని సర్వాణి కృత్వా యజ్ఞా న్యనేకశః ।
యత్పుణ్యం లభ్యతే మర్త్య స్త దేత చ్ఛ్రవణాద్ధ్రువమ్ ॥ ౮

తప్త్వా తపాంసి ఘోరాణి ప్రాప్యతే యన్మహత్ఫలమ్ ।
శ్రవణా దస్య ఖండస్య లభ్యతే తన్న సంశయః ॥ ౯

అధీత్య చతురో వేదా న్సాంగా న్యత్ఫలమాప్యతే ।
కాశీఖండం సమాకర్ణ్య తత్ఫలం లభ్యతే నరైః ॥ ౧౧౦

గయాయాం శ్రాద్ధ దానా చ్చ యథా తృప్యంతి పూర్వజాః ।
తథైత చ్ఛ్రవణా న్నృణాం తృప్నువంతి పితామహాః ॥ ౧౧౧

తైశ్చ సర్వపురాణాని శ్రుతాని స్థిరబుద్ధిభిః ।
కాశీఖండం శ్రుతం యైశ్చ సర్వేషాం శ్రేయసాం పదమ్ ॥ ౧౧౨

శ్రుతాశ్చ సర్వ ధర్మాస్తైర్మహా పుణ్యైక రాశిభిః ।
శ్రుతం యైః స్థిర చేతోభిః కాశీమహాత్మ్య ముత్తమమ్ ॥ ౧౧౩

ఇదమేవహి దేవేజ్యా పరమా పరికీర్తితా ।
జపేత్తత్ఖండ మఖిలం శ్రోతవ్యం శ్రద్ధయా ద్విజాః ॥ ౧౧౪

శృణుయా దేక మపియ ఆఖ్యానం కాశిఖండజమ్ ।
శ్రుతానితేన సర్వాణి ధర్మశాస్త్రాణ్యసంశయమ్ ॥ ౧౧౫

మహాధర్మైక జననం మహార్థ ప్రతిపాదకమ్ ।
కారణం సర్వ కామాప్తేః కాశీఖండ మిదం స్మృతమ్ ॥ ౧౧౬

ఏత చ్ఛ్రవణతః పుంసాం కైవల్యం నైవదూరతః ।
తృప్యంతి సర్వేపితరః శ్రుత్వేత త్ఖండ ముత్తమమ్ ॥ ౧౧౭

ప్రీణంత్యమర్త్యా సర్వేఽపి బ్రహ్మ విష్ణు శివాదయః ।
మునయః పరిమోదంతే మాద్యంతి సనకాదయః ॥ ౧౧౮

హృష్టః సర్వోభవే దేవ భూతగ్రామ శ్చతుర్విధః ।
మహిమ శ్రవణా దస్మా ద్వారాణస్యా నసంశయః ॥ ౧౧౯

య ఇదం శ్రావయే ద్విద్వా న్సమస్తం త్వర్థమేవవా ।
పాదమాత్రం తదర్థం వా త్వేకం వ్యాఖ్యానముత్తమమ్ ॥ ౧౨౦

స నమస్యః ప్రయత్నేన సంపూజ్యస్త్విష్ట దేవవత్ ।
తస్మై దేయం ప్రయత్నేన విశ్వేశప్రీతయే సదా ॥ ౧౨౧

తస్మిం స్తుష్టే హి సంతుష్టో విశ్వేశో నాఽత్ర సంశయః ।
యత్రైత త్పూర్యతే ఖండం పరానంద సమాశ్రయమ్ ॥ ౧౨౨

న తత్ర ప్రభవే త్కశ్చి దమంగల సముద్భవః ।
య ఇదం శృణుయా ద్విద్వాన్ యశ్చైతం శ్రావయే త్సుధీః ॥ ౧౨౩

యః పఠేదపి పుణ్యాత్మా తే సర్వే రుద్రమూర్తయః ।
య ఏత త్పుస్తకం రమ్యం లేఖయిత్వా సమర్పయేత్ ॥ ౧౨౪

అఖిలాని పురాణాని తేన దత్తాని నాఽన్యథా ।
అత్రాఖ్యానాని యావంతి శ్లోకా యావంత ఏవ హి ॥ ౧౨౫

తథా పదాని యావంతి వర్ణా యావంత ఏవ హి ।
యావంత్యపి చ మాత్రాణి యావంత్యః పదపంక్తయః ॥ ౧౨౬

గుణే సూత్రాణి యావంతి యావంతః పటతంతవః ।
చిత్ర రూపాణి యావంతి రమ్య పుస్తక సంచకే ॥ ౧౨౭

తావ ద్యుగ సహస్రాణి దాతా స్వర్గే మహీయతే ।
ఏత ద్ద్వాదశ కృత్వో యః శృణుయా త్ఖండ ముత్తమమ్ ॥ ౧౨౮

బ్రహ్మ హత్యాపి తస్యాఽఽశు నశ్యే చ్ఛంభో రనుగ్రహాత్ ।
అపుత్రః శృణుయా ద్యస్తు సుస్నాతః శ్రద్ధయాన్వితః ॥ ౧౨౯

తస్య పుత్రో భవత్యేవ శంభో రాజ్ఞాప్రభావతః ।
కిం బహూక్తేన సూతేహ యస్య యస్య మనోరథః ॥ ౧౩౦

యో య స్తం తం స సదా శృత్వైత త్ప్రాప్నుయాత్కృతీ ।
శృణుయా ద్దూర దేశేఽపి యః కాశీఖండ ముత్తమమ్ ॥ ౧౩౧

స కాశీ వాస పుణ్యస్య భాజనం స్యా చ్ఛి వాజ్ఞయా ।
ఏత చ్ఛ్రవణతః పుంసాం సర్వత్ర విజయో భవేత్ ।
సౌభాగ్యం ఽచాపి సర్వ త ప్రాప్నుయా నిర్మలాశయః ॥ ౧౩౨

యస్య విశ్వేశ్వర స్తుష్ట స్తస్యైత చ్ఛ్రవణేమతిః ।
జాయతే పుణ్య యుక్తస్య మహా నిర్మల చేతసః ॥ ౧౩౩

సర్వేషాం మంగళానాం చ మహా మంగళ ముత్తమమ్ ।
గృహేఽపి లిఖితం పూజ్యం సర్వమంగళ సిద్ధయే ॥ ౧౩౪

ఇతి శ్రీ స్కాందే మహాపురాణే ఏకాఽశీతి సాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థే కాశీఖండే ఉత్తరార్ధే ప్రస్తుత గ్రంథాను క్రమణికా నామ
శతతమోఽధ్యాయః ॥

ఓం సమాప్తం చేదం కాశీఖండమ్ ॥
సరస్వతీ శ్రుతమహతాం మహీయతామ్ ॥

॥ శంభూయాత్ ॥

శ్రీ కాశీయాత్రా

విషయసూచిక

1. యాత్ర యొక్క విధి మరియు అవసరము.

2. నిత్యయాత్రా లేక ఆవశ్యక యాత్రా.

3. ఏక తీర్థయాత్ర మొదలు సప్త తీర్థ పర్యంతం యాత్రలు—

4. ఏకాయతన్ నుండి సప్తాయతన్ వరకు గల యాత్రలు—

5. వార్షిక యాత్రలు మరియు శృంగారోత్సవములు.

6. అయనయాత్రా లేక పంచకోశయాత్రా మరియు అంతర్గృహయాత్ర—

7. ఋతుయాత్ర.

8. మాసయాత్ర మరియు పక్షయాత్ర—

9. తిథియాత్ర (ఇందులో న: గౌరీ, 56 వినాయకులు, అష్టాయతన, నవ ర్గా, చతుర్దశాయతన, ఏకాదశ మహారుద్ర, మరియు త్రికోణాది యాత్రలు)

10. వారయాత్ర (ఇందులో ద్వాదశాదిత్య అష్ట భైరవుల యాత్రలు వర్ణించ దినవి.-)

11. స్ఫుటయాత్ర (ఇందులో కొంచెము గ్రహణాదుల వర్ణన కూడాకలదు)

శ్రీ గణేశాయ నమః

శ్లో ॥ విశ్వేశం-మాధవం-ఢుండిం-దండపాణించ,
భైరవం-వందే కాశీ గుహాం-గంగాం- భవానీం మణికర్ణికాం-
కాశీతో మృత్తికాం యత్ర.
నేతుమిచ్ఛతియః పుమాన్।
కులం వై పతితంతస్య, రౌరవేచాతి భైరవే॥

అర్థం-ఎవరైనా కాశీనుండి మట్టి బైటికి తీసికొని పోవటాన్ని కోరుతాడో, అతని వంశము భయంకరమైన రౌరవనరకంలో పడును. ఈ ప్రకారము "విష్ణు-ధర్మోత్తర పురాణము". "సౌభరీసంహితా " మున్నగు వాటిలో చాలా వాక్యములు కలవు.

యాత్రికులు వారి వారి నిత్యనియమములను పూర్తి చేసికొని యధావిధి మౌనముతో యాత్రచేయవలెను. వారివారి ఇష్టదేవతానామమును స్మరించుచుండవలెను. ఇంకా, కాశీవాసము చేయువారు అందరు ఏకకంఠంతో ఉచ్ఛస్వరముతో "హరః హరః మహాదేవ, శంభో। కాశీ-విశ్వనాథగంగాః" అని పలుకుతూ ఉండాలి. ఎందుకంటే, యాత్రికుడు ఒంటరిగా మౌనంగా యాత్రచేయును. కాని సమూహంగా మౌనము పాటించుట కఠినము. కావున పై వాక్యమును, కాశీవాసులు యాత్రికులు మంత్రముగా భావించి ఉచ్ఛస్వరముతో అంటూ- వుంటారు. ఇది ప్రాచీన సాంప్రదాయము—

యాత్రలో ఎక్కడెక్కడ స్నానము, మార్జనము, తర్పణము, దేవతాపూజ, దానము మున్నగునవి విహితములో యాత్రికులు వారివారి శక్త్యానుసారం అవశ్యము చేయ వలయును.

యాత్రలయొక్క వర్ణన

గంగా శ్రీ విశ్వనాథుని ప్రతిదినపు యాత్ర చేయవలయును అని కాశీఖండములో
ప్రబడినది.

"యాత్రాచ్వయం ప్రయత్నేన, కర్తవ్యం ప్రతివాసరం।
ఆదౌ స్వర్గ తరంగిణ్యా, — స్తతోవిశ్వేశి తుర్ధ్రివమ్॥

(కాశీఖండం 100వ అధ్యాయం)

తా॥ ప్రతిదినము రెండు యాత్రలు ముఖ్యము. మొదటిది గంగాస్నానము, రెండవది
విశ్వేశ్వర దర్శనము, పూజనము, ఇవి ప్రధానయాత్రా, నిత్యకర్మగా భావించవలయును.
కనగా, "కాశీరహస్యము" లో ఈ విధంగా చెప్పబడిఉన్నది.......

"యస్యవంధ్యం దినంయాతం; కాశ్యాంనివస-తస్సతః
నిరాశాః పితరస్తస్య,— తస్మిన్నేవదినేఽభవన్॥

తా॥ కాశీవాసము చేసేయేసజ్జనుని దినము వ్యర్థంగా గడిచిపోతుందో ఆ దినము అతని
గణము నిరాశ గలవారగుదురు. (కాశీఖండము 100వ అధ్యాయం)

విదేశీయాత్రికులు కాశీయాత్రా తీర్థవిధిననుసరించి, వారి ఇంటిలో గణేశపూజచేసి
త-శ్రాద్ధాది కర్మచేసి, శ్రాద్ధశేషఘృతప్రాశన పూర్వకంగా కార్పటిక వేషము ధరించి,
ప్రదక్షిణము చేసి ప్రయాణము చేయవలయును. మరియు తీర్థములో చేరి ఉపవాసము,
దనము, స్నానము, శ్రాద్ధము, దానము ఈ ప్రకారముగ అవాంతర తీర్థయాత్రలు
వలయును. యాత్రలో వాహనము, పాదరక్షలు, ఛత్రము యథాశక్తి ఉపయోగము
కుండుట ఉచితము—

స్త్రీలకు ముండనము చేయరాదు. వారికి కేవలము మూడు అంగుళముల శిఖాగ్ర
ము కత్తిరించుటయే విధియై యున్నది......

ఎవరైనా తమ ఇష్ట మిత్రబంధువుల కుశమూర్తిని చేయించి తీర్థములో స్నానము
పూజించగలరో వారికి అష్టాంశఫలం ఉంటుంది— ఇంకా స్వయం కాశీనివాసము చేయుట
చేయి ఇతర కర్మనిష్ఠ బ్రాహ్మణుని, కాశీవాసము చేయించుతే అధికపుణ్యము ఉంటుంది. ఇది
హస్య వచనము—

"వస్తుః కోటిగుణం పుణ్యం, కాశ్యాం వాసయితుర్ధ్రివం।
ఆత్మానం తారయేద్వస్త్రా,— తౌద్వౌవాసయితాయతః॥"

"ప్రాతర్దశాశ్వమేధేచ, మధ్యాహ్నే మణికర్ణికాం॥"
ప్రాతఃకాలము దశాశ్వమేధఘాటులో, మధ్యాహ్నము మణికర్ణికా స్నానము చే
వలయును.—

కేవలము మణికర్ణికాస్నానము ఒక తీర్థయాత్ర. పంచగంగా ఘాటు, మణికర్ణి
స్నానము రెండవ తీర్థయాత్ర, దశాశ్వమేధఘాటు, పంచగంగాఘాటు, మణికర్ణికాస్నాన
మూడవ తీర్థయాత్ర, అని "లింగపురాణము"లో చెప్పబడినది. ఈ ప్రకారము చతుః
యాత్రా "కాశీదర్పణము"లో కాశీఖండ ప్రకారము వ్రాయబడినది—

"పుణ్యేపిలిపిలా తీర్థే, త్రిసంధ్యపరిసేవితే।
స్నాత్వాగృహ్యోక్తవిధినా,— తర్పణీయాన్ ప్రతర్ప్యచ।
తతః పంచ హ్రదేస్నాత్వా, మణికర్ణిహ్రదేతతః।
తతోజ్ఞానోదవాప్యంతు, స్నాత్వావిశ్వేశమర్చయేత్॥
ప్రాయశ్చిత్త మిదం ప్రోక్తం,— మహాపాప విశోధనమ్॥"
"చక్రపుష్కరిణీ తీర్థే, స్నాతవ్యం ప్రతివాసరం।
పత్రైఃపుష్పైఃఫలైస్తోయైః పూజ్యోవిశ్వేశ్వరస్సదా॥"
ఈ ప్రకారముగా "సనత్కుమార సంహిత"లో
స్నాత్వాముముక్షుర్మణికర్ణికాయాం, మృడాని।
గంగాహృదయే త్వదాస్యే। విశ్వేశ్వరం పశ్యతి
యోపికోఽపి, శివత్వమాయాతి పునర్న జన్మ॥"

తా॥ యే ముముక్షువు శ్రీగంగ యొక్క స్వరూపము నీ ముఖస్వరూపము (గౌరీముఖ
మణికర్ణికా తీర్థములో స్నానముచేసి శ్రీ విశ్వనాథుని దర్శనము చేస్తాడో, అతడు
స్వరూపము పొందగలడు. అతనికి మరల జన్మలేదు అని శివుడు పార్వతితో చెప్పినాడు.

"దృశ్యోవిశ్వేశ్వరో నిత్యం, స్నాతవ్యామణికర్ణికా॥"
ప్రతి నిత్యము విశ్వనాథుని దర్శనము, మణికర్ణికాస్నానము చేయవలయును.
పంచతీర్థయాత్ర కాశీఖండం (84) అధ్యాయం 107 నుండి 114 శ్లోకములవ

"ప్రథమంచాసిసంభేదం, తీర్థానాం ప్రవరంపరం।
తతోదశాశ్వమేధాఖ్యం, సర్వతీర్థనిషేవితం॥

తతఃపాదోదకం తీర్థమాదికేశవ సన్నిధౌ।
తతః పంచనదః పుణ్యః,స్నానమాత్రాదఘౌఘహృత్
ఏతేషామపి తీర్థానాం, చతుర్ణామపి సత్తమ ం।
పంచమం మణికర్ణ్యాఖ్యం, మనోవాక్కాయశుద్ధిదం॥
పంచతీర్థాం నరఃస్నాత్వా, నదేహం పాంచభౌతికం।
గృహ్ణాతి జాతు చిత్కాశ్యాం, పంచాస్యోవాభిజాయతే॥"

1. అస్సీ సంగమము, 2. దశాశ్వమేధఘట్టము.

3. పాదోదకతీర్థము (ఆదికేశవ సన్నిధి)

4. పంచగంగాఘాటు (బిందుమాధవ సన్నిధి)

5. మణికర్ణికా తీర్థము (మణికర్ణికాఘాటు)

ఈ ప్రకారము ఈ పంచతీర్థములలో స్నానము చేసిన, మళ్ళీ తిరిగి పంచభూత చిత శరీరం రాదు. వస్తే, పంచముఖ శివుడే అయ్యాగలదు—

ఈ పంచతీర్థములే కాకుండ, ఇంకా కేదారఘాట్ లోగల గౌరీకుండం, త్రిలోచన ఘాట్ లోగల పిలిపిలా తీర్థములో స్నానము చేస్తే సప్తతీర్థయాత్ర కాగలదు. ఇవి అన్నినా న పోయి చేయవచ్చును.

ఆయతన యాత్రలు

1. గంగలో ఎక్కడైనా స్నానంచేసి భగవాన్ విశ్వనాథుని, దర్శనము, పూజ. సుకొనిన అది 'ఏకాయతన యాత్ర' అనబడును.

2. "ద్వైరాయతన యాత్ర" స్కందపురాణోక్త"

"మణికర్ణ్యాంనరః స్నాత్వా, మణికర్ణేశమర్చయేత్।
తతోవాప్యాం నరః స్నాత్వా, విశ్వేశం పూజయేత్తతః॥
"సర్వపాప వినిర్ముక్తో, బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥"

3. త్రిరాయతనయాత్ర (లింగపురాణోక్తము)

"అవిముక్తశ్చ స్వర్లీనం తథామధ్యమ కేశవమ్।
ఏతల్లింగ త్రయం దేవీ దృష్ట్వా పాపానదశ్యతి॥"

(2)

4. చతురాయతనయాత్ర (లింగపురాణోక్తము)

"శైలేశం సంగమేశంచ, స్వర్లీనం మధ్యమేశ్వరమ్।
దృష్ట్వాఽనజాయతే మర్త్యః, సంసారే దుఃఖసాగరే॥"

5. పంచాయతన యాత్ర......

"కృత్తివాసో, మధ్యమేశ, ఓంకారశ్చ, కపర్దికః।
విశ్వేశ్వర, ఇతిజ్ఞేయం, పంచాయతనముత్తమమ్॥"

ఈ ఐదు మరియు కేదారేశ్వరుడు, త్రిలోచనేశ్వరుడు కలిపితే 'సప్తాయతన యాత్ర కాగలదు.

ఈ క్రింది యాత్రలు తిథిమాసములు వ్రాయబడిఉన్నవి. కాని యాత్రికులు ఎప్పుడు శ్రద్ధఉంటే అప్పుడే యథాశక్తి పూర్తిచేసికొనవలెను. పర్వదినములలో వ్రాయబడిన యాత్రలు పర్వదినములలో విశేషము ఉండగలదు. ఈ పంచతీర్థయాత్ర, పంచాయతనము యాత్రల గురించి తిథినియమము లేదు. యాత్రికులు సర్వవేళల సర్వకాలముల చేస్తు వుంటారు—

ఇప్పుడు వర్ష, ఆయన, ఋతు, మాస, పక్ష, తిథి, వార, నక్షత్రాది యాత్రలు యథాక్రమము వ్రాయబడినవి. ఇవి దినములో స్నానానంతరము చేయబడుతవి గా వాల్గున, శ్రావణాది మాసములలో విశ్వేశ్వరాది కొన్ని దేవస్థానములలో శృంగారోత్సవము రాత్రి కాలములలో దర్శనము చేయవలసి యుంటుంది. అవి సామాన్యంగా వ్రాయబడివున్న

దేవతల పేర్లు	స్థానములు	మాసతిథి	పురాణ ప్రమాణము
శ్రీ దుర్గాదేవి	దుర్గాకుండం	చైత్ర శు॥౧నుండి శు॥నవమి వరకు	కా। అ 72 శ్లో॥ 83.
మంగళగౌరి	లక్ష్మణబాలాఘాట్	చై.శు 3	కా। అ. 49 శ్లో॥80.
చిత్రఘంటాదేవి	చౌక్ తూర్పున చందూగల్లి	,,	కా॥అ. 70 శ్లో. 41.
పార్వతీశ్వర్	త్రిలోచనునిసమీపం	,,	కా॥అ. 90 శ్లో. 22.
అన్నపూర్ణాదేవి	విశ్వనాథునిసమీపం	చై.శు॥8	కా॥అ.61శ్లో. 126.శివ.అ.6శ్లో
మహాముండా	జేత్‌పురాసమీపం	,,	కా॥అ. 66 శ్లో. 16.
మధ్యమేశ్వర్	గణేశగంజ్ (కంపనీ బాగ్)	,,	కా॥అ. 97 శ్లో. 150

భద్రాదేవి	చంద్రకూపసమీపం	చై.శు॥8	నందిపురాణమని ప్రచలితమైనది.
రాం(జననము)	రాంఘాటు	చై.శు॥ 9	కా॥అ. 84 శ్లో. 69.
మేశ్వర్	మచ్ఛోదరీసమీపనంది	చై.శు॥ 13	కా॥అ. 85 శ్లో. 75
శుపతీశ్వర్	పశుపతీశ్వర్‌మహెల్	చై.శు॥ 14	కా॥అ. 61 శ్లో. 109
ంకూబేశ్వర్	కామేశ్వరపశ్చిమం	చై.శు॥ 13	కా॥అ. 97 శ్లో. 97
త్రివాసేశ్వర్	హరతీర్థం. వృద్ధకాలే శ్వర సన్నిధి	చై.శు॥ 15	కా॥అ. 68 శ్లో. 51. శివపురాణము అ. 5. శ్లో. 55.
ంద్రేశ్వర్	సిద్ధేశ్వరీ,చంద్రకూపం	చై.శు॥ 15	కా॥అ. 14 శ్లో. 61
చముద్రాదేవి	పంచగంగాఘాటు	వై॥కృ॥ 8	నందిపురాణము (అప్రసిద్ధము)
లోచన	త్రిలోచనాఘాటు	వై॥శు॥ 3	కా॥అ. 75 శ్లో. 67
శునామేశ్వర్	నందనసాహు	వై॥శు॥ 3	కా॥అ. 83 శ్లో. 75, 76
ంకారేశ్వర్	మచ్ఛోదరి ఉత్తరాన హుక్కాలేసన భవనం	వై॥శు॥ 14	కా॥అ. 74 శ్లో. 100
సింహ్మ	ప్రహ్లాదఘాటు	,,	కా॥అ.61.శిష్టాచారనృసింహ్మలీం
ష్ఠవినాయక	కాశీపురా(కర్ణఘంట)	జ్యే॥శు॥ 14	కా॥అ. 57 శ్లో. 103
ష్ఠాగౌరీ	,, ,,	జ్యే॥శు॥ 8	కా॥అ. 63 శ్లో. 14
శ్వమేధేశ్వర్	దశాశ్వమేధఘ్నాటు	జ్యే॥శు॥ 1నుండి10వరకు	కా॥అ. 52 శ్లో. 92
ంగేశ్వర్	జ్ఞానవాపి తూర్పు రావిచెట్టువద్ద	జ్యే॥శు॥ 10	కా॥అ. 91 శ్లో. 5
ష్ఠేశ్వర్	కాశీపురా(కర్ణఘంటా)	జ్యే॥శు॥ 14	కా॥అ. 63 శ్లో. 9
థయాత్ర	రాజాతాలాబు 2.బేనీరాంబగీచా 3. సూరజ్‌కుండ్...	ఆ॥శు॥ 2నుండి 4 వరకు	శిష్టాచారంగ జగన్నాధ దర్శనం మేలా
షాఢీశ్వర్	కాశీపురా(రాజా బేంతియాగృహములో శివాలయముపెనుక	ఆ॥శు॥ 14 15.	కా॥అ. 55 శ్లో. 29

వ్యాసేశ్వర్	కర్ణఘంటా	ఆ॥శు॥ 15	కా॥అ. 95 శ్లో. 74
వృద్ధకాల	దారానగర్(ప్రసిద్ధి)	శ్రావణ ప్రతి ఆదివారము	కా॥అ. 24లో కథ ఉన్నది.
కేదారేశ్వర్	కేదారఘాటు	శ్రావణ ప్రతి సోమవారము	కా॥అ. 77 ,, ,,
సారనాథ్	ప్రసిద్ధ్	,,	శిష్టాచారమేల
దుర్గాదేవి	దుర్గాకుండము	శ్రావణ ప్రతి మంగళవారము	దేవీభాగవతము వ శిష్టాచారము
నాగయాత్ర	నాగవాపి(బావి)	శ్రావణ శు॥ 5	కా॥అ. 66 శ్లో. 10
వాసుకీశ్వర్	కర్కోటకవాపి	నాగపంచమి	వరాహపురాణము అ. 24
ఆదిమహాదేవ్	త్రిలోచనుని వద్ద	శ్రావణ శు॥ 14	కా॥అ॥ 69 శ్లో. 35
విశాలాక్షి	ధర్మకూపసమీపము	భాద్ర కృ॥ 3	కా॥అ. 70 శ్లో. 9
అఘోరేశ్వర్	ఇసరగంగీవద్ద ప్రసిద్ధ(జాగేశ్వర్)	భాద్ర కృ॥ 6	శిష్టాచారము
కృష్ణ(జననము)	ఆదికేశవు నుండి బిందుమాధవ, గోపాలమందిరము మొదలగు.	భా. కృ॥ 8 (జన్మాష్టమి)	కా॥అ. 61లో విష్ణుతీర్థము శిష్టాచారము
ఋణమోచన్	హనుమాన్‌పాటక్	భా కృ॥ 30	శిష్టాచారము
మంగళగౌరీ	లక్ష్మణబాలాఘాట్	భా. శు॥ 3	,,
బడేగణేశ్	బడేగణేశ్	భా. శు॥ 4	గణేశపురాణము
లోలార్క	భదైనీ(ప్రసిద్ధి)	భా. శు॥ 6	కా॥అ. 46. శిష్టాచారము
మహాలక్ష్మి	లక్ష్మీకుండ్	ఆశ్వీజ శు॥ 8	కా॥అ. 70 శ్లో. 67 భవిష్యోత్తర పురాణము
కులస్తంభ	లాట్‌భైరవుడివద్ద	భాద్ర శు॥ 15	కా॥అ. 100 శ్లో. 99
లలితాదేవి	లలితాఘాట్	ఆ కృ॥ 2	కా॥అ. 70 శ్లో. 20

క్ష్మీగోపాల్	లక్ష్మీకుండ్‌నుండి ఉత్తరం-మీహట్టా	ఆ కృ। 8	'లక్ష్మీసంహితా'లో వర్ణన
ాతృదేవి	లాలాపూర-మాత్రు కుండ్	ఆ. కృ। 9	కా।అ. 67 శ్లో. 24, 46
తేశ్వర్	పితరకుండ్	పితృపక్షంలో పితామరణతిథి	కా।అ. 97 శ్లో. 235 శిష్టాచారము
శ్వభుజాగౌరీ	ధర్మకూపందగ్గర	ఆ। శు॥ 1నుండి9 వరకు(నవరాత్రులు)	కా।అ. 80 శ్లో. 30
ర్గాదేవి	దుర్గాకుండ్	ఆ. శు। 3	కా।అ. 72 శ్లో. 87
వదుర్గా(1)	భిన్నభిన్న 9 స్థానములు	,, ,,	దేవీభా., వరాహపురాణము
పష్ఠీదేవి(2)	చౌపష్ఠీఘాటు	,, ,,	కా।అ. 45 శ్లో. 48
నుమాన్	హనుమాన్‌ఘాటు	కార్తీక, కృ। 14	శిష్టాచారము
మేశ్వర్	యమఘాట్	కార్తిక శు। 2	కా।అ 51 శ్లో. 110
ర్మేశ్వర్	ధర్మకూపము	కా.శు। 8	కా।అ. 78 శ్లో. 55
దుమాధవ్	పంచగంగాఘాటు	కా.శు। 11నుండి 15 వరకు	కా।అ. 59, 60 వ పద్మపురాణము
శ్వేశ్వర్	ప్రసిద్ధ	కా.శు। 14 (వైకుంఠచతుర్దశి)	కా।అ 21 శ్లో. 110
శిసహాయాత్ర	కాశీసర్వత	కా.శు। 15	కా।అ. 21 శ్లో. 109
కేశ్వరస్వామి	కేదారఘాటు	,, ,,	కా।అ. 61 శ్లో. 120
భైరవ	ప్రసిద్ధ	మార్గశిర కృ। 8	కా।అ. 31 శ్లో. 146
లతీశ్వర్	వృద్ధకాల ఆవరణ	మార్గశిర శు। 6	కా।అ. 97 శ్లో. 135
లమాధవ	భైరవనాథ్‌సన్నిధి	,, కృ। 11	కా।అ. 61 శ్లో 187
దోదక ర్థం	వరుణాసంగమము వద్ద	,, శు। 11 నుండి 15 వరకు	నందపురాణము
ద్రీశ్వర్	పిశాచమోచనము	మార్గశిర శు। 14	కా।అ. 54 శ్లో. 77
పిగోవింద	లాల్‌ఘాటు	మార్గ శు। 15	కా।అ. 61 శ్లో. 19

నగర ప్రదక్షిణ	చౌకీఘాట్ (వర్ణానది)	,, ,,	కాశీరహస్యము
ఉత్తరార్క	అలర్మీపూర	పుష్యఆదివారము	కా॥అ. 47 శ్లో 57
విధీశ్వర్	అగస్త్యకుండ్‌వద్ద	పుష్య శు। 7	నందిపురాణము (అప్రసిద్ధము)
నరనారాయణ	మహాధాఘాటు	పు. శు. 15	కా॥అ. 61 శ్లో. 16
గణేశ	బడేగణేశ (ప్రసిద్ధి)	మా. కృ. 4	కా॥అ. 100 శ్లో. 73, 74
ఢుండిరాజ్	విశ్వేశ్వరసన్నిధి (ప్రసిద్ధి)	మాఘ.శు. 4	కా॥అ. 57 శ్లో. 48
ముఖప్రేక్షణికా	మంగళగౌరివద్ద	మాఘ.శు. 4	కా॥అ. 97 శ్లో. 188
లోలార్క	భదైనిలో ప్రసిద్ధి	మా.శు. 7	కా॥అ. 46 శ్లో 55
కేశవాదిత్య	వరుణాసంగమము	మా.శు. 7 ఆదివారము	కా॥అ. 51 శ్లో. 76. 77
ద్వాదశాదిత్య	భిన్నభిన్న 12 స్థానములు (రవి యాత్ర ప్రకారము	మా.శు. 7 ఆదివారము	శివరహస్యఖండము
ప్రయాగ తీర్థము	దశాశ్వమేధఘాట్	మాఘమాసము పూర్తి	కా॥అ. 51 శ్లో 19 నుండి 47 వరకు
అవిముక్తేశ్వర్	విశ్వనాథుని ఆవరణలో	మాఘ, పాల్గుణ కృ। 14	కా॥అ. 39 శ్లో. 89
కృత్తివాసేశ్వర్	హరతీర్థము	శివరాత్రి	కా॥అ. 68శ్లో 44
ప్రీతికేశ్వర్	సాక్షీవినాయకవద్ద	శివరాత్రి	కా.అ.87 శ్లో. 2,9
దాంభ్యేశ్వర్	మానమందిరఘాట్	ఫా.శు.15	సనత్ కుమార సంహితా
చతుష్షష్ఠి (1)	చౌ షష్టిఘాట్	చై.కృ. 1	కా.అ. 45 శ్లో 52
వారుణీస్నాన్	వరణాసంగమము	చై.కృ.13	కా.అ 58శ్లో. 17నుండి 26 వారుణీ పర్వము శిష్టాచారము భాద్రపద శుద్ధ 12మేళం
కేదారేశ్వర్	కేదార్‌ఘాట్	చై. కృ.14,15	కా.అ.77 శ్లో. 61
సాంబాదిత్య	సూర్యకుండ్	చై. ఏదైనా రవివారము	కా.అ. 48 శ్లో 58

ఈ 64 యోగినుల పేర్లు కా.అ 45లో . 24 నుండి 41 వరకు వర్ణించబడినవి॥ చౌషష్టీఘాటు పైన రాణా మహల్‌లో 60 యోగినీలు స్థాపించి వున్నవి. కాని వారహీ, మాన మందిరములో,మమూరి లక్ష్మి కుండులో, శకీ, డౌడియా వీర్‌లో, కామాక్షి కమఛాలో,కలరు. మాత్రా చౌషష్టి ఘాటులోనే కాగలదు.

వార్షిక శృంగారోత్సవములు

ఈ శృంగారోత్సవములు ప్రతివత్సరము నియమిత ఆదివారముల యందు జరుగును. ప్రాయః సాయంకాలము ఆరంభమై రాత్రి స్వాంతము భజనలు, పాటలు, నృత్యములు యెన్నియోకొన్ని తెల్లవారి కొంతసమయము వరకుండును.

1. శ్రీ విశ్వనాధస్వామి శృంగారోత్సవము; ఫాల్గున శు॥ 11 ఇదే దినము శ్రీ అన్నపూర్ణాదేవి, ఢుంఢీ రాజు, గణేశ్, హనుమాన్, జ్ఞానవాపి మొదలగు ఆ ప్రాంతంఅన్ని స్థానములయందు శృంగారోత్సవములు అద్భుతముగా నుండును.

2. ఫాల్గున శుద్ధ. 8 'సంకటాదేవి, పీతాంబరదేవి (బగళాముఖి) శృంగారము చాల ఉత్తమముగా ఉండును.

3. ఫాల్గుణమాస శుక్లపక్ష, శ్రావణమాస శుక్లపక్ష శుక్రవారము.లలో లక్ష్మి కుండ్‌లోగల శ్రీ లక్ష్మిదేవియొక్క శృంగారములు జరుగును.

4. చైత్రశుక్ల 11 చిత్రకూటములో ధూమావతీ (ధూపచండీ) దేవి శృంగారము దర్శనీయము,

5. వైశాఖ శుక్ల గంగా సప్తమీ గంగా తటములో చాలా స్థానములయందు గంగా పూజ, పాటలు జరుగును.

6. శ్రావణ శుక్లమంగళవారమువటుక భైరవ(కమచ్చా)శృంగారముగానములు జరుగును.

7. జన్మాష్టమి దినములలో చాలా స్థానములలో శ్రీ కృష్ణ శృంగారోత్సవములు జరుగును.

8. జన్మాష్టమి ఆరవదినమున దుర్గాకుండ్ శ్రీ దుర్గాదేవి శృంగారోత్సవము నృత్య, గానములతో జరుగును.

9. కార్తీక శుక్ల 11 నుండి 15 వరకు పంచగంగా ఘాటులో ఉన్నట్టి అన్ని, మందిరములలో విశేష శృంగారోత్సవములు జరుగును.

10. ఫాల్గుణ మాసములో మృత్యుంజయ మహాదేవ సంకటాదేవి. హనుమాన్

ఘాటులో గల హనుమాన్‌జీ మందిరములో ఇంకా చాలా దేవస్థానములలో శృంగార ఉత్స వములు జరుగును.

ఆయన యాత్రా(పంచక్రోశీయాత్రా)

కాశీఖండములో పంచక్రోశీ యాత్రా సవిస్తార వర్ణన లేనప్పటికీ 'కాశీరహస్య గ్రంథములో పంచక్రోశీయాత్ర విశేషముగా వర్ణింపబడినది. కాశీక్షేత్ర పంచక్రోశీయాత్ర శరీర శుద్ధిగురించి చాలా ప్రచలితమైనది. కాశీ సమస్త యాత్రలలో ఈ యాత్ర ప్రధానముగా భావింపబడినది. "సనత్కుమార సంహిత"లో పంచక్రోశీయాత్రను ఆయన యాత్రా" అని చెప్పబడినది.

"దక్షిణేచోత్తరేచైవ, హ్యాయనేసర్వవామయా।
క్రియతేక్షేత్రదాక్షిణ్యం, భైరవస్య భయాదపి॥

తా॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ, మేము సదైవ దక్షిణాయన, ఉత్తరాయణములలో భైరవ నాథుని భయమువలన (కాశీ) క్షేత్ర ప్రదక్షిణ అనగా పంచక్రోశీయాత్ర చేయుదుము.

కాశీవాస ప్రజలు మార్గశిరము, ఫాల్గుణములలో ఈ యాత్ర చేయుదురు. ఫాల్గుణ మాసములో విష్ణుభగవానుడు కూడ ఈ యాత్ర చేయును. ప్రత్యేక నివాసస్థానములలో రామ లీలా, కృష్ణలీలా, గాన, భజనలు జరుగును. అధిక మాసములో బైటనుంచి యాత్రికుల పంచక్రోశీయాత్రకు చాలా జనము వచ్చుదురు. అన్ని మాసములలో ఈ యాత్ర చేయుదురు. వాస్తవములో ఎప్పుడు బుద్ధిపుట్టితే అపుడే పంచక్రోశీయాత్ర చేయాలని 'కాశీరహస్యము'లో ఉన్నది.

"యథాకథఙ్ చిద్దేశేసి, పంచక్రోశ ప్రదక్షిణం।
కుర్యాదేపనమాసాది, చింతయేద్ధర్మకోవిదః ॥"

తా॥ ధార్మికజనులు మాసము మున్నగునవి చూడక ఎప్పుడు మనస్సున తోచినా అప్పుడు పంచక్రోశీయాత్ర చేయవలెను.

నారదీయ పురాణము

"కాశీప్రదక్షిణాయేన, కృతాత్రైలోక్యపావనీ।
సప్తద్వీపాసాబ్ధిశైలా, కృతాతేనప్రదక్షిణా"॥

తా॥ ఎవరైతే - కాశీపురి ప్రదక్షిణము చేయుదురో వారు సప్తద్వీపములు సముద్రములు శైలముల సహిత (భూమండలము) ప్రదక్షిణము చేసినవారు కాగలరు.

జనులు పంచక్రోశీయాత్ర మూడు లేక ఐదు దినములు చేయుదురు. యాత్రలో దేవదర్శనములు చేస్తూ, తిలమాత్ర భూమికూడా విడిచిపెట్టకూడదు. యాత్రికులు బ్రహ్మ చర్యమును అవలంబించి కాశీ సీమ ఆవల మలమూత్ర విసర్జన చేయవలయును.

పంచక్రోశీయాత్రావిధి

యాత్రికులు పంచక్రోశీయాత్రకు ఒకదినము ముందు గంగాస్నానము నిత్యయాత్ర ర్వర్తించుకొని ముక్తిమండపము (జ్ఞానవాపి) వెళ్ళి సంకల్పపూర్వకముగా డుంఢిరాజ్ (గణపతి) పూజించి, ఒక్కపూట హవిష్యాన్నము భుజించవలయును. రెండవదినము స్నానము, నిత్యనియమములు తీర్చుకొని ముక్తిమండపముకు వెళ్ళి, ఈ ప్రతిజ్ఞ చేయవలెను. "మానసిక, వాచిక, కాయిక, జ్ఞాత, అజ్ఞాత పాపశుద్ధ్యర్థము, పుణ్యలాభార్థం, పంచక్రోశాత్మక జ్యోతిర్లింగస్వరూప విశ్వనాథ, అన్నపూర్ణ, లక్ష్మీనారాయణ, డుంఢిరాజాది ఛప్పన్ వినాయక, ద్వాదశాదిత్య, నృసింహకేశవత్రయ, రామకృష్ణ కూర్మమత్స్యాది సమస్త దేవతా పూర్ణక్షేత్రము యొక్క, ప్రదక్షిణ మేను చేయుదును". ఈ ప్రకారమైన సంకల్పము సి శ్రీ విశ్వేశ్వరుని ప్రార్థన చేయవలెను—

"పంచక్రోశస్య యాత్రాంవై, కరిష్యే విధిపూర్వకమ్।
ప్రీత్యర్థం తవదేవేశ, సర్వాఘౌఘ ప్రశాంతయే॥"

ఈ ప్రార్థనచేసి మౌనము వహించి డుంఢిరాజ్ పూజచేసి వారి ఆజ్ఞను ఈ ప్రకారము కోరవలెను.

"డుంఢిరాజ గణేశాన మహావిఘ్నౌఘనాశన।
పంచక్రోశస్యయాత్రార్థం, దేహ్యాజ్ఞాం కృపయావిభో॥"

తర్వాత విశ్వనాథునికి మూడు ప్రదక్షిణములు చేసి సాష్టాంగ వందనమాచరించి, మోదాది పంచవినాయకులను, దండపాణిని, కాలభైరవుని పూజించి మళ్లీ విశ్వేశ్వరుని పూజించి మణికర్ణికా స్నానంచేసి, మౌనము వదిలి ప్రదక్షిణము ఆరంభించవలెను. మార్గములో న్ని దేవతల దర్శనము యథానుకూలము పూజలుచేయుట ఉచితము.

దేవతల పేర్లు	స్థానములు
మణికర్ణికేశ్వర్	మణికర్ణికాఘాటు
సిద్ధివినాయకుడు	,,
గంగాకేశవుడు	లలితాఘాటు
లలితాదేవి	,,
జరాసంధేశ్వర్	మీర్ ఘాటు
సోమనాథ్	మానమందిర్ ఘాటు
దాలభ్యేశ్వర్	,, ,,

[4]

శూలతంకేశ్వర్	దశాశ్వమేధఘాటు
(ఆది) వారాహేశ్వర్	,, ,,
దశాశ్వమేధేశ్వర్	దశాశ్వమేధ - శీతలాదేవి మందిరములో
స్వరేశ్వర్	పాండేఘాటు సమీపము
కేదారేశ్వరుడు	కేదారఘాటు
హనుమదీశ్వర్	హనుమాన్‌ఘాటు
సంగమేశ్వరుడు	అస్సీసంగము
అర్కవినాయకుడు	లోలార్క్ సమీపము
లోలార్క్	బద్రైనీలో - ప్రసిద్ధ్
దుర్గాకుండు	ప్రసిద్ధము
దుర్గవినాయకుడు	దుర్గాకుండ్
దుర్గాదేవి	ప్రసిద్ధము

ఇక్కడ బ్రాహ్మణులకు పాయసము, లడ్డులను తినిపించవలయును. క్రిం మంత్రముతో దుర్గాదేవిని ప్రార్థించవలెను.

"జయదుర్గే! మహాదేవి! జయకాశీనివాసినీ!
క్షేత్రవిఘ్నహరే! దేవీ! పునర్దర్శనమస్తుతే॥"

విశ్వక్సేనేశ్వర్	కరమైతాపుర గ్రామంలో
కర్దమేశ్వరుడు	కండవాన్ గ్రామము (పంచవ్రీహి, నువ్వులు అర్పించవలయును)
కర్దమతీర్థము	కందవాన్ - తీర్థములో స్నానము చేయవలె
కర్దమకూపము	కర్దమ కూపములో తన ముఖము చూసుకొనవలెను.
సోమనాథ్	కందవాన్ గ్రామములో
విరూపాక్షుడు	,,
నీలకంఠేశ్వరుడు	,, ఇక్కడ ప్రథమ నివాసము ధర్మశాలలు దుకాణములు కలవు.

కర్దమేశ్వర ప్రార్థన

"కర్దమేశా! మహాదేవ! కాశీవాస జనప్రియ!

త్వల్పుజనాన్ మహాదేవ! పునర్దర్శనమస్తుతే!!"

నాగనాథుడు	అమరా గ్రామములో
చాముండాదేవి	అదే గ్రామములో
మోక్షేశ్వర్	,,
కరుణేశ్వర్	,,
వీరభద్రేశ్వరుడు	దేలహనా గ్రామములో
వికటాదుర్గా	,,
ఉన్మత్తభైరవుడు	దేవురా గ్రామము
నీలగణ	,,
కాలకూటగణ	,,
విమలాదుర్గా	,,
మహాదేవ	దేవురా గ్రామము
నందికేశ్వరుడు.	,,
భృంగిరిటి గణ	,,
గణప్రియ	,,
విరూపాక్ష	గౌరా గ్రామము.
యజ్ఞేశ్వర.	చక్కమాతల్‌దేర
విమలేశ్వర.	ప్రయాగపురలో.
మోక్షేశ్వర్.	,,
జ్ఞానదేశ్వర్	,,
అమృతేశ్వరుడు	ఆసవారీ గ్రామములో
గంధర్వసాగర్	భీమచండీగ్రామము కోనేరు
భీమచండిదేవి	ఇక్కడ రెండవదిన నివాసస్థానము (అనేక ధర్మశాలలు, దుకాణములు ఉన్నవి)
భీమచండవినాయకుడు	,, ,,

రవిరక్తాక్షగంధర్వ	,,	,,
నరకార్ణవతారణశివ	,,	,,

భీమచండీ ప్రార్థన

"భీమచండి! ప్రచండాని! మమవిఘ్నాని నాశయ।
నమస్తేఽస్తుగమిష్యామి, పునర్దర్శనమస్తుతే॥

ఏకపాదగణ	కచనార్ గ్రామము (తిలాక్షింతలు)
మహాభీమ	హరైకాతాలాబు (హరపుర గ్రామము)
భైరవనాథ్	హరసోస్ గ్రామము
భైరవదేవి	,,
భూతనాథేశ్వర్	దీనదాసపురా
సోమనాథేశ్వర్	దీనదాసపురా (ప్రసిద్ధ) (లంగోటియా హనుమాన్
సింధురోధసతీర్థము	సింధుసాగరపోఖర (ప్రసిద్ధము)
కాలనాథ్	జనసా గ్రామము
కపర్దీశ్వర	,,
కామేశ్వర	చౌఖండీ గ్రామము
గణేశ్వర	,,
వీరభద్రగణ	,,
చామముఖగణ	,,
గణనాథేశ్వర	భటౌలీ గ్రామము
దేహలీవినాయక	ప్రసిద్ధ
షోడషవినాయక	దేవఢియా వినాయకసమీపము
ఉద్దండవినాయక	త్రోవలో మందర (భయాలీ గ్రామము)
ఉత్కలేశ్వర్	హీరామపుర్ గ్రామము
రుద్రాణీదేవి	మందర త్రోవలో

తపోభూమి	త్రోవలో రుద్రాణీదేవి తపోభూమి
వరణా నది	రామేశ్వర్ గ్రామము ఇక్కడ స్నానము, తర్పణము చేయవలెను.
రామేశ్వర్	(ప్రసిద్ధ) తెల్లనువ్వులు, బిల్వపత్రితో పూజించవలెను.
సోమేశ్వర్	రామేశ్వర సన్నిధి
భరతేశ్వర్	,,
లక్ష్మణేశ్వర్ .	,,
శతృఘ్నేశ్వర్	,,
ద్యావాభూమీశ్వర్	,,
నహుషేశ్వర్	రామేశ్వర్ ప్రధానస్థానము. ఇక్కడ ధర్మశాలలున్నవి. రామేశ్వర్ తృతీయ నివాసము.

రామేశ్వర ప్రార్థన

"శ్రీ రామేశ్వర రామేణ, పూజిత స్త్వం సనాతన !
ఆజ్ఞాం దేహి మహాదేవ ! పునర్దర్శన మస్తుతే ॥"

వరణ దాటవలెను. (వంతెన కట్టివున్నది.)

దేవతలు	స్థానములు
అసంఖ్యాత తీర్థలింగ్	వరణా ఆపల ఒడ్డున
దేవసంఘేశ్వర్	కరోమా గ్రామము
పాశపాణిగణేశ్	సదర్ బజారు (లైను) వద్ద
పృధ్వీశ్వర్	ఖజురీ గ్రామము
స్వర్గభూమి	,,
యూపసరోవరతీర్థ	దీనదయాలపురా (గ్రామము)
కపిలధారా తీర్థ్	కపిల ధారా గ్రామము
	ధర్మశాలలు దుకాణములు గలవు. (కా. అ. 62రో)
వృషభధ్వజేశ్వర్	కపిలధారా గ్రామము (ప్రసిద్ధ) అంతిమ నాల్గవ నివాసము

వృషభధ్వజేశ్వర ప్రార్థన

"వృషభధ్వజ దేవేశ ! పితౄణాం ముక్తి నాయక ।
ఆజ్ఞాం దేహి మహాదేవ ! పునర్దర్శన మస్తుతే ॥"

ఇది పితృలముక్తి దాయకతీర్థము. ఏ ప్రకారముగా కాశిలో సమస్త తీర్థములు వసించినవో, అదే విధముగా ఇక్కడ గయాతీర్థ నివాసము. కాబట్టి దీనిపేరు 'శివగయ' అని ప్రసిద్ధి గలదు. ఇక్కడ శ్రాద్ధ, తర్పణ, బ్రాహ్మణ భోజనము యథాశక్తి చేయవలయును.

దేవతలు	స్థానములు
జ్వాలానృసింహ	కాటేవాన్ గ్రామము
వరణా సంగమము	పుటహాకోట కింద. ఇక్కడ నావపై వరణా దాటవలెను. సంగమములో మార్జనము చేసికొనవలెను.
ఆదికేశవ	వరణా సంగమము వద్ద !
సంగమేశ్వర	ఆది కేశవు కింది మందిరములో
ఖర్వవినాయక	పుటహీకోట (ఖిలా) యొక్క లోపల జవలు (యవలు) చల్లవలెను.
ప్రహ్లాదేశ్వర	ప్రహ్లాదఘాటు
త్రిలోచన మహాదేవ	త్రిలోచన ఘాటు.
పంచగంగా తీర్థము	పంచగంగా ఘాటు.
బిందు మాదవుడు	వేణి మాదవ (ప్రసిద్ధ)
గభస్తీశ్వర్	ప్రసిద్ధ (లక్ష్మణ బాలాఘాటు)
మంగళగౌరి	ప్రసిద్ధము
వసిష్ఠేశ్వర్	సంకటాఘాటు
వామదేవేశ్వర్	సంకటాఘాటు
పర్వతేశ్వర్	ఆత్మ వీరేశ్వర సన్నిధి
మహేశ్వర	మణికర్ణికా ఘాటు (ప్రసిద్ధము)
సిద్ధివినాయక	మణికర్ణికాఘాటు (ప్రసిద్ధము)
సప్తావరణ వినాయక	బ్రహ్మనాళములో జవవినాయక (ప్రసిద్ధము)

మణికర్ణికా మహాతీర్థము ఇక్కడికి ప్రదక్షిణము పూర్తి అగును. స్నానం చేసి విశ్వనాథ దర్శనమునకు పోవలయును.

శ్రీ విశ్వనాథ మందిరముకు వెళ్ళి ప్రణామయు క్రముగా పూజించి (అన్నపూర్ణ), విష్ణు, ఢుంఢీపాణి, ఢుంఢీరాజ్, భైరవ, ఆదిత్య మరియు (మోదావిక) పంచ వినాయకులను పునః పూజించవలయును. పంచక్రోశ ప్రదక్షిణ సమస్త దేవతలను స్మరిస్తూ అక్షతలను విడువవలెను. తదుపరి విశ్వేశ్వర భగవానుని యీ ప్రకారము ప్రార్థించవలెను.

"జయవిశ్వేశ ! విశ్వాత్మన్ ! కాశీనాథ ! జగద్గురో !
త్వత్ప్రసాదాన్ మహాదేవ ! కృతాక్షేత్ర ప్రదక్షిణా ॥
"అనేక జన్మ పాపాని, కృతాని మమ శంకర !
గతాని పంచక్రోశాత్మ, లింగస్యాస్య ప్రదక్షిణాత్ ॥"
త్వద్భక్తి కాశి వాసాభ్యాం, సహైవా உ పాపకర్మణా ।
సత్సంగ శ్రవణాద్యైశ్చ, కాలోగచ్ఛతు నః సదా ॥"
"హర! శంభో! మహాదేవ! సర్వజ్ఞ ! సుఖదాయక ।
ప్రాయశ్చిత్తం సునిర్వృత్తం, పాపానాంత్వ త్ప్రసాదతః ॥
పునఃపాప రతి ర్మాస్తు, ధర్మబుద్ధిஉస్సదాస్తుమే॥ "

ఈ ప్రకారముగా ప్రార్థనచేసి యథాశక్తి బ్రాహ్మణులకు దక్షిణ యిచ్చి యీ మంత్రమును చేతులు ముకులించుకొని చెప్పవలయును.

"పంచకోశస్య యాత్రేయం, యాథావద్వామయాకృతా ।
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతు, త్వత్ప్రసాదాద్ ఉమాపతే ॥"

ఈ ప్రకారము ప్రార్థనచేసి వారివారి గృహములకు వెళ్ళి బ్రాహ్మణులకు, కుటుంబమువారికి భోజనము చేయించిన తర్వాత స్వయంభోజనము చేయవలెను.

ఈ పంచక్రోశీయాత్ర ముక్తిమండపము, మణికర్ణికాగుండము నుండి ఆరంభమౌతుంది.

మణికర్ణికనుండి కర్దమేశ్వర్ (కందవాన్) 3 క్రోసులు, భీమచండి 8 క్రోసులు, రామేశ్వర్ 15 క్రోసులు, శివపుర 19 క్రోసులు, కపిలధారా 22 క్రోసులు, మణికర్ణికా 23న్నర క్రోసులు, మరియు దేవతాదర్శనము గురించి

పోవుట వచ్చుట ఒకటిన్నర క్రోసులు, మొత్తము 25 క్రోసుల ప్రదక్షిణము కాగలదు. ఈ యాత్రలో మణికర్ణిక నుండి అసీస్సంగమము వరకు, వరణా సంగమము నుండి మణికర్ణికవరకు గంగఒడ్డుదారిన పోవలసి యుంటుంది. వర్షా కాలములో గంగాజీ పెరుగుట వలన నావపైన పోవలెను. (నావపైన వెడితే దోషము లేదు). మిగతా మార్గము ఇపుడు రోడ్డు అయినది కుడివైపు దేవ మందిరాలు, పెద్దపెద్ద వృక్షాలు, కోనేర్లతో శోభాయమానముగాఉన్నది. ప్రత్యేక నివాసస్థానములలో ధర్మశాలలు, దుకాణములు, తినుబండారములు దొరుకుతవి.

ఈ ప్రకారము వార్షిక-శారదీయ రెండు నవరాత్రులలో దుర్గాయాత్ర మరియు భాద్రపద, మాఘ మాస చతుర్థినాడు జరుగు గణేశయాత్రలు కూడా ఆయన యాత్రలుగా భావించవలెను.

ఒకవేళ రెండు అయనములలో పంచక్రోశీయాత్ర చేయకపోతే సంవత్సర ములో ఒకసారైననూ చేయవలెను. ఎందుకనగా క్షేత్రములో ఏ పాపములైతే జరుగగలవో వాటి ప్రాయశ్చిత్తమే ఈ పంచక్రోశీయాత్ర. ఇది కాశీవాసులకు ఆవశ్యకర్తవ్యము

ఈ అంతర్గృహయాత్రా అవకాశము వున్నవారు ప్రతినిత్యము చేయ వలయును. కాశీఖండములో "అంతర్గృహస్య యాత్రావై కర్తవ్యా ప్రతి వాసరం॥" ప్రతిదినము చేయలేకపోతే ప్రతి చతుర్దశిన చేయవలెను. అలాకాని యెడల ప్రతి అయనము లేక సంవత్సరానికి ఒకసారి చేసిన యెడల అనేక పాపములు నశించును. ఇపుడు కాశీఖండ 100వ అధ్యాయము ప్రకారము "అంతర్గృహ" యాత్ర వ్రాయబడుచున్నది.

మొదట ప్రాతఃస్నానముచేసి 1. మోద, 2. ప్రమోద, 3. దుర్ముఖ, 4. సుముఖ, 5. గణనాయక ఈ పంచగణేశులకు ప్రణామముచేసి ముక్తి మండపమునకు వెళ్ళి, శ్రీ విశ్వేశ్వరునికి సాష్టాంగ దండప్రణామముచేసి, నేను" సమస్త పాపములు శాంతించుకొరకు అంతర్గృహ యాత్ర చేయుదును." ఈ ప్రకారము సంకల్పముచేసి మౌనముగా మణికర్ణికకు వెళ్ళి, స్నానాదికములు చేసికొని మణికర్ణికేశ్వరుని పూజించి యాత్ర చేయవలెను.

దేవతల పేర్లు	స్థానములు
మణికర్ణికా తీర్థము	ప్రసిద్ధము
మణికర్ణికేశ్వర్	గోమఠము దగ్గర వర్ధహనకే కోఠిలో

దేవతలు	స్థానములు
(సిద్ధివినాయక)	(ఇక్కడ కూడా జనము దర్శింతురు)
కంబలాశ్వతరేశ్వర్	గోమఠ సమీపము
వాసుకీశ్వర్	సంకటాఘాటు
పర్వతేశ్వర్	,,
గంగాకేశవ	లలితాఘాటు
లలితాదేవీ	,,
జరాసంధేశ్వర్	మీర్ ఘాటు
సోమనాథ్	మానమందిర ఘాటు
(ఆది) వారాహేశ్వర	,,
(దాలభ్యేశ్వర్)	మానమందిరం ఘాటు మార్గములో
బ్రహ్మేశ్వర్	బాలముకుందుకా చౌహట్టా
అగస్త్యేశ్వర్	అగస్త్యకుండ్ (గొదౌరియా దగ్గర)
కశ్యపేశ్వర్	జంగంబాడీ
హరికేశవేశ్వర్	,,
వైద్యనాథ (వైద్యేశ్వర్)	కోదయీకి చౌకి
ధృవేశ్వర్	ధృవేశ్వర మహెల్ (ప్రసిద్ధము)
గోకర్ణేశ్వర్	,, ,,
హాటకేశ్వర్	హదహా (గుప్తము)
అస్థిక్షేపతదాగ్	,, ,,
కీకశేశ్వర్	రాజాదర్వాజ లోపల
భారభూతేశ్వర్	గోవిందపురాలో మచ్చర్ హట్టావద్ద
చిత్రగుప్తేశ్వర్	మచ్చర్ హాట్టా
చిత్రఘంటాదేవీ	చౌక్ కు తూర్పున చందూకీగల్లీలో
పశుపతీశ్వర్	పశుపతీశ్వర మహల్ (ప్రసిద్ధము)
పితామహేశ్వర్	శీతలా గల్లీ (ఇది చీకటి లోతులో ఉన్నది) 'శివరాత్రి' మాత్రమే దర్శనమున్నది)
కలసేశ్వర్	శీతలాగల్లీ కలశేశ్వరీ బ్రహ్మపురి
చంద్రేశ్వర్	సిద్ధేశ్వరీ మందిరములో చంద్రకూపము వద్ద

దేవతలు	స్థానములు
వీరేశ్వర్	వీరతీర్థ-సింధియా ఘాటుపైన ఆత్మ వీరేశ్వర్ ప్రసిద్ధము.
విద్వేశ్వర్	నీంవాలీ బ్రహ్మపూరీ
అగ్నీశ్వర్	(నియాఘాటు-ఉపశాంత శివుని రెండవ మందిర ములో)
నాగేశ్వర్	భోసంలాఘాటు సమీపములో అణిగివున్నది.
హరిశ్చంద్రేశ్వర్	సంకటాఘాటుపైన
చింతామణి వినాయక	సంకటాఘాటుపైన
సేనా వినాయక	సంకటాఘాటుపైన
వశిష్టేశ్వర్	సంకటాఘాటుపైన
కామదేవేశ్వర్	సంకటాఘాటుపైన
సీమావినాయక	సంకటాఘాటుపైన
కరుణేశ్వర్	మహల్ లహావూరీటోలాలో
త్రిసంధ్యేశ్వర్	మహల్ లహావూరీటోలాలో
విశాలాక్షి	మహల్ లహావూరీటోలాలో (ప్రసిద్ధము)
ధర్మేశ్వర్	ధర్మకూపము (ప్రసిద్ధము)
విశ్వభుజాదేవి	ధర్మకూపము (పసిద్ధము)
ఆశావినాయక	మీర్ఘాటువద్ద
వృద్ధాదిత్య	,,
చతుర్వక్త్రేశ్వల్	సకర్ కండకీ గల్లీ
బ్రాహ్మీశ్వర్	,,
మనఃప్రకామేశ్వర్	సాక్షీ వినాయక
ఈశానేశ్వర్	కోతువాల్పురా
చండీకాదేవి	కాళికాగల్లీ
చండీశ్వర్	,,
భవానీశంకర్	,, శుక్రకూప సమీపము
(అన్నపూర్ణాదేవి)	కాశీఖండములో చెప్పలేదుకాని యాత్ర చేయుదురు.
డుంఢిరాజగణేశ్	ప్రసిద్ధము

దేవతలు	స్థానములు
రాజరాజేశ్వర్	జవ వినాయక సమీపము
లాంగలీశ్వర్	ఖోవాబజార్
నకులీశ్వర్	విశ్వేశ్వరుని వద్ద హనుమాన్‌జీ వెనుక
పరాన్నేశ్వర్	దండపాణికి ముందర జ్ఞానవాపి వెనుక
పరద్రవ్యేశ్వర్	,,
ప్రతిగృహేశ్వర్	,,
నిష్కలింకేశ్వర్	,,
మార్కండేయేశ్వర్	దండపాణికి ముందర జ్ఞానవాపి వెనుక
అప్సరేశ్వర్	,, ,,
	ఉత్తర పాటక్ దగ్గర
గంగేశ్వర్	రావిచెట్టుక్రింద మసీదు ముందర (మూర్తిగుప్తము)
జ్ఞానవాపి	ప్రసిద్ధము. (ఇట స్నానము లేక మార్జనము తీసికొనవలెను.
నందికేశ్వర్	జ్ఞానవాపి ముందు
తారకేశ్వర్	గౌరీశంకర్ మూర్తి యొక్క క్రింది స్థానము.
మహాకాలేశ్వర్	,, ,,
దండపాణి	జ్ఞానవాపి పశ్చిమ ఆవరణము (బైట ఉంది)
మహేశ్వర్	,, నైఋతిమూల రావిచెట్టు క్రింద
మోక్షేశ్వర్	,, ,, ,,
వీరభద్రేశ్వర్	జ్ఞానవాపి వాయవ్యమూల
అవిముక్తేశ్వర్	ఇపుడు విశ్వేశ్వర మందిరములో ఉంది కాని పాతస్థానము జ్ఞానవాపి ఉత్తరాన ఫాటక్‌లో కలదు.
మోదాదిపంచ వినాయకులు	జ్ఞానవాపి సమీపము (ఔరంగజేబు మందిరమును పడగొట్టినందున లుప్తములైనవి. కాని మసీదు నాల్గుప్రక్కల ప్రాచీనస్థానములలో పూజలు చేయుదురు.

దేవతలు	స్థానములు
శ్రీ విశ్వనాథజీ	ప్రసిద్ధము! వెళ్ళి దర్శనము, పూజనము చేసి మౌనవ్రతము వదలవలెను. క్రింది మంత్రమును చేతులు జోడించి అనవలెను.

"అంతర్గృహస్య యాత్రేయం, యథావద్యా మయా కృతా।
న్యూనాతిరిక్తయాశంభుః, ప్రీయతా మనయా విభుః॥

ఈ ప్రకారముగా ప్రార్థనచేసి, ముక్తిమండపములో విశ్రాంతి తీర్చుకొని, ఇంటికివెళ్ళి యథాశక్తి బ్రాహ్మలకు భోజనము. దక్షిణ సమర్పించుకొని యాత్రా సాంగత పూర్తి చేసుకోవలెను. ఈ అంతర్గృహయాత్రవలన మనుష్యులు నిష్పాపులై పుణ్యభోగములు అనుభవించగలరు.

ఋతుయాత్ర

ఋతువు పేరు	తీర్థయాత్ర పేరు	స్థానములు
వసంతఋతువు	మధురాపురి (చౌక్ ఘాటు)	(అలర్ యీపురా) ఉత్తరార్క నుండి వరణాతీరమునకు
గ్రీష్మఋతువు	అయోధ్యాపురి	రామేశ్వర్ (పంచక్రోశీ రామేశ్వర్
వర్షఋతువు	ద్వారకాపురి	సంఖుధారా
శరదృతువు	కాంచీపురీ	పంచగంగా ప్రాంతము
హేమంత ఋతువు	అవంతికాపురీ	హరతీర్థము వృద్ధకాలేశ్వర్ నుండి కృత్తివాసేశ్వర్ పర్యంతము
శిశిర ఋతువు	మాయాపురీ	అసీ సంగమము
ప్రత్యేక ఋతువు	కాశీపురీ	లలితాఘాటుపైన

ఈ యాత్ర ఋతుయాత్రా లేక "సప్తపురీ" యాత్రా' అనబడుతుంది. ఈ యేడు సప్తమోక్ష పురులయొక్క యాత్రలో యథాశక్తి స్నాన, పూజ, శ్రాద్ధ, దానాదికములు చేయుటలో ఉక్తమోక్షపురుల యాత్రాఫలము ప్రాప్తించును. కాశీఖండ ఏడవ ఆధ్యాయములో ఈ 'సప్తపురు'ల మాహాత్మ్య వర్ణన విస్తార

పూర్వకముగా గలదు. కాశిలో అన్ని తీర్థముల దేవతలు సదైవ నివాసముందుదురు కాబట్టి కాశీవాసులకు యాత్రార్థము సప్తపురులు ఇక్కడే నివసించుచున్నవి.

మాసయాత్ర

మాసము పేరు	తీర్థములు, దేవతల పేరు	యాత్రచేసినవారు, మరియు స్థానముల పేరు
చైత్రము	కామకుండ స్నానము, కామేశ్వరుని పూజనము	ఈ యాత్ర దేవతలు చేసినారు. (కామకుండ్ లుప్తము) (తిలోచనా మహాల్
వైశాఖము	విమలకుండ స్నానము, విమలేశ్వర పూజనము	ఈయాత్ర దైత్యులుచేసినారు. (కుండ్ లుప్తము) జంగమవాడి
జ్యేష్ఠము	రుద్రవాస తీర్థము, రుద్ర వాసేశ్వార్ (దశాశ్వమేధ ఘాట్)	ఈ యాత్ర దేవతలు చేసినారు. ఈ తీర్థము మణికర్ణికా ఘాట్ గంగలో గలదు.
ఆషాడము	లక్ష్మీకుండ్-లక్ష్మీదేవి	ఇది గంధర్వులు చేసినారు. (ప్రసిద్ధము)
శ్రావణము	కామాక్షికుండ్-కామాక్షీదేవి	విద్యాధరులు చేసినారు. కమచ్ఛా
భాద్రపదము	కపాలమోచన తీర్థకులస్థంభ (కోలహాలే కలాట్ భైరవ)	కిన్నెరులు చేసినారు. (లాట్ భైరవ ప్రసిద్ధము)
ఆశ్వయుజము	మార్కండేయ తీర్థము మార్కండేయేశ్వార్	పితరులు చేసినారు. (తీర్థము లుప్తము) జ్ఞానవాపి దగ్గర
కార్తీకము	పంచగంగా తీర్థము బిందు మాధవుడు	ఋషులు చేసినారు. ప్రసిద్ధము
మార్గశీర్షము	పిశాచమోచనము కపర్దీశ్వార్	విద్యాధరులు చేసినారు. ప్రసిద్ధము
పుష్యము	ధనదకుండ్-ధనదేశ్వార్	గుహ్యకులు చేసినారు. కుండ్ లుప్తము అన్నపూర్ణ మందిరములో కుబేరేశ్వరుడు.

మాసము పేరు	తీర్థములు, దేవతల పేరు	యాత్ర చేసినవారు, మరియు
మాఘము	కోటితీర్థము కోటిలింగేశ్వర్	యక్షులు చేసినారు. తీర్థము గుప్తము సాక్షీ వినాయకుడు
ఫాల్గునము	గోకర్ణకుండము గోకర్ణేశ్వర్	పిశాచులు చేసినారు. గోకర్ణకూపము కోదయికీ చౌక్

ఈ మాసయాత్ర "లింగ పురాణము"లో చెప్పబడినది. తీర్థములో స్నాన మార్జనములు, అధిష్ఠాత దేవతల దర్శనము. పూజనము చేయవలెను। నిత్యము నెలరోజులు చేయవలెను లేకపోతే యథాశక్తి అవశ్యము చేయవలెను.

ఈ మాసయాత్ర ప్రాయః చాలామంది చేయరు. ఐనా వైశాఖమాస సాంతము మణికర్ణికా స్నానము, కార్తీకములో పంచగంగా స్నానము, మాఘ మాసం సాంతము దశాశ్వమేధ స్నానము చాలా జనము చేయుదురు. పాఠకులు విచారించి వీలుననుసరించి చేయవలయును.

ఈ ప్రకారము పక్షయాత్రామాసములలో వస్తుంది కాని, కొన్ని ఆధిక్యము కలవి వ్రాయబడియున్నవి.

"జ్యేష్ఠేమాసిసితేపక్షే, పక్షం రుద్ర సరేనరః ।
కుర్వన్వై వార్షికీం యాత్రాం, న విఘ్నై రభిభూయతే॥"
(కాశీఖండం అ. 52)

ఏ విధముగా జ్యేష్ఠశుక్ల పక్షము సాంతము దశాశ్వమేధ స్నానయాత్ర చెప్పనడినదో ఆవిధముగా శ్రావణశుక్లపక్ష స్వాంతము దుర్గాకుండ్‌లో దుర్గాజీ దర్శనము, పూజనము, యాత్ర మఱియు వైష్ణవ స్థానములు అనగా గోపాల మందిరము అథవా రాంనగర్, రామబాగ్ మొదలగు స్థానములలో డోలాయాత్ర (ఝూలా) దర్శనము సంధ్యాకాలములో కాగలదు. దీనిని "మేలా" అని అందురు. ఆశ్వయుజమాస కృష్ణపితృపక్షము సాంతము జనులు గంగాజీ ఘాటులలో పితృ కుండ్ మొదలగు పవిత్ర తీర్థములలో స్నాన, తర్పణ, శ్రాద్ధాది కర్మలు పితృ గణయాత్ర చేయుదురు. కాశీఖండము అ. 97 శ్లో॥ 235, 36లలో మహాత్మ్యము వ్రాయబడినవి.

కార్తీకమాస శుక్లపక్ష స్వాంతము (రవి, మంగళ వారములు) వదిలి తోటలలోకి వెళ్ళి సకుటుంబముగా ధాత్రి (ఉసిరి) చెట్టును పూజించి, బ్రాహ్మలకు భోజనము పెట్టి బంధువుల సహితముగా భోజనము చేయుదురు.

మాఘమాస శుక్లపక్ష స్వాంతము కాశీవాసులకు వేదవ్యాస యాత్ర, గంగాజీ ఆవల "వ్యాసపురా" (గ్రామము) తథా శ్రీమాన్ కాశీరాజుయొక్క దుర్గము (ఖిలా)లో అగును. జనులు వ్యాసజీ (శివలింగ రూపముగల) యొక్క దర్శనము, పూజనము చేసి. రాంనగర్ నుండి పోఖరే (కోనేరు)కు వెళ్ళి అక్కడ భోజనాదికములు నిసుకొని రాత్రికి వారి ఇళ్ళకు రాగలరు. మాఘ మాసములో వేదవ్యాస లింగ దర్శనము చాలా ముఖ్యముగా భావింతురు. దక్షిణదేశము మొద లగు యాత్రికులు కూడ గంగా ఆవల, వ్యాసకాశీ యాత్ర చేయుదురు.

దశాశ్వమేధములో పిత్రుతక్షముసాంతము నిత్యస్నాన తర్పణాదికములు చేయవలయును. శ్రావణ, కార్తీక, మార్గశిర, మాఘ శుక్లపక్షములో ఎవరి ఇష్ట ప్రకారము వారు ఒకటి, రెండు దినములు స్నానతర్పణాదికములు చేయుదురు. ప్రస్తుతము యాత్రలు మేలగా భావించుచున్నారు.

తిథియాత్రా

వార్షికయాత్రలో చాల తిథియాత్రలు రాగలవు. అయినా కాశీఖండము మొదలగు గ్రంథములలో చెప్పిన ముఖ్యమైన కొన్ని తిథియాత్రలు వ్రాయ బడినవి. ప్రతి శుక్లపక్ష తృతీయయందు గౌరీయాత్ర (దర్శనము - పూజనము) చేయవలెను.

"అతఃపరమ్ పవక్ష్యామి, గౌరీయాత్రా మనుత్తమాం।
శుక్లపక్ష తృతీయాయాం. యాత్రేయం విశ్వగృద్ధిదా ॥

తా॥ ఇప్పుడు నవగౌరీల యొక్క పరమోత్తమయాత్రా చెప్పగలను. శుక్లపక్ష తృతీయకు ఈ యాత్ర చేయుటచే మిక్కిలి సమృద్ధి కలుగును.

గౌరీ పేరు	తీర్థము పేరు	స్థానములు
ముఖనిర్మాలికాగౌరీ	గోపేక్ష (గాయఘాటు)	హనుమాన్ మందిరములో ఘాటుపైన

గౌరీ పేరు	తీర్థము పేరు	స్థానములు
జ్యేష్ఠాగౌరీ	జ్యేష్ఠావాణి (గుప్తము)	కర్ణఘంటా మహల్ జ్యేష్ఠేశ్వర్ సన్నిధి
సౌభాగ్యగౌరీ	జ్ఞానవాపి	విశ్వనాథ మందిరములో వాయవ్యకోణమునగల పార్వతి
శృంగారగౌరీ	,,	విశ్వనాథ మందిరములో ఈశాన్య కోణములోగల అన్నపూర్ణ
విశాలాక్షీ గౌరీ	విశాల తీర్థము (ఖీర్ ఘాట్)	ప్రసిద్ధము
లలితాగౌరీ	లలితా తీర్థము	లలితాఘాటు(ప్రసిద్ధము)
భవానీగౌరీ	భవానీ తీర్థము	కాళికాగల్లీ-శుక్రేశ్వర సన్నిధి
మంగళాగౌరీ	బిందు తీర్థము	పంచగంగాఘాటు
మహాలక్ష్మీగౌరీ	లక్ష్మీకుండ్	ప్రసిద్ధ మహల్

ఇక్కడికి 'నవగౌరీ యాత్ర' సమాప్తము-

ఇపుడు ప్రతి కృష్ణపక్ష చతుర్థి (56 వినాయకుల) యాత్ర చెప్పబడుచున్నది. చతుర్థి తిథి మంగళవారము కలిసివస్తే, విశేషఫలదాయకము.

"కుర్యాత్ప్రతి చతుర్థీహ, యాత్రాం విఘ్నేశితుః సదా ।
బ్రాహ్మణేభ్యస్త దుద్దేశాద్దేయా వై మోదకా ముదే ॥"

ఒకే దినములో 56 వినాయకుల సమగ్రయాత్ర చేయుట అసంభవము కావున ప్రతి చతుర్థీ యథాశక్తి యాత్ర చేయుట ఉచితము. సప్త ఆవరణములలో 7 × 8 చొ॥ మొత్తము 56 వినాయకుల పేర్లు. ఈ ఎనిమిది ప్రథమ ఆవరణ వినాయకులు. కాశీఖండము 57 వ అధ్యాయములో ఈ ప్రకారముగా వున్నది.

వినాయకుల పేర్లు	స్థానములు
1. అర్క వినాయక	లోలార్క కుండ సమీపము గంగా ఒడ్డున
2. దుర్గా వినాయక	దుర్గాకుండు పైన
3. భీమచండీ వినాయక	భీమచండీ గ్రామము (పంచక్రోశిలో)
4. దేహలీ వినాయక	ప్రసిద్ధము (పంచక్రోశిలో)
5. ఉద్దండ వినాయక	భూయిలీ గ్రామములో రామేశ్వర సమీపము
6. పాశపాణీ వినాయక	మహల్-సదర్ బజార్ (లైన్‌లో).
7. ఖర్వ వినాయక	వరణా సంగమముపైన ఆదికేశవ పశ్చిమదిశ.
8. సిద్ధివినాయక	మణికర్ణికా ఘాటుపైన తఆమెడీ శివాలయము సమీపములో

ద్వితీయావరణ వినాయకులు

9. లంబోదర వినాయక	కేదార్‌నాథ సమీపములో ('చింతామణి వినాయ'కా) ప్రసిద్ధము
10. కూటదంత వినాయక	కుమికుండ మహల్
11. కాలకూట వినాయక	మడు ఆమీహ (బాజార్)
12. కూశ్మాండ వినాయక	పులవరియా గ్రామము చండీశ్వరునివద్ద
13. ముండ వినాయక	త్రిలోచన సమీపము-వారణాసీదేవి మందిరములో
14. వికటదంత వినాయక	ధూపచండీ దేవీయొక్క వెనుక స్థలము
15. రాజపుత్ర వినాయక	పులుహీకోట-రాజ్‌ఘాటు
16. ప్రణవ వినాయక	త్రిలోచన ఘాట్-హిరణ్యగర్భేశ్వర

ద్వితీయ వినాయకుల అవరణ

17. వక్రతుండ వినాయక	చౌసట్టీఘాటు-రాణా మహల్‌లో ప్రస్తుతము 'సరస్వతీ వినాయక' అని అంటారు.
18. ఏకదంత వినాయక	బంగాలీటోలా (పుష్పదంతేశ్వర్‌లో)
19. త్రిముఖ వినాయక	సిగిరాపర్-(ఇతనికి వానర, సింహ, ఏనుగు ముఖములు గలవు.

వినాయకుల పేర్లు	స్థానములు
20. పంచాస్య వినాయక	పిశాచనతాలాబ్ పైన
21. హేరంబ వినాయక	పిశాచమోచన్-వాల్మీకకా టోలా
22. విఘ్నరాజ వినాయక	చిత్రకూట సరోవర బగీచలో (తోట)
23. వరద వినాయక	రాజఘాట్ నుంచి ప్రహ్లాదఘాటు సడక్ పైన
24. మోదకప్రియ వినాయక	త్రిలోచన్ పైన ఆదిమహాదేవ మందిరములో

చతుర్థావరణ వినాయకులు

25. అభయద వినాయక	దశాశ్వమేధ ఘాట్ పైన, శూలటంకేశ్వర మందిరములో
26. సింహతుండ వినాయక	బాలముకుంద చౌహట్టావద్ద బ్రహ్మేశ్వర్ లో
27. కూణితాక్ష వినాయక	లక్ష్మీకుండ్ పైన
28. క్షిప్రప్రసాదన వినాయక	పితృకుండ్ పైన
29. చింతామణి వినాయక	ఇసరగంగీపైన
30. దంతహస్త వినాయక	బడే గణేశ ఆవరణలో ఇతనిని "హస్తదంతశ్రీ" అని అందురు
31. పిచండిల వినాయక	ప్రహ్లాద్ ఘాటుపైన
32. ఉద్దండముండ వినాయక	త్రిలోచన ఆవరణలో వారణాసీదేవి మందిరములో
33. స్థూలదంత వినాయక	మానమందిర ఘాట్ సోమేశ్వర ద్వార్ పైన
34. కలిప్రియ వినాయక	సాక్షి వినాయకునివద్ద మనః ప్రకామేశ్వర్ మందిరములో
35. చతుర్దంత వినాయక	ధృవేశ్వర మందిరములో-కోదయీకీ చౌకీవద్ద
36. ద్వితుండ వినాయక	సూర్యకుండ్ - సాంబాదిత్య మందిరముదలాన్ లో ఇతనిని ద్విముఖగణేశ్ అంటారు.
37. జ్యేష్ఠ వినాయక	మహల్ కాశీపురా-జ్యేష్ఠేశ్వర్ (కర్ణఘంట) సమీపము.
38. గజ వినాయక	మీచ్చుర్ హట్టాలో భారభూతేశ్వర మందిరములో ఇతని పేరు "రాజవినాయక్" అని ప్రసిద్ధము.

వినాయకుల పేర్లు	స్థానములు
39. కాలవినాయక	రామఘాట్ పైన
40. నాగేశ వినాయక	ఘోస్సలాఘాటు నాగేశ్వర మందిరములో

వష్ఠావరణ వినాయకులు

41. మణికర్ణ వినాయక	మణికర్ణికావద్ద చౌకీదగ్గర
ఆశా వినాయక	మీర్ ఘాట్-హనుమాన్ మందిరములో
43. సృష్టి వినాయక	కాలికాగల్లీలో
44. యక్షవినాయక	ఢుంఢీరాజయొక్క పశ్చిమ ఫాటక్‌వద్ద
45. గజకర్ణ వినాయక	ఖాన్స్ ఫాటక్-కోతువాలాపురా ఈశానేశ్వర్ సమీపము.
46. చిత్రఘంట వినాయక	చాంద్‌నీచౌక్ తూర్పు ఫాటక్‌లో
47. స్థూలజంగ వినాయక	పంచగంగా - మంగళాగౌరీవద్ద ఇతనిని 'మిత్ర వినాయక' అందురు.
48. మంగళ వినాయక	ఆత్మవీరేశ్వర మందిరములో

సప్తావరణ వినాయకులు

49. మోద వినాయక	జ్ఞానవాపి దక్షిణదిశ.
50. ప్రమోద వినాయక	విశ్వనాథుని కచహరీలో
51. సముఖ వినాయక	,,
52. దుర్ముఖ వినాయక	,,
53. గణనాథ వినాయక	,,
54. జ్ఞాన వినాయక	జ్ఞానవాపి
55. ద్వార వినాయక	విశ్వనాథుని ద్వారదేశ్ వద్ద
56. అవిముక్త వినాయక	అవిముక్తేశ్వర్ వద్ద

ప్రతి పంచమీ, తిథిప్రేమ గలవారు సప్తర్షియాత్ర చేయుదురు. కాశీఖండము 18వ అధ్యాయములో ఈ దేవతల పేర్లు గలవు.

దేవతల పేర్లు	కా. అ. శ్లో.	స్థానములు
1. కశ్యపేశ్వర్ (అంగీరసేశ్వర్)	కా. అ. 18-శ్లో 20	జంగమవాడీ సడక్‌పైన
2. అత్రీశ్వర్	,, ,, 18- ,, 16	కాదయీకీ చౌకీ-గోకర్ణేశ్వరుని పశ్చిమ దిశ (గుప్తము)
3. మరీచీశ్వర్	,, ,, 18- ,, 18 ,, ,, 97- ,, 116	నాగకూపము
4. గౌతమేశ్వర్ (కృత్తీశ్వర్)	,, ,, 97- ,, 238	గోదౌలియా కాశీనరేశ్ ఆవరణలో నున్నది.
5. పులహేశ్వర్	,, ,, 18- ,, 19	మణికర్ణికా స్వర్గద్వారము పశ్చిమవైపు
6. పులస్త్యేశ్వర్	,, ,, ,,	,, ,,
7. వసిష్ఠేశ్వర్	,, ,, 18- ,, 21	సంకటాఘాట్ (ఇక్కడ అరుంధతీశ్వర్ దర్శనము చేయవలెను. కాశీఖండములో ఇతని స్థానము వరణాతలము అని చెప్పినారు.

దీనిని 'సప్తర్షి యాత్ర' అంటారు.

ప్రతి అష్టమీ—భైరవయాత్ర. దుర్గాయాత్రా, అష్టాయతనయాత్రా, త్రిలోచనయాత్రా, స్వప్నేశ్వరయాత్రా, మత్స్యోదరీయాత్రా, జ్ఞానవాపీ యాత్రా కాశీఖండములో చెప్పినారు. కాని ముఖ్యమైనది "అష్టయాత్రలు అని" వాడుకలో వున్నది. భైరవయాత్ర దుర్గాయాత్ర జనులు మంగళవారముచేస్తారు

దానిని వారయాత్రలో వ్రాసినారు. త్రిలోచనామాహాత్మ్యము కాశీఖండము 75, 76 వ అధ్యాయములలో వున్నది. స్వప్నేశ్వరీ వర్ణన 70 వ అధ్యాయ అంతములో గలదు. మత్స్యోదరీ కథ ఓంకారేశ్వర్ వర్ణనలో 73వ అధ్యాయములో, జ్ఞానవాపి మహాత్మ్యము 34, 33వ అధ్యాయం చూడవలెను. అష్టమియాత్రలు చతుర్దశికి కూడా చెప్పబడినవి. అందువలన యాత్రార్థులు వారివారి అనుకూలముగా ఎప్పుడైనా చేసుకోవచ్చును. కా. ఖం. 100 వ ఆధ్యాయంలో అష్టాయతన యాత్ర.

దేవతలు	కా.ఖం.అ.	స్థానములు
1. దక్షేశ్వర్	89	వృద్ధకాల కూపముకు ఉత్తరము పెద్ద శివాలయము
2. పార్వతీశ్వర్	90	త్రిలోచన వద్ద. ఆదిమహాదేవు వద్ద
3. పశుపతీశ్వర్	61	పశుపతీశ్వర మహల్ (ప్రసిద్ధము)
4. గంగేశ్వర్	91	జ్ఞానవాపి తూర్పు రావిచెట్టు దగ్గర
5. నర్మదేశ్వర్	92	త్రిలోచన మందిర తూర్పుదిశ శివాలయములో
6. గభస్తీశ్వర్	49	మంగళాగౌరిదేవీ మందిరములో
7. సతీశ్వర్	93	వృద్ధకాల రోడ్డుపైన రత్నేశ్వర సమీపము
8. తారకేశ్వర్	61	జ్ఞానవాపి తూర్పు గౌరీశంకర్ మూర్తి క్రింద గుప్తము

ప్రత్యేక నవమి, దుర్గా అథవా చండీయాత్ర "లింగపురాణ" వచనము.

"నవమ్యా మథవాష్టమ్యాం చండీయాత్రా శుభావహా!" నవచండీలు 1. దక్షిణ దుర్గా, 2. నైఋతీకోణ, ముత్తరేశీ, 3. పశ్చిమ ముఅంగారేశ్వరీ, 4. వాయవ్యకోణ భద్రకాళీ, 5. ఉత్తర భీష్మచండీ, 6 ఈశాన్య కోణ, మహాముండా, 7. తూర్పు దిశశాంకరీ, 8. అగ్నికోణ ఊర్ధ్వకేశీ, 9. క్షేత్రమధ్య చిత్రఘంటాదేవీ. కాని ఈయాత్ర వాడుకలోలేదు. కాని రెండు నవరాత్రుల నవమినాడు కాని లేదా ప్రతిపద ఆరంభించి క్రమముగా నవమి పర్యంతము తొమ్మిది రోజులు నవదుర్గా యాత్రా చాలామంది చేయుదురు. నవదుర్గల పేర్లు "వారాహ పురాణోక్త" దేవీకవచ ప్రకారము వ్రాయబడినది.

దేవతల పేర్లు	స్థానములు
1. శైలపుత్రీ దుర్గా	వరణాతట్ (ఒడ్డు) నమధియాఘాట్ వద్ద శైలేశ్వర మందిరములో
2. బ్రహ్మచారిణీ దుర్గా	పంచగంగావద్ద దుర్గాఘాట్ (ప్రసిద్ధము)
3. చిత్రఘంటా దుర్గా	చౌక్ కు తూర్పు చందూకీ గల్లీలో
4. కూష్మాండ దుర్గా	దుర్గాకుండ్ వద్ద దుర్గాజీ (ప్రసిద్ధము)
5. స్కంద మాతాదుర్గా (వాగీశ్వరీ)	జైతపురా మహల్ ప్రసిద్ధము వాగీశ్వరీదేవి
6. కాత్యాయనీ దుర్గా	ఆత్మ వీరేశ్వర్ మందిరములో
7. కాలరాత్రీ దుర్గా	కాళికా గల్లీలో కాలికామాయీ
8. మహాగౌరీ దుర్గా	అన్నపూర్ణాదేవి, పంచగంగవద్ద మంగళాగౌరి, సంకటాదేవి, ఈ ముగ్గురు దేవతలను జనులు వారి వారి ఇష్టప్రకారము చేయుదురు. అన్నపూర్ణా మందిరములో విశేషముగా యాత్రికుల గుంపులు వుండును.
9. సిద్ధిధాత్రీ దుర్గా	బూలానాలా మహల్‌లో సిద్ధమాతాకీ గల్లీలో కొందరు చంద్రకూప ఆవరణలో సిద్ధేశ్వరీదేవి దర్శింతురు.

ఈ నవరాత్ర దుర్గాయాత్ర వ్రాయబడినదికాని, కా.ఖ. 100వ అధ్యాయ 76వ శ్లోకములో ప్రతి అష్టమీ, లేక నవమిదుర్గా యాత్ర విహితమని ఉన్నది. ఇంకా 72వ అధ్యాయము 89-90-91వ శ్లోకముల ప్రకారము ఎనిమిది దిక్కుల ఎనిమిది, మధ్యమది ఒకటి కలిసి తొమ్మిది అధిష్టాత్రీ దేవతలు, మరియు, ఇంకా కొన్ని చెప్పబడినవి. "సనత్కుమార సంహిత"లో వ్యాసేశ్వర్ యాత్రకూడ చెప్పబడినది.

"దృష్ట్వా వ్యాసపురీమేతాం, నవమ్యాం చాపి పర్వణి ।
ఉపవాసీహ జాగర్తి వ్యాసమారాధ్య సన్నిధౌ॥"
"ప్రాతఃవ్యా సేశ్వరం దృష్ట్వా, సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ।

తా॥ (కర్ణఘంటా)లో నవమీ అథవా పౌర్ణమీ ఇత్యాది పర్వములలో వ్యాసపురి దర్శించి, ఉపవసించి, వ్యాసేశ్వరుని దర్శించి, రాత్రికి సమీపమునజాగరణ చేసి ప్రాతఃకాలము వ్యాసేశ్వరుని దర్శించి, పూజించెదరో వారు సర్వపాపముల నుండి విముక్తులగుదురు. కొందరు 'వ్యాసపురీ' గంగా ఆవలగల 'వ్యాసపురా' గ్రామములో గల వ్యాసేశ్వర స్థానము ప్రాచీనమందిరమని అందురు. కాని కాశీ ఖండము 95వ అధ్యాయములో వ్యాసేశ్వర సన్నిధానము కర్ణఘంటా అనియే ఉన్నది.

ప్రత్యేక ఏకాదశి తిథులలో భగవాన్ విష్ణుమూర్తి యాత్ర చేయవలెను. కాశీఖండము 61వ అధ్యాయములో కలదు. అదే ప్రకారము "వాయుపురాణము" "లక్ష్మీసంహిత"లో కూడా చెప్పబడినది.

"తత్రతీర్థాన్యనే కాని, లింగాని మునిసత్తమ।
తత్రతత్ర హరేర్మూర్తీః వర్తతేముక్తి దాయకాః ॥
పంచక్రోశేషు సర్వాత్ర, బహిరంతర మేవచ।
తత్తత్తీర్థా దినామ్నావై । స్థితోవిష్ణుః సనాతనః॥"

కాశి, శివపురి ఐనప్పటికీ హరిహరాత్మక క్షేత్రము. హరిహరులలో ఎంత మాత్రము అంతరము లేదు.

"సంప్రాప్య వాసరం విష్ణోర్విష్ణు తీర్థేషు సర్వతః
యాత్రాకార్య ప్రయత్నేన, మహాఫల సమృద్ధయే॥"

పంచ గంగపైన బిందు మాధవుడు, ఏవం గోపాల మందిరము మొదలగునవి భగవాన్ విష్ణు స్థానములు, శివలింగములకు సమానము కాశీలో అగణితముగా గలవు. యాత్రికులు వారి వారి అనుకూలము ఇష్టప్రకారము యాత్ర చేయవలెను.

కాశీఖండము 91వ అధ్యాయము 29వ శ్లోకములో ఏకాదశినాడుశంఖోద్దార తీర్థములో స్నాన మాహాత్మ్యము చెప్పబడినది.

ప్రత్యేక ద్వాదశి 'కాశీరహస్యము'లో కాశీదేవీ యాత్ర వ్రాసినారు.

"ద్వాదశ్యాం ప్రాతరేవాద్యాం, కాశీంయః పూజయేత్సుధీః।
తస్యపాపే, న, రమతే, బుద్ధిర్ధర్మే ప్రవర్తతే ॥"

ఉక్తతిథినాడు జ్ఞానవాపీ యాత్ర కూడ గొప్ప ఫలదాయకముగా కాశీ ఖండము 33వ అధ్యాయములో వ్రాయబడినది. ప్రత్యేక త్రయోదశి దినము ప్రదోష వ్రతము ఆచరించి సాయంకాలము మహాదేవుని పూజించవలెనని "బ్రహ్మోత్తర ఖండము"లో చెప్పబడినది.

"పక్షద్వయేత్రయోదశ్యాం, నిరాహారో భవేద్దివా।
ఘటిత్రయాదస్తమయాత్పూర్వం, స్నానం సమాచరేత్ ॥
"శుక్లాంబరధరో భూత్వా, వాగ్యతో నియమాన్వితః।
కృతసంధ్యా జపవిధిః, శివపూజాం సమాచరేత్॥"

ఈ ప్రదోష వ్రతము సంధ్యాసమయములో ఎప్పుడైతే త్రయోదశి కలుస్తుందో అప్పుడు చేయబడుతుంది. దినము స్వాంతము ఉపవాసముండి సంధ్యాకాలము శివపూజ చేసినతర్వాత రాత్రికి భోజనము చేయవలెను. ఏపుడైనా శనివారము, సోమవారము ప్రదోశ వ్రతమవుతుందో అదిచాలా విశేష మహాత్మ్యము కలదని చెప్పబడినది. శనివార ప్రదోష వ్రతము కామేశ్వర్ (త్రిలోచన) వద్ద ప్రధానయాత్ర. కాశీఖండము 85వ అధ్యాయములో 75 నుండి 77 శ్లోకముల వరకు వర్ణించబడినది మరియు 14వ అధ్యాయము 49వ శ్లోకము సోమ ప్రదోషములో ఛంద్రదేశ్వరుని లేదా సోమేశ్వరుని పూజ చేయుదురు.

ఈ వ్రతాచరణ సంతానసంపత్తి ఫలదాయకమని సర్వత్రా ప్రసిద్ధమైయున్నది. కాశీలో చాలామంది స్త్రీలు ఈ ప్రదోష వ్రతపూజనము చేయుదురు.

చతుర్దశీయాత్ర, అష్టమీయాత్ర ప్రసంగములో చెప్పబడినది కాని ప్రతిపద ఆరంభించి చతుర్ధశి పర్యంతము అథవా ప్రతి చతుర్దశినాడు మూడు చతుర్దశాయతన యాత్ర విశేష మాహాత్మ్యము వర్ణించబడింది. ఒకవేళ మూడు చతుర్దశాయతన యాత్ర కానియెడల ఒకేఒక చతుర్దశాయతన యాత్ర అథవా ఏకాదశ మహాపురుషుల యాత్ర యధాశక్తి ఆవశ్యముగా చేయవలెను. కా ఖ. 100వ అధ్యాయము 42వ శ్లోకము నుండి 62వ శ్లోకము వరకు ఈయాత్రలయొక్క విధి వ్రాయబడింది. చేయదలచినవారు చూసుకొని చేయవచ్చును.

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయం
1. ఓంకారేశ్వర్	మత్స్యోదరీ ఉత్తమహల్ (కోయలా బజార్)సమీపము	73-74వ అధ్యాయం (కూర్మపురాణ-బ్రహ్మ సంపాత 31వ అధ్యాయము)

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
2. త్రిలోచనేశ్వర్	త్రిలోచనాఘాటు	75, 76వ అధ్యాయములు
3. ఆదిమహాదేవు	త్రిలోచనా మందిరము తూర్పు ప్రక్కన	69వ అధ్యాయములో 26 నుండి 36 శ్లో. వరకు
4. కృత్తివాసేశ్వర్	వృద్ధకాళేశ్వర సన్నిధి హరతీర్థమువద్ధ	68వ అధ్యాయము (శివపురాణము 5వ ఖండము 55వ అ.లో. ఈకథ ఉన్నది.
5. రత్నేశ్వర్	వృద్ధకాలుని మార్గములో	67వ అ. (శి.పు. 6వ ఖండము 21, 22 అ.లు)
6. చంద్రేశ్వర్	సిద్ధేశ్వరీదేవి మందిరములో	14వ అధ్యాయము
7. కేదారేశ్వర్	కేదార్ ఘాటు	77వ అ. (శివరహస్యము)
8. ధర్మేశ్వర్	ధర్మకూపము-మీర్ ఘాటు	78 నుండి 81అధ్యాయాలు
9. వీరేశ్వర్	సంకటాఘాటు ఆత్మవీరేశ్వర్	82 నుండి 84 ,,
10. కామేశ్వర్	మత్స్యోదరీ దక్షిణ సడక్ మీద	85వ అధ్యాయము
11. విశ్వకర్మేశ్వర్	హనుమాన్ ఫాటక్ వద్ద గోవ్వాల్ గడ్డపైన	86వ అధ్యాయము
12. మణికర్ణికేశ్వర్	మణికర్ణికా ఘాటుపైన గోమట్ ముందర కాకారాం గల్లీలో వర్దవాన్‌కీ కోఠీ ఆవరణలో క్రిందికి	61వ అధ్యాయము 4, 5 శ్లోకములు
13. అవిముక్తేశ్వర్	విశ్వనాథజీ మందిరములో	39వ అధ్యాయము
14. విశ్వేశ్వర్	ప్రసిద్ధ (కాశీకేరాజా, విశ్వనాథ్‌బాబా	99వ అధ్యాయము

ఈ ఓంకారాది చతుర్దశ లింగములు కా ఖ. 86వ అధ్యాయము 108వ శ్లోకము నుండి 110 వరకు చెప్పబడినవి. ఇదే ప్రథమ చతుర్దశాయతన అని అనబడుతవి.

1. శైలేశ్వర్	(వరణాయొక్క మధియాఘాట్ పైన)	66వ అధ్యాయము 33వ శ్లో. నుండి అంతము వరకు

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
2. సంగమేశ్వర్	వరణాసంగము వద్ద ఆదికేశవుని సమీపము	97వ అధ్యాయము 16వ శ్లోకము
3. స్వర్లీనేశ్వర్	రాజ్ ఘాట్ వ ప్రహ్లాదఘాట్ నడుమ గంగా ఒడ్డున	97వ అ. 36వ శ్లో.
4. మధ్యమేశ్వర్	గణేశగంజు	97వ అ. 49నుండి 54 వరకు (లింగాపురాణము 32 అ.)
5. హిరణ్య గర్భేశ్వర్	త్రిలోచనఘాట్ ఉత్తర మఢీలో	84వ అ. 37శ్లో. ఇతడిది తీర్థమని ఉన్నది
6. ఈశానేశ్వర్	బాంస్ ఫాటక్ వద్ద కోతువాలాపురాలో	14వ అధ్యాయము 1 నుండి 12వ శ్లో. 91వ అ. 93, 94 శ్లోకములు
7. గోప్రేక్షేశ్వర్	లాల్ ఘాట్ గోపీగోవిందజీ మందిరములో గౌరీశంకర్ ప్రసిద్ధము	97వ అధ్యాయము 9నుండి 11 శ్లో.ల వరకు
8. వృషభధ్వజేశ్వర్	కపిలధారా-ప్రసిద్ధము	62వ అ. (ఋషి పు. 92వ అ. శి.పు. 6వ ఖండము 17వ అ.
9. ఉపశాంతశివ	అగ్నీశ్వర్ (నయా) ఘాట్ పైన గల్లీలో	97వ అ. 48 నుండి 50 శ్లోకముల వరకు
10. జ్యేష్ఠేశ్వర్	కాశీపురా-కర్ణఘంట వద్ద	63వ అ. మొదటి నుండి 20 శ్లోకముల వరకు
11. నివాసేశ్వర్	కాశీపురా-భూతభైరవ మందిరమునకు పశ్చిమదిశ (కా.ఖం. లో చతుస్సముద్రేశ్వర) అని వ్రాసినారు.	63వ అధ్యాయము 16, 17 శ్లోకములు 97 వ అధ్యాయంలో 167 వ శ్లోకము.
12. శుక్రేశ్వర్	కాళికా గల్లీలో	16 వ అధ్యాయము

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
13. వ్యాఘ్రేశ్వర్	కాశీపురా-భూతభైరవ నైఋతి కోణములో	65వ అ. 44వ శ్లో. నుండి అంతము వరకు.
14. జంబుకేశ్వర్	బడేగణేశన్ వద్ద	97వ అ. 159 వ శ్లోకము.

ఈ పదునాల్గు లింగములు తృతీయాయతన దేవతలు. ఈ ప్రకరముగా మూడు చతుర్దశాయతన యాత్రలు కలిపి 42 లింగములు అగును.

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
1. అమృతేశ్వర్	సరగదు ఆరీ నుండి ముందు కుంజ బిహారీజీ గంగా పుత్రుని గృహములో	94వ అ. నుండి మొదటి 19 శ్లోకముల వరకు.
2. తారకేశ్వర్	జ్ఞానావాపీ పూర్వస్థానము. (మూర్తి గుప్తము)	69 వ అ. 53 నుండి 56 శ్లోకములకు వరకు
3. జ్ఞానేశ్వర్	లాహీరీటోలా, ధనీరామ్ ఖత్రీ వాకిలిలో క్రింద.	81వ అ. 47 వ శ్లో., 84వ అ. 58 వ శ్లో
4. కరుణేశ్వర్	లలితాఘాట్ పైన, రమాపతీ	94వ అధ్యాయము 20 నుండి తివారీ బీ హవేలి సమీపములో 28 శ్లో. ల వరకు.
5. మోక్షద్వారేశ్వర్	,, ,, ,,	97 వ అ. 223 వ శ్లో. 94 వ అ. 29 వ శ్లో.లో రెండు లింగాల వర్ణన ఉంది.
6. స్వర్గద్వారేశ్వర్	బ్రహ్మనాల్ దగ్గర సర్గదు ఆరీ వద్ద (బచ్చాసింహగృహములో)	,, ,, ,, ,, ,, ,,
7. బ్రహ్మేశ్వర్	బాలముకందకా చౌహట్టా	52 అ. 73 శ్లో. 53 అ. 97 శ్లో.
8. లాంగలీశ్వర్	పంచపాండవుల వద్ద కోవా బజార్ కోణములో	97 వ అ. 214 నుండి 216శ్లో. ల వరకు
9. వృద్ధకాలేశ్వర్	దారానగర్ లో వృద్ధకాల ప్రసిద్ధ	24వ అధ్యాయము

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
10. వృషేశ్వర్	(మైదాకిన్) వద్ద గోరఖటిలా భీతర్ మహల్	
11. చండీశ్వర్	(వరణ యొక్క) ఇమిలియా ఘాట్ వద్ద	69వ అ. 57;58 శ్లో.లు.
12. నందికేశ్వర్	జ్ఞానవాపి	97వ అ. 28.29 ,, (221వ శ్లో.లో కూడా)
13. మహేశ్వర్	మణికర్ణికా మఢీలో	33 వ. 7 వ శ్లో.
14. జ్యోతిరూపేశ్వర్	మణికర్ణికేశ్వరుని సమీపము ఒక ఇంటి వాకిలిలో	94 వ అ. 30 నుండి 34 శ్లో. ల వరకు.

ఈ అమృతేశ్వరాది చతుర్దశలింగములు ద్వితీయ చతుర్దశలింగములు ద్వితీయ చతుర్దశాయతన అని అనబడుతుంది.

ఏకాదశ మహారుద్రులు

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
1. ఆగ్నీధ్రేశ్వర్	ఇసర్‌గంగీ 'జాగేశ్వర్' ప్రసిద్ధము	100వ అ. 63వ శ్లో.
2. ఊర్వశీశ్వర్	ఔసానగంజు గోలాబాగ్‌లో	,, ,,
3. నకులీశ్వర్	విశ్వనాథునివద్ద హనుమాన్ జీ మందిరములో అక్షయవటము క్రింద	69వ అ 16,17శ్లో.లు
4. ఆషాఢీశ్వర్	కాశీపురాలో రాజాబేంతియా ఆవరణలో పెద్ద మందిరము వెనుక స్థలములో	55వ అ. 27నుండి 29వ శ్లో. మరియు 97వ అ 177వ శ్లో.
5. భారభూతేశ్వర్	రాజా దర్వాజ-గోవిందపురాలో శివకుమారశాస్త్రి ఇంటి సమీపము	55వ అ. 13, 14శ్లో. 97వ అ. 178వ శ్లో.
6. లాంగలీశ్వర్	పంచపాండవుల ముందు కోవా బజార్‌లో	55వ అ. 20,21శ్లో.97 వ అ. 214 నుండి 216 శ్లో. వరకు
7. త్రిపురాంతకేశ్వర్	సిగిరాగడ్డపైన (టోలా)	69వ అ. 73, 74శ్లో. 97వ అ. 232 శ్లో.

శివలింగములు	స్థానములు	కా. ఖ. అధ్యాయము
8. మనఃప్రకామేశ్వర్	సాక్షీవినాయకవద్ద ప్రసిద్ధము	100వ అ. 65వ శ్లో.
9. ప్రీతికేశ్వర్	కాశికాగల్లీ, బాడాలో	97వ అ. 218, 219శ్లో
10. మదాలసేశ్వర్	కాశికాగల్లీ ముందర	97వ అ. 230 శ్లో.
11. తిలపర్ణేశ్వర్	దుర్గాకుండు వద్ద	55వ అ. 122వ శ్లో.

ఇది ఏకాదశాయతన యాత్ర అని చెప్పబడినది కొందరు ప్రేమగలవారు ఏకదశినాడు ఈయాత్ర చేయుదురు.

త్రికోణయాత్ర

ప్రథమము దుర్గాకుండ్‌లో స్నానముచేసి శ్రీదుర్గాదేవిని పూజించి, అక్కడినుండి లక్ష్మీకుండుకువచ్చి మార్జనము చేసుకొని శ్రీ మహాలక్ష్మిని పూజించి, తర్వాత జైతపురాకు వెళ్ళి. శ్రీ వాగేశ్వరీదేవి పూజ చేయవలెను. ఈ మూడు స్థానములు మహాకాళీ, మహాలక్ష్మి, మహాసరస్వతీ స్థానములు ఈమూడు కాశికి మూడు కోణములలో దక్షిణదిశ భదైనీ గ్రామములో దుర్గాజీ, పశ్చిమ దిశరామాపుర గ్రామములో లక్ష్మీజీ, ఉత్తరదిశ జైతపురా గ్రామములో వాగీశ్వరీదేవి, విరాజమానమై ఉన్నారు.

ఈయాత్ర మంగళవారము లేక చతుర్దశీయుక్త మంగళవారము దేవీ భక్తులు చేయుదురు.

ప్రత్యేక పూర్ణిమకు కా.ఖం. 14 వ అ. 42,43శ్లో. ల ప్రకారము చంద్రేశ్వరుని (సిద్ధేశ్వరీ మందిరము)లో యాత్ర చేయవలెను. ప్రతి అమావాస్య నాడు కా.ఖం. 62 వ అ. 66 వ శ్లోక ప్రకారము కపిలధారా వద్ద (వృషభద్వజ యాత్రా) శ్రాద్ధతర్పణము మొదలగు వాటి గొప్ప మహాత్మ్యము చెప్పబడినది.

ఈ ప్రకారము తిథియాత్రలు నిరూపించబడినవి. యాత్రార్థులు యథాశక్తి ఆచరింపగలరు.

వారయాత్రా

ప్రతివారము సూర్యనారాయణ యాత్రా ప్రధానముగా చేయవలయును.

కాశిలో ద్వాదశ (12) ఆదిత్యుల స్థానములు ప్రమాణముగా వ్రాయబడును. రవి వారము భైరవయాత్ర కూడా చెప్పినారు.

ద్వాదశ ఆదిత్యులపేర్లు	స్థానములు	కా. ఖం. అ.
1. లోలార్కుడు	భదైనీ అస్సీసంగమ సమీపములో లోలార్క్ కుండ్ (ప్రసిద్ధము)	46 వామపు. 15 వ అ.
2. ఉత్తరార్కుడు	అలయీపురాలో బకరియా కుండు వద్ద.	47 వ అ.
3. సాంబాదిత్య	సూరజ్ కుండు వద్ద (ప్రసిద్ధము)	48 వ అ.
4. ద్రౌపదాదిత్య	విశ్వనాథ్‌జీ సమీపము హనుమాన్ మందిరములో అక్షయవటముక్రింద	49 వ అ.
5. మయూఖాదిత్యుడు	పంచగంగ వద్ద మంగళాగౌరీ మందిరములో	49 వ అ.
6. ఖఖోలాదిత్యుడు	త్రిలోచన వద్ద కామేశ్వరుని ఆవరణలో (వినతాదిత్యుడు)	50 వ అ.
7. అరుణాదిత్యుడు	త్రిలోచన మందిరములో	51 వ అ.
8. వృద్ధాదిత్యుడు	మీర్‌ఘాటులో హనుమాన్ జీ మందిరము వద్ద ఒక ఇంటిలో	51 వ అ.
9. కేశవాదిత్యుడు	వరణా సంగమము వద్ద ఆదికేశవ మందిరములో	51 వ అ.
10. విమలాదిత్యుడు	గోదౌలియా వద్ద జంగమవాడి మఠములో	,,
11. గంగాదిత్యుడు	లలితా ఘాటుపైన	,,
12. యమాదిత్యుడు	సంకటా ఘాట్‌పైన	,,

ఇది ద్వాదశాదిత్య యాత్ర షష్ఠీ అథవా సప్తమీ తిథి రవివారము వచ్చినపుడు భానుషష్ఠీ కింవా భాను సప్తమీ పద్మకయోగ మగును. ఆ దినము ఈ ఆదిత్యుల యాత్ర గొప్ప ఫలదాయకము. ఏలయనగా పద్మకయోగము సహస్ర సూర్యగ్రహణ సమానము.

ప్రత్యేక సోమవారము కా. ఖం. 14 అ. లో చంద్రేశ్వరుని యాత్ర, 33 వ అ. లో జ్ఞానవాపి యాత్ర, 66 వ అ. లో సోమవతీ అమావాస్యనాడు

కపిలధారా తీర్థములో శ్రాద్ధము మరియు 84 వ అ. లో 20 నుండి 28 శ్లోకముల వరకు కరుణేశ్వర యాత్ర వ్రాయబడినవి. ఈ మొత్తము యాత్రలలో ప్రధాన యాత్ర విశ్వనాథస్వామి వారిది. నిత్యము ఎవరైతే దర్శనము చేయలేరో వారు సోమవారము దర్శన (యాత్ర) చేస్తారు. ఏ ప్రకారమైతే 33 వ అ. లో జ్ఞానవాపీ మహాత్మ్యములో వర్ణించబడినదో. శ్రావణమాస ప్రతి సోమవారము ప్రాయః విశేషయాత్ర ఉండును. ఎందుకనగా, సోమప్రదోష వ్రతము చేసి జనులు సాయంకాలము స్నానశివపూజాదులు చేయుదురు. ఇదే దినములలో సారనాథ్ (విష్ణు భగవానుడు బౌద్ధధర్మములు ఉపదేశము చేసిన స్థలము కా. ఖం. 58 వ అ.) లో మేలా జరుగును.

కేదారఘాట్ "శివరహస్య" ప్రమాణము

శ్లో॥ కాశ్యామన్య మిహస్థానం, కేదారాభిధముత్తమం ।
తస్య కేదారనాధస్య, శ్రావణేసోమవాసరే ॥
పూజాకార్యావిశేషేణ, సాధనై ర్వివిధైః శుభైః ।

శ్రావణ సోమవారములలో కేదారఘాట్‌లో స్నానాల సమూహము చాల వుండును. శ్రావణ మంగళవారము దుర్గాదేవి యాత్ర మరియు భైరవుని యాత్ర మరియు వందీదేవి యాత్ర విహితమైనది. మంగళవారము చతుర్దశి కలసివచ్చిన చాలా విశేషము. అంగారకేశ్వరుని యాత్రకూడా చెప్పినారు కానీ, ప్రస్తుతము హనుమాన్‌జీ యాత్ర విశేష ఆచరణలో వున్నది. మంగళవారము ప్రదోష లేక అమావాస్య కలసివస్తే, కేదారేశ్వరయాత్ర మరియు గౌరీ-కుండం వద్ద శ్రాద్ధాదికములు విశేష మహాత్మ్యము వ్రాయబడినది. చతుర్థితిథి మంగళ వారము కలసివస్తే శ్రీ గణేశ్‌జీ యాత్ర కర్తవ్యము, ఇదేవిధంగా చతుర్దశి కలసి వస్తే, కలశేశ్వర్ యాత్ర భరణీ నక్షత్రము కలసివస్తే యమఘాట్‌లో స్నానము, తర్పణము, శ్రాద్ధాదికము విశేష ఫలదాయకము అని చెప్పబడినది శ్రావణమాస ప్రతి మంగళవారము దుర్గాదేవి పూజాదర్శనములు గొప్పమేలా జరుగును. కామాక్షీదేవీ (కమచ్ఛాలో) పూజాదర్శనము గొప్ప మహాత్మ్యము

అష్టభైరవులు

నామములు	స్థానములు
1) ఝుఝుభైరవ్	హనుమాన్‌ఘాట్ సమీపము

నామములు	స్థానములు
2) చండ భైరవ్	దుర్గాజీ అవరథలో కాళికాదేవి మందిరములో
3) అసితాంగ భైరవ్	వృద్ధకాళేశ్వరుని ఆవరణ అమృత కుండం యొక్క తూర్పుదిశలో
4) కపాల భైరవ్	ప్రసిద్ధము, 'లాట్‌భైరవ'
5) క్రోధభైరవ్	కామాక్షా (వటుకభైవ) ప్రసిద్ధం
6) ఉన్మత్తభైరవ్	భీమచండీ మార్గములో దేవరా గ్రామలో
7) సంహారభైరవ్	త్రిలోచనగంజ్ పాతన దర్వాజా సమీపము
8) భీషణభైరవ్	కాశీపురా 'భూతభైరవ' ప్రసిద్ధము

ఈ భైరవులందరికీ అధికారి కాలభైరవుడు. సమస్త జనులు ఈ కాలభైరవుని యాత్రచేస్తారు. యింకా రామ్‌ఘాట్‌పైన గల్లీలో 'ఆనంద భైరవుడు' నీచీబాగ్ సడక్‌పైన 'మోహన భైరవుడు' మరియు శ్రీ విశ్వనాథస్వామి పడుమటి దారముపైన 'ద్వారభైరవుడు' కలరు.

ప్రతి బుధవారము బుధేశ్వర్ (ఆత్మవిరేశ్వర్) ఆవరణలో మంగళేశ్వర సమీపము యాత్ర చేయవలెను. బుధవారము అష్టమి కలసివస్తే (బుధాష్టమి) నాడు స్నానదానములు విశేషఫలము బుధవారము ద్వాదశి తిథి, శ్రవణ నక్షత్రము కలిసివస్తే, వరుణా సంగమములో స్నానదానశ్రాద్ధాదికములు అధిక పుణ్యఫలదాయకము.

ప్రతి గురువారము బృహస్పతీశ్వర్ (ఆత్మ వీరేశ్వరుని, సమీపములో దర్శించవలెను. బృహస్పతి వారము, పుష్యమీ నక్షత్రము కలసివస్తే, అది 'గురుపుష్య యోగము' లో యాత్ర అధికఫలక దాయకము. ఇదే విధముగా గురుపుష్య శుక్ల అష్టమి వ్యతీపాతయోగము కలసివస్తే, జ్ఞానవాపిలో శ్రాద్ధకర్మ చేసిన గయాశ్రాద్ధ ఫలము కంటే కోటిగుణము అధికము.

ప్రతి శుక్రవారము శుక్రేశ్వర్ యాత్ర చేయవలెను. ప్రస్తుత ఆచార ప్రకారం శుక్రవారము లక్ష్మీకుండ్‌లో శ్రీ మహాలక్ష్మీదేవినీ, సంకటాఘాట్‌లో సంకటాదేవినీ, జైతపురాలో శ్రీ వాగీశ్వరీదేవినీ దర్శనము చేయుదురు. శ్రావణ

శు|క్రవారము దుర్గాకుండ్‌లో దుర్గాదేవి దర్శనము, పూజనము చాలా పెద్ద మేళ జరుగును.

ప్రతి శనివారము శ్రీ విశ్వనాథ్ మహాదేవు ఆవరణ పశ్చిమ దక్షిణ కోణములో గల శనైశ్వరేశ్వర్ దర్శనము చేయవలెను. శనివార ప్రదోష కాలములో కామేశ్వర్ త్రిలోచనపైన) యాత్ర చెప్పబడినది. ఇంకా, మీర్‌ఘాట్, శివాలయా ఘాట్, హనుమాన్ ఘాట్, సంకట మోచన్, మొదలగు హనుమాన్ మందిరములలో యాత్ర ప్రచలితమై యున్నది.

నక్షత్ర యాత్ర ఆసక్తులు వరణా సంగమం వద్ద ఆదికేశవ ఆవరణలో దక్షిణ దిశ మందిరములో నక్షత్రాదుల శాంతి కొరకు నక్షత్రేశ్వర దర్శనము, పూజనము చేయవలెను.

నవగ్రహాల శాంతికొరకు కాలభైరవ తూర్పుదిశ గల్లీలో దండపాణి సమీపములోగల నవగ్రహేశ్వర పూజనము ఆవశ్యకము, మరియు వ్యతీపాతాది దుష్ట యోగముల శాంత్యర్థము అక్కడనే వ్యతీపాతేశ్వర దర్శనము, పూజనము చాల ఉపయోగము.

జైతపురా వాగీశ్వరీదేవి మందిర సమీపము సిద్ధేశ్వర మందిరమును ఆనుకొనియున్న చిన్న శివాలయములో జ్వరహరేశ్వరలింగము కలదు. ఆ లింగమునకు పాలగంగాభిషేకము చేసినయెడల జ్వరములు తొలగగలవు.

వృద్ధకాలపైన మృత్యుంజయ (భతకోత) మహాదేవు ప్రసిద్ధము. మృత్యీశాన పేరుతో కలదు. ఇతని ఆరాధనవలన అపమృత్యువు తొలగును. ప్రతి దినము ప్రజలవైపునుంచి మహామృత్యుంజయ జపము చేసేకొరకు చాలమంది బ్రాహ్మణులు ఈ చిన్నదేవాలయము నిండివుందురు. వృద్ధకాల అమృతకుండములో స్నానము చేయుటచేత చాలామంది జనులకు మహాభయంకరమైన రోగములు, కుష్టువ్యాధి మొదలగునవి కూడా తొలగిపోయినవి. ఇదేప్రకారము లోలార్క సూర్యకుండము కూడా రోగనివృత్తి కొరకు సేవించబడుతవి. ఇవి అన్ని యాత్రలు కాశీఖండములో నైమిత్తకములుగా చెప్పబడినవి. మరియు సూర్యగ్రహణ సమయములో కురుక్షేత్రములో ఎంత గొప్ప జనవిశేషణముండునో, కాశిలో చంద్రగహణకాలమందు విశేషమైన యాత్రికులు దేశదేశాంతరములనుండి రాగలరు. ఎందుకనగా, కాశీక్షేత్రములో గంగాదేవియొక్క గొప్ప మహాత్మ్యము "భవిష్యపురాణము"లో చెప్పబడినది.

Call No. ....

Accession No. ......26521......

This book should be returned to the library on or before the date last stamped, otherwise overdue charges Re.1/- per day shall be charged.

కాశీఖండము-(ఉత్తరార్ధము)

సంస్కృత పురాణమ్

"కాశీ ఖండమ్"

"అయఃపిండ" మ్మని అర్యోక్తి. మహర్షి వేదవ్యాస ప్రణీతమైన అష్టాదశ మహాపురాణ ములలో స్కాందము ప్రధానమైనదే కాక పెద్దది కూడా; అందులోనిదే ఈ

"కాశీ ఖండమ్"

19వ శతాబ్దిలో బెంగుళూరువారు తెలుగు లిపిలో ముద్రించిరి. తిరిగి ఇన్నాళ్ళకు, 130 సంవత్సరాల తర్వాత తెలుగు లిపిలో వెలువడుతున్న ఈ

"కాశీ ఖండము"

ఆంధ్ర మహాజనులకు ఆనందకారి కావాలని మా ఆశంస.

వెల|| రూ. 20/-

నూతన్ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్, మలక్ పేట, హైదరాబాదు. ఫోన్ : 43103